Holy Bible

Aionian Edition®

Amo Bible

Holy Bible Aionian Edition ®
Amo Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 4/17/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Door43 World Missions Community, AFenlason, et al, 2020

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/2/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Timap at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Timap at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Matiyu 1
Markos 27
Luka 44
Yuhana 71
Katwa Nono Katwa 92
Roma 125
1 Ukorintiyawa 137
2 Ukorintiyawa 149
Ugalantiyawa 156
Uafisawa 160
Filibiya 164
Ukolosiya 167
1 Utasalonika 170
2 Utasalonika 172
1 Timothawus 174
2 Timotawus 177
Titus 180
Filimon 182
Ibraniyawa 183
Yakubu 192
1 Bitrus 195
2 Bitrus 198
1 Yuhana 200
2 Yuhana 203
3 Yuhana 204
Yahuda 205
Uruyan Yuhana 206

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

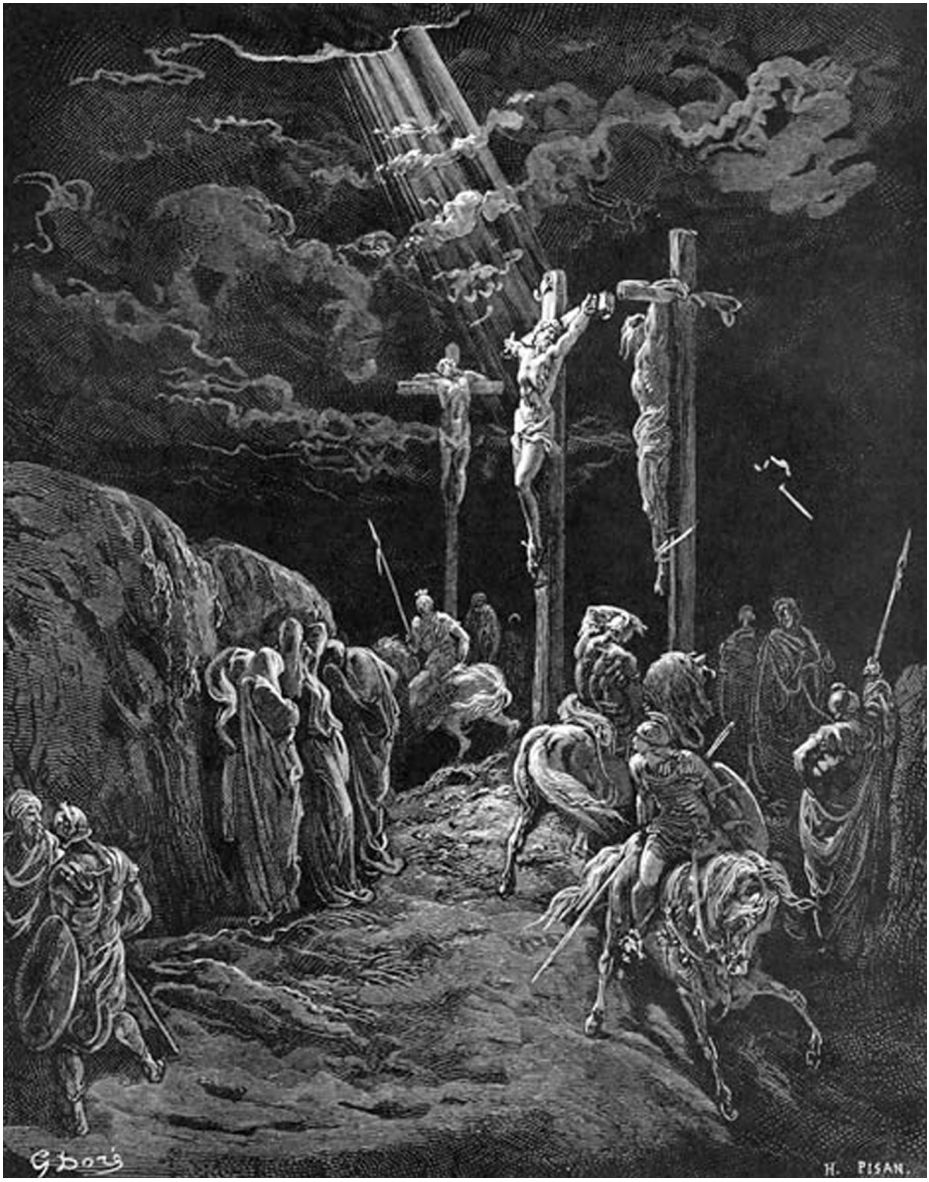

Yesu woro, "Ucif, wesse nani alapi mine, bara na iyiru imon ile na idin sue ba."
I tunna idinja timo, I koso imon me.
Luka 23:34

Matiyu

1 Inyerte tisa kuwunun Yisa Kristi, usaun in
Dauda, usaun Ibrahim. **2** Ibrahim wadi uchifin
Ishaku, a Ishaku uchifi Yakubu, a Yakubu uchifin
Yahuda nin nuanamẹ. **3** uchifin Parez nin Zaraha
unuzun kumantin Tamar, Parez uchifin Hasruna,
Hasruna uchifin Arama. **4** Arama wa maru
Aminadaba ku, Aminadaba mara Nahashuna ku,
Nahashuna mara. **5** Salmuna ku, Saalmuna mara
Bu'az ku unuzu kumantin Rahab, Bu'az mara
Ubida ku, unuzu kumantin Ruth, Ubida mara
Jesẹ ku. **6** Jesẹ wadi uchif ngoh Dauda, Dauda
mara Solomon ku, unuzun kitin wanin Uriya. **7**
Solomon wadi uchifin Rehoboam, Rehoboam
mara Abija ku, Abija mara Asa ku. **8** Asa mara
Jehoshapat, Jehoshapat mara Joram ku, Joram
wa maru Uzaya ku. **9** Uzaya mara Jotham ku,
Jotham wa di uchifin Ahaz, Ahaz mara Hizikiya
ku. **10** Hizikiya mara Manasa ku, Manasa mara
Amon ku, Amon mara Josaya ku. **11** Josaya mara
Jikoniya ku nin nuanẹ kubin kifuzun nonon
Israila udumun u Babila. **12** Kimalin kifuzu udu
u Babilẹ, Jikoniya mara Shealtiel ku, Shealtiel
mara Zarubabel ku. **13** Zarubabel mara Abiud
ku, Abiud mara ilayikum ku, Ilayakum mara
Azor ku. **14** Azor mara Zadok ku, Zadok wadi
uchifin Achim, Achim wadi uchifin Eliud. **15**
Eliud wadi uchifin Ileza, Ileza mara Mattana
ku, Mattana mara Yakub ku. **16** Yakub mara
Yusufu ku, ulessin Maremu ulenge na awa maru
Yisa ku unuzu kitene, ulenge na idin yicighe
Kristi. **17** Vat naji aji uyiru kitin Ibrahim udak
kubin Dauda aji likure nin na nassari, uyiru
kubin Dauda udu kubi ko na iwa yiru nani udu u
Babila aji likure nin na nassari. **18** Kumanti Yisa
Kristi wadi nafo nengenari. Unene Maremu wa
yiinnin aba su ilugma nin Yusufu, a na isa su
ilugma ba iseghe nin liburin in Fip Kutellẹ. **19**
Ulesse Yusufu wadi unan fiu Kutellẹ, na awa
di nin su a nighe ncin nan nya nanit ba. Bara
nani awa di nin su asughe likire. **20** Na awa di
kpilizu ni leli imone, unan kadura Kutellẹ da
kitime nan nya namoro, aworo, YUsufu, uusaun
Dauda, na uwa lanza fiu in woru uyiru Maremu
ku a so uwanife ba, bara fisudu fo na fidi nanya
liburi me unuzu kitin Ruhu ulauwari. **21** Ama
maru gono, uma yichu lisame Yisa, bara amma
tuchu anit me nanya nalapi mine." **22** Vat nilele
wase bara inan kulo imon ile na Cikilari wa
belli nnu nanan liru nin nu me, a woro. **23**
"Yenen kubura ma ti liburi kumaru gono, ima
yicu lisame immanuel, uninare Kutellẹ ligowe
nan ghirik." **24** Yusufu fita nanyan moro me asu
nafo na unan kaduran Cikilare na bellinghe,
ayira Maremmu ku aso uwanime. **25** Nanya nani
iwa so lisosin nless nin wanii, na izuro ba udu
kubi kongo na awa maru. A na lisan gone Yisa.

2 kubẹ na iwa maru Yisa ku in Baitalami
un Yahudiya nayiri tigoh in Hiridus, amon
anitt anan yiru yenju niyini kusari kitene nin
Urushalima da ida woro, **2** Adin weri ulenge
na ina marughe ugoh na Yahudawe? Tina yene
fiyini mere kusari kitene unnare ti da tida
zazinghe." **3** Na ugoh Hiridus in lanza nani,
ayi me nin na nitin Urushalima fita vat. **4**
Hiridus pitirino a didya na Priest nin na nan
ninyerte nanit vat kiti kirum, anin tirino nani,
"Nweri ima Kristi ku?" **5** I woro ghe nenge, "In
Baitalamin Yahudiya, bara imon ile na nyan
lirun nuu Kutullẹ na nyertin nari ine, **6** 'A fe,
ubaitalami, in myin Yahudiya, na fere ubene
nan nya na nan bun Yahudiya, nani nan nya
fere unan tigo ba nuzukuulenge na ama su libya
nanit nig Israila.'" **7** Hiridus tunna ayicila anan
yiru vat likire a tirino nani in dert kubi kongo
na fiyine na nuzu. **8** A to nani udu ubaitalahmi,
a woro, "Can idi piziru ubeleng gono seng.
Asa i se ghe, dan ida belli, bara meng wang
nan do in di zazinghe." **9** Na i lanza ugowe
ku, i kiffo libau i nya, fiyine na ini yene kusari
kitene tunna ncin nbun mine fidi duru fiyisina
kiti kirum dert kiti kanga na gọnọ diku. **10** Na
iyene fiyinie, isu ayi abo nin liburi libo kang.
11 Itunna ipira nan nya kilare iyene gone nin
nene Maryamue. Itumuno izazin ghe. Itunna i
puzuno tika mine i nakpaghe imon ile na i ming
mun, izinariya, lubban a kwul. **12** Na ise uwannu
nataf kiti Kutellẹ nan nya namorona iwa kpilin
kitin Hiridus ba, ifita i yira nlong libau ugang
ukpillu kipin mine. **13** Na inung nna nya, Gono
kadura Kutellẹ tun na a da kitin Yusufu nan nya
namoro, a woroghe, "Fita uyiru gono, kinesse
nin nene urum udu uMasar, udi so kikane se
kubi kongo na mbellin fi uliru bara na Hiridus
ma pizuru gone a molu kining." **14** A tunna
nin kitik ka ne afita a yauna ggono kinesse nin
nene inya mun ucindu umasar. **15** Awa di so
kikane udi duru kubin nkul in Hiridus, ulire
nan kulo na cikilare wa bellin kitin nnan liru

nin nuu Kutellẹ, “Unuzun nan nyan Masar nna
yicila usaun ning ku.” 16 Na Hiridus iyene anitt
ayinjing ane nrusuzo ghe, ayi nana ghe kang,
ato idi molusu nnono ni lirine vat na niwadi
in Baitalahmi, udu ligan nminne vat, ucizunu
na kus aba utolu kadas nalenge na idurun ba,
nafo kubatino kube na awa lanza Ubeleng nan
nyan tinu na nit ajinjin ghe. 17 Ulirue u ni wa
kulo vilengwe na iwa bellin kitin Irimiya unan
liru nin nuuKutellẹ. 18 “I wa lanza liwani nan
nyan rama, kuculu nin tiyom a liburi lisirne,
Rahilla di kuculu nnono me.” 19 Na Hiridus
nku gono kadura Kutellẹ da kitin Yusufu nan
nya namoro in masar. 20 “Aworo, Fita, yauna
gono kinesse nin nene, udo nan nyan nmin
Israila.” 21 Yusufue fita, a yauna gone nin nene,
ada nan nya nmin Israila. 22 Na alanza Arkila
usari di tigon yahudiya kudarun ncife, Hiridus,
fiu kiffo ghe na ado ba, vat nin woru Kutellẹ
nwununghe kutuf nan nya namoro, ana lassina
udu nmin ngalili. 23 Amini ana wa dak ada da
so nkan kipin na idin yiccu kinin unazarati,
inan kulo uliru na iwa bellin tinu na nan nliru
nnu Kutellẹ ima yiccu ghe kunan Nazarat.

3 Na yiri ane Yohanna unan Shitizinu nanit
nmyen wa dak adin bellu nliru ntucu nan
nya ntene in Yahudiya a woro, 2 “Sunan alapi,
bara kipin tigo Kutellẹ nda duru.” 3 Bara amere
ulele ulenge na iwa bellin ubelen me nnu
Ishaya unan liru nin nuu Kutellẹ, a woro, “Liwui
umong din yiccu nan nya ntene, 'Kelen libau
ncikilari, kelen ulin mine nan-ghe.'” 4 Imon
kidowo in Yohanna wa di kukpa kuron komiari
a likpa na liwa terin kutino me. Imonli me
wa di acin ni titong. 5 Anan Urushalima, nin
Yahudiya a vat nigbiri nkilinu kurawan urdun
wa nuzu idọ kitime. 6 Awa shintu nani nan
nyan nmyen kurawan urdun, a icin bele alapi
mine. 7 Kube na awa yene liigo na Farisawa
nin na Saddukiyawa ucinfak kitime a shintu
nani nmyen, a woro nani, “Anung kumat niyii
timung, gharin wunung minu atuf ina ni din
cum kiti tinana nayi na ti din ciinu? 8 Nutunong
kumat ko na ku batiina usunuu na lapi. 9 Ana
iwa kpiliza i woro nan nya mine, 'Tidi nin
Ibrahim ucif bit.' Bara ndin belu minu Kutellẹ
wasa ana Ibrahim ku nnan nono ko kiti na tala
alele. 10 Nene imali ciu gidowo litino naca. Vat
kuca kongo na ku mara kumat kucine ba ima
kowu kunin iti kunin nan nya nla. 11 Meng
din shintu minu nmyen i sun alapi mine. Ame
ulenge na adin cinu kidun nighe a di nin likara
a katini, na meng wang batin in yaun akpatak
me ba. Ame ma shintu minuu nin Ruhu Ulau a
ula. 12 Ku puruk me di nacara me, ama shintulu
a nutun alkama nan nya kusheri lan, ama nin
ciu alkame nan nya filai. Nani ama nin juju
kusheri nin la ule na uma so ubico ba.” 13 Yisa
tunna a fita a da kurawan urdun unuzun in
Galili kitin Yohanna ada shintin ghe nmyen.
14 Ame Yohanna ta usu nworo a nantinghe, a
woro, “Meng din piziru fe shintini nmyen, fe
uni nna da kiti nigha?” 15 Yisa kpana a woro
ghe, “Yinna nani nene, bara udi gegeme kiti
bite tikulo katwa kacine vat.” Yohanna yinnin
ghe mun. 16 Kimal nshintin ghe kule, Yisa nuzu
nan nyan nmyene mas, na nin molu kubi ba, i
punghe kitene kani. A yene Uruhu Kutellẹ utolu
kadas nafo kuwullung udak kitime. 17 Itunna
liwui nuzu kitene Kutellẹ liworo, “Ggono nsu
kibinai Nighari kane. Ndin lanzu mmang me
kang.”

4 kubi kongo na Uruhu wa yiru Yisa ku udu na
kusho bara Shintang di dumun nghe. 2 Na
a su ukotu nayi, a yiri akut anas, nin limot a
kut anas, Kukpong da ghe. 3 Shintang da woro
ghe, “Andi fe gono Kutellẹ ri kpilia atala alele
a sofi imonli.” 4 Yisa kawaghe a woro, “Ina
nyertin, 'Na nin nemaliari cas unit ma ti ulai
mun ba, sei nin liru ule na unuzu nnu Kutellẹ.'”
5 Shintang kuru a yiraghhe a piramuun nan nya
kipin kilau a ghantinghe fitulleri kuti nlira, 6 a
woro, “Andi fe gono Kutellẹ, yinna udiu kutyin
bara ina nyertin abati nono kadura me, isu-
uchafe, 'Tutung ima kpafi nin na chara mine,'
bara 'Uwa riu kubunu fe kitene kutala.'” 7 Yisa
woroghe, “Ina nyertin 'Tutung na uwa dumun
Kutellẹ fe ba.'” 8 Shintanghe kuru a yira ghe
a domun likup lizallang a durso ghe nipinpin
nan nimong igegeme in yeh vat. 9 A woroghe,
“Illenge imone mba niyi ining vat, uwa tumun
uzazini.” 10 Kikanere Yisa nin woroghe, “Nyaa
kikane Shintang! Bara ina nyertin 'Kutellẹ fere
chas uma zazinghe, usu ghe liru.'” 11 Kikanere
Shintanghe nyaa a chibhe, nono katwa me
tunna idasu ghe katwa. 12 Na Yisa nlanza ikifo
Yohanna ku, a tunna a kpilla udu Ugalili. 13 A
cino Unazaret a di son in Kaparnaum, susut
nin kurawan Ngalili, kagbiri nan Zabulun nin
Naphtali. 14 Ilenge imone wa tinani inan kulo

imon irika na Ishaya unan liru nin nu Kutelle
wa belin, 15 “Nyin Nzabulun nin Naptalin,
udu kusari kurawa, nbun Urdun, Galilli un
nawurmi! 16 Anit alenge na iwa sosin nanya
sirti nyene nkanang midya, nin nalenge na
iwa sosin kiti nkul nin kuyoli nkule, nkanang
wa do kiti minee.” 17 Kubi konere Yisa tunna-
nbelle ani, “Sunan matiza mananzang, tigo-
kitene kanae nda susut.” 18 Kube na a wadin
cin ngau kurawan ngalili, a yene awaba linuana,
Simon na iwa yicu nghe Bitrus, nin Andrawus
gnana me, idin dwang, bara na inung anan kifi
zu nibo. 19 Yisa woro nani, “Dofinon ni, mba
kpiliu minu iso ana kifizu nanit.” 20 Itunna
isuna ndwan-ghe idofinghe. 21 Na Yiysa nleu
ubun nin cinne, a yene amon-a waba linuana,
Yakub usaun NZebadi nin Yohanna gwana me.
Nan nya nimon cin kitenen myeene ligowe nan
chif mine, nke nimon ndwanghe. A yicila nani,
22 ituunna isuna imon ncin kitene nmee nin
chif mine idofin nghe. 23 Yisa tunna ngalu nan
nya Ngalili, ndursuzu nan nya natii nlira mine,
abelle na ni uliru tigo kite nee kane, ninshizinu
na nan tikonu ngangang nan nya nanite. 24
Uliru kitenee me mala kiti nyanyan Insiriya,
anitee da nin lee na iwa-di nin tikonu kiti mee
ngangang nan na lee na agbergenu nkifo nani.
Yisa shino nin nghinu. 25 Ligozin nanit Ngalili,
Udakafolis, nin Urushalima, Uyahudiya, nin
kapinaum Urdun.

5 Na Yesu wa yene ligozin nanite, a ghana
kitene likupi na a so kutyen, nono katwaa
me da kitime. 2 A puno uunuu atunna ndursuzu
nanii a woro, 3 “Anan maoriari alenge na iidi
likimon nruhu, kipin tigo Kutellę kin minere.
4 Anan maoriari alenge na idi tiyom. 5 Anan
mmariari anan lazun nkune-kune, bara ima su
ugadun nyii. 6 Anan mmariari alenge na idi
kukpon nin kotuzu nayi nsu katwa kacine, ima
ti nani ishito. 7 Anan mmariari alenge na idin
nin kune-kune, inung wang mase nkune-kune.
8 Anan mmariari alenge na idinin nibinayi ni
lau, inughere ma yenu Kutelle. 9 Anan mmariari
anan gafizu lissosin limang, ima yiccu nani
nono Kutelle. 10 Anan mmariari alenge na idi
tizu nani nanya niu bara katwa kacine, tigo
kilari Kutelle maso tin mine. 11 Anan mmariari
anunghe na idin tizu minu tinanayi nin niu,
sa idin bellu imon inanzang natimine bara
lissaning. 12 Sun ayiabo kan nin lanzun mang,
bara na uduk mine udindyawari kitene kani.
Nanere wang anit wa tizu nono katwa alenge
na ina yarin minu uniu. 13 Anunghre nto nyii
ulele, asa nto nta rututu, miba ti inyizari miti
mamas? Na midu nin katwa kacine tutung
ba, asa igutuna minin ipatila nin nabunu. 14
Anughere nkanang nyii. Kipin kanga naki tardin
kitene likup na ki nyeshin ba. 15 Nanere wang
na anit wasa ita ula npitilla iwufu unin nanya
kukuzung ba, sedei itarda unin kitin banju
npitilla, unan niza anan kilare nkanang. 16
Sunan nkanang mine baltu nbun nanit vat,
nani mati kogha yene adu mine, inan su liru
Ncifn mine na adi kitene kani. 17 Na iwa yenje
nafo nna dak nda musuzu uduka sa katwa
nadura Kutelle ba. Na nna ndak nda musuzu
ba, kuluzun tininari. 18 Kidegenari ndin bellu
minu, uyii nin kitene kani ba malu, ama na
ligbula sa fiyerte nanya nduka ma malu ba, se
ikuluna imon ilenge na ina yerti nanya vat. 19
Bara nani, vat ulenge na apuro uduka cingilin
nanya tiduka, anin dursuzo among isu nani,
aba so unit ubene nanya kilari tigo Kutelle. Vat
ulenge na adi dortu, akuru adursuzo tinin ima
yiccughe unit udya kilari tigo Kutelle. 20 Ndin
bellu minu, asa na katwa kacine mine katin kan
nanan dursuzu nan na Farisawa ba, na iba piru
nanya tigo Kutelle ba. 21 Inan lanza uliru ulenge
na iwa bellu anan burne, 'yenje iwa molu unit,'
nin woru, 'ulenge na amolo unit apira nanya
licin nshara.' 22 Meng ule din bellu minu, unit
ulenge na ata tinanayi nin gwana, ama piru
licin nshara. Ame ulenge na aworo ngwana, 'Fe
ulalaghari!' Ama piru nacara tigo. Ulenge wang
na woro 'fe di hem!' Ama piru nanya kuwu nla.
(Geenna g1067) 23 Bara nani asa uma du nni nimon
nfillufe nbun Kutelle, unin lizino nin kon kulapi
kurika na kudi kitik fe nin gwana, 24 suna imon
fillu fe nanuwa nakpa ba. Tu kpilla udi kyele
kulape nin gwanafine, unin kpillin uda nakpa
imon nfillu fe kiti Kutelle. 25 Yinna mas ikyele
uliru nati mine nin lenge na adi cinu udu nin fi
ngan Go a idutu libau ucin du kuti nsharawe,
bara awa do ninfi kiti nnan su nshara, ame unan
sharawe di nakpafi naccara kudugari, anin di
pirinfi nanyya kutii licin. 26 Kidegenari ndin
bellu fi na uma nuzu nanya licin lole ba, se
ubya vat nikurfung ilenge na idi dortufi. 27
Ina lanza ulire na iwa woro, 'Yenje iwa nozo
nin nawanin ndas.' 28 Ama meng woro minu,
vat ulenge na ayene uwani, ata kuna niyizi me

nanya kibinai, amala usu linoni ningheri une.
29 Andi liyizi ncara ulimefe din tizufi usu kulapi,
kawurno linining ufillin. Bara uma katin fi nin
caut nbara umong ugap kidowofe nana, nnun
woru kidowofe vat piru nanya nla. (Geenna g1067)
30 Andi ucara ulime fe matifi kulapi, werne unin
ufillin. Bara uma katinfi nin caut umong ugap
kidowofe nana, nnin woru kidowofe vat piru
nanya nla. (Geenna g1067) 31 Iwa woro tutung, 'Vat
nlenge na ako uwani, na anighe iyerte nmalu
nilugma.' 32 Meng ule din bellu minu, vat na
ako uwani me, andi na kitene kulapin nozu nin
nalilime ba, ataghe unan nozu nin nnalilimeari
une. Vat tutung ulenge na ayauna uwani ule na
ina ninghe iyerte nmalu nilugma, adi kulapin
nozu nin nawanin bidibidi. 33 Tutung, ina lanza
iwa bellu anit nayiri nburne, 'Yenje iwa su isilin
kinu, ama sun imon ile na isulo mung kitin
Cikilari.' 34 Meng ule din bellu minu, na iwa
su isilin ba, sa nin kitene kani, bara na kutet
tigo Kutelleri; 35 Sa nin kutyin, bara kiti na kiti
liyisin nabunu Kutelleri, sa nin Urushalima,
bara na kipin Ngo Udyawari. 36 Na uwa sillo nin
litife ba, bara na uwasa ukpilla titife tita tibo
sa tisirne ba. 37 Na 'kidegen mine so kidegen,'
kinu mine so kinu.' Vat nimon ilenge na ikatin
ilele, inuzu kitin Shetanari. 38 Ina lanza iwa
woro, 'Liyizi yita nnu liyizi, a liyini nnu liyini.'
39 Ama Meng nworo minu, yinnan, icuce minu,
Vat ulenge na aparshin kuwan ncara ulime,
kpilaghe kucara ugule tutung. 40 Andi umong
bolo kultukfe, anin din pizuru udu ninfi kityii
shara, sughe amuunu ugudunfe ku wang. 41
Andi umong tafi udi kaghe ncin fimel firum,
can ninghe timel tiba. 42 Vat ulenge na atirinfi
naghe, tutung yenje uwa nari ubalu nnit ule
na adi nin su nbalu nimon kitife. 43 Inan lanza
iwa woro, 'Ta usu ndofin kupofe unari unan
nivirafe. 44 Meng woro minu, 'ta usu nnan
nivira fe, usu anan tizufi nanya nniu nlira, 45
bara inan so nono Ncifi mine ulenge na adi
kitine kani. Ame din tizu uwui tutuzo kuneen
nnan magunta nin nit ulau, asa a toltuno uwuru
me tutung vat, kuneen nnan sali kulapi nin
nan kulapi. 46 Fewang ti usu nalenge na idi nin
sufere cas, uyapin udukari umase? Na anan sesu
ngandu dinsu nani wang ba? 47 Andi udin su
ilip nan linuwna nmang, nyaghari udin ukatina
among? Na alumai wang din su nani ba? 48
Bara nani sun lidu lidert, nafo na Ucif mine
kitene kane di dert.

6 Yiran seng bara iwa su katwa kacine mine
bara uyenju niyizi nanit asirne, iwa su nani
na ima se uduk kitin Ciff mine na adi kitene
kani ba. 2 Asa ima fillu unit imon, na iwa fo
kulantun nbun mine nafo na anan liya kiti din
suzu nanya tibau a nilarin lira ba, bara inan
se liru nanit asirne. Kidegen ndin bellu minu,
imal seru uduk mine. 3 Ama andi uma fillu, na
uwa yinni ucara ugule fe yinnin imon irika na
udin sue ba, 4 Asa uta nani, ufillu fe mayitu
nanyan nyeshinu, Ucif fe tutung na adin yenju
nanya liyeshighe manifi uduk. 5 Tutung andi
ima ti nlira, na iwa su nafo anan liya kiti ba,
bara inung dinin su iyisizin nanya nati nlira
nin ngau libau, anit nan yenje nani. Kidegen
ndin bellu minu, inung mal seru uduk mine.
6 Anung andi ima ti nlira, piran nanya npiit
natii mine. Tursun nibulung mine, inin ti nlira
udu kitin Cif mine ulenge na adin yenju nanya
liyeshin. Ame tutung Ucif mine na adin yenju
nya liyeshine ma timinu uduk. 7 Tutung andi
ima ti nlira, na iwa lawan kpilzu nliru urume
tibatiba nafo alumai ba, bara inung din yenju
nafo ngbardang liru minere mati ilanza nani.
8 Bara nani yenjen iwa yita nafo inughe, bara
Ucif mine yiru vat nimon irika na idi nin suwe
a na isa tiringhe ba. 9 Bara nani, tan nlira nafo
nenge: 'Ucif bit nanya kitene kani, kusu lissafe.
10 Na tigofe dak, na isu imon nayife nyii nafo na
idin sue kitene kani. 11 Nanari kitimone imonli
liyirin. 12 Kala nari tire bite, nafo na arike wang
din kalzu na lenge na tidin dortu nani tire. 13
Tutun na uwa do ninghirik kitin maluzu ba,
ama bolo nari ncara shintan: bara kipin tigowe
kinfere, likara nin gongon uyaunu nene udu
saligan. Usonani.' 14 Bara asa idin kalzu anit
alapi mine, ucif mine kitene kani wang ma kalu
amin alape. 15 Ama andi na anung din kalzu
alapi na lenge na idin su minu ba, nanere wang
na ucif mine ma kalzu amin alape ba. 16 Nanere
tutung andi ima su ukotu nayi, na iwa timoro
nafo anan tiyom ba, nafo na anan liya kiti dinsu
inan ta anit yinno inung din su ukotu nayi.
Kidegen ndin bellu minu inung nmal se uduk
mine. 17 Ama anung andi imasu ukotu nayi,
ikusu timuro mine lau itiza nnuf. 18 Bara anit
wa yinnin idin kotu nayi. Ame Ucif mine na
adin yenju usanme ma nimunu uduk. 19 Na iwa
ceo atimine utamani nanya nle uyie ba, kiti
kanga na kijiji nin binju din li, nin kiti kanga na
akiri din kuluzu i tuzuzu. 20 Na ceun ati mine

utamani kitine kani, kiti ka na kijiji nin biju
wasa inaza ba, kiti kanga na akiri wasa ipuro
ituzuzu ba. 21 Kiti kanga na utamani fe duku,
kikanere wang kibinayi fe ma yitu ku. 22 Liyizi,
linere upitila kidowo. Bara nani, asa liyizife di
licine, kidowo fe vat mayitu lau. 23 Ama asa
na liyizi dilicine ba, kidowofe vat mayitu nin
dinong. Asa kidowo fe sali nin kanan, gbardang
nsirte kati likara nbellu! 24 Na unit urum wasa
asu katwa kiti nacikilari aba ba, nbara anari
umon, ati usu nmon, asa na ata nani ba, aba
ni litime kan kiti nmon anin dira usu katwa
kacine kitin mong. Na iwasa isu Kutelle liccin
nin tamani kubi kurume ba. 25 Bara nani nbelin
minu, na iwa ciso ucara litawa nbelen kpilizu
nliru nbelen natime inyaghari ti ba li sa tiba
sonu, sa nidowo bite inyaghari tiba shonu. Na
ulai katin imoli ba, nakidowo katin imon shonu
ba? 26 Ton iyizi iyene anyin kitene kani! Na idi
su tibila sa upitiru kusana iciso lilai ba, Ucif
mine na adi kitene kane din nizu nani imonli.
Na anung katin nani nin gongon kan ba? 27
Uyeme unitari nanya mine bara tiyom nimon
nyii ulele wasa akpina ngbardang nayiri nlai
me? 28 Nyaghari nta idi tiyom nbelen nimon
kidowo, kpilzan uliru nanya nibinayi mine iyene
amamu naneen, imus tikunang nanin; na adin
su katwa ba, ana adin sho imon kidowo ba. 29
Na nbellin minu tutung, Solomon litime vat nin
gongong me, na awa ashon imon kidowo na iwa
katin amamu nin caut ba. 30 Andi Kutelle din
su amamu nanya naneen kuyok kucine nani,
arika na asa atuto kitimone, ula kurtuno uleo
anin nin kui, ama so sa uni miinu imon nshonu
kidowa? Anung anan kibinayi kikaf? 31 Bara
nani na iwa su tiyom iworo, 'Inyaghari tiba
li'? Sa iworo, 'iyagahri tiba sonu'? Sa tutung
iyaghari tiba shonu kidowo'? 32 Imon ilele vat
alumai din cisu nibinayi mine npizuru ninin,
Ucif mine tutung kitene kani yiru idi nin su
ninin vat. 33 Ama cizinan upiziru tigo nin katwa
kacine me, vat ngisin nimon ilele ima kpin minu
ku. 34 Bara nani na iwa su tiyom nbellen nkui
ba, bara na ukui ba su tiyom litime. Kolome liri
di nin niume.

7 Na uwa sharanta ba, iba sharanta fi. 2 Nin
sharaa ule na usuu, iba suu fi. Tutung kuyangi
koo na uguro mung, iba guru fi mung. 3 In
yan ghari taa uyene kamong na ka di liyizin
gbana fine, na uyene ku kunti kuca nya liyizi
fe ba? 4 In yiziyari uba bellu gbana fine, 'Nan
kala kamong nya liyizi fe,' a fee nin kukunti
kuca nya liyizife? 5 Anun anan kinuu! Kalan
ku kunti ku ce nya niyizi mine, iba nin yenu
kanang kamong ne nya niyizin gbana mine. 6
Na uwa ni nanau imon ilau ba, tutung na uwa
tuu imon i cine nbun ninau ba, mboti iba patilu
inin gitiring ikifizing fi. 7 Tirino, Iba nifi piziran
umase. Reu kibulung ghe iba punfi mung. 8 Ko
uyeme utirinu unit din sessu, unan pizu re din
sessu, unan fo nibulung ghe iba puun ghe mu.
9 Sa ghari nya mine na usa ne nwatiring ghe
kugirin borodi ayira litala a nakpa ghe? 10 Sa
awa tiring ghe fiboo, a nakpo ghe fiyii? 11 Bar
nani andi anun anan nibinei ni nanzang yiru
unin nono mine imon icine, inyizyari ucif mine
na adi kitene kani yiru uni nimon ki ne udu
kiti na le na itirng ghe? 12 Bara nani vat ni le
imon na udinin su anit suu fi, fe wan suu nani
mung, uduka re une nin anabawa. 13 Pira nya
kibulun kishuute, libau di pash na li din wunu
anit udu ukul, anit gbardang din cinu nyan
nye. 14 Kibulung ghe di shuut, tutung libau we
wan di shut na li din wunu anit udu ulai, anit
cing lin aghari din se lining. 15 Sung seng nin
nan kadura kinuu, ale na idin dasu minu nin
nakpa nakam, nya mine ninyinyowari. 16 Nya
kumat mine iba yinnu nani, sa anit din kolu
ulemu na ca kumart kushari, sa idin kolu kumal
kupul kumart? 17 Nanere, vat kuca kucine din
macu kumat ku cine, kuca ku nanzang, maca
kumal kunanzang. 18 Na kuca kucine din macu
kuman kunan zang ba, sa kuca kunanzang ko
na kudin macu nono nicine ba. 19 Vat ku ca koo
naku mara nono ni cine ba asa ikiwe kuning
itoo nyan la. 20 Bari nani kiti kumat mine re
uba yinnu nani. 21 Na vat ghari na adin yicci,
'Cikilari, Cikilari,' b apiru nya kilari Kutelle ba,
sei ule cas na adin suu unufin Cif nighe na adi.
22 Anit gbardang ba belli nloli lirre, 'Cikilari,
Cikilari, na tiwa suu anabci nin lisafe ba, nin
lisafe tinutuzuno agber genu, nin lisafe ti suu
imon zikikya?' 23 Mba nin bellu nani kanang,
'Nan ina yiru minu ba! Nyan ku poo nin, anun
anan kataa kananzang!' 24 Bar nani, vat nle
na alanza tigbulang ni ghe asuu kataa mung
ma soo nofo unit ujingjing une na ake kilari
me kitene kuparang. 25 Na ijuu uwuru, mmen
ncung daa, ufunu udya wufu ufo kilare, vat
nane na ki deu ba, bara na iwa ke kining kitene
kuparang 26 Vat ule na alanza tigbulan nin

amini nari usuu kataa mung ba masinu unit
ulanlang une na akee kilari kitene licin cing.
27 Uuwuree juu, mmeng cung daa, ufunu daa
ureu kilare ki deu. Udeu we wa di gbardang. 28
Uda duru kubi koo na Yesu wa malu ubelu na
gbulan alele, ligozin na nite, umamaki kifo anii
nin dursusu me. 29 Bar na awa dursuzo nani
nofo ule na adi nin na kara, na nofo anan ni
nyert mine ba.

8 Na Yisa nto; o kitene likup, ligozi gbardang
dofine. 2 Umon, ame ukuturu da kitime,
atumuno mbun me, aworo, "Cikilari andi uyinna,
uwasa utayi nso lau." 3 Yisa nakpa ucara me a
dudoghe aworo, "Meng yinna. Ta lau." Na nin
nmolu kubi ba atinna a weseghe ata lau nin
tikuturu me. 4 Yisa woroghe, "Yene yenje uwa
bellin umon imomon, can libaufe, udurso litife
kitin pirist nin nni nimon ule na udukan Musa
na bellin, bara uni ngodiya kitime. 5 Na Yisa
npira nanyan Kaparnahum, nkon kusoja kudia
nroma, da kitime ada tiringhe, 6 aworoghe,
"Cikilari, kucin nighe non nanya kilari nin
nkonun nriu nagbergenu, adi nanyan nlanzu
npazaza kang." 7 Yisa bellinghe, "Meng ba dak
nda shin ninghe." 8 Ame udia nasoja kawaghe
aworo, "Cikilari, na meng mabtin fe da piru
nanya kilari nig ba, bara nani belle ligbulang
cas kucineghe ba shinu. 9 Bara meng wang
unitari ulle na nsosin kuteet likara, nmini dinin
na soja alle na idi kadas nigh, assa nworo
nlenge, 'Can,' ame nsa anya, nin kiti nmong
tutun nworoghe, 'Da,' ame asa ada, nin kucin
nigh, 'Su nenenghe,' asa asu inin." 10 Na Yisa
nlanza nani, asu umamaki anin belle alenge na
idi ligowe nanghe, "Kidegen ndin bellu munu,
nin nanyan Iseraila, na nse umon na adinin
nimus nle uyinnu sa uyene gbardang nani ba.
11 Ndin bellu minu, anit gbardang ba dak unuzu
gabar nin yamma, iba da so ili kutebul nin
Ibrahim, isheku a yakubu nanya kilari tigo
kitene kani. 12 Bara inug, nono tigowe iba
turnu nani nanya nsirti midiya, kiti kanga na
kuculu ba yitu ku nin nyaku nayini." 13 Yisa
belle udia nasoja, "Can! Nafo na uyinna uba
di so nani, iba sufi." Kucin me tunna ku shine
ndedei kube. 14 Kubi na Yisa wa piru kilarin
Bitrus, ayene kumara Bitrus kuwane, annon nin
nkonu. 15 Yisa dudo ucarame, atinna ashino.
Na afita asughe uhidima. 16 Na kuleleng nda,
anite da nin nale na agbergenu na rizu nani
kitin Yisa anutuzuno agbergenue nin ligbulang
nliru, ashino nin na nan tikonu vat. 17 Nanere
iwa kullu ule imon na iwan mo bellu kiti nnan
liru nin nnu Kutelle Ishaya, nworu, "Ame litime
na yaun tikonu bite nin ticuta." 18 Nene na
Yesu nyene ligozi nkilinghe, ana uduka isun
koni kusari kurawan Galili. 19 Nani umong unan
ninyerte da kitime aworo, "Unan durrsuzu
meng ba dofinfi vat kika na uba du." 20 Yesu
woroghe, "Ninyanyawa dinin ti mine, anyin
yita nin tido mine, amma na gono nnit dinin
kiti ka na aba nonku litime ku ba." 21 Umong
nanya nono katuwa me bellinghe, "Cikilari,
yinna menku ntu ndo ndi kasu ucif nighe."
22 Bara nani Yisa woroghe, "Dofini anan nkul
kasu atimine anar nkul." 23 Na Yesu npira
uzirgi, nono katuwa me dofinghhe udu nanye.
24 Itunna, kikane kuwut nin funu nuzu kitene
kurawan fibarakh nmyin tursu uzirge, ame Yisa
yita nmoro. 25 Inun nono katuwa da kitime ida
fiyaghe, iworo, "Su utucu bite Cikilari; arike
ba kuzu!" 26 Yesu woro nani, "Inyari nta idin
lanzu fiu, idinin nyinu sa uyenu cingligha?"
Afita akpada ufune nin kurawe. Kite tinna ki
so tik. Inug anite su umamaki iworo, "Imusi
nyapin unitari, ulle ufunu nin kurawa din dortu
uliru me?" 27 Anite su umamaki, inin woro,
"Uyapin unitari ulele har tifinu nin kuli din
latizighe?" 28 Na Yesu nda nkon kusari nmyin
Garasinawa, anit anwaba alle na agbergenu din
cinnu ninghinu zuroghe, asa i wa nuzu nanya
nisek idin nin magunta, na umon unan cin
wansa akata libau lole ba. 29 Itunna isu kuculu
iworo, "Iyaghari tidumun na tiba su ninfi, gono
Kutelle? fe nda kikanere unan tanari tinoo
kamin kube na ina jeowa?" 30 Nene Ligo naladii
wandi kikane kileo, na iwa di pit kitimine ba.
31 Inug agbergenue foghe acara iworo, "Assa
unutuno nari, ta nari tipiru ligo naledu ane." 32
Yesu belle nani "Can!" Inug agbergenue nuzu
idi piru nanya naladue, itunna vat ligowe putu
likup udu nanya kurawa inane nanya nmyen.
33 Inug anite alle na idin ndortu nalade ico udu
nanya kipin, idi bellin vat nimone, umunu imon
na ise alle na agbergenue din cinu ninghinu. 34
Itunna vat kagbire nuzu udii zuru nan Yisa. Na
iyene ghe, ifoghe acara asun kagbir mine.

9 Yesu pira nanya nzirgi, akafina udu nanya
kanme kagbire. 2 Itunna ida nin nimon alle
na adinin nkonu nriu nfunu, anon kitene kuppe.

Uyenun nyinu mine sa uyenu, Yesu woro nnan
konu nriu nfune, “Gono, su liburi libo, alapi
fe iwese.” 3 Itunna amon anan ninyerte iworo
nanya natimine, “Ulle unite unan nanzu kitiari.”
4 Yesu yinno ugbilizu mine aworo, “Iyari nta
idin gbilizu imon inanza nanya nibinai mine?
5 Bara iyeme ari kalin nin sheu nbellu, 'Iwese
alapi fe sa iworo fita ucinu'? 6 Bara nani inan
yirino nworu usaun nnit dinin likara nyi a wese
alapi, ...” a woro nnan konu nrui nfunue, “Fita,
yauna kupefe, udo kilarife.” 7 Nin nani unite
fita anya udu kilari me. 8 Na ligosi nyene nani,
Iwasu umamaki izazina Kutelle, ulle na adin
nizu imus nlo likare kiti nanit. 9 Na Yesu nkata
likane, ayene unit unan lisa Matta, ule na awa
sosin kitin nsesu ngandu. A bellinghe, “Dofini.”
Ame fita atunna a dofinghe. 10 Na Yesu nso
ali imoli nanya kilari, itunaa anan sesungandu
nin nanit anan kulapi dasa ida li imonli nin
Yesu a nono katuwa me. 11 Na afarisayawa
nyenenani, iworo nnono katuwa me, “iyari nta
unadursuzu mine din li imomli na nan sesu
ngandu nin nanit anan nalapi?” 12 Na Yesu
nlanza nani, aworo anit alle na idinmun nakara
nidowa, na idin piziru ukan ba, cas anitalle na
idimun tikonu idinin su nkan, 13 anug iwasaqaq
inya idi yinin imon na idin su, “meng din nin
nsu nadalci na uhadaya ba, bara nna dak na
nyicila anit alau ba, ituba ba, anan kulapi.” 14
Inug nono katuwa Yohanna da kiti me iworo,
iyaghari nta arik nan na farisawa asa ti tere
tinu, na inu nono katuwafe din tecu tinu ba.”
15 Yisa belle nani, “Inug alle na ido kiti nilumga
wasa isu liburi lisire a kwanyana tiyome yita
nanghinua? bara ayiri din cinu na iba da yaunu
kwanyana tiyome kitimine, iba teru tinu. 16 Na
umon nwasa atafa kuzeni kupese nin ku kuse ba,
bara kupori kupese bati kulutuke jarta, tutun
uba yitu kang. 17 Nanere anti nwasa ita nmyin
narau lisu ikuse ba, iwa su nani, lisue ba wutu,
nmyen naraue gutun, lisuwe ba malu kitii, bara
nani ibati nmyen narau mipese lisu lipese vat
mine baso.” 18 Kubi na Yesu wadi nbellu nile
imone kitimine atunno umong unit udia ada
atumuno kitime. A woro, “ushono nighe nene
akuu, bara nani da uda tarda ghe acarafe aba
fitu.” 19 Nin nani Yesu fitah adofighe, nanere
inun nono katuwa me. 20 Itunna umon uwani
adi nin gu5tuzunu nmie kang akus likure nin na
ba, ada mamalin Yesuada dudo kubaga kulutuk
me. 21 Bara awa bellin litime,” asa ndudo
kulutik me cas meng ba shinu.” 22 Bara nani
Yesu gitirno ayeneghe aworo, “ushono ning
ta ayi akone, uyinnu fe sa uyenu nshono nin
fi, uwane tinna ashino deddei. 23 Na Yesu nda
kilari nnit udia, ada se anan nalantu di naru, a
ligozi yita. In ghejilu kang. 24 ame woroghe,
“Canfi na kubure nkuwariba, adin nmoroare,
bara nani inug sisaghe nin sughe ubaha. 25 Na
iceou ligoze ndas, a pira nanya kutee, akifoghe
ncara kubure fita. 26 Unin ulirue tunna umala
kiti, nyanya kipi kane. 27 Na Yesu wa kata unzu
kikane, adu an waba dofinghe, itunna ntutuzu
idi nsu “lanza nkunekune bite usau Dauda.” 28
Kubi na Yesu ndah nanya kilare, inung aduanne
da kitime, Yesu belle nani” anung nyinna nwasa
nsu ille imone,” Inung woroghe, “eh Chikilari.”
29 Nin nnani Yisa dudo iyizi mine, aworo, “Uso
nani kitimine, nafo uyinnu mine sa uyenu.” 30
Nanere iyizu mine wa pun. Yesu kpada nani
kang aworo, “Yenen na umon wa yinin kitene
nile imone ba.” 31 Var nin nani adu ani nuzu
itunna nbellu nlirie vat kaghir kane. 32 Na anit
an waba ane wa nya, itunna idamun nin nmong
uturi na agbergenu na pirughe iida mu nghe
kitin Yesu. 33 Kubi na inutuno agbergenue,
uturi une lirina, ligozi su umamaki iworo, “Ille
imone na tisa yene inin in Israila ba.” 34 Bara
nani inung a farisawa woro, “Adin nutuzunu
agbergenue nin ndia nagbergenere.” 35 Yisa nya
udu vat nighiir nan nitari: aleo ubun dursuzu
nanya nati nlira, adi nbelle uliru nlai un tigo,
ashino nin vat tikonu nan nale na idi acine ba.
36 Na ayene ligozi nanit, alanza nkune kune
mine, bara iwa su udamuwa, nibinai wulu nani
bara wnadi nafo akam sa unan libia. 37 A belle
nono katuwa me “Unin ugirbe karin inun anan
karin ba. 38 Bara nani, deddei sun nlira kiti
Ncikilari ngirbe, anan kpina nan girbe nanya
kunene.”

10 Yesu yicila nono katwa me inung likure
nan nawaba ligowe a na nani tigo kitene
tiruhu tinanzang, i nutuzung nani ndas, ikuru
ishizin nin vat tikonu a nsalin cine nidowo vat.
2 Nene tisan nono katwa we inung likure nan
nawabe wadi ne. Unan cizune, Simon (urika na
awa yicughe Bitrus), a Adrawus gwane; Yakub
usaun Zabadin, nin Yuhana gwane; 3 Filibus, nin
Batalomi; Yakub usaun Alpensus, nin Tadawus;
4 Simon unan pizuru tigo nati, nin Yahuda
Iskaroti, ulenge na ama lewughe. 5 Ale likure

nan nawabe Yesu wa tuu nani. a wunno nani
atuf aworo, “Na iwa do kika alumai duku ba,
tutung yenjen iwa piru kan kagbirin Samariya.
6 Nana na can kilarin nakam nwulun Israila. 7
Tutung asa inya, belen nani uliru Kutelle iworo,
“udak kipin tigo Kutelle nda duru.' 8 Shizinon
nin nanan tikonu, fyan anan kul, wesen anan
tikutulu, tutung nutuzunon agbergenu. Inan
filin munari, anung wang filizinang. 9 Na iwa
yiru fizinariya, azurfa sa fi jangaci tika mine ba.
10 Yenjen iwa yaun nkan cin bara ucin mine, sa
altuk aba, sa akpata, sa ucan ncin, bara unan
katwa ma diru imonli me ba. 11 Vat kagbiri sa
atii alenge na ipira, pizira ulenge na ado Kutelle
nanye, isoku udu lilongo na ima nyiu. 12 Asa
idin piru nanya kilare, lisonnani. 13 Iwa kawu
minu mang na ayi asheu mine so nanghinu,
anna ikawa minu mang ba na ayi asheu mine
kpilin kiti mine. 14 Inung tutung alenge na
Isere minu ba, a na ilanza uliru mine ba, iwa
nya yiu kilari kane sa kani kagbire, kotinon
lidau nabunu mine. 15 Kidegen ndin bellu minu,
anan Sodom nin Gomora ma katinu nin lanzu
mang lirin shara nin kani kabgwere. 16 Yenen,
nto minu ndas nafo akam nanya niyiyo, bara
nani, yitan jijin nafo iyii ikuru iyita sa unanzu
nimon nafo awulung. 17 punon iyizi anit mung!
Iba du ninghinu ubun nago, tutun nanya natii
nlira mine iba kpizu minu. 18 Iba kuru ida
ninghinu ubun na gomna nan nago bara meng,
uma so nafo ushaida nanya nalumai. 19 Iwa
do ninghinu kiti mine, yenje iwa fo kidowo
kitene nimon ilenge na ima bellu, bara imon
ilenge na ima bellu ima niminu nanyan koni
kube. 20 Bara na anughere ma su ulire ba,
Uruhu Kutelle nanya minere ma liru. 21 Gwana
ma lewu gwana idi molu, Ucif tutung gonome.
Nono mafitu mayardang nin nacif mine inin
tizu nani idi molsu nani. 22 Anit vat ba nari
minu bara lissaning. Ama vat nlenge na atere
kibinayi udu liganye, ama se utucu. 23 Iwa kara
minu nka kagbiri, con udu kan, bara kidegenere
idin bellu minu, na ima nuzu vat uduru nigbirin
Israila ba, gonon Nit ma dak. 24 Na gono unan
masu wasa akata unan dursuzu me ba, sa kucin
yita nbun Cikilari me. 25 Ubatina ame unan
mase so nafo unan dursuzu me, nanere kucin
nafo Cikilari me, iwa yicila Cikilare Belzubal, ma
ngbardang nanzu nale na idi nanya kilari me ma
yitu nyizari! 26 Bara nani, na iwa lanza fiu mine
ba, bara na imomong duku na itursun, ilenge
na ima punu ba, a na imong duku ilenge na
iyeshin ile na ima yinnu nin ning ba. 27 Ilenge
imon na Nbellin minu nanya nsirti, bellen ining
nin wui, tutung ile imon na ilanza baat nin
natuf mine, ghanan kitene kilari ibellin ku. 28
Na iwa lanza fiu nle na ama molu ka kidowe
ba, ama na awasa amolo ulai ba. Na lanzan fiu
nlenge na awasa amolo vat ka kidowe nin laiye
nla saligan. (Geenna g1067) 29 Na niwulun niba
idin lesu ni nin nin nikurfu baat ba? Vat nin
nani, karum wasa ka deu kutyin sa uyirun Cif
mine ba. 30 Titi litife wang ayiru timashi nari.
31 Na iwa lanza fiu ba, ikatin niwulung nane nin
gongon. 32 Bara nani, vat nlenge na a yinna nin
mi nanya nanit, Meng wang ma yinnu ninghe
nbun Ncif ning, ulenge na adi kitene kani. 33
Ame tutung ulenge na anari nbun nanit, meng
wang mmanari ghe nbun Ncif ning, ulenge na
adi kitene kani. 34 Yejen iwa kpilza nna dak nin
lissosin limang nyie. Na nna dak nin lissosin
limang ba, nna dak nin kusangaliari. 35 Bara
nna dak nda dunjo unit nin cifme, a ushono nin
name, a uwul nin nanlesme. 36 Anan nivira nin
nit ba yitu anan nanya kilari me. 37 Ame ulenge
na adi nin su cif sa uname nbun ning na abati
unan dortu ninghe ba. Tututng ame ulenge na
adi nin su nshonome sa usaunme nbun ninghe,
na abatin unan dortu ning ba. 38 Ame ulenge na
ayauna kucan kotinu me adofini ba, na abatin
unan dortu ninghe ba. 39 Ame ulenge na ase
ulai me ba diru unin. Ame tutung na adira
ulai me bara meng, ama se unin. 40 Ulenge
na asere minu, asere mengku, ame tutung na
aserai, asere ulenge na atoyi. 41 Ame ulenge na
asere unan liru nin nu Kutelle ama seru ulada
nna liru nin nu Kutelle. Tutung ame ulenge na
asere unit ulau bara adi unit ulau, ama seru
ulada nnit ulau. 42 Vat nlenge na ana umong
nanya nabebene alele, ka kop nmyen micancam
asono, bara ame unan kadura Kutelleri, kidegen
nbellin minu na ama diru ulada me ba.”

11 Na Yesu wa malu uni nnono katwa me
likure nan wabe kadura, a nya kikane cundu
nanya Nigbiri udu ndursuzu nani tipinpin. 2
Na Yuhana nlaza kilari licin, kata ka na Kristi
dumun, a to nono katwa me kadura inung naba.
3 aworo nani, can idi woroghe, “Fere ule na udin
cinu udake, sa tiso nca nmong?” 4 Yesu kawa
aworo nani, “Can idi belin Yuhana ku imon
ilenge na ilanza iyene. 5 Adu din sesu uyenju

kiti, anan sali nabunu din cin, akutulu se ushinu,
a turi din lanzu tutung, abi din fituzu nin lai,
idin bellu anan sali nimon uliru ulau. 6 Unan
mariari ule na ase imon ntirzu liti ning ba." 7
Na ale anite nya libau mine, Yesu cizina ubelu
ligonzine uliru litin Yuhana, "Inyaghari i do
nyenje nanya kusho- ufunu nzunu nkpe myena?
8 Ani inyaghari inuzu ndin yenje ndas- unit na
ashono imon tigowa? Nanere, ale na idin sho
imon tigo sosin nilari Tigo. 9 Sa nyaghari ido idi
yene ndase- unan liru nin nu Kutelle? Eh nbelin
minu tutun, ukatin unan liru nin nu Kutelle.
10 Ulengenere ame ule na iwa yertin litime,
'yenjen nma tu unan kadura ning nbun timuro
mine, ulenge na ama ke udina ning nbun mine.'
11 Nbelin minu kidegene, vat nale na kumat
nwani, na warum duku na akatin Yuhana unan
shintu nanit nyen ba. Vat nani unit ubene kilari
tigo kitene kani katinghe. 12 Unuzu nayirin
Yuhana unan shintu nanit nmyen udak nene,
kilari tigo kitene kani nneu nin fizu nayi, tutun
anit anan fizu naye na bolu nin likara. 13 Bara
vat anan liru nin nu Kutelle nin duka wa tizu
amoro alau udakin Yuhana. 14 Andi tutung
iyina userun nin, ulele amere Iliya, urika na
awadi unan dak. 15 Ame ulenge na adinin natuf
nlanzu, na alanza. 16 Inyaghari nma batu ko
kuje mun? Imasin nonoari navu nkasa, alenge
nasa iso iyica atimine. 17 Inin woro, 'tidin wulsu
fi fishira na udin yizunu ba. Tiyita tiyom ana
ugila ba.' 18 Bara Yuhana wadak, na awadi
nli nimonli a aso nmyen narau ba iworo, 'adi
nin kugbergenu.' 19 Gono Kutelle wa dak, nli
nimonli nin so nmyen narau iworu, 'Yeneng
unan su kileu kikan, nin shituzu nso, udondong
nanan sesun gandu nan nanan kulapi!' Ama
njijing nse ubunku bara kata me." 20 Yesu cizina
ukpaduzu nigbiri nirika asuzu imon izikiki ku,
bara iwa nari uni nati. 21 "Ukaito fe Corazin!
Ukaitofe Betsaida! Nfo katwa kadidya kane na
nnasu kiti mine, nwansu Ntyra nin Sidon, iwa
ni ati nworsu, icino alapi mine nanyan najasi
nimon nin tong. 22 Bara nani, uma katinu anan
Sidon ku nin Tire liri nshara Kutelle. 23 Anung u
Kaparnahum, idin yenju ima ghatinu minu udu
kitene kane? Na nanere ba, ima tultun minu
udu ukul sa ligan. Bara andi Nsodom iwa su nita
nididya nanga na ina su anung ku, uwa dutuku
udak kitimone. (Hadēs g86) 24 Uma yitu sheu ni
nmyin Nsodom lirin shara nbun mine. 25 Kubi
kone, Yesu woro, "ndi rufi, Ucif, Cikilari unan
kitene kani nin kutyin, bara una nyeshe ilenge
imone kiti na jijin nin nanan yiru, tutung umini
na pun kiti nalenge na iyiru ba, nafo ninono
ni bebene. 26 Aee Ucif, nanere una tifi mang
nyenjufe. 27 Vat nimon inani ununzu Ncif ning.
Tutung na umong yiru Usaune ba se Ucife, ana
umong yiru Ucife ba se Usaune, tutung nin
lenge na Usaune nyina aduroghe ame. 28 Dan
kiti ning, vat anung ale na imin kutura kugetek,
meng ma nimu ushinu. 29 Yaunang Kugbetu
ning kiti mine imasu uyinnu kiti ning, bara ndi
sheu nin kibinayi kimang, imanin se ushunu
tilai mine. 30 Bara kugbetu ning sheu a kutura
ning di getek ba."

12 Kubi kone na Yesu wa din cin nanya kunen
nilarum liri na Sabbat. Kukpon da nono
kadura me itunnan pucu nillarume nle. 2 A
farisawa yene nani, iworo Yesu ku, "Yene nono
katafe din su nimon ile na icaun isu liri na
Sabar ba." 3 Yesu woro nani, "Ikuna belu iyerti
ile na iwa yertin nimon ile na Dauda wasu a, na
kukpon wa daghe, nin nale na awa di naghinua?
4 Na awa piru nanya kilari Kutelle, aleu imonli
nanan katwa kilari Kutelle, ile na iserin nworu
ali ba, nan nale na awadi nanghinu, ule na
uduka wa nazaghe nin le, nin nalenge na iwa di
ninghe wang, uduka wa naza nani nin le, Uduke
wa yinnin a Priesta ku nin le nmang? 5 Tutung
na isa yene nanya neyert, au liri na Sabat a
Priest din nanzu Asabate ana asa usonani kulapi
ba? 6 Bara nani meng belin minu, umong ulenge
na na akatin kutii Kutelle di kikane. 7 Ndafo
iyiru ilenge imone, 'Meng din pizuri nkunekune
nayiari ana ma nakpizu nakpizu ba.' Na iwa ni
anan sali kulapi kulapi ba. 8 Nanere gononit
ame Cikilari liri na Sabatari." 9 Yesu suna kite
udu nany kutii nlira mine. 10 Kitene, umong
uni wadduku, nin cara na una koto. A Farisawa
tirino Yesu ku, i woro, "Ucaun i shin nin mong
liri na Sabata?" Bara inan se kulapi kiti me. 11
Yesu bele nani, ghari nanya mine, awadi nin
kukam kurum, tutung kukam kone nnin deu
nanya kuwu kucamcam liri na Sabat, na ama
kifu kunin anutun ba? 12 Bara nani, na unit
katin kukam nin tigo kiti Kutelle ba! Nanere
nta, ucaun isu imon icine liri n Sabat." 13 Yesu
woro nnite, "Nakpa ucarafe," unite nakpa ucare,
utunna ushino, uso ucine nafo uleli ucare. 14 A
Farisawa nuzu udas, itunna pizuru nimon ile na
iba kifughe mun. Iwadin pizuru libau longo na

iba ti imolughe. 15 Na Yesu nyino nani, a wonno
kidowo kusari kurum, anit gbardang dofinghe, a
shizuno nani nin tikonu mine. 16 Awunno nani
atuf na iwa belin umong ba. 17 Unan so kidegen,
ilemon na iwa belin nnuun Ishaya unan liru nin
nu Kutelle, nbellu, 18 “Yene, kucin ning urika
na nna fere; kinayi ning, urika na kibanayi ning
din lanzu nmang me. Nma ti uruhu ning nanya
me, ame manin bellu ushara kiti nanan salin
bi. 19 Na ama fo kidowo ba, sa agilu nin liwui
kang; na umong tutung ma lanzu liwui me libau
libene ba. 20 Na awasa apuro kugosin ndiru
likara ba; kinni ncin tutung na ama molu ba,
se anin nutuno ushara unnasara. 21 Alumai
tutung mase likara nanya lissame.” 22 Kube
itunna ida nin mon unit kitin Yesu unan niduu
nin nituri, agbergenu wadi nanya me. Ashino
ninghe, unit unan niture nin niduwe yinno
ulira akuru atunna nyenju kiti. 23 vat ligozin
nanit wa yatinju inin woro, “Sa ulelere ma yitu
usaun Daude?” 24 Na Farisawa nlaza uliru nimon
izikiki ilele, iworo, “Na unit ulele din nutuzunu
agbergenu ba se nin yinnun Belzubab, usaun
ngo nagbergenu.” 25 Yesu wa yiru nin kpilizu
mine aworo nani, “Vat tigo tongo na tidi nin
nivira nin litime wulu, tutung kokame kagbiri
sa kilari kanga na adi nivira nin liteme ma
yisunu ba. 26 Adi shitan din nutuzunu shitan
ku, to adi nivira nin liteme. iyizari kipin tigo
me ba yissunu? 27 Adi tutung ndin nutuzunu
agbergenu nin yinnun Belzubal, nin yinnun
ghari anan dortu mine din nutuzunu nani?
Bara nani, ima sominu anan mawucu-wucu.
28 Adin tutun ndin nutuzunu nagbergenu nin
Ruhu Kutelleri, to kipin tigo Kutelle nda nanya
mine. 29 Tutung iyizari unit ba piru kilari nnan
nagang asu likiri nomon irika na adumun sa
ucizunun teru nan nagaghe? Aning su likiri
nimon nnite kilari me. 30 Ulenge na adi nin
miba adi nivira nin mi, ulenge tutung na adin
piture nin mi ba, unan musuzuri. 31 Bara nani
ndin bellu minu vat nalapi nin nanzu lissa iba
kusu anit mun, ama unanzu lissan Ruhu na iba
kusu ba. 32 Tutung vat nlenge na abele nlon
ligulang kitenen Nsaun nit, ilele ima kusughe
mun. Ama vat nlenge naa abele uliru nivira
nin Ruhu ulau, na iba kusu alele ba, na nle uyii
ba, ana nyii ulenge na udin cinu wang ba. (aiōn
g165) 33 Sa ukyele kuca gegeme a iburi me yita
gegeme, sa kyele kuce nanzang a iburi kuni
yita nanzang. 34 Anung nono nabuni, tunda
na idi nin likara lifacak, iba bellu imon icine
nyizari? Bara unuzu nanya adadu liburari asa
unu lira. 35 Unit ulau unuzu filai kibinayi me
asa anutuno imon icine, unit unan likara lifacak
tutung unuzu filai kibinayi me asa anutuno ileli
imon na idi facak. 36 Ndin bellu minu tutung,
lirin shara, anit mani litul vat nliru unanzang
ule na ina bellu. 37 Bara nanya nliru minere
ima se ucinu, nanya nliru minere tutung ibase
uteru. 38 Among anan niyerti nin na Farisawa
kawa Yesu ku iworo, “Unan dursuzu, tidi ninsu
tuyene kulap unuzu kitife.” 39 Yesu kawa aworo
nani, “Aji likara linanzang nin nanan funu din
pizuru kulap. Ama na nkon kulap duku na iba
ninani ba se kun Yunana unan liru nin nu
Kutelle. 40 Bara Yunana wati ayiri atat nin nitik
nitat nanya liburi fibo, nanere wang Usaun nnit
bati ayiri atat nin nitik nitat kibinayi nyii. 41
Anitin Ninivi ma yissunu kitin shara ninko kuji
nanite, iba ti uteru nani. Bara iwa sun alapi
mine nin lirun kpaduzun Yunana, manin yenen,
umong nbun nin Yunana di kikane. 42 Ushono
ngo kusarin nlime ma fitu liri nshara nin nanit
nko kuje ati itere nani. Awa dak unuzu ligan nyii
anan da lanza ubelen njijin Solomon, manin
yeneng, umong nbun Solomon di kikane. 43
Asa uruhu unanzanghe nnuzu nanya nnit, asa
ukatiza nitin salin nmyen npiziru shinu, adi
na ase ba. 44 Asa aworo, 'nma kpilu kilari ning
na nna nuzu ku.' Adi a kpilla, ase kilari kane
ikuzu kinin inin ceu kinin lau. 45 Amanin kpillu
adi yiru ligowe ninghe nton tiruhu tinanzang
tining kuzor na ti katinghe nin magunta, iba
nin dak vat inin daso kikane. Ngisin lissosin
nlele unite makatinu lin burne nin nanzang.
Nanere bayitu nin ko kuje.” 46 Na Yesu wa dutu
nliru nin ligozine, uname nin nuwname tunna
iyisina ndas, iwa di npizuru nwo ilirin ninghe.
47 Umong woroghe, “Yene, unafe nin nuwnafine
yissin ndas, idin pizuru nwo ilirin ninfi.” 48
Yesu kawa aworo nani ulenge na abellinghe,
“Ghari unanin? Ayagha tutung nuwna nin?” 49
Atunna a nakpa ucara me udu kitin nono katwa
me aworo, “Yene, kikane unaning nin nuwna
ning! 50 Bara vat nlenge na adin su imon kibinai
Ncif ulenge na adi kitene kani, uleli unitere
gwana ning kilime, nin kishono, a unaning.”

13 Lilonne Yesu wa nuzu nanya kilari ado adi
so nbiu kurawa. 2 Ligozi nanit gbardang
da pitirino kitime, afita a pira nanya njirigi

mmeyen a so ku; vat ligozie yissina licicin nbiyu
kurawe. 3 Yesue bele nani iuliru bardang nin
tinan tigoldo. A woro, “Yenen unan tibila wa
nuzu tibila. 4 Da na a bilisa, imon imus disso
likot libau, anyin tolo da ida leo inin. 5 Imon
disso nanya napparang, kika na ise mmin ku
gbardang ba. Na nin molu kubi ba inuzu, bara
na mmine wadi pit ba. 6 Da na uwui nghana,
ilo bara na iwa dinin tiling ba, itunna ikoto. 7
Imon imus disso nan nya nimart. Aca imarte
kunjo i parda ining. 8 Imong imus disso mmin
micine itaa iyip. Imong nkoli akalt akalt imong
akut kutocin, a imong atat. 9 Ame ule na adi
nin na tuf na a lanza. 10 Nono katwawe da
ida woro Yesu ku, “Iyanghari nda usu anite
uliru nin tinan tigoldo?” 11 Yesu kawa a woro
nani, “Anung ina ni minu uyinnu nworu iyinin
imon izikiki kipin tigo kitene kani, amma kiti
mine na ina nani ba. 12 Bara kiti lenge na
adimun, amere ima kpinghe ku, tutung ama
nin yitu mun gbardang. Amma ame ulenge
na a salin mu, kitime ima seru i cingilinghe
na adi mune. 13 Bara nani ndin su uliru nan
ghinu nin tinan tigoldo, vat nin yenju mine, na
idin yenju gegeme ba, vat nin lanzu mine, na
idin lanzu gegeme ba, ana idin yinnuzu ba. 14
Kiti mine anabcin Ishaya na kulo, ale na ana
woro, 'Nanyan lanzu, ima lanzu, amma nanyan
ko lome libo na ima yinnu ba. Nanyan yenju
ima yenu, ama nanyan ko lome libo na ima
se uyinnu ba. 15 Bara nibinai nanit alele na ti
gotek, atuf mine ani nati getek nlanzue, iyizi
mine ina tursu inin, Nsa nani ba se uyinnu nin
niyizi mine, lanza nin na tuf mine se uyinnu ni
nibinai minee, inin se utpillu tutung, meng ma
ni nani ushinu.' 16 Amma imong koliari iyizi
mine; idin yenju nin natuf mine, adin lanzu. 17
Kidegenere ndin belu minu, a anbawa gbardang
nin na nan katwa kacine npizira iyene imon
ile na idin yenju, amma na ina yene a, na yita
nin su ilanza imon ile na ina lanza, amma na
ina lanza ba. 18 To lanzan tinan tigoldo nnan
tibuk. 19 Asa umong nlanza uliru kipin tigowe
ana a yinno ba, ame kugbergenuere nda kuda
bolo imon ile na ina bilisu nanya me. Amere
ulenge na iwa bilsu ghe libo. 20 Ame ulenge na
iwa bilisu ghe napzmbara amere ulenge na awa
seru uliru nin liburi libo dedei. 21 Vat nani na
adi nin tiling tin liti me ba, amma awa yissin
gangang nin kabiri bat. na uniu nin gbagba wa
dak bara uliru ntucue, awa diu dedei. 22 Ame
ulenge na iwa bili ghe nanya nimart, amere
ulenge na awa lanza ulirue, amma adadu in yii
nin karusuzo nimon in yii, ma pardu ulirue,
ama so sa kumat. (aiōn g165) 23 Ame ulenge na iwa
bili ghemmin micine, amere ulenge na alanza
ulirue amimin yinno unin, anere ulenge na a
macca nono a pitirino ni nin bara kidegene;
imon nkoli akalt akalt, imong akut akut kutocin,
a imong akut atat.” 24 Yesu kuru a belle nani
umon uliru nin tinan tigoldo. Aworo, “Kipin
tigo Kutelle masin nafo unit ule na abilisa
imus kine kunen me. 25 Nin kitik na anit ndo
nmoro, udon nivira me da ada bilisa kunya
nileli imusse nanya kunene, anya udughe. 26
Na i nuzu i kuno ita iyip, inin kunyawe wang
nutuno ati. 27 Nono katwa nnan kunene da ida
woroghe, 'Cikilari, na imus in alkamari uwa
bilisu kunen fe ba? Iyiziari nta amamu ketilin
ku?' 28 A woro nani, 'Unan nivirari nasu nani.'
Nono katwa wwe worooghhe nenge, 'Udi nin
su ti do tidi dussu anina?' 29 Unan kunene
woro, 'Nanere ba, iwa na do ndussu na manue,
ima dussu alkame ligowe nin na mamue. 30
Na vat mine kunjo ligowe uduru kubin pitiru
kiti. Kubi npitiru kiti mma woru anan pitiroe,
“Tun kalizan amamue itecu agum agum, idi
juju, amma pitirinon alkane udu filai nighe.”'”
31 Yesu kuru ana nanii umoon uliru nin tinan
tigoldoe. A woro, “Kipin tigo Kutelle masin
nafo fimus kuca kukuu na unit in yira a bila
nan nya kunenme. 32 Fimus fonee finare fi
bene nanya nimu vat. Amma uwa bilu fining fi
kuno, ku katin vat naca nanya kunene asa kuta
kuca kudya, asa anyin kitene kani da ida kye
tido mine tilanghe.” 33 Yesu kuru a belle nani
nton tinan tigoldo aworo, “Kipin tigo Kutelle
masin nafo uyist ule na uwani nwa yiru a munu
nanya nbulung ayangi atat asa mite hogogo mi
ghana.” 34 Vat ni lenge imone Yesu wa belu
ligozi nanite nin tinan tigoldo. Andi na nin
tinan tigoldo ba na awa belin nani imon ba. 35
Uwa so nani bara vat nimon ile na iwa belin
kiti nanan liru nin nuu Kutelle nan so kidegen,
na iwa woro, “Mma punu unu ning nin tinan
tigoldo. Mma bellu imon ile na inyeshin uworsu
kubi ncizunu nkye in yii.” 36 Yessu suna ligozi
nanite a pira nan nya kilari. Nono katwa me da
kiti me iworo, “Durso nari tinan tigoldo kunyua
kunene.” 37 Yesu kawa a woro, “Ame ulenge
na a bilisa inus in alkama Usaun Nnitari. 38
Kunene uyii ulelere; a imus in alkama inughere

nono kipin tigowe. Amamue annare nono nnan
katwa kananzanghari, 39 a unan nivire na ana
bilisu inin kugbergenuari upitiru kiti unare
imalin in yii, a anan pitiru kiti unare imalin in
yii, a anan pitiru kiti inughere nono kadura
Kutelle. (aiōn g165) 40 Nafo na iwa pitirin amamue
ijuju nanyan nla, nanere una so kubi nimalin in
yii. (aiōn g165) 41 Usaun Nit ma tu nono katwa
me, ima du idi pitirin imon vat na idi tizzu
anit utazuna, nin na lenge na ina su nitwa ni
nanzang. 42 Ima ta nani nan nya nla ugbagbai,
kikanga na kuculu ma yitu ku nin nyaku nayini.
43 Inung anan katwa kacine ma nin waltu nanya
kipin tigo Ncif mine. Ame ulenge na adi nin
natuf na alanza. 44 Kipin tigo Kutelle masin
nafo utamani na unyeshin nanya kunen. Unit
wase unin a nyeshe unin. Nanya liburi libo me
anya, adi lewu vat nimon ile na adi mun, a sere
kunen kone. 45 Tutung kipin tigo Kutelle masin
nafo unit na adi kupatiki adin piziru filu'ulu'u
icine kujama me. 46 Na ase filu'ulu'u fi gegeme
fin nikurfun idya, awa nya adi lewu nimon me
vat a sere finin. 47 Tutung kipin tigo Kutelle
masin ukuma na iwa bworin nanya kurawa, a
kifizo inawa mmyen ngangang 48 Na uwa kulo,
unan kifizu nibowe wunno unin likot udu ubiwu
kurawe. ima nin so iferu inawa icine iti nanya
nakuzung, amma imon i nanzaghhe ima fillu
ining. 49 Nanere uma yitu nin nayiri nimalin
inyii. Nono kadura Kutelle ma dak ida feru anan
katwa kananzaghe nanya na nan katwa kacine.
(aiōn g165) 50 Ima nin tu nani nanya nla unoiwu
ugbagbai, kikanga na kuculu ima yitu ku nin
nya ku nayini. 51 Iyinno ile imone vatta?" Nono
katwa we woro ghe, "Tiyinno." 52 Yesu tunna
aworo nani, "Nanere vatt nnan ninyerte na
alawa gono katwa kipin tigo Kutelle a massin
nafo unit ulenge na adi nin kilari, na a kaliza
imon ikisse nin nipesse nan nya filai me." 53
Kube da na Yesu nmala tinan tigoldo tone, anya
asuna kiti kane. 54 Yesu nya a pira nanya mmin
me a tunna ndursuzu nanite nanya kutyi nlira,
na ilanza fiu kifo nani i woro, "Unit ulele nse
ule uyirue nin nimon izikiki ilele nweri? 55 Na
unit ulele usaun nnan kye nibulung unereba?
Na unamere Maryamu ba? Na nwana nilime
mere an Yakubu, Yusufu, Simon a Yahuda ba?
56 Na nwana nishono mere vat di ligowe nan
ghiruk kakane ba? Ani unit ulele nase ile imone
vat nweri?" 57 Iwa lanza ayi ninghe. Amma
Yesu woro nani, "Na annabi diu diru ngongong
ba se mmyin me nin na nan ngame." 58 A na
awa tizzu imon izikiki gbardang kikane ba bara
udiru in yinnu mine.

14 Nanya kubi kone, Firauna lanza ubeleng
Yesu. 2 Aworo nono katwa kilari me, "Ulele
Yohanna unan shintuzunu nanit mmyena; ana
fita nanya na nan kule. Unnare nta adi nin
na kara nsu nna nitwawe." 3 Hiridus wa kifo
Yohanna ku, a tere gbe, a ceo ghe nanya kilari
licin bara Herodiya, uwani ngwana me Filibus.
4 Bara Yohanna wa belinghe, "Na uma caunu ba
uyiru ghenafo uwani fe." 5 Hiridus wa molu
ghe, ama awa lanza fiu nanit bara iwa yirughe
nafo unan liru nin nuu Kutelle. 6 Na lirin marun
Hiridus wa kuru likeo lida, ushonon Herodiya
su avu kiyitik nanit a puo Hiridus ku ayi. 7 Ame
wang poa ghe ayi, a ceo ghe uliru nin nisilin
nworu vat nimon ile na atiringhe ama nighe.
8 Na unene ndi kyeghe ulirue, a woro, "Nai
kikane, kukurum, litin Yohanna unan shintu
nanit mmyen." 9 Ugowe ayi ine wa fita kan
nin tirinu me, amma bara isiling me, tutung
bara alenge na iwa di lni nimonle vat ninghe,
ato idi so nani. 10 A to idi werin litin Yohanna
nanya kilari licine. 11 Itunna ida nnun lite
nanya kukurum ina kubure ina kubure ado
adi ni uanme. 12 Nono katwa me tunna ida,
iyira libie, idi kassu linin. Kimal nani, ido idi
bellin Yesu ku. 13 Na Yesu nlanza nani, ama
suna kitene nanya nzirgin mmyen ado nkankiti
likot. Na ligozi nanite nlanza nani, i nuccu
nipiin pin mine nin nabunu i dofinghe. 14
Yesu yunna ada ubun mine a yene ligozi nanit.
Alanza nkune kunemine a shizino nin na nan
tikonu mine. 15 Na kuleleng nta, nono katwa
we da kitime i woro, "Kiti kane di nin nanit ba,
tutun kuleleng nta. Suna anite inya, inan se
iducu nanya nigbiri idi sesu atimine imonliku."
16 amma Yesu woro nani, "Na ucaun inya ba.
Anung nan nani imonmong ili." 17 I woroghe
nenge, "Kikane tidi nin fungal utaunari cas nin
nibo iba." 18 Yesu woro nani, "Dan nani inin."
19 Yesu woro ligozi nanite isozo nkpi kutyene.
A yauna ufungal utaume nin nibo ibe, a yene
kitene Kutelle, ata nkoli ku apuco unin anin
na nono katwa we unin, nono katwa we ani
wani ligozi nanite unin. 20 Iwa li vat ishitizo.
Inani wa pitiru ngissin nimon ile na iwa nazu
nfungale nin nibowe-akuzun likure tinap gbem
gbem. 21 Alenge na iwa li wa di nafo nanilime

amui ataun, kimal na wani nin nono. 22 Ata
nono katwa we ipira nanya nzirga mmyen i
kafina uleli uwul kurawe, ame nin man ti ligozi
nanit inya. 23 Kimal na ata anitee inya, aghana
kitene likup ussan me adi ti nlira. Na kulelen
nta kang, awa lawa kitene ussan me. 24 Amma
kubi uzirgi mmyene wa yita kiyitik kurawe,
iwa nin pya kang nin lin nin zirge bara fibark
mmyene nin furu na uwa kurtuzun nani. 25
Nin nikoro inas nin kiyitik Yesu da kitimine,
awa din cin kitene mmyene. 26 Na nono katwa
we in yene ghe adin cinu kitene mmyene,
ilanza fiu i woro, “Ilele mmolyari,” Itunna in
tizun tet bara fiu. 27 Yesu tunna a lirina nan
ghinu a woro, “Tan ayi akone! Menghari! Na
iwa lanza fiu ba.” 28 Bitrus kawa ghe aworo,
“Cikilar, andi fere, ta meng ku ndak kitife nin
cin kitene mmyene.” 29 Yesu woroghe, “Da.”
Bitrus tunna anuzu nanya nzirge acina kitene
mmyene ucin du kitin Yesu. 30 Amma na Bitrus
in yene ufunu, fiu kifoghe. Na a cizina upicu nan
nya mmynenen a ta kuculu a woro, “Cikilari,
tucui.” 31 Yesu tanna anakpa ucara me mas, a
kifo Bitrus ku, a woroghe neng, “Fe unan yinnu
sa uyenu bat. Iyaghari nta umini a jirjir?” 32 Na
Yesu nin Bitrus npira uzirge, ufunue yissina.
33 Nono katwa we nanyan zirgin mmyene su
Yesu ku usujada, iworo, “Kidegenere fe usaun
Kutelleari.” 34 Na ikaffina uleli uwul kurawe, i
tolon Janisarata. 35 Na anit kiti kane in yinno
Yesu ku, isa kadura udu nigbiri nanga na kilin
nani, idi pilu anan ti kunu vat ida mun kiti me.
36 I foghe acara nworu na ise idu do kulada
kulutuk me cas, vat ngbardang nanit alenge na
iwa dudo kunin wa se ushinu.

15 Among a Farisawa nin na nan ninyerte
ds kitin Yesu in Urushalima. I woro, 2
“Iyaghari nta nono katwa fe din nanzu utandu
na kune? Bara na idin kuzu acara mine ba
andi ima li imonli.” 3 Yesu kawa a woro nani,
“Anung wang-iyanghari ntaa idin patulu uduka
Kutelle bara utanda mine? 4 Bara Kutelle na
woro, 'Ta ucife nin na fine ku gongong,' tutung,
'Ame ulenge na ashu uliru unanzang liti ncife
sa nna me, Kidegene aba ku.' 5 Amma anung
ani na woro, 'Vat nlenge na a woro ncif me
sa uname, “Vat ubuunu ulenge, na una seru
kiti ning nene ufilluari udu kiti Kutelle,”' 6 na
unit une caun ati ucife gongong ba. Nanya nloli
libowe unanza uliru Kutelle bara utanda mine.
7 Anun an rusuzu nati, gegememiari Ishaya na
liru nin nuu Kutelle nati mine na awa woro, 8
'Anit alele din tizui gongong nin nakpa tinuu
minere, amma nibinai mine di pit nin mi. 9 Idin
su usujada lemmari, amma idin dursuzu adadu
nduka nanittari. 10 Atunna ayicila ligozi nanite
udak kitime a woro nani, “Lanzang iyinin- 11 Na
imon mong diku na asa ipira unuu din nanza
unit ba. Amma imong ilenge na inuzu nnuu
nnit nnare din nanzu unit.” 12 Nono katwa we
dak ida woro Yesu ku, “Uyiru nworu Afarisawa
nin nana ayi na ini lanza uliru une?” 13 Yesu wa
kwan a woro, “Vat kuca kongo na Ucif nighari
nbila ba iba dusulu kunin. 14 Sunan nani usan
min, anan durusuzu nanitari liboo amma aduu.
Asa unit uduu nwanno uduu Liboo vat mine
ma di diu nanya kuu.” 15 Bitrus kawa aworo
Yesu ku, “Durso nari tinan tigoldo tone.” 16
Yesu woro, “Anung wang duusa uyirue? 17 Na
uyene nworu vat nimon ile na ipira nanya nnu
maadi katu udu nanya kiti npunju ba? 18 Amma
imon ile na inuzu nnuu ida unuzu kibinaiyari
innare imon ile na idin nanzu unit. 19 Bara
unuzu nanya kibinaiyari ukpilizu unanzang din
nucu ku, umolsu nanit, upiziru nawani, kaput
ndinong, likiri, ushaida kinnu, nin tizogo. 20 Ile
imonere din nanzu unit. Amma uli nimonli sa
utusu nacara din nanzu unit ba.” 21 Yesu nya
kikane ado kusarin Taya nin Sida. 22 Umong
uwani na Kananiyawa nuzu kusari kone. A ta
ntet a woro, “Lanza nkunekune nighe, Cikilari,
usaun Dauda; ushono nin din sonu ngbada
bara kugbergenu.” 23 Amma na Yesu nworo
iyang ba. Nono katwa me da ida foghe acara, i
woroghe, “Woroghe anyaa bara adin gbejullu
kang kidung bite.” 24 Amma Yesu kawa nani
aworo, “Na ina tuuyi kitin mon ba se kiti nakam
uwulusu nnonon Israila.” 25 Amma ada ubun
me a tumuno, aworo, “Cikilari, buuni.” 26
Akawa aworo, “Na ucaun i yiru imonli nnono
ini nono ninau ba.” 27 A woro, “Nanere, Cikilari,
amma nono ninuawe asa ileo ibure na asa disso
kitene kutebul ncikilari mine.” 28 Yesu kawa
aworoghe, “Uwani, uyinna sa uyenu udyawari,
na isu fi nafo nafe di nin suu we.” Ushonoe
uni wa tannun ashino kubi kone. 29 Yesu uni
wasun kiti kane anya udu kupo kurawan Galili.
Amini wa ghana likup adi so ku. 30 Ligozi nanit
gbardang daa kitime. Iwa dak nan ghinu anan
kentu, aduu, aturi nin na nan salin nabunu,
nan na mong gbardang na iwa di nin tikonu.

Ina ni wa ceo nani nabunun Yesu amini wa
shin nin ghinu vat. 31 Ligozi nanite ani fiu wa
kifo nani na iwa yene unan sali nabunu nshino,
unan kentu din cin, uturi din liru a uduuin
yenju kiti. Iwa zazin Kutellen Israila. 32 Yesu wa
yicila nono katwa me kiti me aworo, “Nlanza
nkunekune lipitin nanite, idi ligowe nan mi
ayiri atat na idi nin nimonmon na ima li ba. Na
idi nin su nworo nani inyaa sa uli nimon ba,
Iwa dissu liboo bara kukpong.” 33 Nono katwa
we woro ghe, “Tima se ufungal gbardang nweri
kikanee na anit diku ba ubatin ligozin nanit
alengen vat?” 34 Yesu woro nani, “Ufungal
umashiniari idi mun?” Iworo, “Kuzor nin nibo
ibebene cin.” 35 Yesu woro ligozin isozo kutyin.
36 A yauna ufungal kuzor nin nibowe, na ataa
nliraa, apuco ufungalle ana nono katwa we.
Nono katwa we naa ligozi nanite. 37 Anite vat
leo ishitizo. Ipitirino agissin niburi nimonle
na ileo, ikulo akuzun kuzor. 38 Alenge na iwa
li wadi amui anas banin nawani nin nono. 39
Yesu woro ligozi nanite inyaa, ame doo adi
piru nanya nzirgi mmyen anyaa udu kusari
Magadan.

16 A Farisiyawa nan na Sadukiyawa daa kitime
idin tirughe in an dumunghe a duro nani
kulap nnuzu kitene kani. 2 Bara nani a kawa
a woro nani, “Na kuleleng ntaa, uworo, 'Kefe
mayitu ugang, bara awuten nshaa.' 3 Nin kuyi
dindin uworo, 'Kite ma cauna kang kitimone,
bara na awuten nshaa.' I yiru ubelu nalu ile
ketene kane, bara na iwasa iyino ubelu kulap
kube ba. 4 Kuji kunanzan kun zino din pizirun
uyine nkon kulap ba banin kun Yunana.” Yesu
nin nyaa a suna nane. 5 Nono katwa me kafina
udu uleli ugau kurawe, Ishawa uyirun mborodi.
6 Yesu woro nani, “Sunseng nin na Farisiyawa
nan na Sandukiyawa.” 7 Nono katwa nighe
kpiliza nibinai mene i woro, bara na ti yira
uberadi ba.” 8 Yesu wa yeru nani a woro, “Anung
ana yenu sa uyenu ucin, iyanin ta idin Kpiilizu
nati mene au na iyira uborodiari ba? 9 Na isa
lizino sa itoo iyizi na gi nborodi ataun na anit
amoi ataun wa li ba, a kagisine amashinara
i wa piriru? 10 Sa agir kuzure na anit amoi
anas wa li, akuzeng amashinari walawa? 11
Iyarin nta na iyino au inwadin beleminu ubelen
mborodiari ba? Sun seng nin na Farisiyawa
nan na Sadukiyawa.” 12 Inin yino na awadin
belenani uboleng inyeast mborodiari ba, bara u
madursuzu na Farisiyawa nin na Sadukiyawa.
13 Nene na Yesu waa dak nlong likotin Kasiriya
nFilipi, atiro nono katwa me, aworo, “Nyari anit
din yicu Gonon nit?” 14 I woro, “Anung woro
Yohanna unan shitu; among, Ilaisha; among
woro, Irimiya, among woro unang liru nin nuu
Kutelleari.” 15 A woro nani, “Bara nani anung
din su meng ghari?” 16 Na akawa, Simon Bitrus
woro, “Fere Kristi, Gono Kutelle unang nlai.”
17 Yesu kawa a woroghe, “Fe unang mariari,
Simon usaun nYunana, nmii nin kidow was a
durofi ilele ba, Ucif nighe na adi kitene kauri
amere ndurofi. 18 Nkuru mbelenfi fere Bitrus
kitene litala lole mma kye kutii nlira. Ni bulun
kuwunun nkull wasa ni wantina ba. **(Hadēs g86)**
19 Mba nifi mabudi kilari tigo kitene kani. Vat
nimon ile na itere nyii imateru kitene kane,
vat nimon iile na ibuku nyii iba bunku kitene
kani.” 20 Yesu benle nono katwa me nin likara
au na iwa belin umong amere Kristi ba. 21
Nnuzu kubi kone Yesu woro nono katwa me
a ma nyiu adoo Urushalima, ama niu kang
nacaran nakunen ntardun nacara kutii nlira,
nin nadidya kutii nlira, aa amon ninyert, Ima
molughe, ama nin fitu liri lin tate. 22 Bitrus
yicilaghe likoot akpadaghe, abenle, “Cikilari
ulele di piit nin fi; na ulele nwa sefi ba.” 23
Yesu gifirino aworo Bitrus ku, “Kpilla kimal nin
shetan! Fe litalan ntirzuwari kiti ni, na myen
fe duku nin nimon Kutelle ba, bara imon na
nit.” 24 Yesu tunna a belle nono katwa me, “Vat
urika na adinin su adofini, se ata umusu litime,
ayauna kucan kotinu me, anin dofini. 25 Bara
vat urika na adinin su aceu ulai me ama diru
uni, vat tutung ulenge na a adira ulai me bara
meng ama se uning. 26 Iyaghari ba kpinu unit
ku, awa se vat nye anin dira ulai me? Iyaghari
unit ba su kusere nlai me muna? 27 Bara Gonon
Nnit ba dak nan nya ngongon ncif me nan nono
kadura me. Ama nin nni koghaku nafo nile
imon na anasu. 28 Kidegen meng bellin munu,
among duku nan nya mine allenge na iyisin
kikane, na iba dudu ukul ba, iba yenu Gono Nnit
ncinu nanya tigo me.”

17 Ayiri kutocin wa kata, Yisa yira Bitrus ku
nin Yakubu a Yuhanna gwana me, ada
ninghinu kitene likup lizalang inung litiime. 2
Atunna asaka ukama nbun mine. Umuro me
balta naffo uwui, kulutuk me ta kanag nafo
nkanag. 3 Na nin nanzu kubi ba Musa nin

Iliya nuzu ilira nan ghe. 4 Bitrus kawa aworo
Yisa ku, “Cikilari, ucaun na arike di kikane.
Andi uyinna, meng ba ke adanga atat kurum
kunfe, kurum kun Musa, a kurum kun Iliya.”
5 Kubi ko na awa di nlirua na nin nanzu kubi
ba kuwut nuzu ku kanag da ta nani ushin, na
nin molu kubi ba liwui nuzu nan nya kuwut,
aworo, “Kanere Gono kin nayi nighe, ulle na
ndin nlatizu nmang me lanzan ghe.” 6 Na nono
katuwa me nlanza nani, ideo nin timuro mine
kutyin, iwa di nlanzu fiu. 7 Ame Yisa da ada
duduzo nani a woro, “Fitan yenje iwa lanza fiu.”
8 Inug yene kitene kani, na iyene umon ba, Yisa
ari cas wa duku. 9 Na iwa kpilin unuzu kitene
likupe, Yiisa kpada nani aworo, “Na iwa bellin
alle amore kitin nmon ba, udu kubi ko na Usaun
Nnit ba fitu nan nya nkul.” 10 Nono katuwa me
tiringhe iworo, “Iyaghari wati anan ninyerte
wa woro Iliya ma burnu adak?” 11 Yisa kauwa
a woro nani, “Iliya badak ada kurtunu imon
vat.” 12 Nene meng bellin minu, Iliya namalu
udak, na iyininghe ba. Nin nani, iwa a sughe vat
nimon ille na idinin suwe. Nanya libau lirume,
Gono Nnit ba niu nacara mine.” 13 Inug nono
katuwa me, yinno adin nliru nanghinu kitene
Yuhanna unan Baptismari. 14 Na ikpilla kiti
ligozine, umon unit da kitime, ada tumuno
nbun me, anin woro, 15 “Cikilari, lanza nkune
kune ngono nighe, bara adinin nkonu matirizi,
adin nniu mun kang, kubi-kubi asa adiso nlah sa
nmyen. 16 Meng da ninghe kitin nono katuwa
fe, na iyinno ushinu ninghe ba.” 17 Yisa kauwa
a woro, “Anan salin nyinnu nin kuji kunanzang,
udu kome kubiari mba so nanghinua? Udu
kome kubiari mba nonku kibinai ninghinua?
Dan ninghe kiti nig kika.” 18 Yisa kpada ghe,
Kugbergenue nuzu nan nya me, kwanyane
shino nkone kube. 19 Nani nono katuwa da kiti
Yisa kusari kurum i woro, “Iyaghari ntah na
arik nyinnno nutunghe ba?” 20 Yisa belle nani,
“Bara ncingilin nyinnu sa uyenu mine. Kidegen
ndin bellu minu, asa idinin yinnu sa uyenu cing
nafo fiyip fikan Imustard, uwasa ubelle likup
lole, 'kalla litiife kikane udo kanie,' aba du nin
litime, na imomon ba yitu munu nin nijasi nsu
ba. 21 Vat nani imus nale agbergenu wasa inuzu
nani cas ba, se ligowe nin lira a ukifu nnu.” 22
Kube na iwa sosin Galili, Yisa belle nono katuwa
me, “Iba ni gono nnit nacara nanit. 23 Inug
ba molughe, nan nya liri lintat aba fitu.” Ayi
nana nono katuwa me nani yototo. 24 Na ida
Ukafarnahum, annit alenge na iwadi imal sesu
kagisin fishekel nafo ugandu, da kitii Bitrus a
woroghe, “Na unan yirru mine din nizu kagisin
nishekel ngandu ba?” 25 A woroghe, “Nanere.”
Da na Bitrus npira nan nya kilari, Yisa cizina
uliru ninghe aworo, “Iyaghari udin kpilize,
Simon? Ago inyi, kitinghari idin sesu ugandu
kuwa? Kiti nanit minere sa kiti namara?” 26 Na
Bitrus nworo, “Kiti namarari,” Yisa bellinghe,
“Ikala anit mine nbiuze. 27 Na tiwa ti nani anan
sesu ngandu isu kulapi ba, cang kulli kudia, to
liwita fe nanye, uwunun fibo fo na fi burno
udake. Asa upuno unu finin uba se fishekel ku,
yira finin udi ni anan sesun unani ni unfe.”

18 Nanya kubi kurume nono katwa me da
kitin Yisa iworo ghe, “Ghari udiawe nanya
kipin tigo Kutellẹ?” 2 Yisa yicila gono kibene
adak kitime, ayisa ghe kiyitik mine, 3 anin woro,
“Kidegene ndin belle munu se anung nsuna
alapi mine iso nafo nono nibebene, anung ghe
nan nya nkolome libau na iwasa ise upiru kipin
tigo Kutellẹ ba. 4 Bara nani vat ulle na a toltuno
litime nafo gono, kibene kane unit une amere
udiawe nan nya kipin tigo Kutellẹ. 5 Nin ullenge
na asere nkang gono kibene nan nya lisa nighe,
asere mereku. 6 Vat nle na ata warum nan nya
nibebene nane na iyinna nin mi, ita kulapi, uba
katinghe iyaun litala lidia iterighe nto, inin
turunghe nan nya kuli kudia kiti kicacam. 7
Kash udu uyi bara kubin ntirzuari! bara uso
doleari kubi kone ba dak bara ame! 8 Assa ucara
sa kubunu fe, bba tifi utiro, werne unin ufilig pit
kitife, uba katinfi usee ulai nin kagiisin kidowo,
ninworu itufi nan nya nla so ligan uyiita nin
ncara sa abunu fe vat. (aiōnios g166) 9 Assa iyizife
bba tiifi utiro, herina linin ufilin kitife, uba
katinfi use ulaii nin liyizi lirum, nin woru itufi
nan nya nla sa ligun nin niiyizi fe ib. (Geenna
g1067) 10 Yenjen na iwa yassu warum nan nya
kitene kane nono kadura Kutellẹ mine ko kome
kubi idi nyenju nmoru ncif nighe ulle na adi
kitene kani. 11 Bara gono nnit na dak ada tucu
nalenge na ina wulu. 12 Iyaghari idi nkpilize?
Asa umon unit dinin nakam akalt likure, kurum
nanye nwulu, na aba cinu akalt likure udiru
kuurume kitene kikup adi piziru kone na kuna
wulu ba? 13 Andi ase kunin, kidegen ndi nbellu
munu, liburi libo me kitene kukam kurume
bba katinu nin gbardang kitene nakam akalt
likure udiru kurum na kuna wulu ba. 14 Nan nya

nanere, na usun Ncif mine allenge nadi kutenit
kane warum nan nya nibebene nai nanna ba. 15
Asa gwana fine ntafi kulapi, durso ghe utanu
me, anung ligan mine, cas, asa a lanza fi, utuucu
gwana fine. 16 Andi na a lanzafi ba, yira nuwa
na fine unit kiti nwanana urum sa anwaba ido
kitime bara iyizi nawaba sa awaatat sa ko lome
lugbulang base uyisinu. 17 Asa anari ulanza
nanan dortu Yisa, awa nari ulanzu nanan dortu
Yisa, na ame so kitife nnafo kulumai sa unan
sesen ngandu. 18 Kidegene re ndin bellu minu,
vat nile imon na itere nan nya nnye, iba teru
kitene kane, nin vat nile imon na ibunku nnye
nanere iba bunku kitene kane. 19 Ukpiine ku
ndi bellu munu asa an wada nwa yinin nin
nimon ule na iba tirrinu menku nan nya nnyi
ucif nighe ulle na adi kitene kane bba su nani
mun. 20 Bara kiti ka na awaba sa an watat
nzuro nan nya lisa nigh, ndi nanghinu." 21
Nin nani Bitrus da ada belle Yisa ku, "Cikilari,
udu timashinari gwana nighba sui kulapi meng
shawa muna? udu so kuzora?" 22 Yisa bellinghe,
"Nna meng na bellinfi udu kuzor ba, uduru
akalt kuzorii sau kuzor. 23 Bara nani, kipin tigo
Kutellẹ di nafo umon ugo, na awa dinin su
asu kibatiza nan nacin me. 24 Kubi ka na awa
acizina kibatize, ida nin nkon kucin me ulle na
ame din dortughe titalent amui likure. 25 Bara
na awa idinin libau nbiuwe ba, Cikilari me na
uduka idi lewuughe nin nwane a none umunu
vat nile iimon na adumun, ida biyaghe. 26 Ame
kucine dio kutyin, atumuno nbuun me aworo,
'Ccikilari, tursui limuri meng ba biyufi imonẹ
vat.' 27 Nin nani, Cikilari kucine, atinna alanza
nkunekune me, bunkun ghe, shawan nin nre
me. 28 Ame kucin kone nuzu ase umon udone
licin me ulle na ame din dortu ghe idinari likalt
akifo ghe kusholshok, a woroghe, 'Blayi imon
ile na ndi ndortu fi.' 29 Ame udone licinne dio
kutyin, adi fo ghe nacara aworo, 'Ta ayi ashau
nin mi nba biufi.' 30 Ame kucin nburne nari,
nin nani, ayiraghe atoghe licin, udu kubi ko
na aba biughe ule imon na adin dortu ghe. 31
Kubii na adone licin nyene ile imon na asu,
ayi mine nana. Ida idi belle Cikilari mine vat
nile imon na asu. 32 Cikilari kucin kone yicila
ghe, a bellinghe, 'Fe vat bara uwa sui kuculu. 33
Na fe nwasa ulanza nkunekune ndofine kucine
ba? Nafo na meng na lanza nkunekune fe?' 34
Cikilarri me wa nanna ayi ninghe, a nakpa ghe
nacara nanan nfo nanit udu kubi ko na aba biu
imon ile na idi ndortu ghe. 35 Nanere wang ucif
nighe kitene kani, ba su anunku, asa na anug ba
shawa nin nalapi nuana nan nya nibinai mine
ba.

19 Na ida kubi na yisa mmala tigbulange,
a sunna Ugalili, ada nan nya ligan
Yahudiya ukafinu kurawa urdu. 2 Ligozi
gbardang dofinghe, a shizino nin ghinu kikane.
3 Afarisiyawa da kitime, idumunzun ghe,
nbellinghe, "Uduka nyinna nworo unit ko uwani
me nan nya nimon ille na uwane tawa?" 4
Yisa kauwa a woro, "Na anun wa yene ubellu
ninyyerte ba, nworu ame ulle na awa ke nani
nin gankilime nin uwani? 5 Akuru a woro, 'Bara
nanere unit ba cinnu ucif me nin nna me a
munu nin nwani me, anwabe ba da so finawa
firuma? 6 Nin ndu mbun na awabari ba, finawa
firuum bara nani, imon ule na Kutellẹ munu,
na umon wa kosu ba." 7 Inugh woroghe, "Ani
iyari ntta Musa wa bellin nari tiniza awani
bite inyerte nworu ilugma bite nmala anin
ko ghe?" 8 A belle nani, "Bara ngbas niibinai
minere Musa wa sun muunu iko awani mine,
nin nburne na nanere wandi ba. 9 Meng bellin
munu, vat ulle na ko uwani me andi na kulapi
nzina ba amini ndi yira uumon, asu kulapin
nzina, unit ule na adi yira uwani ule na ina ko
ghe asu uzina." 10 Nono kadura belle Yisa ku,
"Andi nanere ubellen ngankilime nin nwani,
na ucaun isu ilugma ba." 11 Yisa woro nani,
"Na koghari ba yinnu ninle uduursuze ba, se
allenge cas na ina yinin nani iseru unin. 12 Bara
amon duku iwa machu nani sa tinanilime mine.
Amon tutun annitari wa gbaru nani. Amon asa
inughere ta atimine ku bara kipin tigo Kutellẹ.
Ame ulle na adini su seru ulle udursuze, na
a seru unin." 13 Iwa da nin nono nibebene
kitime anan tarda nani acara me na ti mine
ati nlira, nono katwa me kpada nani. 14 Yisa
woro, "Sunan nono nibebene, na iwa wantin
nani udak kiti nighe ba, kipin tigo Kutellẹ di kin
nimuwsu minere." 15 A tarda nani acara me, a
tunna anya kitene. 16 Umon unit da kitin Yisa a
woro, "Unan dursuzu kiti, iyapin imon iciniari
mma su nnan se ulai un sali ligangha?" (aiōnios
g166) 17 Yisa woroghe, "In yaghari nta uminin
ntirini ubelen nimon igegeme? Unit urumari
cas di gegeme, nan nya nani andi udi nin su
use ulai nsali ligang, dorto uuduke." 18 Unite
woroghe, "Uyeme uduka?" Yisa woro, "Yenje

nwa mollu unit yenje uwa nozo nin na wani,
namon yenje uwa su likiri, yenje uwa su kinu,
19 gyantina ucif fe nin nafi ne unin ti usu nnan
kupo fe nafo litife." 20 Kwanyane woroghe,
"Ilenge imone vat nna su. Iyaghari kuru iduyi?"
21 Yisa woroghe, "Andi udi nin su use ukulu,
can, lewe imon ilenge na udimun, uni nikimon,
uma se imon nacara kitene. Kani unin dak,
udofi ni." 22 Na kwanyane nlanza imon ilenge
na Yisa nbelle, anya nin tinana nayi, bara awa
di nin nimon nacara gbardang. 23 Yisa woro
nnono katwa me, "Mbellin minu kidegene, udin
konu unan nimon nacara ghana kitene kani.
24 Nkuru nbellin minu, nworu uman nimon
nacara piru kipin tigo Kutellẹ, ukatin nin shew
kurakomi piru ligalon nalira." 25 Na nono katwa
me nlanza nani, umamaki kifo nani kang i woro,
"Ani ghari wasa ase utucue?" 26 Yisa yene nani
aworo, "Kiti na nanit udin konu, kiti Kutellẹ
vat nimon in suari." 27 Biturus ttunna akpana
a woroghe, "Yene, tina sun imon vat ti dofin
fi. Ani iyaghari arik ba se?" 28 Yisa woro nani,
"Mbbellin minu kidegene, anughe na ina dofini,
nan nmaru upese na gono Kutellẹ ma so kutet
tigo me, anung wang ma so na tet likure nin na
ba, isu ushara nnonon Israila likure nin naba.
29 Vat nlenge na a suna nilari, nuana nilime,
nuana nishono, ucif, una, nono sa kumen bara
lisanin, ama seru mmari akalt likure a ulai un sa
ligang. (aiōnios g166) 30 Nan nya nnani gbardang
na idi anan cizunu nene mada so anan kidung,
a gbardang na idi anan kidung maso anan bun.

20 Kinin kipin tigo Kutellẹ masin unan kunen,
ulenge na anuzu nin kwui dinding adi
piziru anan katwa kunen me. 2 Na immala
tijuana katwa we ko uyeme unit liyirinn me
fisulai, a ta nani kunene. 3 A kuru nuzu tutung
kubi ni koro itat a yene among anan katwa
yissing nkasua sa katwa. 4 A do kiti mine a woro,
'Anan wang, can kunene, imon ilenge nan yene
idi dort mma ni minu, inughe tunna inya udu
katwa we. 5 Akuru a nuzu kubi nikoro kutocin
nin nikoro kuti tutung, asa nan ghinu nane
wang. 6 Tutun akuru anuzu kubi nikoro likure
nin firum ase amon yissinn sa katwa. A woro
nani, 'Iyaghari nta iyissin kikane uworu kwui
dinding sa katwa' 7 I woroghe, 'Na umong in
yira nari katwa ba.' A woro nani, 'Anun, wang,
can nan nya kunene.' 8 Na kuleleng nda unan
kunene woro nnan yenju katwa we, 'Yicila anan
katwa we uni nani uduk mine, cizinu kitin nnan
dak kidunghe umalzin nin nan burnun dake.' 9
Anan katwa we na ini yira nin nikoro likure nin
firum da, ko uyeme mine sere fisule. 10 Na anan
burnun cizunu katwa we nda, i cisso inung ma
seru gbarandan, inung wang ko uyema sere
fisuule. 11 Na isese uduk mine, igbondulo kitene
nnan kunene. 12 I woro, 'Anan katwa kidughe
nta fikoro firumari cas katwawe, nani umini
nna nane irume nan ghirik, arike nna ti juju
nidowe bite nan nya liyirin nin gbagbai nwui.'
13 Unnare unan kunene kpana a woro nmong
mine, 'Udondong, N nta minu kulapi ba. Naa
tini su nan ghinu nan nya fisule ba? 14 Seren
imon ilenge na nnare di inmine inyai ulanzun
mmmang nighari nni anan yiru kidunghe irume
nan ghinu. 15 Na meng di nin likara nworu
nsu imong ilenge na idi nin sue nin tamani
nighe ba? Sa iyizi fe tifi uti lalapi bara na men
di gegeme? 16 Bara nani anan kidung bada so
anan cizunu, anan cizunu so anan." 17 Kubi
na Yisa wa cinu ucindu Urshalima, awa yiru
nono katwa me likure nin nan wabe ninghe,
libau we a woro nani, 18 "Yenen ti din cinu udu
Urshalima, ima nakpi usaun nnit nacara ndidya
nin nan ninyerte kutin nlira. Ima sughe ushara
nkul 19 ima nakpi ghe nacara na awurmi bara
inan sughe liyakiti ishuru ghe, inin kotun ghe
kitene kuca. Nan nya liyiri lin tatte ima fiughe."
20 Una nnonnon Zabede da kitin Yisa ligowe nin
na saun ne. A tumuno nbunme aniin tiringhe
imongmon. 21 Yisa woro ghe, "Iyaghari udi nin
su we?" A woro ghe, "Yinna nono nighe nibe se
uso, unit urum ncara ulime fe, a unan be ncara
ugul fe, nan nya kipin tigo fe." 22 Yisa kpana a
woro, "Na uyiru imon ilenge na udin tirue ba.
Anung wa sa isone nan nya kakkuk kanga na
meng din cinu usonue?" Inung woro ghe, "Ti
wa sa ti (sono)." 23 A woro nani, "Kakkuk nin
uma sonu. Amma ubelleng nso ncara ulime sa
ncara ugule ning na unanghari na ma noi ba,
uunna lenge na ucif nigghari nshirya." 24 Na
kagisin nono katwa likure nlanza, ayi nana nani
kang nin nuana ni be. 25 Yisa yicila nani kitime
a woro, "Iyiru ago nnawurmi din dursuani tigo,
adidya mine tutung durso nani akara. 26 Amma
na uma yitu nani nan nya mine ba. Uma na so
ulenge na adi nin su ayita udya nan nya mine
uma so ghe gbas aso kucin mine. 27 A ulenge
na adi nin su ayita unan bun mine uma so ghe
gbas a so kucin mine. 28 Nafo na asaun nnitt na

dak isu ghe licin ba, nani ame su nari licin, anin
kuru ani ulai me imon kusere nanit gbardang.”
29 Na iwa nuzu nan nyan Jericho, ligozi nanit
gbardang dofinghe. 30 Ise aduu aba sosin kupo
libau. Na i lanza Yisa din cinu ukatu, ita ntet i
woro, “Cikilari, usaun Dauda, lanza nkune kune
bite.” 31 Amma ligozie Kpada nani, i woro nnani
i min tik. Nani ina kpina ughantinu tiwui mine i
woro, “Cikilarri, usaun Dauda lanza nkune kune
bit.” 32 Yisa tunna ayisina ayicila nani a woro,
“Iyaghari idin pizuru nsu minu?” 33 I woro ghe,
“Cikilari, iyizi bite pun.” 34 Yisa tunna, nkune
kune kifo ghe nin ghinu, a dudo iyizii mine.
Dedei ise uyenu kiti i dofin ghe.

21 Na Yisa nin nono katwa me nda duru susut
nin urshalima ida U Baitfayi, kusari likup
Nzaitan, Yisa tunna a to nono katwa me naba, 2
a belle nani, “Can nan nya kagbiri nbune, ima
yenu kajaki terin ku, nin gono kajake ku. bunkun
ninin ida nei ni ning. 3 Andi umong matirinu
ubeleng nining, ima woru, 'Cikilari di nin su
nining,' unit une na turun munu nin nining. 4
Imone wa so nani inan kulo uliru ulenge na iwa
bellin kkiti nnan liru nin nuu Kutelle nworo, 5
“Bellen ushonon Sihiyona, yene, Ugo fee din
cinu udak kitife, Nin toltunu liti kitene kajaki,
Kitene kalpadari, gono kajaki.” 6 Nono katwa
me tunna ido idi su nafo ubellu me. 7 I da
nin kayake nin ka gonoe, i tarsa imon nidowo
mine kitene, Yisa nin so kitene. 8 Ngbardangg
nanite nonkuzo imon mine libauwe, among
tutuung kezze tilang nace inonkuzo libauwe. 9
Ligozin nanite na iwa din nbun in Yisa nin na
lenge na iwadi dortughe, jartiza kang, i woro.
(Hossana) Liru udu kiti Nsaun Dauda! Unan
mmariari ame ulenge na adin cinu nanya lissan
Cikilari. Hosanna udya!” 10 nKubi kongo na
Yesu wa piru Urushalima, vat kipine wayissin
dang, “Ghari ulele?” 11 Ligozin nanite kawa,
“Yesuari ulele, unan liru nin nuu Kutelle, na ana
nuzun Galili.” 12 Na Yesu npira ukaikali Kutelle,
akoo ale na idin sessu ilesse nya kaikale atunna
awufuzu atebur na nan kpillizu nikkurfung ghe
nan niti lisosin na nan lessu na tattabara. 13
Aworo nani, “Ina nyertin, 'Kilari nighe iba yicu
kinin kilarin nlira,' inani kpilaa kinin ki so lii
na kir.” 14 Aduuwe nanan kentu daa kitime
nyan haikali, a shino nin ghinu. 15 Na udya na
priest nin na nan nyerte inyene imon izikiki na
a suu, na ilanza nono din teit nyan haikali idin
belu, “Huzana kitin gonon Dauda,” nibinei mine
nana. 16 I woroghe, “Ulanza ile imon na anile
alele din bele?” Yesu woro nani, “Ee! Na anun
sa karanta baa, 'Na iyiru liruu din nucu tinuu
nnono nibebene nin ninese baa'?” 17 Yesu suun
nani anuzu kipine adoo Ubetani adi moru ku.
18 Nin kui ding-ding ghe na akpilla nya kipine,
awadin lanzu kukpon. 19 Libau we ayene ku ca
kupal, adoo kiti kunin, na ase imonku ba sei
afa, awore kuce, “Sali gang na iwa se kumat kiti
fe ba.” Kitene kuca kupule tunna ku koto. (aiōn
g165) 20 Na nono katwa we inyene nani, imone
taani zikiki i woro, “Inyizyarin ntaa kuca kupul
koni mba tunna ko koto kite?” 21 Yesu kawa
aworo nani, “Kidegen inbelin minu, i wa dinin
kidegen na ikosu nibinei ba, naiba suu ile imon
na ina su ku ca kupule kune cas ba, iba bellu
likup lole caccana udyun nyan mmen, tutung
uba soo nanin. 22 Asa iyinna vat nile imon na
itirina nya nlira iba seru.” 23 Na Yesu ndaa
nyan haikali, udya na priest nin nakune na
nite daa kitime, a ayitan ndursuzu aworo, “Na
yapi akarari udin su ile imone? tutung ghari
nafi lolikare?” 24 Yesu kawa aworo ani, “Meng
wang ba tirin mi nu utirinu urum, anun wa
belli meng wang ba bellu minu sa likara nghari
ndin suu ile imon. 25 Ubaptisman Yohanna-uwa
nuzun weari, unuzu kitene sa nanit?” Igbondilo
na timine, iworo, “Tiwa woro, 'Unuzu kitene,'
aba woro ari, 'Inyan ghari wa ti na iyinna nin
ghe ba?' 26 Tiwa woro unuzu nati, 'Tilanza fiu
ligozin,' bara na vat iwa yene Yohanna kufo
unan kadura.” 27 Ikawa Yesu ku iworo, “Na
tiyiru ba.” Ame wang woro ani na meng ba
bellu minu sa nya na kara nghari meng din
su ile imone ba. 28 Iyanghari ukpilzu mine?
Unit nin nasaun a ba, adoo kiti kin funu aworo,
'Usaun can kuneng kitimone udu su kataa.' 29
Usaun kawa aworo, 'Nan ba duba,' na akpilza
kibinei me anyaa udu kunene. 30 Unite doo
kitin saun unbee abellin ghe fo unan infune.
Ule usaune kawa ghe aworo, 'Mba du, Cikilari,'
na adoo ba. 31 Nya na saun abe uyemeari wa
poo ucif me liburi?” I woro, “Unan finu.” Yesu
woro nani, “Kidegennari in belin minu, anan
sessun gandu nin nakilaki ba yarin minu npiru
kilari Kutelle. 32 Yohanna wa dak kitimine nin
libau lilau, na iyinna nin ghe ba, anan sessun
gandu nin na kilaki yinna nin ghe, anun tutung,
na iyene ileli imone, na iba cino alapi mine idan
se kubi iyinna ninghe ba. 33 Lanzan nton tinan

tigoldo, umong unit wa duku, unite nin kuneng
gbardang, a bilsa a ca ku anin kee udanga ku,
awuzu kuu kaciso ku anin kee kutii ncaa ku,
anaa kibala kunin, anin nyaa udu mmon mmin.
34 Na kubi kusane ndaa susut, atoo aciin me kiti
na nan kataa we inighe kumat na ce. 35 Anan
kataa kunene kifo aciin me, ifo warun, imolo
umong nannyee inin kunene kifo aciin me, ifo
warun imolo umong nannyee inin tasa umong
nin na tala. 36 Tutung unan kunene too among
aciin me, ngardang mine kata anan finue, anan
kataa kunene suu nin ghinu fo anan finue. 37
Nkatu nani, unan kunene too usaun me kitime,
aworo, 'Iba ghantinu usauni ghe gongong." 38
Na anan kataa we nyene usaune, I woro nati
mine, 'Usau nare ulele. Dan timolu ghe ti li
ugadu me.' 39 Inutung ghe nya kunene, inin
imolo ghe. 40 Neenee kubi koo na unan kunene
nwadak, nyan gharai aba suu nin na nan kataa
kunene?" 41 Anite woroghe, "Aba molu anan
kataa ananzang anee nya libau nsalin kune
kune, anin ni kibala kunene kiti nameng, anit
ale na iba biu ikurfung kubi ko na imon kunene
nyini." 42 Yesu woro ani, "Na ikaranta nyan
litape ba, 'Litala lo na anan makeke na nari
linnare nda soo liti ne. Ilele unuzu kitin Cikilari,
tutung udi zikiki bite?' 43 Bara nani nbelin
minu, iba seru kutii tigoo Kutelle kitimine
ini mmin moo na ini maa kazuzu minin kolu
kumati te. 44 Vat nle na deo kitene litala lole aba
putuzu agir-agir. Ulenge na litale ndeo litime
liba jazilinghe. 45 Na udya na priestoci nin na
Farisawa nlanza too tinan tigoldue iyinno adi
nliru natimine re. 46 Ko kobe kubi ko na asa
imala ukifu ghe, asa ilanza fiu ligozin na nite
bara na anit gbardang nyira ghe ame unan nliru
nin nuu Kutelleari.

22 Yesu kawa anin lira nani nin tinan kuguldo
tutung, abenle, 2 "Kilari tigo Kutelle masin
umon unit na awa su usaune ubuki ni lumga. 3
A too a cin me idi yicila ale na a wa duru nani
ilumge idak, na ida ba. 4 tutung a too among
a cin, abenle nani, 'Benlang ale na ina duru
nani ilumge, "Yenen, mmalu kanju imonle. Ina
nan niyin nighe i malu basu, vat nimong nmalu
zuru. Dan kiti nilumge."' 5 Bara nani na anit an
nda ba. Among kpila udu anenmene kagisine
kpila udu kitin lesu nin sesu mene. 6 Amen
ta acin me imancing, inin molo nani. 7 Bara
nani ugowe nana ayi. A too anang likum me idi
mulsu nani, inin juju kagbire. 8 Anin woro na
cin me, 'Ilumge din cinu, uzuru tutung ale na
ina belin nani na ida ba. 9 Bara nani can kitene
tibau idi beleng vat ule na iyeneghe adok kitin
nilumge.' 10 A cine do kitenen libauwe idi yicila
va nle na iyeneghe, anit a acine nin na le na
idi acine ba, bara nani kutii nilumge wa kula
gbem nin nanit. 11 Bara nani na ugowe nda aba
da yenu ale na ida kutii nilumge, a yene umun
ule na awa shon kultuk nilumghe ba. 12 Ugowe
woroghe, 'Udundun, utiza iyiziyari upira kikane
sa kulutuk nilumge?' unite yisina nin kutike. 13
Ugowe nin woro na cin me, 'Teren unit ulele
nacara nin nabunu i tuughe ndas nanyan nsirti,
kika na ama gilu nin talu nayini.' 14 Bara na
anit gbardang na iwa yicila nani ma cunghari
ina fere." 15 A Farasiyawa non do idi mune atee
ikye inda na ima kifu Yesu nanyan nliru me.
16 Inin too ghe nono katwa mene, ligowe nan
na Hirudiyawa. I woro Yesu ku, "Kumalami,
ti yiru fe unan kidegenari unin din dursuzu
tibau Kutelle nanya kidegene, tutung na umong
ma wantinfi ubenlu kibinai fe ba, na udin feru
anit ba. 17 Bara nani benle nari iyanghari
udin kpilizu? Ukari i ugandu kitin Kaisar ra sa
babu?" 18 Bara nani Yesu yino nibinai ni nanzan
mene anin woro, "Iyarin ta idin dumuzuni, anu
anan kinuu? 19 Duruni fikurfunghe." Inin da
nin fikurfunghe kiti me. 20 Yesu woro nani,
"Kuyelin ghari nin lisa di kiteme fikurfunghe?"
21 Iworoghe, "Kaisar." Yesu nin woro nani, "Bara
nani nang kaisar ku imon ile na idi Kaisar, in
Kutelle tutung imon ile na idi in Kutelle." 22 Na
ilanza nani, ikifo ti nuu mene. Inin sunghe iya.
23 Liri lole amon a Sandukiyawa da kitime, ale
na ina woro na ufitun kul duku ba. I tiringhe,
24 i woro, "Kumalami, Musa naworo, 'Unit wa
ku na amara go ba, gwane yira uwane a se nono
ku bara gwane.' 25 Linwana kuzir wa duku,
unan burne ku na asu ilumge, na ase nono ba. A
suna gwane uwane. 26 Unan mbe ta nafo ame,
nanere unan tat udu unang zure. 27 Kimal mine
vat, uwane da kuu. 28 Nene lirin fitun nyii,
uwanin ghari ba yitu nanya mene? Bara na vat
mene wa yininghe nafo uwani." 29 Bara nani
Yesu kawa a woro nani, "I tana bara na iyiru
uliru Kutelle sa likara me ba. 30 Bara na nin fitu
nanan kull, na ilumga ma yitu ba a na ima nizu
ilumga ba. Nnu nani, ima yiti nafo anan kadura
Kutelle kitene kane. 31 Bara ubelen nfitu nanan
kull, na isa yene nanya niyerte ile imon na i wa

beleng minu nuzu Kutelle, 32 'Mere Kutellen
Ibrahim, Kutellen Ishaku, nin Kutellen Yakub'?
Kutelle na Kutelle na beari ba, bara na Kutelle
nanang nlai yari." 33 Na ligozin na nite nlanza
nani, ikifo tinuu nin ma dursuzu dursuzu me.
34 Bara na a Farisiyawan nlanza au Yesu ntursu
ti nuu na Sandukiyawa, i pitirino ati mene kiti
kirum. 35 Umon nanya mene, ulauya, tiringhe a
dumunghe- 36 "Kumallami, lome liduari lidya
nanya na du fe?" 37 Yesu woroghe, "'U ma ti usu
ncif Kutelle nin kibinaife, nin kidowe fe vat nin
kibinai fe.' 38 Uleleunare udyawe nin unburne.
39 Un be masin ulele-'Uma ti usun nang kupoo
fe nafo litife.' 40 Kitene na le adu abere uduke
sosin ku nin liru nin nuu Kutelle." 41 Nene
na a Farisiyawa wadu kiti kirum, Yesu tirino
nani. 42 A woro, "Iyanghari idin kpilizu nin
Kristi? Gonon ghari ame?" I woroghe, "Gonon
Dauda." 43 Yesu woro nani, "iyarin nta Dauda
nanyan Ruhu din yecughe ucef, a benle, 44 'Ucef
uworon ncef nin, "Suu ncara uleme ning, saide
nta anan nari fe imon patilu na bunu fe.'" 45
Andi Dauda din yicu Kristi ku 'Ucif', a ta iyiziari
a so Gonon Dauda?" 46 Na umong ula kawughe
imon ba, na umong kuru a tiringhe imomon
tutung ba uworu lire.

23 Nin nani, Yesu su uliru ligozi, nin nono
katwa mye. 2 A woro, "Anan ninyerte nin
na Farisiyawa, asa iso kiti lisosin Musa. 3 Bara
nani, vat nile imon na ibellin munu isu, suun
inin kin yenje, na iwa su adu mine ba. Bara
inung di nbellu, na idin su inin ba. 4 Nanere,
asa itere kutura ku getek, kun nijasin inyaunu,
inin tarda anit nabandang, inung atimine na iba
dudu nin ticin bara iyaun ba. 5 Vat nadu mine
idin su, anit nan yenje nani, asa ikye ilaya gba
gbardang, inin ta alutuk ajangaran. 6 Idinin su
niti lisosin tigo kiti nbuki, nin kiti lisosin nago
nanya kutyi nlirag, 7 nin nilip tikune nanya
nkasu, anit yicu nani 'Unan yiru'. 8 Bara anung
na iwa yicu munu 'Unan yiru', bara idinin nnan
yiru warumari, vat mine linuanari. 9 Na iwa
yicu unit nanya inyi Ucif mine ba, bara tidi
nin Ncif warum, amere ule na adi nanya kitene
kani. 10 Sa iyicu munu 'Unan dursuzu', bara
idinin nnan dursuzu warum, ame Kristi. 11 Ame
ulenge na adi udia nanya mine, na aso unan su
munu katwa. 12 Vat nlenge na aghantina liti
mye, iba toltunghe, nin vat nlenge na a toltuno
liti mye iba ghantinghe. 13 Kash anughe, anan
ninyerte nin na Farisiyawa, anan rusuzu nati,
anung ntursu kipin tigo Kutelle kiti nanit, na
anung ati mine npira ba, a na iyinna ale na
idinin su pire, ipuru ba. 14 Kash anung, anan
ninyerte nin na Farisiyawa, anan rusuzu nati,
idin bolusu nalari nawani ale na ales mine na
kuzu, inani din dursuzu ati mine kiti nlirag
mijangarang bara nani iba seru uca nkul udia.
15 Kash anung, anan ninyerte nin nafarisiyawa,
bara asa idoo kurawa nin kutyin, npiziru anan
dortu Kutelle, iwa se, asa ukuru itaghe aso gono
nlahira nafo na anung atimine di. (Geenna g1067)
16 Kash anung anan ninyerte nin na Farisiyawa,
anung na ina woro, 'Vat nlenge na asillo nin
kutyi nlirag, na imomo nari ba, vat nlenge na
a sillo nin nazurfa kutyi nlirag, isillin ntere
ghe.' 17 Fe uduu ulalang, iyaghari katin, azurfe
sa kutyi nlirag na kuna kussu fi azurfe? 18
Nin nworu, vat nlenge na asillo nin bagadi na
imomonari ba, bara vat nlenge na asillo nin
nfillu na udi kitene, isillin in tereghe. 19 Anung
anit aduu, Iyaghari katin, ufille sa ubagadi na
nnere na kussu ufille? 20 Bara nani, vat nlenge
na asillp nin nbagadi, asillo nin vat nimon ile
na idi kitene nbagade. 21 Ame ule na asillo
nin kutyi nlirag, asillo nin kunin nin nlenge
na asosin nanya kunin. 22 Ame ulle na asillo
nin kitene kani, asillo nin kutet tigo Kutelle
ninghe ule na asoson kitene. 23 Kash anung
anan ninyerte nin na Farisiyawa, anan rusuzu
nati, idin nizu uzakka vat nimon kunen, ina
suna litino nimone, kidegen usu gegeme, uyitu
dert, ile imonere caun isu, na iwa fillin inin
ba. 24 Anung aduu, fe ulenge na asa ifillo kajiji
kacing, ina milla kulonkomi. 25 Kash anung
anan ninyerte nin na Farisiyawa, a sa ukusu
mamal kakuk nin kishik, ina suuna nanye nin
ndinon. 26 Anung Afarisiyawa aduu, burno
ukussu nanya kakupe nin kishik, bara uddase
nan da yita lau tutun. 27 Kash anung anan
ninyerte nin na Farisiyawa, anan rusuzu nati,
anung di nafo nisek nibo pert, alenge ndase idin
yenju gegeme, nanye kullun nin nakuu na nan
kuzu, nan nimon nsalin nlau. 28 Nin nanere,
asa anung ndase inuzu anit alau, udu nanye
ikullun nin rusuzu nati nin kulapi. 29 Kash
anung anan ninyerte nin nafarisiyawa, bara din
nkye nissek na nan nliru nin nnu Kutelle, nin
su nissek na nan fiu Kutelle kuyok. 30 Anung sa
iworo, 'Nda tiwa duku nayiri nacif bite, na tiwa
munnu nanghinu nanya ngutunu nmyi, na nan

nliru nin nnu Kutelle ba.' 31 Bara nani, anung
nsheida atimine, nworu anughere nono nalenge
na iwa mollu anan nliru nin nnu Kutelle. 32
Anung tutun ba kullunu kagisin kulapi nacif
mine. 33 Anung iyii abuni, inung isudun niyii,
iba ti iyiziyari isortu kiti nwucu kidegen nin
kilari nlah? (Geenna g1067) 34 Bara nani, yenen
ntoo munu anan nliru nin nnu kutelle, anit
ajinjin, nin na nan ninyerte, among nanya mine
iba mollu nani, ibana nani kutca, amon nanya
mine iba kpizu nani nanya kutyi nlirag, ukoo
nani kagbir udu kagbir. 35 Kiti minere alakin
nmyi nanan fiu kutelle, mongo na iwa gutun
inye, uyiru nmyi Habila unan fiu Kutelle, udu
nmyi zakariya usaun Barikiya ulenge na iwa
mollughe, kiyitik, kiti nlirag nin nbagadi. 36
Kidegen Meng nbellin munu, vat nile imone
base kuji kone. 37 Urushelima, Urushelima, fe
ulenge na udin mollusu anan nliru nin nnu
Kutelle, idin filisu na ina tuu nani kiti mine,
iyanghari uworsu ndinin su npitirin nono fe,
kiti kirum, nafo kukuru na asa pitirino nono
mye, nagilit mye, bara nani, inani nari! 38 Yenen
nilari mine ba lawu ni lem sa anit. 39 Bara Meng
nbellin munu, na iba kuru iyenei ba nene udu
ubun, se iworo, 'Unan nmariari ule na aba dak
nanya lisa Ncikilarie.'"

24 Yesu nuzu nanya kutii nlira a tunna ncin
me; non katwa me da kitime ida dursoghe
makeke kutii nlira. 2 A kpana aworo nani, na
anung din yenju ile imone vat ba? "Idin bellu
minu kidegen, na litala lirum duku longo na
ima sunu kitene ilong sa ukpiliwu ba." 3 Na aso
likup in Zaitun, non katwa me da kitime likot
iworo. "Belle nari, ile imone mayitu nishiyari?
Iyaghari ma dursu udakfe nin nimalin inyii?
(aiōn g165) 4 Yesu kpana aworo nani. "Yenjen
umon wa rusuzu minu. 5 Bara anit gbardang
ma dak nin lissa ning; ima woru 'myari Kristi',
tutung ima rusuzu anit gbardang. 6 Ima lanzu
ubeleng likum nin liru likum; yenjen ayi mine
wa fita, bara ilenge imone ma dak gbas a na
imaline nsa da ba. 7 Bara nmon min ma fitu
nivira nin mon min, tigo kitene ntong tigo.
Ima su akpon nin hirtizu nmyen niti niti. 8 Vat
ninlenge imone ma yitu ucizunu nniuwari. 9
Tutung ima nin nakpu minu nacara na lenge
na ima timinu ineo, imolsu minu. Uyii vat ma
nari minu bara blissa ning. 10 Anit gbardang
ma tirzu inin lessu ati. 11 Anan bellu liru nin
nuu Kutelle kinu ma fitu gbardang, iba wultunu
anit gbardang. 12 Bara na likara linanzang bati
gbardang usu nanit ma ti camcam. 13 Vat ulenge
na a tere kibinayi nanya neu udu imalne, amere
ma se utucu. 14 Ule uliru umang nbelleng kipin
tigo Kutelle ima su unin nyii vat unan so kutuf
kunba timin timin vat; imaline ma nin dak. 15
Nene asa iyene adadu an fiu, alenge na Daniel
unan liru nin nuu Kutelle wa bellin, yissin
nanya kiti kilau, (na unan bellu niyerte yinnin).
16 na alenge na idi in Yahudiya cum udu akup.
17 na ame ulenge na kitene kutii kitene nwa
tolu adi yiru imonmong nan nya kilare ba. 18
ame ulenge na adi kunen na awa kpilin kilari
ada yiru ugudun ba. 19 Ushe nawani alenge
na ima yitu nin naburi, nin nalenge na ima
yitunmazunun nono kubi kone! 20 Sun nlira na
ucum mine waso nin kubi likus sa liri na Sabbat
ba. 21 Bara uniu ma yitu kang, umusun lenge na
isa su unin ba tun ucizunu inyii udak kitimone,
ana imakuru isu umusun nnin ba. 22 Sasa na
ima canu ayiri ane ba, na unit wase utucu ba;
bara alenge na ina fere, inani ma canu ayiri
ane. 23 Asa umong woro minu, yeneng Kristi
ule; sa a "Kristi uni" na iwa yinin ba. 24 Anan
kinuu nKristi nin nanan liru nin nuu Kutelle
kinuu ma dak isu imon fiu izikiki gbardang,
iwultun anit libau, umunu wang alenge na imal
ferui nani. 25 Yenen nbellin minu a kubi dutu
sa udak 26 Bara nani, iwa bellin minu, "yenen,
Kristi di nanya kusho," na iwa nuzu udue ba,
iwan woro minu, adi nanya kutii limot, na iwa
yinin ba. 27 Nafo na umalzinu kiti asa unya
kusari kitene udu kadas, nanere wang udak in
Saun in Nit ma yitu. 28 Kikanga na libi nonku
kikanere agbulluk ma pitirnu ku. 29 Kimal na
leli ayiri nniuwe uwui ma siriu, na upui mani
nkanang me ba, iyini ma dissu unuzu kitene
kane, akara kitene kani ma zullunu kidowo.
30 Udursu kulap ndak in Saun in Nit ma nuzu
kanang kitene kani, vat tilem inyii ma su tiyom.
Ima yenu Usaun Nnit din cinu nanya nawut
kitene kani nin likara a ngogong midya. 31 Ama
nin tu nono kadura me nin liwui kulangtung
kanan, inung manin pitirunghe anit alau me na
sari anas vat kiti kirum, unuzu nlo ligang kitene
kani udu loli liganghe. 32 Sen uyinu nimoimon
kiti kuca kupau. Asa ulang in nutuno tifa tipese,
yinnon kussik nda susut. 33 Nanere wang, asa
iyene ile imone, yinnon nworu a daduru, adi
susut nin kibulunghe. 34 Kidegennere nbellin

minu, na ko kuje ma katu ba, se ilenge imone
nse ukulu vat. 35 Kitene kani nin kadas ma
katu, a na uliru ning ma katu ba. 36 Ubellen
nwui une nin kube na umong yiru ba, umunun
inung nono kadura kitene kane, sa Usaunne,
Uciffere cas yiru. 37 Nafo na ayirin Nuhu wadi,
nanere ma yitu udak Nsaun Nnit. 38 Nafo aleli
ayirin kulu nmyen inye wa dutu sa udak iwa
din li iso, ipilla awani a iniza a shono mine
nilugma udi duru lire na Nuhu wa piru uzirge,
39 na iwa yiru imoimon ba nmyene da kulo
uye umila nani, nanere ma yitu udak Nsaun
Nnit. 40 Ima se anit naba kunen; ima yiru unit
urum, i sun urum. 41 Awani aba mayitu tiyazun;
ima yiru urum, isun urum. 42 Nanya nani sun
lisosin nca, bara na iyiru liri longo na cikilari
mine ma dak ba. 43 Yinnon ulele, Cikilari nwa
yiru kubi kongo na ukiri din cinu, ama su uca
na ama yinnu i puro kilae ipira ba. 44 Nanere
anung wang imasu uca bara Usaun Nnit ma
dak kubi kongo na ima yiru ba. 45 Ani ghari
kucin kone kujijing, na kuyina cikilari me tighe
in yenju ngame, anan niza nani imonli mine
nanya kubi dert? 46 Unan nmari ari kucin kone,
ulenge na cikilari me ma dak ada seghe nsu
nani. 47 Nbellin minu kidegene cikilari une ma
tardughe kitene nvat nimon ilenge na a dimun.
48 Andi kucin kunanzang nworo nanya kibinei
me. Cikilari nigye ndandauna; 49 anin cizin
ufo nadon licinme, anin li aso nin nanan so
nadadu, 50 Cikilari kucin kone ma dak liri longo
na kucin kone nceo kibinei ku ba, 51 Cikilari
me ma kifigye a fogye anin ceo gye urume nan
nanan rusuzu nati, kikanga na kuculu mayiti ku
nin nyakku nayini.

25 Kipin tigo Kutelle masin nafo abura kulidi
alenge na iwa yiru ti pitilla i nya udun di
zuru nin kwanyana nkifu kudan. 2 An wa taun
nanya mine wa di alalang, an wa taun yita jijing.
3 Kube na abura alalangye wa yiru tipitilla mine
na iwa yaun nmon nuf ugang ba; 4 Inung abura
ajijingye wa min amon abo nnuf ugang. 5 Nene
na kwanyana kifu kudangye wa molu kubi,
vat mine gbishizino i tunna nmoro. 6 Nanya
kiitik kitik, ilanza ntet, yeneng, kwanyana nkifu
kudangye! Nuzun udas idi zuro nangye.' 7 Abura
ane tunna ifita vat i ngaatizina tila tipilla mine.
8 Alalangye woro na jijijngye, fulonnari nnuf
mine bara tipitila bite din cinu ubicu.' 9 Inung
ajijigye kawa nani i woro, Tidin yenju na mima
batiinu nari ligowe na ghinu ba, nbara na can
kiti nanan lessu idi seru min mine. 10 Na inuzu
ucin dun di serue, kwanyanan kifu kudane da,
inung alenge na iwa di nin nimon mine vat pira
kitin teru nilugme nan gye, 11 kimal nane inung
aleli abura da iworo, Cikilari, Cikilari, puno nari
kibulung.' 12 Akpana a woro, 'kidegenere ndin
bellu minu, na nyiru minu ba. 13 Sun uca bara
na i yiru lirei sa kubi nsame ba. 14 Umasin
nafo kube na unit din cinu ucindu imon nmin;
ayicila a cinme a kosso nani imon nacara me. 15
Umong anagye ti talents ti taun, umong anagye
iba, umong tutung anagye tirum, kogha aw
nigye cot nin likara m, anin nya udun cinme.
16 Na nin molu kubi ba, unan nitaune nya, adi
kpliza acara mun, ase imon itaun kitene. 17
Nanere wang ame ulenge na awa seru iba wase
imon iba kitene. 18 Ame ulenge na awa seru
firume wa nyagye, adi wuzu kuwu nanya kutii,
a nyeshe ikurfun ncikilari me ku. 19 Na kubi
nkata gbardang cikilari na cin ane kpilla, ada
batiza ikurfun me nan ghinu. 20 Kucin kongo
na kuwa seru itaun da ada kurtuno imon itaun
kitene; a woro, cikilari, uwa nii ti talents ti
taun. Yene, nna se ukpinu nimon itaun kitene.
21 Cikilari me worogye, gaja kang nin katwa,
kucin kugegeme nin lidu licine! Usu lidu licine
nanya nimon cing. Meng ma tifin yenju nimon
gbardang. Pira nanya liburi libo ncikilarife. 22
Kucin kongo na kuwa seru iba da ada woro.
'Cikilari, uwa nii iba. Yene, nse ukpinu nton ti
talents tiba kitene! 23 Cikilari me worogye, 'gaja
kang ni katwa, kucin kugegeme nin lidu licine!
Usu lidu licine nanya nimon cing. Meng ma tifi
uyenje imon gbardang. Pira nanya liburi libo
Ncikilari fe. 24 Kunin kucing kongo na kuwa
seru firum da ada woro. 'Cikilari. Men yiru fe
unit ulenge na idin kpilizu fi ba: udin pitiru kiti
kanga na ubilisa ku ba, udin bassu kiti kanga na
ukpewu ku ba. 25 Meng wa lanza fiu, nmini wa
do ndi nyeshe fi talent fe nanya kutyen. Yene,
kutura fe kongo. 26 Cikilari me kawa aworogye,
fe kucin nla liburi ni kugballa, fe yiru ndin
pitiru bkiti kanga na nna bilissu ku ba nbassa ki
kanga na nna npui ku ba. 27 Uwanani ukpilizu
nacara nin nikurfu, kubin sa nigye nwa seru
ikurfun nigye nin nmyen kitene. 28 Bara nani
seren fi talente kitime ini ulenge na adi nin
ti talents kulidei. 29 Vat nle na adi ni nimon,
ima kpingye ku gbardan. Ame ulenge na adu
mun ba, ilenge na adumune wang ima seru.

30 Gbudulnong inin tecu kucin kuhem kone i
filing nanya nsirti mi bibit, kikanga na ama su
kuculu nin nyakku nayini ku. 31 Kubi kongo na
Usaun Nnit ma sa nanya ngongong ligowe nin
nono kadura me, ama so kutet ngongong tigo
me. 32 Ima nin pitirunu anit timyin timyin vat
nbun me, ama nin wucu anite ngangaang, nafo
na unan libya asa akoso akam nanya niyiin.
33 Ama ciu akame ncara ulime me, a niyine
ncara ugule. 34 Ame Ugowe mani nin woru na
lenge na idin cara ulime me, Daan, anung anan
mmari Ncifning, leon ugadu kipin tigo kanga na
iwa kyeminu mun, nworu kubi ntunun nyii. 35
Bara na nwadi nin kukpon, inayi imonli; Nwadi
nin kotu nayi inayi nmyen nsonu; Nwadi limari
ipiri kutii; 36 Nwadi fisere, ishoni imon; Nwadi
nin konu ida lissai; in yita licin ida kitinigye.
37 Inung anan katwa kacine ma kawu i woro,
'Cikilari, ninshiyari tiwa yenefi nin kukpong
tinafi imolin? Sa nin kotu nayi tinafi nmyen?
38 Sa inweri tina yenefi limara, tinafi kutii?
Sa fisere tishonfi imon? 39 Sa nishirari tina
yenefi nin konu, sa licin tida kitife? 40 Ame
Ugawe ma kawu aworo nani. Kidegenere idin
bellu minu, imon irika na ina su unit urum
nanya na bebene linuananing, myeri ina sui.
41 Ama woru alenge na idin cara ugule me,
cancanan kuponing, anung anan tin nnu, pira
nanya nla sa ligan ulenge na ina kye unin bara
shintan ku nin nanan kadura me, (aiōnios g166)
42 bara na nwadi nin kukpon na inayi imonli
ba; Nwadi nin kotu nayi na inayi nmyen ba. 43
Nwadi limari na ipiri kutii ba; fisere na ishoni
imon ba; nin konu a kutii licin, na ida lissai ba.
44 Inung wang ma kawu iworo, 'Cikilari, tiwa
yenefi nweri nin kukpon, sa nin kotu nayi, sa
limara, sa fisere, sa nin konu, sa kutii licin na
tisufi imonmong ba?' 45 Ame manin kawu nani
awor, 'kidegen idin bellu minu, bara na ina su
ko unit urum nanya nabebene alele imon irum
nanya ni lenge imone ba, myeri na ina sui ba'.
46 Inung alele ima nyiu udu piru nanya nniu
unsa lingang a inung anan katwa kacine udu
nanya nlai unsa ligang" (aiōnios g166)

26 Kube na Yesu wa malu ubellu nliru une
vat, a woro nono katwa me. 2 "iyiru upaska
nlawa ayiri abari cas, ima nakpu Usau Nnit
ikotinghe kitene kuca." 3 Ugo na Priest nin
nakune nbun nanite wa da pitirin kiti kirum
kudaru Ngo na Prieste, ulenge na iwa yirughe
nin lissa Kefas. 4 Ligowe ipizira tibau nworu
ikifo Yeso ku imolughe likire. 5 Iwa din bellu,
"Na kubin idi paska, bara iwa fya anite ayi." 6
Kube na Yesu wa di in Baitanya ngan Simon
ukutulu, 7 na awa sossin kiti nli nimonli, umong
uwani da kitime nin libo nnuf kunya kumang
min nikurf gbardang, a kpilya minin litime. 8
Na nono katwa me in yene nani, ayi nana nani i
woro, "Nyaghari finu nka kimole? 9 Iwa lewu
mini nin nikurfu gbardaang ikoso nikimon."
10 Yesu nin yiru nane, a woro iyaghri nta idin
bukuru nwani ulele kibinayi? Bara asuyi katwa
kacine. 11 Idi ligowe nan nikimone ko kome
kubi, na meng ma yitu nan ghinu ko kome kubi
ba. 12 Ule ukpilyu nnufe kidowe na asuyi, asu
nani a kelei bara ukassu nigha. 13 Nbelin minu
kidegen, kiti kanga na ima su ulenge uwaze ku
nanya lenge uyeh vat, imon ilenge na uwani
ulele nsu ima bellu unin inan lizino nighe. 14
Umong nanya likure, ulenge na iwa yicughe
Yahuda Iskaroti, ado kitin Ngo na Priest 15
aworo, "Imashinari ima ni meng nakpa minu
ame?" Ibataghe azurfa akut atat. 16 Atunna
ipizuru ndina ule na ama nakpu nani ame. 17
Lirin ncizunu nli fungal nsalin muccu, nono
katwa me da kitime iworoge, "Weri udi nin
su tidi kyele bara uli npaske?" 18 Aworo, "Can
kitin mon unit nanya kipine iworoghe, 'Cikilari
nworo, "kubi nighe nda duru. Meng ba su
upaska ngafere ligowe nin nono katwa nighe"
19 Nono katwawe su nafo ubellu me, I kyele
imonli Npaske. 20 Na kubi kuleleng nta, aso ama
li ligowe nin nono katwa me likure. 21 Idi nanya
kilewe, aworo, "Ndin bellu minu kidegen umon
nanya mine ma lewui." 22 Ita aburi asirne kang,
kogha nanya mine tiringhe, sameri Cikilari?"
23 Akawa aworo, "ulenge na adin sho ncara
kishik kirume nin mi amere ma lewui. 24 Usaun
Nnit ma nyiu nafo na ina yerti litime. Kash
nnit ulenge na ama liwu Usaun Nnit! Uma
katinu unit une nin caut na iwa na marughe
ba." 25 Yahuda ulenge na amere ma lewughe
woro, "Sa menghari unan dursusu niyerti?"
Aworoghe, ubelle nin litife." 26 Na iwa di kilewe,
Yesu yauna ufungal, ata nlira ku, a pucco unin.
Ana nono katwa me unin aworo, "Seren, leon.
Kidowo nighari." 27 Ayauna kakkuke ata nlira
ku, a nakpa nani aworo, "Sonon, vat mine. 28
Mone nmii nalikawali nigharibmongo na ina
gutun bara gbardang na se ukusu nalapi. 29
Ndin bellu minu, na nma kuru nsono nmyen

kumat kuce ba, se loli lire na nma sonu minin
mipesse nan ghinu nanya kipin tigo Ncif ning."
30 Na ita avu nimalin, inuzu inya ucindu likup in
zaitun. 31 Yesu woro nani, "kyitik kane vat mine
ma tiru bara meng, bara ina nyerti,'nma kpui
unan libyawe ligo nakame ma malu kiti.' 32 Vat
nani asa ifyyi, nma nyiu ubun mine udu nanyan
Galili." 33 Bitrus woroghe, "Andi vat min ba diu
bara fewe, na meng wasa nma tiro nsunfi ba."
34 Yesu woroghe, meng din bellufi kidegen, nin
kyitik kane kukulok mayitu kusa kolsino ba, uba
woru na uyiri ba so titat." 35 Bitrus woroghe,
Andi ma mma ku ninfi gbas, na nma narifi ba."
Ngisin nono katwa me vat belle nanare wang.
36 Yesu tunna a nya ligowe nanghinu udu nkan
kiti na idin yiccu kinin Ugetsemani a woro nono
katwa me, "Son kikane meng do kikani ndi ti
nlira." 37 A yira Bitrus ku nin na saun Zabeden
ligowe nanghe atunna a cizina usirzu nayi,
ayime nana. 38 A tunna a woro nani, "Liburi
nin siro bibit, nafo nku. Son kikane i yenje kiti
nan mi." 39 A cancana udu ubun bat, a deo
nin nalung ata nlira, a woro, "Ucif ning, andi
uwasa uso nani, na kakukkane kata kiti nighe.
"Vat nani, na ubellu nighe ba, ubellu fere." 40
Ada kiti nnono katwa me ada se nani nmoro, a
woro, a woro Bitrus ku, "inyaghar, na uwasa
uyenje kiti nin mi kutanki kurumba? 41 Yenjen
kiti isu nlira bara iwa piru nanyan dumuzunu.
Uruhe yinna, kidowere dinin likara ba." 42 Ado
tutung unba adi ti nlira, aworo, "Ucif ning,
andi na uwasa ukata nani ba se nsono uning,
na ubellu fere so." 43 Ada tutung ada se nani
idin moro, bara iyizi mine wa ti getek nin moro
kang. 44 Akuru a nya tutung, adi ti nlira uti
un tat a belle uliru urume. 45 Yesu da kitin
nono katwa me aworo nani, "Idu nmoro nin
shinua? Yeneng, kubi mal da duru, imal lewu
Usaun nnit nacara nannan nalapi. 46 Fitan nari
ti nya. Yenen ulenge na aba lewiye nda duru."
47 A dutun nlirue, Yahuda, umong nanya mine
likure da. Ligozin gbardang wa di ligowe ninghe
unuzu kiti ngo na priest nan nakune nanite. Ida
nin na sangali nan tica. 48 Nene unit ulenge na
amere ma lewu Yeseku wa tinani udursu, aworo,
"Ulenge na in nyukkunghe, amere kiffonghe."
49 Ata mas ada kitin Yesu aworo, Ndin lissufi
una dursuzu ninyerte! A nyukunghe. 50 Yesu
woroghe, "Udondong su imong irika na uda
nsue." Inughe tunna ida, i kiffo Yesu ku, i nya
ninghe. 51 Umong nanya nalenge na iwa di
ligowe nan Yesu tunna a nakpa ucara me, a
shuku kusangali, a kowo kucin Ngo na Priest,
a weringhe kutuf. 52 Yesu tunna aworoghe,
kpilla ushon kusangali fe kuparinme, bara vat
nalenge na idin molsu nin na sangali iba molsu
nani nin na sangali. 53 Udin yenju na meng
wasa in yicila Ucif ning, a toyi nin nono kadura
me a lenge na ima katunu amui akut atat nin
kutocin ba? 54 Ani iba ti iyizari uliru Kutelle
kulo, nworu unan so nani gbas?" 55 Kubi kone,
Yesu woro ligo nanite, "I da nin na sangiali nan
tica ida kifoi nafo ukirya? Ndin sozu ndursuzo
anit nanya kutii nlira kolome liri, ana i kiffoi
ba. 56 Vat ilenge imone so nani iyerte nanan
liru nin nu Kutelle nan kulo." Nono katwa me
tunna isunghe ico. 57 Alenge na i kiffo Yesue
ku nya nighe udumun kiti Kefas ugo na Priest
kikanga na anan niyerte nin nakune wa pitin
ku ligowe. 58 Bitirusa cas wa dortughe kidun
piit udu kudaru nwuccu nliru ndya kutii nlirie.
A wa piru nanya a so ligowe nin nan ca ayene
inyaghari iba su ninghe. 59 Nene udya kutii
nlirie nin nanan kpilzu me vat pizira uliru bellu
litime na ise Yesu ku nin kulapi, bara inan se
finu nliru imolughe. 60 Na iwa se uliru ba, vat
nin nan liru kinuwe na iwa da ida su. kimal
nani among naba da 61 I woro, "Unit ulele wor,
meng wasa npuco kutii nlira Kutelle nkpila
nke kunin nanya nayiri atat." 62 Udya kutii
nlire fita ayisina, aworoghe, "na udin liru ule
na uma kpanu ba? Inyaghari ilele idin bellu
litife?" 63 A Yesu yita nin kutike. Udya kilari
nlira woroghe, "Ndifi kucukusu nin Kutellen
lai, belle nari sa fere Kriste, Gono Kutelle." 64
Yesu kawaghe, "Ubelle nani litife. Meng bellinfi
nene, udu ubun uma yenu Usaun nnit sossin
ncara ulime un likara, adin cinu kitene nawut
kitene kani." 65 Udya kilari nlire marya kulutuk
me aworo, "A zogo Kutelle. Iyaghari nta tutung
ti kuru ti du nin su nmon uliru? Yeneng nene
anung lanza tizogoe. 66 Iyaghari idin kpilizue?"
Ikawaghe i woro, "Abatina ukul." 67 Itufuzunghe
ataf nmoro, ikuru iruzoghe, ifoghe tutung nin
nacara mine, 68 I woro, "Sunari anabci fe Kristi.
Ame ghari ulenge na a riofi?" 69 Kubi kone,
Bitrus wa sossin ndas nbun kutii nwuccu nlirue,
nkan kabura kucin da kitime a woro. "Fewang
di ligowe nin Yesu Ngalili." 70 Ata amusu kun
nbun mine vat, aworo, "Na meng yiru imon
ilenge na udin liru kitene ba." 71 Na anuzu
udu kibulung, nkon kubura kucin ugan tutung

yeneghe a woro alenge na iwa di kitene, “Unit
ulele wang wa di ligowe nin Yesu Nnazaret.”
72 Akuru ata amusu ku tutun nin nisiling, “Na
in yiru unite ba.” 73 Nin kubiri bat, alenge
na iwa yissin kitene da ida woro Bitrus ku,
“Kidegenere, fe wang umong nanya minere,
bara lilemfe ndursofi.” 74 Atunna a cizina izogo
nin nisiling, “Na in yiru unitte ba.” Na nin
dandaunu ba, kukulok kolsuno. 75 Bitrus lizino
ulire na Yesu nin bellinghe. “Kukulok mayitu
kusa kolsuno ba, uma ti umusun yiru nin titat.”
A nuzu ado udas adi gilu kang.

27 Nene na kitin shanta, vat na didya na
priest iyawa nin na kukune na nite kpiliza
umolun Yesu ku. 2 Itere ghe inyaa mung idi
nakpa ghe na caran Bilatus, ugumna. 3 Ku bi
kongo Yahuda, ulenge na awa leu ghe nyene
isuu Yesu ku ushara nkul, a deo kutin akurtuno
ikurfunghe akut atat na iwa bya ghe na cara
na priest didya nin na kune, 4 A woro, “Nati
kulapi nlewe unan myii milau, min nan sali
kulap.” Amma inun woro, “Ilele nsoo nyan kiti
bit? Ulele ulawa ufin.” 5 Atoo ikurfunghe nya
kuti nlira, atunna anuza anyaa adi bana litime.
6 Adya kutii nlire yira ikurfunghe inin woro,
“Na ucaun i taa ile ikurfunghe nanya filaiye ba
bara na ikurfung myii yari.” 7 I kpiliza ulire
ligowe idi seru kunen nin nikurfunghe ki ka na
ima kasu amaraku. 8 Bara nani kunen kune idin
yucu kunin, “Kunen nmyii” udak kitimone. 9
Nani imon ile na Irimiya na beleng i kulo, na
awa woro, “I yira ikurfunghe akut atat, uparashi
ule na iwa ti liti me nnuzu na nit me Israila,
10 Ining na kiti kunenen, nafo na Cikilare na
duru nani.” 11 Nene Yesu yisina nbun ngumna,
ugumne nin tiringhe, “Fere ugo na Yahudawe?”
Yesu kawaghe, “ubelle nani.” 12 Bara nani na
i wa din pizirughe nin kulapi, na akawa nani
imon ba. 13 Bilatus nin woroghe, “Uku lanza
imon ile na idin belu litii fe?” 14 Bara nan na
a kawa ligbulang lirumba, bara nani ugumne
kifo unuu me. 15 Kubin buki mene ugadwari
ugummne suun nkon kucin ko na anite fere.
16 Nkuni kube i wadi nin kon kucim kugbas
lisa me Barabas. 17 Na izuru vat kiti kirum,
Bilatus woro nani, “Ghari idi nin su insun minu
ame? Barabas sa Yesu ule idin yicu KKristi?” 18
Bara na ayiri i wa nakpaghe bara nshinari. 19
Na a wa sosin kutet nwucun nliru uwani me
tooghe nin kadura a woro, na uwati imon nin
kadura a woro, “Na uwati imon nin nit une ba.
Bara na inneu kitimone nanya namoro bara
ame.” 20 A didya kutiii nlira nang na kukune
ntardu nacara kutii nlira risa ligosin na nite
i woro, idi nin su Barabas, imolu Yesu ku. 21
Ugumne tirino nani, “Ghari nan wabe idi nin
su in cin minu ame?” I woro, “Barabas.” 22
Bilatus woro nani, “I yari mma ti nin Yesu ule
na idin yicughe Kristi?” Vat mene kawa i woro,
“Kotin ghe kitene kucan nkull.” 23 Anin woro
na nin, “Bara iyang, kulapin nyanghari ataa?”
Bara nani ighantina ti uwi mene kang, “Katin
ghe ku can nkull.” 24 Bara na Bilatus nyene na
a wa sa a wantina nani ba, banin nani ayene i
cizina ufeuj nibinai, i yira myein, akusu acara
me mbun ligozin na nite, a woro, “Na myein
nin duku nin nang sali kulapi ulele. Yeneng ati
mene imon ile na ima tighe.” 25 Anite vat woro,
“Na nmyii me so natii bite udu nono bite.” 26
Anin suna nani Barabas ku, aning nakpa nani
Yesu ku idi kotinghe kucan nkull. 27 A sojan
gumne yira Yesu ku udu nanya kitin yisizunu
kutiin nwucun nliru idi pitirin a soje vat. 28 I
kalaghe imon kidowome vat itaghe imoon licin
kidowe. 29 Inin kyele kitik tigoo namart itaghe
liti, i taghe uca ncara uleme me inin tumunu
nbun me idighe liyom, idin belu, “Ulai dandaun
Ugo na Yahudawa!” 30 I tufuzunghe ataf, i bolo
ucan na cara me i kpizoghe mun kitene liti.
31 Na imala usughe liyarne, i kala imonne na
itaghe kidowe, ishonghe inme, ini nya ninghe
cindi kutinu kucan kull. 32 Na inuzu udas, I
se umong unit kunang sirmi lisa me simon,
uli na iwa boroghe iyizi a nya nanghinu bara
anan yauna kucan nkull me. 33 Idaa kankiti na
idin yicu Ugolgota, kite na idin sumun, “Kiti na
kankang nati.” 34 Inaghe nmyein me gbalala a
sono. Na a buti minin, na a yino usone ba. 35 Na
ikofinghe ikoso imoon kito wome nin kuriya.
36 Inin suu idin yenju ghe. 37 Kitene litime i
Yertine lo ligbulanghe na li woro, “Yesuari,
ulele ugo na Yahudawa.” 38 A kiri aba wa di
ninghe kitene kuce, warum ncara ulime, warum
ncara ugule. 39 Ale na idin katizu zugizoghe,
idin zinlu ati mene 40 inin din belu, “Fe ule
na uwadin woru uturiin atat! Tucu litife andi
fe Gono Kutelleari, tolo kitene ku can nkull
kone!” 41 Nanere adidya kutiin nlire wadin
sisughe ligowe nanang niyerte nin nakukunen
ntardu nacara kutii nlira, nin wor, 42 “Ana tucu
among, na a wasa atucu litime ba. Amere Ugoon

Israila. Na atolu kitine kucan nkulle, ti ma nin
yinun ninghe. 43 Ana yinin min Kutelle. Na
Kutelle tucughe nene a wadi nin suwe, bara ana
woro, 'Meng Gono Kutelleari.'" 44 A kire na i wa
kutin nani ligowe taghe liyarin lirume. 45 Nene
ucizinu kubi kun tocin insirti talo nmgeine vat
udu kubi kun zakure. 46 Udu kubi kun zakure,
Yesu taa intet nin liwui kang a woro, "Eli, Eli,
lama sabachthani?" na idin nufi, "Kutelle nin,
Kutelle nin, iyarin taa usuni?" 47 Na ale na iwa
yisin kupoowe nlanza nani, i woro, "Adin yicu
Iliya ku." 48 Kitene umong ta ucum a di yiru
usoso, a lumu unin nin myein mi gbalala, ataa
nca ujangaran a nakpaghe a sono. 49 Kagisin
mene woro, "Sunanghe tiyene sa Iliya ba dak
ada tucughe." 50 Yesu nin ghantina liwui nin
teet anin suna nfep me a kuu. 51 Bara nani
azanin kesu kiti kilau kutii nlire marta tiba
unuzu kitene udak kadase. Kutine nin zuluno
kang, apara martiza. 52 Ni sek wa pozun, abe na
nit alau ale na iwa nun fitiza. 53 I nuzu nanya
niseke na ame nfita, a pira kipin kilau, a duro
anit gbardan litime. 54 Nene na asoje nyene
nani nan nale na iwadin yenjun Yesu ku yene
uzulunu kutine nin nimonile na isee feu da nani
kang inin woro, "Kidegene Gono Kutelleari kane
wadi." 55 A wani gbardan na iwa dufin Yesu
ku unuzun Galili inan di kye ghe waduku idin
yenju vat iyisina piit. 56 Nanya mene Maryamu
Magdaliya, Maryamu unang Yakub, nin Yusufu
ning naa nnonon zibide. 57 Na kulelen nda,
umong unan nikurfung kunan Arimatiya, lisane
Yusufu, ule na awadi gono kaduran Yesu. 58 Ada
see Bilatus ku atiringhe kidowon Yesu. Bilatuse
woro nani i ninghe. 59 Yusufu yira kidowe, a
gbincilo nanya mayapi ma boo, 60 a nunku
nanya kisek kipese kanga na awa wuzu nanya
natala. Anin tarda llitala kibulun kiseke anin
nya. 61 Maryamu Magadaliya nin leli Maryamu
wa di kikane, i sosin idin Yenju kideke. 62 Nin
kurtunun koiye, lo na liwa kafin, lirin shiri, a
didya kultiin nlira nin na Farisiyawa wa pitirin
nan Bilatus. 63 I woro, "Cikilari, ti lizino na
unang kinu kane wadi nin nlai a wa woro,
'Mbaya nayiri atat nma fitu tutung.' 64 Bara
nani ta anit idi yenje kiseke udu liri lin tatte.
Bara nono katwa me wada tuughe i belle anit
au, 'Afita nanya kiseke.' Kinu kin mbe wa kata
kin burne." 65 Bilatus woro nani, "Yiran unan
ncaa. Can idi kiliin kitene vat." 66 Bara nani i do
idi kilin Kiseke vat, itursu litale inin ceu anan
ncauleku.

28 Nene na Asabat wa cinu ukatu, a icina upiru
liri lin finnun nsati, Maremu Magdalin
nin leli Mareme da ida yene kiseke. 2 Itunna
iyene ina su uzulunu kutyin kang, bara kunan
kadura Kutelle wa tolu unuzu kitene kani, ada
turno litale, anin so kitene linin. 3 Uyenju me
wadi nafo umalizunu nwuru, a imon me wa
pugun nafo aduga. 4 Anan cawe nketuzu ninfiu
inin so nafo abi. 5 Unan kadura Kutelle lira
nin nawane, aworo nani, "Yenje iwa lanza fiu,
bara nyiru idin pizuru Yesue ku, urika na iwa
kotinghe. 6 Na adi kikane ba, amal fitu, nafo
na awa belin minu. Dan ida yene kiti kanga na
Cikilare wa non ku. 7 Can mas idi bellin nono
katwa me, 'Afita nanya nanan kul. Yenen amini
nbun mine udu Ugalili.' Ima yenughe kikane,
yenen, nbelin minu." 8 Awane tunna inya kiti
kisseke nin fiu nin nayiabo kan, nin cum ndi
bellin nono katwa me. 9 Yesu tunna azuro nan
ghinu aworo, "Ishawan." Awane da, ikpa abunu
me, inin sughe usujaida. 10 Yesu nin woro nani,
"Yenje iwa lanza fiu. Can idi bellin nuana inya
udu Ugalili. Kikane, ima yenii." 11 Na awane
wadi ncin, vat nanan cawe pira nanya kipine idi
bellin Ugo na Prieste vat nimon ilenge ifara. 12
Na a Prieste wa zuro nin nakune isu ulire nan
ghinu, ina anan tecu natine ikurufun gbardang.
13 Inin woro nani, "Belle among non katwan
'Yesu' na dak nin kitik ida tuzu kidowo me
a arik yita nmoro.' 14 Asa uliru ulele nduru
kitin gumna, tima sonu litime na ama su minu
imonimon ba." 15 Asoje sere ikurfughe, itunna
isu nafo na ibelle nani isu. Uliru ulele mala kiti
nanya na Yahudawa, uleo ubun tutung udak
ko kube. 16 Ama inung nono katwa likure nin
warum nya udu Ugalili, udu likup longo na
Yesu wa woro nani ido. 17 Na iyeneghe, isughe
usujada, among yitan shaka me. 18 Yesu da kiti
mine, alira nan ghinu aworo, "Likara vat kitene
kani nin lin kutyin, inani nacara ning. 19 Bara
nani, can nanya nipinpin nyii idi su uwazi ise
nono katwa. Ishintu nani nmyen nanya lissa
Ncif, nin Saun, a Uruhu ulau. 20 Dursuzon nani
idofin vat nimon ile na nna bellu minu. Tutung
yenen, Ndi ligowe nanghinu kolome liri, udu
ligan nyii." (aiōn g165)

Markos

1 Ulele unighere ucizunun nliru umang un
Yisa Kriti, Gono Kutellẹ. Nane nafo na ina
nyer **2** tu nan nya niyerten Ishaya Gono kadura,
''Yene, Meng ma tu nin nan kadura nbunfe
urika na aba wesufi libau. **3** Liwuin nmong na
adi yichu nan kusho, kelen libau NCikilare, tan
udina me yita dert.'' **4** Na Yuhana wa dak, awadi
nshintu nanit mmyen nan nya ntene a yita
kagbaran nbeleng chinu lidu linazang nin sen
kusu nalapi. **5** Kipin Yahudiya vat nan nanitin
Urshalima nuzu udu kiti me. Vat mine ishitino
nani mmyen nacharame nya kurawan Yahudiya,
arika na iwa bellu alapi mine. **6** Yuhana wa su
kuyok nin kukpan nsup kuronkomi, a kutino
me wa terin nin belt kukpa, imoli me wa di
aching nin titong kusho. **7** Asu uwazi aworo,
''Umong din chinu kimal nin urika na akatini
nin likara, na nbatin nwo in tumuno nbunku
tii na kpatak me ba. **8** Meng din shintu minu
mmyen kurawa, ame basu minu ushitoe nin
nfip Kutellẹ.'' **9** Imone daso nayiri anẹ na Yisa
wa dak unuzun Nazaret kusarin Galili, Yuhana
da shintighe nan nya mmyen kurawan Urdun.
10 Kube na Yisa nuzu nan nya mmyene, a to
iyizi ayene kitene kani npuno, Nfip Kutellẹ
tollo udak kitime nafo kuwullung. **11** Liwui
tutung kuru linuzu nan nya kitene kane, ''fe'ari
Gono kin nayi ning. Indi nin liburi libo ninfi
kang.'' **12** Nfip Kutellẹ tunna uyaunghe dedei
udumun nan nya kusho. **13** Aso nan nya kushoe
ayiri akut anas, shaitan sughe ugwaji. Awa so
ligowe nan ninawan tene, anan kadura Kutellẹ
sughe katwa nimon irika na awadi nin suwe.
14 Kimalun kifun Yuhana, Yisa da Ugalili ada
jarta uliru umang Kutellẹ, **15** anin di du, ''
kubẹ nkulo, kuti tigo Kutellẹ nda susut. Sunan
alapi iseru uliru umang.'' **16** Achina ukatu nbii
kurawan Galili, a to iyizi ayene simon ku nin
Andirawus gwanan Simon nawa din kifizu nibo
nin nitaru me nan nya kurawe, bara na katwa
mine wadi ndwanghari. **17** Yisa woro nani,
dofnani, nba kpiliu minu iso anan ndwang nanit
asurne.'' **18** Itunna ita mas iderne imon nkifizu
nibowe idofin ghe. **19** Kube na Yisa wa chachan
ubun, båt, ayene Yakubu ku usaun Zebeden nin
Yuhana gwaname; iwadi nan nya zirgin mmyen
iyita nkye nimon nkifizu nibon. **20** Ayichila
nani dedei, inuzu ichino uchif mine Zabadee
nan nya zirgi ligowe nin nachin katwawe na
iwa yiru nani, idofinghe. **21** Nin piru mine nan
nya Kafarnahum, deidai liri na Sabbath a pira
nan nya kutin lira a tunnan dursuzu nanite. **22**
Umamaki kifo nani nin dursuzu me, bara na
awa dursuzo nani nafo ule na adin nin tigoh
a na nafo adidya niyerte ba. **23** Ki kane nan
nya kutin lire, umong unit wa duku nin ruhu
unanzang. A ta intet. **24** “Iyanghari nmyen feku
nan ghirik, Yisa kunan Nazaret? Udå uda molu
nariya? In yiru fe ghari. Fe unit ulauwari unuzu
Kutellẹ!” **25** Yisa kpada agbergenue a woro
nani, “Tan tik nuzun nan nya kidowo me!” **26**
Na uruhu unanzaghe iyaughe ukpeo kutein,
uruhu jarta nin liwui kang unin nuzu nan nya
me. **27** Anite vat umamaki kifonani, itunan tiru
nanit mine, “iyaghari ilele? Udursuzu upese nin
tigoh! Adin kpadizu tiruhu ti nanzang wang,
inani din dortu uliru me.” **28** Na nin molu
kubi ba ubeleng me mala kiti udu nan nya
vat nigbiri nkilinun Galili. **29** Dedei na iwa
nuzu isuna kuti kudya nlire, i nya idi piru
ngan Simon nin Andrawus, ligowe nin Yakubu
a Yuhana. **30** Nene ise unan wanin Simone
non nin konu kidowo. Ittunna i belle Yisa ku
ubelleng me mas. **31** A tunna ado a kifoghe
nchara, a fyaghe kiti linoninghe; ukone tunna
uchinghe, a tunna nsunani likanju. **32** Nin kubi
kuleleng, na uwui ndeo, ida nin nanan tikonu
vat kitime nin na lenge na idi nin na gbergenu.
33 Kipine vat da zuro ligowe kibulunghe. **34** A
shino nin nanan tikonu ngangang gbardang,
anutuzuno agbergenu tutung gbardang. Na awa
yinin agbergenue su uliru ba bara na iyirughe
uworsu. **35** A mu ufitu nin kwi dinding a kiti
dutu yilili a gya udu kan kiti usanme rututu,
adi su nlira ku. **36** Simon nin nalenge na iwadi
ligowe tunnan pizuru kitika na aduku. **37** Na
iseghe, iworoghe nenge, “Vat nanit din pizuru
uyenu fe.” **38** A woro ne, “channari tido nkan
kiti ugang, tinuzu udu nan nya nigbiri nkilinu
kipine, nnan disu uwazi kusari kone wang. Imon
ilenge na ina nutuniari une nda su.” **39** Apicha
niti niti vat nan nyan Galili, asu uwazi nan
nya nati nlira mine a nutuzuno agbergenu. **40**
Nkon kukutule da kitime; adin foghe nachara
a tumuno nin nalun. Aworoghe nenge, “Andi
uba yinnu, uwasa ushino nin mi lau.” **41** Yisa do
susut nin kune-kune a nakpa uchara adudoghe,
adi sughe, “iyinna. Talau.” **42** Tikutule tunna ti
chinghe dedei, a shino lau. **43** Yisa kpadaghe nin

likara anin nutughe mass a gya. 44 A woroghe
“yenje uwa bellin umong unit, can udi durso
litife kitin Priest ngma, udi ni mong ilenge a
Musa na woro inuzu bara ukusu litife, inan so
usheda kiti mine.” 45 Ana nuzu a tunnan bellu
kogha ku. Unite malakiti nin lirue kang, imone
ta na Yisa nse upiru nan nya kipine tap ba; adi
so nan nya ntene anite nin tunnan duzu kitime
unuchu niti-niti ngagang.

2 Kimal nayiri båt Yisa wa kpilin Ukafarnahum,
na nin molu kubiba ulire ta bú Yisa di nan
nya kilark. 2 Na nin dandaunu ba, anit pitirino
gbardang kite Yisa wa duku Lisosine wa di
gbardang kilare kulo. Na kiti liyisin wa duku
ba, ko kupo kibilun wang. Yisa belle nani uliru
Kutellẹ. 3 Among anit nanas da nin nan riu
nfunu kitin Yisa nya kilarie. Inung nanase wa
yaughe kupe linoni me. 4 Na iwa se uduru nin
nite kitin Yisa ba, bara ngbardang ligozi nanit.
Itunna ighana fitulleri kutiye ikulu indert kiti
liyissin me. Itotino unan riun nfunne ligolong
filullerue ubun in Yisa. 5 Na Yisa yene uni
nibinayi mine, aworo unan riu nfune, “Gononing
nkusu alapife.” 6 Among anit anan dursuzu lidu
na Yahudawa wa sosin kite. Ichizina upilizu nan
nya nibanayi mine. 7 “Unit ulele din yenju ame
ghari? Ule ulire tizogo Kutellẹri nin fo figiri!
Kutellẹri cas wasa akusu alapi.'' 8 Yisa tunna
ayinno imon ile na iwa din kpiluzue nibinayi
mine, a woro nani, ''inyaghari nta idin kpiluzu
nile imone nibinayi mine? 9 Uyeme ma katini
nin nworo, 'Nkusu alapi fe' sa 'Nworo fita yira
imon linoni fe ugya'? 10 Bara inan yinno Gono
Nnit di nin likara in yii a kala alapi, ''abelle
unan konu nfunue. 11 Nworo fi, fitå, yauna kupe
fe, ukifo libau udu kilari fe.” 12 A fita deidei
a yauna kupewe, anuzu nan nya kilare nbun
na nite vat. Na iyene nani vat mine umamaki
kifonani isu liru Kutellẹ, iworo, “nworu natidi
na tisa yene imus nile imone ba.” 13 Akuru a
nuzu udu ubiu kurawa vat ligozin nanite da kiti
me, a tunna in dursuzu nani. 14 Na awa chinu
ukatu ayene Levi ku usaun Alfiyus, na awa sosin
kitin sesun gandu aworoghe, “Dofini” A fita a
dofinghe. 15 Kube na Yisa wa din linimoli nan
nya kilarin Levi, anan wewun gandu nan nanan
nalapi gbardang wa sosin ligowe nin Yisa a nono
katwa me in linimoli, anite na iwa di dortu ghe
wa di gbardang. 16 Kube na anan niyerte, ale
na idi a Farisawa iyene Yisa ku sosin nlinimoli
ligowe nan nanan sesun gandu a anan nalapi,
iworo, “Iyanghari ta a din li nimonli ligowe nan
nanan sesun gandu a anan nalapi?” 17 Na Yisa
lanza nani a woro nani. “Anit ale na idi acine na
idin pizuru kabere ba; ale na idi nin tikonari
cas di nin sun kabere. Na Nna dak Nda yichila
anit alauwa ba, bara anan nalapiri Nna dak.” 18
Nonon massu katwa Yuhana nin na Farisawa wa
din kotu nayi. Idå ida woroghe, bara iyanghari
ntå nonon massu katwa in Yuhana nin nonon
massu katwa na Farisawe dinsu ukotu nayi, na
ninfi nono katwe nsue ba?” 19 Yisa woro ani,
''Anwapardu wasa isu ukotu nayi a kwanyana
tiyome dutu ku ligowe nan ghinue? Kwanyana
tiyome nwa dutu ku nan ghinu na iwasa isu
ukotu nayi ba. 20 Ayiri ba dak na iba da yiru
kwanyana tiyome kiyitek nayiri anere iba nin
zu ukotu nayi. 21 Na unit wasa a vå kupari
kupese kitene kulutuk kukuse ba, kupese ba ti
kukuse jarta jazi jazi. 22 Na umong wasa ata
nmyen narau mipese lissu kuse ba, awa su nani
lissuwe ba tutu nmyen narauwe malu kiti nin
lissuwe vat. Bara nani, ta nmyen narau mipese
nan nya lissu lipese.'' 23 Liri Nasabbath Yisa
pira nan nya kunen nilarum, nonon massu
katwa me tunna ncin pucu nati nilarume icin
leo. 24 A Farisawa woroghe, '' Yene, inyagharin
ta idin su imon ile na icau isu liri Nasabbath
ba?'' 25 A woro nani, ''Na anung na gbin nan
nya niyerte ba, imon ile na Dauda nin nanit me
wasu na kukpon wa nani ba? 26 Na awa piru
nan nya kilari Kutellẹ kubi kongo na Abiyatha
wadi UPriest udya, aleo ufungal ulau ule na
uduka nworo na umong wasa aleo se a Priest
cas; akuru ana ale na iwadi ligowe nin ghe?''
27 Yisa woro, ''Iwake Asabbath bara unitari, a
na unit bara Asabbath ba.'' 28 Bara Gonon Nit
Chikilarairi wang un na Sabbath.

3 Yisa kuru a pira nan nya kuti Nlira kudya,
umon unan kotun ncara yita nan nye. 2
Idinaghe iyizi iyene sa aba shinu ninghe liri
na Sabbath. Iwadin pizuru finu nliru fo na iba
seghe nin tånu. 3 Yisa woro unan kotun chare,
''Fita u yisin kitik mine,'' 4 A nin woro nanite,
''uchau nworu isu katwa ma gegeme liri na
Sabbathe sa kananzang; isun ulaiya sa imolu?''
Itunna iso tik. 5 A gitirno ayenje nani vat nin
tinanayi, bari ngbas nibinayi mine, aworon
nnite, “Nakpa uchara fe.” A nakpa unin Yisa
tunna akurtuno uni uchine. 6 A Farisawa nuzu

deidei isu uzuru nan na Horidiyawa, i tere tinu
mine urum, inan se libau nmolughe. 7 Yisa
tunna a gya nin nono katwa me udu kurawa.
Ligozin nanit gbardang dofino unuzun nan
nya Galili nin Yahudiya, 8 nin nuzun nan nya
Urushalima, Idumiya udu duru nbun urdun
udu kusarin Tayar nin Sidon. Ligozin nanit
lanza vat imon ile na awa din sue, itunna ida
kitime. 9 A woro nanan katwa me iceo uzirgin
nmyene susut, bara ligozi nanite wa pardizughe
kang, bari gbardang mine, iwa masin nafo ima
turunghe. 10 Ashino nin nanit kang, gbardang
nale na iwa di nin tikonu ngangang wa din shò
nati nwo ise ududughe. 11 Kubi ko na anan na
gbergenu wa yeneghe, nò kutein nbun me nin
kuchulu, iworo, "Fe Gono Kutellẹri." 12 A kpada
ani kang nin likara yeje iwa tinani anit yinighe.
13 A ghana kitene likup, anin yichila ale na adin
nin suwe itunna ida kitime. 14 A fere likure nin
nan waba (ale na awa ninani lisa, nono kadura),
bara inan so nin ghe ligowe anan tuzo nani udun
di sun wazi, 15 inan se likaran nnutuzunu na
gbergenu. 16 A fere likure nin nan waba: Simon
anaghe lisa Bitrus; 17 Yakubu usaun Zabedi,
nin Yuhana gwanan Yakubu (alenge na awa ni
nani lisa Boanerges, watu nonon ntutuzu); 18
nin Anderawus, Filibus, Bartalamawus, Matiyu,
Toma, Yakub usaun Alfiyus, Taddawus, Simon
Zelotu, 19 nin Yahuda Iskariyoti ule na aba
lewughe. 20 A tunna a gya udu kilari, ligozin
nanite zuro gbardang tutung na ise kubi nli
nimonli wang ba. 21 Na anan game nlanza
ubelenghe, inuzu udun di yichulughe, iworo
kibinaye nwulu. 22 Anan niyerte na iwa dak
unuzun Urshalime woro, "Adumun nagbergenu
unuzun Beelzub," tutung "nan nya likara ndya
nagbergenuari adin nutunuzunu agbergene
mun." 23 Yisa yicila nani udak kitime a belle
nani uliru nin tinan tigoldo, "Iyiziari Shetan ba
nutunu Shetan ku? 24 Kipin tigoh nwa gatizin
kiwasa kiyisina ba. 25 I wa din woro kilari
ngatizinawang, na kiwasa kiyisina ba. 26 Andi
Shetan nfita akoso litime, na awasa a se likara
inyisinu ba, tutung imalin mere ine. 27 Na umon
wasa apira kilarin nan likara a tuzu imonme sa
uworo atu atere unan likare ba. Anin se likara
likiri nimone nya kilare. 28 Kidegenghari ndin
belu minu, vat nalapi nanit asurne iwasa ikusu
anin, umunu ngbasin nazu lisa Kutellẹ na anit
din su; 29 Vat nlenge na alawan gbas nnanzu lisa
Kutellẹ nin Fip me na iwasa i kusu koni kulape
ba, uleli unite sosin nan nya ndere kulapi sa
ligang." (aiōn g165, aiōnios g166) 30 Yisa wa belin
ulire nani bara na iwa din du au "Adinin funu
unanzang." 31 Uname nin nuana me da kitime
ida yisina ndas. I tó iyicilaghe. 32 Ligozin sosino
ikilighe, i lirina ninghe, "Naffine nin nuanafe
yisin ndas, ayedi nani iyinin kiti ka na uduku."
33 A kpana aworo nani, "A yaghari a nanighe nan
nuananighe?" 34 A yenje anite na isosin na iwa
kilinghe, a woro, "yenen alele re an nanigh nan
nuana nighe!" 35 Vat nlenge na adin su imon
kibinayj Kutellẹ, unitere gwananing kilime, a
gwananing kishono, amere tutung unaning."

4 Tutung acizina udursuzu nani nbiu kuli. igozi
nanit gbardang kilinghe, apira nan nya zirgin
nmyen acha-chana udu nan nya kule, aso nan
nye. Vat ligonzighe wa di mbiu kule. 2 A dursuzo
nani imon gbardang nin tinan tigoldo, nan nya
dursuzoe, a woro nani: 3 Lanzan unan tibila
wa nusu udu tibila. 4 Adi tibile, imong imus
disso libau, aying da zoto ining. 5 Imong imus
disso kupanbaran, bara usalin nmyin, imuse
nuzu deidei, bara na nmyine wa di tendeleng.
6 Kube na uwui wa ghana, bara na nmyine
wadi tendeleng kutyiene pya itunna ikoto. 7
Imon imus disso nan nya nimart. Na imarte
kuno itunna iparda ining na ita iyip ba. 8 Imon
iyip disso kutyen kucine ikunjo ini yatina ita
kpasharak. ining macha ita iyoli, imon akut
atat, imon akut kutocin, imon akalt-akalt ikata
intibile." 9 Aworo "Ulenge na adinin natuf in
lanze na alanza." 10 Kube na Yisa wa di usamme,
ale na iwa di susut ligowe nighe nin nono katwa
me likure nin nan waba itiringhe tigoldo tone.
11 A woro nani, "Anunghere ina ni minu uyiru
nimon ilenvge na iyeshin kipin tigo Kutellẹ.
Inung ale na idin das ko iyeme imon mine se nin
tinnan tigoldo, 12 Bara uyenje, eh ba yenju, vat
nani iba yenu ba, bara ulanzu, eh ba lanzu, vat
nani na iba yinnu ba, bara iwa kpilin kiti Kutellẹ
akusu nani." 13 Aworo, "Na anung nyinno ko
kugolde ba? Ibati iyiziari iyinin kagisin tigolde?
14 Unan tibile wa bilsu uliru Kutellẹ. 15 Imus
ilenge na iwa dissu libau, inughere alenge na
iwa lanza uliru Kutellẹ itunna isere deidei, asa
Shetan nnin da nin kujijing me abolo ulire nan
nya nibinayi mine. 16 Inughere ilenge na iwa
dissu kitene kupanbara, inughe wa lanza uliru
Kutellẹ asa itunna isere unin deidei nin nayi-
abo; 17 Na iwa di nin tiling liyisin nin nakara ba,

asa itere ayi nin kabiri båt; na licin nin niu nda
bara ulire itunna isarta ideo. 18 Imong ilenge
na iwa bilsu nan nya nimart. Inneghare wa
lanza ulire. 19 nin nanere adadun inyi, nin tok
kagisin nimon in yï, nin lanzu mmang parda
ulire, itunna iso hem. (aiōn g165) 20 Ilenge na
iwa bilsu kutein kucine, inneghare ilenge na
iwa lanza uliru Kutellẹ isere nin liwui lirum
imaca gbardang, imong akut atat, imong akut
kutocin imon akalt akalt ikata intibile. 21 Yisa
woro nani, "uwa ti ula inpitilla asa ucheu unin
nan nya kukuzughare sa nan nya lii. komi? Asa
utarda unin in tadangha. 22 Na imoimon yeshin
ilenge na iwaghya idira upune ba, sa imoimon
nan nya sirti na iba diru unutune ikanang ba.
23 Ulenge na adinin natuf nlanze, na alanza.
24 Aworo nani, "Dinan atuf nimon ile na idin
lanzu, kuyangi ko na uguro mun, kunnare iba
guru fi mun ukuru use gbardang wang. 25 Bara
vat nle na adinin nimon iba kpinghe ku, ulenge
na asalimun, kitime ima seru ilenge na adimun
wang." 26 Yisa woro, "Kipin Tigö Kutellẹ masin
fo unitari na awa bilsu imus kutein. 27 Asa a
nö nmoro afita kitik nin liring, imuse nuzu
ikuno ame löng, na asa yiro nin tikunnanghe
ba. 28 Kutyiene asa kunutno imus nin litime ita
ticilak, itunna nabaga, inin kunjo ida nutuno ati
inin ta iyip. 29 Kubi ko na ilewe inyini, ata mass
ayira kuwatan a basa bara na kubin basu. " 30
Aworo, "iyapin imonari iba batu kipin tigoh
Kutellẹ mun nin, tutung tiyapin tigoldori iba
batizu mun? 31 Timasin fo fiyip kukù, na iwa
bilsu fi katin ko fiyapin fiyip nin cingiling na
asa ibila kuttyien. 32 Vat iwa bilu fining nani
fi nuzu, asa fi kuno, fita kucha ku dyå fi kata
acha vat nan nya kunene. Asa kuta tilang jakaka
kang na agyin kitene kani wang asa ida ke tido
mine nan nya nshine." 33 Nin tinan tigoldo
gbardang nafo tone a bele nani uliru Kutellẹ,
udu ligang longo na yiru ulanze. 34 Nin nani
na awa sunani uliru sa tinang tigoldo ba. Nin
nani ame ligowe nin nono katwa mere cas asa
apuno nani ncasarak nlire. 35 Lilole nin kuleleng
aworo nani, channari ti kafi uleli uwule." 36
Itunna igya isuna ligozinghe. Nono katwa me
gya ligowe naghe nan nya zirgin nmyen, bara
asosin nan nya ligowe nanghinu. Ntong tizirgin
nmyen wang ligowe waduku. 37 Fiyilili nin funu
udya tunna ufita nan nya kurawẹ, tikara nmyen
tunnan pichu nan nya zirge utunna ulentina
ukulu nin nmyen. 38 Ame Yisa wana din nmoro
nan nya kadasi nzirge. Itunna ifyghe inin din
sughe nenge, "Unan dursuzu nanit, tiba ku
nan nya zirgi ulele afe nmora?" 39 Na azinto, a
kpada ufune, anin woro kurawe, ta shew, yisina
tik." Ufune tunna u kete, kurawe tunna kusina
dang. 40 Aworo nani nenge, "Bara iyaghari tå
inani lanza fiu? Na iduu nin yinnu sa uyenu
mine." 41 Fiu fidya wa kifo nani iworo nati
mine, "imusin yapin unitari ulele di, na ufunu
nin kurawa wang din dortu uliru me?"

5 Idå ida kafina ule uwul kule, udu kon kusari
nmyin nanit in Garasina. 2 Nin nuzun Yisa
nan nya zirgin nmyene, umong unit nin ruhu
unangzang zuro ninnghe. Unite wa nuzu nan
nya nisek. 3 Unite wa sosin nan nya nisek.
na umong wa duku ule na awasa a kifoghe
ba, ma ining woro iterughe nin nyang. 4 Iwa
sö ntechughe ayiri gbardang nin ni nyang
nan tiseleng nabunu me. Vat nani asa a tacha
inyanghe umunu tiselenghe ku. Na umong
wa dutu ku nin likara nworu aterughe ba.
5 Ko kame kitik nin lirin nan nya nisek nin
nakup, asa tiza ntèt ayilizuno abasa kidowo
me nin natala apapat. 6 Kube na awa tü iyizi
ayene Yisa ku pït, atuna gya nin cum adi zuro
nighe a tumuno nin nalun nbun me. 7 Ajarta
nin liwui lidya, "Iyanghari nba su ninfi, Yisa,
Gono Kutellẹ Kudindya? Umunu nin Kutellẹ
yenje uwa tï nneo." 8 Bara na Yisa wa din
bellughe "Nuzu nya kidowon nnit ulele, fë
uruhu unanzang" 9 A tiringhe, "Lisafe nghari?"
Aworoghe "Lisaninghe libutari bara na ti karin."
10 Aso nfoghe nachara aworoghe na awa nutun
nani nkoni kusari nyë ba. 11 Kikane kitene
nakupe, ligö nalede wadi kileo ku. 12 Ifoghe
achara iworoghe, "Turno nari nan nya ligö
nalede tipiru nan nya mine." 13 Ayina nani mun
idi piru. Tiruhu tinanzaghe tunna tinuzu tipira
ligö naledẹ, itunna ilala rididi udi piru nan
nya kurawa. Ngbardang ligö naledẹ wa duru
amui aba na nmyenẹ wa gya nin naning. 14
Anan su ncha naledẹ gya nin cum uduṣnan nya
kipin idi belli imon ile na ise nani, anit tunna
inuzu gbardang udun ndi yenu nbelenghe. 15
Ida kitin Yisa, ida yene unite na awa di nan
nya tishot nagbergenue sosin, a nin kirin a
litulme kite. Fiu kifo kogha ku. 16 Ale na iwa
yene imon ile na isü unit une na awadi nin na
gbergenue imon ile na inung yene ikuru ibelle
nani ubelle nalede ane. 17 Anit ane na iwa dak

kitin Yisa idin sughe kucukusu anuzu kagbiri
mine. 18 Unite na awa di neo nin na gbergenue
da kitin Yisa kube na awa ciju upiru nan nya
zirgin nmyen uchin nyiu. Unite tiringhe sa aba
yinnu igya ligowe ninghe. 19 Yisa wantighe
ugyu ligowe nan ghinu, aworoghe, “Chang kilari
kiti nanit fe, udi belli nani imon ile na Kutellẹ
nṣufi, nin kune-kune na asufi.” 20 Unite tunna
a gya adi malu kiti nin bellenghe vat nan nya
Dikapolis imon ile na Yisa sughe mun. Vat
mine tunna ita kpak. 21 Kube na Yisa nkafina
kurawe nan nya zirgin mmyene udu uleli uwule,
ligozin nanit pitirno kupome, ame yisina ingau
kurawe. 22 Umon nan nya nadi dya kutin lira
unan lisan Jairus, na awa yene Yisa ku, adeo
nabunume. 23 A tunna nfoghe nachara kang,
aworoghe, “Kashono ni kabene din cinu ku.
kusari ntafi da uda tardaghe uchara fe anan
shinu ata ulai.” 24 Yisa gya ligo nin ghe ligozin
nanit gbardang wufughe, i pardizaghe chot-
chot. 25 Umon uwani wa duku na awa din neu
nin yenu naffa akus likure nin naba. 26 Awa
niu kang nachara nanan tikankan. Awultino
nachara me vat. Na ashino ba, ukone na yitan
kpizinu. 27 Alanza ubelleg Yisa. A tunna a kyio
kimal me achina nan nya ligozine adudo kubaga
kulutuk me. 28 Aworo na kibinayi me, “Inwa
dudo kubaga kulutuk me chas, nba shinu.” 29
Na a dudoghe uyenu nafa me tunna uyisina, a
tunna alanza ashino nan nya in niu me. 30 Yisa
lanza deidei kidowo me likaran nuzu, a girtino
nan nya ligozin nanite a tirino, “ghari dudo
kultuk ning?” 31 Nono katwa me woroghe, “fen
yene ligozin lole na ikilin fi unin woro gharin
dudoiya? 32 Yisa gitirno yenju kiti anan yene sa
ghari dudoghe. 33 Uwani une nin yiru nimon ile
na iseghe atunna ada nin fiu nin ketuzu kidowo
a deu nbun Yisa a bellinghe kidegeghe vat. 34
Aworoghe ''ushononinghe, uyinnu sa uyenufe
nnafi ushinu. Chang nan nya nayi ashewu uso
uchine, fang sa ukonu'' 35 A aduntun nliru nin
wane, anit di dak unuzu kilarin nanbun kutin
lirẹ, idin sughe, “ushonofe nku. Iyaghari nni
nnan dursuzu nanite ijasi? 36 Na alanza imon
ile na idin belle, Yisa woro nnan nbun kuti
nlire,”na uwa lanza fiu ba. Yinin fi cas.” 37
Na awa yinnin umon nan nya nanite dofinghe
ba, ma Bitrus nin Yakubu, a Yuhana gwanan
Yakubu. 38 Ipira nan nya kilarin nnan bun kuti
nlire. Yisa yene ubunkurunu kiti, anite nin
di kuculu nin kalzun ntẹt. 39 Na apira kilare,
aworo nani, ''iyaghari nta ibukuro kiti nene,
nin kuculu? Kabure nku ba, adin nmorori.'' 40
Isisaghe tak, atunna anutuno nani vat ndas.
Atunna ayira uchife nin nnan gone nan nalenge
na iwa di ligowe, ipira nan nya kutiyẹ na gono
wa nonku. 41 A kifo gonẹ inchara, a woroghe
''Talitha koumi,'' unnare, kabura, nworofi fita.''
42 kabure fita deidei a tunnan chin (akus kanin
likure nin nabari wadi). Anite vat umamaki
kifonani. 43 A kpada nani nin likara yenje umon
wa yinin imon ile na asu. A woro nani nanghe
imonli ali.

6 Yisa nuzu kikane ada kipin me, nono katwa
me dofinghe. 2 Na liri na Sabbath nda,
adursuzo nani nan nya kutin nlira. Indya nanit
ale na iwa lanzaghe fiu kifo nani. Iworo, ''Nweri
ana se ule udursuze ku?'' Uyapin uyirari ulele
na Kutellẹ na nighe? ''Kayapin katwa fiu wari
kane adin su nin nachara me?'' 3 Na unan kisẹ
kanere ulele, usaun Maremu, gwanan Yakubu
nin Joses, a Yahuda nin Simon ba?'' 4 Yisa
woro nani, ''Na unan liru nin nu Kutellẹ din
diru ngogong ba, se nan nya kagbiri me nin
likura me, a nan nya gamẹ,'' 5 Na awa yinin
usu kang katwa kadya nan nya kipinme ba,
ma anan tikonu batari awa tarda nani achara
ishino chas. 6 Usalin yinnu sa uyenu minere
na Yisa ku umamaki. A pira nan nya nigbiri
mine adursuzo nani. 7 A yichila nono katwa me
likure nin nan waba, a tonani inung nababa, a
nani likara kitene tiruhohi tinanzang, 8 a ta
nani ligan na iwa yiru imomon ba se ucan ncin.
Na iwa yiru imonli sa nka likura, sa ikurfung
najip mine ba, 9 ima shonu akpatak nabunu
mine, ba nin nalutuk aba. 10 A woro nani ''Asa
ipira kilari, iso ku udu lirin gyu mine. 11 Andi
nkan kiti nnari useru munu, sa inari ulanzu
munu, asa iba gyu kitẹ, ikotino lidau nabunu
mine kitẹ, unan so imon bellu nati mine,'' Ndin
belu minu kidegen, Usodom nin Gomora ma
katunu nin lanzu nmang liri nshara nin kagbiri
kane. 12 Inuzu idin bellu anit icin alapi mine.
13 Inutuzuno agbergenu gbardang, itinto anan
tikonu, ishizuno nin ghinu gbardang. 14 Ugoh
Hirdus lanza nani, bara na lisan Yisa wa nuzu
kanang. Among yitang du au Yuhana unan
sun Mbaptismari ina fyaghe nan nya kisek,
bara nanere nta wang adin suzu matiza likara.''
15 Among mine woro, ''Iliyari di'.'' Among
tutung woro au ''Unang kadura Nnu Kutellẹ

ari, nafo umong nan nya kaduran nnu Kutellẹ
na awadi nanan burnu." 16 Na Hiridus nlanza
nani aworo "Yuhana na nwan kalaghe liti inan
fyaghe." 17 Ame Hiriduse litime, wa ti ikifo
Yuhana ku a tereghe nan nya kilari lichin, bara
Hiriduya uwanni gwaname Filibus na awa nutu
asu ilugma mun. 18 Bara na Yuhane wa bellin
Hiridus ku, "Na uchau nan nya duka uyaun
uwannin gwanafine usu ilugma mun ba." 19
Ame Hiriduya ta tinanayi kitenen lirun Yuhana,
atunna a pizira umolughe. Ama na ase libau ba,
20 bara na Hiridus wa din lanzu fiun Yuhanẹ,
bara ayiru Yuhana unan lanzun fiu Kutellẹri
nin chin ukanang, unere ta Hiriduse gyesheghe
bara imoi imon wa seghe. Kube na awa lanza
uwazin Yuhana, asa fyaghe kibinayi, vat nanẹ,
ata ayi abọ nin lanzun nlirun Yuhana. 21 Na
lirin nda na Hiriduya nsẹ kubi kongo na aba su
imon kibinayi me, abata gai lirin kulu nayiri
kumantin, Hiridus asu likanju limang bara Agoh
nyi, Agoh likum nan nadidyan Galili, bara liburi
libọ lirin maru me. 22 Ushonon Hiriduya da ada
su avu nbun mine, ata Hiridus ku nin namara
me lanza nmang. Ugoh tunna aworo kuburẹ,
"vat nimon ilenge na udinin suwẹ, tirini nma
nifi ining" 23 A siloghe aworo, vat nimon ile na
utirini, nba nifi, adi ma yitu udu kiyitik nayi
tigo ning." 24 A nuzu udas adi woro nname,
"Iyaghari imba tiringhe?" Unẹ woroghe "Litin
Yuhana unan sun baptisma." 25 A kpila mass
udu nan nya kudarẹ kitin gohwe a woroghe,
Ndinin su uni nene litin Yuhana unan sun
baptisma nan nya kishik." 26 Imone tunna ita
Ugohwẹ yototo, ama bara isilingme nin namara
a didyawe, na ayinno unari nimone na kuburen
tirino ba. 27 Ugohwẹ tunna a tọ nkong kusoja
nan nya nanan cha nin liru likara a dọ adi kala
litin Yuhana a dak mun. Unan chawẹ do adi
werin litin Yuhana nan nya kilari lichine. 28 A
da nin litẹ na kishik ada na kubure, ame kubure
na unamẹ. 29 Nin lanzu nani, anan katwa me da
ida yauna libẹ idi kasu. 30 Anan kadurẹ pitiruno
atimine kitin Yisa, ibelinghe vat nimon ile na
isu nin nilẹ. 31 Aworo ani dan vat min tido likot
kiti ka na anit diku ba ida shin baat. "Bara na
among wadi idasu igyiza, na ise kubin shinu sa
kun linimonli ba. 32 Itunna igya nan nya zirgin
nmyen udu kan kiti tik ussanminu. 33 Ama
anite yene nani kubin gyiwẹ iyinno. Itunna
iwufuani ligowe nin nabunu unuzu nigbiri-
nigbiri, idi yarin nani udi durẹ. 34 Kube na iduru
ugauwe, Yisa yene ligozin, alanza inkune kune
mine, bara na iwa masin fo ligọ nakam sa unan
dortu nighinu. A tunna dursuzu nani nimon
gbardang. 35 Kiti tunna kita yilili, nono katwa
me woroghe, "kikane kiti kikoneri, tutung kitin
mal cizunu usiru. 36 Turno nani idọ na kipin nin
nigin gbiri inan disesu umonli usammin." 37
Yisa kpana a woroani, "Anung na nani imonlẹ
ili."I woroghe, "Ti wasa tidi seru imonli nakalt
aba ibatina nanię?" 38 Aworo nani, "Idin nin
nimalak imashina? Chan idi gbin."'Kube na
igbinọ, iworo, imalak itaun nin nibọ iba." 39 A
ta anitẹ vat iso abut-abut kitenen kpi ushifi. 40
Na isọ abute; among akalt akalt, among akut a
taun-taun. 41 A yauna imalak itaune nin ninbo
ibẹ a ghatina kitene kani, a ta nmari ku, anin
na nono katwa me ikoso ligozin nanitẹ. 42 I leo
imonli ine vat mine kogha shitu gbem icinọ
kagisighe. 43 I pitiro kagisighe ita nakuzung
likure nin naba. 44 A rika na iwa li imonlẹ,
nalililme amui ataunari wadi. 45 A tunna ata
anan katwa ipira uzirgi igya nbunme udu uleli
uwule, udun Betaseda, ame na lawa kidung
nfizu ligonzi nanite igya. 46 Na iwa malu kiti, a
tunna a ghana likup nwo adi ti nlira. 47 kulele
da uzirge nin diyita kitik kulẹ, ame nin di yita
usame ndase. 48 Ayene ani idin notuzu kiyitik
kulẹ, bara na ufunu wadin yauzunu nani. Kitike
wa di kimal fulu kiti kube wa di nafo ikoro
inas, awa din chinu kitenen nmgyene uchin
du kiti mine, ata nafo aba katuani. 49 Na iyene
nchin kitenen kurawe, itunnan su au nmọleri i
ta ntẹt, 50 bara na iwa iyeneghe, fiu kifo nani
kang. Ame tunna ata deidei alirina nan ghinu
aworo, "Tan ayi akone! Mẹri di! Na iwa lanza fiu
ba." 51 A pira nan nya zirge ligowe nan ghinu,
ufune tunna uyisina dang, vat mine umamaki
kifo nani ninghe. 52 Bara na iwa yinin ubeleng
nakalang nimonli ine ba, nibinayi wa di deidei
nyinne ba. 53 Kube nawa kafin kurawe, ida tolo
kagbirin Janisarata inin tere uzurge nmyene
kikane. 54 Na itolo nan nya zirgi nmyene, anite
tunna iba yinnọ Yisa ku deidei. 55 A nite tunna
ipira udu nan nya kipinẹ vat idin nuchu nin
nanan tikonu kitene nawaga mine, idasa mung
kitime, ligan kiti ka na iwa lanza anuzu cin due.
56 Vat kiti ka na awa piru ku nin gin gbiri, sa
kagbiri, sa kipin, asa ida chiso anan tikonu nan
nya niti tikasau, inin sughe kuchu kusu ayinin
nani idi dudo (kubaga) kulutuk chass. Vat ligan
nalenge na iwa dudo, iwa se ushinu.

7 A farisawa so kiti kirum ligowe na Yisa, nan
nadidye nyiru niyerte na iwa dak unuzun
Urushalima. 2 Ba iyene among nan nya nono
katwa me ili nimonli nin dinong nachara mine,
wati na iwa kusu achara ba. 3 (Bara na inung a
Farisawa nan na Yahudawa vat, na idin li imonli
ba se ikusu achara lau; na idin su avu nin kani
kite ba, bara iwa seru nani kiti nakune minerẹ.
4 Andi a Farisawa nsa unuzun kasau, na asa
ileo imonli ba se isulsuna. Tutung ti duka di
nani ku gbardang to na idin dorte nin likara,
nafo ukuzu tikop, ameleng, asu-nishik, umunu
kitin lisosin linimolẹ wang.) 5 A Farisawa nan
nadidyan yiru niyertẹ tirino Yisa ku, "Iyaghari
ta na nono katwa fe din dortu ugadu nakune ba,
bara na idin li nimonli mine sa ukusu nachara?
6 A woro nani, "Ishaya unan liru nin nu Kutellẹ
wa yertin gai kitene kinu ndortu liru Kutellẹ
na idin su, 'Anit alele din sue liru nin na kpa
tinu minere, a nibinayi mine yita piit ninmi. 7
U dortu mine kuholari su unin, idin dursuzu
tiduka nanitari, na un Kutellẹ ba. 8 Ina filin
uduka Kutellẹ i nanin na kifo adadun ngadu
nanit asirne." 9 A woro, i lanza nmang infillu
duka Kutellẹ inan yinnọ udortu gadu! 10 Unnare
Musa wa woro, na uchif fe nin nafighe ngogong,
tutung urika na adin su uliru unanzang ayasa
uchif nin nna, aba ku gbas.' 11 Anughe kuru
iworo, "Asa unit belle uchif me sa aname, vat
ubunu urika na usere kiti nin kobaghari," (wati
nworu, 'imon nni Kutlellẹri) - 12 na asa iyinna
asu uchifi me sa uname katwa ba. 13 Idin tizu
uduka Kutellẹ shogo-shogo bara udortu timin
ti duka idimun. Nan nimon gbardan irika na
idin sue." 14 Ayichila ligozin nanite aworo
ani, "Lanzanni, vat mine, ikuru iyinin. 15 Na
imon nnuzun dasari irika na idin pichu nan
nya kidowong nit din nanzughe ba. Imon irika
na idin nuchu nan nya nutere din nanzughe.
16 Vat urika na adinin natuf nlanzun liru na
alanza." 17 Nene kube na Yisa wa chin ligozin
nanite a pira kilari, anan katwa me tiringhe
tigoldo tone. Yisa woro, 18 "Anung wang dunani
sa uyinnue? Na anung yene nwo vat nimon
ile na ipira unit unuzun ndas na inare din
nanzughe ba, 19 bara na iwaya ipira nan nya
kibinayi ba, asa ipira nan nya liburu me, idi
tolu itunna idi nuzu kitin tin das (npunju)."
20 A woro, "Imon irika na idin nuchu daga
nanya nit usurneri din nanzughe. 21 Bara nan
nya kibinayin nit usurneri, makpilizu-kpilizun
magunta din nuchu ku, unozu nin nin nawani
sa nalililme, likiri, umolsu nanit, 22 unozu nin
wani nilugma sa gakilime nilugma, kunannizi,
umagunta, usali kidegen, usu nlazun mang,
tinanayi nin linbu nmong, ufiu liti, tilalang. 23
Vat nimon magunta ilele din nuchu nan nya
liburin nitari, inare din nanzu unit. 24 A fita
kikane a gya udu kusarin Sur nin Sidon. A pira
nkan kilari bara na awa dinin su umun yinin
aduka ba, bara nani na awa yenshin ba. 25
Na nin dandaunu umong uwani na kashune
wadi nin nagbergenu uwani une lanza ubeleng
Yisa adah ada deu na bunun me. 26 Uwani une
ushono hẹllen iyawa ri unuzu surofinikiya, a fuu
ye acara anutun agbergene nanyan shune me.
28 Iwa kifo munu idomun kiti nagoh, na iwah
fya ayi mine kifene nile imon na iba bellu ba.
Ka na iba bellu nkoni kube amon nanyan nkoni
kube, ille imon na iba bellu ima nie munu; na
nughere masu ulire ba, nfip Kutellẹari. Gwana
banii gwana me imollu, uchif nin gono me.
Nono ba fiu nibineyi nachif mine bara imolsu
nanin. Anit vat ba naari munu bara lissanni.
Amma ule na a ba tere, kibinai me aba se ulai.
29 A woro, "Bara na ubenle nani, can fi. Ku
gbergene in nuzu nanyan nshono fe." 30 Uwane
kpilla Kilari adi se gone nọn kitenen nkomi,
kugbergene nuzu. 31 Tutung anuzu kusarin
Tyre, akatan Sida udak kurawan Galili, vat udu
Kusarin Dikafoli. 32 I daghe nin mon unan
nituri, unan sali nbellun liru gegeme, ifoghe
acara a tarda kuture acara ulau me. 33 A nuzu
ninghe nanya ligozin nanite udu kusari kurum
a dudo atufe nin ticin me, atufuno attaf, a
dudo lilem me. 34 A ghantina izi kitene kani,
aceu kibinai a woronghe, "ifafattha," nworo,
"puno" 35 Na nin dodonu ba atufemme puno
alanza, ikala ile imong na kese lilem me atuna
nliru gegeme. 36 A wuno nani atuf na iwa belin
umonba. Illeu ubun mbellu nimong na a kpada
nani na iwa belin ba. 37 I su umamaki kang,
nin nille imong na iyene, ibelle, "A su kanta
gegeme. Atah kuturi alanza unan saling bellu
nliru lirina."

8 Nanya nayiri ane, ligozin na nit gbardan,
wa duku na iwa di nin nimonli ba. Yisa
yicila nono kata me a woro nani, 2 "In lanza
nkunekune ligozine, bara na idi nin mi ayiri a tat
sa imongli. 3 Inwa ti nani igya sa ulli ni mongli
ima kuzu izintizo indina. Among mine na nucu

niti nipït." 4 Nono katame kawaghe, "Tima se
akallang in burodi nweri ti ni anit alele nin kiti
kane sa anit?" 5 A tirino nani, "Akalang nburodi
amashin nari i dumun?" I woroghe, "Kuzor."
6 A ta ligozin na nite i sozọ kutin a sere a
kallang kuzore. Na ata inlira, a pucu akallanghe
ana nono kata me i koso ligozin nanite. 7 Iwa
din nin nagir niboa, tutun na atta nlira ku,
akuru ana nono katame i koso. 8 Ileu ishito. I
pitiro ingisin nimonlẹ, i kullo akuzun kuzur. 9
Anite waduru amui anass kikane. Yisa nin cino
nani i gya. 10 Na apira nanya zigin myen nin
nono kata me, i gya udu kusarin Dalmanutha.
11 Afarasiyawa nuzu ida ida cizina mayardan
nanye. I pizira kulap kiti me inuzu kitene kani,
inan dumunghe. 12 A Kpilliza nanya kibinayi
me nanya nfip mi lau a woro, "I yarin ta ko
kuje din piziru kulap? Kidegen in bellin minu,
kuji kone mase kon kulap ba." 13 A suna nani, a
kuru a pira nan nya zirgin myen, udu uleli uwul
kullẹ. 14 Nono katwa me kuru I shawa uyirun
borodi. Na iwa myen uborodi na uwa kata urum
nangyen jirige ba. 15 A wuno nani atuf a woro,
"Punon iyizi iyenje kiti bara iwa ming kuse na
Farisawa nin wala mi kusen Hiridus." 16 Nono
kata me kpilza nati mine, "Bara na ti di nin
u'nburodi ba." 17 Yisa wa yiru illeli imone, anin
woro nani, "In yarin ta idin kpilizu nbelleng
diru nburodi? Idu sa uyinne? Na isa yino ba?
Nibinayi mine nta ni lalangha? 18 Idi nin nizi,
na idin yenju ba? Idinin natuf na idin lanzu ba?
na i lizino ba? 19 Nan nwa kosu anit amoiyi
ataun akallang nborodi a taun a ngisin na kuzun
acecek amashin nari iwa pitiru an borode?" I
woro ghe, "Likure nin na ba." 20 "Tutung na nwa
kosu anit amoiyi anas akallang nburodi kuzor,
akuzun acecek amashinari kagisin nburodi wa
lawa?" I woro ghe, "Kuzor." 21 A woro nani,
"Idu sa uyinuawa?" 22 I da Ubaitsaida. A nite
ki kane daghe ning mong udü i fo Yisa ku
acara a dudo ghe. 23 Yisa kifo udüwe ncara, a
nuzu ninghe nanya kagbire. Na atanghe ataf
nizi a tarda ghe acara, a tiringhe, "Udin yenju
nimomongha?" 24 A yene kitene, anin woro, "In
yene anit nafo aca ale na adin gallu." 25 Akuru a
tarda acara me nizi nnite, unite puno iyizi me,
uyenju me kpilla lau, ayenje imong vat kanang.
26 Yisa taghe agya udu killari me, anin woro,
"Na uwa piru nanya kagbiri ba." 27 Yisa nuzu
nin nono kata me udu nanya kagbirin Siseriya
Filipi. Na iwa din cinu libauwe atirino nono
katame, "Anit din du menghari?" 28 I kawaghe I
woro, "Among dindu Yohanna unang sulsuzunu
ulau. Among dü 'Iliya,' among tutun din su
umong nanya nanang nliru nin nnu Kutellẹ.'"
29 A tirino nani, "Anung din su meng ghari?"
Bitrus bellinghe, "Fere Kristi." 30 Yisa wunno
nani atuf na iwa belling umong ubelleng me
ba. 31 A cizina udursuzu nani gono in nit ma
niu nan nya nimon gbardang, a kune nan na
Priestoci nan nanang niyerte ba narighe, I ma
molughe, Kimal nayiri atat afita nanya kisek. 32
A benlle ulle ulire kanang. Bitrus yiraghe udu
kasari kurum anin ghanan wunughe kutuf. 33
Yisa gitirino a yene nono katame anin tunna a
kpada Bitrus ku anin woroghe, "Kpilla kimal
nin Shaitan! Na udin kpilzu imong Kutellẹ ba,
ma ubelleng nimung na nit cas." 34 Anin yicila
ligozin na nite nan nono kata me a woro "Asa
umong di nin su a dorti, na anari liti me, a
yira kuchan nkulme adofini. 35 Bara ullenge
na adinin su a se ullai sa ligan amaku, tutung
ulenge na a dira ulai me bara meng nin liru
nlai a ma se ulai. 36 Iyaghari imong icine unit
ma se use nimong inyï ullele vat, anin dira ulai
me? 37 Iyanghari unit ma serzu nin nlai me? 38
Vat ulenge na adin lanzu nci nin nin nliru ning
nangya nko kuji ku zenzen nin kulapi, gono nit
ma lanzu ncinme asa ada nan nya tigo ncif me
nin nono kadura Kutellẹ."

9 Yisa wora ani nani "na nbellin minu kidegen,
among mine kikane na iyisin na iba ku ba sai
iyene udak tigoh Kutellẹ nin likara mẹ. 2 Na
ayiri kutoci wa kata yisa gya nin Butrus, Yakubu
a Yohanna, ighana kitine lukup nin natimine.
kidowo me kpillia ki ta ugang mbun mine. 3
Kultuk me kpilia, kubọ pau har ma na iwase ise
unan tizu npozu nalutuk nye nani ba. 4 Iliya nin
musa tinna inuzu mbun mine, itunna in liru
nin yisa. 5 Bitrus kauwa aworo Yisa ku, Cikilari
a unan yiru, uchaunari na tidi kikane, Na ti kẹ
adanga atat ti kẹ feku kurum, kurum bara Musa
a kurum kun Iliya". 6 Na Bitrus wadi asa mala
imon ille na adi belle ba, fiu kiffo nono katuwa
yisa vat. 7 Kuwut tolo kuda ta nani ushin, liwui
tunna linuzu nan nya kuwute aworo "Gono
kane kin kinnayi nighari lanzan ghe". 8 Na nin
dandaunu ba igitirno na ikuru iyeni umong
nanghinu ba, ma yisa ri chas. 9 Na iwa din
tolu kitene kupare. A wunno nani atuf na iwa
bellin umon imonille na iyeni ba. Sai Usaun

nnit nfita nanya na nan nkul. 10 Iso nin nlire tik
nanya nibinai mine ikwiliza nan nya natimine
iyaghari ba yitu ufitu nanya na nan nkiu une.
11 Itiringhe "iyarin ntah anan niyerte wa woro
Iliya ri batu adak?" 12 Aworo nani nanere Iliya
na burun dak, anan kele imon vat. Iyari ntah
iina nyertin gonon nit ba nieu nanya nmon
gwardang anit tutun banin narrighe? 13 Meng
woro munu Illiya nadak inani wa sughe ille
imon na wa dinin su we nafo na ina nyertu na
bellin kitene me." 14 Na igbilla kikaa na ingisin
nono katuwe, duku, iyene anit gwardang kiilino
nani ida se anan nyerte din nani matiru liru.
15 Na iyenne yisa ku vat nnanite isu umamaki
itinna iputu nin nchum ida kitime ida lisoghe
na inya nin dak. 16 Atiro nani nono katuwa
memanyardang nnyaghari idun sua nanghinu?
17 Umon nanya ligoze kawaghe "unan yiru
nndamun nin gono nighe adumun nagbergenu
alle na sa iwantighe uliru gegeme. 18 Idin
tizughe nafo abakuu assa itaghe atiza yeryer,
adeo kutin, anutuzuno kapunjet nnuu me
adinga unyakuayini me. anin ta cakatak. nmini
uwan tiirin nono katuwa fe inunta agbergene,
ina ni na iyinno ba." 19 A kawa nani "Anun
kujji nsalin yinnu sa uyenu udu kome kibiari
meng ba tizu ayi ashau ninghinu? Dan ninghe
kitinighe." 20 idamun gone kitime na agbergenu
iyene yisa ku, gone tunna ntizu yer yer dedei
gone deo kutin apunjet tunna nnucughe nnu.
21 Yisa tiirino uchifun gona "ninshiyari ile
imone na so nene?" uchife woroghhe "tun
tinono mi. 22 Kon kubi asaataghe nanya nlah
sa nanya nmyen, akuru amassa ummolughe.
Andi uwa uta nimomon lanza nkunekane bite
ubunari." 23 Yisa woroghe "Andi uba yinnua?
Ko iyapin imon insuari kitin nle na ayinna nin
kibinai me." 24 Na nin nmolu kubi ba ucifin
gone ghantina liwui kuchullu aworo "Inyinna!
Buni nanya ninsalin nyinnu nighe. 25 Na yisa
nyyenie ligozi nanite uchindak kitimine a kpada
kugbergenue aworoghe, "Fee kugbergenue a
nsalin bellu nin salin nlannzu nliru ntafi nuzu
nanya me, Na uwu kuru upirughe nanya me
ba." 26 Kugbergenue ta ntet anyunguruno gone
kang annin anuzu, gone wan ti fo ulle na aku
gwardang nanit woro aku." 27 Yisa akifo ghe
ncara a fiyaghe gonne fitah ayisina. 28 na yisa
da pira kilari nono kaluwa me duku itiirino
gheekusari kurum "iyaghari ntah na arike nyino
unutunu kugbergenu ba?" 29 A woro nani,
"imuse nile imone din nuchu hem nani ba sai
nin liirang 30 Inuzu kakane ikata ngalillee, na
yisa wa dinun su umon yinin kiti kkanga na
iduku ba. 31 Bara awa din dursu nono katuwa
me. A woro nani, ibanie gonnon nnit nachara
nanit, inughe ba mollughe kubi ko na im ologhe,
asa nayiru atat nkata aba fitu tutun." 32 Na iwa
yinin uliru me ba, ilanza fieu nworu itiiringhe.
33 Idah kafarnahum kubi ko na awandi nanya
kilari atirino nono katuwa me. "Uyapin uliruri
ini yita nsue libau we?" 34 Nin nani itunna
imino tuk ini yita manyardang nati mine libau
we nnanya woru ghari baso udia nanya mine. 35
Aso ayichila lukure nin nanwaba. Aworo nanni,
"Vat ulle nge na adinin su aso bun aso unan
kidun akuru aso kuchin mine vat." 36 A yira
Kagono kabene achiau ketik mine, a kuru a yira
ka gone nin na chara me aworo nani. 37 "Vat
ule nge na a serre gono kibbene kane nanya
lisanig, uso miyari aserei ule na aserre me nku
na mere ku chas ba ninle nge na ana tuuyi."
38 Yohana bellinghe "unan yiru tiiyene umon
din nutuzunu nagbergenu nanya lisafe ti nani
wantinghe bara na adin dortu bitari ba." 39
Bara nani yisa woro "na iwa wantin ghe ba na
umon duku ulle na awnya asu katuwa kadia
nanya lissa nigh anin kuru akpilla abelle imon
inanzan kitene lissa nighe. 40 Vat ulle na adin
nivira nanghirk ba, ame umbitari. 41 Ullenge
na ana manu kakuk nsonu nmyen bara anun
anit nighari kidegen indin bellu munu aba se
imon wesu tinonto 42 Vat ule na atah umon
nanya nibebene nane na inah nibinai mine
kitinighe idiou. Uba kaitiniuh ghe yaun litala
lidia aterughe nto itughe nanyakulli kudia. 43
Assa ucharafe ba tifi utirro, werne unin uba
katinifi nwoni use ulai Kutellẹ ninchara urum
nin nworu upiru nlaah nin nacara aba nsali
nbichu. (Geenna g1067) 44 Kiti kanga na ajiji naburu
mine ba bijuba, a ulamine ba bichu ba. 45 Andi
kubunu fe batifi utirru werne kuninn ukatinfi
use ulai sa ligan nin kubunu kurum nin woro
upiru nanya laah nin na bunufe abaa (Geenna
g1067) 47 i use ulai nanya kufee tigo Kutellẹ nin
lisa lirum da iworo upiru nanya kilari laa nin
niyizi ibah. (Geenna g1067) 48 Kiti kanga na ishun
ba kuzu ba. Tutun ula ba bichu ba. 49 Vat nanite
nani ninla nafo nto iba kelu Nto chaun. 50 Asa
nto ndira mmamas me fe ba kellu minin miti
mamas Iziyari? yita mamas nafo nto nanya
mine, iso mang nan nati

10 Yisa chinno kiti kane uchindu kusarin
Yahudiya nin mbun kurawa Judan ligozi
nanite kuru idah kitine. Awandi ndurzuzu nani
tutun nafo na amene nsuze. 2 A farisiyawa
dā kitime ida malaghe inin tiiringhe, “Uchau
chikilari ko uwani me?” 3 A kaw, “Inyaghrri
Musa na woro minu isu?” 4 Inug woro “Musa
wa yinin gankilime a su iyerte nsunun wani
anin koghe anya.” 5 Yisa woro nani ulele vat
bara kugwas minere wati ana minu ule uduke.
6 “Nburnu makekewe Kutellẹ wa ke gankilime
nin wani. 7 Bara nanere gankilime ba sunu
uchifeme nin namẹ atafin nin wani me. 8 Inun
nabẹ ibaso kidowa kirum. Bara nani inug nabe
baso kidowo kirum na niba ba. 9 Bara nani imon
ile na Kutellẹ ntere na umon uwa bunku ba.” 10
Kubi ko na iwadi nanya kilari nono katuwa me
tiringhe imon ine. 11 A woro nani vat ule na akọ
uwani me adiyiru umon uwani uso adin su nzina
nin uwani upese. 12 Assa uwani nchino ulese
adi su ilugma nin kan gankilime aso adin sun
zina” 13 Anit dā nin ni nono ni bebene kitime
anan duduzo nani, Nono katuwa me kpada
nani. 14 Na Yisa yene nani, ayi nanaghe, aworo
nani “sunan nono nibebene idak kitinig na iwa
wanttin nani ba, kutï tigoh kitene di kun musu
nalelere. 15 Kidegene indin bellu munu vat ulle
na ayinna nin kutï tigoh Kutellẹ nafo ni nono
nibebene ba na abase upiru kutï tigowe ba.” 16
Atunna ayira ni nono nibebene nin nachara me
atarda acara ata nani immari. 17 Na a cizina
uchinme umon daghe nin chum a da tumuno
nin nalung a tirrighe “unan yiru ugegeme
iyapin imonari mmasu nnanseh ulai sa ligang?”
(aiōnios g166) 18 Yisa woroghe “iyarintah uyicilai
unit ugegeme? na umon duku unit ugegeme ba
andina Kutellẹ chas ba. 19 Fe yiru uduka: na
uwa mollu unit ba, na uwa su uzina ba uwa su
likiri ba, uwa su kinu'u ba, uwa bollusu imon na
nit ba. Tutun Tumuzuno Uchifi fe nin Nafine.”
20 Unite woro, ''Unanyiru, elle imone vat nwa
dortu a nduttu kwanyana.” 21 Yisa yeneghe nin
kibinai nsu aworoghe vat imon irumari lawafi
“can udi lewu vat nimon na udumu udi kosu
anan diru nimon, ubase kiti lisosiin kitenne
kani. unin da dofini.” 22 Nin lanzun nlirun ne
kidowo taghe yototo ayime nanakang atinna
a gya bara adinin nimon nachara gbardong.
23 Yisa gitirino anin woro nono katuwa me
“ubayitu nin nijasi unan nimon nachara se
upiru Kilari tigoh Kutellẹ!” 24 Nono katuwa me
nidowo mine wati cancam nin tigbulang me
Yisa tutun kuru a belle nani nono nig ubayitu
nin nijasi unan nimon nacara piru kilari tigoh
Kutellẹ! 25 Ubayitu shiyau wang kurakomi se
upiru ligalang nalura nun woru unan nimon
nacara piru kilari i tigoh Kutellẹ. 26 I wa su
umamaki kang ibelle atimine ani ghari ba se
utucue? 27 Yisa yene nani anin woro “kiti nanit
udumun nijasi ana kiti Kutellẹ ba kiti Kutellẹ
imon vat nsuari. 28 Bitrus cizina uliru ninghe
“nanere arik na sun imon vat tinani na ndofifin”
29 Yisa woro nani kidegene nbelun munu na
umon duku ulle na a cino kilari sa nuawana
ni limi sa nishono sa unna sa uchif sa nono sa
anen bara meng nin lirun lai so, 30 ulle na aba
serru uwesu tinonto akalt likure kiteni nakalt
likure nanyan nyulele, use nilari nwanna nilime
nin nishono a una nin uchif nan Nanen nin niu
nyi incindak ulai sa ligang. (aiōn g165, aiōnios g166)
31 Bara nani gwardang ana idi bun iba kpulu
kidung anan kidung kpillun ubun. 32 Iwadin
cinnu libau lo na li ghana udu Urushalima yisa
wa din ncin mbun mine. nono katuwa me lanza
umamaki allenge na iwadin kidung mine lanza
fiu, Yisa yira likure nin nawabe kusari kurum
tutung, imon ille na iba seghe na nin dandauna
ba. 33 “Yenen, tidin cinnu udu Urushelima
ibadi ni gonon in Nit nachara nadidya kutyï
Kutellẹ nin na nan nnsu niyerte. 34 Iba su ghe
ushara un kul iba nakpughhe kiti na lumai.
Iba sughe liyong itufuzunghe ataf ikpizi ghe
inin mollughe. Nanya nayiri atat aba fitu. 35
Yakub nin Yohanna nonon Zabadi dah kitime
iworo “unan yiru nimon tidininsu usu nari
vat ile imon na tiba tirrinfi.” 36 A woro nani,
“iyaghari idununsu meng su minu?” 37 Inung
belle “yinna nari tiso ninfi nanya ngongon fe.
Warum nchara ulime umon nchara ugul. “ 38
Ame yisa kawa nani “Na anughe yiru imon ille
na idin pizuru ba, iwasa isono nmyin libbo lo
na meng ba sonah? Sa iwasa ita ayi akone nin
musun mmen mọ na iba nshintini kuwa? 39
I woroghe nenge tiwasa tisu, Yisa belle nani
nmyen libo mo na meng ba sonu iwasa isona.
Ushintinu ulle na ima sue anunọg wangp ima su
minu mun. 40 Bara nani ulle na aba so nchara
ulime sa nchara ugule nighe na unanighari ba,
udi un nalle na ina mekeni mun” 41 Na kagisin
likure nlatiza nani ayi cizina unanizu nani nin
Yakub a Yohanna. 42 Yisa yichilla ani a woro
nani, “Iyiru alle na idi agoh na wurumi, anan

kuteet likara asa ita isu kitene mine. 43 Na uwa
uso nani nanya mine ba vat ulle na atah ayi
nworu aba so udya nanya mine na aso gono
katuwa mine. 44 Vat ulle na adi nin nayin woro
aba so unan bun mine na ayita kucin mine.
45 Na gonon in Nit nadak asu tigoh ba, awa
dak nafo kucin, anan da serze ulai me bara
anit. 46 Vat mine gbardang. I dah u Jeriko.
Na a ichino u Jeriko ligowa nan nono katame
nan ligozi nanit. Umon wa duku iwa yicighe
Bartimaus (a wadi usaun Timaus) uduuwari asa
aso nbun ndina likura. 47 Na alanza yisa din
cinnu ukatu ndine atunna ntutuzu aworo "Yisa
usaun Dauda lanza nkunekune nigh" 48 Anit
gwardang Kpada ghe ati tik, ame na ghantina
liwuye, "Yisa usaun Dauda, lanza nkunekune
nighe!" 49 Yisa Jombilino a woro iyichila ghe
inun yichila uduwe iworoghe "terre kibinnai,
ufita, a din yichufi." 50 A tunna a fillo kultuk me
kusari ata katari udu kitin Yisa. 51 Yisa kawa
aworoghe "udumusu ntifi iyaghari?" Uduwe
woroghe "unanyiru aye die nse uyenu kiti. 52
Yisa woroghe "cang uyinnu sa uyenufe nshino
ninfi" atunna ase uyenu kiti adofino Yisa ku,
ncine ndine.

11 Kubi ko na iwa daku Urushalima, iwa dak
susut nin Batipagi nin Baitanya kiti kupara
Zaitun. Yisa tọ nono katuwa me 2 a woro nani,
"can kagbiri ka na kadi likot bite adi ipira, ima
yenu ka gono kajaki ka na umon nsa ghanaku
ba, bunkun kanin idani. 3 Asa umon tirin minu,
'iyaghari indin sue?' i woro ghe 'Chikilari ba su
imomonmu, nanin dondonu ba ima kpillu mu.'"
4 I gya idise gono kajaki terrin kibulun Ndas
fwang. Ibunku kanin. 5 Anit ba-at wa yisin kiteh
i woro nani, "iyagharinta idin bunku ngono
kajaki kane?" 6 Vat mine i belle nanin uliru
ule na Yisa wa belling Anite tuna isuna nani in
gya. 7 Nono kata me nabe da nin ka gono kajaki
kitin Yisa i kalza alutuk mine i tarda kitenne
Yisa nin ghanaku. 8 Anit gwardang nonkizo
alutuk mine ndinnẹ, amon nonkuzo affah na
iwadi kezu kusho. 9 Alle na iwa diw mbun me
nin nale na iwa din dortighe ighantina tiwui
mine Hossana! Imari kitin inle na ada nanya
lissan Cikilari. 10 Unan mariari tigoh to na tidin
cinu tin bit Dauda! Hossana uzazunu kitene
kani!" 11 Yisa gya udu nanyan Urushalima, adi
piru kusari kutin nlira, a gitirno a yenje imon
vat. Nin kuleleng shew, anin nuzu udu Baitanya
ligowe ni likure nin nawaba. 12 Lirin nkurtunin
nkuiye, na iwa sa unuzun in Baitanya, ku kpong
daghe. 13 A tọ iyizi adi yene kucha kupul nin
tifa gbik, atinna ado adi yene sa a base kumat
kucheku. Na'ada kiti kunin aseh ma affari cas,
bara na kubi na pullere wa diba. 14 A lirina
nin kunin, "na umon ba akuru alli kumat fe
ba." Nono katame lanza ilemon na a belle. (aiōn
g165) 15 Idah Urushalima, anin pira kusari kutin
nliran atinna nko nanan lesu nin nanan sessu
nanya kutïn nlirẹ atinna nkpilluzu matebul in
serzu nikurfug nan niti lisosin nanan lesu na
wullug. 16 Na awa yinin umon yira imomon
nanya kutï nlire bara a di lewu ba. 17 A dursuzo
nani aworo "ikuna nyertina, na kilari nighe
maso kin lira bara nipinpin nyii vat ba? Nkani
nso munu kuta na kiri." 18 Adidya kuti nlira
nan nanan ninyerte lanza ilemon na abelle,
itunna npiziru nworu imolughe. Iwa din lanzu
fiu bara vat ligozin nanite wa suu umamaki
nin dursuzume. 19 Vat kuleleng nin du kulelen
asa inuzu nanya kagbire. 20 Na iwa din cin nin
kuididing, iyene kudya kupule nkoto umunu
tilighe ku. 21 Bitrus lizino aworo, "unan yiru,
yenne! ku pulle na uwati kunim unu nakoto" 22
Yisa kawa nani "Yitan nin yinnu sa uyenu kiti
Kutellẹ. 23 Kidegene ndin bellu minu, vat ulle
na a woro 'kupara kone, Kutellẹ kalafi adi tu
nanya kuli kudya,' assa udinin yinnu sa uyenu
nanya kibinai fe imon ille na ubelle ima so, ileli
imonere Kutellẹ masu. 24 Bara nani mbellin
munu, vat imon ille na itirino nanyan nlira,
yinna kibinai fe usere ima so infe. 25 Uwa uyisin
nlira, ukifofi ushawa nin nimon inanzang ille
na idi kibinaife nin mong, nanere ucif fe na adi
kitene kane ma mashawu ni na lappi fe wang.
26 "Assa na anu nshawa utazunu ulle na amonng
din suzu minu ba, nanere wang ucif mine na adi
kitenekane ma shawu nin mine utazune ba." 27
I kuru ida Urushalima. Kube na yisa wa di ncin
nanya kutï nlira, Adidya kutï nlire nin nanan
niyerti, nan na kune alle na inatarda nanin
achara da kitime. 28 I woroghe, "nin yinnu
nghari udi nsuu nile imone? sa ghari yininfi
uda su inin?" 29 Yisa woro nani, "mma su minu
utirinu urum. Bellen ni, meng wang ma belling
muni sa nin yinnu inghari ndin su ile imone. 30
Ushintizunu Yuhana uwa nuzu kitene Kaneara
sa kiti na nitari? Kawanni." 31 Ikpiliza nati mine
na iyina ba iworo, "Tiwa woro, 'au unuzu kitene
kani ari' amma woru 'bara iyagharin ta na ina

yining ninghe ba?' 32 Assa ti woro, una nuzu
kiti 'na nitari, ...' Iwa din lanzu fiu nanite, bara
vat min wa yinning Yohanna unan liru nin nu
Kutellẹari. 33 Itinna ikawa Yisa ku inin woro,
“na ti yiru ba.” Yisa tinna a belle nani, “meng
wang na nma bellu minu ba sa nin yinnu nghari
ndinsu ille imone.”

12 Yisa ciziina udursuzu nani nin tinan
tigoldo. A woro, “Umong unit wa billisu
kunen akese kunin, a kuru a wuzu kuwu in pulu
immen kumat nacha Ake-e kifi kizalang kinan
cha, Abala Among kunen Anin suu uchin. 2 Na
kubi nda, Afo-o gono katah me udu kiti nate
na abala nanin kunene idi nighe kumat nacha
kunene. 3 Itinna ikifheghe, Ifhoghe inin koghe
anya nin na chara akone. 4 Akuru atọ nani nkang
gono katah me, i lanzaghe ukul liti inin sughe
imon inanzang. 5 Akuru atoo nani nkang gono,
kahh gone imolo kinin. Isuu among guardang
nani nafo na iwa suu alele, iifho among nin
molsu namong. 6 Adumun nimong ulenge na
ama tü ghe, kinnayi me. Amere wadi unan
ninalighe na awa tuu ghe udu kifimine, aworo,
“imma seru gono nighe gegeme.” 7 Anan kibala
kunene belle nati mine, ulelere kuwane, dan,
timolughe, kunene so-o kunbit. 8 I kiffoghe,
imologhe iyiraghe ifillo ndas kunene. 9 Bara
ilemone, unan kunen kone ba ti iyizari? Ama
dak ada molusu alle na ana ninaning kunene,
anin yiru kunene ani among. 10 Ikkuna cheu
iyizi ni iyert inne? “Litala loe aa anan makyekye
na nari lining inlo indaso lifala likii kutiye. 11
Ile mone kafa-a nchikilara ri ini dinin mamalci
niyizi bite.” 12 Pizira ukifu Yisa ku, bara nani
ilanza fiw ligozin nanite, iyinno bara inughere
awa suu toni tinan tigolde. Itina i sunghe ikifo
libo min. 13 Inin tọ among a Farisiyawa nan
na Hirudiyawa udu kitime, inan taghe a tana
uliru. 14 Na ida, iworoghe, “Unan dursuzu,
tiyirufii unan kidegen ghari, na udin feruanitba.
Kidegen ri udin dursuzu libo Kutellẹ. Udut an
yinna ini siza ku ugaudua sa babu? ti niza sa
babu?” 15 Yisa uni wa yining kirusuzu nati
mene abele nani, “Yaghari unta idiu dumuzini?
dan nani fikurfung nyene finin.” 16 Ida na ise ku
firung. a woro nanin, “ulele umuro nin niyerti
nghari?” Iworo, “unkaisarari.” 17 Yisa woro
naning, “nan kaisar ku ile imon na idi nkaisar
tutung ini Kutellẹ ille imon na idi in Kutellẹ.” I
lanza umamakime. 18 Tutung a a Sandukiyawa
da kitime, inug alle na idin du na ufitu nanan
nkul duku ba, Itirighe, iworo, 19 “unan dursuzu,
Musa wayertin nari mun, 'gwanan mon nwa
ku a suna uwanime, sa gono, unite yira uwani
gwana, a mara gwane gono.' 20 Amon wa duku
inun kuzor linuawana unan burnu mine yira
uwani a kü sa gono. Unan dortine yira uwane
akuru akü sa gono. 21 Unan tatte nanere. 22
Ame unan zorre da kü sa gone, umalzine vat
uwa ne wang kü. Lirinfitin yï, iwa fita tutun.
23 Uwani nghari ma yitu? bara inug vat mine
kuzore wasu ilugma ninghe.” 24 Yisa woro, “Na
imon ilenge na ita idin tazuna ile ba, bara na
anunghe yiru uliru Kutellẹ sa likara me ba?
25 Iwa fita liri Fitin ye na iba su ilugma ba a
na iba ni ilugma ba, imaso nafo nono kadura
Kutellẹ kitene kani. 26 Ubellen nanan kul na
iwa fiya nani, na ina cisu iyizi niyerten Musa
ba, inbeleng kukot, na Kutellẹ wa lirin ninghe,
a woroghe 'Menghere Kutellẹn Ibrahim, Kutellẹ
Ishaku nin Kutellẹ Yakub'? 27 Na ame Kutellẹ
nanan kula-ari ba, kun nan laiyari. Anughe
din ntazunu kang.” 28 Among nanya nanan
niyerte da ada lanza nliru min; ayene Yisa
nkawa nanin gegeme, atiringhe, “uyeme uduka
kufelteari ucine vat?” 29 Yisa kawa, “ucine
nanye vat unere, 'Lanzang, Ana Isrela, Cikilari
Kutellẹ bite, Cikilare uwarumari. 30 Ubati usü
Kutellẹ nin kibinai fe vat, nin kidowo fe vat,
nin kpiluzu fe vat, umunu likarafe vat.' 31 Unba
me unere, uma yinnu nin nan lisosin kupofe
nafo litife.' Na umon uduuka udia duku ukatiin
ulele ba.” 32 Anan ninyerte woro, “uchaun na,
unan dursuzu! Ubelle kidegen Kutellẹ kurumari,
Tutung na nkon Kutellẹ duku ba, amere chas.
33 Uma yinnin ninghe vat nin kibinai fe vat
nin yirrufe, vat nin kodowo fe, vat nin likara
fe, ukuru uyinnin nin nan lisosin kupofe nafo
nafo litife, ukatin unakpizu nimon jujuzu mine
inbon Kutellẹ nin chant kang.” 34 Na Yisa wa
yene akawa gegeme, a woroghe, “Na udi piit
nin kilari tigo Kutellẹ ba.” Nani na uman kuru
amalla utiringhe nimomon tutung ba. 35 Yisa
wa din dursuzu nani nanya kutee nlira a tardda
nani a woro, “Uduziyari anan ninyerte na woro
unan tuchu usaun Dauda? 36 Dauda litime,
nanya infin Kutellẹn, wa woro 'Cikilare wa woro
in Cikilari nin, so nchara ulime nin, udu kubi
ko na uba patilu anan Nivirafe.' 37 Dauda nin
litime wa yicilla unan tuchẹ 'Chikilari' Iyiziyari
ama so usaun Dauda?” Ligozi nanite lanza ghe

nin nibineyi nibọ. 38 Nanyan ndursuzu me Yisa
woro, “Sug seng nin nanan ninyerte, alege na
idinin sun sho nalituk adidya nin woru isu nanin
ilip ugang nanyan nkasau, 39 nin natet lisosin
adidya nanya kuteen nliran nin niti nididya
kiti tibuki. 40 Idin bolsu nilari na wani alle na
ales mine na kuzzu, Asa itiza nlira mi jangaram
anit nan yenje nani bara nani iba seru uneu
udiya.” 41 Yisa do adi so-o likot adiin yenjuu
kitin tusu nikurfun nanya kuttii nlira; awa din
yenju nanite na iwa din ntusu nikurfung nanya
kitin tussu ni kurfung. Ndiya nanan nimon na
chara wadin tussu ninime gwargwardang. 42
Umon uwani ukimon unan dirum nles, da ada
to-o anini abaku. 43 Yisa yichilla nono kattah
me ligowe aworo nani, “Kidegen nbellin munu,
uwani ulele kikimon unan diru nles ile mon na
ato-o ikafin in nanan tusse vat. 44 Vat mine i
nyofizo nanya nse miner. Amme ule uwae unan
dirin nles wani vat ilemon na adamu.”

13 Na Yisa wa cinu unuzu nanya kutein nlira,
warum nanya nnono kattah me woroghe,
“unan dursuzu, yene atala alele nin makyekye
nmanaki!” 2 A woroghe, “Uyene makyekye
madidia maane? Na nlon litala ba lawu kitene
Non ba vat iba turzunu anin.” 3 Adi so kitene
litalan zaitun likot kutii nlira, Bitrus, Yakubu,
Yohanna, ligowe nin Andrawus tiringhe likot, 4
“Belle nari ninshiyari iba suu ile mone? Yaghari
madura nari nworo vat nile imone nan naduru
udaka?” 5 Yisa tunna nbellu nani, “Yenjeng
umon wa wultung munu. 6 Anit gwardang ba
dak nanya ni, 'Mere Ame,' tutung ibati anit
gbardang wulu. 7 Assa ilanza ubellen nakum
kitene nakum, na iwa fya nibinai mine ba; ima
suu ille imone, vat nani ligaghe nsa daba. 8
Nkang kipin ba firunu nkang, Tigoh ba nari
tigoh. Iba se uzunu niti niti gwardang iba su
akpong. Ile imon inanzaghe uchizinari. 9 Song
cha. Ima du nin ghinu kiti nago, iba fo minu
nanya natii nlira. Iba yisinu nbun na go nafo
imon nyenu kitimine. 10 Bara nani ima burnu
ubelu nlirun nlai udu kifi nanit vat. 11 Iwa kifo
munu idomun kiti nagoh, na iwah fya ayi mine
kifene nile imon na iba bellu ba. Ka na iba bellu
nkoni kube amon nanyan nkoni kube, ille imon
na iba bellu ima nie munu; na nughere masu
ulire ba, nfip Kutellẹari. 12 Gwana banii gwana
me imollu, uchif nin gono me. Nono ba fiu
nibineyi nachif mine bara imolsu nanin. 13 Anit
vat ba naari munu bara lissanni. Amma ule na a
ba tere, kibinai me aba se ulai. 14 Asa uyene
umon izemzem yissin kiti kah na idin woro
iyisin ku ba, (na unan yenju niyert yining), na
allenge na idin Yahudiya na icumm udu apara,
15 ulle na adi kutii kitene na awa toluba, sa ada
yiru imomon nanye imomon nanya, 16 ulle na
adi kunnen nawa dak nyiru ugudum me ba. 17
Kash imon nkunne kuneri na lenge na imayitu
nin nono nibebene nin nalenge na idumun
nonon nmazinu na yiri ane! 18 Sun nlira na
ile imone nwada kubi likus ba. 19 Unieu udya
ba yitu, i masu ilemon na anitin sa yenne ba,
nworu na Kutellẹ wa kye uyẹh, udak nene, na
isa su nani ba, å na iba kuru isu nani ba 20
In sasana Cikilare na can ayire ba, na iwa se
unan lai ba, bara alle na ina fere, unin nare
nati i werne ayire. 21 Tutun asa umon mbellin
minu, 'Yenen, Kristi ulle!' Sa, 'Yenen, aminii!'
na iwa yinin ba. 22 Bara an Kristi kinu nin na
nan nliru nin nu Kutellẹ kinu ma nuzu ima
dursuzu imon yenju nin ni mon nmamaki, inan
wultuno anit Kutellẹ wang adin uso nani. 23
Song ncha. Nna me bellum minu vat nille mone
a na kube nsa da ba.” 24 Assa ayiri nneu ane
nkata, uwui ba siriu, na upui mani nkanang me
ba, 25 iyin kitene kani ba dissu akara allenge
na adinitene nani ma zulunu. 26 Ma imanin
yenu gono nnit in nuzu nanya nawut nin likara
lidyah nin gongong. 27 A banin tu nono kadura
Kutellẹ amma piturnu allenge na ana fere nanin
nnuzu tikot tinas uyiru na pori nyi udu napori
kitene kani. 28 Yiran uyiru nimon kiti kucha
kupul. Assa iyene tilanghe ncizina utilu naffa
appese yinnong kusike nda susut. 29 Nanere
tutung iyinigh ille mone ncizina, yinnon ada
susut kibuluu'. 30 Kidegen, mbellin minu, imon
illele ma kulu vat ma kuji kone nin kata. 31
Kitene nin yii ma katu, na uliru nin ma katuba.
32 Ubelleng liri lole nin kubi kone na umong
yiru ba, na nono kadure kitene kane, sa gono
me yiru ba, uchifere chas. 33 Song nin yiru!
Yenjeng, bara iyiru sa kome kubiari ba. 34
Umasin nafo unit ulle na assu uchin: acinno
kilari me na chara nacin me, koyeme nin kata-a
me. Anin belle unan ca kibulughe yenje uwasu
mmoro. 35 Bara nani sun ucha! Bara na iyiru
kubi ko na Cikilare ma dak ba, sa nin dew nwui,
sa nin kitik, sa nin kolusunu kukulok, sa nin
kui dindin. 36 Awa da minu, na awa adah da

se minu mmoro ba. 37 Ille mon nan din bellu
minu, ndin bellu anit vat, yenjen kitii!”

14 Uwa lawa ayiri abba isu ubukin Paska nin
bukin Burodin salin yist. Adidya kutin nlira
nin nanan ninyerte wa din kpilizu libau longo
na iba kifi Yisa ku i molughe likire. 2 I woro
nenge, “Na wa ti wa kifoghe kitin buké ba, bara
nnun wa fita nan nya nanite.” 3 Kube na Yisa wa
di in Baithanya nan nya kilarin Simon ukuturu
a sosino nli nimonli, umong uwani da nin libon
nnuf mongo na idin yicu minin, “Narda” min
nikurfung kang a puno minin a kalaghe liti.
4 Among wa duku nanya mine na iwa lanza
ayi. I lira nati mine iworo, “Bara iyanghari idin
nanzun nnuf mone? 5 Nnuf kunya kumang
mone batin nworu ileu minin nnu ni dinari
akalt atat ini nikimon.” I tunan ngbandulu litin
nwani une. 6 Yisa woro nani, “Bara iyanghari
idin ngbondulu litime? A suyi imon icine. 7
I sosin nan nikimon ko kishi, iwasa i su nani
imon icine vat kubi kongo na nibinai mine
yinna, meng tutun anung di nan mi ko kishi ba.
8 A su imon ilenge na a wa sa a su: A kelei yari
bara liyirin nkul ning. 9 Kidegen ari mbellin
minu, vat kiti kanga na iba belu uliru Kutellẹ
ku nanya nyih ulele, imon ilele na uwani ulele
su imamang belu uliru mẹ nanyan yï ulele.”
10 Yahuda Iskarioti warum nayan nono katwu
me likure nin nan wabe do kiti na didya kutin
nlira anan lewe Yisa ku nachara mine. 11 Na
adidya kutin nlire nlanza nani, ulire bina nani
itunna ita likawali ima nighe ikurfung. A cizina
upiziru libau longe na ama kifughe a lew nani.
12 Liyirin cizinun mbukin Paskan mburodin
nsalin yist na iwa malu ubọ kukam nlira, nono
katwa me tiringhe, “Ti ba du weri ti di kele fi
kiti kanga na uma li imonli ku?” 13 A to an waba
nan nyan nono katwa me aworo nani, “Can nan
nya kipine ima zuru nin mong na a torin lidulin
mmyen i dofinghe. 14 Kilari kanga na a pira ku
i wufunghe udu nanyeh, i balle unan kilare,
'Chikilarin nworo, Kuti limara nighe din we
ari na nma li imonli ku ligowe nin nono katwa
nin?”' 15 Ama dursu minu kong kuti ketene ku
pash kongo na ikele kunin gegeme, i kele nari
imonle nanye. 16 Nono katwa we gya udu nanya
kipene idi se imone di dirt nafo na a belle,
itunna i kelle uciwu nimonlin mbukin Paske. 17
Na kuleleng nta a da ligowe nin likure nin nan
wabbe. 18 Na ikilino kutebule nli niimonle Yisa
woro, “Kidegen mbelin minu, unit urum nan
nya mine na adin nli nimonli ligowe ninme a
ma lewi. 19 Vat mine ayih tunna a nana nani
kang, i tirighe na lalarum, “Sa me ari?” 20 Yisa
kawa a woro nani, “Umong ari nan nya likure
nin nan wabbe ulenge na a shono uchara me
nanya kishik nimonle ligowe nin mi. 21 Gono
in nit ma katu nafo na ina nyertin kitene liti
me, kash in lenge na ima ni Gonon nit nachara
me! Ukatin nin chaut iworo na iwa na marughe
ba.” 22 Na iwa di kileo we, Yisa yauna uburodi,
a ta mmari, ku a nyemile unin. A niza nani a
woro, “Leon. Kidowo ning ari kane.” 23 A yauna
kakkuke, a tan nlira a nakpa nani vat mine sono
nan nya kakkuke. 24 A woro nani, “Min nare
ingmyi likawali, mongo na ina gutun bara a nit
gbardang. 25 Kidegen ari mbelin minu, na nma
kuru nsono mmyen kumat kucha kongone ba,
sei liyiri longo na nma sonu minin mi Pesse nan
nya kilari tigo Kutellẹ.” 26 Na i mala uti nasem,
itunna i gya udu kuparan Zaitun. 27 Yisa woro
nani, “Vat nghinu ima diu bara meng nafo na
ina nyerting, nma kpiu unan, 'libya nakame,
Akame ma malu kiti.' 28 Asa ifyayi, ima gyiu
nbun mine udu Ugalili.” 29 Bitrus woroghe,
“Andi anite vat ma diu, na meng ma diu ba.”
30 Yisa woroghe, “Kidegen nbellin fi nin kitic
kane, kafin kukulok kolsin tiba fye ba nari titat.”
31 Bitrus woro, “Asa uso nma ku ninfi na nma
narifi ba.” Vat nin yinna nin liru urume. 32 Ida
kiti kanga na idin yicu kinin Jethsaimani, Yisa
woro nono katame, “Song kikane ndo ndi ti
nlira.” 33 A yono Bitrus ku nin Yuhana a Yakubu
igya ligowe, a cizina uniu ichang nin kpilizu nan
nya kibineyi me. 34 A woro nani, '' Ulai nin dinin
tiyom kang, udu ukul wang. Yisinan kikane isu
ucha.'' 35 Yisa chillina udu ubun, a deu kutin
anin tah nlira, asa uma chaunu ukalai kokube.
36 A woro, “Abba, Uchif, imon vat nsuari kitife.
Kalai kakkuk kane litinin, na nafo ubellu nin ba
na unfe so.” 37 Akpilla adase nanin nmoro, anin
belle Bitrus ku, “Simon, idin nmora-a? Na iwasa
ita kubi kurum nyenju kiti ba? 38 Yenjeng kiti
isu nlira bara iwa piru nanya ndumuzunu. Nfip
Kutellẹ nyinna kidowe ka nari.” 39 A kuru agya
udun nti nlire, a kuru abelle tigulan tirume.
40 Ada senanin nmoro tutung, bara nmoro wa
di nizi mine ichang na iyinno imong ille na
ima bellinghhe ba. 41 Ada untat ada woro nani,
“Idu nmoro nin shinuare? Batan nani! Kube
nda. Yenen! Ima nakpu gonon nnit nan nya

nachara nanan kulapi. 42 Fitang ti gya. Yenen,
ullenge na ama kifi anakpa ndaduru. 43 Ayita
nlire na idondonoba, Yahuda uwa rum nanya
likure nin nan awabe, da nin ligozin nanit
gbardang nin titang nan tiyop unuzu kiti nan
kubi nlira, anan niyert nan nakune. 44 Ulle na
ama lewughe, namo unanin kulap, a belle, vat
ulle na ngbindiringhe amere. Kifonghe anan
techu natino nya ninghe. 45 Na Yahuda nda,
atinna ada kitin Yisa, a woro, "Rabbi!" Anin
gbindiringhe. 46 Inin Kifoghe inyamu. 47 Umong
nanya mine nutuno litang lidya a kala kutuf
nnan kata ndya kutin nlire. 48 Yisa woro nanin,
"Ida nafo ima kifu ukiri nin titang nan tiyop ida
kifoiya?" 49 Na nwadi nan ghinu kolome liri,
ndursuzu minu nanya kutin nlira, na ikifei ba.
Idin su ile imone bara inyerti nan kullo. 50 Vat
nalle na iwa di nan Yisa wa chom isunghe. 51
Nkong Kwanyana dofinghe, na awa kiring nin
gudun ubo; ikifoghe 52 a suna ugudume kitene
aco fisere. 53 Ido nin Yisa ubon ndya kutyi nlira.
Adidya kutyi nlira, Akune, nan nanan ninyerti
vat da zuro nanghe. 54 Bitrus tinna adofighe na
susut ba, udu duru kiti kutyi ndya nwucu nlire.
A so ligowe nan nanan nca, na iwa din lanzu
nla. 55 Udya na didya nin na nan kpilizu me
wa din npizuru libo longo na ima se Yisa ku
nin Kulapi imolughe. Na ise ba. 56 Ngbardang
na mon mine dasa nin liru kinu na uliru mine
nse upiru ba. 57 Among fita iyisina isu uliru
unkinu litime; i woro, 58 "Tina lanzaghe aworo,
'Nma turnu kutyi nlira ko na ina kye nin na
chara, nan nya nayiri atat mma kye nkong
kongo na ina kye nin na chara ba.'" 59 Inug
wang na uliru mine wase upiru ba. 60 Udya na
didya kutyi nlire fita ayisina kitik mine atirino
Yisa ku, "Na udi nin tardu ba? Uyapin ulirari
ullele na anit din bellu litife?" 61 Vat nin nani
amino tik na atardaba. Udya na didyawe kuru
atiringhe a woro, "Fere Kristi, usaun Kutellẹ
mmarẹ?" 62 Yisa woro, "Mere ame. Usaun nnit
ullenge na ima yenughe a sosin nchara ulime
tigo adin cinu nin nawut kitene kani." 63 Udya
na didya kutyi nlire jarya kulutuk me a woro,
"Tidu nin sun mon ukpinu lirikwa? 64 Anung
nlanza tizogo Kutellẹ. Yaghari ukpilliu mine?"
Vat mine yinna nworo abatina asso nca nkul. 65
Among cizina utufuzinghe nataf i tursuzughe
umuro, ikpizoghe i bellinghe, "Su nari uanabci!"
Ana ncha ngo Yonghe ikpizoghe. 66 Bitrus da
yita kadas kutyin nwucu nlira, nkon kubura
nanya nanan katah ndya kutyi nlire da seghe.
67 Ayene Bitrus ku din nlanzu nla atinna abelle,
fewang una yita nin kunan Nazaret, Yisa." 68
Abelle "Kinuwari, na nyinno ile imon na udin
nbelle ba." An gya kiti nanite adi piru kudaru
nwucu nliru. Ku kulloke kolsuno. 69 Kubure
kuru ayeneghe atinna nbellu na lenge na iyissin
kite, "Unit ullele umong nan nya minere!"
70 Akuru anari tutung. Nanin dandaunu ba,
allenge na iwa yissin kitene tunna nbellun
Bitrus ku, "Kidegenere udi nanya mine, bara
fewang kunan Galiliari." 71 Atunna a cizina
tizogo nin nisiling, "Na in yiru unit ullele na
idin liru litime ba." 72 Kukuloke tunna ku
kolsuno un ba. Kitenere Bitrus tunna a lizino
nin lire na Yisa wa bellinghe: "Kamin kukullok
kolsin tiba Uba nari sau titat." Na alizino nani
kidowo me kughe, apuro kuchulu.

15 Nin shantu kiti nin kui dinding, adidya
kutin nlira, nan nalcu kuna, nan nanan
niyert a-a vat an lisosin tere tinu, itere Yisa inya
ninghe idi nakpa Bilatus ku. 2 Bilatus tinighe,
"Fere ugo na Yahudawe?" a kawaghe, "U belle
nane re." 3 A didya kutin nlire dunjo tinu
gbardang kitenne Yisa. 4 Bilatus kuru atiringhe,
"Na ukawa ba? Lanza tipinpin tongo na idin
bellu litife? 5 Na Yisa nkuru akawa Bilatus ku
Ulliru ba, imone na Bilatus ku umamaki. 6 Kubi
idi Bilatus asa bunku nani kucin kurum, urika
na inin tiringhe. 7 Nan nya nanan licinne among
waduku anan firu nnun, nan nya nanan nfiru
nune lisa nmong wa di Barabas. 8 Ligozin nanite
da kitin Bilatus i woroghe a sü nani imonghe na
amene nsue. 9 Bilatus kawa nanin a woro, "I
dinin nsu nsun minu ugoh na Yahudawa?" 10
Awa yinin bara ivirari nta adidya kutin nlira
da nin Yisa kitime. 11 Adidya kutin nlira tula
ligozin nanite Ighantin tiwui ibellinghe idinin
su ibunku nanin Barabasari ku. 12 Bilatus kawa
nanin tutung aworo, "Nene yaghari nba ti
nin goh na Yahudawe?" 13 Ikuru ighantina
tiwui, "Kotinghe kitene kucha!" 14 Bilatus woro
nani, "Iyapin imon inanzanghari atah?" Ikuru
ighantina tiwuiye, "Kotinghe." 15 Bilatus wa
yita nin su a nonko anite nibineyi, a bunku nani
Barabas ku. Na a kpizo Yisa ku anin nakpa nanin
ame idi kotinghe. 16 Anan techu natino pira
ninghe nanya kutii lipitin, inin yicilla lipitin nan
techu natino. 17 Ishono Yisa ku kultuk kudya, i
peu imart itaghe liti. 18 Ichizina ulisuzughe, "i

lisofi ugo na Yahudawa!" 19 I kpeghe liti nin
likpu, i titizinghe ataf. Izazinghe, itumuzunghe.
20 Na iwa malu usughe liyong, ikalaghe kultuk
kudyawẹ, ikpilla i shonghe kunme. I gya ninghe
uchin din kotinghe. 21 Ita umong unan katu
ayauna kucha nkotunẹ gbas, ulenge na awa
nuzu kagin gbiri, lisame Simion kunan Kirawani
(uchiffin Alexander nin Rufus). 22 Anan techu
natino da nin Yisa nkankiti na idin sumun u
Golgotha (kikanga na idin yicu skull). 23 Iketilne
nmyen inabi nin myrrd inaghe anari usonẹ. 24
Ikotinghe kucha inin koso imon me isu maferu
feru natimine kitene nimon me iyinin kome
kusareri kogha mase. 25 Kubi nikoro itat nin
kulelenghari iwa kotinghe. 26 I yertine kulap I
tafaghe kuchẹ un bellu kulapi me, "UGOH NA
YAHUDAWA." 27 Iwa kotinghe ligo nin nakiri a
waba, uwarum nchara ulime, uwwarum nchara
ugule. 28 Ulire na iwa su nanya niyertẹ kullo
ulenge na iwa bellinng (Imunughe ligowe na
nan kulapi). 29 Alle na iwa din katizu libauwe
zoguzoghe, izullu atimine mine idin du "Aha" fe
ulle na uba turnu Kutin nlira ukuru ukẹ kunin
nanya nayiri attat, 30 bollo litife utolu kitene
kuche!" 31 Nanere wang adidya kutin lira wa
dighe liyong ligowe nan nanan niyerte iworo,
"Ana tuchu among amini ndari utuchu litime.
32 Na Kristi, ugoh Isaraila tollu kitene kuchan
kotine, tinan yene tiyinna." Allenge na iwa kotin
nani ligowe billighe uliru unanzang. 33 Kubi kun
tochin, kiti tinna kisirou vat udu ikoro in tir. 34
Nin fikoro fin tire Yisa tina ghatina liwui, "Eloi,
Eloi, Lama Sabatani?" Ulle na ukpliwe nworo,
"Kutellẹ nin, Kutellẹ nin, inyagharin ta usuni?"
35 Among na iwa yisin kupowe lanza inin woro,
"Lanzang adi yichu Iliya ku." 36 Umong tah
uchum adi shintin usoso nmyen mi gbalala, ata
likpu, anakpaghe asono. Unite woro, "Nati yene
sa Iliya ba da toltinghe." 37 Yisa ghatina liwui
ata kuchulu atinna aku. 38 Kuzeni kongo na
kuwa kese kiti kilau kutï nlire tinna kujarta tiba
unuzu kitene unuzu kitene uda dak kadas. 39
Na unan chawe na awa yising in yenju Yisakun
yene aku nani, aworo, "Kidegen unit ulele gono
Kutellẹri." 40 Among awani wang wa yisin npït
idin yenjẹ. Nanya mine Maremu Magadaline,
Maremu (unan Yakubu ubene nin Yoses), a
Solomi. 41 Kube na awadi in Galili iwa dofinghe
isuzughe katah. Among awani gbardang wa da
ninghe Urushalima. 42 Na kuleleng nta, bara
lire wadi lirin kye kitiari, wati liri kafin lin na
Sabat, 43 Yusufu kunan Armatiya da kite, awa di
umong udyawa nanya nanan kutï nlira, ulle na
awadin cha ntollu kilari tigoh Kutelle. A tah ayi
akone ado adi tiring kidowo Yisa kitin Bilatus.
44 Bilatus lanza umamaki nworu Yisa mal ku;
ayichila unan chawe atiringhe sa Yisa mal ku.
45 Na awa lanza kitin na chawa Yisa nmal bku, a
na Yusufu ku kidowe. 46 Yusufe wadi amal seru
kumalti. A toltighe kitene kuchẹ a techeghe nya
kumaltẹ, adi nonkoghe nanya na tala. Ma anin
yillino kutala a tursu kibullung kiseke mun. 47
Maremu Magdaline nin Maremu unan Yoses
yene ki kanga na ikasa Yisa kuku.

16 Na liri na Sabbat wa kata, Maremu
Magdalin nin Maremu unan Yakubu, a
Salomi, sere imong kugya kumang, inan da
ida tintilo kidowo Yisa bara ukasu. 2 Nin kwui
didin lirin in cizinu nayiri kuzor, iwa dak kiseke
kubin nuzun wui. 3 Iwa din bellu natimine,
"ghari ma turnu nari litala kibulun kiseke?" 4
Na iwa ghantin iyizi kitene kani, iyene umong
in mal turnu kutale, kongo na kuwadi gbardang
kang. 5 Ipira iyene in koon kwanyana nin nimon
ibọ, asosin kusarin cara ulime, isu umamaki. 6
Aworo nani "Na iwa lanza fiu ba. Idin pizuru
Yisa ku, unit in Nazaret ullenge na iwa banaghe
kitene kucha, a fita! Adi kikane ba. Gbinon
iyene, kite kanga na iwa ceoghe ku. 7 Nene can
idi bellin nono katuwa me nin Bitrus, adin cinu
nbun mine udu u Galili. Kikane iba yenugheku,
nafo na awa bellin minu." 8 Inuzu kiseke nin
chum; iwadin ketuzu nin mamaki, na iwa bellin
imon imoimon ba, bara iwadin lanzu fiu. 9 **(note:
The most reliable and earliest manuscripts do not include
Mark 16:9-20.)** Nin kwui didin liyirin cizunu nayiri
kuzor, na awadi amal fitu, awa cizin udursuzu
litime kitin Maremu Magdalin, ullenge na awa
nutun agbergenu kuzor nanya me. 10 A gya
adi bellin allenge na iwa di ninghe, kubi ko na
iwa di tiyom nin kuculu. 11 Ilanza adinin lai,
nin wo amal fitu kiti me, na inungh wa yinin
ba. 12 Kimal nille imone vat, adurso liti me kiti
nan waba nin kang kidowo ugang, kubi ko na
iwa cinu unuzu udu in kang kagbiri. 13 Ido idi
bellin kagisin nono kadurẹ, na inugh yinna nin
nimone na ibelle ba. 14 Nin kidughe, Yisa durso
litime kiti nanit likure nin nit urum, na iwa
din linimonli kutebul, a gbada nani bara usalin
yinnu mine, nin gangang nibinai mine, bara na
iwa yinni nin na lenge na iwa di imal yennughe

kubi ko na awadi amal fitu nanya nanan kul. **15**
Aworo nani. “Can nanya inyï vat. **16** Ullenge
na ayinna, isulsunghe lau amere mase utucu,
ame ullenge na ayinna ba, iba sughe ushara. **17**
Alle alappe ma dofinu allenge na iyinna. Nanya
Lisa nighe iba nutuzunu agbergenu. Ima liru
nin telem tipese. **18** Iba yauzunu iyï nin nacara
mine, iwa sono imoimon timung na iba tinani
imon ba. Ima tarduzu anan tikonu acara ishizin
nin ghenu.” **19** Kimalin malun lire na Cikilare
wa sunani, iwa tunung iyiraghe udu kitene kani,
adi so ncara ulime Kutellẹ. **20** Nono katuwa me
gya idi bellu uliru Kutelẹ nanya kowe. Cikilare
wadi katuwa nan ghinu, adi teru limurin lirẹ
nin nimon mamaki nalap na awa dofin nani.

Luka

1 Anit gbardang wa mala unyertinu nadu adu
na ana malu kulu nanya bit. 2 Alenge na
iwa di iyizin yenju ucizunun burne ida so acin
ligbulang, ida so acin ligbulang, ida belle arike
ku. 3 Nani, udu menku gigime wang nin feru
nimoon dert oworu uburnu-nnan nyertine inin
dert-udak kitin Theofilus unit ugigime. 4 Ndi
nin su iyinin incasarak nimoon ile na ina masu
minu. 5 Nanya nayirin Hiridus, ugon Yahudiya,
umong unit wa duku ku priest lisa me Zakariya,
unuzun likuran Abijah. Uwani me wa di unuzu
anashonon Haruna, lisa me Alisabatu. 6 Vat
mine iwa cinu dert mbun Kutelle, icing lau sa
utanu vat nanya nadu na Kutelle wa di nin su
we. 7 Na iwa di nin nonol ba, bara na Alisabatu
wa di uwanin sali kumat, vat mun wa di imalu
ti akune. 8 Lon liyiri Zakariya wa di kiti katwa
me kan ti priest mbun Kutelle. 9 A priest nanya
nadu ale na imenen sue ifere Zakariya ku a piro
nanya kutiin nlira Kutelle a juju uhadaya. 10
Ligoo na nite vat wa sosin ndas iyitan nlira
kube na iwa jujun hadaye. 11 Gono kadura
Kutelle tunna a nusno mbun me, a yisina likoot
ncara ulime kupo napik njujuzun hadaya. 12
Zakariya ta zabat kube na awa yeneghe; bara na
fiu wa kifoghe kang. 13 Gono kadura Kutelle
woroghe, “Na uwa lanza fiu ba, Zakariya, bara
ina lanza nlira fe. Uwane fe, Alisabatu, ama
maru fi gono, uma ni lisa me Yohanna. 14 Ima
se mmang nin kibinai ki mang bara ame, anit
gbardang ma lanzu mang nin maru me. 15
Ame ma yitu unit u dya kiti Kutelle. Na a ma
sonu nmyen nanab sa ntoro ba, Ima kulu ngeh
nin Ruhu Ulau a dutu nanya liburin nna me.
16 A ma ti non Israila grardang i kpilin udak
kitin Cikilari Kutelle mine. 17 A ma katu mbun
me nanyan ruhu nin likaran Iliya. A ma kpiliu
nibinai na cif udu kitin nono, a ti anan dortun
liru i cunu nanyan yiru nin libau licine. Ama su
nani anan ta anit isoo kiti kirum nanya lisosin
ncaa ndak Ncikilari.” 18 Zakariya woron gono
kadura kutelle, “Nmati iyiziari nyimin kubin
dak ni le imone? Bara na meng kukune ari,
uwani ning tutung mali ti kuwali.” 19 Gono
kadura Kutelle kpana a woro, “Meere Jibrailu,
in yisin mbun Kutelle. I wa tuyi nda bellin fi
nda nifi uliru umang ulele. 20 Yene, uma ti
uturo na u ma liru ba se kubi ko na uliru ulele
ma kulu, bara unari uyinnu nin tigbulang too
ne, ton go na ti ma kulu nanya kubi ku dert.” 21
Nanya nani, anite wa din ncaan Zakariya iyitan
Kpilizue iyang ari ta a mini dandauna tituut
nanya kutiin nlire nani. 22 Kube na awa nuzu
udas, na ayinno uliru nan ngyinu ba, itunna
yinno a di yene amoro Kutelle nanya kutiin
nlire. A bela nani nin nacara, nna yinno uliru
nin nuu ba. 23 Na ayiri katwa me nkulo, a
yanya udu kilari. 24 Na ayirin nda, uwani me
Alisabatu ta liburi. A nyeshe litime tipui titaun,
adin su, 25 “Ile imone Kutelle ari suui mun.
Adin yenjii, aba kalui imon ncing nanya na
nit.” 26 Nene nanya mpuin toocin nin ti liburin
Alisabatu, itoo gono kadura Kutelle Jibrailu udu
nanya nkang kagbirin Galili, lisa kanin Nazarat,
27 kitin nkong kubura na awa su likawali nin
mong unit lisa me Yusufu. A wa di likura nan
Dauda, lisa kubure wa di Maryamu. 28 Gono
kaddura Kutelle da kiti me, a woro, “Nliso fi,
udi gongong kang! Kutelle di ligowe ninfi!” 29 A
tunna ata kpak nin tigbulang to ne, anin kpiliza
sa imus ni yapin ilipp ari ine di. 30 Gono kadure
woroghe, “Na uwa lanza fiu ba, Maryamu, fee
nse ngongong kiti Kutelle. 31 See, u ma ti liburi u
maru gono, u ma ninghe lisa Yesu. 32 A ma yitu
udya, i ma yicu lisa me Gonon Ngo Udya kitene
kani. Kutelle Ucif ma nighe kutett tigo ncif me,
Dauda. 33 A ma su tigo kitene nakuran Yakubu
udu sa ligang, na kutii tigo me ma yitu nin
nimalin ba.” (aiōn g165) 34 Maryamu woron gono
kadure, “Iyiziari ile imone ma ti, meng tutung
du kabura?” 35 Gono kadura woro nghe, “Uruhu
Ulau ma dak Kiti fe nin likara Ndya kitene kani
ma kirinfi. Bara nani, unit ulau une na uma
maru i ma yicu lisa me Gono Kutelle. 36 Yene,
Alisabatu likura fe wang di nin fisud (liburi)
nanya tiwali me. A di nanyan piu untoocin nin
libure, vat nin yicue na iwa yicu nghe uwanin
diru kumat. 37 Na imon katin likara Kutelle
ba.” 38 Maryamu woro, “Usoo nani, meng kucin
Ncikilari ari.” Na ile imone so dert nafo na
ubelle. 39 Nanya nayiri ane Maryamu tunna a
fita dedeiughanu udu kipin, udu kang kagbiri
nayan Yahudiya. 40 A pira nanya kilarin Zakariya
a liso Alisabatu ku. 41 Kube na Alisabatu wa
lanza ilippin Maryamu, gono nanya liburi me
tunna ki metiline, Alisabatu tunna a kulo nin
Ruhu Ulau. 42 A tunna a lirina a ghantina liwui
kang a woro, “Fe unan mmari ari nanya nawani,
fisudu nanya liburi fe wang di nin mmari. 43

Iyizi ari nta unan Cikilari ning na dak kiti ning?
44 Kubi kongo na liwui nilip fe wa diu natuf
ning, gono nanya liburi ning tunna a zulluno
bara ayi aboo. 45 Ame ulenge na ayinna a di nin
mmari, bara na uliru ulenge na ina belin litime
unuzu kitin Cikilare ma kuluu." 46 Maryamu
woro, "Ulai ning di liru Kutelle, 47 Uruhu ning
di nayi abo nin Kutelle unan tucu ning. 48
Bara na ana ghantin kuchin me kikimon. Nin
nene udu ubun ji ma yicui unan mmari. 49 Bara
na Ame Udya na su imoon ididya bara meng,
tutung lisa me di lau. 50 Nkune-kune me di
kitene kuji udu kuji na nit alenge na idin lanzu
fiu me. 51 Ana su imon likara nin cara me; ana
malu kiti nin na lenge na idin ghantizunu ati
mine. 52 Ana toltizin ago ketene natet tigo
mine, anin ghantina kimon. 53 Ana niza anan
kukpong imonli icine, anin kko anan nimon
naacara sa imong nacara mine. 54 Ana bun
kucin me Israila, anan lizino nin 55 Ibrahim nin
likura me sa ligang, nafo na awa ti likawali kiti
nan kaa bit a masu." (aiōn g165) 56 Maremu wa so
nin Alisabatu tipui titat, anan kpilla udu kilari
me. 57 Na kubin Alisabatu wa duru kongo na
ama maru gono me a tunna a mara gono. 58 A
doon lisosinn me nan likura me lanza ubeleng
inkune-kune mongo na Kutelle su Maremu ku,
inung wang su ayi abo ligowe ninghe. 59 Ituna,
na ayiri linuanu me in kulo ayiri kulir, idaa
nda kalu kucuru ngone, iwa din nworu inighe
lisan Zakariya, nafo lisan incifme. 60 Unan gone
kpana a woro, "Babu, ima yicu lisame Yohanna
ari." 61 Anite woroghe, "Na umong duku nanya
likura mine na idin yicughe nin lisa lole ba." 62
Itunna i kpiliya ucifin ngone ulire nin nacara
inan yinno lisa longo na ibaa yicu gone mun.
63 A joorino nin cara inighe imon nanyert, a
tuna a nyertine, "Lisa me Yohanna ari." Vat
mine umamaki kifo ani. 64 Na nin nanzu kubi
ba unuume tunna upuuno kidowo lileme buntu,
a tuma nliru, nin su liru Kutelle. 65 Fiu tunna fi
kifo alenge vat na iwa di ligowe kite itunnan
belu nimon ilenge na isu vat nanya kipin natala
ucin du Uyahidiya. 66 Vat na lenge na iwa
lanza ubeleng nimon ilele itunan kpilizue nanya
nibinai mine iworo nenghe, "Ani nene, gono
kane ma yitu Iyiziari?" Bara na iwa yinin ucaran
Ncikilari di ligowe ninghe. 67 Ucif me Zakariya
wa kulun nin Ruhu Ulau, a tunan belu nimon
ilenge na ima su mbun, 68 "Liru udu kitin
Cikilari, Kutellen Israila, bara na ana dak kiti
bit a puuno lbaun nutunu nanitme licin. 69 Ana
ni nari unan likaran tucu nanya likura kucinme
Dauda, 70 Nafo na Kutelle wa belin tinuu nnono
ni lau kadura me uworu. (aiōn g165) 71 A na ti
nari likawalin tucu nacara na nan nivira bit,
nin nacara na lenge na inari arik. 72 Ana su
nani anan durso nkune-kune udu nan kaa bite,
anan nin likawale me, 73 loli likawale isilinari
na awa belin udu kitin kaa bit Ibrahim. 74 A
wa su isilin anan nutun nari nanya nacara na
nan nikira bit anan ta nari ti sughe katwa sa
fiu, 75 nanyan nlau ni su nimon icine mbun
me udu ligan nayiri bit. 76 A fee, gonon ning,
ima yicufi unan liru nin nuu Kutelle Ugo Udya,
bara na uma diu mbun Incikilari ukelee anit
bara udak me, 77 unan buuno anit iyinin use
ntucu nshawa nin nalapi mine. 78 Kutelle bite
ma shawa nin nalapi bite bara nkune-nkune
migbardan me, kitenen mon kune-kune, unan
tucu ulenge na adi nafo uzun nwui, ma dak
unuzu kitene kani a da bun mari. 79 A ma ni
nkanang kiti nalenge na isosin nanyan nsirti
nin kuyelin nkul. Ama dortu nin nabunu bite
nanya libau lisosin limanng." 80 Gone tunna ki
kuno, ada nin likara kidowo nin ruhu. A wa di
so nanya kusho ku kau udu kobi kongo na a wa
cizin upicu nanya na nitin Isaraila.

2 Nene nanya nayiri a ne, kaisar Agustus yita
tigo a nutuno uduka nworuu i nyertu tisa
na nit vat na idi nanyan mmyin nRoma. 2
Ulelere kibatiza nfari na iwasu kubi na kiriniyas
wandi ugumuna nSiriya. 3 Ko gha nya udu
kagbir mye idi nyertu ghe bara kibatiza. 4
Yusufu fita anuzu kipin Nazarat nanya Ngalili,
acina udu Uyahudiya, kipin Baitalami, kanga
na iyuru kinin kipin Dauda, bara ame wandi
kuwunu unuzu likuran Dauda. 5 A doo kikane
idi nyertin ghe nin Maryamu, ule na awa di
kubura nilugma mye, iyita ncaa ngono. 6 Nene
uduru kubi na iwadi kikane, kubi nmaru ngono
da ghe. 7 Amara gono, kin pari mye, a tursu ghe
nin kupori, a cio ghe kiti nlii nimonli nakam.
Bara na kutyi wa duku ba, kilari namara. 8
Kusari kone, anan liwalli ninab wa duku, alenge
na iwa sosin nfong iwadi ncaa ligozi nakam
nin kiitik. 9 Kpak unan kadura Ncikilari nuzu
kiti mine, ngongong Kutelle din nbaltu kiyitik
mine, fiu da noni. 10 Unan kadura Kutelle woro
nani, "Na iwa lanza fiu ba bara nba bellin munu
uliru ucine, ulenge na uba dak nin lanzu nmang

kang kiti nanit vat. 11 Kitimone imarra munu
unan tucu, nanya kagbir Dauda! Amere Kristi
Cikilari! 12 Alamere ale na iba ni munu, iba se
gone ikiroghe nin kuzeni anong kiti nlii nimonli
nin kuzeni anong kiti nlii nimonli nakam." 13
Kpak nin unan kadura Kutelle a soja kiteni kani
gbardang wan duku nsu liru kutelle idin su, 14
"Ngongon udu kiti Kutelle kitene kani, lisosin
lishau ba yitu inyi nanya nanit nin nalenge
na ayi mye npoon ninghinu." 15 Uso na unan
kadura Kutelle nnnya kiti mine, anan liwali nine
woro natimine, "Cannari nene udu Baitalami
tiyene imon ile na idi ilenge na Cikilari nta
tiyino inin." 16 Ido kikane dedei ise Maryamu
ku nin Yusufu, iyene gono nonn kiti nlii nimonli
nakame. 17 Na iyene nani, ita anit yinno imon
ile na ibelle nani kitene ngono kane. 18 Vat
nalenge na iwa lanza ikifo tinnu, bara ile imon
na ubelle nani kiti na nan liwali ninah. 19 Ame
Maryamu tinna nkilizu kitene vat nile imon
na lanza acio inin nanya kibinai mye. 20 Anan
liwali nineh kpilla, idin nzazinu nin liru Kutelle,
bara imon ile vat na ilanza, iyene idi nafo na
ina belin nani. 21 Na ayiri kuliri nkulo, kubi
nkalu kucuru ngone ndah, inaghe lisa Yesu,
Lisa na unan kadura Kutelle wa mallu unighe,
kamin nuzu nanya libure. 22 Na ayiri linanu mye
nmala, bara uduka Musa, Yusufu nin Maryamu
damun kagone nanya kutyi nliran nurushelima,
inakpa ghe kitin Cikilari. 23 Nafo na inyerte di
nanya duka Cikilari, "Ko kame gono nfari kilime
iba yicu ghe ulau Ncikilari." 24 Tutun iwa dak
ida ni uhudaya bara uleli ubelle nanya nduka
Ncikilari, "awullung abba sa atanta bara." 25
Au umong unit nanya Urushelima lisa mye
Simeon, unit une ullau wari unan ni litii, awadi
ncaa nle na aaba da bunu Isiraila ku, Uruhu
ulau wa di litimye. 26 Awa se uleli uyinno kiti
nruhu ulau, na uwa woroghe, na ame ba kuu
ba, sei ayene Cikilari Kristi. 27 Nlon liri ada
kutyi nlira, Uruhu ulau wari wa dofin ninghe.
Kubi na Ucife nin nne wa dinin gone Yesu, ida
sughe ile imon na uduka anbelle isu. 28 Ame
Simeon ne sereghe nin nacara mye, asu liru
Kutelle anin woro, 29 "Nene na kucin fe nya
sheu, Cikilari, bara uliru ligbulang fe. 30 Bara
iyizi nighe nyene utucu fe, 31 Ulenge na uwa
keele nanya nyenju nanit vat. 32 Ame ba so
nkanan bara upunu kidegen kiti nalumai, aba so
ngongon nanit mye Isiraila." 33 Ucif nin nnah
nngone kiffo tinu kitene nile imon na idin kitin
gone. 34 Simeon ta nani nmari, abelle Maryamu
ku unene, "Lanzai gegeme gono kane ba so
libau ndiu nin nfitu nanit gbardang nan Isiraila
nin nalama alenge na idin bellu kitene mye.
35 Tutun Kusangali ba wariu kidowo fe, bara
ukpilizu nibinai gbardang bba nuzu fong." 36
Umong uwani unan nliru nin nnu Kutelle, lisa
mye Anna ame wang wa duku, ame ushonon
Fanuwel unuzu likuran Ashar, awa dinin mye
nin nlesi akus kuzor cas, 37 a so nanya likulok
uduru akus akut kulir nin na nas. Na a suna
u picu kutiin nlira ba kitik nin liring, a suzu
ukotu nayi nin lira. 38 Nkoni kube ada kiti mine
a cizina ugodiya kiti Kutelle, asu uliru kitene
ngone kiti nko gha, alenge na idin ncaa ntucu
Urushelima. 39 Kubi na imala vat nile imon
na iwa dinin su nsuwe bara uduka Ncikilari,
ikpilla udu Ugalili, udu kagbir mine Unanzaret.
40 Kinin gone kunno ata likara, njinjin kpina ku
nsheu Kutelle so liti mye. 41 Ucife nin nnere
asa ido Urushelima ko lome likus bara ubukin
(keterewa). 42 Kubi na awa duru akus likure
inung tutun nya kubi nalada a kubi nbuki. 43
Na iso, ayiri nbuke vat malla, izina ukpilizinu
kilari, ame gone Yesu lawa kidung, nanyan
Urushelima, na inung Ucife nin nnene wa yiru
ba. 44 Inung dinsu nworu adi nanya ligo nanit,
na iwa di nanghinu, isu ucin liri lirum, inin
cizina upiziru ghe nanya likura nan nadondon.
45 Na iseghe ba, inung kpilla udu Urushelimma,
itunna npiziru ghe kikane. 46 Iduru ayiri ataat
iseghe nanya kutyi nliran, asosin kiyitik na
nan nyiru, inlanzu nani nin ntinu nani. 47 Vat
nalenge na iwa lanza ghe iwa kiffo tinu, bbara
uyiru nin nkawu mye. 48 Kubi na iyene ghe
ikiffo tinu unna mye woro, "Gono, iyaghari nta
usu nari nani? Lanza Cife nin mye tidin piziru
fi kkang." 49 A woro nani, "Iyaghari nta idin
pizirie? na anug yiru ba uso yi gbasari nso kilari
Kutelle?" 50 Bara na inung nyinno ile imon na
tigbulang mye din bellu ba. 51 A kpilla kilare
nanghinu udu Unazareet adorto uliru mine,
unna mye cio vat nimon ine nanya kibinai
mye. 52 Yesu leo ubun nkunju nin njinjin a
njangaram, ase uyinnu Kutelle nan nanit.

3 Nanya likus likure nin natowun kube na ugo
Tiberius Kaisar, ame Bilatus Ba-bunti wa di
ugomna Nyahudiya, Hiridus wadi unan bunu
gwamnna in Galili, gwana me Filibus wadi unan
bunu kipin ituriya nin Tarakunitis, Lisaniyas

wadi unan bunu gwamna Abiliya, 2 nin kubi na
Annas wadi kumalami kudya nin Kayafas, uliru
Kutelle da kitin Yohanna, usaun Zakariya, nanya
kusho. 3 A wa cinu akeu nigberi naa na ni wadi
ngau kurawa urdun, a wadin wazin shintinu
nmyen nin foo na acara udu uwesu kulapi. 4
Nafo na inna yertin nanya kufa ligbulang Ishaya
unan liru nin nuu Kutelle, “Li wai nmong din
yicu nanya kusho, 'Kelen libau Kutelle, kelen
tikoot mene ti so dert. 5 Vat awu ima kulu anin,
vat atala nin naparan ima toltinu ana nin vat,
tibau ti ginlang ima nakpu tinin, tibau ti nanzan
ima kelu tinin lau. 6 Vat anit ma yenu utucu
Kutelle.'” 7 Yohanna woro ligozin na nite ale na
iwa ccinu uda kiti me ada shintu nani nanya
mmyen, “Anung kuewunu fiyii timung, nghani
na kpada minu icun kiti finana nayi to na tidin
cinu? 8 Nutunon nono nanga na nibatina ufubu,
na iwa cizin ugbondilu nanya mine ba, “Tidin
Ibrahim ucif bite,' bara na ina belen munu
au Kutelle wa sa a nutuno Ibrahim ku nono
tutung unuzu natala alele. 9 Nene imalu tii
kidowo tilin kuce bara nani vat kuca ko na
kunutuno kumat kucine ba wase ikowo kunin
i ta ulaku.” 10 Amon nanya ligozie teringhe
imoro, “Iyanghari ti ma nin ti.” 11 A kawa a
woro nnani, “Umong wa di nin nalutuk aba,
ana ule na a salimung, ule na asi nin nimonli a
su nani.” 12 Among anan sessun gandu da ida
shintin nani nmyen, i woroghe, “'Unan yiru,
inghanghri ti ma ti?” 13 A woro nani, “Na ima
seru ikurfung ikata ile imong na ina beling
minu. 14 Among a soja da tiringhe, i woro,
“Arike fa? Tiba tizighari?” Aworo nani, “Na iwa
seru ikurfun kifin mmong nin likara ba. Na
iwa vura umong ba teren kibinai nin imung na
idin bizu minu.” 15 Nene na anite wa din ncaa
ndak Yesu, kogha wadin kpilzule sa Yohanna re
Kristi. 16 Yohanna kawa a woro nani vat, “Bara
meng idin shintu munu nanya myen, umong
din cinu ulenge na akafini nin likara, na meng
bafin inbunku tii nakpatak mye ba, ama shintu
munu nanya Ruhu Ulau nin laa. 17 Kupark mye
di nanya nacara mye na ama kyeliu uaalkama
a gutun insoronghe ayiru iyole atii filai ama
juju insoronghe nin la ule na iwa se ibico
ba.” 18 Nin mong ugbaru udia tutung, abele
anite ulilrun nlai. 19 Yohanna kpada Hiridus ku
kitin yerun nwaii mbene mye Hirudiya, nin vat
nadu ananzang Hiridus na ana su. 20 Bara nan
Hiridus kuru a ti nlong lidu tinanzang a mati i
tursu Yohanna ilu nanya kilari lican. 21 Nene
kubi da, na Yohanna wa shintu anit vat nanya
nmyen, a shintino Yesu ku wang na awa din
nlira kitene kani puno. 22 Uruhu Kutelle tulu
kitene mye nafo kuwulung, liwui nuzu kitene
kani, “Fere gono nayi ning udin puzi ayi.” 23
Yesu liti mye, kube na awa cizin udursuzue awa
di nin nallus akut atat. Awa di usaun Yusufu,
usaun Heli, 24 usaun Mathat, usaun Nlawi,
usaun Melchi, usaun Jannai, usaun Yusufu, 25
usaun Matatiyas, usaun Amos, usaun Nnahum,
usaun Hasli, usaun Nayjaya, 26 usaun Maatha,
usaun Mattathiya, usaun Shimi, usaun Yuseka,
nin saun Joda, 27 usaun Yohanna, usaun Risa,
usaun Zurbabila, usaun Shaaltiya, usaun Niri, 28
usaun Malki, usaun Addi, usaun Kusana, usaun
Almodama, Usaun Iri, 29 usaun Yosi, usaun
Aliazara, usaun Yorina, usaun Mattahata, usaun
Lami, 30 usaun Simion, usaun Yahuda, usaun
Yusufu, usaun Yonana, usaun Aliyakima, 31
usaun Malaya, usaun Mainana, usaun Mattahata,
usaun Nattana, Usaun Dawuda, 32 Usaun Yassa,
usaun Obida, usaun Buaza, Usaun Salmona,
usaun Nahashuma, 33 usaun Aminasaba, usaun
Arana, usaun Hasruna, usaun Harisa, usaun
Peres, usaun Yahuda, 34 Usaun Yakubu, Usaun
Ishaku, Usaun Ibrahim, usaun Taraha, Usaun
Nahura 35 usaun SAruja, usaun Rauwa, usaun
Palaju, usaun Aberu, usaun Shalahu, 36 Usaun
kinana, usaun Arfakshada, usaun Samana, usaun
Nuhu, usaun Lamaka, 37 usaun Matushalaha,
usaun Anuhu, usaun Jarada, usaun Mahalailu,
usaun Kanana, 38 Usaun Anosha, usaun Shittu,
usaun Adamu, Gono Kutelle.

4 Nani Yesu, na iwa kullo ghe nin Uruhu Ulau,
akpilla unuzu kurawan Yahudiya, Uruhu nya
ninghe udu nanya kusho 2 nanya nayiri akut
anas shetan. Wa di dumunghe kikane, nanya na
leli ayire, na awa lii imon ba, udu nimalin nkoni
kubi alanza kukpon. 3 Shetan ghe woroghe,
“Andi fe gono Kutelle ari taah atala ale aso
uborodi.” 4 Yesu kauwa ghe ina nyertin, “Na
unit ba so ninlai bara uborodi cas ba.” 5 Nin
nani shetan dofino nunghe udu kiti kizalan,
adi durso ghe vat kipin tigo nanya inye na nin
kubi ba. 6 Shetan ghe woro ghe, “Meng ba nifi
likara asu tigo nanya kipin tigone nin ngongon
vat, meng wan su nsu nani bara ina nii nsu
tigowe kitene, tutun nwansa nnah ko ghaku
ulenge na ndinin nsuwe. 7 Bara nani asa uba

tumunu nbun nighe unii ngongon, vat nilele ba
so infe." 8 Bara nani Yesu kauwa a wono ghe,
"Udi nanya ninyerte uba tumuzunu Cikilari
Kutelle fe amere cas uba nighe ngongon." 9 Udu
nbune shetan dofino nin Yesu udu Urushelima
adi cio ghe kiiti kizalang kuttyi nliran a woro
ghe, "Andi fe gono Kutelle ari nyinna kikane. 10
Bara inyerte na bellin abati nono kadura mye
iminfi, ikese fi. 11 Inung ba ghantinfi nin nacara
mine, bara uwa tiro kitene litala." 12 Yesu
kauwa a woroghe. "Ina bellin na uwa dumun
Cikilari Kutelle fe ba. 13 Kubi na shetan nmala
udumuzunu Yesu ku, a nya a sunghe udu nkon
kubi. 14 Nani Yesu kpilla udu Ugalili nin likara
Uruhu, uliru kitene mye malla kiti vat nkilinu
ligan nmyino. 15 A dursuzo nani nanya kutyi
nliran ko gha wa sughe liru. 16 Nlon liri adah
Unazaret, kagbir kanga na ana kunjoku, nafo ile
imon na amene nsuzuwe, a pira kutyi nliran liri
nasabar, a fita ayisa a karanta inyerte. 17 Kufah
nnan nliru nin nuu Kutelle Ishaya ri iwa nighe
a puno kufe, asa kiti kaa na inyerte ule duku,
18 "Uruhu Kutelle di nin mye, Bara unashipai
nbellu uliru ucine kiti nakimon. Ana tuuyi
nbellin ibunku alenge na idi licin, nin npunu
niyisi nale na idi aduu, 19 Nin nbellu likus nse
nyinnu Ncikilari." 20 Na atursu kuffe, akpilla
mun ana unan kutuwa kutyi nlirane, atina
aso, iyizi na nite vat nanya kutyi nliran kpilla
kitimye. 21 A cizina uliru nanghinu, "Kitimone
nkullo nanya nlanzu mine." 22 Ko gha wanso
iyizi inba nanya nimon vat na awa bellin nanuu
itunna ikiffo tinu, bara tigbulang timang na ti
di nnucu nnu mye. I wa din du "Kaane gonon
Yusufu ari, sa na nani ba?" 23 Yesu woro nani,
"Kiden nari iba belle to tinan kugoldo, kabere
shinno nin litife, vat nile imon na tina lanza au
una su Ukafarnahum su inin kikane kagbirfe."
24 Ame tutun woro, "Kidegenari ndi nbellu
munu, na iwasa iyina nin nan nliru nin nnu
Kutelle kipin mye ba. 25 Kidegen meng di nbellu
munu, awani alenge na ales mine wa kuzu wa
diku gbardang kubon Iiya, kubi na kitene kani
wa tursu, sa uwuru udu akus atat nin tipwui
kutocin kubi na kukpon wandi vat kipine. 26
Bara nani na iwa tuu Iliya ku kiti nmong nanya
mine ba, bara cas udu kiti nmong uwani na
ules mye na kuu, kupo kipin Sidon. 27 Tutun
akuturu wa duku gbardang kubin Alisha unan
nliru nin nuu Kutelle, bara nani na iwa shinn
nin nmong ba se Naaman kunan Suriya." 28
Vat nanite nanya kutyi nliran lanza ileli imone
ayi mine nana. 29 Inung fita inutunghe nanya
kagbire nin likara, inya ninghe udu kitene likup
longo na iwa ke kagbir mine ku, bara itununghe
udak kutyin. 30 Ame tunna anya dert kiyitik
mine libau mye. 31 A tolo udu Ukafarnahum
kagbir nanya ngalili, namon asabar awandi
ndursuzu nanit nanya kutyin nliran. 32 Inung
wa kiffo tinu nin ndursuzu mye, bara awa
liru nin likarra. 33 Nene nanya kutyin nliran
umong wa duku ulenge na awa dinin Nruhu
nagbergenu, asu kuculu komg, 34 Iyaghari arike
basu ninfi Yesu kunan Nazarat? Udah kikane
uda molu nari? Meng yiru sa fe ghari, fere
Ulau un Kutelle!" 35 Yesu kpada agbergenu a
woro, "Taan tik inuzu nanya mine!" Kubi na
agbergenu liinghe kutyen kiyitik mine, anuzu
nanya mye sa uworu ataghe ukul. 36 Vat nanite
kiffo tinu, itunna nliru nanya nati mine, i woro,
"Imusin ntime tigbulan ghari tine? A kpada
agbergenu ananzang nin likara inanai inuzu
wa?" 37 Uliru we kitene mye tunna umala kiti
nanyan nkilinu kipine. 38 Na Yesu nsuna kutyin
nlira, apira kilari Simon, nene unan nwani
simo ne awadi nniu nin nkonu, inung foghe
acara nmemuku mye. 39 Bara nani a fita ayisina
kitime akpada ukone, atinna ashino, deddei
atina a fita acizina asu nani katuwa. 40 Kubi
ndiu nwui, anite da nin na nan tikonu gbardang
kitin Yesu, Ame tarda nani acara itino itinna
ishino. 41 Agbergenu nuzu kiti nani gbardang,
nin kuculu i woro, "Fe gono Kutelle Yesu kpada
agbergenu a wantina nani uliru. Bara iwa yinin
au ame Kristi ari. 42 Nin nshantu kiti ada, anya
udu kiti kah na unit duku ba, ligozi nanit wadi
npiziru ghe ida kiti kah na aduku, isu inda na
iba wantinghe asun nani. 43 Baara nani, aworo
nani, "Usoyi gbasari tutun nbellin ulinu ucine
kitene kipin tigo Kutelle nanya nigbir gbardang,
bara nanere iwa tuuyi kikane." 44 Nin nani
atina aleo ubun nbellu nliru nlai nanya natyi
nlira, nin vatt ligan Yahudiya.

5 Nene icizina, ligozi nanit wa kilinghe idin
lanzu nliru Kutelle, ame wa yisin ngau
kurawa. 2 Ayene tizirgin nmyin tiba yisin ngau
kurawa. Anan nduwane wandi imal nuzu nanya
tizirge, idin kussu tikuma. 3 Yesu wa piru
nanya njirgin Simon a woroghe a cancanah udu
ubune, a so nanya nzirge anin durssozo annite.
4 Na amala udursuzu nanite, a woro Simon ku,

“Ayiru uzirge a domun kiti chonchome bara
nduwaned.” 5 Bitrus kpana a woro, “Cikilari,
timorin katuwa, nati kifo imon ba, bara ligbulan
fe, mba tuu tikume ku.” 6 Na ita nani ikifo
iboo gbardang, tukume putuzo. 7 Iyicila adon
mine nin nacara na idi nton tizirgi ida bun
nani, idah ida kullo tizirge icizina wulu nanya
nmyen. 8 Na Bitrus nyene nani adio nabunu
Yesu anin din sughe, “Cacanah kupo nighe, bara
na meng unan kulapari, Cikilari.” 9 Imone wa
tighe Zikiki, ligowe nan nale na awadi nanghinu
nin kifu nibowe ulenge na iwa yiru. 10 Ulele
wa munun Yakubu nin Yohanna asaun Zabadi,
alenge na iwadi ligowe nin Bitrus. Yesu woro
Simon, “Ku na uwa lanza fiu ba, bara nenen
udu ubun uba kifizu annit.” 11 Kubi ko na
inutuno tizirgi mine ndas, isuna imone vat
idofin ghe. 12 Uwadi nani kubi, na awadi nanya
nkan kupin nigbire, umong unit wa duku nin
tikuturu. Na ayene Yesu ku, adio nbun mye
adin nfoghe nacara aworo, “Cikilari assa uyinna
uwasa ushino nin mye.” 13 Yesu nakpa ucara
mye adudo ghe, a woroghe, “Meng nyinna.
Shino.” Kitene tikuture tina tishino. 14 A kpada
ghe yenju awa bwllin umon, a woroghe, “Caanfi,
udurso litife kiti npirist, caan udi ni uhadaya
nwesu fe bara ubellun Musa, bara ushaida kiti
mine.” 15 Uliru litime mala kiti piit, Ligozi
nanit gbardang dah kitime nwonu ilanza ghe,
ndursuzu nani nan nshizinu nin tikonu mine. 16
Bara nani asuna nani apira nanya kusho usame,
bara anan tah nliran. 17 Iwa duku nlon liri na
awadi ndursuzu nanit, a Farisiyawa na nan wucu
kidegen wa duku, alle na iwa nucu niti ngangan
nanya nmyin Ngalili a Uyahudiya nin kakpiri
Urushalima. Agang Kutelle wadi litime nworo a
shhizin nin nanit. 18 Nene amon annit da, nin
nmong unan nkonu npenu nfunu, ipizira libau
longo na iba dak ninghe kitin Yesu. 19 Na iwa
se libau nworu Idamun ninghe ubun mye ba,
bara ukullu kiti, ighana kitene fitulleri kutyie
itoltunnghe kiyitik nanit nbun Yesu. 20 Na awa
yene uyinnu mine sa uyenu a woro, “Ikusu
alapi fe.” 21 Anan ninyerte nan na Farisawa
icizina utiru iworo, “Ghari ule na adin tizogo?
ghari nwasa awesu kulapi, nbanin Kutelle?” 22
Yesu wa yinin ukpilizu nibinai mine, a kauwa a
woro nani, “Iyaghari ntah idi kpilizuwe nanya
nibinai mine? 23 Uyemeri dinin dedei nbellu,
'Iwese alapi fe sa fita ucinu?” 24 Bara inan
yinno gonon nnit dinin likara nanya inyulele
akusu kulapi, nworo fi, 'Fita uyiru kuppe, fe
unya udu kilari.'” 25 Na nin mollu kubi ba
nbun mine a fita a yauna kuppe mye na wa
nnonku akpilla kilari mye adin nzazinu Kutelle.
26 Ko gha imone wa tighe zikiki izazina lisa
Kutelle, fiu da nani iworo, “Tiyene imon ipese
kitimone.” 27 Na ile imone nkatah, Yesu nuzu
kikane adi yene umon unan sesun ngandu lissa
mye lawi, asosin kudanga nsesun ngandu mye,
a woroghe, “Dofini.” 28 Lawi suna vat imon ile
na awa dumun adofinghe. 29 Lawi yicila ubuki
udiya kilari mye bara Yesu, anan sesun ngandu
gbardang wa dak ku, among annit wa sosin
nanghe idin leo ligowe kutebule. 30 Afarisiyawa
nin nan ninyerte wadi ngondilu nbun nan nan
kadura mye, iworo, “Iyaghari ntah idin lii nin
nso na nan sesun ngandu ligowe na nan kulapi?”
31 Yesu kauwa nani, annit alenge na idi acine,
na idinin su nnan nizu nkan ba, anan tikonuari
cas dinin su nnan nkan. 32 Na ina dakk nyicila
annit alau ba, ayicila anan kulapi ituba.” 33 Inug
bellinghe, “Nono kadura Yohanna asa itere tinu
nin nliran, nono kadura na Farisiyawa asa isu
nani inung nono kadura fe din nlii isono.” 34
Yesu woro nani, “Umon wasa aterunu kwanya
tiyime yita nanghinu?” 35 Bara ayiri ba dak na
iba da yiru kwanya tiyome, nanya naleli ayirere
iba teru tinu.” 36 Yesu tutunn lira nanghinu
nin tinan tigoldo, na umon wasa ayira kupari
kupese avah kukuse mun ba, asa asu nani, aba
jariu kuzeni kupese, kuzeni kupese wasa ado
dert nin kukuse ba. 37 Tutun na umon wasa
ayira nmyen narua ata lisu likuse ba asa asu
nani, nmyen narau mipese ba tutu nin lisuwe,
nmyen narauwe mala kiti, linin lisuwe putto. 38
Bara nmyen narau mipese, ibati minin nanya
lisu lipese lilau. 39 Na umon, asa asono nmyen
narau mikuse, adin piziru mipese, bara aba
woru, 'Mikuse katin.'”

6 Na iwa di lirin Nassabath na Yesu wadin cin
nanya kunen ni leu acurmye wadin nkulu
nati ni leu, ipara na cara mene ituna nlee. 2
Amon nanya na Farisiyawa woro, “Inyari ita
idin nsu nilemong le na i caun isu liri na Sabbth
ba?” 3 Yesu kauwa nani a woro, “Na anung
na karanta imung ile na Dauda wasu kube na
wa lazan kukpong, ligowe nan nanit na iwa di
nanghe? 4 Awa piru kilari Kutelle, ayira uburodi
ule na iwa ceu a leu umon nanya ukuru ama
alenge na imadi ligo we nan ghe un na priestari

cas ile." 5 Anin woro nani, "Gono nit Ucifari
un na Sabath." 6 Uda among Asabar na awa
piru nanya kutii nlira adin dursuzu anite kikane
umong unit wa diku nin ku girin cara. 7 Anan
niyert nang na Farisiyawa wadin yenju susut
sa a ba shinu nin mung unan konu lirin na
Sabath, inan se imong ile na inna Vuruzughe
mung. 8 Bara nani ayino ile imung na idin
kpilizue nibinai myene a woron nle na ucara di
kuger, "Fita, uyisin kitill nanite." Unite fita a
yisina kitene. 9 Yesu woro nani, natirin minu,
ucaun isu imong icine liri na Sabatha sa isu
inanzang i tucu ulai ya sa inanza unin?" 10 A
yenje nani vat anin woro anite, "Nakpa ucara
fe." Ata nani ucara mye kpilaku. 11 Bara nani
ayi mine nana ilira nanya natimine, kitene nile
imon na ibasu Yesu ku. 12 Uso nani, nanya
nayiri ane a ghana kitene liikup asu nliran, a
leo ubun nin kiitike vat nlira kiti Kutelle. 13
Kubi na kiti nshanta, ayicila nono katuwa mye,
a fere annit likure alenge tutung na iwa ni nani
lissa "anan kadura." 14 Tisa nanan kadura mye
inughe Simon (ulenge na iwa nighe lisa Bitrus)
nin gwana mye Andrawus, Yakubu, Yohanna,
Filibus, Bartamalawus, 15 Matta, Tomas, Yakubu
usaun Alfa, Simon, ulenge na idin yicughe
Zaloti, 16 Yahuda usaun Yakubu, nin Yahuda
Iskariyoti ulenge na aba lewughe. 17 Kube Yesu
tolo kitene likupe nan ghinu ida yisina kiti
kitendelen, ligozi na nan katuwa mye gbardang
wa duku, nin ligozi nani gbardang na inuzu
Nyahudiya nin Urushelima, nin nbui kurawa
Sidoniya a Utaya. 18 Iwa daka ida lanza ghe,
ukuru ise ushinu nin tikonu mine, anit alenge
na iwadi nniu nin nruhu unanzang iwa shinn.
19 Ko gha nanya ligoze wa dinin su a dudo ghe
bara likara nshishinu vat. 20 Ame yene anan
katuwa mye a woro, "Anung anan nmariari
ulenge na idi akimon, bara anughere anan kipin
tigo Kutelle. 21 Anan nmariari unughe na idi
lanzu kukpon nene, bara anug ba shittu, anan
nmariari anughe na idi kuculu, bara iba su
tisina. 22 Anan nmariari anughe asa anit nnari
munu, kubi na ikoso ligo nan ghinu, isu munu
nshina, inani nanza munu lisa nworo anug
umuguari, bara upiziru lisa ngono nnit. 23 Suun
liburi libo liyiri lole, inyizin bara ulanzu nmang,
bara fe base uduk udia nanya kitene kani bara
acif mine nanere iwa su anan kadura Kutelle.
24 Kash anung anang nimon nacara, barra imal
seru uduk mine. 25 Kash anung alenge na ishitin
nene, bara kukpon ba da munu nin ndu nbun,
kash anung na idi tisina. nene, iba su tiyom nin
kuculu nin ndu nbun. 26 Kash anung alenge na
anit di nliru gegeme kitene mine, bara acif wa
su anan nliru kinu nin nnu Kutelle nanere. 27
Bara nani meng di belle munu na idin lanzu,
taan usu na nan nivira nanghinu, isu imon icine
kiti nalenge na inari munu. 28 Taan aleenge
na itamunu unnu nmari, suun alenge na idin
tumunu ineo nliran. 29 Ame ulenge na areoufi
kuwwau kpiliya ghe kunbe, asa umon bollo
ugudum fe munu ghe kulutuk fe ku tutun. 30
Na vat nlenge na atirin fi, asa umon nbollo
imomon na idi infe, na uwa tiringhe anifi ba.
31 Ile imon na fe idinin su anit sufi fe wang su
nani. 32 Asa fe din su usu nalenge na idinin
su fere cas, iyaghari uduk fe? Vat inung anan
kulapi dinin nsu nalenge na idinin su mine. 33
Asa udin suu imon icine kiti nale na idin su
fi imon icine, iyaghari uduk fe? Nanere wang
anan kulapi din su we. 34 Asa udin yenju iba
biufi, iyaghari uduk fe? Inung anan kulapi din
nizu ure kiti nalenge na idin yenju iba kpillu ini
nani tutun. 35 Taa usu nnan nivira nin fi, usu
ghe gegeme. Niza nani ure na iwa ceo kibinai
nworu uba seru ba, uuduk fe ba yitu gbardang,
uba so gono nnan kitene kani. Bara ame liti mye
din su gegeme kiti nale na idinsu ugodiya ba. 36
Lanza nkune kune, nafo Ucif fe na adin lanzu
nkunekune. 37 Na uwa ti umon aso unan kulapi
ba, bara fe wang iwa su fi nani. Na uwa mollu
umon ba. Fewang na iba mollu fi ba, shawa nin
kulapi namong, fewang iba shawu nin kunfe.
38 Niza anit fewang iba niiti, uni udia na iba
zinlinu ukuru ituku bara kuyanga kongo na
uguro uman mun, kunere iba guni fe ku mun."
39 Akuru a belle nani tinan tigoldo. "Unan uduu
waansa adursu umon unit uduu libauwa? Asa
asu nani vat mine ba diu nanya kuwu, su nani
ba? 40 Unan nmasu nyinnu nimon wasa akata
unan dursuzu mye ba, bara kogha kubi ko na
amala umase, aba so nafo unan dursuzu mye.
41 Ani iyaghari nta udin yenju limoo nanya
niyizin gwana fine, na idin yenju kukunti na
ku di niyizifi ba? 42 Iyizirari uba bellu gwana
fine, 'Gwana nan nkala limoo longo na lidi
nanya niyizi,' fe litife na uyene kukunti na ku
di nanya niyizife? Fe unan rusuzu liti! Burno
ukala kukunti nanya niyisife, nin nani unin
yene gegeme limoo longo na lidi niyizin gwana
fine. 43 Bara na kon kutca kucine wansa anaa

kumat kunanzang ba, sa kutca kunanzan nii
kumat kucine ba. 44 Bara ko kuyemu kutca idin
kunin bara kumat mere. Bara na anit wasa ikala
kupu kidowo fimart ba, nanere iwasa ikala inabi
nanya fimart kusho. 45 Unit ucine nanya nile
imon na adin cisu kibinai mye, asa abelle imon
ile na idi icine, unan magunta nutuno imon
inanzang ile na idi kibinai mye nin nnu mye. 46
Iyaghari nta idin yicie, 'Cikilari, Cikilari,' nin
nani na idin dortu imon ile na nbellen munu
ba? 47 Vat ulenge na ada kiti nighe, a lanza
tigbulang adofino tinin a di nafo. 48 Adi nafo
unit ule na akee kilari amini nwuzu kiteen anin
tuno kutyi ata atata ku. Kubi na uwuru nda
kang nmyen nda kilari kane wasa kizillino ba,
bara kidinin litino licine. 49 Bara nani, ulenge
na a lanza tigbulang ninghe na adofino tinin
ba, aba so nafo unite ulenge na kidiin sa litino
licine, aswu uwuru ntolo, nmyen ndofino kilari
kane, deddei ki diu, na udiu wa ba caunuu ba."

7 Kubi na Yesu nmala ubellu nimon natuf
nanite, a pira Ukafarnahum. 2 Kucin nmong
unit udia, na awadi nin nkanu acina ukuu,
Cikilari wa di nin su mye. 3 Bara na alanza
ubellen Yesu, unit udia une to akukune na
Yahudawa idi yicila ghe adak ada tucu kucin
kone bara awa kuu. 4 Kubi na ida kupoo Yesu
inung tiringhe iworo, "Ucaun isughe nani, 5
Bara adinin su nanit bite, amere na ke nari
kutyin nliran kone." 6 Bara nani Yesu leo ubun
nanghinu kubi na awadii piit nin kilare unit
udia une to adondon mye iworoghe, "Cikilara
na uwa ti litife kudira ba, na meng batin uda
piru nanya kilari nig ba. 7 Bara nanere na nyene
liti nighe nbatin ndak kitife ba, belle ligbulang
kucin nighe ba shinu. 8 Bara meng wang unitari
na idinin tigo, ndinin nasojja, asa nworo ulle,
'Cang,' asa anya andi nworo umong, 'Da,' asa
ada, ame kucin nighe su nenge asa asu." 9 Kubi
na Yesu nlanza nani akiffo unu, a gitirino kiti
ligozi na idin dortu ghe, "Meng bellin munu,
vat nanyan Israila na nse umon nin nimusin nle
uyinu sa uyenu ba." 10 Inung alenge na to nani,
kpilla udu kilari idi se kucine nshino. 11 Nin
nkon kubi, uso na Yesu wadi ncinu udu kipin na
idin yicu unayin, adon katwa mye wadin ncinu
nanghe, ligowe nin ligozi nanit gbardang. 12 Na
ada kupo kipine kidia we, iwa min umong unit
na akuu, amere gone cas kitin nene, ame wand
ules mye na kuu, ligozi gbardang nanya kipine
wa di nanghe. 13 Na ayeneghe, Cikilari lanza
nkunekune mye kang, "Na uwa sillu ba." 14 A da
ubun mine adudo akwatu libe, itunna iyisina a
woro, "Kwanya, nbellin fe, fita." 15 Atina a fita a
so acizina uliru, Yesu yiraghe ana unene. 16 Feu
tina fi da nani vat. Itina nzazinu Kutelle iworo,
"Unan nliru nin nnu Kutelle udia nnuzu nanya
bite" nin "Kutelle din yenju anit mye." 17 Uleli
uliru kitene Yesu malla kiti nanya vat Yahudiya
nin nigbir kupowe. 18 Adon katuwa Yohanna
bellinghe vat nile imone. 19 Yohanna yicila adon
katuwa mye an waba, a ti nani udu kiti Cikilari i
woro, "Fere unan dak ule, sa umon ghari ule na
tiba so nca mye?" 20 Kubi na ida kupon Yesu,
anite woro, "Yohanna unan shintizinu nanit
nmyen nto nari kilifi ti woro fi, 'Fere unan Dak
Ule, sa umon duku na tibo soon nca mye?'" 21
Nkoni kube anit gbardang wa shinn nin tikonu
mine nin nniu na nan nruhu unanzang, ata anit
gbardang aduu yenje kiti. 22 Yesu kauwa a woro
nani, "Asa ikpilla, bellen Yohanna ku ile imon
na iyene inani lanza. Anit aduu di nyenju kiti, a
gurgu din cinu, akuturu din nshizhinu, aturi
din lanzu, idin fizu anan kul udu ulai, akimon
din lanzu uliru nlai. 23 Unit ulenge na asuna
uyinnu nin bara imon ile na ndi su ba, ame unan
nmariari." 24 Kubi na anan kaduran Yohanna
nkpilla, Yesu cizina ubellu ligoze nanite kitene
Yohanna, "Iyaghari iwa do nanya kusho ndi
yene amon ale na ufunu din pilluwa? 25 Bara
nani iyaghari iwa nuzu ndi yene, unit unan
kuyok kucine? Yene anit alenge na idinsu kuyok
kucine inani sosin nanya nlanzun mang, idi
kilari tigo wari. 26 Bara nani Iyaghari i wa
nuzu udas idi yene, una nliru nin nnu Kutelle?
Nanere, mong bellin munu, ame katin unan
nliru nin nnu Kutelle. 27 Amore ulenge na ina
nyertin litime, 'Yene meng nto unan kadura
nighe nbun fe, ulenge na aba kelu libau kamin
fe.' 28 Meng nbellin munu nanya nale na awani
na macu nani, na umon katin Yohanna ku ba,
nin nani tigo Kutelle akatinghe." 29 Kubi na vat
nanite nlanza nani, umunu anan sesun ngandu,
itambata Kutelle unit ulau wari, iwadi nanya
nalenge na iwae ushintinu Yohanna. 30 Bara
nani, Afarisiyawa nin na nan nyiru nanyan
nduka na Yahudawa, alenge na awa shintin
nani, iwa nari njinjin Kutelle bara atimine. 31
Nin nyanghari mba gwadu anit nko kuje muna?
Idi nafo iyaghari? 32 Idi nafo nono na idi navu
nanya nkassa, alenge na isa iso iyica atimine

iwroro, 'Tidin npee nishirau bara anughe, na
anug nsu ikarma ba, tisu tiyom ana anung
nsu kuculu ba.' 33 Bara na Yohanna wa dak
na asu kilecu sa usonu ba, anung woro, 'Ame
kugbergenu ri.' 34 Gono nnit daa adin nlii,
aso anug woro, 'Yene, ame unan kileou nin
nso udondon na nan sesun ngandu nin nanan
kulapi!' 35 Bara nani njinjin nsu utucu nvat
nnono mye." 36 Nene nkon ku Farisiyawa waddi
likura au Yesu lii imonli ninghe. Bara kubi na
Yesu npira kilari ku Yahudawe, ikilino kutebul
isu kileou. 37 Nani umon uwani wa duku nanya
kagbire unan kulapi, ayinno nworu Yesu din
nli nimon li kilari Kufarisiyawa, ada nin nmon
nnut albasta. 38 A da yisina nbun mye, kupo na
bunu mye a gilla. Imizine tantizo nabune, atina
nweze nin titi liti mye, ngbindirizinu nabunu,
nlolizu nanin nin nufe. 39 Kube na Afarisiyawe
alenge na iyicila Yesu ku, Iyene nani a kpiliza
nanya kibinai mye aworo, "Ndah unit ule unan
nliru nin nnu Kutelleri, awa yinnu imusi nwani
ule na adin duduzughe ame unan kulapiari." 40
Yesu kauwa a woroghe, "Simon, ndinin nimon
ile na mba bellinfi." A woro, "Belle unan yiru!"
41 Yesu woroghe, "Amon wa duku an waba iwa
seru ure kiti nnan nizu nre, warum wa sere
tidinari akat ataun, ulele tidinari akut ataun.
42 Na iwa dinin nikurfin nbiuwe ba, a woro
nani na iwa biya ba. Bara uyemeari nanya
mine ba katinu nin su mye?" 43 Simon kauwa
ghe aworo, "Ndi yenju ulenge na adin dortu
ghe ikurfun idia." Yesu woroghe, "Fe uwusu
kidegen dert." 44 Yesu gitirno kiti nwane a woro
Simon ku, "uyene uwani ule npira kilari fe, na
unayi nmyen nkusu nabunu, ame nin nmizin
a kikkai abunu, amini nwese nin titi mye. 45
Na fe ngbindiri ba, amere, unuzu kube na ndah
nanye, na asuna ugbindiri zinu nabunu nigbe
ba. 46 Na uwolo abunu nighe nin nuf ba ame
nwolo abunu nighe nin nnuf. 47 Bara ile imon
na asu, nworo fi ame ulenge na adinin nalapi
inani nyapa ghe, ata usu gbardang, bara ulenge
na iyapa ghe cinglin, ame nta usu cingling."
48 Atuna aworoghe, "Iyapa alapi fe." 49 Alenge
na idi kileowe ligowe woro nati mine, "Ghari
ule na awasa ayapa kulapi?" 50 Nani Yesu woro
nwani une, "Uyinnu fe sa uyene nsu utucufe
caan sheuwu."

8 Uso na nin dandaunu ba, Yesu cizina ucin
nanya nigbir ngangan na nitari, nbellu nliru
ucine, kitene kipin tigo Kutelle, inung likure
nya nanghe. 2 Among awani alenga na iwa kalla
nani Uruhu unanzan nan tikonu. Inughere,
Maryamu ule na idin yicughe Magdaliya, Kitime
iwa kalla ghe agbergenu kuzor. 3 Yuwana
uwanin Kuza, unan katuwa Hirdus, Suzana,
nan namon awani gbardang, alenge na iwa
buun nani nin nimon nacara mine. 4 Nene na
ligozi nanit gbardang nzura ligowe, umunu anit
ale na iwa cinu udak kiti mye unuzu nigbir
gbardang, asu uliru nanghinu nin tinan tigoldo.
5 Unan tibila ndo nbilisu nimus, na adi tibile
imon imusu disso, libau, ipatila inin nin nabunu
anyin kitene kani da pilla inin. 6 Imon imus
disso kiti ikoto, bara na idinin nmyin ba. 7 Har
nene imon imus disso kiti nimart, na imarte
nkuno ligowe nin nimuse, imarte buco imuse. 8
Bara nani imon imus disso kutyin kucine inin
na iyoli na iwa duru akat kazakure." Kube na
Yesu nbelle nani, ayicila nani, "Vat nlonge na
adinin natuf na alanza." 9 Inung nono kadura
mye tiringhe iyaghari tinan tigoldo mye di
nbellu. 10 Yesu woro nani, "Ina ni munu kubi
iyinin imon linyeshin kitene kipin tigo Kutelle,
bara kagisine iba bellu nani nin tinan tigoldo,
'iba yenju na iba yene gegeme ba, iba lanzu,
na iba yinnu ba.' 11 Nene tinan tigoldo tinere,
imuse uliru Kutelle ri. 12 Imus ile na idisso
libou, innere anit alenge na ilanza ligbulang
nliru, shetan uni nda ada bollo ligbulang nliru
nanya nibinai bara iwa yinin ise utucu. 13 Inin
ile na idisso kiti natala anitari alenge na ilanza
ligbulang nliruwe, inani sere nin liburi liboo na
iyisin nin likara ba, inung sa iyinna bara kubi
baat, kubi na igwada nani asa idio. 14 Imus ile na
idisso kiti nimart inughere anit alenge na ilanza
ligbulang nliru, inani nsuna linin inani nda
parda nani nin nbellen nikurfung nin nlanzu
nmang nlai, na isa ina imus ile na idisso kutyin
kucine. 15 Inughere anit ale idinin kibinai kilau
ninn nan nbellu kidegen, na imala ulanzu nlire,
imino unin nin likara, isu kumat nin likara. 16
Nene, na umon duku ule na aba ti ulah npitila
awufu nin kishik, sa a ceo nanya lii nkoni, se
dei atarda unin kutet, vat nlenge na apira ama
yenu nkananghe. 17 Na imomon nyeshin, ilenge
na una sali sa uyinnu ba, a na imomon nyeshin
ile na iba yinnu idak nanya nkanang. 18 Suun
seng nanya nlanzu, vat nlenge na adumun,
amere iba kpinghe ku, ame ule na asali mun,
iba seru ile na adin kpilizu a adumun." 19 Kubi

na unan Yesu nin nuane wa kiti mye, iwase
uduru kupo mye ba, bara gbardang nanit. 20
Ibellin ghe, “Unafe nin nuanafine yisin ndas,
idinin su iyene fi.” 21 Yesu kauwa aworo nani,
“Una nighe nin nwana nighe, inunghere alenge
na idin nwana nighe, inughere alenge na idin
lanzu uliru Kutelle idorto unin.” 22 Nene uso
nlon liyiri, Yesu nin nono kadura mye ipira
nanya nzirgin nmyen, a woro, “Nati kafin udu
uleli uwul kulle.” Itunna ndinna ikafinar. 23 Na
idinna ukafine, Yesu tina nmoro fiyilili nfunu
fita kang nanya kulle, uzirge kullo nin nmyen
itunna ipira nanya tikanci. 24 Nono katuwa
mye di fiyaghe, iworo, “Cikilari, Cikilari, nmyen
ba millu nari!” A fita akpada ufune nin mye
ne, fiyilili yisina kite so dang. 25 Uyinnu mine,
sa uyene de atirino nono katuwa mye nanya
fiu nin kiti tinu itirino atimine, ghari ule adi
kpadizu ufunu nin nmyen, inani din dortu
ghe?” 26 Ikafina udu kipin Ngarisinawa, na
ki nleli uwul Ngalili. 27 Kubi na Yesu yisina
nbiu kurawa, a zuro nin nmong unan nilaza
nanya kipine, nin dandaunu na adin nsho. Imon
a sosin kilari ba, asosin nissek. 28 Na ayene
Yesu ku, usu agilla adio nabunu mye, atah ntet
kang, “Iyaghari udin piziru kiti nighe Yesu gono
Kutelle? Inan kitene, ndin nfofi nacara yenje
uwa fuuni ba.” 29 Yesu atta uruhu unazan ghe
a nuzu nanya nnite, nkon kubi gbardang asa
imone yiraghe. Inani sa itaghe inyang naccara
nin nabunu, iceoghe unan ncaa, asa atasa inya
ghe agbergenu wunnu ghe udi niti ninanzang.
30 Yesu tiringhe, “Lisafe ghari?” A kawoghe,
“Libutari,” Bara agbergenu gbardang di nanya
mye. 31 Ifoo Yesu ku acara kang, na awa mollu
nani ba. (Abyssos g12) 32 Ligo naladu wa di kileo
kusari, agbbergenu foo Yesu ku acara, asun
nani, ipiru nanya naladu, Yesu yinna nani.
33 Na agbergenu nnuzu nanya nnite, idi piru
nanya naladue, itunna iputu nin ncum idi diu
kule ituna iwulu. 34 Na anan libiya nalade
nyene ile na isu, ido nanya kipine nin ncum,
idi bellin kagbire nin nanya kipine. 35 Anite
nuzu idi kiti Yesu, ise unite ule na agbergenu
nnuzu kiti mye, sosin nabunun Yesu, nin nimon
kidowa nin kibinai dert, ilanza fiu. 36 Alenge
na iyene nani ibelle anite inda na agbergenu
nnuzu, unite uni nshino. 37 Vat nanite kipin
Ngarisinawa woro Yesu ku asun nani, bara anite
apira uzirgi nmyen a nya. 38 Unite ulenge na
agbergenu nnuzu kiti mye, foo Yesu ku acara
adofinghe. Yesu kpiliya ghe aworo, 39 “Kpilla
kilari, ubellin ile imon na Kutelle nsu fi, unite
kpilla abelle nanya kipine vat nile imon na Yesu
nsu ghe. 40 Na Yesu nkpilla, ligozi nanite ta
ghe mahabi, bara vat mine di ncaa mye. 41
Umon unit lisa mye Jairus, udia kutyi nlirag
ada dio nabunu Yesu nfo ghe nacara adak kilari
mye, 42 bara gono kishono mye kirum, unan
nakus likure, anon fawal, na Yesu wa cinu
uduwe, ligozi keseghe. 43 Umong uwani wa
duku, ulenge na awadi nanya nmyi, akus likare,
na ase unan nshinu ninghe ba. 44 Ada mamal
mye, adodo imon mye likot nanya kube nmyi
mye yisina. 45 “Ghari ndudui?” Yesu tirino,
vat mine ta amusuku, Bitrus woro, “Cikilari,
anite di gbardang ina ni din parduzu fi.” 46
Yesu woro, “Umong ndudui, yinno likara nnuzu
kiti nighe.” 47 Uwani nin nyene, na awanya
anya likire ba, ada nin ketizu adeo nabunu
mye. Nbun nanite vat, abelle ile imon na ita
amini ndudoghe, nin inda na atunna ashino. 48
Atunna aworo, “Ushono, nigh uyinu sa uyenu fe
nshino ninfi. Can sheu.” 49 Kube na Yesu wadi
nliru, umon da kiti mye unuzu kilarin Jairus
udia kutyi nliran, “Ushono fe, nkuu. Yenje uwa
damu unan dursuzu ninyerte. 50 Nin lanzu
nani, Yesu woro, “Jairus ku, yenje uwa lanza fiu,
yinna ushono fe ba shinu.” 51 Kubi na aduru
kilarin Jairus, na ayinna umon pira ninghe ba,
se Bitrus nin Yohanna a Yakubu, a ucif nin nnan
ngone. 52 Vzat ninite yita kuculu nin tiyom,
“Cinnon kuculu Yesu woro na akuu wari ba,
adi nmorari.” 53 Isisaghe, bara inug yiru a kuu,
wari. 54 Akiffo ghee ncara a woro, “Gono nig
fita.” 55 Ulai mye kpila, nanya mye, kubi atuna
afita, Yesu woro nani inighe imomon alii. 56
Anit mye kiffo tinu, yesu woro nani na iwa
bellin umon imon ile na idi ba.

9 Ayicila nono katwa mye likure nin wabe, ana
nani likara kitene nagbergenu nin shizhinu
nin tikonu. 2 Ato nani, idi bellin uliru kiti
kipin tigo mye, nin shizinu nanan tikonu. 3
A woro nani na iwa yiru imon bara ucine ba,
sa uca, imon inyi, imonlii, ukurfung, sa alutuk
abba. 4 Vat kilari ka na ipira soo kinin, udu
liyiri lo na iba cinu kipine. 5 Inung alle na
inari munu, asa iba nuzu nanya kipin, kotinon
lidau we nabune mine, liba so ushaida nati
mine.” 6 Itunna iwatuna, ipira nigbire itina
nbellin nliru umang, nin shizinu nanit niti

niti. 7 Hirdus ugo na alanza ile imon na idinsu,
au Yohanna unan shintu nanit infita. 8 Kiti
namong idin su Iliya nsah, among woro umon
unan nburnari, in fita nanya na nan nlai. 9
Hiridus woro, “Ina malu ukalu liti Yohanna, ani
ghari ndi nlanzu kiti mee nene.” Hiridus do
npiziru ayene Yesu ku. 10 Alenge na iwa tuu
nani issah, ibellinghe vat nile imon na isu, anya
nanghinu ligowe nanghe, udu kipin Batsaida. 11
Inung ligoze lanza nani Idofinghe, atah nani
mahadi, abelle nani ubellen kipin tigo na idinin
su inshinue. 12 Nin ndu kulelen, inung likure
nin wabe, woroghee suuna ligoze idoo nigbir
nkilinue, idi piziru kiti linanin nin nimonli,
bara kikane na tidi ku kushori. 13 Aworo nani,
“Nan nani imonli ili.” Inug woro, “na tidi nin
nimomon na ikatin nfungul utaun nin niboo
ibba ba, sse tido tidi seru nani imonli bara
ligozi vat. 14 Iwadi annit amui alaun. A woro
nono kadura mye, “Taan nani iso acuri akut
ataun taun. 15 Isu nani anite so vat kutyin. 16 A
yauna ufungul utaune nin niboo ibe, ato iyiizi
kitene atah nmari ku, a pucu agir anaa nono
katuwa mye, inin koso nani. 17 Inung vat leo
ishito, kagisin nbubun nimole nazza, ipitirno
ita nakuzun likure nin nabba. 18 Idoo nkon
kubi adin nti nliran usame, nono katuwa mye
nanghe anin tirino nani, “Ligozi din su meng
ghari?” 19 Ikauwa ghe iworo, “Yohanna unan
shintu nmyen (Baptisma) amon woro Iliya,
amon woro nkon kunan nburnuari in fita.” 20
Anin woro nani, “Anung dinsu meng ghari?”
Bitrus kauwa aworo kristi unuzu Kutelle.” 21
A wunno nani atuf, Yesu woro nani na iwa
bellin umon ba. 22 Nworu gono nnit ba niu nin
nimon gbardang, iba nari ghe, akune nin uso
napirist a anan ninyerte, iba mollughe ayiri
atat a ba fitu nin lai. 23 A woro nani vat, “Asa
ule na adinin nsu adak kiti nigh, aba nari liti
mye, aba diru, ule na anari litime bara meng
aba se utucu. 24 Ulenge na idinin su a tucu liti
mye, aba diru, ule na anari litime bara meng
aba se utucu. 25 Iyaghari ncaute unit se imon
inye vat, anin dira ulai mye? 26 Vat nle na adi
nlanzu ncin nigh nin ligbulang nigh, gono nnit
ba lanzu ncin mye nwui une na aba dak nanya
ngongon Ncif mye nin nono kadura Kutelle.
27 Nworo munu kidegenere indi bellu munu,
among yisin kikane, na ukul ba dudu nani ba, se
idoo kipin tigo Kutelle.” 28 Na ayiri kulir nkata
na Yesu nbelle nani tigbulang tone, ayira Bitrus,
Yohanna, a Yakubu, ighana kitene kupara ati
nlirag. 29 Na adi nliraghe, umuro mye saka,
imon mye tunna ipo pau nwaltu. 30 Itunna ise
amon naba ida idin nliru nanghe, ashe Musa
nin Iliya. 31 Ale na iwa yenje nani gongon, idin
nliru kitene nnyiu mye, ule na iba kullu nanya
Urushelima. 32 Kubi, Bitrus nan nale na iwa
di nanghe nmoro wadi nani kang, na izinto,
iyene ngongon mye nin nale iwa yisin nanghe.
33 Uso nani, na inya ligowe nan Yesu, Bitrus
woroghe, “Cikilari ucaun na tidi kikane, tiba ke
adanga atat, ti ke kurum kun Iliya.” Na ayinno
ile imon na adin belle ba. 34 Kube na adin
belle nleli imone, kuwut tolo ku tursu nani,
fiu da nani, na kuwute nkilino nani. 35 Liwui
nuzu nanya kuwute liworo, “Gono nighari kane
na ina fere lanzan ghe.” 36 Na imala ulanzu
liwuiye, Yesu yita usame, inung so tik, nanya
nayiri ane na iwa bellin umong ba, ile imon na
iyene. 37 Ukurtunu nkuiye, na isa unuzu kupara,
ligozi nanit da zuro nanghe. 38 Umon nanya
ligozi gilla a woro, “Unan yiru ndin fofi nacara
yene usaun nighe, amere gono nighe cas. 39
Yene Uruhu sa uyaunghe, amalzino, aketize,
anutuzuno kupunget nnuwe, na asa usunghe ba,
se ushalaghe. 40 Asa nfo nono katwa fa acara,
nshin ninghe na isa iyinno ba.” 41 Yesu kauwa
a woro, “Anung anan salin nyinnu nin kuji
kugbas, udu kishiyari nba yinu uso nanghinu
danin nsaun fe kikane.” 42 Na gone din cinu
uduwe agbergenu yaunghe ilina kutyin atunna
nketizu. Yesu kpada Uruhu unanzang, ashino
nin gone, anin nakpa ucife. 43 Vat mine yene
nziziki ngbardang Kutelle, na vat mine nkiffo
tunu nile imon asu, ani woro nono katuwa
mye, 44 “Na to tigbulanghe do piit nnit nacara
nanit.” 45 Na inin wa yinin ule idiru ba, Bara
na uwa nyeshin kiti mine na iyinno liti nlire
ba. Vat nani nlanza fiu nworu itiringhe uliru
une. 46 Manyardang fita nanya mine, nbelleng
nworu ghari ba so udiya mine. 47 Yesu nin yiru
nkpilizu nibinai mine, a yicila kagone kabene
a yisa likot me, 48 Anin woro nani, ulenge na
asere gono kane, asere menku. Ulenge na asere
menku, asere ulenge na ana tuuyi, ulenge na
aceo liti me nafo gono kibene amere ba so
udya nanya mine. 49 Yohanna kauwa, “Cikilari
tiyene umong nutuzunu nagbergenu nin lisafe,
tinanin wantinghe, bara na adi ndortu nari ba.”
50 Na iwa wantinghe ba, “Ubellun Yesu, vat
nlenge na adi nivira nan ghinu ba unminere.”

51 Na ayiri nyiu me nda susut aceo umuro me
udu Urushelima. 52 Ato anan kadura nbun me,
inya ipira kagbir Nsamariya, ikeleghe imone. 53
Anite kikane wa tighe mahabi ba, bara amal
ciu umuro me udu Urushelima. 54 Na nono
katuwa me, Yakubu nin Yohanna inyene nani,
iworo, “Cikilari titi ulah tolu umolu nani?” 55
A gitirino a kpada nani. 56 Itunna inya udu
nkan kagbir. 57 Na idin cine libau we, umon
woroghe, “Meng ba dofin fi udu kika na uba
duu.” 58 Yesu kauwa a woroghe, “Ninyan yau
dinin tiyyi, Anyin yita nin nado, meng gono
nnit dinin kiti nciu liti ba. 59 Anin woro nmong,
“Dofini.” Ame woroghe, “Cikilari ucizine na ndo
ndi kassu ucif nigh.” 60 Ame atimine anan nkul,
fe can udi belle piit nin npash uliru kipin tigo
Kutelle.” 61 Umong ugang woroghe, “Meng ba
dofinfi Cikilari, na ntuu ndi bellin anan kilari
nighe meng nya.” 62 Yesu kauwa a woroghe,
“Na umong duku alenge na ata ucara me nkeke
nikawa, asa a gitirno, na abase upiri kipin tigo
Kutelle ba.”

10 Nene, nkon kubi Cikilari fere annit akut
kuzor, ato nani nababa ido ubun mye
nigbire nin niti nanga na amye dinin su nduwe.
2 A woro nani, “Ugirbe karin, anan katuwa
yita cing. Bara nani nta munu sun nlirang,
Cikilaringirbi nan kpina anan ngirbe ku. 3 Caan
munu ntomunu nafo akam nanya ninyonyo, 4
Na iwa yaun nkka nikurfun ba, sa nkkan ncin
ba, sa akwatak, na iwa su ilip libau ba. 5 Nanya
vat kilari ka na ipira, nin cizine woro, 'Nsheu so
nanya kilari kane.' 6 Asa unan kibinai kisheu
duku, nsheu mine ba so nanghe, andi na aduku
ba, nshew mine ba kpilu kiti mine. 7 Soon nanya
kilari kani, ilii iso ile imon na ina mune, bara
unan kauwa nbatina aseru uduk mine na iwa
dortu niliri ba. 8 Vat kagbir ka na ipira, asa isere
munu leo vat nile imon na inna munu, 9 shinon
nin na tikonu, iworo nani, 'kipin tigo Kutelle di
susut nanghinu. 10 Bara vat nanya kagbir ka na
ipira asa na isere munu ba, nuzun nanya tibau
mine iworo, 11 'Vat lidau kagbir mine na litafina
nabunu bite, ti wese kiti mine, bara yinnon
kipin tigo Kutelle nda susut nanghinu.' 12 Meng
nworo munu, uwui nwucu kidegen, nbati ayi
asheu nin Sodom nanin kipin kane. 13 Kash
Korasinu! Kash Batsaida! Dafo umon izikiki ile
na ina su kiti mine nda innere inasu ntaya nin
Sidon iwa su udiu kutyin, iwa shonu imon tiyom
iso nanya ntong. 14 Bara nbati ayi asheu nin
ntaya nin Sidon au na anug ba. 15 Anung anan
Kafarnahum idin kpilizu iba ghantin munu
kitene kane? Nani ba iba da nin ghinu udu
kuwu nlah sa ligan. (Hadēs g86) 16 Ule na alanza
munu, alanza menku, ule na anari munu anari
menku, anari ule na ana tiiyi. 17 Anit akut
kuzor ane saa nin liburi libo, agbergenu nna
nari atimine nanya lisafe. 18 Yesu woro nani,
“Nwandi nyenju sheitan wa diu kitene kani
nafo ummali nu kiti. 19 Yenen, ina na munu
likara, ipatilu iyii nan ninang, nan vat nakarra
na nan nivira mine, na imomon ba lanzu munu
ukul ba. 20 Vat nani na iwa su, liburi liboo
bara nani cas ba, nworu tiruhu nna atimine
kiti mine ba, suun liburi libo inyertinee ti sa
mine kitene kani.” 21 Nanya kubi kurum, asu
liburu libo nanya Nruhu Ulau, “Nzazin fi Ucif
nigh, Cikilarikitene nin kutyin bara unyeshe ile
imone kiti ni najinjin anan yiru, umini npuno
kiti nalenge na ina dursuzo nani ba, ni nono
nibebene, nanere Ucif nigh, ucaun nanya nyenu
fe.” 22 “Vat nimon Ucif nighe na niy, na umon
yiru gone ba, Ucife, na umon yiru Ucife ba se
gone, vat nle na gone nyinna aba dursu ghe
liti mye.” 23 Na agitirno kiti nono katuwa mye
a woro kusari, “Anan nmariari alenge na idin
yenju ile imon na anug nyene. 24 Meng woro
munu gbardang na nan nliru nin nnu Kutelle
nan nago din piziru iyene ile imon na anung na
yene na iyene inin ba, Ukuru ilanza ile imon na
anung na lanza, na ilanza ba.” 25 Nani umon
unan ndursuzu nduka na Yahuduwa, dumunghe
a woro, “Unan nyiru iyaghari nba su inan se
ulai sa ligan?” (aiōnios g166) 26 Yesu woroghe,
“Iyaghari di nanya ninyerte nduke?” 27 Akawa
awooro, “Ubati usu Ncikilari Kutelle fe, nin vat
nlaife inin vat likara fen nin kibinai fe, nin
ndindin lisosin kupofe nafo liti fe.” 28 Yesu
kawa a woroghe, “Ubelle dert, su nani unan
so.” 29 Ame unan yiru ninyerte dinin su a
durso liti mye, a woro Yesu ku, “Ghari udondon
kupo nighe?” 30 Nkawe Yesu woroghe, “Umon
unit wa nuzu Nurushelima udu Ujariko apira
nacara nakiri, ifoghe icinghe fal. 31 Nanya kube
umon upirist dofino libau we, n ayene a raffa
likot akata nkon kusari. 32 Nani tutung nkon
kuliviyawa da kitene ayene ghe, akuru ayira
nkon kusari akata. 33 Nkon ku Samariyawa di
ncin mye ada kiti nkunekune mye. 34 Ada kupo
mye atece ghe annute, atintio ghe nnufu ku, a

tarda ghe kitene kajaki mye, ada ninghe kilari
namara, amin ghe gegeme. 35 Ukurtunu nkuiye,
ayira isule iba anah unan kitene aworoghe,
'Mini ame gegeme, ndo ndak, vat nile imon
na Uwutuno mba biufi.' 36 Uyemeri nanya na
watat ale udin yenju adi udondon lisosin kiti
nle na awa piru a cara nakire?" 37 Unan yure
woro, "Ulange na awa lanza ukunekune." Yesu
woroghe, "Can udi su nani." 38 Nene ikiffo
ucin, ipira nkan kagbir umon uwani lisa mye
Marta taa ghe mahabi, ada ninghe kilari mye.
39 Ayita nin gwana kishono lisa mye Maryamu,
aso nabunu Ncikilari adin nlanzu nliru mye. 40
Ame Marta yita nijasi likanju nimoli ado aworo
Yesu ku, "Cikilari na fe nyene gwana ninghe
ncini likanje usanin ba? Bara nani belinghe
ada buuni." 41 Ame Cikilari kawa a woro ghe,
"Marta, Marta, fe ndama nin nimon gbardang.
42 Imon irumari cas icine. Maryamu nfere imon
icine ile na umon ba bollu kiti mye ba."

11 Na amala nliran nkan kiti, umon nanya
nono kadura mye woro, "Cikilari, dursuzo
nari usunn nliran nafo na Yohanna wa dursuzo
nono kadura mye." 2 Yesu woro nani, "Kubi
na iba su nliran woron, 'Ucif na lisafe so lau.
Na kipin tigo fe dak. 3 Na nari imonli nkolome
liyiri. 4 Shawa nin nalapi bite, nafo na arike din
shawuzu nin nalenge na isu nari alapi. Na uwa
do ninghirik kiti ndumuzunu ba.'" 5 Yesu woro
nani, "ghari nanya mine dimun ndondon, amin
ndo kiti mye nin kiyitik, a bellinghe, 'Udon
nigh nei ure nakalan nfon gol atat, 6 umong
udon nigh worin ndak unuzu ncin, na ndinin
nile imon na nba nighe ba.' 7 Ame ulele nanye
ba kawughe, na uwa damei ba, nmal tursu
kibulung, meng nan nono nmall noo, nwasu
nfita nnafi ufungul ba. 8 Meng nbellin munu,
ko na aba fitu a nighe ufungule ba bara fe udon
mere, bara uciu kibinai fe nin salin nlanzu
ncing, aba fitu anifi ile imon na udinin su we
gbardang. 9 Meng tutun nbellin munu, tirinon
iba nii munu, piziran iba se, reyon kibulu aba
punu, munu mun. 10 Bara vat nle na atirino
aba seru, unan piziru ba se unan nrizu kibulun
iba punghe mun. 11 Ghari nanya mine ulenge
na adi ikifi gono mye ntiringhe ufungul aba
nighe litala, sa fibo anaghe fiyii ya? 12 Sa atirin
likpai, ana naghe finagha? 13 Bara nani anung
na idi anan maggunta, iyiruufilizinu nimmon
icine kiti nono mine, iyaghari ngbardang na
ucif mine kitene kani ba nii Uruhu Ulau nale
na itiringhe?" 14 Nin kidughee, Yesu wa di
nutuzunu nagbergenu, nan naturi, uso kubi
nna agbergenu wa nuzu, unit uture lirina,
ligozi nanit kiffo tinu! 15 Among nanya nanite
woro, "Nin Bazelbula, ugo nagbergenu adin
nutuzunu agbergenu." 16 Among dumunghe
idin piziru nalama unuzu kitene kani. 17 Yesu
yinno ukpilizu mine, a woro nani, "Vat tigo
tongo na tidi nivira nati mine ti ba so hem,
Kilari ka na kidi nivira nati mine kiba di. 18 Asa
Sheitan di nivira nin liti mye Iyiziyari tigo mye
ba yisina? Bara anung nworo ndin nutuzunu
agbergenu nin Balzebul. 19 Andi ndin nutuzunu
agbergenu nin Balzebul, nin iyanghari anan
dortu din nutuzunu muna? Bara nani inung
ba so munu anan sharaa. 20 Ama asa ndin
nutuzunu agbergenu nin liyicin Kutelle, kipin
tigo Kutelle nda kiti mine. 21 Kubi na unan
likara, kullun nin na soja idin ncaa kilari mye,
imon mye ba so cai, 22 bara kubi ba unan likara
nsu inasara a bollo imon likum kit nnite, aba
pitirinu imon nacara nnit une. 23 Ulenge na adi
nin mye ba, adi nivira nin mye ame ulenge na
apitirno nin mye ba ashagilina. 24 Kubi kongo
na uruhu inanzang nnuzu kiti nnit, asa akatiza
kiti nmyen, adin piziru nshinu, asa na ase ba,
a woro, 'Nba kpillu kilari kanga na nna nuzu
ku.' 25 Na akpilla, aba se kilari ikuzu kinin
inin ceo kinin gegeme. 26 Aba nuzu adi yiru
nton tiruhu kuzor, tongo nati katinghe nin
magunta, vat mine ba dak ida so kikane, imali
lisosin nnit une ba katinu uburne nin nanzang.
27 Uso kubi na abelle ileli Imone vat, umon
uwani ghantina liwui mye nbun ligozi nanit,
a woro, "Nmarari liburi longo na lina marufi,
nin nayazin ale na una mazin ku." 28 Bara
nani ame woro, "Anan nmariari alenge na idin
lanzu tugbulan Kutelle, inani myin tinin." 29 Na
ligozi din pitiru anit gbardang, acizina ubellu,
ko kuje, kuji magunta ri, idin piziru alama, na
amon duku alenge na iba nii nani ba, se an
Yunana. 30 Nafo na Yunana wa da so alama
udu uniniva, nanere tutun gono nnit, ba so
alama kiti nko kuje. 31 Uwani ngo Kusari nkudu
ba fitu liyiri nwucu kidegen nin nanilime nko
kuje ati nani iso anan nca nkul, bara awa duk
unuzu nimalin kutyin ada lanza uyiru Solomon,
ayene ulenge na akatin Solomon ku kikane. 32
Nanilime Nninniva ba yisinu liri wucu kidegen,
nin nanit kuji kone, iba ti nani iso anan ncaa

nkul, bara iwa diu kutyin nin wazi yunana, yene
umon duku, akatin Yunana ku adi kikane. 33
Na umong duku ulenge na aba ti ulah npitila a
nyeshe unin ba, sa kadas kukuzun, se kitene kiti
ncise bara alenge na iba piru iyene nkanang.
34 Iyizife nnert upitila kiddowo fe ba kullu nin
kanag, andi iyizi caun ba, to kidowo fe ba kulu
nin Sirti. 35 Bara nani su seng, nkanang nanya
fe na nsirtiyari ba. 36 Asa nanere, kidowo fe
kulun nin nkanang, na nkan kiti di nsirti ba,
vat kidowo fe ba so nafo uputila a udin kassu,
aba tifi nkanang." 37 Kubi na amala utiru, ku
Farisiyawa bellinghe au idi lii imonli kilari mye,
Yesu do adi lii imonle. 38 Kunin Kufarisiya su
amamaki nworu atina nlw sa ukusu nacara. 39
Ame Cikilari woroghe, "Anung a Farisiyawa,
asa ikusu mamal nkop nin kishik, nanya mine
kulun nin ucuci a magunta. 40 Anung anan
sali nati! Na ulenge na ana ke udase, amere
na ke nanye ba? 41 na anan sali nimon ile
imon na idi nanye, vat nimone bati lau. 42 Bara
nani, kash, anung Afarisiyawa bara idin nizu
uzakka nimon kunen vat, inani nsuna imon
icine nin su Kutelle. Uso lellei tisu gegeme nin
nsu, na tiwa dira usu kagisin nimon ba tutun. 43
Kash anung Afarisiyawa, idinin su lisosin nbun,
nanya nkasssa we. 44 Kash udu kiti mine, idi
nafo nissek nanga na idin yenju ba anit sa ipalila
sa uyiru mine." 45 Umong unan yiru nanya
nduka Nayahudawa kauwa aworoghe, "Unan
yira ile imon na ubelle tigozori kiti bite." 46
Yesu woroghe, "Kash anung anan nyiru nduka!
Bara asa anung na anit kutura gbardang kun
nijasin in yauna, anung ba dudu kutura kone
nin tiyicin mine ba. 47 Kash udu kiti mine,
anun din ke niti nlizinu nin na nan nliru nin
nnu Kutelle, alenge na acif mine wa mollusu
nani. 48 Bara anung iyizi inbari, iyinna nin
katuwa nacif mine, bara inughere wa molusu
anan nliru nin nuu Kutelle, ina ke nisek mine,
inan lizino mung. 49 Bara nanere tutun uyiru
Kutelle a woro, 'Nba tuu nani, anan nliru nin
nuu Kutelle, nin na nan kadura, ibati nani ineo,
imolsu amon mine.' 50 Ko kuje, inughere ba
yaunu uhaki nmyi nanan nliru nin nnuu Kutelle
mongo na iwa gutun, tun uburnu inye, 51 Unuzu
nmyi Habila udu Zakariya ule iwa mulu kiyitik
nbagadi nin kilari nliran, nanere nworo munu
ko kuje ba yaunuu uhakke. 52 Kash anung anan
nyiru nduka na Yahudawa, bara ina yaun imon
npunu nyiru, na anung ati mine npira ba, inani
nwantina anan pire." 53 Kubi na Yesu nsuna
kikane, anan ninyerte nan na Farisiyawa ighana
ghe, isu amusunanghe kitene nimon gbardang,
54 Nkukari nwori ikiffo ghe nanya tigbulang
mye.

12 Nanya nkoni kube, na gbardang limui
nanit wa zuro ligowe, gbardang ipalila
ati mine, acizina ubellu nono katuwa mye,
"Yinnon ubellen nyist na Farisiyawa, unere
magunta. 2 Bara na imomon duku ilenge na
inyeshin, ile na iba punu ba, sa itursun ile na
iba yinnu ba. 3 Bara vat nile imon na ubelle
nsirti, iba lanzu nanya nkanang, ile imon na
ubelle nanya kutyi, iba beellu kitene kilari. 4
Meng bellin munu adondon nigh, yenje iwa
lanz fiu nle na aba molu kidowo, nin nani na
idumun nimomon ile na iwasa isu tutun ba. 5
Nba wunun munu atuff kitene nlenge na iba
lanzu fiu mye, lanzan fiu nlenge na awa mdu
adinin likara nworu atu kidowo nanya nlah.
Nanere nbellin munu lanzan fiu mye. (Geenna
g1067) 6 A na ninari nitaun asa ilewe ikubu iba
ba? Vat nani na nkan duku asa ishawa mun ba,
nyenjie Kutelle. 7 Vat titi litife ina batiza tinin.
Na uwa lanza fiiu ba. Udunin ndaraja ukatin
ninari gbardang. 8 Meng bellin munu, vat nle
na ayinni nbun nanit, meng ba yinin ghe nbun
nanan kadura Kutelle. 9 Bara ame ule na ata
amusu nigh nbun nanit, meng bati amusu nigh
nbun nanan kadura Kutelle. 10 Vat nlenge na
abelle tigbulang niviran kitenen ngono Kutelle
iba shawu, ame ulenge na asu tizogo nin nivira
kitene Nruhu, na iba shawu mun ba. 11 Kubi ko
na idanin ghinu kiti wucu kidgen, anan tigo,
nin na nan nakara, na iwa dama ba, kitene nile
imon na iba bellu ubun munu, sa ile imon na iba
bellu. 12 Bara uruhu ulau ba dursu munu, nanya
nkoni kube ile imon na iba bellu. 13 Umon
nanya ligoze woroghe, "Unan yiru belle gwana
nighe ti kosu ugadu. 14 Yesu woroghe, "Unit,
ghari ntayi unan wucu kidge sa unan yisinu
kiyitik mine?" 15 Ame woro nani, "Sun seng
i kala ati mine kiti ngbardang nimon nacara
mye ba." 16 Yesu belle nani tinan tigold, aworo,
"Kunen nmong wa ni kumat kang, 17 a kpiliza
liti mye aworo, 'Iyaghari nba su, na ndumun
kiti kanga na nba ciu ileo nighe ku ba?' 18 Ame
woro, 'Nene nbasu. Nba turzunu illai ile nkee
ididia, nceu vat nile imon na ndumun. 19 Nnin
bellin kidowo nighe, "kidowo, ning uceo illyou

in nakus gbardang. Shinno, uso ulii, uso nin,
lanzu nmang.”' 20 Kutelle worroghe, 'Fe unit
ulalang nin kiyitik kane nba seru ulaife, ile
imone na uceu iba lawu inghari?' 21 Nanere
umon ba yitu, ulenge na a ceo imon, a na ayita
nin nimon kiti Kutelle ba.” 22 Yesu woro non
Katuwa mye, “Bara nani meng nbelling munu,
yenje iwa dama nin nlai-sa imon nli, sa imon
nshonu kidowo mine. 23 Bara ulai katin imon
nlii, kidowo tutun katin imon nshonu. 24 Yenjen
agoron, na idin su tibli sa ugirbi ba. Na idinin
kiti kaciso sa filai ba, Kutelle din nli ninghinu.
Na anun katin anyine ba! 25 Nin ghari nanya
minne nwasa akpina ngbardanag nayiri mye?
26 Andi na iwasu isu ile imon icinghe ba, iyari
inta idama nin kagisine? 27 Yenjen amamu
kusho inda na idin kunju. Na idin su katuwa
sa fiyari. Nin nani meng nbelling munu ko
Solomon nin ngongon mye wa shon imon nafo
umong mine ba. 28 Andi Kutelle din tizu ukpi
kusho kuyok, uleng na idiku kitimone, udu nkui
ina to nani nlah, iyaghari bati na aba su anunku
kuyok ba, anan cing nyinnu sa uyenu! 29 Na
iwa dama kitene nimonli sa ile imon na iba
sonu, na iwa so nin damuwa ba. 30 Bara vat
nigbir inye din piziru, ile imone, ame Ucif mine
yiru au idinin su nile imone. 31 Piziran kipin
tigo mye, kagisin nimone iba kpin munu ku. 32
Na iwa lanza fiu, bara na idi kago kabene ba,
bara ucif mine din lanzu nmang ani munu kipin
tigowe. 33 Lessen ile imon na idumun Inii anan
diru, keen tikka to nati ba jarzu ba, ceon imus
kitene kani kika ukiri duku, sa kiyoro ba. 34 Kiti
kanga na Imus fe duku, kinere kibinaife ba yitu
ku. 35 Tern alutuk ajangarang mine gangang,
na tipilila mine yita nkasu, 36 soon nafo annit
alenge na idin ncaa Nchikilari mine, ule na
aba sa unuzu kitin buki nilugma, asa ada ariyo
kibulun ima punghe mun dedei. 37 Kucin kone
unan nmariari ale na Cikilare mine ba dase
nani ncaa, kidegen nworo munu, aba bunku
kulutuk ku kujangarang mye, ati nani iso, a ni
nani imonli. 38 Cikilari une nwandak nin lijii
kiyitik, sa udu shantu kiti idi se nani idin ncaa,
acin ane anan nmariari. 39 Udu Ubune yinno,
asa Cikilari Kilare yiru kubi ko na akiri ba dak,
na aba yinnu ipuru ghe kilari ba. 40 Soon nin
yiru, na iyiru kubi ko na gono nnite ba dak ba.”
41 Bitrus woroghe “Cikilari, udin bellu to tinan
tigoldo bara arika, sa anite vat?” 42 Cikilare
woro, “Ghara unan nginu sa uyenu, ujinjin ule
na Cikilare ba nighe acin mye, ani nani imonli
kube dedei ya? 43 Unan nmariari kucin kone,
ule na Cikilare ba da seghe nsu nile imon na
ataghe in suwe? 44 Kidegene nworo munu, aba
nighe imon mye vat. 45 Kucin kone nwa woro
kibnei, 'Cikilari ndandauna sa udak,' acizina ufo
nacin mye nilime nan nishono, atunna ncii nin
nso atah hem, 46 cikilari kucin kone ba dak liri
lo na adin ncawe ba, sa kubi ko na ayiru ba, aba
kezughe agir, a ceoghe kiti na na salin yinnu.
47 Kucin kone nin tanni npilizu ncikilare, nin
salin nke ncin nye sa asu nafo na Cikilare na
bellin, iba foghe nin likuntung. 48 Ame ule na
ayiru ba, idinsu ile imon na ibatin ikpizighe, iba
kutughe baat bara utanni mye, vat ile na inaghe
gbadang, iba piziru gbardan kiti mye, ule na
iyinna ninghe, iba tirinu gbardang kiti mye. 49
Nnna dak nda tii ulah inye, nda usu nigheri
iwadi ita ula ku. 50 Meng dinin nshintinu ule na
nba shintinu munu mun, ndi shotu iwadi imala!
51 Idin kpilizu nafo nna dak, nda ni munu nshau
inye? Nani ba, nna dak nda wuso munuari. 52
Nene nbellin munu nanya kilari awatua ba yitu
ku, anit na tatt ba su ivira nin na nanit natat. 53
Iba kosu kidowo, ucif nivira nin nsaune, usaune
nivira nin ncif; unna nivira nin nshono, ushon
nivira nin nnah; nan nles nivira nin nwul, uwul
nivira nin nan nles.” 54 Yesu wadi nbellu ligoze,
tutun, “Asa iyene awut kusari kitene, asa woro,
'Na nin dandaunu,' ba uwauri ba juuy nanere
udi. 55 Asa iyene ufunu nuzu kadas, asa iworo,
'Kiti ba yitu puu kang,' nanere ba yitu. 56 Anun
anan rusuzu natiminne, iyiru ubellu nimon inyi
nin kitene, ani iyaghari nta na iyiru ubellu kube
ko na tidi nanye ba? 57 Iyaghari ntah na idin
wucu kidegen nati mine ba? 58 Asa uda nin nan
nivira kitingo kubi na idi libau udowe keelin
uliru baba iwa do idi teru munu kilari tigo. 59
Meng bellin munu, na uba nuzu nacara mine
ba, se una nari fikubu na udumun vat.”

13 Kubi kone among anit bellinghe kitene
na Galiliyawa, alenge na Bilatus wa munu
nmyi mine, kitin ngutunu nmyi. 2 Yesu kauwa
aworo nani, “Ulin kpilizu nafo a Galitiyawa ale
katin kagizine nin kulapi, nara idin niu nlo
libau we? 3 Na nani ba, meng nbelling munu,
asa na anung su udiu kutyin ba vat mine iba
nanu nloli libauwe lineme. 4 Sa anit likure nin
kulir nanyan Nsiliyom, ale na kisoro wa diu ki
molo nani, idin kpilizu nafo inung wa din kulapi

ikatina vat nanit Urshalima? 5 Na nani ba,
meng bellin munu, asa na anung su udiu katyin
ba vat mine ba nanu tutun." 6 Yesu belle nani
tinan tigoldo, "Umang wa bilisu kupau nanya
kunen me, ada pizira kumate na ase ba. 7 Unite
belle unan ncaa kunene, 'Yene akus atatari ale
asa nda nnan da se kumat kutca kone, na nse
imonku ba, werne kunin, bara iyang ku wa
nanza kunene?' 8 Unan ncaa kunene kauwa
aworo, 'Suna kunin nlo likuse, mang ba wuzu
kuwu, in tighe utanki. 9 Asa natah kumat likus
ndake, ucaun, asa na ana ba, uwerne kunin!'"
10 Nene Yesu wadin ndursuzuwe nanya kutyin
nlirag namon Asabbath, 11 umon uwani wa
duku kikane, wenge na adimun nakus likure nin
kulir, uruhu unazang, nkuzu kidowo wa seghe,
aso kangarang awasa ayisina dert ba. 12 Kubi
na Yesu nyene ghe, ayicila ghe aworo, "Shino
nin nkuzu kidowo fe." 13 A tarda ucara me
kitene me, dedei ayisina dert, azazina Kutelle.
14 Inung ago nanya kutyin nlirag, lanza ayi,
bara Yesu nnaghe ushinu liyiru nasabar. Ago we
kauwa, iworo ligoze, "Ayiri kutocin duku alonge
na iwasa isu katuwa, dan lelan shin ninghinu
a na liyiri Nasabbath ba." 15 Cikilari kauwa
aworo nani, "Anan rusuzu nati, na anug sa itere
nijaki sa innah kite mine, idi ni nani nmyen
liri Nasabbath ba? 16 Bara tutun ule ushono
Ibrahim, ulenge na Sheitan ntereghe akus likure
nin kulir, itereghe na iwasa ibunku ghe liyiri
Nasabbath ba?" 17 Na abelle ile imone, vat nale
na idi nivira nanghe lanza incing, vat ligoze
wadi su liburi liboo, kitene nimon ididia na asu.
18 Ame Yesu woro nani, "Kipin tigoo Kutelle
di nafo iyaghari? Nin nyaghari nba gwadu
kinin muna? 19 Kidi nafo fimus kuku, fongo na
unit nyawna amin nfilo nanya kunen me, in
foni nkuno fiso kutca kudia, anyin kusho ani
nda kee addo mine tilanghe." 20 Tutun aworo,
"Min nyanghari nba gwadu kipin tigoo Kutelle
muna? 21 Kidi nafo uyist na uwani nyauna,
amunu nin nayanga atat an nbulun, udu kubi
na umuzo." 22 Yesu wa do lizzi nanya kipin nin
nigbir libau udu Urshulima a dursuzo nani. 23
Umong woroghe, "Cikilari, anan nse ntucu ba
karnu ba?" A belle nani, 24 "Suun nnono inan
pira kibulun kishuut, bara anit gbardang ba
piziru, na iba se upiruwe ba. 25 Kubi na unan
kilari nnuzu, amin ntursu kibulun, anung ba
yisinu ndas inin riyuu kibulun woro, 'Cikilari,
Cikilari, tiba piru.' Ame ba kauwu aworo munu,
'Na meng yiru munu, sa inuzu nwere.' 26 Aning
ba woru, 'Tina tii tisono nbun fe, udursuzu tibau
bite.' 27 Ame ba kauwa nani, 'Meng bellin minu,
na meng yiru kika na inuzu ku ba. Cacanan kupo
nighe, anan magunta.' 28 Kubi ba dak na iba su
kuculu nin yaru nayini, kubi na iyene Ibrahim,
Ishaku, Yakubu, nin vat na nan nliru nin nnu
Kutelle, nanya kipin tigo me, - anung inutun
munu ndas. 29 Iba da duru unuzu nasari annass
inyi, inani nshino idin nlii nimonli kutebul
kipin tigoo Kutelle. 30 Yinon nani, unan ncizinu
ba so unan kidung, unan kidung da so unan
ncizinu." 31 Kubi baat, amon Afarsayawa da kiti
me iworo, "Caan suuna kikane bara Hirudus
dinin su amollufi." 32 Yesu woro "Caan idi
bellin kinyinyo kane, 'Ndin kaluzu nagbergenu
nshizhino nin tikonu, kitimone nin nkui, a liyiri
lin tat, nba malu katuwa nighe.' 33 Nanya nko
yang, usoyi doli, ntunun kitimone nin nkui,
nin liyiri ndortine, na iyinna imolu unan nliru
nin nnu Kutelle ndas nin Urshulima ba. 34
Urshulima, Urshulima, te na udin molusu anan
nliru nin nnu Kutelle ufiliso alenge na ina tu
nani kitife. Ndinin su npitirin nono fe, nafo
kukuru na asa a pitirino nono me nanya nagilit
nafe nyinna nani ba. 35 Yene nfillo kilari fe,
meng bellin fi, na iba kuru uyenei ba, se ubelle,
'Unan nmariarife ulenge na uba dak nanya lisan
Cikilare.'"

14 Uso liyiri namong Asabbath, kube ado
nanya kilari nmon udia Nafarsayawa alii
imonlii, iwadi ncara me chochot. 2 Kikane nbun
me, umon wa duku awa dinin nkonu nmyi adin
nniyu mun kang. 3 Yesu tirino anan nyiru nduka
nanya Nayahudawa, nin na Farsayawa, "Iyinna
ishin nin nit liyiri Nasabbath, sa babu?" 4 Inung
so tiik. Ame Yesu minghe a fiyaghe, a woro
caang. 5 Ame woro nani, "Ghari nanya mine ule
na adinin gono sa finna na adio nanya nrijiya
nwui Nasabbath na aba du dedei adi natun ba?"
6 Na inung wa yinin ukauwu ghe nite imone ba.
7 Kubi na Yesu wa yene alenge na ina yicila nani
asa ifere niti lisosin ngongong, abelle tinan
tigoldo aworo nani, 8 "Kubi na iyicilati uduu kiti
nbuki nilugma, nauwa so kiti nse ngongon ba,
bara sa umon duku na ina yicila ghe na akatinti
nin ngongong. 9 Asa unite nin fe vat ndah, iba
woru fi, 'Naci unit ule kitife,' nin ncing uba
kpulu idi so kiti kibene. 10 Asa iyicilafi cang idi
so kiti kibene, kube na ulle na ana cila yicilafi

ndaa, aba bellin fe, 'Udon nigh dah kiti kidya.'
Uba se ngongon kiti nale vat na isosin nan
fi. 11 Bara vat nlenge na atoltuno liti me iba
ghantingh, ame ulenge na aghantina liti me iba
toltunghe." 12 Yesu tutun woro nnit une na ana
yicila ghe, "Kubi na ushiniya ubuki sa imonli,
na uwa yicila adondon fe, likura fe, sa anan
nimon nacara kupo fe, inung ba kuru iyicila fi,
ikpilin in nifi na ubase uduk ba. 13 Asa ubasu
ubuki yicila akimon, agurgu aturri nin naduu
ana salin nyenju kiti, 14 uba se nmari, bara na
iwasa ikpilla inafi ba, bara uba se uduk liyirin
nfitu nanit alau." 15 Umong na asosin kutebule
nin Yesu, lanza ile imone, aworo ghe, "Unan
nmariari ulenge na aba su kileo nanya kipin
tigoo Kutelle!" 16 Ame Yesu woro ghe, "Umon
unit wa dinin nbuki udia, ayicila anit gbardang.
17 Na imonli nyini, ayicila anan katuwa kilari
me, ato nani ido idi yicila alenge na ana bellin
nani, 'Idak, bara ko yang inyini.' 18 Inug vat
nafo itere tinu cizina udasu nin kucikusu, unan
nburne woro ghe, 'Meng na seru kunen, nba du
ndi yene. Na nbase udake ba.' 19 Umong tutun
woro, 'Meng na seru inna ibaba ukashi utaun,
ndin cinu udu idi gwada inin. Na meng base
udake ba.' 20 Umon unit woro ghe, 'Meng nasu
ilugma ipese, bara nani na nbase udake ba.' 21
Unan katuwa kilare kpilla ada belle Cikilare
ile imone. Ale Cikilare kilare nana nayi, abelle
unan katuwa my, 'Caan nanya kagbire dedei
nan tibau udanin, nakimon, agurgu, a aduu nan
naturi.' 22 Unan katuwa woro, 'Cikilari, ile imon
na ubelle nsu inin, har nene kiti duku, sa unit.
23 Cikilare belle unan katuwa me, 'Nuzu udo
tibau tididia ukpeshilu nani idak, bara kilari
nighe nan kullo. 24 Bara meng nbellin munu, na
umon nanya nalele na iwa burun uyicilu nani
dudu imonli nighe ba.'" 25 Nene ligozin na nit
wa din cin nin ghe, a girtino a woro nani, 26
wase umong ndaa kiti ning na anari ucef mge,
unna nye, uwani nye, nwana nye, ni lime nan
nishono - ee, umunu ulai me - na a batina usu
gono katwa nin ba. 27 vat inle na a yira kuca
nkul nye a dufini ba na awa sa asu gono katwa
nin ba. 28 Bara ghari nanya mine, ule na a dinin
su a kee kilari na aba so a batiza imon ile na
aba mulun kewe ayinin sa a nin nimong ile na
ama ke kelare mun udu umale anin cizin ba? 29
Ana nani ba, a wa cizin lituine na a mala ba, vat
nle na a yene a ba sisughe, 30 a beling ule unite
na cizin ukee kilari na amala ba. 31 Sa uyapin
agomari, na ama du likum nin mung ugo, na
aba so a seru ashawara sa ama yinnu likume
nin na nit amoi likure wase uleli ugowe nda nin
na nit amoi akutaba? 32 Andi na nani ba, aleli
anang likume nwadi piit, a taa umong adi foo
acara bara iso mang. 33 Bara nanere, vat nanya
mine andi na usuna ile imong na udumung ba
na uwa sa usoo unam masun iyinu ning ba. 34
Nto caun, bara na misali mamas, mi ba kuru
me lawa ntwe tutungha? 35 Na mima yitu nin
katwa tutung ba, I ma gutunu mining. Ule na
adi nin na tuf na a lanza, na a lanza.

15 Vat nanang sesun gandu nan gisin nanan
kulapi wa dasu kitin yesu idin lanzughe. 2
Afarsayawa nan nanang niyerte wa din gbulu
idin belu natimene, "unit ulele din sesu aman
kulapi amini din nlii nanghenu." 3 Yesu benle
nani tinankuguldo, 4 "Ghari nanya mine, a wadi
nin nakam akut likure ada dira kurum naye na
aba sunu akut kutir nin kutir a doo mpiziru
kurume nanya kushue se ase kuninba? 5 A
wanin se kuning, na ama ti kunin nabandang
a su ayi aboo ba. 6 A wa saa kilari, a yicila
adondong nan nanan kupoo mye, abelin nani,
"Bunoni liburu liboo, bara nan nse Kukam
nighe na kuna wulu." 7 Nbelin munu au nanere,
liburi liboo ba yitu kitene kani bara unan kulapi
warum ule na a suna kulapi mye, akatin anit
akut kutir nin kutir ale na idi nanya kulapi
mene. 8 Sa u yeme uwaniari na adi nin nikubu
likure, firum wa wulughe, na aba ti ula limoo
a kuu kutyye a piziru sey a see fi nin ba? 9 A
wa see, a yicila adondong nin naman kupoo
mye a benle nani "buno ni liburi liboo bara
nam see fikubunighe na fina wulu." 10 Nanere,
mbelen minu, liburi liboo ba yitu nbun nnono
kadura Kutelle uwarum nwa sun kulapi mye."
11 Yesu moro, "Umong unit wadi nin nano niba,
ubene nanya myene woron ncife, 12 'Ucif, nai
unang ugadue,' a koso nani utamani mye vat.
13 Ma itaa ayiri ba, ubene fita udun kan kipen
piit, adi wultun vat imong ile na iwa nighe nan
nadondong a hem. 14 Na amala uwultune vat,
kukpong kudindya deu nanyan mgene, anin
cizina upiziru nimonli. 15 Ado adi piziru katwa
kitin kon kunang myenne, a naghe katwa libya
na ledu. 16 Aso nin nayiaboo adin lii nimonli
naledu bara na umong naghe imonli ba. 17
Bara nani na kibinaiye nsa kidomomye, aworo,
'Acin ncef nighe amashinnari din lii imonli

igutuzuna, mmile da sosin kikane kukpon ba
moliia! 18 Mba sunu kikane ndo kitin ncif ning,
nning belinghe, “Ucif, nta kulapi nnang kitene,
nin kiti fe. 19 Na mbatin iyicilai usaun fe ba;
tai nafo nkong kucin fe.”' 20 Usaun ubene nya
udu kitin ncife, na awa doo piit, ucife yeneghe,
anin lanzan nkunekune me, a taa ucum, adi
gbindiringhe a luluu kukpan nuu me. 21 Usaune
woroghe, 'Ucif, nta kulapi kitene kani nin bun
fe. Na mbatin i yicilai usaun fe ba.' 22 Ucife woro
na cinme, 'Daan nin nimoon icine, i shoonghe, i
tighe ficancan, nin na kpatok nabunu me. 23
Daan ning fina fi gbondilong ida boo fining.
Na ti li tisu liburi liboo. 24 Bara na usaunighe
wa ku aminim nta luai. A wa wulu aminin
saa.' Inin cizina liburi liboo. 25 Usaun ukune
wa di di kunen. Na a da susut kilare, alanza
tigangang nan na lantung nin nyizinu. 26 Ayicila
nkan kucin a tirino iyanghari nse kilare? 27
Kucine woroghe, 'gwana fe nsa ucif fe uni boo
fina fidya, bara na asaa ucine.' 28 Ayi nana
usaun ukune, a nari upiru kilare ucife nuzu,
ada fooghe acara. 29 Bara nani usaun ukune
kpana a woron ncife, 'Yene, mbgardang nakus
ale na nta nin fi, na insa nanza fi kibinai ba, na
usa nayi kagono kayin nboo nan na du nighe
ba. 30 bara na usaun fe nsaa, ule na ana di molu
imon lisosin nan nawani ahem, umini nabooghe
fina fidya.' 31 Ucife woroghe, 'usaun ning, udi
ligowe nin me vat ni mon ile na idi inan in fere.
32 Bara nani ucaun ti su ayiaboo ti nyizin, bara
na gwana fe wa ku, amini nta ulai nene: awa
wulu aminin nsa.”

16 Yesu kuru a woro nono katwa me, “Umong
unan nikurfung wadi nin nang tamani me,
ida belinghe unang yeujun ntamanie din nanzu
unis. 2 Unan nikurfughe yicila ghe aworoghe,
'I yanghari ndin lanze litife? Daa uda nyii
kibatiza nimon ile na nwa nili uyenje bana na
fe unit ucineari ba.' 3 Unan yenjughe ntamane
woro letime, 'I yanghari mbati nin litining,
I yanghari mba ti, bara na cikilari nighe ma
kalu katwa kane nacara nighe? Na indi nin
likava mawuzu wuzu ba, tutung indi lanzu incin
kufili. 4 In yiru imon ile na mba ti, bara na lwa
kala katwa kane nacara nighe, anit ma sesui
ngamine.' 5 Unan yeujun ntamane yicila vat
nale na cikilare din durtu nami tire, anin tirino
unan burne, 'Imashinari cikilare din durtu fi?'
6 A woro, 'A mudu akut likure nnuf kuca.' Anin
waroghe 'Soo mas, kibatiza fe kaa, u nyertin
akut ataun.' 7 Unang yeuju ntamane woro
mmong, 'I mashinari idin durtufi?' A woro,
'A mudu akut likure nialkama.' A woroghe
'Kibatiza fe kanga yertina akut likure sa aba.' 8
Unan nikurfughe taghe njah bara na awa su
katwa me caut ba, bara na nono nyii ulele di
nin nibinai nsu nimon icine bara anit mime
ba na nafo nonon nkananghe di. (aiōn g165) 9 In
belin fi, pizira adondong bara litife nin nimon
nyii, bara I wa nyaa ima pirizin fi nanya nilari
mi ne. (aiōnios g166) 10 Ule na adi nin yinnu-sa-
uyenu nanya nimon baat ade nin yinnu-sa-
uyenu nanya ni dya, ule na adi nin salin yinnu-
sa-uyenu nanya ni baat na ama yitu nin yinnu-
sa-uyenu nanya nimon idya ba. 11 Bara nani,
andi na udi nin yinna-sa-uyenu nimoon inyii
ba, ghari ba yinnu ninfi nin nimoon kidegene?
12 Nanere, andi na udi nin yinnu-sa-uyenu
kitene kuturan mong ba, ghari ma nifi ile na idi
infe? 13 Na kucin wasaa amyino an cin nilara
naba kubi kurume ba, sa a ma nari umong
ati usun mmong, sa a su umong katwa amari
usun mmong, na u wasa usu Kutelle licin nin
tamani kubi kurume ba.” 14 Afarsayawe na i
wadi anam su nikurfunghari, I lanza ule ulire
vat, itunna nsisu ghe. 15 A woro nani, “Idin
suzu kidegen mine niyizi nanitari, bara nani
Kutelle yiru nibinai mine. Ileli imon na idin
ruu ining idi zemzem nizi Kutelle. 16 Uduka
nin nanan liru nin nuu Kutelle wa di, Yohana
nin daa. Unuzun koni kubi udu sa ligang, uliru
Kutelle idim belun nin, vat nanit din shoo ati
nanya ti bau ti bau. 17 Bara nani ukatin nin
sauki nworu kitene kani nin kadas kata nin
waru fiyert firum nanyan nliru me ikala sa uti
kinuu. 18 Vatin nlenge na akoo uwani me ayira
umong adin nozu nin na wani ahem, nanere
uwani ule na akoo ules me aminin di yira
umong adin nozu nin les uhem. 19 Umong unan
nikurfung wa duku na iwa shonghe imoon icine
anin din lanzun mmang vat liri nanya ntamani
udya. 20 Umong unan kufilli nunnu kibulung
me nin nanut kidowo me. 21 A wadin su a li
mbubun nimon li na idin disu kuteen, banin
nani, ninau nin din lelu anut kidowo me. 22
Usuo inlong liyiri unam kufille kuu anan kadura
Kutelle da yiraghe udu abunu Ibrahim. Unam
nikurfughe wang kuu ikasaghe. 23 Nanyan nla,
adin niu, a fiya iyisi me ayene Ibrahim ku piit
nin Liazaru figiri me. (Hadēs g86) 24 A fiya liwai

me aworo, 'Ibrahim ucif lanza nkune-kune ning
utuu Liazaru ku, a diti liyicin me nanyan myen
adak ada tii limila cancam, indin niu namyan
nla ulele.' 25 Bara nani Ibrahim woro, 'Gono
kubin laife uwa seru imon icine nlaife, Liazaru
sere imon inanzang. Bara nani itaghe insheu
kibinai kikane, fe tutung uniu. 26 Banin nani
kuwu kudya nkese nari bara na alenge na ima
kafinu udu kiti fe na iwasa i kafina ba, a na
umong wasa a kafina udak kiti bite ba. 27
Unan nikurfughe woro, 'Ndin foo fi nacara,
Ibrahim ucif. U tuughe udun ngan cif nighe.
28 Bara na idi nin nwana inung nataun bara
anan wunno nani atuf, bara iwa dak imus kitin
niu kaane tutung.' 29 Bara nani Ibrahim woro,
'Idi nin Musa nan nanan liru nin nuu Kutelle;
na ilanza nani.' 30 Unan nikurfunghe kpana
aworo, 'na nanere ba, Ibrahim ucif, bara nani
iwase umong ulenge na aba du kitimene nanya
nabi, I ma kpiliu nibinai mine.' 31 Bara nani
Ibrahim woroghe, 'Andi na ima lanzu Musa ku
nan nanan liru nin nuu Kutelle ba, na ima lanzu
umong tutung ba sa afita nanya nani.'"

17 Yesu woro nono katwa me, "Nanere imong
duku na I ma ti nari ti te kulapi, bara
nani kash inle na imong ine madak nacaramye!
2 Uma yitughe barabara I terughe kuyazan
n nto I tuu ghe nanya kuli kudya, nuuru ati
umong nanya nabebene alele atiro. 3 Yenjen ati
mime, gwana fe nwa ti kulapi, kpadanghe, a wa
yenin, I shawa nin kulapi me. 4 A wa tifi kulapi
kuzur nanya liyirine, akuru a da kitife kuzure,
abelin 'men intafi kulapi,' doleari u shawa nin
kulapi kune. 5 Nono katwan Yesu wa woro ucef
kinari mene, "kpina nari uyenu sa uyenu ku." 6
Cikilare woro, "I wadinin yinu sauyenu nafo
fiyip nikan, I ba benlu kuca koone, 'Fita kikane
udi soo nanya kuli,' kuma lanzu a nunko lifi. 7
Bara nani ghari nanya mine, na adi nin kucin
katwa kunen sa adi libya nakam, na asaa unuzu
kunen ubelinghe, 'abelinghe da nenenene ama
soo kilai'? 8 Na ama belinghe, 'Kankai imemon
nli, anin teru katino me a suyi katwa mmalu
kilai. Fe nin le infe'? 9 Na a benle kucine nja ba,
bara na asuu lmonile na itaghe ku, a suwa? 10
Nanere anun wang, I wa su vat nimong ile na ita
munu nsue, I ma benlu, 'Na arik a cin a cuneari
ba. Fi suu imon i le na itanarin suere cas." 11
Na I wa din libau udu urshalima, a wa din cin
magazangazam nsamariyo nin Galili. 12 Na awa
piru inkan kagbiri, kikane azuru nin namong
anit akuturu. I yisina piit nin ghe. 13 I ghantina
ti wuyi me, I din belu, "Yesu, Kumalami, lanza
nkunekume bit." 14 Na ayene nani, a woro
nani, "Can idi duro a timune kitin nadidya kutii
nlira." Na i doo, ise ushinu. 15 Na warum nanya
mene yene ashino a kpiliya kidowo a ghartina
liwui adin vuu Kutelle. 16 Ada tumuno nabun
Yesu, adin godighe ame wadi ku Samariya wari.
17 Yesu kawa, a woro, "Na anun likurera wa
shin baa? Ingisin mzakure dey? 18 Na amon
duku na iba kpinlu I ruu Kutella ba, maa koo
kumarare?" 19 A woro ghe, "Fita ughaa, uyinun
sali yenu fe nshino nin fi." 20 Na afarsayawe
ntiringhe ubelem nsa kitari tigoo Kutelle, Yesu
kawa nani a woro, "Kilari togoo Kutelle na imun
ncamari ba. 21 Sa ima woro, 'Yene kikaa!' sa,
'Yene kikan ni!', bara na kilari tigoo Kutelle
di nanya mene." 22 Yesu woro nanang katwa
me, "Ayiri din cinu na I ba yitu nin su nyenu
nlon lirin ngono nit, na ima yenu ba. 23 I ma
benlu minu, 'Yeneng, kekanii!' Yeneng kikaa!'
na iwa doo nyenjwe ba, sa I durtu nani, 24 nafo
na nicananghe nwa nuzu na wite awa manliin,
asa mi nuzun ko kuwut udu kitin kune, nanere
Gono nnit ba yitu nanya liri me. 25 Bara na ama
niyu nimon gbardan nin burne i nin narighe
nko kuje. 26 Nafo na uwa di nanyo nayirin
Nuhu, nanere tutung ima ti nanya nayirin Gono
nnit. 27 I wadin nle, iyitan nso, I suzu ilugma I
niza ashono mene nilugma, udu liri lo na Nuhu
wa pirum njirgi - men nwure daa mida mulso
nani vat. 28 Namere nafo na udi nanya nayirin
Lot, I wadin nli iyitan nso, I sese, I lese I bilsa, I
key ni lari. 29 Bara nami nanya liri longo na
Lot in nuzu nanyan Sodom, atantani nla wa din
nnuzu kitine kani uda leo nani vat. 30 Nanere u
ma so liri longo na Gono nnit ba dak. 31 Nanyan
lolire, na I wa yinin ule na adi kitene kutii tolu
adi yiru kutura me nanya kilare. Na iwa yinin
ule na adi kunen saa kilari ba. 32 Lizinon nin
wanin Lot. 33 Vat nle na a din piziru ulai me
ama diru unin, bara nani elu na anari ulai me
aba se unin. 34 Nbelim minu, nanya kitik kane
ida se an waba non kitene nkomi urume. I ba
yiru umong, isuun umong. 35 Awani naba ba
yitu tiyazung, I ba yiru warum isuun warum.
36 Anit naba ma yitu kuneen, I ba yiru umong
isuun umong." 37 I tiringhe, "Nweri cikilari?"
Anin woro nani, kika na libi nonku agbulluk ma
kilinu kitee.

18 A benle nani tinan tigoldo intizu nlira, na
nibinai mene nwati seeng ba, 2 a benle,
“umong unan wucun nliru wadin kan kagbiri,
unam wucun nliru une wadi nin fiu Kutelle ba,
tutng na adin yenju unit nin titti litiba. 3 Umon
uwani wa duku na ules me wa ku nanya kagbiri
kane, asu ada kitime kolome liyiri, abenle,
'Buuni anan nayi asirne mpardai.' 4 Kubi kata
piit na adinin su a buunghe ba, na I dandauna
ba a woro liti me, 'Bara na indin lanzu fui
Kutelle sa unit ba, 5 vat nani uwanin salin nles
ulele din fizwi kibinai, nma buunghe nwusughe
kedegene, bara a wa tii kudirya nin dasu me vat
liri.'” 6 Cikilare nin woro, “Lanzan imon ile na
unan wucun nlire mbele. 7 Nene na Kutelle ba
bulu ale na ana fere nami na idin ku culu uwui
nin kitik udu kiti me ba? Na aba ti ayiasheu nin
yenuba? 8 Mbeling minu au aba saru nani dedai
sa unanzu kubi. Bara nani Gono nit wadak uyi
ulele aba se anan yenu-sa-uyenu kuwa?” 9 A
kuru abenle tiwankari tone nale na inun din
yenju ati mene anit alau wari. Inani din narsi
amon anit, 10 “An waba wa doo nanya kutii
nlira iba ti nlira - warum wadi Kufarsayawa nin
nanbe unan sesun gandu. 11 Kufarsayawe yisina
a taa imusin immong inlire nin liti me, 'Kutelle
ngode fi bara na meng masin nafo among anit
ale na akiriyari. anan salin nlau, anan nuzu nin
naulani a buu, sa nafo ule unan sesun ngandue
ba. 12 In din su ukotu nayi tiba nanya na yiri
kuzoor, in din nizu uzakka vat ni mon ile na in
dumun.' 13 Bara nani ame unan sesun ngandue
yisina piit, na awa sa a fya iyizi me ayene kitene
kanin ba, bara nani a reo figiri me, a woro,
'Kutelle, lanza in kune-kune ning, unam kulapi.'
14 Nbelin minu, unit une wa nyaa udu kilari
lau, na nafo unan mba me ba, bara na vat ule
na a ghantina liti me, iba tultinghe, ule na a
tiltino liti me ima ghantinghe.” 15 A nite wa
din dasughe nin nono nibebene, anan dudo
nani, nono katwa me yene, ikpada nani. 16 Yesu
yicila nani udak kitime, aworo, 'Sunam nono
nibebene dak kitining, na iwa wantin nani ba,
bara na kilari tigoo Kutelle kin nimus nalelere.
17 Kidegene indin belu minu, vat inle na ama
seru kilari tigoo Kutelle nafo nono naneba to
na ama piru ba.” 18 Umong unan tigoo tiringhe,
aworo, “Ku mallami kucine, iyanghari ma ti
inse upirun nlai sa ligang?” (aiōnios g166) 19 Yesu
woroghe, “Iyangharin ta udin yicwi ucine? Na
umong ucine duku ba, ma se Kutelle cas. 20 U
yiru uduka - na uma piziru awani ahemba, na
uma molu umong ba, na uma su likiri ba, na
uma ti kinu litin mong ba, na tikune kitin cife
nin nafene.” 21 Unam tigoo we woro, “Vat ile
imoone ina malu su an duttu gono kibene.” 22
Na Yesu nlanza nai, a woroghe, “Imun irumari
duu fi. Can udi lewu imoon ile na udumun vat
ukosu anan sali mun, udak uda dofini, uma
nin se kiti lisosin kitene kani.” 23 Na unan
nimoon nacare nlanzanani ayi me nana kang,
bara na awa di nin nimoon nacara kang. 24 Yesu
na ayeneghe, ayin nanghe anin woro, “Uma
yity nin nijasi kang unan nimoon nacara piru
kilari tigoo Kutelle! 25 Uma katinu nin sheu
Kuronkomi piru nanga ligalong nalura nworu
unan nimoon nacara piru kilari tigoo Kutelle.”
26 Ale na iwa din lanzwe woro, “To ghari ba se
utuce?” 27 Yesu kawa aworo, “Imun ile na idin
yenju na iwasa itaa ki ti nanit ba iwa sa itaa kiti
Kutelle.” 28 Bitrus woro, “Arikin suna vat imon
ile na tidi mun ti nani ndofin fi.” 29 Yesu nin
woro nani, “Kidegene, mbelin minu na umong
duku na a cino kinari, sa uwanime sa qwana me,
sa una nin cif, sa nono, bara kilari tigoo Kutelle,
30 ule na aba se mgbardang nanya nyi ulele
ba, nin nyi ule na udin cinu ulai nsali ligang.”
(aiōn g165, aiōnios g166) 31 Na awa pitirin likure nin
naba udu kiti me, a woro nani, “Yenen, ti ma
nyiu udu Urshalima, vat nin nimon ile na ina
yertin inuzu nanan liru nnuu Kutelle litin Gono
nit ima kulu. 32 Bara ima nakpughe nacara na
wurmi, ima yasughe, ima tighe a lanza incing,
inin tufuzunghe ataf. 33 I wa malu ukpizughe,
ima mulughe liri lin tat aba fitu tutung.” 34
Na iyinno vat ni le imone ba, too ti gbulanghe
wa nyeshin nani, na iyinno imon ile na a wa
belin nani ba. 35 I daa nkang kubi, na Yesu ndaa
susut nin Jeriko, umong uduu wa sosin kupoo
libau in piziru i filizinghe ikurfung, 36 na a
lanza ligozi nanit din cinu, a tirino iyanghari
nse? 37 I belinghe Yesu kunan Nazarat ari din
cinu ukatu. 38 Bara nan uduuwe fya liwui me, a
woro, “Yesu, Gonon Dauda, lanza nkune-kune
ning.” 39 A lenge na Iwa din cin nbune kpada
uduuwe I woroghe a ti tik. Ana kpina liwuiye
ku, “Gonon Dauda, lanza nkune-kune ning.” 40
Yesu yisina daang anin benle nin likara au I dak
nin nite kiti me. Na uduuwe nda susut, Yesu
tiringhe, 41 “I yanghari udinin suu insufi?” A
woro, “Cikilari, in di nin suu in yene kiti.” 42
Yesu woroghe, “Puno iyizi fe, uyinnu-sa uyenu

fe nshino nin fi.” 43 Kiteene iyizi me puuno
kidowo, a nin dofinghe, nruu Kutelle. Na iyene
nani, anite vat ruu Kutelle.

19 Yesu pera a wa nin din cinu nanyan Jeriko.
2 Umong unit wa duku lisa me Zakka. A
mere udiya nanang sesun gandu a wa di nin
nikurfung kang. 3 A wade nin su ayene sa ghari
Yesu, bara ligozi nanit na ayinno ba, bara na a
wadi kaff. 4 A kata mbun na nite nin cum adi
ghana kuca kuppul anan yeneghe, bara na Yesu
wa cinu ukatun loli libau we. 5 Na Yesu ndaa
kitene, a fya iyizi a woroghe, “Zakke, tolo mas,
bara kitomone nmadu ngafe.” 6 A taa mas, a
tolo anin sereghe nin nayi aboo. 7 Na anit vat
nyene nani, I tunnan ngbondilu, I din duu, “A
doo kilarin nlenge na adi nim kulapi.” 8 Zakka
yisina a woron Cikilare, “Yene, Cikilare, kuger
intamani nighe in ma ni anan diru na kara, sa
ina seru umong imong imon in ma kpillu inighe
tinas na ina seru.” 9 Yesu woroghe, “Kitimone
utucun daa kilari kane, bara na ane wang donon
Ibrahim mari. 10 Bara na Gono nit na dak ada
piziru a tucu anit alenge na I wulu.” 11 Na I
lanza ile imone, a leo ubun ntirwe a benle nani
nin nanan tigoldon, barana a wa dak susut nin
Urshalima, inung nin ceo nibinae sa kilari tigoo
Kutelle ba sa ku bere. 12 A woro nani, “Umong
unit wa su ucin udu kipin ki piit anan di seru
kilari tigoo me anin nya usa. 13 A yicila acin me
likure, a naa nani amoi likure, a woro nani, 'Can
kpilizan a cara mun udu kubin sa nighe.' 14
Bara nani anan kipen me nari ame I too among
a didya udu kiti me, I belinghe, 'Na ti ma yinnu
unit ulele su tigo nati bite na.' 15 Uso kubi ko na
a saa, unuzun seru kilari tigo we, a woro I yicila
acin me vat na awa ninani ikurfunghe bara a
yinin imashinari I see kitine nikurfunghe bara
ukpilizu nacara. 16 Unan burne da ubun me, a
woro, 'Cikilari, ikurfungfe mmara amoi likure
tutung.' 17 Cikilare woroghe, injaa, 'Gajiya nin
katwa, kucin kucine. Bara na una su uyinu-sa-
uyenu nanya nimon icing, uba se kutet likara
nigberi likure.' 18 Unan mba me da, a woro,
'Ikurfung fe, Cikilari, na maru amoi ataun.'
19 Cikilare woroghe, 'Yenje nigbiri nitaun.' 20
Umong kuru adaa a woro, 'Cikilari, ikurfung
fe ile na in wa ceo inin gegeme nany nimoon,
21 bara na imwa lanza fiu fe, bara na fe dinin
kibinai kinanzang. Asu uyira kikanga na uceo ku
ba, ukowo ile imon na una bilisu ba.' 22 Cikilare
woroghe, 'Bara ti gbulang imliru fe nma wucufi
mun, fe kucin kibinai ki sirne. Uyiru meng unan
kibinai kisine ari, in din pilu imon ile na in
ceo ba, nin kezu ni mon ile na mbilsa ba. 23
Iyarin taa na una ceo ikurfung ninghe kikaa na
idin cisu ku ba, bara inwa sa imba di seru inin
nin nimon kitene?' 24 Cikilare woro nalenge
na iyisin kupoo we, 'Seren ikurfung, ile na idi
kiti me ini ule na di nin likure.' 25 I woroghe,
'Cikilari, a di nin namoi likure.' 26 'Inbeling
minu, vat ule na adi mun Iba kpinghe ku, bara
nani ule na asalin mun, I lele na adimun wang
ima bulu. 27 Bara nani ale na ina nari na iwa
din nin su meng su tigoo kitene mine ba, daan
nin ghinu ida molsu nani mbun nighe.'” 28
Na a benle nani ile imoone, a tuna ncin me,
cindu Urshalima. 29 Uso na ada kupoon Baitfaji
nin Bethany, litala loo na idin yicu Uzaitun,
a too nono katwa me naba, 30 a woro nani,
“Can nanya kagbirin mbune I wadin pire, Ima
yenu kagono kajaki kanga na isa ghana ku ba,
bunkun kanin ida niyi. 31 Wase umong ntirin
minu, 'I yarin taa idin bunku kanin?' I belinghe,
'Cikilari di nin su kanin.'” 32 Ale na I wa tuu
nani doo idi se kijakye nafo na Yesu mbele nani.
33 Na I wadin bukwe, unan kanin woro nani,
“I warin ta I din burku kijakye?” 34 I woro,
“Cikilare de nin nsukanim.” 35 I da nin kanin
kitin Yesu, I tiza alituk mene kitene kaning,
min tarda Yesu ku kitene kaning. 36 Na aghana,
I tiza alituk mene kitene libauwe. 37 Na a wa
dak susut kikaa na litalan Zaitun ntula ku, vat
nono katwa me cizina ulanzun mang I kifo uruu
Kutelle nin ti wui ti kang nin nitwa ni didya
naa na iyenje, 38 I din belu, “Ubab mariari ugo
ule na adaa nanya lisan Cif! Ayiasheu nanya
kitene kani, nin ruu kitene ki piit!” 39 Among
afarsayawa na i wadi nanya ligozene woroghe,
“Ku mallami kpada nono katwa fe.” 40 Yesu
kawa a woro nani, “Inbelen minu, alele nwa
ti tik, atala alele ba kawu.” 41 Na Yesu nda
kupoo kagbire, a tultino nmizin bara kagbire,
42 a benle, “Mkuru fo iyiru nanya liri lole, anun
wang, imon ile na ida minu nin nayi aboo! Bara
nani iyeshe imon nizi mine. 43 Bara ayire ma
dak nati mine, na anan sali nsu mine ma kye
udanga I kilin vat nasare iparda minu. 44 I ma
kezu minu utulu kutiin nin nono minue, na ima
sunu nlon litala kitene nlon ba, bara na amun
wa yinnin ba na Kutelle wa ceu ayi nworu atucu
minu.” 45 Yesu pira nanya kutii nlira a cizina

ukuu nale na iwa din lesu nimoon, 46 a din belu
nani, “Ina yertin, 'Kilari ninghe ba so kilarin
nlira,' bara nani anung ani nkpiliya kinin kiso
kuwu na kiri.” 47 Bara nani Yesu wadin dursuzu
nanit nanya kutii nlira, anan yenji kutii nlire
nin nanan niyert umunu adidya na nite vat
wadi sin su imolughe, 48 bara nani na I see libau
nsunani ba, nara na anite vat wadin lanzughe.

20 I wa diku nlon liri, na YEsu wadin dursuzu
na nite nanya kutii nlira nin belu nani
utiru Kutelle, adidya kutii nlire nang nanan
niyerte daa kiti me nan na kukune ntardu
nacara alau. 2 I benle ulire, I woroghe, “Benle
nari nin liyapin licarari udin su ka katwa we? Sa
ghari ule na anafi lo likare?” 3 A kpana a woro
nani, “Meng wang ba tirin minu imemong. 4
Belenni ubelen inshintun Yohana, Uwa nuzu
kiti Kutelle aria. Sa kiti na nit?” 5 I kpilza nati
mene, I benle, “Ti wa woro, 'kitene kani,' a ba
benlu, 'too iyarin taa na iyina yina nin ghe
ba?' 6 Tutung ti ma belin 'unuzu na nitari,'
anite vat ma fil su nari nin natala bara na iyire
Yohana wadi unam liru nin nuu Kutelleari.”
7 I kawa au na iyiru kite na a nuzuku ba. 8
Yesu woro nani, “Na meng ma belin minu nin
liyapin likarari in din su ale adodwe. 9 A taa
anite ntun tiwankare, “Umung wa bilisu kunem,
anaa among ukewe, anya udu nkankipin a di
dandaun ku. 10 Na kubi da atoo kucin me udu
kitin nanan kye kunene, au inighe kumat kuce,
bara nani anan kye kunene fooghe, inin kooghe
nin na cara akone. 11 A kuru a too nkun kucin
me ikuru I fooghe, I naghe incin, inin kooghe
nin na cara akone. 12 A kuru a too unan tat
ikuru I lanzaghe ukul, inin fillinghe indas. 13
Bara nani Cikilari kunene woro, 'I yanghari
mba ti? Na ntoo gononsunighe. Mbuti ima yenu
ngongonme.' 14 Bara nani naiyeneghe ncinu, I
munu ati I woro, 'Ulelere unan nlin gadu kunen
kune, dan ti molughe, ugadwe nan soo unbit.'
15 I fillinghe mamal kunene, inin mologhe. Iyari
unan kunene ma tii nani? 16 Ama dak ada mulsu
nani, anin ni amon kunene.” Na I lanza, I woro,
“Kutelle sauke.” 17 Bara nani Yesu yene nani,
anin woro, “Iyari ile I yerte din belu? 'Litala
loo na anan kye kilare nari, linnere nda so lin
tune kilare'? 18 Vat nle na a deu kitene litala
lile ama putuzu agerager. Bara nani bat ne na
litale ndeu liti me lima yarughe.” 19 Bara nani
anan niyerte nin na didya kutii nlire wa piziru
I kifoghe nanya kuni kube, bara na I yino a
wasu too tiwankare nati menere. Bara nani I
wa lanza feu nanite. 20 I yenjeghe mseen, I too
anan gbizinu kipin ita nafo anit alau, inan se
ufanu nliru me, bara inan kifoghe inakpa anan
natet tigoo ngumna. 21 I tirighe, I benle, “Unan
dursusu, ti yiru udin dursuzu ubele dert, na
umon din rusuzu fiba, bara nani udin dursuzu
kedegene udu libau Kutelle. 22 Udukari kiti bite
ti ni Kaisar ku uganu bite sa babu?” 23 Bara
nani Yesu yinno kujinjin mene, a woro nani,
24 “Dursuni fikubu, kuyeli nghari, nin lisa du
kitene fin nin?” I woro “Un Kaisar.” 25 A woro
nani, “Naan Kaisar ku imun ile na idi un Kaisar,
nin Kutelle imun ile na idi in Kutelle.” 26 Anan
miyerte nan nadidya kutii nlire na iwa yinin
unari ni mon ile na awa belen nbun nanite ba. I
lanza umamaki nkawu me na ibenle uliru ba. 27
Na amon Asandukiyawa nda kiti me, ale na I
wa woro na ufitun yii duku ba, 28 I tiringhe, I
benle, “Ku mallami, Musa wa yertin nari a woro,
gwana nmung wa kuu nin ulani, na I mara ba,
unite yira uwanin gwana me, a maraghe gono
ku. 29 Nwana wa duku imun kuzur, unan burne
yira urani, a kuu na imaraba, 30 unan mba me
wang nanere. 31 Unan tate udu unan zurre
nanere na imara ba, 32 na ikala ayeri uwane
kuu wang. 33 Lirin fitun yii ama yitu uwani
ngha nany mene? Bara na ma suzu ilugma min
wane?” 34 Yesu woro nani, “Nono inyii ulele
din suzu ilugma, I niza awani. (aiōn g165) 35 Bara
nani ale na idumna nani ise iduru useru nanan
fitu unuzum kul inin piru ulai sa ligang na idin
suzu ilugma sa i nakpa uwani ba. (aiōn g165) 36
Na I ba kuru I kuu tutung ba, bara na isoo nafo
nono kadura Kutelle, inun nso nono Kutelle. 37
Bara nani iba feu abe, Musa wang I wa durughe,
mbeleng kitene na a wadi kusho kikaa na awa
yicila Ucef Kutellen Ibrahim, Kutellen Ishaku,
nin Kutellen Yakub. 38 Nene na ame Kutelle
nanan nkulari ba ama kun nanan nlaiyari, bara
na vat di nin nlai udu kiti me.” 39 Among anan
niyerte kpana iworo “Ku mallami ukpana caut.”
40 Bara nani ikuru I tiringhe imemon turtung
ba. 41 Yesu woro nani, “I yizieri I din belu au
Kristi gono Daudari? 42 Bara na Dauda litime
wa belen nanya niyert in Zabura, Ucife wa woro
Ucif nighe, 'Soo incara ulime ning, 43 sai dai nta
anan narife kitin cisu na bunu fe.' 44 Nanere
Dauda yicila Kristiku 'Ucif' a suu usaun Dauda
nene?” 45 Natuf nanit vat a woro nono kadura

me, 46 “Sun insen nin nanang niyert, ale na
idinin su I cinu nanya nalutuk ajajangaran, nin
su nilip icine nanya tikasau, nin niti lisosin
nididya nanya natii nlira, nin niti nididya niti
tibuki. 47 Ikuru idin nanzu ninari nawani ale na
ales mene nakuzu, nin nlira mijakaka kirusuzo.
Alele maseru ukul udindya.”

21 Yesu fiya iyizi ayene kitene kani anin
yene anan nikurfunghe din nizun usadaka
mine nanya kukuzenghe. 2 A yene umon
uwani na ulese wa ku adin ti nikubu iba nanya
kukuzunghe. 3 Anin woro, “Kidegene mbelen
minu, ule uwanin derun lese inta vat a kata
anit ane. 4 Vat mene wani nanya nigbardan
ile na idimun. Bara nani ule uwanin salin lese,
wani nanya likimun me, vat nikurfun mere a
wanutun. 5 Nafo na amon waliru kutii nlira,
nafo na ma kye nin natala acine nin sadaka,
a woro, 6 “Bara ile imune na idin yenju, ayiri
ba dak na ima sunu nlon litala kitene nlong na
ima sali sa uturne ba.” 7 Bara nani itiringhe, I
woro, “Kumallami, nin shiyari ile imone ba ti?”
8 Yesu kawa, “Yenjen umon wada rusuzu minu
Bara anit gbardan ba dak nin lisa ning, I din
belu, 'Mere ame,' 'Kuben ndaa susut.' Na i wa
dufin nani ba. 9 I wa lanza ubelen likum nin
fizu nayi, na I wa lanza fiu ba, bara na ile imone
ma dak nin burne, nara nani na liganghe nsa
da ba.” 10 Akuru a woro nani, “Nmgiin ma su
likum nin umong nmgiin, kipin tigoo nin kan
kipin tigoo. 11 Kutyene ma zullunu kang, nin
nite gbardan kukpan ma yitu nin nijase tekanu
tididya. Adadu fiyu ma yitu nin nalap adidya
kitene kani. 12 Bara nani makin ile imoone vat,
ima ti minu acara iti minu ayiasirne, ima du
nin ghinu nanya ni larin nlira nin nilari licin,
I ma du nin ghinu ubun tigoo nin nbun na
gumna bara lisa ning. 13 Uba soo kube na iba
belu imoon icine ile na Kutelle nsuu minu. 14
Bara nani keleng nibinai mine na ima kesuzu
ati mine udu kuni kube ba. 15 Bara na nba ni
minu tigbulan nin kujinjin, na vat anan nari
mine wasa ita mayardan ku sa I kpiliya umon
uleru ba. 16 Bara nani acef, nwana, adondon
nin nakura ma nakpu minu, ima ti among mine
ikuzu. 17 Ima nari minu bara lisa ning. 18 Bara
nani na liti titi mine lirum ma wulu ba. 19
Nenyan nteru nibinai mine I ba se imon kitene
tilai mine. 20 I wa yene ikilino Urshalima nin
nasoja, yinnong unanzwe nda susut. 21 Na ale
na idin Yahudiya cum udu kitene natala, ale na
idi nanya kipine kitik nuzu, na I wa yining a
le na idi tikauye piru ba. 22 Bara na ale ayire
an tunjuari, bara vat ni lee imon na ma yertin
kulo. 23 Kash nawani ale na idin nin naburi
kumat nin nalee na idin mazinu nono nanya na
yiri ane! Bara na ijasi idya ma yitu nmgine, niin
tinana nayi udu anite. 24 Imanin mulsu nani
nin kusangali ima soo alin nanyan nmgene vat,
awurmi ma patilu Urshalima udu kubin kulu na
wurmi. 25 Kulap ma yitun nwui, nanyan mpoi,
nin nanya niyinin, nin kitene nyii, nin puyu
nati nmgen, nany nlazu fiyu ngurzunu na rawa
adidya nin fune. 26 Anit ma kuzu ifiliza bara
fuyu inca nimon ile na idin cinu kitene nyii.
Bara na likara kitene kani ma zulunu. 27 I ba
nin yenu Gono nnit din cinu nanya na wut nin
likara nin zazu udya. 28 Bara nani ile imoone
nwa cizin, fitan iyisin, inin ghantin ati mine,
bara na utucu mine nda duru susut.” 29 Yesu
benle nani tiwankari, “Yenen kuca kupul nin
nace vat, 30 I wa yene kuca kupul ngutuna afa
apese din tilu I yino bara ate mine au kubi kusik
nda susut. 31 Nanere, I wa yene ile imoone din
dasu, yinong au kipin tigoo Kutelle nda susut.
32 Kidegene, mbelinminu, na ko kuje a katu ba,
se imoon ilelee nkulo vat. 33 Kitene kane nin
nmgen ma katu vat, bara nani na ligbulan lirum
nanya nlirunighe ma katu ba. 34 Bara nani,
dinjan atuf nati mine, bara na nibinai mine
wati getek nin na dadu ananzang, inyeu mso na
dadu ahem, nin kpilizun nliru nyii, bara na lere
wada muu minu, 35 nafo libarda, bara na lima
dak liti na nit vat nanan nlai na idi nanya inyii
ulele. 36 Bara nani, Punon iyizi vat kubi idin
tizun nlira bara inan se agan kang inan cuo ile
imoone na ima dak, inin yisin mbun Gono nit.”
37 Kubi ko na awadin dusuzu nanya kutii nlira
nin kitwik a nuzu udas, anin moro kiten nlon
litala na idin yicu litalan Zaitun. 38 Anite vat da
nin koi dindin inan lanzaghe nanya kutii nlira.

22 Nene ubukin burodin salin nimon infizwe
da susut, ule na idin yecu kata natibite.
2 Adidya kutiin nliara nan nanang niyert soo
ikpilza na ima kifu Yesu ku imulughe, bara na
iwadin nlanzu fiu na nite. 3 Shetan pira nanya
Yahuda Iskariyot, owarum nanya likure nin
naba me. 4 Yahuda du idi kpilza nang na didya
kutii nlira nang nanan niyert na ma nakpu
Yesu ku nacara mene. 5 I lanzan nmang, inin

yina imanighe ikurfung. 6 Ayina, a nin din
piziru nimon baat na ama tii ananakpaghe anit
wa yinin. 7 Lirin nborodi sa imon fitize da,
na uso doleari inakpa kukam nhadaya. 8 Yesu
too Bitrus nin Yohana ku, a benle “Can idi
kanja nari imonlin kalu nati bite, bara tinan
lau ining.” 9 I tiringhe, “Inweri udin nin sun
woro ti di su lakanjwe ku?” 10 Akawa nani, “I
wa piru nanya kipine, umon na a yauna ka suu
nmyen ma zuru minu, dufinonghe udu kilari
kaa na apira nanye. 11 I benle Cikilari kilare,
'Kumallami benle nari, “Kutii na mare dinweri,
inweri nba lii imonlin kahu nate nwere nin
nono katwa ninghe?”' 12 A ma duru minu kuti
ko na I malu kyelu kudya. Kun kitene, kanjan
imonle kikane.” 13 I do, I di se vat nmoonghe na
abenle nani. Inin kele kiti keleuwa. 14 Na kube
ndaa, a so nan nono katwa me. 15 A nin woro
nani, “Indi nin su nwadi inmalu nlii imonlui
ilele nanghinu uworu min niyu. 16 Bara nan
belin minu, na inma kuru nli nan ghinu tutun
ba, saidai ikulu nanya kilari tigoo Kutelle.” 17
Yesu nin yira ukoop, na ata ugodiya, a woro,
“Seren I kosu nati mine. 18 Bara nan mbelin
minu, na mba kuru nsumo ko kumati kuce kune
tutun ba, se kipin tigoo Kutelle ndaa.” 19 A nin
yira uborodi, na ana ugodiya ku, afucu unin,
anin naa nani, abenle, “Kidowa nunghere kane
kaa na nna ni bara anung. Sun nene I lizizin nin
me.” 20 A kuru ayira ukoope nafo na ani taa
na imala kileuwe, abenle, “Ule ukoope likamali
nirghari lipese nanga nmii ning, mo na wa
gutun bara anung. 21 Bara nani yenjen. Ule na
alewei adi logowe nin me keetebur kone. 22
Bara na Gono nit ma nyeu nafo na ina belin.
Bara nani kash nleli unite na amere ina lewughe
nacara me!” 23 I nin cizina utiru nati mene,
nghari nanga mene ma su lidungu lone. 24
Kubung nin fita nanya mene mpeziru ghani
ba so udiya nanya mene. 25 A woro nani, “Ago
na wurme dinin nan cinilare mene, ale na itti
nin natek licara udin yicu nani anan tigoo in
ruu. 26 Bara nani na uma so nani nin ghinu
ba, nmaimako nani, na ule na amere udiyawe
nanya mine kpilin aso nafo kagono kabene. Na
ule na amene idin cisughe iyizi kpilin aso kulin
mene. 27 Ghari udiyewe, ule na a sosin kitene
kutebure sa ule na asu kucin? Na ule na asosin
kitene kutibure re ba? Nin nani ndi nanya mene
nafo kucin. 28 Bara nani anughere na I wadi
nin me nanya ndumunu ning. 29 Mnani minu
kipin tigoo, nafo na ucenighe na mo nyii kipin
tigowe, 30 I nan leu iso kutabur nighe nanya
kipin tigoo nighe. Inin so kutet in wucu tilem
likure nin tiban Israila. 31 Simon, Simon, yino,
Shetan di nin su akifo fi, anan cecile fi nafo
ualkama. 32 Bara nani meng mma tifi nlira,
bara uyenu nsalin yenu wa dire. Uwadi umalu
gitirinu kimal tutung, ta nwana fine likara.” 33
Bitrus woroghe, “Ucef, mang ba du ningfi kilari
licin nin nkule.” 34 Yesu kawaghe, “Inbelinfi,
Bitrus, na ku kuluke ma culsinu ti tat ba, uma
benlu na uyiri ba.” 35 Yesu woro nani, “Na awa
tuminu sa lijip, nkatizu ni moon, sa akpatak, I
wa dira imemoona?” Inin kawa, “Na ti wan dira
ba.” 36 Anin woro nani, “Bara nani nene, ule
na adinin lijip, na a kala linin, tutung nin nkaa
ntizu nimoon. Ule na a sali nin kusangali na a
leueu kulutukme adi seru kurum. 37 Bara nan
beleng minu, I mon ile na ina yertin litinighe
ima kulu gbas, 'I yeneghe nafo unan salin duka.'
Bara nani ile iman na iwa beling litinighe din
kulusu.” 38 Inin woro, “Ucef, yene! Asangali
aba ale.” Anin woro nani, “A batina.” 39 Na
ileu imari, Yesu nga, nafo na amene udi litalan
Nzaitu, nono katwa mge nin dofinghe. 40 Ma
iduru, aworo nani, “taan nlira iwa piru nanyan
njaraba.” 41 A cacana kupuu mene nafo utuu
litala, anin tumuro nin nalung ataa nlira. 42
A benle, “Ucef, wase y yina, kala ukoop ulele
litining, min nani na uwa dofin kibinai ning
ba, na kin fere so.” 43 Unan kadura Kutelle
nin daa unuzu kitene kani, a taaghe likara. 44
Na awaadin niyu, a kpina nlire ku, tinuntu me
tantizo kang nafo nmyii na ngutuna kuteen. 45
Na afita unuzun nlire, adaa kitin nono katura
me, ada se nani idin moro bara nibinai nisirne
mene, 46 anin tirino nani, “Inyarin taa idin
moro? Fitan iti nlira, bara I wa piru ticankira.”
47 Na awa din nlire, iyene, ligozin na nite ndaa,
ligowe nin Yahuda, uwarum nanya likure nin
nabe, a dewu nbune. Ada kupoon Yesu anan
taghe usumba, 48 bara nani Yesu woroghe,
“Yahuda uma lewu Gano nit nin sumbaa?” 49
Na ale na I wa killinghe nyene nani, I woro,
“Cikilari, ti kewu umong nin kusangalia?” 50
Umong nanya mene kewe kucin ndiya nang
yenju kutii nlere, kutuf, ncara ulime a nin werne
kunin. 51 Yesu woro, “Naneli mbatina,” a nin
dudo kutufe, ku shino. 52 Yesu woro udiya nnan
yenju kutii nlire, anan ncaa kutiin nlire, nin
nadidiya ntardu nacara kutii nlira na iwa dak

kiti me nin mayardam, “Idaa nafo anang kifun
kiria nin nasangali nan tiyupa? 53 Na uwadi
nan ghinu nanya kutii nlire vat lire, na umong
myene nakpa ucara liti nighe ba bara nenere
kubi myene, nin likara nsirti.” 54 Na I kifoghe, I
yaa nin ghe, I duu ninghe kilari ndya kutii nlire.
Bara nani Bitrus difino nani piit. 55 Na I suso
ula nanya kudarwe inin so ligowe idin lanzwe,
Bitrus soo nanya myene. 56 Nkan kabera kucin
yeneghe a sosin nkanang nlee, ayene iyizemye
anin woro, “Ule unite nyita ligowe nanghe.”
57 Bara nani Bitrus ta mayardan ku, aworo,
“Uwani nan yirughe ba.” 58 Na idandouna ba,
umong kuru ada yeneghe, a woro, “Fe wang
di nan ghinu.” Bara nani Bitrus woro, “Unit,
na meyari ba.” 59 Na ita kubiri kubi umong
unit kuru ada woro, “Kedegene unit ulelen
yita nin ghe, bara ane kunan Galiliari.” 60 Bara
nani Bitrus woro, “Unit nang yiru imon ile na
udin belu ba.” Na aduu inlire kukulok kolsuno.
61 Na a kpilia umuro me, Cikilare yene Bitrus
ku, Bitrus nin lizino imon ile na Cikilare nni
belinghe, na aworoghe, “Na kukulok ma kulsinu
titat ba uma woro na uyirwui ba.” 62 Na a nuzu
udas, Bitrus gila kang. 63 Anite na iwa din caan
Yesu su ghe liyong inin fooghe. 64 Na ituswughe
iyizi, itininghe i woro, “Su anabci, ghari ulenge
na areofi?” 65 I bele imon gbardang litin Yesu,
izoguzo ghe. 66 Na kitin shanta, a kukune na
nite da pitiruno ligowe. Umunu adidya na priest
nin na nan ni nyerte. I pira nin ghe kudaru
nwuchun liru, 67 iworo, “Andi fere Kriste, belle
nari.” Ama a woro nana, “Asa nbelling minu,
na ima yinnu ba, 68 asa meng tirin minu, na
ima kawu ba. 69 Ama ucizunu nene udu ubun,
Gono nit ma so ncara uline unlikara Kutelle.”
70 Vat mine woro, “Ani fera Gono Kutelle?” Yesu
woro nani, “Anughere nworo mere.” 71 I woro,
“Iyaghari nta tidu nin su nnan ba? Bara arik
nin nati bite nlanza nnu me.”

23 Vat lipitin mine fita, ida nin Yesu nbun
Bilatus. 2 I tunna nvuruzughe nliru, I
woro, “Ti se unit ulele adin nanzu nmyin bite, a
wantina anit uni in Kaisar ku ugandu, a din belu
ame litine Kristiari, Ugo.” 3 Bilatus tiringhe, a
woro, “Fere Ugo na Yahudawa?” Yesu kawa ghe
a woro, “Fere nbelle nani.” 4 Bilatus woro na
didya na prieste nin lipitin nanit. “Na nse unit
ulele nin taanu ba.” 5 Amma ileo ubun nin sho
nati, i woro, “Adin rusuzu anit, adin dursuzu
anit nan nyan Yahudiya vat, ucizunun Galili
uda duru kikane.” 6 Na Bilatus nlanza nani, a
tirino sa unite kunan Galiliari. 7 Na ayinno adi
nmyin tigon Hirudus ari, a turung Yesu ku udu
kitin Hirudus, ama litine wang wadin Urshalima
nayiri ane. 8 Na Hirudus in yene Yesu ku, ayi
poo ghe, bara na dandauna nin su nworu a
yeneghe. Ana lanza ubeleng me amini din piziru
ayeneghe asu imon izikiki. 9 Hirudus tirino
Yesu ku uliru gbardang, amma na Yesu nkawa
ghe imon ba. 10 Adidya na priest nin na nan
ninyerte fita, nin tinana nayi nvuruzughe nliru.
11 Hirudus nin nasoja me zognzo ghe, I kuru
isu ghe liyong, inin shonghe imon icine, inin
kurtuno Yesu ku udu kitin Bilatus. 12 Hirudus
nin Bilatus waso adondon nati lilone (amma
iwa tu iyita anan nivira nati). 13 Bilatus tunna
ayicila udya na priest, nin nagoo a ligozi nanite
kiti kirum, 14 a woro nani, “Ida nayi unit ulele
nafo unit ulenge na adin cinu nin nait nanzang,
yeneng, meng, nbun minere ntiroghe uliru,
na nse ghe nin kulapi kitene nile imon na idi
uvuruzughe mun ba. 15 Baba, sa ame Hirudus
wang, a kurtunghe udak kiti bite, yenen, na
asu imong imon ilenge na iduru nworu aku
ba. 16 Bara nani mma tighe aneo, nsunghe.”
17 Amma uwa so Bilatus ju gbas a nutun a
Yahudawe ku kucin kurum kilari licin kubin
idi. 18 Vat mine jartiza kang, I woro, “Caan nin
nit ulele, I nutun nari Barabas ku!” 19 Barabas
unitari wadi ulenge na iwa ceo ghe licin kitene
kulapi nsali dortu nliru tigo kipine nin katwa
likiri. 20 Bilatus kuru asu nani uliru tutung, nin
su nworu a sun Yesu ku. 21 Ijaritiza I woro,
“Na ikotinghe kuca, na ikotinghe kuca.” 22 A
woro nani tutung untat, “Iyanghari, kuyapin
kulapiari unit ulele nati? Na meng see ghe nin
kulapi kongo na batin ushara nkul liti me ba.
Bara nani, asa nkpizoghe mma sunghe.” 23
Amma ileo ubun njartiza kang, npiru nworu
ikotinghe kucha. Tiwui mine ta Bilatus yinna.
24 Bilatus yinna nani nin kuculu mine. 25 A
nutuno ulenge na inung tirino nworu inutun
ule na ina ceo kilari licin kitene in fizu nay
nanit a umolsu nanit. Amma ana nani Yesu ku
nafo usu nibinai mine. 26 Na inya ninghe, ikifo
umong Simon unit Nkirawani, awa nuzun nan
nya ntene, itina ghe kuca ndi kotunue, a dortu
Yesu ku. 27 Ligozi nanit gbardang, nin nawani
ale na iwa di tiyomme wa din dortu ghe. 28
A gbitirno kiti mine, Yesu woro, “Nishonon

Urshalima, na iwa gilu meng ku ba, ama gilan
atimine nin nono mine. 29 Amma yenen, ayire
din cinu na ima woru, 'Anan koliari awani are,
nin naburi ale na ina maru ba, nin na yazin ale
na amazina ba.' 30 Ima cizunu ubelu na kup,
'Dio nati bite,' a apara, 'Kiro nari.' 31 Iwa su ile
imone a kuce dutu kushiti, Iyaghari ma se ku wa
malu kotu?" 32 Iwa yiru among anit naba anan
likara linanzang idi molu ligowe ninghe. 33 Na
iwa dak kiti kanga na idin yicu akankan nati,
kitenere iwa kotunghe kucaa ligowe nin nanan
likara linanzang, unit urum ncara uline a unan
be ncara ngule me. 34 Yesu woro, "Ucif, wesse
nani alapi mine, bara na iyiru imon ile na idin
sue ba." I tunna idinja timo, I koso imon me. 35
Anite yissina in yenju ghe a imung ago mina
yita nsughe liyong, idin su, "Ana tucu among.
Na atuca litine, andi amere Kristi Kutelle, unan
feruwe." 36 Inung anan likum wang sughe
liyong, ida kupo me, ina ghe nmyen migbalala,
37 idin belu, "Andi fere uga na Yahudawe, tucu
litife." 38 I wa su imong inyerte ibana kitene
litine, "ULELERE UGO NA YAHUDAWA." 39 Unit
urum nan nya na nan likara linanzanghe na
iwa kotunghe kuce, belinghe lifai, a woro, "Na
fere Kristeba? Tucu litife umunu arik ku." 40
Ame unan be kawa, a kwada ghe a woro, "Na
udin lanzu fiu Kutelle ba, bara na ushara fe
di urume nin ghe? 41 Kiti bite udi dert, arik
din seru nduk katwa bitari. Na unit ulele na su
imonmong inanzang ba." 42 A kpinaku, a woro,
"Yesu, lizino nin mi asa upira kipin tigo fe." 43
Yesu woroghe, "Kidegenere nbelin fi, uma yitu
nin mi kipin tigo nighe." 44 Kube da susut nin
nikoro kutocin, nsirti tursu kutyine vat uduru
ikoro kutir 45 na nkanang nwii nmala. Kusakala
kutyi nlira jarta kyitik kitene utolu kadas. 46
Yesu jarta nin liwui kang ayila, a woro "Ucif,
nan nya nacara fere nnakpa ulai ning." Na a
belle nani, aku. 47 Na udya na nan likum akalt
likure in yene imon ile isu, azazina Kutelle, a
woro, "Kidegenere, ulele unan katwa kacineari
nadi." 48 Na vat ligozie na iwa dak ida ti iyizi
nba nimon ile na isu yene imon ile na ise, ikpilla
idin fo igiri. 49 Vat na nan yiru me, nin na wani
ale na ina dofin ghe unuzun Galili, yissina pit,
idin yenju ni leli imone. 50 Umong unit wa diku
unan lissan Yusufu, nan nya na nan kpiluzu,
unit ugegeme nin katwa kacine 51 (na awa yinin
nin kpiluzue nin lidu longo na isu ba), unit in
Arimathiya, nkan kipin na Yahudawa, ulenge na
awa di nca kipin tigoo Kutelle. 52 Unit une do
kitin Bilatus, tirino kidowon Yesu. 53 A toltuno
kinin, a jinkpilo nin malti ulau, adi nonko nan
nya kissek na ina sarsu nan nya kutala, kikanga
na isa nonko umong ku ba. 54 Uwui nshiriari
wadi, Assabath wa dak susut npiru. 55 Awane na
iwa dak nanghe unuzun Galili, dofino kidung,
iyene kissekke iyene imusun nonkue kidowe
non. 56 I kpilla, ida shirya nnuf kunya min tintu.
Lirin Nasabbath ishino nafo ubellin duke.

24 Lirilin lizunu nayiri kuzor nin kwui
dinding, ida kiti kissekke, ida nin nuffe na
ishirya. 2 Ise iturno litala ntursu kissekke. 3 I
pira nan nya, ama na iyene kidowo Ncikilari
Yesu ba. 4 Ita buu nan nya nkpilizu mine kitene
ni leli imone, I tunna, anit naba yissina kupo
mine nin nimon ibo in baltu. 5 Na awane tiu
nkifo nani I tunnu ati mine kutyin, I woro na
wane, "Iyiziari idin piziru nnan lai nan nya na
nan kue? 6 Na adi kikane ba, ama a fila! Lizinon
ulirue na awa belu minu adutun Galili, 7 asa
a woro Gono nnit uma nakpu ghe nacara na
nan nalapi gbas inan kotunghe kucar lirin lin
tatte a fita tutung." 8 Awane lizino iliru me, 9
ikpilla unuzu kissekke I belle ngissin kuzakure
ubeleng ni leli imone vat umunu ngissin nanite.
10 Maryamu Magdaliya, Yuwana, nin Maryamu
unan Yakubu, a ngissin na wane na iwa di
ligowe di belin nono katwawe ile imone. 11
Ka kadura so nono katwa we nafo uliru uhem,
na iyinna nin liru na wane ba. 12 Vat nani
Bitrus fita, nin cum a do kiti kissekke, a tumuno
adin yenju nan nye, ayene kumalti kubowe non
likot. Bitrus nya ado ngame, adin kpilizu kitene
nimon ile na ise. 13 Anit naba nan nya mine
wa din cin libo ucin du kagbiri Imwasu. Kanga
na npite wa durun timel akut kutocin unuzun
Urshalima. 14 I wa din belu nbeleng nimon ile
na ina se. 15 I wa din lirue icin cine a iyita ntiru
nati mine ligowe Yesu da duru nani a tunna
ncine nanghinu. 16 Amma iyizi mine wa turdun
na iyininghe ba. 17 Yesu woro nani, "Iyaghari
idin belue nabe icin cina?" Iyissina kitene nin
tecu timuro. 18 Unit urum mine, unan lissan,
Kilyobas, kawa ghe, "Fere cas in Urshalima
ulenge na nyiru imon ilenge na ina se nayiri
alele ba?" 19 Yesu woro nani, "Iyeme imon?"
Ikawa ghe, "Imon nbeleng Yesu Nnazareth, na
awa di unan liru nin nuu Kutelle, awa di nin
likara katwa a uliru nbun Kutelle a anit. 20 Na

udya na prieste nin na go na iwa nakpa ghe
aso nca nkul I kotunghe kuca aku. **21** Ti wa
cisso ayi nworu amere ma tucu anan Israila.
Nanere, kinal ni lele vat, kitimone lin tat na
ile imone na se. **22** Nani tutung, among awani
nan nya bite nna nari tissina, ini do kissekke
nin kwui dinding. **23** Na iyene kidowo me ba,
inani kpilla, ina ni nworo inin ta amoron wui
nono kadura Kutelle nworo nani adi nin lai. **24**
Among anit na idi ligowe nan ghiruk ndo kiti
kissekke, ina nin se kinin nafo ubellu na wane.
Amma na iyene ghe ba." **25** Yesu woro nani,
"Anung na nilime ni lalang idi shankalong in
yinnu nin vat nimon unan liru nin nuu Kutelle
na bellin! **26** Udi gbas nworu Kristi nco nan
nya nile imone, a piru nan nyan ngongong
me?" **27** Ucizunu kitin Musa udu anan liru nin
nuu Kutelle vat, Yesu wa belin nani imon ile
na idi litine nan nya nliru ntucue. **28** Na ida
susut nin kagbire, na iwa cinu ucin due, Yesu
ta nofo ama katu ulsun. **29** I masa ghe nworu,
"Aso nanghinu, bara kuleleng wadi ku mal dak,
kiti cizna usirui." Yesu pira a so nan ghinu. **30**
Iwa se nani, na awa so nanghinu ima li imonli,
ayauna ufungale, ata nkoli ku, a pucco unin, a
na nani unin. **31** Iyizi mine tunna ipuno, inin
yininghe, atunna a wulu niyizi mine. **32** Itunna
nbelu nati mine, "Na nibinai bite npya nan nya
bite ba, kube na tini cina ninghe libowe, na
ani bele nari uliru ntueue?" **33** Iwa tunun ifita
nan nya kube, I kpilla udu Urshalima. Idi se
kuzakure nzuro ligowe, nan na lenge na Iwa
di nanghinu, **34** I woro, "Kidigenere, Cikilare
na fita, amini na durso litina kitin Simon." **35**
Inung tunna I belle imon ile na ise libowe, nin
nimusun dursue na ani pucco nani ufungule. **36**
Na iwadi nbelu nileli imone, Yesu da ada yissina
kyitik mine, a woro nani, "Lissosin limang sa
nanghinu." **37** Iwa ketize fiu kifo nani, iyenje
nafo inung yene mmoli. **38** Yesu woro nani,
"Iyaghari nta nibinai mine nfita? Iyaghari nta
matiru tiru din fitiyu nibinai mine? **39** Yeneng
acara nighe nin nabune, mere nin liti nighe.
Dudoi uyene. Bara na mmoli di nin kidowo
nin naku ba, nafo na iyene men dimun." **40**
Na awa belin nani, a durso nani acara me nin
nabunue. **41** A I dutu nan nyan salin yinnu a
liburi libo, a ukpiliza, Yesu woro nani, "I di nin
nimonmong nlia?" **42** Inaghe kugir fibo nwui.
43 Yesu sere fining, a leo finin nbun mine. **44**
A woro nani, "Kube na nwa di nanghinu, nwa
woro minu nenge vat nimon ile na ina nyertin
liti nighe nan nya ndukan Musa nin na nan liru
nin nuu Kutelle a Uzabura vat ma kulu gbas."
45 A tunna apuno nibinai mine, inan yinno
ulirun ntucue. **46** A woro nani, "Tutung ina
nyertin nworo Kriste ba niu, anin fita tutung
nan nyan ku lirin lin tat. **47** Uwazi nsunu nalapi
nin shawu nin kulapi isu unin nan nya ligang
in yie vat, icizin in Urshalima. **48** Anung iyizi
nbari ni lenge imone. **49** Yeneng, mma tu nin
ciu nnuu ncifnighe nati mine. Amma cican nan
nya kipine, sei ikulo minu nin likara unuzu
kitine kani." **50** Yesu tunna na nuzu nan ghinu
udu susut nin Baithanya. A ghantina acara me,
ata nani nkoli. **51** Uwa se nani, kube na awa di
nan nya nti nani nkolie, asuna nani iyira ghe
ughanu udu kitene Kutella. **52** Isu ghe usajada,
inin kpilla udu Urshalima nin nabari abo kang.
53 Iwa so nan nya kutyi nlira ko lome liyiri, idin
tizzu Kutelle nkoli.

Yuhana

1 Uworsu ucizine Ligbulang wadiku,
Ligbulanghe wadi nin Kutelle, a Ligbulanghe
Kutelleri. **2** Ulengene, Ligbulanhe, wadi nin
Kutelle uworsu ucizine. **3** Imon vat iwa kye
unuzu mere, nin dirume na imon irum duku
ilenge na ina kye sa ame ba. **4** Nanya mere
ulai di, uleli ulaiye tutun unere nkanang nanit
asuren vat. **5** Nkanaghe na nuzu kanang nanya
nsirti, a na nsirte na kata likara mining ba.
6 Umong unit wa duku na iwa tughe unuzu
kiti Kutelle, na lissame wadi Yuhana. **7** Awa
dak nafo unan lin musu niyizi nba nbellen
nkananghe, bara vat nan yinna nnuzu me. **8** Na
Yuhanere wadi nkanaghe ba, awa dak anan
belle ubelle kanaghere. **9** Mininghere nkanang
kidegen mongo na miwa cinu ucin dak nanya
in yii mi durso ko uyeme unit. **10** Awadi nanya
inyee, unin uyee iwa kye unuzu mere, ana uyee
wa yinin ninghe ba. **11** Awadak kiti nanit me, na
anit me wa sereghe ba. **12** Nani, ngbardang na
lenge na iwa serughe, alenge na iwa yining nin
lissa me, kitimine awa yining nani iso nono
Kutelle. **13** Alenge na iwa macu nani, na kumat
nmii ba, na nin su kidowo ba, a na nin su nnit
ba, iwa macu nani nane nin su Kutelleri. **14**
Nene, Ligbulanghe wa so kidowo, liso nanya
bite. Tina yene ngongon me, nafo ngongon
lenge na ana nuzu kitin Ncif, awa kulun cek
nin bollu Kutelle a kidegen me. **15** Yuhana wa
su uliru litime a ghatina liwui kang aworo,
“Amere ulenge na nwa woro, 'Ulenge na adin
cinu kidun nighe, kamin meng, ame cikilari
nighari. **16** Bara unuzun kulnu me, vat tina
seru ubolu kitine nbollu Kutelle. **17** Bara iwa ni
uduke kitin Musa, ubolu nin kidegen wa dak
unuzu kitin Yesu Kristi. **18** Na umon na yene
Kutelle nkon kubi ba. Ame unit urumari cas,
ame litime Kutelle, ulenge na adi figirin Ncife,
amere nati iyininghe. **19** Ushadan Yuhanari
ulele, kube na a Yahudawa wa tuu nin na Priest
nin na Leviyawa id tiringhe, “Fe ghari?” **20**
Ayinna na asu mayardang ba, akawa nani “na
mere Kristi ba.” **21** I tiringhe, “Anife ghari? Fe
Iliya?” Aworo, “Na meng amere ba” Iworo, fe
unan liru nin nuu Kutelle?” Akawa naworo
“Nanere ba.” **22** Itunna iworoghe, “feghari,
bara tinan belle alenge na i to nari? Uma woro
nari fe ghari? **23** Aworo, 'Mere liwui longo na
lidi kuculu nanya ntene: kyelen ucin mine
nanya cikilari dert,' Nafo ubellu Ishaya unan
liru nin nu Kutelle.” **24** Nene among duku na a
Farisawa wa tu nani. I tiringhe, inin woroghe,
25 “Iyaghari ta udin shintizunu anit nmyen andi
na fe Kristi, sa Iliya, sa unan liru nin nu Kutelle
ba?” **26** Yuhana kawa nani aworo, “Meng din
shintizunu nani nmyen. Vat nin nani, nanya
mine umong yissin ku ulenge na anung yirughe
ba. **27** Amere ulenge na ama dak kidung nighe.
Na meng batin nbunku ti na kpatak me ba.” **28**
Iwa su ilenge imone in Baitanya nleli uwulun
urdun, kikanga na Yuhana wa din shintu nanite
ku nmyen. **29** Ukurtunun nkwuiye Yuhana
yene Yesu ku ucin dak kitime aworo, “Yeneng,
Kukam Kutelle kongo na kuma yiru kulapin
nyee! **30** Amere ulenge na nna bellin minu,
'ulenge na adin cinu kidung nighe katin meng
ku, bara awa yita ku ameng dutu.' **31** Na
meng yininghe ba, una so nani inan dursoghe
kitin nonon Israila unnare meng na dak ndin
shintu anit nmyen.” **32** Yuhane wa ti ushaida,
“Nwa yene uruhu din tolsu unuzu kitene kani
nafo kuwulung, uda lwa kiteneme. **33** Na nwa
yininghe ba, ame ulenge na ana tuyi nshintu
anite nmyene na woroi, 'kitenen nlenge na uma
yenu uruhu ntolo uso litime, amere ulenge
na ama shintu anit nanyan Ruhu ulau.' **34**
Meng yene, nkuru nna ushaida ulengene Usaun
Kutelleari.” **35** Tutung, ukurtunun kwui, na
Yuhana wa yisin ligowe nin nanan katwa me
naba, **36** iyene Yesu ku adin cin, Yuhana woro,
Yenen, uleliye Kuzara Kutelleari!” **37** Anan
katwa we naba wa lanza Yuhana ku din bellu
nani, idofino Yesu ku. **38** Yesu tunna a gitirno
ayene idin dortughe a woro nani, “iyaghari
idin nin suwe?” I kawaghe, “Rabbi (Unnare
'unan dursuzu niyerte), ussosin nweri?” **39**
Aworo nani, “dan ida yene.” ida ida yene kite
na assosin ku; iso ligowe nanghe lilone, bara
kubi nikoro kulidi wa malu uti. **40** Unwasamme
nanya nan wabe na iwa lanza Yuhane din
liru a tunna a dofino Yesu ku, Andirawusari
wadi, gwanan Simon Bitrus. **41** A wa tu ase
gwana me Simon aworoghe. “Tisse unan tuce”
(Na ukpiliuwere 'Kristi'). **42** Ada nighe kitin
Yesu, Yesu yenjenghe, aworo, “fe Simon, usaun
Yuhana. Ima yiccu fi Kefas” (ukpiliuwe unnere
'Bitrus). **43** Ukurtunun kuiye, Yesu wa di
nin su ado Ugalili, ase Filibus ku a woroghe,
“Dofini.” **44** Filibus wa nuzu Nbaitsada, kipin

Andirawus nin Bitrus. 45 Filibus se Nataniyel ku
aworoghe, “Ulenge na Musa nanya nduka nin
nanan liru nin nu Kutelle na yertu ubellen me
tiseghe, Yesu, Usaun Yusufu kunan Nazaret.”
46 Nataniyel woroghe, “Imonmong icine wasa
inuzu Nnazareta?” Filibus woroghe, “da uda
yene.” 47 Yesu yene Nataniyel ku din cinu
udak kitime a lirina litime, “Yeneng, kunan
Israila kidegen, ulenge na adinin kinu ba!”
48 Nataniyel woroghe, fe ta inyizari uyinni?”
Yesu kawaghe aworo, kube na inin sossino
litino kuca napau a Filibus dutu sa uyicilu
fi, Nni yenefi.” 49 Nataniyel kawa, “Rabbi, fe
Usaun Kutelleari! Fere Ugo nan Israila!” 50 Yesu
kawaghe a woro, Bara na nworo fi. 'Nni yene fi
litino kuca napau,' fe uni in yinna? Uma yenu
imon nzikpu kibinai ididya na ikatin ilengene.”
51 Yisa woro, “Ndin bellu minu kidegen, Ima
yennu kitene kani npuno, nono kadura Kutelle
din ghanju itoluso kitene Nsaun Nnit.”

2 Kimal nayiri atat, uteru nilumgma wadi in
Kan'ana un Galili, unan Yesu wa yita ku.
2 Ame Yesu wang iwa nighe uyicilue, nin na
nan katwa me, udu kiti nilugme. 3 Na nmyen
narauwe ndari, unan Yesu woroghe, “Na idi
nin myen narau ba.” 4 Yesu kawaghe “Uwani,
inyaghari nmyen nin ku? Na kubi nighe nsa da
ba.” 5 Unene woro nono katwa, “Vat nimon
ilenge na abelin minu isu, sun inin.” 6 Asul
natala kutocin wa duku alenge na ko kome din
li ayangi likalt udu akalt aba na Ayahudawa
wa suzu katwa mun kuubi ntanda nwesuzu. 7
Yesu woro nani, “Kulson asulun nmyene nin
nmyen.” I tunna i kulso anin gbem gbem. 8
A woro anan katwa we “tyan, iyaun idi ni cin
buke.” Nanaere iwasu, itya idi nighe. 9 Cin
buke ciro nmyene ase miso nmyen narau, na
ame yinno kikanga na minuzu ku ba (acinne
na iwa tya nmyene wa yiru). Cin buke tunna
ayicila kwanyane. 10 aworoghe, “kagha asa atu
anutuno nmyen narau micine ana anite, iwa
shito anin nutuno mi nangzaghe. Fe uni nna
nyeshe micine udak ko kube.” 11 Ileli imon
izikike in Kan'ana un Galili wa di ncizunuari
nanya nimon izikiki ilenge na Yesu na suzu,
awa durso Ngongong me, anan katwa me ani
wa yining ningghe. 12 Kimal nani, Yesu wa do
Kafarnhum, ame unene, nuawne, nin nanan
katwa me, kikane iwa di so ku nanya nayiri bat.
13 Kubi in paska na Yahudawa wa dak susut,
Yesu uni wa do Urshalima. 14 Amini wa dase
anit din lessu nina, akam, nan nawulun nanya
kutii nlire. Anan kusere ni kurfun wa duku
wang. 15 Amini wa piu lishon a ko nani vat
unuzu udas nanya kutii nlire, umunu akame
nan nine. A gutuna anan kusere nikurfughe.
Ikurfughe nan na tebule a turzuno kutyen.
16 Aworo anan lessu na bilane, “kalan ilenge
imone kikane. Na iwa ceo kilari Ncif nin kiti
kujauna ba.” 17 Anan katwa me lizino ina yertin,
“Ufo liti ngafe ma wulttunui.” 18 Ayahudawa
tardaghe, i woro, “Alama ayapinari uma dursu
nari bara na udin su ilenge imone?” 19 Yesu
kawa aworo, “Musuzun kutii nlira kone, nanya
nayri atat nma fiwu kunin.” 20 Ayahudawa
woro, “Ina ti akus akut anasari ninkutocin nkye
kutii nlira kone, fe uni ma kye kunin nanya
nayiri atata?” 21 Nani ame wadin bellu nin kutii
nlira litimere. 22 Bara nin bun iwa fyaghe nanya
nanan kule, anan katwa me lizino iwa bellin
nani, i yinna nin liru Kutelle a unin ulire na
Yesu wa bellin. 23 Nayire na awadin Urshalima
kubin paska, nayirin idi, gbardang wa yinnin
nin lissame, na iwa yenje imon izikiki ilenge na
awa su. 24 Vat nin nani, na Yesu wa yinnin ni
ghinu ba, bara na ayiru anit asurne vat. 25 Na
ame dinin su imong bellinghe imonmon litin
nnit usurne ba. Ame litime yiru imong ilenge
na idi nnit usurne.

3 Nkon ku Farisawa wa duku lissame
Nikodimus, awa di nin tigo nanya kudaru na
Yahudawa. 2 Unit une wa dak kitin Yesu nin
kitik a woroghe, “Rabbi, tiyiru fe unan dursuzu
nanitari unuzu kiti Kutelle, bara na umong
wasa asu ukama nilenge imone na udin suze se
dei Kutelle di ninghe.” 3 Yesu kawaghe aworo,
“kidegenere andi na imara unit tutung ba, na
awasa ayene kipin tigo Kutelle ba.” 4 Nikodimu
woroghe, “Ima kuru imaru unit inyizari na
amal ti kukune? Na awasa apira liburi nna me
imaraghe unba ba, awasa ayinnua?” 5 Yesu
kawa, aworo, “Kidegenere ndin bellu minu,
andi na imara unit nanya nmyen nin Ruhu
ba, na awasa apira nanya kipin tigo Kutelle
ba.” 6 Imong ilenge na ina maru nanya kidowo,
kidowari, a ilenge na ina maru nanya Ruhu,
uruhuari. 7 Na iwase uzikpu bara na nbellin
minu, 'uso gbas ikuru imacu minu tutung.' 8
Ufunu din ko udu kusari ko na unya udue.
Asa ilanza uduwe, nani na iyiru kiti kanga na

unuzu ku sa kiti kanga na udin cinu udue ba.
Nanere wang unit ulenge na imaraghe nanyan
Ruhu” 9 Nikodimu kawa, aworo, “Inyizari imon
ilele ma yitu nani?” 10 Yesu kawaghe, aworo,
“Fe unan dursuzu nanan Israila, vat nani, na
uyinno ilenge imone ba? 11 Kidegenere, tidin
belu ilenge imon nati yiru, ti din belu ilenge
na tiyene, vat nani na anughe nsere uliru bite
ba. 12 Asa nbelin minu ubelen nimon nle uye
a na anung yinna mun ba, ima yinnu inyizari
nwa bellin ubelen nimon kitene kutelle? 13 Na
umong nsa ghana kitene kani ba, se dei ulenge
na ana tolu unzu kitene kani. 14 Nafo na Musa
wa ghantin fiyii nanya ntene, nanere wang uso
gbas i ghantin Usaun Nnit kitene. 15 Bara vat na
lenge na iyinna ninghe nan se ulai unsali ligang.
(aiōnios g166) 16 Bara Kutelle nati usu inyii ulele,
amini na ni gono kinin kirum cas, vat nlenge
na ayinna ninghe, na ama nanu ba, ama se ulai
un saligang. (aiōnios g166) 17 Na Kutelle natu Gono
me nanya nyie ada molu uyie ba, nani uyie nan
se utucu unuzume. 18 Ulenge na ayinna ninghe
na ima molughe ba. Ulenge na ayinna ninghe
ba imal ciughe nca nkul bara na ayinna nin
lissan Gono Kutelle ba. 19 ILenge imonere finu
nsharawe, nworu nkanang na dak nanya inyii,
anit ani nadi nin su nnsirti a na nkannanghe
ba bara na adadumine an sirtiari. 20 Bara vat
nlenge na adin su adadu nsirti din su ivira
tutung na ama dak kiti nkanangghe ba bara
katwa me wa nuzu kanang. 21 Vat nani, ulenge
na adin su kidegen ma dak kitin kanang adadu
me nan yita fang nyenju tutung inin damun
ubun Kutelle unuzu nyinnu nin Kutelle.” 22
Kimal nani, Yesu nin nono katwa me wa nya
udu nmyin Yahudiya. Awa di dandaun kikane
ligowe nanghinu acin shinto anit nmyen. 23
Yuhana tutung wadi nshitu nanite in Ayinon
kupo in Salim bara nmyen wadiku gbardang.
Anit wa dasu kitime a shinto nani nmyen, 24 Na
iwa di isa tursu Yuhana ku kilari licine ba. 25
Mayardang fita kiyetik nnono katwa in Yuhana
nin nkon ku Yahudawaaa in belen nwesu ulau.
26 I do kiti in Yuhana i woroghe, “Unan dursuzu
niyerte, ulenge na ani yita ninfi nleli ugau
kurawan urdunghe, ame ulenge na uni su uliru
kitene me, yene adin shintu anit nmyen, tutung
vat din cinu kiti me.” 27 Yuhana kawa nani,
“Na unit wasa a sere imonmong ba, andi na
inaghe unuzu kiti Kutelle ba. 28 Anung nin nati
mine wasa ileoyi unanba, nlire na belle. 'Na
meghari Kriste ba' nna woro, 'ina tuyi nbun
mere.' 29 Ulenge na adinin wani upese, unan
kifu kudanari. Nengene udo tiyom, ulenge na
ayisina alanza, asa asu liburi libo kang bara
liwui kwanyane. Nengene liburi libo nin nkulo.
30 Uma so gbas ame kpizinku, meng cazin. 31
Ulenge na ana dak unuzu kitene, di kinen vat.
Ulenge na ana nuzu kutyin kunan kutyinari
akuru adin belu nimon kutyin. Ulenge na ana
nuzu kitene kani di kitenen koyan. 32 Adin su
uliru nimon ilenge na ana yene akuru alanza,
nani na umon wasa asere uliru me ba. 33 Ulenge
na asere uliru me ayinna Kutelle kidegenare. 34
Ame ulenge na Kutelle na tughe din bellu uliru
Kutelle. Bara na adin guccu uruhu me anin na
unin ba. 35 Ucife dinin su Nsaune, amini nani
imon vat nacara me. 36 Ulenge na ayinna nin
Saune di nin lai nsali ligang, ame ulenge na
ayinna nin Saune ba, ama yenu ulai ba, nani
tinana nayi Kutelle sossin litime. (aiōnios g166)

4 Na Yesu wa yinin a Farisawa nmal lanzu ame
din sesu nnono katwa gbardan a ashinto
nani nmyen, ikata nin Yuhana, 2 (kona ame
Yesu nin litimaere wa shintu anite nmyene ba,
non katwa mere wa suzu), 3 awa sun u Yahudiya
a nya udu u Galili. 4 Uni wasoghe gbas akata
nanya in Samariya. 5 Amini wa dak nkan kipin
in Samariye, idin yiccu kinin Sacer, susut nin
kunen kongo na Yakub wani usaune Yusufu. 6
Kuwu nmyen Yakubu wadi kite, Yesu wa dira
nin cin me a so kupo kuwe. Uwui wadi umal
dak ati. 7 Umong uwanin Samariya da nda tiwu
nmyen, Yesu woroghe, “Filli nmyen nsono.” 8
Bara nono katwa me wa do nseru nimoli nanya
kipin. 9 Uwana Samariya tunna aworoghe,
“Inyizari nta fe Kuyahudawa, udin tiru menku,
uwani Nasamariyawa nmyen sonu?” Bara na
Ayahudawa din su ligo nan Nasamariyawa ba.
10 Yesu kwaghe aworo, “Ndaeo uyiru Kutelle
nin lenge na aworofi filli nmyen nsonu fe wa
tiringhe anifi nmyen nlai.” 11 Uwane kawaghe,
“Cikilari, na udinin guga ntiweba, a kuwu
nmyene kongo cancom, fe ma se nmyen nlaiye
nweri? 12 Fe katin Ucif bite ku Yakube, na ana
ni nari kuwe ame wang na soku umunu nono
nin nina me?” 13 Yesu kawaghe aworo, “vat
nnit ulenge na asono mongo nmyene ama kuru
a lanza ukotu nayi tutung, 14 nani vat ulenge
na asono nmyen mongo na meng manighe na
aba kuru alanza ukotu nayi tutung ba. Nworu

nani, nmyene na meng ma nanighe maso nanya
mye figunanag nmyen na mima ghanju udu
ulai sa ligan. (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Uwani une
woroghe, “Cikilari, nai nmyen mono bara nwa
kuru nlaza ukotu nayi nda tutung nda tiya
nmyen.” 16 Yesu woroghe, “Can udi yicila ulesfe
isa kikane ligowe.” 17 Uwane kawa aworghe,
“Na ndinin les ba,”Yesu kawaghe, “Ubele dert,
'na ndi nin les ba,' 18 bara umal ti ales ataun,
a ame ulenge na udi ninghe nene na ulesfere
ba! Nanya nle ulire na ubelle kidegenere!” 19
Uwane woroghe, “Cikilari, in yinno fe unan liru
nin nu Kutelle ari. 20 A Cifbit na suzu usujada
likup longone, anung ani din su Urushalimari
kiti kanga na ki do tissu usujada ku.” 21 Yisa
kawaghe, “Uwani, yinna nin mi, kubi din cinnu
kongo na ima su Ucif usujada na likup longone
ba sa in Urshalima ba. 22 Anughe din su ulenge
na iyirughe ba usajada. Arik din su ulenge
na tiyirughari usujada, bara utucu nnuzu kiti
na Yahudawari. 23 Vat nani, kubi din cinnu,
kuda nene wang, na anan sujada kidegene
ma zazinu Ucife nanya Nruhu nin kidegen,
bara Ucif di piziru nimus nanit anere isughe
usujada. 24 Kutelle Uruhuari, inung anit alenge
na idin sughe usujada ma sughe nanya Ruhu nin
kidegen.” 25 Uwane woroghe, “Meng yiru unan
tuccu din cinu” (ulenge na idin yicughe Kristi).
Asa a da, ama punu nari imone vat.” 26 Yesu
woroghe, “Menghe, na ndin lire, mere ame”
27 Nkoni kubere nono katwa me kpilla. I yita
nkpilu nibinayi mine inyizari adin liru nin wani,
vat nani na umong nworoghe inyaghari udin
pizure? Sa, “In yaghari nta udin liru ninghe?”
28 Uwane tunna a suna lidul nmyene, a kpilla
ucin du na kipine, a woro nanite, 29 “Dan, ida
yene unit ulenge na a belli vat nimon ilenge
na nna mosu. Na amere ma yitu Kriste ba, sa
amere?” 30 Inuzu nanya kipine, ida kitime. 31
Nanya kube, nono katwa me sughe cikusu, I
woro “Unan dursuzu niyerti, leo imonmon.”
32 Ana woro nani, “Ndi nin nimonli na nmal
lii ilenge na anung yiru mun ba.” 33 Nono
katwawe tunna tiru nati mine, “Sa umong da
naghe imon nliari?” 34 Yesu woro nani, “Imonli
nighe innare nsu katwa ilenge na ana tuyi, in
malu kanin tutun. 35 Na idin su, 'Ngisin tipui
tinas cas ugirbi nin dak ba?' Meng ndin bellu
minu, fyan iyizi iyene anene, amal yini adin
ca ngirbi! 36 Ame ulenge na adin su ugirbe
adin sesu ulada, akuru a pitiro ileo nlai nsa
ligang, bara ame ulenge na adin su tibila nin
nan girbe na su liburi libo ligowe. (aiōnios g166)
37 Nanere ubellu une di kidegen, umong din
bilsu, a umong su ugirbi. 38 Nto minu idi su
ugirbi katwa ka na ina su ba. Amonghari nasu
katwawe, anung atimine ani npira nanya katwa
mine.” 39 Gbardang na Samariyawa nanya kipin
kane yina ninghe bara uliru nwane, ame ulenge
na awa woro, “A belli vat nimon ilenge na nna
malusue.” 40 Kube na a Samariyawe wa dak
kitime, iwa sughe kucukusu aso nan ghinu,
amini wa ti ayiri aba ku. 41 Among gbardang
yina bara uliru me. 42 Inin belle uwane, tiyina
na bara ulirufe cas ba, bara arik nlaza nin
nati bite, nene ti yinno ulengenere unan tucu
inyee.” 43 Kimal nayiri abane, awa sun kikane
ucin u G alili. 44 Bara ame Yesu litime wa bellin
na unan liru nin nu Kutelle di gogon nanya
kagbiri me ba. 45 Na awa piru u Galili, anan
Galile sereghe. Bara iwa yene umone na asu
vat in Urshalima kitin buke, inung wang wa do
kitin buke. 46 Tutung amini wa dak u Kan'ana
in Galili, ki kanga na awa kpilya nmyen miso
nmyen narauwe. Umong Ugo udya ulenge na
usaune wadi nin konu nanya in Kafarnahum. 47
Na awa lanza Yesu nmal sunnu u Yahudiya a
kpila u Galili, ado kiti Yesu a sughe kucukusu
a doffinghe ada shin nin saune, na awa cinu
uku. 48 Yesu tuna aworoghe, “Anung anit andi
na iyene adu azikiki ba, na ima yinnu ba.” 49
Ugo une woroghe, “Cikalari dacari a gono nighe
dutu sa uku.” 50 Yesu woroghe nenge, “Cang.
Usaun fe shino.” Unite yina nin lirue na Yesu
nbelleghe, atunna a nyaghe. 51 Kube na awadin
tole, acinme zuroghe, ibellighe usaune shino.
52 A tunna a tirino nani kube na acizina ushine.
I kawaghe. Nleng nin nikoro kuzorari ukone na
sughe. 53 Uciffe tunna ayinno nin kono kubere
Yesu na woroghe, “Usaunfe nshino.” Ame litime
nin kilari me vat yinna. 54 Imon izikiki in bari
ine na Yesu wasu tun na ana sun u Yahudiya
udu u Galili.

5 Kimal ni leli imone, u idi na Yahudawa adi.
Yesu nya udu Urshalima. 2 In Urshalime,
kupo kibulun na kam, kuli wadiku, kongo na iwa
yiccu nin lilem na Yahudawa Baitseda. Kudi nin
nitin tolsu nitaun. 3 Anan tikonu gbardang wa
non nbiu kule, aduu, anan kentu, anan nabunu
ayerere na kotuzo. Iwa din ca nbukunun nmyen
ne. 4 Bara gono kadura Kutelle nkon kubi asa

atolo ada a bukurno nmyene, vat nlenge na
a yarna upiru nya kule ama se ushinu nanya
nkonu me ko uyapinari di. 5 Umongunit wa duku
ulenge na awa dandaun kitene akus akut atat
nin kulir. 6 Na Yesu in yeneghe anon kitene, na
ayinno nwo unite dandauna linonighe kitene,
aworoghe, “Udi nin su ushina?” 7 Unan kone
woroghe, “Cikilari, na ndi nin mong ba, urika
na kubi kongo na ibunkurno nmyene a shintini
nanya kule. Asa nmala nin kayiri baat, umong
asa a yarni upire,” 8 Yesu woroghe, “Fita uyisin,
yauna kupefe, ucinu.” 9 Unite tunna ase ushinu
mas, ayana ukomime, a tunna ncin. Lilone wadi
Asabath tari. 10 Adidya na Yahudawa woro
nnite na i shino nighe, “Uwui Nasabath tari na
iyinin fi uyaun kupye fe ba.” 11 Akawa nani,
aworo, “Ulenge na a shino ninmi, aworoi, yauna
kupye fe unya.” 12 I tiringhe, “Ghari unite na
aworofi, 'yauna kupye fe unya?'” 13 Ame ulenge
na iwa shinighe na awa yiru saghari ba, bara
Yesu wadi amal nyiu, bara anit wa kilinghe
kitene. 14 Kimal nani, Yesu wa seghe kutii nlira
aworoghe, “Yene, nene ushino! Na uwa kuru uti
kulapi ba, bara imonimong nanzang na i katin
ilengene wasefi.” 15 Unite nya adi belli adidya
na Yahudawa Yesari nshino ninghe. 16 Bara
ilenge imone adidya na Yahudawwe wati Yesu
ku aneo, bara na awa su ilenge imone liri na
Sabbat. 17 Yesu woro nani, “Ucif nin di katwa
nene wang, meng ndi katwa.” 18 Bara nani a
Yahudawa wa pizuru tibau vat nworu imolughe,
na bara ananza Asabbat cas ba, bara akuru
adi yicu Kutelle Ucifme. Ayira litime urum nin
Kutelle. 19 Yesu kawa nani aworo, “Kidegenere
na gono wasa asu imonimong litime ba, se
ilenge na ayene Ucife din suzu, gono asa su
inmusu nileli imone wang. 20 Bara Ucife dinin
sun Saune, tutung amini din dursuzughe imon
ilenge na ame din suzu, ama kuru adursoghe
imon ididya ilenge na i katting ilengene bara
anung nan se uzikpu. 21 Nafo na Ucife na
fiza anan kul, aniza nani ulai, nanere wang
Usaune ma kuru aniza alenge na ame nfere
ulaiye tutung. 22 Nafo na Ucife din su umong
ushara ba, ana nani usaune ushara vat. 23 Bara
vat nan zazina Usaune nafo na idin zazunu
Ucife. Ulenge na adin zazunu Usaune ba, na
adin zazunu Ucife na atughe ba. 24 Kidegenere,
ulenge na alanza uliru nighe, aminin yinna nin
lenge na ana tuuyi adi nin lai sa ligang ana ama
so nca nkulba. Ana kafina ukul udu nanya nlai.
(aiōnios g166) 25 Kidegenere ndin bellu minu, kubi
din cinnu nene wang kuda, na anan kul ma
lanzu liwui ning, Usaun Kutelle, inung alenge
na ilanza ma ti ulai. 26 Nafo na Ucife di nin lai
unlitime, nanere wang ana ni Usaune ayita nin
lai unlitime. 27 Ucife uni nani Usaune likara nsu
nshara bara na ame Usaun nnitari. 28 Na iwa se
uzikpu nanya nilenge imone ba, bara kubi din
cinu kongo vat na lenge na idi nisek ba lanzu
liwui me, 29 tutung ima nuzu udas: alenge na
inasu imon icine ima fitu iti ulai, a inung alenge
na ina su imon inanzang, ima fitu ufitun shara.
30 Bara litinin nwasa nsu imon ba, nafo na ndin
lanzu, nanere ndin su ushara, tutung ushara
ning ucinari, bara na ndi su un kibinai ning
ba, se kin lenge na ana tuuyi. 31 Andi nma su
uliru litining usaning, na uliru nighe ma yitu
kidegen ba. 32 Umong duku na adin su uliru
litinighe, tutung meng yiru ulire na adin bellu
litinighe kidegenari. 33 Ina tuu kitin Yuhana,
amini na su uliru un kidegen. 34 Vat nani, uliru
ulenge na ina seru na kitin nnitari ba. Nbelle ile
imone inan se utucu. 35 Yuhana wadi ulari na
uwadin lii uta kiti kanang, anung ani wadi nin
su i yita nin liburi libo nin kubiri kongo na idin
yenje. 36 Vat nani ushada ulenge na ndimung,
ukatin un Yuhana, bara katwa kane Ucife na
nii nmalu, katwa ka na ndin su, nna ushaida
litining nwo Ucifari na tuyi. 37 Ucife, ulenge
na ana tuyi litime ana ni ushada litining. Na
isa lanza liwuime ba, sa iyene ukama me ba.
38 Na uliru me du nanya mine ba, bara na ina
yinin nin lenge na ana tuyi ba. 39 Idin pizuru
uliru ulau nanya niyerte, idin yenju nafo nanya
ninnere ima se ulai, unin uliru ulau urum unere
nani ushada litining, (aiōnios g166) 40 ana anung
dinin su idak kiti nin inan se ulai ba. 41 Na ndin
sesu uzazinu kiti nanit ba. 42 Bara inyiru na idi
nin su Kutelle nanya nibinayi mine ba. 43 Nna
dak nanya lissa Ncif ninghari, inani na ina seri
ba. Andi umong ma dak nanya lissa me ima
serughe. 44 Ima ti inyizari iyining, anung alenge
na idin piziru uzazinu nati mine, a na idin sesu
uzazinu ulenge na udi kiti Kutelle kurum cas
ba? 45 Na iwa yenje nafo meng litinighe, nma ti
ukara mine kitin Cife ba. Umong duku ulenge
na adin tizu ukara mine, Musari une ulenge na
anung ceo ayi ku. 46 Nda ina yinin nin Musa,
iwa yinnu nin mi bara ana su iyerte liti nighe.
47 Andi na iyinna nin niyerti me ba, ima ti
inyizazari iyinin nin liru ning?

6 Kimal nile imone, Yesu uni wa nya udu
uleli uwul kurawa Ngalili, na ikuru idin
yiccu kunin kurawa Tibariya. 2 Ligozin nanit
gbardang wa din dortughe, bara iwa yenje
imon ile na awa suzu anan tikonu. 3 Yesu wa
ghana kitene likup asoku ligowe nin nono katwa
me. 4 (Kubin paska, u idi na Yahudawa wa
dak susut.) 5 Na Yesu wa yene ligozin nanit
gbardang din cinu udak kitime, a woro Filibus
ku, “Tima seru imonli nweri alele nan leo?” 6
(Yesu wa belli nani anan dumuna Filibus ku,
bara ame wa yiru imon ile na ama su.) 7 Filibus
kawa ghe aworo, “ufungal nisulai akalt aba
ma batunu nwo kogha mine bat wang ba.”
8 Umong nanya nono katwa we, Andrawus,
gwanan Simon, woro Yesu ku. 9 “nkan gono
di kikane nin fugal utaun, a ibo iba, ilele mati
inyaghari nanya nanit gbardang nene?” 10 Yesu
woro,”Tan anite iso kutyen.”(ukpi ushifi wadi
kitene gbardang) Anite so kutyen, ngbardang
mine wa durun amui ataun. 11 Yesu yauna
uffugale, na ata nlira, a koso alenge na iwa
sosin. Akuru akoso ibowe nanere, kogha se cot
liburi me. 12 Na anite wa shito, aworo nono
katwa me, “pitirnon ngisi nagire na alawa, bara
imoimong wa nana.” 13 I pitirno vat, ikulo
akuzun likure nin nagisin nfungal utaunne,
ngisin nagir na lenge na ileo. 14 Na anite in
yene imon ilenge na asu, i woro, “kidegenere,
ulengenere unan liru nin nu Kutelle ulenge na
ama dak nanya inyi.” 15 Na Yesu wa yinin idi
nin su ikufoghe nin likara iterughe tigo, anuzu
nanya mine likire aghana likup usanme. 16 Na
kulele nta, nono katwa me tolo udu kurawa.
17 Ipira nanya nzirgin nmyen, itunna ncin nya
kurawe cindu Ukafarnahum. (kiti wadi kimal
siru na Yesu wadi asa da kitimine ba.) 18 Koni
kube, ufunu likara wadi, nmyen kurawe tunna
nfituzu nin likara. 19 N a isu ucin nafo timel
titat sa tinas, idi yene Yesu ku din cin kitenen
nmyene ucin dak kitimine nanya nzirge fiu
kifo nani. 20 Atunna aworo nani, “Menghari!
Na iwa lanza fiu ba.” 21 Itunna iyinna a pira
uzirge, na nin molu kubi ba iduru kiti kanga na
idin cinu udue. 22 Ukurtunun kwuiye, ligozin
nanit na iwa yissin nleli kurawe yene na umong
uzirgi duku ba, urum unere cas, ulele tutung
na Yesu wa piru ku nin nono katwa me ba,
nono katwawere cas wa nya usanminu. 23 Nton
tizirgi da unuzun Tibariya susut nin kiti kanga
na ini leo imonleku, kimalin tin liran Ncikilare.
24 Na ligozine wa yinni nwo, Yesu sa nono
katwa me na iwa di kite ba, inung atimine pira
nanya tizirge i nya udu u Kafarnahum udun
pizirun Yesu ku. 25 Na iseghe ileli uwul kurawe,
I woroghe nenge, “Unan dursuzu niyerte, nin
kome kubiari uda kikane?” 26 Yesu kawa nani
aworo, “kidegenere ipizarai, na bara iyene
imon izikiki ba, bara ina lii ufungal ishito. 27
Sunan katwa nimoli ile na ima nanu, sun katwa
nimonli ilenge na ima daudaunu udu ulai un sa
ligan ulenge na usaun Nnit ma ni minu, bara
Kutelle Ucif na malu uti ushaida me litime.
(aiōnios g166) 28 Itunna i woroghe, “inyaghari
tibasu tinan su nitwa Kutelle?” 29 Yesu kawa a
woro nani, katwa Kutelle kanin nere: Iyinin ni
lenge na ame na tughe.” 30 I tunna i woroghe,
“Uyapin ushaidari uma ti, arik nan yene, ti
yinna nin fi?” Inyaghari umati? 31 Acif bit wa
lizu umanna nanya ntene, nafo na ina yertin,
“Awa ni nani ufungal un nuzu kitene kani ili.”
32 Yesu tunna a kawa nani, “Kidegenere, na
Musari wa niminu ufungal un nuzu kitene
Kutelle ba, Ucif nigha ulenge na adin nizu minu
ufungal kidegen un nuzu kitene Kutelle. 33
Bara ufungal Kutelle unin nare ulenge na udin
tolusu unucu kitene Kutelle uniz uyi ulai.” 34 I
woroghe nenge, “Cikilari, niza nari ufungal une
ko kome kubi.” 35 Yesu woro nani, “Menghari
ufungal un laiye, ulenge na ada kitining na aba
lanzu kukpong ba. Ulenge na ayinna nin mi,
aba lanzu ukotu nayi ba. 36 Nani, nbelin minu
nenge, imal yeni, vat nani na iyinna ba. 37 Vat
nalenge na Ucife nayi, ima dak kitininghe, ame
ulenge na ada kitinighe, na nwasa nkoghe ba.
38 Bara meng na dak unuzu kitene Kutelle, na
nda su imon litinin ba, se nsu imon ilenge na
ana tuyi nsu. 39 Ilengenere imon ile na ana
tuyi mun, nworu nenge vat nalenge na ana
ni, na iwa wultun unit urum ku ba, na ida fya
nani vat liri nimalin. 40 Bara kadura Ncifere
kane, vat nlenge na ayene usaune, amini yinna
ninghe, ama se ulai un sa ligan; Meng tutung
ma fyughe liri nimalin. (aiōnios g166) 41 Adidya na
Yahudawa tunna icizina ugbondulu kitene me
bara na ani woro, “Menghere ufungal ulenge
na una nuzu kitene Kutelle.” 42 I woro, “Na
ulengenere Yesu Usaun Yusufu ba, na ucife nin
nene arika na tiyiru nani ba? Inyizari aworo,
'Nna dak unuzu kitene Kutelle'?” 43 Yesu kawa
a woro nani, “Sunan ugbondulu nanya nati
mine. 44 Na umong unit wasa a da kiti ning ba

se Ucife ulenge na ana tuyi nwunghe, Meng
tutung ma fyughe liri nimali. 45 Imone di nya
niyerte nanan liru nin nu Kutelle, 'Vat mine
Kutelle ma dursuzu nani' Vat nlenge na a lanza
amini massa kiti Ncife ma dak kitining. 46
Na iworo umong name yenu Ucife ba, se ame
ulenge na ana nuzu kiti Kutelle, amere na yene
ucife. 47 Kidegenere, ame ulenge na ayinna
adi nin lai nsali ligan. (aiōnios g166) 48 Menghari
ufugal nlai. 49 Acif mine wa li ufungal nanya
ntene inani wa kuzu. 50 Ulengenere ufungal
ulenge na una dak unuzu kitene Kutelle, bara
unit uleng na leo nanya nin na awa kuba. 51
Menghari ufungal un lai ulenge na una tolu
unuzu kitene Kutelle. Asa umong nleo nanya
nfungal ulele, ama ti ulai un sa ligang. Ufungal
ulenge na mma ni kidowo nighari bara ulai in
yii." (aiōn g165) 52 A Yahudawa lanza ayi nanya
mine itunna icizina umusu, idi du, "inyizari
unit ulele ma ninari inawa me tili?" 53 Yesu
tunna a woro nani, "Kidegenere, se ileo inawa
Nsaun Nnit, isono nmyi me, andi na nani ba na
ima yitu nin lai nati mine ba. 54 Vat nlenge na
aleo inawa ning, asono nmyi ning adi nin lai un
sa ligan, meng tutung ma fiwughe liri nimalin.
(aiōnios g166) 55 Inawa ning innare imonli kidegen,
nmyi ning minnare nmyen kidegen 56 Ulenge
na aleo inawa ning, asono nmyi nin, ama so
nanya ning, a meng nanya me. 57 Nafo na Ucif
un lai na tuyi, tutung nafo na meng di bara
Ucif, nanere nanere ulenge na aleyi, nanere
wang ama ti ulai bara meng. 58 Ulelere ufungal
ulenge na una tolu unuzu kitene Kutelle, na
imusun nilenge na acifi mine wa li ikuzu ba.
Ame ulenge na aleo ufungal ulele mati ulai sa
ligang." (aiōn g165) 59 Yesu wa belli ule ulire nanya
kutyi nlira, kube na awa din dursuzu nanit in
Kafarnahum. 60 Gbardang nanyan nono katwa
me na iwa lanza nani, i woro, "Ulenge udursuzu
kite dinin nijasi kang; ghari ma yinnu mu?" 61
Yesu, bara awa yinnin nanya me nono katwa
me din gbondilu lire, aworo nani, "ule ulire
mati minu idiuwa? 62 Uma nin yittu inyiziari
asa iyene Usaun Nnit din ghanu ukpillu kiti
kanga na awa yita ku? 63 Uruhu unere din nizu
ulai. Kidowo din kpizunu imonimon ba. Ulire
nan su minu, Uruhari, tutung ulaiyari. 64 Vat
nani among mine duku na isa yinna ba." Bara
Yesu wa yiru tun nin cizine alenga na iyinna
ba, a ayiro tutung ulenge na ama lewughe. 65
Aworo nani, "Bara nanere nta nbellin minu,
na umong wasa ada kitining ba andi na Ucif
nyininghe mun ba." 66 Kimal nani, gbardang
nono katwa me kpilla, na i kuru i cina ninghe
ba. 67 Yesu woro nono katwa me likure nin nan
wabe, "Anung wang di ninsu i nyawa?" 68 Simon
Bitrus kawaghe aworo, "Cikilari, kitin ghari tiba
du? Fere dinin liru lai saligaghe, (aiōnios g166) 69
arik ani na yining, tinani na dak tiyinno fere
unit ulau Kutelle." 70 Yesu woro nani, "Na mere
na fere minu likure ba, umong mine uni di
kugbergenu ba?" 71 Awa di nliru litin Yahuda,
Usaun Simon Iskaroti, bara amere wadi, umong
nanya likure na ama lewughe.

7 Kimal ni lenge imone Yesu uni wa wasu ucin
udu u Galili, na awa di ninsu a dofin nanya
Yahudiya, bara a Yahudawa wa din pizuru nwo
imolughe. 2 Kubin idi na Yahudawa, u idi na
danga wa dak susut. 3 Nuana me woroghe, "suna
kikane udo u Yahudiya, bara nono katwafe nan
yene katwa kanga na udin sue. 4 Na umong din
su imonmong liyeshin ba, andi ame litime di
nin su iyinin ghe. Andi udi su ile imone, durso
litife nanya nyie" 5 Bara inung nauna me wang
wa yinin nighe ba. 6 Yesu uni wa belin nani,
"Na kubi ninghe nsa da ba, anung dinin kubi ko
kishi. 7 Na uyie was unari minu ba, ama unari
meng ku bara nna ni ushaida liti nnin kitene
lidu linanzang nnin. 8 Anung can kitin ide; na
meng ba du kiti idi ulele ba, bara na kubi nighe
nsa kulo ba." 9 KImal nbellu nani nleli ulirue,
amini wa so in Galili. 10 Vat nani na nuane nya
udu kitin ide, ame tutung nya na nin yiru nanit
ba, likire. 11 A Yahudawa wa pizurughe kitin ide,
i woro. "Adin nwe?" 12 Anit wa su uliru litime
kan. Among woro. "Unit ucinari ame" Among
woro "Nanere ba, adin wultunu nanitari." 13 Vat
nani na umong wa su uliru litime kanang ba,
bara fiu na Yahudawa. 14 Na u idi wa dak susut
nmalu, Yesu do nanya kutii nlira adin dursuzu
nanit ku. 15 A Yahudawa wa su umamaki i woro,
"Ita iyizari unit ulele di nin yiru kang? Na asa
do kutii ndursuzu, idursuzoghe ba." 16 Yesu
kawa nani aworo, "Imon ile na ndin dursuzue
na inaghari ba, in lenge na a toyiari. 17 Andi
umong dinin su asu imon kibinai nnit une,
ama yinnu ubellen nlenge udursuzue, sa una
dak unuzu kiti Kutelle, sa ndin su uliru bara
lit ningahri. 18 Ulenge na adin su uliru bara
litime adin pizuru ngongon litime, ame ulenge
na adin pizuru ngongong nlenge na ana tughe,

unit une unan kidegenari, ana udiru katwa
kacine dinghe ba. 19 Na Musari wa nimu uduke
ba. Vat nani na umong mine din dortu uduke
ba. Iyaghari nta idi nin su imoli?" 20 Ligozin
kawaghe, "Udi nin kugbergenu. Ghari dinin su
amolufi?" 21 Yesu kawa nani a woro, "Nna su
nkan katwa vat mine ani na lanza nzikiki kanin.
22 Musa na niminu ukalzu nacuru (Na una nuzu
kitin Musere ba, kiti na Cif nburnuari), inani asa
kala unit kucuru liri na Sabbat. 23 Asa ikala unit
kucuru liri na Sabbat bara iwa patilin udukan
Musa, iyaghari nta idin lanzu ayi ninmi kitene
nwo nshino nin nit liri na Sabbat? 24 Na iwa su
ushara bara u yenju nmuro ba, sun usharawe
nin fiu Kutelle." 25 Among mine anan Urshalima
woro, "Na amere ulengene na idin pizuru imolu
ba? 26 Yeneng, adin liru kanang, ana iworoge
iyang ba. Na umaso nafo adidya bite yiru amere
Kriste, na nanere ba? 27 Arik yiru kikanga na
unit ulele na nuzu ku, asa Kristi nda, na imong
ma yinnu kikanga na ana nuzu ba." 28 Yesu uni
wa ghatin liwui kan nanya kutii nlira, ndursuzu
kiti a woro, "Anung vat yirue, iyuro kikanga nan
nna nuzu ku; na nna dak bara litinin ba, ame
ulenge na ana tuyi unan kidegenari, ulenge
na iyirughe ba. 29 Meng yirughe, bara nna
dak unuzu kiti mere, amere na tuyi. 30 Icizina
nworu i kifoghe, na umong nkifoghe ba bara
na kubi me wadi kusa da ba. 31 Nani, among
gbardang nanya ligozin wa yinin nighe. I woro
"Asa Kristte nda, ama su imon izikiki ikata
ilenge na unit ulele nsuwa?" 32 Afarisawa lanza
ligozin nanite din belu ulenge ulirue litin Yesu,
adidya na Yahudawe nin na Farisawa to a dugari
idi kifoghe. 33 Yesu tunna a woro, "Ndu nin
kubiri bat in yita ligowe nan ghinu, Nma nin du
kitin lenge na ana tuyi. 34 Ima pizirui na ima
yeni ba, kiti kanga na nma du, na yinnu idak
bak." 35 Ayahudawa tunna nbelu nati mine,
"Unit ulengene madu weri ki kanga na arik
ma yinnu upizirughe ba? Sa ama du kiti na
Helenawari, alenge na isosin buu adi dursuzo
nani ti Helenawa? 36 Uyapin uliruiari ulele na a
belle, 'ima piziri, ana ima yeni ba; kiti kanga na
nma du, na anung ma yinnu udake ba.'?" 37
Nengene liri nimalin idi udya, Yesu wa fita asu
uliru nin liwui kang, aworo,"Andi umong dinin
kotu nayi na adak kitining ada sono. 38 Ulenge
na ayinna nin mi nafo na uliru Kutelle na belli,
unuzu nanya me, igawan nmyen nlai ma cun
ku." 39 Nani awa su uleli ulire litin Ruhu, ulenge
na ale na iyinna ninghe ma seru; na iwadi isa
na uruhe ba, bara na iwa di isa ta Yesu ku
gongong ba. 40 Among ligozin, na iwa lanza uleli
ulirre, iworo, "Kidegene ulengene unan liru nin
nu Kutelleari." 41 Among woro, "Ulengenere
Kristi." Among tutung woro, "Iyangha, Kristi
ma dak unuzun Galiliaria? 42 Na uliru Kutelle
na woro Kristi ma dak unuzu fimusun Dauda in
Baitalami, ka gbiri kanga na Dauda wa duku?" 43
Usalin yinnu nin nati fita nanya ligozighe bara
ame. 44 Among mine wa dinin su ikifoghe, a
nan umong mine tardaghe ucara ba (na umong
mine kifoghe ba.) 45 Adugare tunna i kpilla kiti
na didya na Yahudawa nan na Farisawe, inung
woro nani, "Iyaghari nta na ida ningheba?"
46 Adugare kawa nani, iworo, "Na umong nsa
su uliru nafo ulengene ba." 47 Afarisawa kawa
nani, iworo "Anung wang iwultun minua? 48
Umong nanya na Gowe sa Afarisawa nyinna
ninghe? 49 Linin ligozin longo na liyiru uduke
ba, ita nani unuu." 50 Nikodimo woro nani,
(Umong na awa mang dak kitin Yesu, ame wang
ku Farisawari), 51 "Uduka bite din suzu unit
ushara a udutu sa ulanzu kitime iyinnin imong
ilenge na adin sua?" 52 I kawage i woro, "Fe
wang kunan Galiliaria? Piziran iyene na umong
unan liru nin nuu Kutelle ma dak unuzun Galili
ba." 53 Kogha mine nya udu kilari me.

8 Yesu wa ghana likup in Zaitun. 2 Nin kwui
dindin akuru ada nanya kutii nlira, anite vat
da kitime; a tunna aso a dursuzo anite. 3 Anan
niyerte nin na Farisawa da nin mong uwani
na iwa kifoghe nanya kulapi nfunu nin mong,
iceoghe kitikmine. 4 Inin woro Yesu ku. "Unan
Dursuzu, uwani ulele, ikifogheari nanya kulapin
nfunu, ima niyitan nsure. 5 Nene nanya duke,
Musa na woro nari asa ti filiso imus nnit une; fe
nworo iyaghari kiteneme?" 6 Iwa belli nani inan
kifoghe nin tikanci. Yesu tunna a tumuno a su
inyerte kutyen nin licin me. 7 Na iwa li ubu nin
tirighe, a fita a yissina a woro nani, "Ame ulenge
na addi nin kulapi ba nanya mine, na amere
cizin ufilughe nin litale." 8 Akurru atumuno
tutung niyerte nin licin me kutyen. 9 Na inung
lanza nani, itunna nyizu na lalarum, ucizunu
nin kune udak unan ni maline. Ida malizina
isuna Yesu ku nin usanme nin wani une na
awa di kityek mine. 10 Yesu fita aworo nwane,
"Uwani, inung anan kifufe nde? Na umong mine
nmolofi ba?" 11 A wor, "Ko unit urum, Cikilari."

Yesu woro, “Na meng wang nse fi nin kulapi ba,
Canfi, ucizunu nene udu nbun, na uwa kuru uti
kulapi ba.” 12 Yesu kuru asu uliru nin nanite
aworo, “Menghari nkanang in yi; ulenge na a
dofini na ama cinu nanya nsirti ba nani ama se
nkanang nlai.” 13 A Farisawa woroghe, “Una
ushaida litife; na ushaida fe kidegeneri ba.” 14
Yesu kawa aworo nani, Andi ma nna ushaida
litining, ushaida ning kidegenari. Meng yiru
kikanga na nna nuzu ku, in yiru kikanga na
ndin cinu udue, na anung dinin yiru kiti ka na
inan nuzuku ba, sa kika na ndin cinu udue. 15
Anung din su ushara un yenju nyizi, meng din
su umong ushara ba. 16 Vat nani asa nsu ushara,
ushara nighe kidegenari bara na ndi usanning
ba ndi nin Cif ulenge na ana tuyi. 17 Nanere
nanya nduka mine ina yertin au ushaida nanit
anwaba kidegenere. 18 Menghari ame ulenge
na ndin shaida litining, a ame Ucife na ana
tuyi din nin ushaida litining.” 19 I woroghe,
“Uciffe din weri?” Yesu kawa nani, “Na iyiru
menku sa Ucif nin ba; idafo ina yiri, iwa yiru
Ucif nighe wang.” 20 Awa belin uliru une susut
nin kiti in nyeshizu nikurfu ayita ndursuzu nin
kiti nanya kutii nlira, ana umong nkifoghe ba,
bara na kubi me wa di kusa daba. 21 Akuru a
woro nani, “Mma su ucin, ima piziri, inin kuzu
nanya nalapi mine. Kiti kanga na nma du, na
iwa sa idaku ba.” 22 A Yahudaw woro, “Ama
molu litime, ame ulenge na aworo, 'kiti kanga
na ndin cinu udue, anung wasa ida ba?” 23
Yesu woro nani, 'Anung anan kadassari; Meng
unan kitenari, Anung anan yi ulelere, Na meng
unan le uyere ba. 24 Bara nani, nworo minu,
ima kuzu nanya nalapi mine. Andi na iyinna
mere AME ba, ima kuzu nanya nalapi mine.” 25
Iworoghe nenge, “Feghari?” Yesu woro nani,
“uliru urika na nna bellin minu nin cizine. 26
Ndi nin nimon gbardang na nma su uliru ku,
nkuru nsu ushara ku kitene mine. Vat nani,
ulenge na ana tuyi di kidegen; a imon ilenge na
nna lanza kitime, imonere ndin bellu uyie. 27
Na iwa yinin nworu adin liru nanghinu liti Ncif
ba. 28 Yesu woro, “Asa i ghantina Usaun Nnit
kitene kani, Ima nin yinnu MERE, ima yinnu
tutung na ndi su imoimong in litining ba. Nafo
na Ucif na duzsuzoi, ndin belu ilenge imone. 29
Ulenge na ana tuyi di ligowe nin mi, ana ama
suni ussaning ba, bara ndin su imon ilenge na
idin puzughe liburi.” 30 Kube na Yesu wa din
bellu nleli ulirue, gbardang nanit wa yinnin
nighe. 31 Yesu wa woro na Yahudawa alenge na
iwa yinnin nighe, “Asa ileo ubun nanya nliru
nighe, kidegenere anung nono katwa nighari; 32
Ima nin yinnu kidegene, kidegenere ma bunku
minu utucu.” 33 I kawa ghe, Arik kuwunun
Ibrahimari na tisa su licin nacara nmong ba;
inyizari uma woru, 'Ima se ubuntu iso fong?” 34
Yesu kawa nani, “Kidegenere ndin bellu minu,
vat nlenge na ata kulapi, ame kucin kulapiari.
35 Na kucin din so kilari cikilari me udu ukul
ba, usaun ncikilarere din so udu uku me. (aiōn
g165) 36 Andi usaune ma bunku minu, nanere
wang ima se ubuntu. 37 Nyiru anung kuwunun
Ibrahimari; idin pizuru umoli, bara na uliru
ninghe se kitin so nanya mine ba. 38 Nbele
imon ilenge in yene nin Cifning, anung ani din
su imon ilenge na ina lanza kitin Cif mine.” 39 I
kawa iworo, “Ucif bit Ibrahimari.” Yesu woro
nani, Ndafo anung nonon Ibrahimari, iwa su
katwan Ibrahime. 40 Vat nani, inani pizira imoli,
unit ulenge na a belin minu kidegen kanga na a
lanza kiti kutelle. Na Ibrahim nasu ilenge imone
ba. 41 Idin su nitwa ncif minere.” I woroghe,
“Na iwa maru nari nanya nfunu ba; tidi nin
Cif urum, Kutelle.” 42 Yesu woro nani, “Andi
Kutelle Ucif minere, iwa yitu nin su ninghe,
bara meng na nuzu kiti Kutellari nda; na nna
dak bara litining ba, amere na tuyi. 43 Iyaghari
nta na i yinno uliru nighe ba? Bara na idi nin
su ilanza uliru nighere ba. 44 Anung nonon
cif minere, shaitan, inani din pizuru isu ntok
imusun min cif mie. Ame unan molusu nanitari
nworu ucizunue ana adi nin yissunu kitene
kidegen ba, bara na kidegen di nanya me ba.
Asa a belle kinu, asa asu dert nin yitu mere,
bara ame unan kinuwari a Ucif kinu. 45 Vat
nani, bara na ndin belu kidegene, na anunghe
in yinna ning me ba. 46 Ghari nanya mine nseyi
nin kulapi? Andi ndin bellu kidegen, iyaghari
nta na iyinna nin mi ba? 47 Ame ulenge na adi
un Kutelle din lanzu uliru Kutelle; na anung
din lanzu unin ba, bara anung anit Kutelleari
ba.” 48 A Yahudawa kawa i woroghe, “Tina belin
kidegene au fe kunan Samariyaridi, tutung udi
nin na gbergenu? 49 Yesu kawa a woro, “Na
meng di nin ku gbergenu ba; ama meng din ti
Ucif ning gongong, anung ani na ita yi gongon
ba. 50 Na meng din pizuru ngongon lit ning ba,
unit urumari din pizuru akuru asu ushara. 51
Kidegenere ndin bellu minu, asa umong lanza
uliru nighe, asu katwa mun, na ama yenu ukul

ba.” (aiōn g165) 52 A Yahudawa woroghe, “Nene
tiyinno udinin kugbergenu. Ibrahim nin na
anabawa na kuzu; fe unin woro, 'Asa umon
lanza uliru nighe na aba yenu ukul ba.' (aiōn
g165) 53 Na Fe katin Ucif bite Ibrahime, na ana
kuba, sa ukatinghe? A a anabawa wang na kuzu,
Fe yira litife iyaghari?” 54 Yesu kawa nani,
aworo, “Asa nta liti ninghe ngongong, ngongong
nighe di imon ba; Ucif nighari ulenge na ama ti
ngongong- ame ulenge na anung woro Kutelle
minere. 55 Anung pa na iyirughe ba, ame meng
yirughe. Andi nma belle na nyirughe nma so
nafo anughe, unan kinu. Vat nani, nyirughe,
nmini din dortu uliru me. 56 Ucif mine Ibrahim
wasu liburi libo ninyenu nwui nighe; awa yene
unin, ayi poghe.” 57 A Yahudawa woroghe, “Na
usa duru akus akut ataun ba, ama fe uni na yene
Ibrahim kua? 58 Yesu woro nani, “kidegenere
ndin bellu minu, a idutu sa umaru Ibarahim ku,
MENG wa yita ku.” 59 I tunna i pila atala ima
filusughe mun, Yesu tunna a nyeshe litime a
nuzu nanya kutii nlire a nya.

9 Na Yesu wa cinu ukatu, a yene umong nin
niduu tun umaru me. 2 Nono katwa me
tiringhe, “Unan dursuzu, ghari nati kulapi,
amere sa anan maru me, inyaghari nta ina
marughe udu.” 3 Yesu kawa aworo, “Na amere
sa anan marume na ti kulapi ba, ama bara inan
durso katwa Kutelle litime. 4 Tima su katwa
nlenge na ana tuyi a kiti dutu kanang. Kitik
din cinu na umong wasa asu katwa ba. 5 Asa
ndu nanya nyie, mere nkanang in yie.” 6 Kimal
nbelun liru une, a tufuno ataf kutyen, a lumu
tiwin nin natafe, a lolo iyizi nnite nin tiwine.
7 A woroghe, “Cang udi kusu kulin Siluwam
(Ukpiluwe unnare 'Ulau')” Unite nya adi kusu,
a kpila adin yenju. 8 Anan kupo nnite nin
nalenge na i yirughe uworsu nafo unan likura
iidin du, “Na unit ulele na adin sozu kikane
asuzu likura ba?” 9 Among woro “Ameredi.”
Among woro na amere ba, ama adi nafo ulele.”
Ama ame wadi bellu mere di.” 10 I woroghe
nenge, “Inyizari iyizi fe puno.” 11 A kawa, awor,
“Unite na idin yiccughe Yesu nni lumu tiwin
amini loloo niyizi ninghe, aminin woro, 'Can
Usiluwam udi kusu.' Mminin nin do ndi kusu,
mminin tunna yenju kiti.” 12 I woroghe nenge,
“Adinwe?” Akawa, “Na meng yiru ba.” 13 I nani
wa yiru unite na awa di nin niduwe idomu
kiti na Farisawa. 14 Liri na Sabbatari wadi na
Yesu wa lumun tiwine a punghe iyize mun. 15
A Farisawe kuru itiringhe inyizari ase uyenu
kiti. A woro nani, “Ani ta tiwin niyizi ninghe,
Mminin kussu, nene ndin yenju kiti.” 16 Among
Afarisawa woro, “Na unit ulele na nuzu kiti
Kutellari ba, bara na adin dortu Asabbat ba.”
Among woro. “Ima ti inyizari unit ule na adi
nin kulapi su nmusu nilenge imone?” Nwase
usalin munu nati kitik mine. 17 I kuru itirino
uduwe tutung. Inyaghari ubelle litime bara a
punfi iyizi?” Uduwe woro, “Ame u annabiari.”
18 Na Yahudawa wa yinin ni liru liti nnite nworu
awa di udu aminin se uyenju kiti se na iwa
yicila acif nnite na ana se uyenju kit. 19 Itirino
acif nnite i woro, “Usaun mire ulele na ina
woro iwa marughe uduwa? Ani inyizari nene
adin yenju kiti? 20 Acif me kawa nani, “Arik
yiru usaun bitari ulele, tutung iwa marughe
udu. 21 Ita inyizari adin yenju kiti nene na arik
yiru ba, saghari npunghe iyize, na arik yiruba.
Tinonghe. Amal waurnu. Awasa asu uliru nin
liti me.” 22 Acife wasu uleli ulire bara na iwa
din lanzu fiu na Yahudawa. Bara a Ayahudawe
wa di imal yinnun nworu asa umong nyinna
Yesu Kristari, ima nutunghe nanya kutii nlira.
23 Bara nanere wati, acif me wa woro, “Ame
nwasirna, Tirinonghe.” 24 Unba tutung iyicila
unite na awadi uduwe Iworoghe, “Na Kutelle
ngongong. Tiyiru unit ulele unan kulaperi.” 25
Unit une kawa nani, “Sa adi unan kulapi na
nyiru ba. Imong irumari cas nyiru: Nwa yita
udu nene ndin yenju.” 26 I tunna i woroghe,
“Inyaghari atafi? Apuno iyizi fe nyizari?” 27 A
kawa, “Mmal bellin minu, inani nari ulanzue!
Inyaghari nta idin su ikuru nlanza tutung?
Anung wang dinin su ikuru iso nono katwa
mere?” 28 Izogoghe i woro “Fere gono katwa
me, arik nono katwa in Musari. 29 Arik yiru
Kutelle wa su uliru nin Musa, ama unit ulele na
tiyiru sa ana nuzun nweri ba.” 30 Unite kawa
aworo nani, “Inyaghari, ilele imong izikikikari,
au na anung yiru sa ana nuzun nweri ba, vat
nin nani aminin puno iyizi nin. 31 Tiyiru nworu
na Kutelle din lanzu anan nalapi ba, ama andi
vat nnit ule na adi lanzu uliru Kutelle amin
din su imon nsu me, Kutelle din lanzughe. 32
Uworu ucizinun nyie, na ina so ilanza umong
puno iyizi nnit ulenge na ina marughe udu
ba. (aiōn g165) 33 Andi na unit ulele na nuzu kiti
Kutelleri ba, na awa yinnu usu nimonmong
b.” 34 I kawaghe i woro, “Ina marufi vat nanya

nalapi, nene umini din dursuzu narie?” Inani
wa tunnun i koghe nanya kutii nlire. 35 Yesu
uni wa lanza inutunghe kutii nlire, amini wa
seghe aworo, “Uyinna nin Saun Nnita?” 36 A
kawa aworo, “Ame ghari, Cikilari, nnan yinna
ninghe? 37 Yesu woroghe, “Uyeneghe, ame
ulenge na adin lirue nin fi amere.” 38 Unite
woro, Cikilari, meng yinna.”A tunna a zazinghe.
39 Yesu woro, “Bara ushara wari nna dak nanya
nyi ulele, bara anan salin yenju nan se uyenju,
anan yenje tutung nan ta aduu.” 40 Among A
Farisawe na iwa di ligowe nanghe lanza ileli
imone i tiringhe, “Arik wang aduwarie?” 41
Yesu woro nani, “Ndafo idi aduu, na iwa yitu
nin nalapi ba. Vat nani, nene inin woro, 'Tidin
yenju,' bara nani, alapi mine nlawa nanghinu.

10 “Kidegenere, Nbelin minu, ulenge na apira
nanya nshing ligo nakame na libo kibulun
ba, asa a kala udanga a pira, unit une ukiriari
nin nan bolsu nimon. 2 Ule na a pira kibulun
amere unan libya nakame. 3 Ame unan ca ma
punghe kibulun. Akame ma lanzu liwui me,
ama yicu akame nin tissa mine a nutun nani
udu udas. 4 Asa anutuno akame ndas vat, ama
cinu nbun mine, akame dortoghe, bara na i
yiru liwui me. 5 Na ima dofunu kumara ba,
iba na cumghari bara na iyiru liwui kumara
ba.” 6 Yesu wa belin nani to tinan tigolde, na
iwa yinnin sa inyaghari adin bellu ba. 7 Yesu
kuru aworo nani, “Kidegenere, nbelin minu,
menghari kibulun nakame. 8 Vat na lenge na
ina dak ameng dutu udak, akiriari nin na nan
bolusu nimon, na akame ma lanzu nani ba. 9
Menghari kibulunghe. Asa ko uyeme unit npira
unuzu ning, ama se utucu; ama pira anuzu ama
se kiti kileo. 10 Na ukiri din dak ba se asu likiri,
amolu, anin nanza. Meng na dak ina se ulai ise
unin gbardang kang. 11 Menghari unan libya
ugegeme. Unan libya ugegeme asa ana ulai
me bara akame. 12 Ame unan libya nduk, na
unan nakam ba, na amere unan nakame ba,
awa yene kinyinyo ucin dak ama sunu akame a
cum awulu. Kiyinyo ma yiru a wulttun ani. 13
Ama cum asun akame na ama rissu anin ba,
bara na ame unan katwa ndukkari. 14 Menghari
unan libya ugegeme, in yiru ananing, ananighe
yiruoi. 15 Ucife yirui, Meng wang yiro Ucife,
Meng nani ulai ning bara akame. 16 Ndi nin na
mong akama alenge na adi an longo ligowe ba.
Anin wang, nma dak mun gbas, ima lanzu liwui
nighe iso ligo lirum unan libyawe wasamme.
17 Bara nanere nta Ucif di nin su ning, nna ni
ulai ning nnan sere unin tutung. 18 Na umong
ma seru unin kiti nin ba, Menghari na ceo unin
usan ning. Ndi nin likara nciu nnin, in yita nin
likara in yirun nin. Nna seru ulenge uduke kitin
Ncif ningari.” 19 Iwa se ukosu nibinayi nanya
na Yahudawa bara ubellu nliru une. 20 Among
mine gbardang woro, “Adi nin kugbergenu ayita
nin nilaza. Iyaghari nta idin lanzughe?” 21
Among mine woro, “Na ule ulire un nan nilazari
ba. Kugbergenu wasa ku puno iyizi nduwa?” 22
Kubi nbukin wessu da in Urshalima. 23 Kubi
linna wadi, Yesu yita ncin nanya kutii nlira
kitin shizunun Solomon. 24 A Yahudawa kilighe,
iworoghe, “Udiduru kome kubiari uma sunu
nari nanya nkpilzu? Andi fere Kriste nuzu fang
ubelin nari.” 25 Yesu kawa nani, Nna bellin
minu na iyinna ba. Nitwa nanga na nsu nanya
lissan Ncif ning, ilele nna ushaida litininghe.
26 Vat nani na iyinna ba bara na anung akam
nighari ba. 27 Akam nin din lanzu liwui ning; in
yiru nani, inung din dortui. 28 Ndin nizu nani
ulai un saligann; na ima so inana ba, ana umong
ma bolu nani nacara ning ba. (aiōn g165, aiōnios
g166) 29 Ucif nighe, na ana nii inung, akatin
koghaku vat nin likara, na umong wasa a bolo
nani nacara Ncif ba. 30 Meng nin Cif ninghe,
unit urumere.” 31 A Yahudaw kuru iyauna atala
iba filusughe. 32 Yesu kawa aworo nani, “Ndurso
minu imon igegeme gbardang Nnuzu kitin Cif.
Nanya niyeme imonari iba filusui mung?” 33
A Yahudawe kawaghe iworo, na tiba filusu fi
kitenen kan katwa ka gegeme ba, tiba filusufi
kitenen nanzu lissa Kutelle na udinsu, bara
fewe, unitari, umini din pilu litife nafo Kutelle.”
34 Yesu kawa nani aworo, “Na udi nanya niyertin
nduka mine ba, 'Nworo, “anung atenlleari”' 35
Asa ayicila nani atenle, kiti na lenge na uliru
Kutelle na dak kiti mine (ana uliru Kutelle iwasa
ikoso uni ba), 36 idin bellu nile na Ucif na kussu
ato nanya nyii, 'Udin nanzu lissa Kutelle,' bara
na nworo, Meng Usaun Kutelleari'? 37 Andi na
ndin su nitwa Ncif ninghari ba, na iwa yinnin
nin i ba. 38 Vat nani, ndi su nining, andi ma
na iyinna nin mi ba, yinna nin nitwawe bara
inan yiro iyinno Ucife nanya nmi ameng nanya
Ncif.” 39 Ikuru imala ukifun Yesu ku tutung, a
nyaghe sa upiru nacara mine. 40 Yesu wa nya
tutung udi kaffinu kurawan Urdun kiti kanga na
Yuhana wa shintu anit ku nmyen nin cizunue;

awdi so kikane. 41 Anit gbardang wa dak kitin
Yesu. Iso nbellu, “Na Yohana wa durso nkan
katwa in yenu ba, vat nimon ilenge na Yuhana
wa bellu litin Nnit ulele kidegenere.” 42 Kitene
nane, anit gbardang wa yinnin nin Yesu.

11 Umong unit unan lissan Laazaru wadi
nin konu. Ame unit Nbaitanyari, kagbirin
Maryamu nin gwane Marta. 2 Maryamu une
na awa tintilo nnuf kunya kumang nabunun
Cikilare awese abune nin titime, gwanemere
wadi Laazaru unan kone. 3 Nuane nishono to
kitin Yesu iworoghe, “Cikilari, yene ame ulenge
na udi nin suwe dinin konu.” 4 Na Yesu nlanza,
a woro, “Na ule ukone unkulari ba, umana so
un gongong Kutelleari, bara usaun Kutelle nan
se ngongong kitenen nin.” 5 Yesu wayita nin
sun Marta nin gwane kishono a Lazaru. 6 Na
awa lanza Lanzaru di nin konu, Yesu kpina
ayiri aba kiti kanga na awa yita ku. 7 Kimal
nani, aworo nono katwawe “Cannari tido u
Yahudiya tutung.” 8 Nono katwawe woroghe,
“Rabi, na udandauna ba, na a Yahudawa nyita
nin su iffillusu fi, umini di nin su ukpili kite
tutungha?” 9 Yesu kwana, a woro, “Na abiri
kubi likureari di nanya liyirin ba? Asa umong
din cin nin liring, na ama tiru ba, bara na adin
yenju kiti kanang nin liring. 10 Nanya nani, as
adin cin nin kitik, aba tiru bara na nkanang di
ninghe ba.” 11 Yesu wa bellin uleli ulire, kimal
nleli ulire, aworo nani, “Udondong bite Laazaru
ndo nmoro, mma du nnan di fyaghe nmore.” 12
Nono katwawe tunna iworoghe, “Cikilari, andi
nmoroari adi mum, ama fitu.' 13 Yesu wasu
uliru nbellen nkul Laazaruari, inung wa su adin
liru nmoro nshinuari. 14 Yesu nin belle nani
kanang, “Laazaru nku. 15 Nlanza nmang bara
anughe, na nni yita kite ba anung nan yinna.
Cannari tido kitime.” 16 Tuma, ulenge na iwa
yiccughe fibari, woro nadon katwa me, “Na arik
wang do ligowe tinan ku ligowe nan Yesu.” 17
Na Yesu nda, ada se Laazaru nmal ti ayiri anas
kisekk. 18 Ubaitanya wadi susut nin Urshalima,
npit mine nafo timel tiba. 19 A Yahudawa
gbardang wa dak kitin Marta nin Maryamu,
ida lissu nani nin kul ngwana mine. 20 Marta
tunna na a lanza Yesu din cinu, anuzu adi zuro
ninghe, Maryamu lawa kilare. 21 Marta tunna
aworo Yesu ku, “Cikilari, ndfo uwa duku, na
gwana nighe wa kuba. 22 Nene wang, ko iyapin
imonari utirino Kutelle, ama nifi inin.” 23 Yesu
woronenge, “Gwanafine ma fitu tutung.” 24
Marta woroghe nenge, “In yiru ama fitu tutung
kubi nfiyu na nan kul, liri nimalin.” 25 Yesu
woroghe, “Menghari ufyu na nan kul, Myeri
ulai; ulenge na ayinna nin mi, ko aku, ama ti
ulai; 26 ame ulenge na adi nin lai, aminin yinna
nin mi na ama kuba. Uyinna nin le ulire?” (aiōn
g165) 27 Aworoghe nenge, “Nanere, Cikilari, in
yinna fere Kristi, Usaun Kutelle, ulenge na adin
cinu ucin da nanya nyi.” 28 Na a belle nani, a
nya adi yiccila Maryamu gwane likot. Aworo,
“Unan dursuzu niyerte di kikane, adin yiccufi.”
29 Na Maryamu nlaza nani, afita mas ado kitin
Yesu. 30 Kube na Yesu wadi asa pira nanya
kagbire ba awa dutu kite na Marta nni zuro
ninghe. 31 A Yahudawa alenge na iwa dak lippe,
wadi ligowe nin Maryamu nanya kilare, na iwa
yeneghe afita mas anuzu udas, idofinghe, iwa
yenje nafo anuzu ucindu kisseskkere adi gilu
ku. 32 Maryamu tunna na ada kiti kanga na
Yesu yissin ku a yeneghe, adio kutyen nbun me
a woroghe, “Cikilari ndafo una yita kikane, na
gwana ninghe wa ku ba.” 33 Na Yesu in yeneghe
kuculu, a a Yahudawe na ida ligowe ninghe
wang di kuculu, ata liduru nanya nruhu, ayi me
fita kang; 34 a woro, “Ina nonkoghe nweri?”
Iworoghe, “Cikilari da uda yene.” 35 Yesu gila.
36 A Yahudawa woro,”Yenen ngbardang nsuwe
na adi Laazaru ku mun!” 37 Among mine woro,
“Na unit ulelere, ulenge na awa pun iyizi nnit
ule na awa di udu ba, na ana wanti ulele ukule
ba?” 38 Yesu nin lidurun nanya kibinayi me, do
kiti kisekkee. Kisekke kutiyari, kutala wa yerdin
nnuwe. 39 Yesu woro, “Kalan litale.” Marta,
gwanan Laazaru unan kule, woro Yesu ku,
“Nene aduru ayiri anas kidowe nmal di cizunu
ubiju.” 40 Yesu woroghe, “Na nbelinfi nenge,
andi uyinna, uma yenu ngongong Kutelle ba?”
41 Itunna ikala kutale. Yesu ghatina iyizi me
kitene kani aworo, “Ucif ning, ndin zazunfi
bara na udin lanzui. 42 Meng yiru ko kuyeme
kubi udin lanzui, bara kukirinanite na ikilini
unnare nta nbelle nani, inan yinna fere na
tui.” 43 Kimal nbellu nani, ata ntet nin liwui
kang, “Laazaru nuzu udas.” 44 Unan kule nuzu
udas, anin tecin abunu nin nacara nin nimon
nkassu libi, umuro me wa tecin nin nimon
nkassu libi. Yesu woro nani, “Buncughe isughe
a nya.” 45 A Yahudawa gbaedang na iwa dak
kitin Maryamu yene imong ilenge na Yesu nsu,
i yinna ninghe; 46 among mine nya ido kiti

na Farisawa idi bellin nani imon ile na Yesu
nsu. 47 Ugo na Priest nan na Yahudawa pitirino
kudaru mine kiti kirum, iworo,"Inyaghari tiba
ti? Unit ulele din su imon izikiki gbardang. 48
Asa tisughe aleo ubun nengene, vat ma yinnu
ninghe, a Rumawa ma dak ida bollu kiti bite
nin min bite." 49 Vat nani, umong unit nanya
mine lissa me Kefas, amere wadi ugo na Priest
likus lole, woro nani, "Na iyiru ko imong ba.
50 Na idin yenju ucaun kitiu mine unit urum
ku bara anit va, nnun woro anit vat nana." 51
Awa bellin uleli ulire na un litime ba, bara awa
di upriest udya likusse. Awa su annabci, Yesu
maku bara anit; 52 na bara nmyen cas ba, Yesu
nan pitiruno kiti kirum nono Kutelle alenge na
ishogilin nkowe. 53 Ucizunu lilone, udu ubun,
iwa kpiliza tibau nworu imolughe. 54 Na Yesu
wa kuru a gala nanya na Yahudawa fang ba,
awa nya a suna kikane ado nmon min nkan
kagbiri idin yicu Ifiraimu nkon kusho. Kikanere
awa so ku nan nono katwa me. 55 Upaska na
Yahudawa wa dak susut, gbardang na mong
ani wa nuzu nanya nmine udu Urshalima inan
di wesse ati mine a upaska dutu. 56 Iwa din
pizurun Yesu ku, ilira nan nati mine nanya kutii
nlira, "Iyaghari idin kpiluze? Na aba dak kitin
ide ba?" 57 Ugo na priest nan na Farisawa wani
uduka andi umong yiru kikanga na Yesu duku,
na abelin inan kifoghe

12 Upaska dutu nin nayiri kutocin, Yesu da
Ubaitanya, kikanga na Laazaru wa duku,
ulenge na awa fyaghe nkul. 2 I kanjaghe imori
kikane, Martari wadi nkosue, Laazaru wadi
nanya nale na iwa sosin kutebul nin Yesu. 3
Maryamu yauna libon nuf nin kunya kumang na
idin yicu minin nard, a titilo nabunun Yesu, a
wesse abune nin titi me; kunya nnufe mala kiti
vat nanya kilare. 4 Umong nanyan nono katwa
me, ule na idin yicu Yahuda Iskaroti, ulenge
na amere ma lewu Yesu ku, woro. 5 Inyaghari
nwantina ulewu nnuf mone nanya nidinari akalt
atat ikossu anan diru?" 6 Awa belli nani na bara
adin lanzu nkunekune nanan diruere ba, ama
bara na ame ukiriari: amere wadi unan mizunu
nka nikurfunghe anan se ayira litime imong
nanya 7 Yesu woro, "Sunnaghe ali ubun nimon
ile na adi mun bara lirin nkasunigha adinsue. 8
Idi ligowe nin na nan dirre ko kome kub, na
ima yitu ligowe nan mi ko kome kubi ba." 9 A
Yahudawa gbardang lanza Yesu di kikane, ida,
na bara Yesu cas ba, ama inan se iyene Laazaru
ku, ulenge na Yesu wa fyaghe nanya nkul. 10
Ama adidya na nan dursuzu kite munu tinuu
imolu Laazaru ku; 11 bara amere a Yahudawa
gbardang wa sun nani iyinna nin Yesu. 12
Ukurtunun nkuiye anit gbardang da kitin buke.
Na ilanza Yesu din cinu udak Urshalima. 13
Ibalsa incem inuzu udundi zuru ninghe, itiza
ntet, iworo, "Hossana! Unan mariari ulenge na
ada nanya lissa NCikilari, Ugo in Israila." 14 Yesu
se kajaki kabene a ghanaku nafo na iwa yertin.
15 "Na uwa lanza fiu ba, fe ushonon Sihiyona;
yenen Ugo mine din cinu, assosin kitene kajaki
kabene." 16 Na nono katwa me wa yinin ileli
imone nin cizune ba; ama na iwa ti Yesu ku
gongong, ilizino nworu ina nyertin ileli imone
litime inung ani nsughe inin. 17 Nene ligozin
nanite na iwa di nin Yesu kube na awa yicila
Laazaru ku a fyaghe nanya kissek, inung wa
belu among. 18 Bara nanere wati ligozin loli wa
nuzu lidi zuro ninghe bara na iwa lanza asu ileli
imone. 19 A farisawa woro nati mine, "Yenen,
iwasa ita imonmong ba; uyii vat din dortughe."
20 Among a Helenawa wa di nanya na lenge
na iwa do nsujada kitin nbuke. 21 Inughe do
kitin Filibus, ulenge na awa nuzu Nbaitanya
Ngalili, itiringhe, iworo, "Cikilari tidi ninsu
tiyene Yesu ku." 22 Yesu do adi bellin Andirawus
ku, Andirawus nin Filibus do idi belin Yesu ku.
23 Yesu kawa nani, aworo, "Kube nda nworu
iti Usaun Nnit gongong. 24 Kidegenere ndin
bellu minu, se fimus ficikapa ndeo kutyin fiku,
andi na nani ba, fiba lawu finin firume; ama
andi fiku, fima nin maru imong iyip gbardang.
25 Ame ulenge na adi nin su nlai me ama diru
unin; ame ulenge na anari ulai me nanya nle
uye ma ciu unin ucin du ulai nsa ligan. (aiōnios
g166) 26 Andi umong din sui katwa, na a dortui;
kiti kanga na nduku, kikanere kucin ning ma
yitu ku wang, andi umong din sui katwa, Uci
ning ma ni unit une tikunang. 27 Ayi ning nana
nene; Iyaghari mma bellu? 'Ucif sui utucu nanya
kubi kone?' Bara ile imonere nda ko kube. 28
Ucif, ta lissafe gonggong," Liwui nuzu kitene
kani liworo, "Nna ti lining gongong, nma kur
nti lining gongon tutung." 29 Ligozin nanite na
iwa yissin kitene wa lanza i woro Kutelle tuto.
Among woro, "Gono kadura Kutelleari nlirina
ninghe." 30 Yesu kawa a woro, "Na liwui lole
nda bara Menghari ba, ama bara anughere. 31
Nenere idin shara in yii ulele; Nene ima ko unan

tigo nyii ulele. 32 A Meng, asa ifyi nanya kutyin,
nma wunnu anit vat udak kitining." 33 Awa
bellin nani adurso imus nkul ule na uma seghe.
34 Ligozin kawaghe, iworo, "Tina lanza nanya
nduka Kristi maso sa ligang. Iyiziari uworo, 'Ima
fyu Usaun Nnit kitene gbas? Ghari Usaun Nnit
une?" (aiōn g165) 35 Yesu woro nani, "Nkanang
du kiti mine nin kubi bat. Sun ucin a nkanang
dutu kiti mine, ana nsirti nsa da duru minu ba.
Ulenge na adin cinu nanya nsirti na ayiru kiti
kanga na adin cinu udue ba. 36 Yinnan a idutu
nin kananghe, inan so nonon kanang." 37 Vat
nin nimon izikiki gbardang na Yesu wa su nbun
mine, vat nin nani na iyinna ninghe ba. 38 Bara
ulirun Ishaya unan liru nin nuu Kutelle nan
kulo, ule na awa woro: "Cikilari, ghari nyinna
nin liru bite? Ucara Ncikilari ndurso liti kiti
ghari? 39 Bara ilenge imone na iwa yinnin ba,
Ishaya wa kuru a belle. 40 "Ana ti idu niyizi
mine, amini na kuru ata nibinai mine getek;
andi na nani ba, ima yenju nin niyizi mine,
ikuru iyinnin nin nibinayi mine, inin kpilin,
Meng nin shin ninghinu." 41 Ishaya wa belin
ileli imone bara na awa yene ngongong Yesu asu
uliru litime. 42 Vat nin nani, among gbardang
wang nanya na didyawe wa yinin nin Yesu;
ana bara a Farisawa na iwa yinin ba bara iwa
kala nani nanya kutii nlira. 43 Iwa di nin su
nzazinu nanit ukatina nani uzazinu Kutelle.
44 Yesu ghatina liwui kang aworo, "Ulenge na
ayinna nin mi, na Menghari a yinna mun cas
ba ama umunu ulenge na ana tuyi na wang, 45
ulenge na ayenei, ayene ulenge na ana tuyi. 46
Meng na dak nafo nkanang nanya nyii ulele
bara vat nnit ule na ayinna nin mi ama lawu
nanya nsirti ba. 47 Asa umong lanza uliru nighe
na asu katwa mun ba, na nma sughe ushara ba;
bara na nna dak nsun yii ushara ba, nna dak
ntucu uyere. 48 Ulenge na anari menku, amini
nari userun nliru nighe di nin lenge na adin
sughe ushara; ulirere na ndin bellu ma sughe
ushara liri nimalin. 49 Na ndin liru litining ba.
Nna din su un Cifning nin na ana tuyi, ulenge
na ana nii likara nliru ule na nma bellu nin liru
ule na nma su. 50 Meng yiru uduka me ulai sa
liganghari; bara imon ine na nna belli nafo na
ame Ucif na belli inin, nanere nna bellin nani."
(aiōnios g166)

13 Nene a u idin paska dutu sa udak, Yesu wa
yiru kubi me nmal dak nworu ama nyiu
nle uyee udu kitin Cife, na ata usu nanit me
na idi nanya nle uyee, a durso nani usu un sa
ligang. 2 Shinta wadi amal ti ukpiliu unanzang
kibinayin Yahuda Iskarioti usaun Simon, a lewu
Yesu ku. 3 Yesu wa yiru nworu Ucife nna imon
vat nacara me, ame na dak unuzu kiti Kutelle,
ama kpillu tutung udu kiti Kutelle. 4 A fita
kishik nimonli ashuku kulutuk me. A yauna
kupari a tere kutino me. 5 A ta nmyen kishik
atunna nkuzu nabunu nnono katwa me acin
weze nin kupori na a tere kutinoe. 6 A da kitin
Simon Bitrus, Simon woroghe, "Cikilari, uma
kusu abunu nigha?" 7 Yesu kawa a woroghe,
"Imong ile na ndin sue na uma yinnu nene ba,
ama nin kubi bat uma yinnu." 8 Bitrus woroghe,
"Na uba kusu abunu ning ba." Yesu kawaghe,
aworo, "Asa na nkusu fi abunu ba, na nmyenfe
duku nin mi ba." (aiōn g165) 9 Simon Bitrus
woroghe, "Cikilari na uwa kusu abunu nighere
cas ba, munu acara nighe nin lite wang." 10
Yesu woroghe, "Ulenge na ana malu sulusunu
na adu nin woru asulsun tutung ba se akusu
abunu, ame unit ulauwari vat; idi lau, ana vat
mine ba." 11 Bara Yesu wa yiru ghari ba lewu
ghe; unare ta a woro, "Na vat minere di lau ba."
12 Na Yesu nmala ukuzu nani nabune, a yauna
kulutuk me a shono a so tutung, a woro nani,
"Iyiru imong ile na nsu minnue? 13 Idin yiccui
'unan dursuzu niyerti' sa 'Cikilari' idin bellu
dert, nanere ndi. 14 Andi meng Cikilari nin
nan dursuzu niyerti, nkusu abunu mine, anung
wang ma kuzu an nati mine. 15 Bara nsun minu,
imon yenju anung wang man suzu nafo na
meng su minu. 16 Kidegenere, nbelin minu, na
kucin katin Cikilari me ba; ana ule na ina tuughe
katin ulenge na ana tuughe ba. 17 Andi iyiru ile
imone, anan mariari anung andi idin su inin.
18 Na Ndin liru nati mine vat ba, bara meng
yiru alenge na meng na fere-Nbelle nani uliru
ulauwe nan kulo: 'Ulenge na adin li ufaungal
ning din pulii atirfong.' 19 Ndin belu minu ilele
nene a na Isa se kidowoba bara asa ida se, Ima
yinnu MERE. 20 Kidegenere, ndin belu minu,
ulenge na a serei nsere ulenge na nto, a ulenge
na a serei nsere ulenge na anatuyi." 21 Na Yesu
nbelle nani, Uruhu me wa neo kang, akpina
ubellun lirue a woro, "Kidegenere Nbelin minu
umon mine ma lewi." 22 Nono katwa we tunna
nyenju nati mine, idin kpilizu ghari adin liru
litime. 23 Umong nanyan nono katwa me wadi
kilewe ninghe, awa yerdin figirin Yesu, ule na

Yesu wadi nin sume. 24 Simon Bitrus taghe
gbiton nin lit a woro. “Belle nari ghari udin liru
litime.” 25 Kani gono katwawe na awa yerdin
figirin Yesu woroghe, “Cikilari gharidi?” 26 Yesu
kwana, aworo, “Amere ulenge na ama shintinu
kagir nfungal nmyene ninghe.” Na a shintino
ufungal nmyene, a na Yahuda ku, Usaun Simon
Iskaroti. 27 Kimal nli nimole, Shintan piraghe,
Yesu woroghe, “Imong ile na udin cinu usue,
su inin mas.” 28 Na umong kiti kutebul kilewe
wa yiru imon ile na ita Yesu uni nbelinghe ileli
imone ba. 29 Among kpiliza, nmoti bara na
amere miin nka nikurfunghe. Yesu uni woroghe,
“Sere imon ile na tidi nin suwe in idi,” sa ani
anan diru imonimong. 30 Kimal nseru fungali
Yahuda, anuzu udas mas; kiti wadi kimal sirui.
31 Na Yahuda nnya, Yesu woro, “Nene Usaun
nnit nta gongong, Kutelle nta gongong ninghe.
32 Kutelle mati ghe gongong nanya me, ama
tighe gongong mas. 33 Nono nibebene ndu
ligowe nanghinu nin nayiri bat. Ima piziri,
nafo na nna belli a Yahudawaa, 'kiti kanga
na ndin cinu udue, Iwasa ida ba.' Nene ndin
bellu anung kuwang. 34 Ndin ni uduka upesse,
nworu iyita nin su nati, nafo na meng nati usu
mine nanere anung wang tan usu nati. 35 Bara
nanere anit vat ma yinnu anung nono katwa
nighari, asa iyita nin su nati mine.” 36 Simon
Bitrus woroghe, “Cikilari, uma du weri?” Yesu
kwana, “kiti kanga na ndin cinu udue, uwasa
uyinno udofini nene ba, nlonliri uma dofini.”
37 Bitrus woroghe, “Cikilari, inyaghari mati na
nma dofinfi nene ba? Nma ni ulai nin bara
fewe.” 38 Yesu kwana, aworo, “Uma ni ulaife
bara mengha? Kidegenere, nbelin fi, uma na
uyirui ba so titat a kukulok dutu sa ukolsunu.”

14 Na iwa yinin ayi mine nana ba. Yinnan nin
Kutelle; yinna nin mi wang. 2 Ngan Cifining
niti lissosin duku gbardang; ndafo na nani ba,
nwa bellin minu, nma du ndi kyele minu kiti.
3 Asa ndo ndi kyele minu kiti, nma kuru nsa
nda yiru minu nin litining bara kiti kanga na
meng duku, anung wang nan so ku. 4 Kiti ka na
ndin cinu udue, iyiru libauwe.” 5 Tuma woro
Yesu ku, “Cikilari, nati yiru kikangga na udin
cinu udue ba, iyizari tima yyinnu libauwe?” 6
Yesu woroghe, “Menghari libauwe, kidegene
nin lai; na umong wasa ada kitin Cifeba, se
adofino kiti ning. 7 Andi iyinni, ima yinnu
Ucif ninghe wang; ucizunu nene udu ubun,
iyininghe, iyeneghe tutung.” 8 Filibus woro
Yesu ku, “Cikilari durso nari Ucife, ulele ma
batinu nari.” 9 Yesu woroghe, “Ndandauna kiti
mine kan nani, umini du sa uyinniya Filibus?
Vat nlenge na ayenei, ayene ucife; iyizari uma
woru, durso nari Ucife? 10 Na uynna nworu ndi
nanya Ncife, a Ucif nanya nighe ba? Ulire na
ndin su na unliti nighari ba; nani, Ucifere na
adi nanya nighere dinsu katwa me. 11 Yinna
nin mi, nworu ndi nanya Ncife, a Ucife nanya
ning; andi na nani ba, yinna ni mi bara nitwa
nighe. 12 Kidegenere, ndin belu minu, ulenge na
ayinna nin mi, nitwawe na ndin su, ame ma su
ni ning wang, ame masu ni didya bara na meng
din cinu ucindu kitin Cife. 13 Vat nimon ile na
itirino nanya lissaning, Meng masu ining bara
Ucife nan se ngongong nanya Nsaune. 14 Asa
utirino imonmong nanya lissaning, mma su. 15
Andi udi nin su ning uma dortu uduka ning.
16 Meng masu Ucife kucukusu, ame ma nimu
umong unan bunu bara anan so nan ghinu udu
sa ligang. (aiōn g165) 17 Uruhu kidege. Na uyii
wasa usereghe ba bara na udin yenjughe ba
ana uyirughe ba. Anung, iyirughe, bara a sosin
nanghinu tutun ama yitu nanya mine. 18 Na
nma sun minu usanminu ba; nma kpillu kiti
mine. 19 Nin kubiri bat, uyee ba kuru uyene ba,
ama anung ma yenjui. Meng ma yittu nin lai,
anung ma ti ulai. 20 Lilone ima yinnu nworu
ndi nanya Ncifning, anung yitta nanya nighe,
ameng yitta nanya mine. 21 Ulenge na adi nin
duka nighe amini din dortu unin, amere ule
na adi nin sunighe; ame ulenge na adi nin
sunig, Ucif ning mati usume, Meng mati usu
me ndurso liti ning kiti me.” 22 Yahuda (na
Iskaroti ba) woro Yesu ku, “Cikilari, iyaghari
mati udurso litife kiti bit ana kitin yii ba?”
23 Yesu kawa aworoghe, “Andi umong di nin
suu nighe ama dortu uliru nighe. Ucif nighe
ma yitu nin suu me, arik tina dak kitime ti da
so ligowe nanghe. 24 Ulenge na adi nin suu
nighe ba, na adin dortu uliru nighe ba. Ulire na
ilanza na unaghari ba un Cifere na anan tuyi.
25 Ndin bellu minu ule ulire, a ndutu nanginu.
26 Vat nani, unan bune, Uruhu ulauwe, ulenge
na ucife matuu nin lissa nighe, ma dursuzu
minu imon vat, imon ile na nna belu minu.
27 Lissosin lishau nsun minu mun, Nna minu
lissosin lisheu ning. Na ndin nizu nafo na uyii
din nizu ba. Na iwa yinin ayi mine nana ba, a
na iwa yinni ilanza fiu ba. 28 Ina lanza, nna

bellin minu, 'Nma su ucin, nma kpilu kiti mine
tutung.' Andi idi nin sunighe, iba su liburi libo
bara ndin cinu ucin du kitin Ncif. Bara Ucife
karin akatini. 29 Nene nna bellin minu a idutu
sa uti, asa imone nin ta ima yinnu. 30 Na nma
su uliru nanghinu gbardang ba, bara ugo nyii
ulele din cinu. Na adi nin likara kitene ning ba,
31 Uyii nan yinno Meng di nin suu Ncife. Ndin
su imon ile na Ucife asa atayi nsu, nafo na ana
nei uduke. Fitan, dan ti sun kiti kane."

15 "Menghari na kuca napau kidegene, Ucif
ninghari unan bilisue. 2 Adin kaluzu
kidowo nighe ko uyeme ulang ule na udin macu
ba, adin kaulu vat nlang ule na udin macu
unan kpina umacu. 3 Anung di lau uworsu
bara ulirue na nna belin minu. 4 Son nanya
ning, meng so nanya mine. Nafo na ulang wasa
usu kumat usamme ba se udofin kuce, nanere
anung wang, se iso nanya ning. 5 Menghari
litinoe; anunghari tilanghe. Ule na adi nin mi
ameng ninghe, ame uleli unite masu kumat
gbardang, andi na nin mi ba iwasa isu imon
ba. 6 Andi na unit nso nin mi ba, ima fillinghe
a koto nafo ulang; anit ma pitiru tilanghe iti
nla, tima juju kidowo. 7 Asa iso nan mi, tutung
asa uliru nighe nso nanya mine, tirinon imon
ile na idi nin sue, ima su minu ining. 8 Nin
nanere idin ti Ucif gongong, inan macca nono
gbardang ikuru iso nono katwa. 9 Nafo na Ucife
dinin suninghe, Meng wang di nini sumine; Son
nanya nsu ninghe. 10 Asa Idorto uduka nighe,
ima so nanya nsuu nighe nafo na meng na
dortu uduka Ncif nighe nmini naso nanya nsu
me. 11 Nbelin minu ile imone liburi libo ning
nan yita nan ghinu, lin min liburi libowe nan se
ukulu. 12 Uduka nighari ulele, iti usuu nati nafo
na meng nati usuu mine. 13 Na umong dinin
suu ule na ukatin ulele ba, na ama ni ulai me
bara adondong me. 14 Anung adondong nighari
adi idi su imon ile na nbellin minu. 15 Na uma
kuru nyiccila minu acin ba, bara na kucin asa
yiro imon ile na Cikilari din su ba. Ncila minu
adondong, vat nimon ile na nna lanza kitin
Cifning, nna belin minu. 16 Na anunghari na
fere yiba, menghari nafere minu nmini na ni
minu katwaa inan do idi macu nono, tutung
nono mine so. Uso nane bara vat nimon ile na
ima tirinu Ucif nanya lissaning, ama ni minu
inin. 17 Ilenge imone ndin bellu minu inan su
usuu nati mine. 18 Asa uyii nnari anung, yinnon
nworu una cizin unari menku. 19 In dafo anung
anan yieari, uye wa yitu nin suu mine nafo anit
me; bara anung anan yiere ba tutung Meng
na fere minu unuzu nanya yie, bara ile imone
uyie ma nari anung. 20 Lizinon ulirue na nna
belin minu, 'Na kucin katin Cikilari me ba.'
Andi ina ti meng ku uniu, anung wang ima
ti minu uniu, andi ina lanza uliru nighe, ima
lanzu umine wang. 21 Ima su minu ile imone
vat bara lissanighari, bara na iyiru ulenge na
ana tuyi ba. 22 Ndafo na nna dak nda su nani
uliru ba, na iwa di nin nalapi; ama nene na idi
nin surtu ba bara kulapi mine. 23 Ulenge na a
narii anari Ucif nighe wang. 24 Ndafo nna su
nitwa nanya mine nanga na umong nsa su ba,
na iwa di nin kulapi ba, ama nene ina yene,
ikuru inarii umunu Ucifnighe ku. 25 Ile imone
din tizu nani bara uliru nan kulo na udi nanya
niyerte nduka mine, 'Inari mengku sa finu.' 26
Asa unan bunue nda, ulenge na nma tu minu
mum unuzu kiti Ncife, unnare, Uruhu kidegen,
ulenge na una nuzu kitin Ncife, uma ti ushaida
kitene nighe. 27 Anung wang dinti nshaida bara
idi ligowe nan mi unuzun cizunue.

16 Nbelin minu ile imone bara iwa ti minu
itiro. 2 ima nutuzun minu nanya nilari
nlira; kube din cinu kongo na alenge na ima
molusu minu ma cissu idi su Kutelle katwa
kacine. 3 Ima su ileli imone bara na isa yinno
Ucife sa menku ba. 4 Ndin belu minu ile imone
bara asa kube nda na ima se, ima lizinu inin nin
woru iyiziari nna belin minu. Na nna belinminu
ubellenghe nin cizunue ba bara nwa di ligowe
na ghinu. 5 Nene nba du kiti nlenge na ana
tuyi; vat nani, na umong mine ntirini ba. 'Udin
cinu udu weri'? 6 Bara na nna bellin minu ile
imone, liburi lisirne nmal kulu nibinayi mine. 7
Vat nani, nbeling minu kidegene; uma caunu
minu meng nya; bara asa na nya ba, na unan
bunue ma dak kitimine ba; ama nwan nya nma
tughe kiti mine. 8 Asa ada, unan bunue ma
kpashulu uye nbeleng kulapi, nbeleng katwa
kacine, nin beleng nshara. 9 Nbeleng kulapi
bara na ina yinnin nimi ba, 10 nbeleng katwa
kacine. Ndin cinu ucin du kitin Cif, na ima kuru
iyene tutung ba. 11 a ubeleng nshara, ina malu
usu ugo nyii ulele ushara. 12 Ndin nin nimon
gbardang na nma belin minu, na ima yinnu inin
nene ba. 13 Vat nani, asa ame Uruhu kidegene
nda, ama dofunu ninghinu nanya kidegene

vat; bara na ama su uliru unlitime ba, ama vat
nimon ile na alanza, nanere ama belu, amaa
nin pun minu imon ile na idin cinu. 14 Ama
tii gongong, ama yiru imon ning a pun minu
inin. 15 Vat ligang nimon ile na Uci dumun.
inaghari, unnare nbelle, Uruhu ma yiru imon
ning ada pun minu inin. 16 Nin kubiri bat, ima
kuru iyene ba; nin kubiri bat tutung, ima kuru
iyenei." 17 Among nono katwa me woro nadon
mine, "Uyapin uliruari ulele na aworo nari,
'nin kubiri bat, na ima kuru iyenei ba; aminin
woro tutung nin kubiri bat tutung, ima yenei,'
tutung, 'Bara nma du kitin Ncifa?' 18 Inin woro,
"Iyaghari ilele a belle, 'Kubi cingiling'? Na tiyino
iyaghari adin belu ba." 19 Yesu yene idin shotu
itiringhe, ame woro nani, "Idin tiru atimine
ubelen nileli imone, nworu 'Nin kubi bat, na
ima kuru iyenei ba; kimal kubi bat tutung, ima
yenei'? 20 Kidegenere, ndin belu minu, ima su
kuculu nin lidurun, ama uye masu liburi libo,
anung masu liburi lisirne, ama liburi lisirne
mine ma kpinlu ayi aboo. 21 Uwani asa asu
liburi lisirne andi adi nin konu liburi kumat
bara kubin nlolu me nda; ama asa amara gone,
asa a lizino uniu me ba bara ayi aboo nworu
imara gono nanya in yii. 22 Nanere anung wang,
idi nin naburi asirne nene, ama meng ma kuru
inyene minu tutung, ima ti ayi abo. 23 Liri lole,
ima sui umon utirinu ba, kidegenere, Ndin belu
minu, asa itirino imonmong kitin Cif, ama ni
minu inin nanya lissa ning. 24 Udu da duru
nene na isa tirrino imonimon nya lissa ning
ba; tirinon, tutung ima seru, liburi libo mine
manin kulu. 25 Nsu minu ule ulire nin tinan
tigoldo, ama kubi din cinu na nma kuru nsu
minu uliru nin tinan tigoldo ba, ama nma na su
minu kanang nbeleng Ncife. 26 Nloli lire, ima
tirini nya lissa ning, a na nworo minu nba ti
nlira kiti Ncif bara anung ba; 27 ame Ucife di
nin sumine, bara na anung di nin su nin, inani
nyinna nin mi bara na nna dak unuzu kiti Ncife.
28 Nna dak unuzu kiti Ncif, nmini na dak nanya
yii ulele tutung, Nma sunu uyei nma kpilu ndo
kiti Ncife." 29 Nono katwa me woro, "Yene nene
udin liru kanang; na udin liru nin tinan tigoldo
ba. 30 Nene ti yinno uyiru imon vat, ana udin
pizuru umong tirifi umong uliru ba. Bara nani
ti yinna una dak unuzu kiti Kutelle. 31 Yesu
kawa nani aworo, "Nene iyinna?" 32 Yenen kubi
din cinu, nanere, nene kumal dak, na ima malu
kiti, kogha mine udu kiti me, ima nin sunui
Ussanii. Vat nani na nma yitu ussanin, bara Ucif
ma yittu nin mi. 33 Nsu minu ulenge ulire bara
nme inan se lissosin lisheu. Nanya nyie idi nin
tinanayi, ama sen likara nibinayi, Meng na li
likara nyie."

17 Meng Yesu nbelle ilenge imone, a ghantina
iyizi me kitene Kutelle aworo, "Ucif, kube
nda; ta Usaunfe gongong- 2 nafo na una nighe
tigo kitene nanan tilai vat, bara anan na alenge
na una nige ulai nsa ligang. (aiōnios g166) 3 Ulai un
saligaghere ulele: inan yininfi, fere cas Kutelle
kidegen, a ame ulenge na una tuu, Yesu Kristi.
(aiōnios g166) 4 Meng ntafi gongong in yie, na nna
kulo katwa ka na unani nsu. 5 Nene, Ucif, tye
ngogong umunu litife wang nin nimus ngongon
mongo na nwa dimun ninfi a uyie dutu sa ukye.
6 Nna durso lissafe kiti nanit alenge na una ni
nanyan yii. Inung anit fere, umini na ni inung,
inani din dortu ulirufe. 7 Nene inung yiru vat
nimon ile na una nii, inan nuzu kitifere, 8
uliru fe na una nii, nna ni nani uliru une. Ina
seru tining, inani na yinin kidegenere nna dak
unuzu kitife, inani na yinin fere na tuyi. 9 Ndi
nani nlira, na ndi su uyii nlira ba, ama inung
alenge na unayi, inung anit fere. 10 Vat nimon
ilenge na idi inang, in fere, imongfe inanghari.
Meng ta gongon nanya ni ning. 11 Na meng du
nanya nyie ba, ama inung anit ane di nanya
nyie. Meng din cinu udak kitife. Ucif ulau mino
nani nanya lissafe inung alenge na una nii, inan
so unit urum, nafo na arik di urume. 12 Kube
na nwa di nan ghinu, nwa ceo nani nanya lissa
fe alenge na uwa nii; nwa kesse nani, na unit
urum na wolu ba, se ame gonon nnanu, bara
ulirufe nan se ukulu. 13 Nene ndincinu udak
kitife; ama ndin bellu ile imone nanya nyi, bara
ayiabo mine nan se ukulu nati mine. 14 Nna
ninani ulirufe, uyi na nari inung, bara na inung
anan yieri ba, nafo na meng kunan yiere ba.
15 Na ndi nlira ukala nani nanya inyieba ama
u kesse nani nin nanan naburi asirne. 16 Na
inung anan yiere ba, nafo na meng kunan yieri
ba. 17 Kusu wesse nani nin kidegen, ulirufe
kidegenghari. 18 Una tuyi nanya nyii, meng uni
na tuu nani nanya yie. 19 Bara inung, meng
na wesse litinighe, inung atimine wang nan
se uwessu nanya kidegene. 20 Na bara alele
cas ndin su nlira ba, umunu alenge vat na ima
yinnu unuzun liru mine. 21 Bara inan so arume
vat, nafo nafe Ucif, udi nanya ning, a meng yita

nanyafe. Ndin lira inung wang yita nanya bite
uyie nan yinna fere na tuyi. 22 Ngongonghe
na una nii, nna nii nani unin, inung wang nan
yita urum, nafo na arike di arum- 23 Meng
nanya mine, a fe nanya ning, inan se ukulu
nanyan warume; bara uyie nan yinno fere na
tuyi, umini dinin su mine nafo na udinin su
ninghe. 24 Ucif, aleli na una nii wang. Ndin
piziru inung yita nan mi kiti kanga na nduku,
inan yene ngongong nighe, mongo na uwa nii:
bara udi nin su nighe a i ditu sa ucizinun kye
in yii. 25 Ucif katwa kacine, na uyii yirufi ba,
ama meng yirufi, inung alele yiru fere na tuyi.
26 Nna durso nani lissafe, tutung nba ti nani
iyinin bara usuwe na udi mun nan yita nati
mine, meng wang nan yita nanya mine."

18 Na Yesu uleli ulire, a nuzu a nya nin nono
katwa me a kafin kurawan kidiron, kikanga
na awa piru nkon kunen ku, ame nin nono
katwa me. 2 Nene Yahuda, ulenge na awa cinu
ulewughe, ame wang wa yiru kitene, bara Yesu
wa duzo kiti kane ko kome kubi nin nono katwa
me. 3 Yahuda, na amal se ligozi na soja nin
nadidya kiti ndya na Priest a Afarisawa, da
kitime nin tila, tico a imon likum. 4 Yesu, ule
na awa yiru nin vat nimon na idi sesughe, kata
udu ubun a tirino nani, "Idin piziru ghari ku?"
5 I kawaghe i woro "Yesu Nnazaret." Yesu woro
nani, "Mere ame." Yahuda, ule na awa lewu
ghe, awa yissing ligowe nin na soje. 6 Na aworo
nani, "Mere" ikpilla nin kidung i deu kutyen. 7
A tirino nani tutung, "idin piziru ghari ku?"
I kuru i woro, "Yesu Nnazaret." 8 Yesu kawa
nani, "Nworo minu mere ame; andi meri idin
piziri, sunan alele i nya ucin mene." 9 Uwa
so nani uliru nan kulo na awa woro, "Nalenge
na una nii, na nna wultun unit urum ba." 10
Simon Bitrus, ule na awa min kussangali, a
shuku kunin a kowo kucin ndya na Priest kutuf
ncara uleme me. Lissa kucine wadi Malkusari.
11 Yesu woro Bitrus ku, "kurtuno kusangale
nanya kuparin me. Kakuke na Ucif nani nan
nwa sono kani ba?" 12 Ligozin na soje, a adidya
mine, nin na didya na Yahudawa tunna ikifo
Yesu ku i tereghe. 13 Itu ido ninghe kitin Annas,
bara ame wadi kumaran Kefas, ulenge na awa di
udya na Prieste nloli likusse. 14 Nene Kefasari
ulenge na awa ni a Yahudawa ukpilizu nworu
ucaun unit urum ku bara anite. 15 Simon Bitrus
dofino Yesu ku, nanere wang nkang gono katwa
we. Ame kani gono katwa we, udya na Priest
wa yirughe, amini wa piru kuti nshara ndya na
Prieste nin Yesu; 16 Bitrus wa yissin kibulun
ndas. Ame kani gono katwa we, na udya na
Prieste wa yirughe tunna anuzu udas adi lirin
nin kucin kuwani na kuwadi nca kibulunghe
a pirna Bitrus ku nanye. 17 Kucin kuwane na
awa din nca kibulughe woro Bitrus ku. "Nafe
umonghari nanyan nono katwa nnit ulelere
ba?" A woro "Na meri ba." 18 Inung acine
nin na dugari wa yissin kitene; iwa susso ula
nin ticini bara tituwui wadi, inani wa di lanzu
nla, Bitrus wadi ligowe nan ghinu, awa yissin
nlanzun nla. 19 Udya na Priest uni wa tirin
Yesu ku ubellen nono katwa me nin dursuzu
kiti me. 20 Yesu kawa ghe aworo, "Nna suzu
uliru kiti nanit kanang; Nna suzu uliru nanya
niti nlira nin niti nilau, kikanga na a Yahudawa
na da zurso ku vat. na nna bellu umon uliru
likire ba. 21 Inyaghari nta umini ntirini? Tirino
alenge na ina lanzan imon ile na nna bellu.
Anit alele yiru imon ilenge na nna bellu." 22
Na Yesu belle nani, umong nanya na dugari wa
yissin kupo Yesu a tunna a rioghe nin cara me a
woro. "Nanere uma kpanu udya na Prieste?" 23
Yesu kawaghe aworo, "Andi nbelle imonimong
nanzang, durson ni utanu nighe, vat nani andi
nkawa gegeme, inyaghari nta umini reoyi?" 24
Annas uni wa teccu Yesu ku a turunghe kitin
Kefas udya na Priest. 25 Simon Bitrus wa yissin
nlazun nla. Anite woroghe, "Nafe wang umong
nanyan nono katwa mere ba?" A nari ulire a
woro, "Na meng di nan ghinu ba." 26 Umong
nanya nacin Ndya na Priest na awadi fimus nin
lenge na Bitrus wa kalaghe kutufe, wa woro, "Na
meng niyenefi kunene ninghe ba?" 27 Bitrus
kuru anari ulire, kukulok tunna ku kolsuno
mas. 28 Iwa nya nin Yesu kitin Kefas udu kuti
nshara. Nin kwui dindinghari wadi, na inung
ati mine wa piru kuti nsharawe ba, bara iwa ti
atimine ndinong, inan se ulin paska. 29 Bilatus
nuzu ado kiti mine, a woro, "kuyapin kulaperi
idamun liti nnit ulele?" 30 I kawaghe i woro,
"Ndafo na unit ulele unan katwa kananzanghari
ba, na tiwa damun kitife ba." 31 Bilatus woro
nani, "Yiranghe i nyamun idi sughe usharawe
ussanmin dert ni duka mine." A Yahudawe
woroghe, "Na udi dert arik molu unit ba." 32
Iwa belin nani uliru Yesu na se ukulu, ulire na
awa belin wa durso imusin yapin ukulari ama
su. 33 Bilatus kuru a pira kutin sharawe a yicila

Yesu ku; a woroghe, “fere ugo na Yahudawe?”
34 Yesu kawa, aworoghe, “udin tiru bara litifere
sa amonghari nbelin fi utirini?” 35 Bilatus kawa,
“Na meng Kuyahudawari ba, sa uyene ndi? Anan
minfere nin dya na Priest nnakpa fi nacara
ning; iyaghari unati?” 36 Yesu kawa, aworo,
“Tigo ning na tin nle uyiere ba. Nda Tigo ning
tin nle uyiere, anan katwa ning wa su likum
bara iwa nakpayi nacara na Yahudawa, anan
Tigo ning na tina dak unuzun le uyieri ba.” 37
Bilatus woroghe, “Ani fe ugowarie?” Yesu kawa
ghe, “fere woro meng ugowari, bara nanere ina
marui, bara nanere nna dak nanya in yie bara
nnan na ushaida kidegene. Vat nlenge na ame
un kidegenari din lanzu liwui ning.” 38 Bitrus
woroghe, “Iyaghari kidege?” Na a belle nani,
akuru anuzu tutung ado kiti na Yahudawe a
woro nani, “Na nse unit ulele nin kulapi ba. 39
Idi nin tanda nworu nma sun minu kucin kurum
nin kubin paska. Nene idi nin su nsun minu
ugo na Yahudawe?” 40 I kuru ijarta nin tiwui
kang I woro, “Na unit ulele ba, ama Barabbas.”
Barabbas wa di ukiri udyawari.

19 Bilatus yira Yesu ku adi kpizughe. 2 A soja
pio imart i kyeghe litappa mun. I shono
linin litin Yesu inin shonghe inin diuu. 3 I da
kitime I woro, “Idin lissufi, ugo na Yahudawa!”
Inin fighe nin nacara mine. 4 Bilatus kuru anuzu
a woro anite, “Yeneng, ndin cinu unutunu
minu unite ndas inan nyinno nan seghe nin
kulapi ba.” 5 Yesu tunna a nuzu; awadi nin
tilapa nimart litime a imon iduwe kidowo me.
Bilatus woro nani, “Yeneng unite ule!” 6 Na
udya na Priest nin na soja nyene Yesu ku. I ta
ntet iworo “Na ikottunghe kuca, na ikottunghe
kuca!” Bilatus woro nani, “yiranghe ussaminu
idi kotinghe kuce, bara na meng seghe nin
kulapi ba.” 7 A Yahudawa kawa Bilatus ku
iworoghe, “Tidi nin duka, tutung bara ubellu
leli uduke, ucaun aku, bara na ata litime aso
Usaun Kutelle.” 8 Na Bilatus nlaza uleli ulire,
fiu kpina jukifughe kang, 9 akuru apira kudarun
sharawe tutung a woro Yesu ku, “Una dak
unuzun nweri?” Na Yesu kawaghe ba. 10 Bilatus
kuru a woroghe, “Na uma lirunu nin ba? Na
uyiru ndi ni likara nsunfi u nya nkuru nyita nin
likara nti ikottun fi kuca ba?” 11 Yesu kawaghe
a woro na uwasa uyita nin likara litinin ba,
andi na inafi unuzu kitene kani ba. Ulenge na a
nakpafi meng ku katin nin kulapi.” 12 Nin leli
ukpinue, Bilatus wa pizuru nworu a sughe, ama
a Yahudawa jartiza kang iworo, “Asa usuna unit
ulele, nafe udondong Nkaisarari ba: Vat nlenge
na ana litime tigo, adin nliru ule na Kaisar
din lanzu nman nin ba.” 13 Na Bilatus nlaza
uleli ulire, anutuno Yesu ku ndas, aso kutet
nshara kiti kanga na idin yiccu upaviment,
nin ti Ibranaci lisse Gabbata. 14 Liri nshirin
Npaskari wadi, kusari nikoro kutocin. Biltus
woro a Yahudawe, “Yeneng ugo mine ule!” 15
Ijarta kang i woro, Can ninghe, can ninghe;
kottunoghe kuca!” Bilatus woro nani, “Meng
kottin ugo mine?” Udya na Priest kawwa, “Na
tidi nin mong ugo ba se Kaisar.” 16 Bilatus
kurtuno nani Yesu ku, idin ikottunghe kucan.
17 I yira Yesue ku, a nuzu udas, a yauna kuca ndi
kottunu me usanme, ucindu kite na idin yiccu
kin ku kankan liti. kanga na idin yiccu nin ti
Yahudawa Golgota. 18 I kottuno Yesu ku kuca
kikane, ligowe ninghe among naba, kolome likt
me unit urum, a Yesu kitik mine. 19 Bilatus
yertine nkon kulap ndursu a bana kitene kuce.
Iwa su iyerte nenge: YESU NNAZARET, UGO
NA YAHUDAWA. 20 Gbardang na Yahudawa wa
bellu iyete ine, bara kite na iwa kottun Yesu ku
kuce wa di susut nin kipine. Iwa su iyerte nin ti
Yahudanci, ti Romawa a ti Helenawa. 21 Udya
na Priest na Yahudawe woro Bilatus ku, “Na
uwa yertin 'ugo na Yahudawa ba' mbara uworo,
ame na woro, 'Meng ugo na Yahudawari.'” 22
Bilatus kawaghe a woro, “Imong ile na nyerti,
nmal yerunari une.” 23 Na a soja nkottuno
Yesue ku, i yauna ugudun me i kosso uni niti
ninas, ko kome kusoja nin kusari kitime; nanere
wang kultukke. Kulutukke wadi nin tutun ku
ba, iwa ke kunin sundulunghari. 24 I woro nati
mine, “Na tiwa marya kunin ba, nbaa ira ti dinja
timoku tiyene sa kuma so kunghari.” Uwaso
nani uliru Kutelle na iwa bellin nenge nan
kulo, “Iwa kossu tigudun nin nati mine, imon
nin tutung i dinja timo ku.” 25 Asoje wassu
ileli imone. Unan Yesu, gwana nne, Maryamu
uwanin Kilopas, a Maryamu Magdaliya- awanin
alele wa yissin susut nin kuca nkottunun Yesu.
26 Na Yesu yene unene nin gono katwa me na
wadi nin sume yissin susut kupo me, a woro
nna me, “uwani, yene, gonofe kanga!” 27 A woro
gono katwa we, “Yene, unafe ule!” Nanya kubi
konere nono katwa we wa yirughe ucin du mun
ngame. 28 Kimal nani nin yirun Yesu, nworu
imon vat nmala, anan ta uliru Kutelle nan so

kidegen, a woro, “Ayin kotoi.” 29 KItene lissu
nmyen mi gbalala wa duku, I buro lissut likpu
jangarang i shono nanya nmyen mi gbalale, i
taghe nnuu. 30 Na Yesu nciro nmyen mi gbalale,
a woro “Imone nmala.” A tumu litime, a suna
nfip me. 31 Kubi nshiriari wadi, bara iwa sun
nidowo kitene naca nkottunu liri na Sabbat
(bara liri na Sabbat liri lidya wari), a Yahudawa
tirino Bilatus ku nworu a yinnin nani idi pucu
abunu na lenge na ibana nani naca, inan toltino
nidowo mine kutyin. 32 A soja da ida puco
abunu na le na ikotuno nani kuca ligowe nin
Yesu. 33 Na ida kitin Yesu, Ise amal ku, na i
puco abunu me ba. 34 Vat nani, nkon kusoja
buro lipala me nin liyop, nmii nin myen nuzu
kitene dedei. 35 Ulenge na ana yene ilenge
imone, nati iyizi nba, iyizi nba me kidegenere.
Ayiru nworu ulire na ana belli kidegenere, bara
anung wang nan yinna. 36 Ilenge imone na
se, bara uliru Kutelle nan kulo, “Na ina puru
liku me ko lirum ba.” 37 Tutung umong uliru
Kutelle wa belli “Ima yenjughe ame ulenge na
iwa burughe.” 38 Kimal ni leli imone, Yusufun
Armatiya, ame wang wa di gono katwan Yesu,
ama nanya liyeshinbar fiu na Yahudawa, awa
tirin Bilatus ku anan se ayira kidowon Yesu.
Bilatus wa yinninghe mu. Yusufe da ada yira
kidowo me. 39 Nikodimo wang wa dak, ame
ulenge na awa tu ada kitin Yesu nin kitik. A wa
munu nnuf Myrth nin aloes adamun, ngetek
mini wa durun ngetek nimon ngucu kiti akalt
likure. 40 Inani wa yaun kidowon Yesu i tere
nin kusu kuba kubo a nnuf kunya kumang, nafo
utanda na Yahudawa andi ima kasu libi. 41
Kitene na iwa kottunghe kuce kunen wa duku;
nanya kunene kissek waduku kipesse kanga na
iwa di isa kassa unit ku ba. 42 Bara lirin shiriari
wa di a Yahudawa, tutung kiti kisseske wa di
susut, inani wa nonko Yesu ku nanya kini.

20 Nin kwui dindin nwui un cizinu nayiri
kuzor, a kiti dutu kalum kalum, Maryamu
Magdalin da kiti kissekke; ayenne iyilino litala
nnu kissekke. 2 A co ada kitin Simon Bitrus nin
kanin gono katwawe na Yesu wa di nin suwe, a
woro nani nenge, “Ina da yiru Cikilare ku nanya
kissekke i nya mun, na tiyiru sa ina di nonkoghe
nweri ba.” 3 Bitrus nin kani gono katwawe nuzu
udas, ido kiti kissekke. 4 I tunna ncum ligowe,
kani gono katwawe katiza Bitrus ku nin cum a
yaringhe ndi duru kiti kissekke. 5 A tumuno a
gbino nanye; a yene ugudun ubome non kitene,
ama na awdi asa pira nanye ba. 6 Simon Bitrus
da kidun me a pira nanya kissekke. A yene
ugudun ubowe non nanye, 7 nin nimon ile na
iwa di litime, na iwa non kiti kirume nin nileli
imone ba, inin wa jinkpilin ussanme ugan. 8
Ame kani gono katwa we wang pira, ule na awa
tu a duru kiti kissekke; ayene ayinna. 9 Uduru
koni kube na iwa yiru uliru Kutelle nworu, gbas
Yesu ma fitu nanya nanan kul. 10 Nono katwa
tutung nya ucin du nilari mine. 11 Maryamu wa
yissin ndas kisseske kuculu, na awa di kucule,
a tumuno a gbino nanya kissekke. 12 A yene
anan Kadura naba sossin nin nimon ibo, umong
kusari lite a umong kusari nabune, kiti kanga
na kidowon Yesu wa non ku. 13 I woroghe,
“Uwani, iyaghari nta udi kuculu?” A woro nani,
bara ina yiru Cikilari ning a nan yiru kiti ka na
ina ceoghe ku ba.” 14 Na a belle nani, a gitirno
ayene Yesu ku yissin kitene, ama na ame wa
yinnin nworu Yesuere ba. 15 Yesu woroghe,
“Uwani iyaghari udi kuculu mun? Udin pizuru
ghari ku? Awa kpiliza nafo unan kye kunenari,
a woroghe, “Cikilari andi ukalaghe kite, belli
kika na uceoghe ku, Meng ma di yirughe in
nya mun.” 16 Yesu woroghe, “Maryamu” A
kpila kidowo me a woroghe nin ti Yahudanci,
“Rabboni” Unare, “Unan dursuzu niyerti.” 17
Yesu woroghe, “Na uwa dudai ba, bara na nsa
ghana udu kiti Ncif ba; ama can kitin nnuwna
nighe u woro nani, nma ghanu udu kitin Ncif
ning nin Cif mine, Kutelle ning nin Kutelle
mine. 18 Maryamu Magdalin uni wa da bellin
nono katwa we, a woro, “Inyene Cikilare” amini
nbelleghe ile imone. 19 Na kulelen nta nwui une,
lirin ncizunu nayiri kuzor a nibulun tursuzuno
vat, kiti kanga na nono katwa we wa sossin ku
bara fiu na Yahudawa, Yesu da ada yissina kitik
mine a woro nani, “Sen lissosin lisheu.” 20 Na
a belle nani, a durso nani ucara me nin likot
me. Na nono katwa we yene Cikilare, ayi poa
nani. 21 Yesu kuru a woro nani, “Na lissosin
lisheu yita nanghinu. Nafo na Ucife na tuyi,
nanere meng to minu.” 22 Na Yesu belle nani,
a pene nani a woro nani, “Seren uruhu ulau.
23 Alenge na ishawa nin kulapi mine, ishawari
une; alenge na anung ceo alapi mine, alapi
ane nsowa une.” 24 Tuma umong nanya likure,
ulenge na idin yiccughe fibari, na awa di ligowe
nanghinu kubin dakin Yesu ba. 25 Ngisin nono
katwa we d woroghe, “tiyene Cikilare.”A woro

nani, “Andi na meng yene nacara me kitin
kottunu nikuse nceo licin ning ku, ikuru ceo
ucara ning likot me ba, na meng ma yinnu ba.”
26 Kimal nayiri kulir, nono katwa me wadi kutii,
a Tuma yita ligowe nanghinu. Yesu da pira a
kibulune tursuno, a yissina kiyitik mine, a woro,
“Na lissosin lisheu yita nanghinu.” 27 A woro
Toma ku, “Nakpa licinfe ududo kikane, yene
ucara nin tutung; nakpa ucarafe, dudo likot
nighe; na uwa yita nin salin yinnu sa uyenu
ba, yinna.” 28 Toma kpana a worogeh, “Cikilari
ning ni Kutelle ning.” 29 Yesu woroghe, “Bara
na uyenei, umini in yinna. Anan mariari ale
na i yene ba, inani nyinna.” 30 Nene Yesu wa
su imon izikiki gbardang nbun nnono katwa
me. Imon izikiki gbardang, ilenge na iwa yertin
nanya kubaga nliru ba; 31 Ilengene na ina yertin
bara anung nan yinna Yesu amere Kristi, Usaun
Kutelle, bara asa iyinna, nmoti ise ulai nanya
lissame.

21 Kimal ni leli imone tutung, Yesu durso liti
me kitin nono katwa me kurawan Tibariya;
nanere awa durso litime. 2 Simon Bitrus wadi
ligowe nin Toma ulenge na iwa din yicighe
fibari, nin Nataniyel un Kan ana nya Galili,
nonon Zabadin nin nan nono katwa Yesu niba
ugan. 3 Simon Bitrus woro nani, “Meng ma du
nkifuzu nibo.” I woroghe nenge, “Arik wang
ma du nanfi.” I do idi piru uzirgin nmyen, kiti
shanta na ikifo imonba. 4 Na kitin shanta, Yesu
yissina ngau kurawe, na inung nono katwa we
wa yiru Yesuari ba. 5 Yesu tunna a woro nani,
“Uzaman, idi nin nimoimon in nlya?' I kawaghe,
“Tidimun ba.” 6 A woro nani, “Ton imon in
kifizu nibo mine ncara ulime nzirge, ima se
imon.” Itunna ito imon nkifizu nibowe, na iwa
yinin unutune ba bara ngbardang nibowe na iwa
kifo. 7 Gono katwa kanga na Yesu wa di nin suwe
woro Bitrus ku, “Cikilareari” Na Bitrus nlanza
Cikilareari, a kiro kidowo me nin gudun (bara
na awa min imon icine kidowo me ba), amini wa
tunnun a nyina nanya kurawe. 8 Ngisin nono
katwa we da nanya nzirgin nmyene, (bara na
iwa di piit nin gau kurawe ba, nafo abunu akut
likure udi duru kutyen), inani wa di nwunu
nimon kifizu nibo mine gbem nin nibo. 9 Na
iwa nuzu udu kutyen, iyene acalang nla kitene
nin nibo a ufungal ku, kitene. 10 Yesu woro
nani, “Daan nin nimon ibo na iworin kifu.”
11 Simon Bitrus do adi wunun imon nkifizu
nibowe udu kutyen, gbem nin nibo inin akalt
likure nin natat. Vat nin gbardang ni ninig,
na imon kifuzue wa marta ba. 12 Yesu woro
nani, “Daan ida li tyara” Na umong nanya nono
katwa we wa se kibinayi ntiringhe, “feghari
ba? Inung wa yiru Cikilareari 13 Yesu da ada
yirra ufunga a nakpa nani uni, umunu ibowe
ku. 14 Uleli uzurue utattari wadi na Yesu wa
durso litime kitin nono katwa we kimal nfitu
me nanyan kul. 15 Na ileo tyara, Yesu woro
Simon Bitrus ku, “Simon usaun Yuhana, udi
nin sunighe kang ukati ulele?” Bitrus woroghe,
“Nanere, Cikilari; uyiru ndi nin sufe.” Yesu
woroghe, “Sulibya na kam ninghe.” 16 Akuru a
bellinghe unba, “Simon, usaun Yuhana, udi nin
sughe?” Bitrus woroghe, “Nanere Cikilari, fewe
yiru ndi nin sufe.” Yesu woroghe, Su libya na
kam ning.” 17 A bellinghe tutung untat, “Simon
usaun Yuhana, udi nin Su nighe?” Ayin Bitrus
nana bara na Yesu ntiringhe untat,”Udi nin Su
nighe?” A woro ghe nenge, “Cikilari, uyiru imon
vat, uyiru kap ndi nin sufe.” Yesu woroghe,
“Su libya na kam nighe.” 18 Kidegenere, Ndin
belu f, kube na uwa di gono, asa ushono imon
udo kiti kanga na udi nin sun due; asa ukuno
uta kukune, uma nakpu acarafe, umong shonfi
imon a yaunfi adomun kiti kanga na udi nin
sun due ba.” 19 Yesu wa bellin nani, anan ta
iyinno imus nkul ulenge na Bitrus masu, ati
Kutelle gongong. Na amala ubellu nani, a woro
Bitrus ku, “Dofini.” 20 Bitrus gitirno, a yene
gono katwa kanga na Yesu dinin sume din dortu
nani- ulenge na awa sossin figirin Yesu kubin lii
nimonli a woro, a woro, “Ghari unite na ama
lewufi?” 21 Bitrus yene ghe a woro Yesu ku,
“Iyaghari unit ulele masu?” 22 Yesu woroghe,
“Andi nfere acica uduru usa nighe, iyaghari
nmyenfeku? Dofini.” 23 Uliru une mala kiti
nanya linuana vat, au na kani gono katwa we
ba ku ba. A nani, na Yesu wa woro Bitrus a na
kani gono katwa we ba ku ba, ame dei wa woro
“Andi nfere a cica uduru usa nighe iyaghari
nmyenfeku?” 24 Amere gono katwa kanga na
ana ni ushaida ni lenge imone, ulenge na ana
nyertin ilenge imone, tiyiru tutung ushaida
me kidegenere. 25 Imonimong duku tutung
gbardang na Yesu na su. Inda nafo ina yertu
ining vat, nyinan nworu unin uyie litime na
uwa se kitin ciwu nafa niyerte ile na iwa su ba.

Katwa Nono Katwa

1 Kutankardan nburne kurka nan wan jertin
fimu, Theophilus, inbellen katuawa karka
na Yesu wa su akuru a dursuzo, **2** har kubi
ko na iwa yirgye udumu kitene kane. Ulele
wa di bayan urka na nono kaduro me nsere
timap tirka na iba durtu na cara Ufunu Ulau
nono kadura karka na fere. **3** Arka na awa
durso litime nin lai bayaqn nipama iniu me. Ata
ayiri akut anas ndursuzuani me, tutung incin
nbeliani nbelen kilari tigo Kutelle. **4** Kubi kona
awa ligowe nanghinu, anin woro nanin "na wa
cin nanya Urshalime ba. Bar nanin son ca, na
alkawali Imba ulena ana su minu mu na mani
Ufunu Ulau kutelle nama su, na ina malin lanzu
kitiningya. **5** Yohanna wa su ubaptizima nin
mmen, nin kidun ninnayiru baat Kutelle ma
suminu ubastizima nin Funu ulau." **6** Kubi ko na
iwa zuro kiti kirum, i tiringye, ''Cikilari, kome
kubiari uba kurtunu Kilari Ugo Kutenlle?'' **7** A
woroani, ''na ummunere iyini kubi nin kubiri
kurka na Ucif kele bari likarame. **9** Daana abenle
uliru une, amini wa fita cindu kitene kane, awut
kitene kane wantina nanin iyenju Yesu ku, udu
wulu nizi mine. **10** Dana anan nono katua wa
din yenju udume kitene kane. Nya kube Among
anit awa ba tin yisina kupopo mine nin na
littuk aboo. Iwadi anan kadura Kutelleari. **11**
Umong worum nin woro, "Anuyge anan Galili
bar yangyari indin yenju kitene kane na iwa
isin idin yenju kitene kane ba! Nlon liri Yesu
ulele ulena Kutelle yira gye ama dak ule uye
tutun. Abakpilu nannya ulele na iyenegye adin
cinu udu kitene kane." **12** Da na nono kadura
Kutenlle kpila, nonon bazu inliru kutenlle
kpinlla u-Urshalima unzu Kupara Olives urka
na uwa susut un-Urshalimae. **13** Da na isa,
ighana ipira kuti kitene, kika iwa sosinku. Isan
nnono kadure tone: Bitrus, Yohanna, Yakub,
Andarawus, Filibos, Toma, Batamawus, Matta,
Yakub usaun Haffa, Simon ku-zelot, and Yahuda
usaun Yakub. **14** Vat mine wa muna ati nafo
warum inlira mu cancom. Nannya mine awani
wa duku, Marayamu unan Isa nan nuane. **15**
Nan nayirane Bulus nin fita nan nuana me
anan yinnu sauye. Kubi kind anan dortu Yesu
wadi anit likalt nin Na kuta bah kitene. Amino
wa woro, **16** "Linuana nin ton tipinpin wadi
kitenen Yahuda tona ugo Dauda wa yerti,
uworsu. To ti pipingye Na dak kidegenghe,
barna Ufunu Ulauwe Na belin Dauda ku a yertin.
17 Aworo nanin awadi gono kata Kutelle nafo
arik, amino durso anan ni vira Yesu inanin
wakifo imologhe." **18** Nene unit une nase ukubu
kitenen su ni vira ine Nin Nile ikube awa seru
kunen. Amino wa diu kutin kika ne liburi me
tutoo tijiye gonna ti nuzu udas timalakiti. **19** Vat
anit na idin nanya Urshalima lanza yeri segye,
inanin na yicila lisa kitene imin mmi nin tilem
na aramik bar kitenere umon na kukuo. **20** Ame
Bitrus nin kuro woro, "In na yene ilemon na
ina se Yahudaku idi nafo na Maizaburana belin
ari, "na kilarime ku vat, na iwa cin umon kilari
meba."' iminin yene tuo tipipinnye na Dauda
na nyertin tidi kitene Yahudere: 'Na umon yiru
kutet me.'" **21** Bara nanin ukamata ti fere ulena
ama yiru kitu me (kutet Yahuda) ukamata unite
di nan arik kubi kon Cikilari bite Yesu wa fere
nari. **22** Indian with tun kubi kana ame Yohana
wa ti Yesu ku ubaptisema had udak kubi kana
iwa hirigye Yesu ku kitene Kane. Unit ulena
tima feru the AMA yitu ulena Ana yene Yesu
ku kin nzime ayita nin lai nin kidun kulme. **23**
Barà nanin nono katua me nin gonna nin tisa
anit a tiba. Umon lisame wadi Yusuf Barsabas,
ulena Lisa me wadi tutun Justus. Unan ba wadi
Matthias. **24** Itaa nlira iworo, "Fe Cikilari, yiru
nibinei nanit vat, durso nari nanya nawaba
alele na ufere **25** ayiru kiti nanyan nkaa katawe
na Yahuda nacin ana ti kulapi amini naduo
kika na kiduogye." **26** Inanin wa su mafeferu,
Mathias leu ma feruferu amini wasuo urum
nanya nanan kata Yesua.

2 Nanaya wui une a Yahudawa wadin ubuki
kusana (Upentakos) mine, anan yinu sauyenu
wadi kitikirum nanya Urshalima. **2** Nin kubi
kwak ilanza ufunu likara inin lanza liwui unuzu
kitene kana. Anit vat kikane na iwa sosin ku
ilenza ukara liwuiye. **3** Kikanere ntutun inin
yene Ufunu Ulau kitene aniti mine nafo ula.
Tilem ule so kitenen kogye, umon nanya mine
nuzu ada kitenen litin nanan yinnu sanu. **4**
Vat mine kulo nin Funu Ulau, inin tinna bellu
tipipin bgarden, nafo na Ufunu Ulau wa dursuzo
nanin. **5** Kubi kone, among Ayahudawa wa
sosin nanya Urshalima iniydge wadi anan fiwu
Kutelleri na iwa dak nitiniti gbardan. **6** Dana
ilanza liwui umosin ufun, anite tinna ipitiruno
kidowo kiti kirum kikana anan yinnu sauyenu

wadiku. lipitirin nanite wa su umamak bara
kogha nanya na nananyinu sauyenu wadin belu
tipipin mine. 7 Ilanza umamaki i woro nin
na timine, ''Na vat alele na idin lire ina nuzu
kusarin Galiliari iyiziari yinno to ti lembite? 8
Vat bite tidin lanzu nanin liru nin ti pipinbite
na ina maru nari mun, 9 among bite na nuzu
kusarin Patia nin Midia au Elam, among nanya
bite nuzukusarin Umesopotamia, Uyahudia,
Cappadocia, Pentus nin Uasia. 10 Kikane among
anit wa nuzu kusarin Firizia nin Panfilia, Umasar
nin kusarin kagbirin libia idadas nin kagbirin
Cirian. Kikane among bite amara Urshalima
unuzun Roma. 11 Umunu nin na Yahudawe, au
a Yahudawa na ina yinin nin nilemong na arik a
Yahudawe yinamung. Among bite nuzu kusarin
Island na Krete nin kusarin ka gbirin Arabia.
Bari yan-aarin ta ale anite din belu tipipin bite
kitene nilemong na Kutelle nasua? 12 Anite wa
lanza umamaki na iwa yininin yari neba itin
na tiru natimine “Ile imone yaria?” 13 Among
many mine imagining wish nanin lninworo,
“Ale white din lirunafo isono intoro moninmolo
naninkan!” 14 Bitrus fita alirina kan aworo
anan lipitin; nanite, “Anin anan Yahudia nin
nalenaisosin in Urshalima, ma Latiszannin vat
mine, ima benlinminu ilemong idin yenju. 15
Among nanya mine din du untoro molo nari
nanere ba ai nene kubi karfe tarari nin kudin,
anit alele sonon utoro nin kokubi nin lolire
ba! 16 Bara nanin elemon na iyene kiti bite ina
malin yertinu ku annabi Joel na belin uworu.
17 Kubi nayiru nimalin gye, Ima niUfunu Ulau
kiti nanite vat, ason nin na shono mine ma
belu anite kadura ningye, Inani anyana mine
uyejun, akune inma ninanin amoron yenju kiti.
18 Kubi nayira ne ima ni Ufunu Ulau kiti nono
nin, inan bele anit tipipin nin. 19 Imati imong
idiya ti kitene kani, nin kutin idurso minu
imong icine naimase. Kikane kutin, mmi nin
ula nin cin vat niti. 20 Kite kane ma ti uwui
uti bibit kiti na nit nin pui uti ushine nafo
kiti mine. Umong ine mati ma innin dak ida,
Men Kutelle manin dak ida su mawusuwusu.
kitin konyge. 21 Iminin ma tucu anit alena
idin yici in bin nanin.'” 22 Bitrus tin alau ubin
in lire,”Nuana nin a Iraila latizani! Kubi kona
Yesu nazaret wa di nan yginu Kutelle na dura
minu amere na tuu gye a su matiza ma zikiki
mane maana maanaduro amere KutelleAnin
natimene yiru nin limo umongye kidene. 23
Nin nanin iyiru, anin gyere na nakwa Yesu ku
kiti nanan ni vira me. Nin nanin Kutelle na
malin yinu mu, amini yiru nin nimone. Inin
taa anit alena iyiru nin udoka Kutelle ba anan
molo Yesu ku. Inani wa kotin gye akusa kite
kuca. 24 Amini na kuu, Kutelle na feagye tutun,
bara nanin ukul wagya kifo gye kutinba. Kutelle
nati Yesu afita tutun. 25 Tuntuni ugo Dauda
na yertin kitenen Missiah aworo,”In yiru fewe
ku Kutelle, uma lanzi kokome kubi, idi kusa
nin mina ima lanzu infiu na le na iin su ivira
nin mi ba. 26 Bara nanin kibinai nin ma ti pau,
konin kul nin, inyiru uma buni. 27 Uma cini
kikana anan kule diku ba. Na uma kuru cin
kidawo nin bijuba, bara idi ni fi nin dortu fi
nin su ubiyanya' (Hadēs g86) 28 Una malin benle
tibou tona ima dfunu ina taa ulai tutun. Umati
kibinai nin ti paubara udi nin me sa ligan. 29
Nuana, nwasa nlira nanghinu sa fiu kitenen
kaa bite Dauda: awa ku ikuru ikasaghe, kissek
me di nanghirik udak kitimone. 30 Bara nani,
awadi gono katwa Kutelleri ayiro nwo Kutelle
wasughe issilin, nworu ama ceo umong nanya
fisudu me kitenen kutet tigo. 31 Awa yene ile
imone, alira nbellen fitun Kristi nanya nkul,
'Na iwa shawa ninghe nanya kisseke ba, ana
na kidowo me wa yene ubiju ba.' (Hadēs g86) 32
Nin kidun ame Yesu na kuu. Kutelle na fegye
tutu. Vat arik anan dortu gyer, tiru mung bara
tina yeneyge. 33 Kutelle na Yesu kutet kudiya
amini na ce gye incara ulime me asu ti goo nin
Cife. Amini na niri Ufunu Ulau unere taa idin
yenju nin lan ze. 34 Tiyiru kap Dauda wadin
liru litimere b, bara ame Dauda na duo kitene
ba nafo Yesu, nin nanin wang. Dauda litime
na be3ling uliru kitene Yesu amere Missiah.
Cikilari Kutelle na bwabelin Cikilari nin Missia,
su tigo in cara ulime nin 35 Ma inin kata likara
nanan ni vira nin.” 36 Bitrus nin mala uliru me
aworo,”idinin suo iyini vat a Israila Kutelle nati
Yesu ku asuo Cikilari nin Missiah, Yesu unere
ulena iwa kotinyge ti kusa kitene kuca inin
mologye. 37 Dana anite lanza elemon na Bitruse
nin nanan kadura benle, iyino ita kulapi, inin
woro nanin iyeri tima ti nene? 38 Bitrus nin
kwana nani, vat mine icin kulapi min, Andi
iyinna nin yise tima su minu ubaptizma. Kutelle
ma ma yashu nin kulapi mine, ani niminu
Ufunu Ulau Me. 39 Kutelle na malin su likawali
amanimunu har nin nono mine nin na nela
iyina nin Yesu nin nalena idi pii kusari kikane.

Cikilari bite Kutelle mani Ufunu Ulau nin na
lena a yicila gye uniti me. 40 Bitrus wa liru kang
kiti mine, Anin woro nanin “Tirinon Kutelle
anan shawa [yape]minu bara awan nimunu
kikanci nafo ale anite na inanari Yesu ku. 41
Anite na iwa yinin sa yenu nin liru Bitrus iwa
ti ubaptisma. Anan yinu sa uyenu kpina kan
har timui ti tat, unwui une. 42 Eliu ubun nanya
indurtu nilemon na iwa dueso nani. Iwa din
ga uzursuzu kookome kubi inin namong anan
yinu sauyenu kikane ici liu emonli ligowe nin
nin ti lira ligowe kiti kirem kolome liri. 43 Vat
anite na iwa din nanya Ushalima ifio kifo nanin
nin kata ka zikiki na almajaraye wadin sua nin
lisa yesu. 44 Vat na rika na iwa yinin warsu ko
nyan ligowe. Inin leu ubun kosusu nin ligawe.
45 Unuzu kubikubi kogha lese anen me adasamu
kiti nanan katawe. Nin nimong ile na kogha
nadimun 46 Ko kishi iwa din zursusu kiti lira
kikaneIwa li umonli ligowe ni picu nilari nilari.
kubi kona isu nanin ni binai mine taah pau
[lanza man ini niza ilemong na kogha diman
lgowe. 47 Dana su nani, ie ubung zazunu Kutell.
Nin nanin vat anit Urshalima nananin ubagirma
kubikona imong ine wa linbub ghe anan biye
kwina kang kolome liri bara use utucu kusari
kulapi mine.

3 In lon liri Bitrus nin Yohana wa cinu udu kiti
lira kubin nlir, kubi nikoro ku tiri. 2 Umon
unit wa duku urika na iwa marigye sa ucin
tun umari m, ko lome liri asa iyirogye i ceinge
kibulun nlira kika na idin yicu kibulun kicaut
bar ana dinga usu likura na rika na ida kuti lire.
3 Dana a yene an Bitrus nin Yohana cin piru
kutin lira asu anin kuculu usadak. 4 Dana Bitrus
nin Yohana yene gye iworo gye “yene nari” 5
Nin nani ayene nanin nizimine, awadin su ini
gye i kubu, 6 Nin nani Bitrus woro nin gye, ti
dini ni kubu ba bara nanin tima nifi ilemong na
timu, nanya lisa Yesu in Nazareth shino. fita
ucinu”! 7 Nin nanin Bitrus nin kifo unite nin
cara ulime anin bungye anan fita, kubi kone,
abunu inuteta likara 8 Anin nyina atina cin!
Anin pira nanya kuti lira ligowe nan Bitrus nin
Yohana, cin nin kentu nin su Kutelle ku liru. 9
Vat anit nanya kuti lirayene itina su liru Kutelle.
10 Iwa yinin amere unit ulena asa sua kibulun
kilau kane kutin lira, asa cin tiro ikubu! Nin
nanin anit vat kikane laza umamaki nin limon
na iseghe. 11 Dana a mbun Bitrus nin Yohana
ku anite co udu kibulun kona iwa din yicu
Solomon's porrch. 12 Dana Bitrus nyene, nanin
a woro nanite “Anun anit Isriala bari yarri idun
mamaki? Bara yan angari idina arikiku iyiza
nafo arikere ti ta ashino nin likara bit, amini
din cingye? 13 Tima bilin minu ilemong na ita a
nanin, Akune bit umunu Abraham k, Ishaku nin
Yakub, wa su liru Kutelle ku. Nene Kutelle na
antin Yesu ku kan Adide mine na danin Yesu ku
kititn igoveno Pilate, asoje nan su gye ti kanchi.
Ani gere na nari Yesu ku mbun Pilate k, nin
kidun na Pilate ani cina ucin Yesu ku, 14 Vat
ninani ame Yesu wa di Kutelle Misaiah nanan
Israila. Unan sali kulap, inanin watirin unan
molsu nanit icinge imemoku me! 15 Kutelle
na yinin ani na molu Yesu ku Ame na anani
anite ulai sa ligan. Bara nain Kutelle nfegye
ata gye ulai tutun. Tina yene Yesu ku nin lai
inuzu na yiri gbar dan na awa tighe nin lai
tutun. 16 Nene barna ule unite yina nin Yesu
unere ta ataa likara tutun amini wa gya acina
in bunmi ne vat. 17 Nene, nuanani kagbiri karu,
in yiru anin nanan nadide mine na malu Yesu
ku nin tanni, amere wa di Misiah. 18 Vat nin
nani, Kutelle wa belin tutuni ubelen nari Yesu
nin molugye. Kutelle wa belin a Annabawe i
yertin ilemon na anite ma su Misiah ku. Inani
wa yertin ame Missiah ulena Kutelle ma tuu
gye ma sonu tikanci anin kuu. 19 Bara nanin
suna umon inazan ini tirin Kutelle ku abun
minu isu isu ilemona na ima ti gye alanza mang,
bara anan naminu utucu ayepe kulapi mine,
kikane ama nin timinu likara. 20 An di isu nani,
kubi mayitu na imanin yinnu Cikilari Kutelle
din buzunu minu. Nlon liri tutun ima tuugye
nanna iye ame Misisia, ulena anan niminu. Ame
unit ule Yesu. 21 Yesu ma soo kitene kane udu
kubi kna Kutelle ma ti ilemon na ana kelle iti
ipes, Kubin worsu Kutelle na tii nani, amini
na fere ku ananbi kulau abenlin anite. (aiōn
g165) 22 Nafo annabi Musa na belin imon kitene
Missiah: “Cikilari Kutelle fe ama tuu ku ananbi
nafo mmen nanya mine. Ima lanzu ilemon
na ama benlinminu. 23 Alena inari ulazu ku
annabi kone inin durtu gye na ima suo nono
Kutelle ba, Kutelle ma molu nanin 24 Bitrus nin
leu ubun,”Vat a aannabawa wa belin ilemon
na ima se kitimone. A annabawa ane umunu
Samuilanin vat na lena ina dak nin kidun iwa
belin kitene nile imongye ma yitu nanin. 25
Kubi ko na Kutelle na su ualkawali amma su

achif bit mmari, amini na su alkawali ama su anigye ma imari. Amini wa benlin Abraham kitene kite Missiah,"In ma ti anit vat nanya iye bara ilemong na anit mine ma su," 26 Bitrus nin malzinu,"Bar nanin Kutelle na tu Yesu ku nanya iye anan su kata Missiah, Awa tuu nin funu a Isriala i su minu

4 Nin nanin among aprist wa dik nanye kutii lirama. Among anan yenju kutilira, au among a Saducee mine da kitin Bitrus nin Yohana kubi inin na biye iwa din liru kiti na nite. 2 Inung ani wa lanza ayi kan bara ana kadura yesu wadin liru kitenen Yes. Elemon na iwadin belu nanite Kutelle na fea Yesu unuzu kiti nanan kul amin natigye ulai tutun nikidun na iwa molugye. 3 Bara nanin anit ane tinna ikifu Bitrus ku nin Yohana inin taa nanin kuti licin. Ayahudawa anan anan kataa kuti mawucuwucu ini son ca ukun isuu nanin matirutiru bara kulelen wadi kumali dak. 4 Nin nanin wang, among anit gbardan na ilanza uliru Bitrus itin yinna nin Yesu. Anan alena yinna nin Yesu iwa duru anit timui titawn 5 Ukurtunun kuinye ku prist kudewe yicila adide na prist nin na don kate mine pitirno ati mine kiti kirum kuti ma wucuwucu mine nanya Urshalima. 6 Anas nkong ku prrist kudya na awa di, awa di kitene. Kitewan Kayifas ku Prist kud, Yohana nin Alexzanda, nin namong na iwadi linwana nin na prist adia. 7 Inin taa anan sun ca we inutun Bitrus nin Yohana udu kuti, inin tirino Bitrus nin Yohana, "Ari naminu lo lgangye idin su kataa kane?" 8 Dana Ufunu Ulau na Bitrus ku likara kibinai anin woro nanin,"Nin nwuananin aIsraela na min nari, nin vat mine akune latiszanin! 9 Kitimone idin tiru nari kitene nimon icine natisu kitin nut une awany acina ba, inanin tirino iyizari ashino. Bara nanin nan belin minu nii vat a Israela elemone. 10 Ai nanya lisa Yesu in Nazarerh unit ule na shi mu, har amini wangye ayisina ibung nine, Ai anugyere na kotun Yesu ku tikuse kitene kuca inanin na molugye. Vat ninanin Kutelle na fegye amini dinin lai tutun. 11 Yesu Kriste Nazereth amere litefe idin belu kitene me.''Litala lona anan ma kekewere na nari liso litala licine makekewere," 12 Amere ces ma su nari utucu, Kutelle na ni nari umong nanya ba ulena ama su nari utucu bite kiti nalapi ba!" 13 Adide naYahudawe yene usalin feu kiti nan Bitrus nin Yohana. inin yene anit awa be na ina duo kiti madursuzu ba, bar nanin iwa lanza umama ki nin yginu kan. kikane inin yinno anitane nadi ligowe nin Yesu. 14 Inanin wayene unit ulena iwa shin nin gye di ligowe nin Bitrus nin Yohana iwa dira imong kulap mine. 15 Ayahudawe woro nono caa kuti mawusuwusu mine inutun anBitrus nin Yohana nin lena ishinyge udas kutiye kikana idin zursuzuzu. Nin kidun na isu nani, adidewe lirina nin na timine kitene Bitrus nin Yohana. 16 Inin woro,''No imong duku na ima ti nari fuo ale anit awa be ba! ko gha na asosin nanya Urshalima yiru nin nielemong na isu idi zikiki kan, bara nanin na tiwanya ti benlle anit elemone taa ba. 17 Bara nani, natima cinu anit lanza ilemong na idin dursuzu anit kitene Yesu lii ubung ba, bara nanin tima benlu nanin tima bkwiuzu nanin andi ilau ubun i durzusu anit kite lisa ilena ina ti nanin likara shinu init ulele. 18 Nin nanin a dide na Yahudawe imini wa woro anan suncaa kiti wucuwucu anit awa bia nanya kiti tutu. Nin kidun dana anan ugade su nanin inin benle nanin na iwa seke ulirinu kitene Yesu kiti kogya ba. 19 Nin nanin wan Bitrus nin Yohana woro,"Udi gegeme kiti Kutelle ti dofin minu sa ti dofun Kutelle?" Tima cin minu iyene ilemon na idi gegeme. 20 Arik kusari bit tiwangya dofun minu ba. Natima cinu ubelu nanit kitene lisa Yesu ba nin nilemong nasu natina yene nin nilemon latisza ilemong na ana dura." 21 Dana iadide na Yahudawa tutun benle an Bitrus ku nnin Yohana na iwa dira lazun lirumine b, inin yinna na ima kpizu nanin b, bara vat anit Urshalima wa di zazinun Kutelle ku bara imerika na iwa su kiti nuti ulena awangya cina ba 22 Unite wa kalin akus akut ana. Na awa yinin ucin ba tun kubi maru me. 23 Nin kidun Bitrus nin Yohana cino kuti mawucuwucu na Yahudawe, inin gya udu ki namong anan yinu sa uyenu inin bele nanin elemon na aPrist nin dide na Yahudawa benle nanin. 24 Dana yinu sa uyenu lanza nanin. inin yina vat mine itin kitikru nin ta lira ligowe,"Uci, fere na kea kitene kane nin kutin nin kurawa nin nimong vat nenya mine. 25 Ufunu Ulau nin taa acif bit, Ogo Dauda ulena ana sufi kata, amini na yertin ti pipintone. Bar yari anit nanya iye lanza ayi nin nanan katafe, nin na nit Isreala isu kata kananzan kiti Kutelle? 26 Ugo iye munu ati ifuo anan wucuwucu Kutelle, nin na go munu ati mine inin su mavira nin

Kutelle nin le na una fere a suo Missiah. 27 Ai
kidenere umunu Heridus nin Bilatus ligowe nin
na mong na idi a Yahudawaba nin na nit Israela
na iwadak kagbiri kane na ina su ivira nin Yesu.
Ulena ana yinin asua Missiah. 28 Inanin yinin
ilemone se bara ina malin yinu uworsu ima
sieh." 29 To nene Uci, lanza ulemong na idin
belu ima su nrin tikaci nari, buno nari arik
alena ti ma su kata Yesu udu kitin kogya! 30
Suu kata nin likara fe usu kata kadiye ishizunu,
nin nimong izikiki nanya lisa Yesu kucin fe. 31
Dana anan yinu sauyenu mala utin lirakitene
naiwadiku zunluno kidayo kan. Ufunu Ulau we
nanin likara lirinu sa ulazun fiu, nin nanere
iwann su. 32 Imgbardan na rike na ti yinna
nin Yesu tiwa yining nin elemong na ina durso
nari elemon na idinsue. Na warum mine nworo
imong ile na adimung in mere. Bara nanin
idinnin kosuzu imong mine ilemon na idimung.
33 Nin nanin likara nono kadura belle imon irika
na iyine inbellen fitun Cikilari Yesu nkkune
kune uduia yita nati mine va. 34 Among nanye
nanan yinu sa yenu na dizimun nimon nin na
nen lese imongye. inanin wa dasu nin ikubu
na neene kiti nono katawe. 35 Nono katawe wa
nin nii ikubuwe kitin nanayinu sauyenu lena
adimung ba. Bara nanin vat ananyinu sa uyenu
se ilemong na idinin suwe inan se ulinbung.
36 Umong unit wa diku lisame Yusufu, unzu
likuran lawi. ulena awa nuzu kusarin Island in
Saiporos. Iwa din yici gye Barnabas [umaana
lise au, nin ti Yahudaci, unan tii kibinai na mong
tii likara kang. 37 Amini wa lewu kunenme
amini wa danii nono katawe inan naa ananyinu
sauyenu.

5 Nanin umong wadiku unan yinusa uyenu
lisame wadi Hananiya nin wani me Sarfatu.
Amini wa lewu kunen me. 2 Amini wa ceu imong
ikubu ilena alewe kunen gye. anin daa nmin
kagisingyekiti nono kadura. Uwani me wang
wayinin asuu nanin, 3 Bitrus nin woro gye.
"Hananiya bara yangyari shetan pira kibinai fee
uminin taa Ufunu Ulau kulapi. bari yangya ri taa
uminin su imong ine? Uceu imong ikubu kitife
kitene ni lemon na ulewe kunen fie na una nari
ikube vat baa. 4 Kubi na iwadi isa lewe kunene
ba, kunfere wadi ba? Na una lewe, na ikube
wadi nacara fere ba? Ani bara yangyari taa uma
su imong inazan ilele? Aina arikari urusuzo
nari ba, Kutelle ri udi cinu urusuzu gye. 5
Dana Hananiya lanza timape atin na adeu kutin
akuu camcam. Vat alena ilanza ilemong na ise
Hananiya ku tin ilanza fiu kang. 6 Uzaman tina
idaa iyira libe idikasa. 7 Kubi nikoro itat ame
uwani me pira, na awa yiru ilemong na ise ba. 8
Bitrus nin nuna gye ikubu ilena ulesume damun
anin tiringye."Benli, ligang nikubere ina lewu
kunengye? Aminin wa belin nenere ilemong
na tina lewu kunengye. 9 Bara nanin Bitrus
nin woro gye,"vat mine suu imong inanzan!
Anin na bea, yinna irusuzu Ufunu Ulau Cikilari!
Lanza! ulanza ucin nazamang alena inuzu kasu
cikilari fea? idin das kibulun gye, ima yiru fii
udu das tutun. 10 Nanin molu kubi ba Sarfatu
tin na adiu kutin libe na bunu Bitrus. Angyene
pira yene gye adio libe tutun iyira libea itin
idi kasu kupopo kisek lese. 11 Vat anin yinu
sauyenu nanya Urshalima laza fiu kang, bara
nilemong na Kutelle su Hananiya nin Sarfatu
ku. kogya na lanza ile imongye lazan fiu kang.
12 Kutelle suu kata ka zikiki nanya na cara nono
kadura me ninin anit yino kidere ilemon na
iwa din dursuzu anit. Vat ananyinu sa uyenu
tinna tina zursuzu kolome liri nanya kuti lira
kika na idin yici nin lisa Solomo perch. 13 Vat
anite alena iyina nin Yesu ba lanza ifeu anan
yinusauyene. Bara nanin anit alele leu ubun
lanzu fiu nananyinu sauyenu. 14 Among anit
nin awni tin na iyina nin Cikilari Yesu, inin
munu atii nin nananyinusauyenu. 15 Bara nanin
taa, anite tinna dasu nin na tikunu kitene libau
danna inin nonkuzo nanin kupia nin nanin
andi kuyulin Bitrus na dudo nanin inan shino
ti konumine. 16 Anit gbardan nuzu ni gbirin
Urshalima daa kiti nono kata. Inanin wadasu
nin nanan tikonu kiti minenin nalena ufunu
na gwerganu kifo nanin. Kutelle mini wa shin
nanin tikonu mine. 17 Aprist adidewe vat nin
nale na iwadi ligowe nin na Sandikiwa iwa di
ligo mine inin lanza ayi nin nono katawe. 18 Bara
nanin inin taa anan sun caa kiti lira ikifo nono
kataa we inanin watii nanin nanya kuti licin. 19
Nin kitik anan kadura Kutelle daa atina apuno
kiti licin atina anutuno nono Kutelle nutuno
nanin das! nin nanin unan kadura Kutelle woro
20 nono kadure, "can udu kiti lira ibeling anite
kadura tucu lai usalin ligang. 21 Nin lanzu nanin
itinna ipira nanya kutin lirainin tin na dursuzu
anit kitenen Yeesu tutun. Nin nanin ku Prist
kudiawe nin na lena iwa di ligowe ipitrino a
Yahudawe. Ligowe nin na dide na Israila. Nin

kidun na ipitirino ligowe, inin tuo apolise kuti licingye inan nutuno nono kadure. 22 A me ulena awa di unan kutii licin gye yene nono kata we dikub. Nin nanin intin ikwilla udu kiti na didemine ulire. 23 “Ti yene kuti licin wa kunlun kan anan sungadi wa yisin kitiy. Vat nin nanin dana tipira ti kifo anit ane tinanin se kutiye mmpono tinanin dira nanin kuti licin gye. 24 Dana ude na kaptin kutii lira nin na Prist lanza nani, inanin wa nibinai mine tin na ni bunkurno, ilanza umamaki iyizari imon ne mati nanin. 25 Umong nin da ada belle nanin “latizani! ai nene anit ane na ina ti nanin kutii licingye inanin yisin nanya Kutin lira inanin din dursuzu anite. 26 Nanin ukaptin bkuti lira nuzu aduo kutin lira nin nanan kataa me, ina wa danin nono ktawe kutii ma wucuwucu mine. Nanin ma, na iwasu nanin ti kanci b. bara iwa laza fiu anite ma molu nanin nin na tala. 27 Nin kidun ukaptin nin nanan kataa me daa nin nono katawe kuti mawucuwucu, inanin wa tii nanin iyisin mmbung nanite nanya kutii licin gye nin nanin ku Prist kudewe tirino nanin 28 Anin woro nanin,”Ti belin minu na iwa su madursuzu nin lisa Yesu b. inanin nari ulanzun liru bit, inanin dursuzo anite vat nanye Urshalima kitene me. Nin linbung, inanin duro anit nafo arikari dinin kulapi inkulme! 29 Bara nanin Bitrus, lirina mmemoku nono katawe woro,”Tima lanzu uliru ule na Kutell benle nari ti su, na ilemon na anit benle nari ti su ba! 30 Ai anigyere na molu Yesu ku nin kotigye nakusa kitene kuca koneVat nanin Kutelle kona acif bit na rugye na fea gye amini idinin lai tutun nin kidun na ana kuu. 31 Kutelle na antin Yesu ku nin bun nin kogy. Ana tiigye asu nari utucu nin su umulkibit. Amini na tii nanar ti cin kulapi. Bara anin shawa nin kulapi bit 32 Tidin belu anit kitene ni lemong gyere na ina se Yesu ku. Ufunu Ulau ulena Kutelle na ninar, yinna ule ulire kiden ahri. 33 Dana anan ma wucuwucu lanza nanin, inanin wa lanza ayii kan nin gyinu, inanin wa cinu umolu nanin 34 Bara umong unit wa diku lisa me Gamaliyal. Ame ma wa di owa rum nanya na Farisawa. Ana dursuzo anit ma dudu na Yahudawe, vat a Yahudawe din lanzu infiu m, anin fitananya kuti mawucuwucu aworo, inutun nono kaduro inutun nanin udas nin kubi baat. 35 Nin kidung, itina inutuno nono kadura udas, amini wa beling usaran anan mawucuwuce,”Nuana nin Israila na ti su uhankali nin nilemon na tima su anite alele, 36 Nin nakus kidung, umong lisame wa di Tidawus awa su kulapi. Amini wa beling anit ame unit ucinari, anin akut ku tocun dofingye. Inanin wa molugy, vat anit alena iwa din dortugye tin mala kiti. bara nanin na iwa yinin isu ilemon ana yinin amsu ba. 37 Nin kidung nani, kubi kone na iwa nyerti tisa nanit na ima su, umong lisa me Yahuda, kusaring ka gbirin Galili ta kulapi amini wa tii anit idofingye. Bara nanin iwa molugye vat anit alena iwadin dortugye mala kiti kap udu nitiniti. 38 Nene in beling minu: Na lanza anite le ukule ba! Cinon nanin! Inbenle nanin bara, andi imong ilena idinsusu inuzu kitin nitar, umong ma tii nanin icin, Inanin ima diu. 39 Andi Kutelleri taa nanin isu ile imone, na iwagya iwatina nanin use ba, bara nanin ima na se idin suugaba nin Kutele ri! Among nanya wucuwucu yina nin liri Gamalial. 40 Inani wa yiccila nono kadure nanya, ikpizo nanin. Anan mawucuwucu nin kpada nani na iwa dursuzo anit kitenen Yesu tutun ba inin cino nani. 41 Nono kadure cino kiti ma wucuze, nin liburi libo kan, bara i wa yiru Kutelle angtina nanin kan nin ni nanite icin bara udortu Yesu 42 Kolome liri nin kidun nono kadura pira kutin lira nin ni lari nanit inanin wa libun indursuzu nanite ai Yesu unaere Christe.

6 Nanya kubi, anit gbarda wa yininsa uyenu. Alena na Ayahudaweri ba tin na kugbunlu nin na lena ina mari nanin Israila. Bara na awani alena alesu mine nakuu imonle wadaci kitimine kole me liri. 2 Nin nani, nin kidung nono kadure lanza ilemong na iwadin bele, inanin wa pitirin anite vat kitikirum nanya Urshalima “na tima su gigime ba andi ti cino kata dursuzu nin nunu Uliru Kutelle ti nin kifo ukosuzu ni monli kiti nanit. 3 Bara nanin linuana na tifere anit kuzor anan Ufunu Ulau, anan nibinai ni lau nin nanan yinu kang. Ninnanin, ti dursu nanin usu kata kane. 4 Bara arik ma su anfani ni kubi kone ti liiubung usun lira nin dursuzu anit uliru kitene Yesu. 5 Ilemong na anan nono kadure benle annyinusa uyenu yina mung. Bara nanin itin na ifere Istifanus ku unit ulena anayinannin Kutelle kan, ulena Ufunu Ulau di nanya kang. inani wa fere Philibus nin Porokorus nin Nikolas, Timon nin Pamilas nin Nikolas. Ulena iwadi ka gbirin Antiok. Nikolas wa yinin nin na dini na Yahudawa kafin anin

yinin nin Yesu. 6 Ananyinu sa uyenu tin na
inutun anit kuzor taa nanin lira nin taa nanin
tarda acara mine kite na timine kogya anan
su kata kane. 7 Bara nani ananyinu sauyenu
tin na ilau ubun dursuzu nanit uliru Kutelle.
Ingbardan nana yinu sa uyenu nanya Urshalima
kpina ka. Nanya mine among aYahudawe a Prist
yina nin liru itin yina nin Yesu. 8 Kutelle wa ni
Istifanus ku likara anan su kata ka zikiki nanya
nanite anna nuna iliru kitene Yesu. 9 nin nanin
wan among wa yinin nin Istifanu ku ba. Iwa
di lipin na Yahudawari iwa di ligowe nin na
iwa yicu nanin Freed man kitin lira nin tutu
anit unuzu kusari Siriya nin Alazandara nin
kusari Silisiya au Asiya inin tin na su magazan
nin Istiufanus ku. 10 Vat nin nanin na iwa
yinin usu unasara ningye b, bara Ufunu Ulau
Kutelle di nin gye amini wa yinin uliru kan.
11 Inanin wa tinin ise among anit nayiru usun
Istifanus ku kinu, anit ane nin woro,"tilaza adin
belu uliru unaza kite ne Musa nin Kutelle" 12
Inin taa a Yahudawe ayi mine nanakan kitin
Istifanu, umunu a kune nin anan dursuzu adu
mine. Inanin tin na ikifo Istifanus ku itin ida
ningye kiti mawucuwucu na Yahudawa. 13 Inani
tutun daa nin namon anit ini taa Istifanus ku
kinu. Ale anite nin woro,"Ka gwane din belu
imong inanzan kitene kutin kulau kunlira bit
nin kitene adu Musa na ana seru kiti Kutelle. 14
Ilemong na tidin bele unare ti lanza gye adin
duu ule Yesu na ana nuzu kusarin Nazareth ama
turnu kutii lira kone amini daa nin adu alena
tiyirumu alena anit kune bit na durariba. 15 Vat
anit nanya kutii mawucuwucu yene Istifanus ku
inin yene umurome na fo umuro ngono kadura
Kutelle.

7 Nin nanin ku prist kudawe tirino Istifanu
ku,"ilemone na ant alele din belu kite
fe kiden are? 2 Istifanus nin kawa, "Nua
nanin a Yahudawa nin na didawe, lanzannin!
Kutelle kudewe na tidin ruugye, wa zuru nin
cifi bite Ibrahim na wa dutu nanya kusarin
Mesopotamia, kafin adak kusarin ka gwirin
Haran. 3 Kutelle nin woeo gye, cino mmin mone
na uduku nan na iyayife, duku, udu mmin mona
ima dursu fi. 4 Amini Abrahem tina acino mmim
mone, na Chaldia, amini wa dak Uharan anin
soo kikane. Nin kidung ucif me kuu, Kutelle nin
belingye anuzu mmimn mone na sosinku. 5
Kubi kone Kutelle wadi asa naa Abraham mmin
lisosin me ba. Vat nin nanin Kutelle su gye
likawali ama nigye mming mona amasoku nin
nisudu me, sa ligan. Nin nanin ma Abraham
kubu kone awa dinin nin gono kana ama su
ugadu me ba. 6 Nin bung Kutelle belle Abraham,
'Isudu fe masuo kipin limara. ima suo kikane
udu akus akalin anas, lisosin mine kikane lin ma
yitu licin ari. 7 Men ba nani ulada umugunta
mine na itaa nono nin son, mba nin nutun min,
nin kidun isudu fe madak ida usujaida [lidurun]
nan mmin mone. 8 Kutelle nin dokace Abraham,
asu nono ni lime me[mboo] ukaciya, nanin
anit ma yinu inin nono Kutelle ari, Nin mbung
ame Abraham se gono lisame Ishaku, kube na
Ishaku wa tii ayira kulir, [8days] Abraham su
gye ubo[ukaciya] nin mbung ame Ishaku mara
gono me lisame Yakubu, Yakubu yita ucif nono
likure, alena aYahudawe din yici nanin akune
na cif bit. 9 Iyiru gono ki kune Yakube laza ayi
bara ucifime wa yiru Yusufuku ataa gye kinnayi
me. Inanin wa lewu gye nacara nanan kasau,
inanin wa yiru gye udu Umasar, kikane amini
suo unan licin. Vat nanin Kutelle mini na bung
Yusufu ku. 10 Amini wasugye ukariya kikana
anit wani uwahala. Amini wa nigye uhikima
kan, amini watii Firaun, ogo Masar, asu umong
icine kitenen Yusufu. Nin nanin Firauna nin
nin yira gye asu umulki nanya Masar nin yenju
kuturan Firauna. 11 Dana Yusufu wadin su kata
kane, iduru kon kubi na umonli wasali nanya
mmin Masar nin Kaana, Anit wa di tikanci kan.
Kubi kone Yakubu nin nonome na iwa dinin
ni mmonli ba 12 Dana Yakubu lanza imonli
lesu din Masar, amini wa tuu nuono me udu
Umasarinan di seru imonli li, inanin wa duo
idi seru imonli kitin Yusufu, inanin wa yinin
Yusufu ku b, inanin wa kpilin kilari. 13 Kubi
kona nuona Yusufu duo iseri ni monli unbe
kikanere, anin benle nanin ame ari. Nin nanere
Firauna nin yino an Yusufu a Yahudaweri, nin
anit ale na idaa unuzu Kaana nuona mere. 14
Nanin nin kidun na Yusufu tuo nuona me kilari,
inin benle ucif mine Yakubu Yusuf dinin us
me nin iyalime idak Umasar ida suo k. Kubi
kone Yakube nin nono me wadi akut kuzor nin
kutochin 15 Dana Yakubu lanza nani, ame nin
lilari me yga udu Umasar. Nin kidun Yakube
kuu kikane, nin na mong akune bit, nin nono
me kuu kikane 16 Inanin wa yiru abi niwo mine
idamu kutin bit kikane ikasa nanin kikana ucif
bit Abraham naseru nanya kagbirin Shechem.

17 Akune bite taa gbardan kubi kona Kutelle wa
dinin su utucu mine kiti na Msrawe, nafo na ana
su Abraham ku ualkawali. 18 Umong ugo da a
suumulki Umasar, na ame yiru Yusufu ku ba na
amere wabun nanin kubikona awadi mulkeba,
19 Ugo ne rusuzonanin kurun asu uzalamci kit
na kune bite ana nin uwahalakang. Amini wa tii
nanin itusu nono nibebene mine idas ni lari
mine inan kuzu. 20 Kubi konere iwa maru Musa
k, Kutelle, nin yene gye gono ki gigimeri kan.
Nin nanin acif me nashe gye nanya kilai nanya
tipui ti tat 21 Inanin wa ce ghe idas kilare, bara
ushonon Ifirauna nan nin seghe ibiu kigawa,
amini wa minghe nafo gono mere. 22 Iwa
dursuza Muse ku vat ukoyo na ani Masarawe
yiru mu, amini wa gunjo asu imong ezikiki kan
23 In lonliri kubi kona Musa wa di akus akut
kutochin, amini yina kibinai me ama di lisu anit
me, a Israila 24 Amini wa yene ku Masarawa di
fuo ku Israila. Bara nanin amini wa tinin adi
buno ku Israila, atina amolo ku Masarawe. 25
Muse wa suso ku Israila maynnu Kutelle na tuu
ghe ada bolu nanin nanya lichin Masaraware.
Bara nani ne inin wa yinin ba. 26 Nin kuiy,
Muse yene ku Israila din fuo atimine. Amini wa
cina ukosu nani, Anit, anin na biye li nwana a
Israila! Bara yanghari idin fuo ani mine? 27 Ame
ulena awa lanza gwana me ukule turno Museku
kusari ani benle "aa ghari taa fi kulauya kiti
bit! 28 Udinin suu umoli nafo na una molu ku
Masarawe ilenghe? 29 Dana Musa lanza nanin
atin na achino u Masarawe acoo udu mmin
Midiniawa. Amini wa ti akus kikane. amini wa
suu ilima kikan iwane mara ghe nono niba. 30
lon lir akus akuta nas nin kidun, Kutelle seeghe
nanya gono kadura me udu kiti Musa. Ani see
Musa ku nanya galtun kushoo kona kuwandin
jujuki dawo nanya kushoo kukau ku popo likup.
31 Dana Musa yene nanin asu umamaki, bara
ula wadin lii kushe amana kushoo juju kidawo
ba, dana ada kupopo kushoo anan yen, amini
wa tini alanaza liwui Kutelle yichu ghe, 32
'Men Kutelleri ulena akunefe na zazu. Men
Kutelle Abraham, Ishaku, nin Yakubu na ina
zazu. Musa lanza fiu kan atina ketuzu. Alanza
fiu yeju kushoo tutun. 33 Nanin Kutelle woroghe
akala akwatak me auro sa udin daukaki. Bara
kika na uduku kiti kilauwari kinaniari. 34 Imali
yenu elemon na ann Masarawa di ni anit nin
ti kanci. Ilanza aniti nin kubi kona idin ghilu.
men daa ida bolu nanin nachara na Marawa.
Nene fita, bara idin chinu utufi nanya Masar, 35
Musa amere wa bung nono Israila, ulena iwa
narighe, inin woro, aa ahri na tifi un kulau
kitibit! Musare Kutelle na tuu ghe asu umulki
mine ani bolu nanin nanyaa lichin amere ule na
gono kadura gye kushe walin ghe suu imene.
36 Musa amere wa nutun akunebite in Masar.
aamini wa wasu imong eziki gbardan, nanya
Masar bara ana dura Kutelle wa di nin ghe,
kurawa kku shine nin akus akuta nas anit Israila
nadi nanya kushoo. 37 Ule Musare na awa benli
anit Israila, 'Ktelle maa dani nin mong nanya
na nit mine asuo kuannabit nafo men. 38 Ule
unitere Musa na awadi nanya na Israila na awadi
nanghinu nannya kushoo; amere gono kadure
Kutelle wadi nin ghe likup Sinai. Amere Musa
na Kutelle na nighetidokoki bite, amere ulena
abelin akune bite tipipin tona unan kadure wa
belin. Amere ulena ana seru tipipin Kutelle udu
kiti bite dana tidin belu nari tusu lisosin linsali
ligan udu kusari bit. 39 Vat nin nani akune
bite wa nari lanzu Muse k, inani wa nari asuo
nani udia mine, inani wa dinin suu i kpilin udu
Masarawa. 40 Bara nani inani wa beli yayame
Haruna, 'kele nari kudodo kono kuma suo nari
kutelle ayiru nari udu Umasar. Bara ame Muse
na tiyiru yeri se ghe ba. 41 Inani wa kee kutelle
kaluka. inani wa nakpiza tihadayu mine mbung
kaluke inan zazin kudode, inani wa suu afu nin
niwawa bara ilemong na inin kele. 42 Bara nani
Kutelle tina chino ukelu nani. Amini chino nani
isuu uwui, upoi nin niyin, kitene kitene kane
usujaida. ulele di daidai nin tipipi too umong
ku uan liru nuu Kutelle n yertin: Kutelle na
belin, Anun anit Israila, kubi kona na iwa libun
molsu ina nin nakpizu tihadaya mine nanya
akus akut anas na iwadi nanya kushoo, inani wa
nakpiza meghari ku tihadaye? 43 Bada nanin
iwayiru kudaga udu niniti kona kuwa di nin
aloli kutelle Molech inani wa suu ghe usujaida.
Inan tutun iwa yiru usufa fiyin ulena iwa yichu
ghe Rephan. alelere akunki alena iwa kiye inani
wa suu manin usujaida na menba. bara nani
ima tii ida yiru nilari pii udu kankagbiri dana
kadi pii dana ka ta Ubabila. 44 Kube na achif
biteiwa di nanya kushoo, inani wa suu Kutelle
ku usujaida nanya kudaga nafo awadi nanghinu.
Inani wa kiye kudaga nafo na Kutelle na belin
Muse ku. kuwa di nafo kona Muse wa yene
kitene likupe. 45 Udak kidun, ukon kunebit
ayira kutent kone kubi kona Joshua wa dak nin

ghinu nanya mminghe. Kubi konere iwa bolu
mmin mone, kubi kona Kutelle wa nutun anite
alena iwa di nanya mminmone, att nain inuzu.
Bara nani Israila kifo mmin moneiman taa min
mine, Kudanaghe wadi nanya mine ni duu ayiri
ugo Dauda. 46 Duda taa ayi Kutelle man amini
wa tirin Kutelle ku sa akeeghe kilari kika na
ame nin vat anit Israila ima suu ghe sujaida. 47
Bara nani Kutelle nin woro Dauda ku uson fere
Sulaimanu ma keyi kilari kika na anit ma suu
usujaida. 48 ''Bara nani, iyiru kitele katin likara
koyan. Na awngya asuo kilari kana ani kiye ba.
nafo na Ishaya una liru nuu Kutelle wa nyertin:
49 Kutelle woro ''kitene ukursiyi nighari, kutin
tutun kiti patilu nin ghari musu kiyapin kilari
imaa keyi mugha? Men litini ina kie imong vat
kitene nin kutin. 50 Bara anun anit ari iwaya
kelai kilari kana men wanya isuu nanya kinin
ba? 51 Anun anit atimine di gagan kitime! idi
nafo akune minere! iani naru Ufunu lauwe,
nafo na ini suu! 52 akune mine watii anan liru
nuu Kutelle ti kanchi kan. Inani wa molu alena
iwa beli ubelen dakin Kristi, amere ma chas ana
nonko kibinai Kutelle man. Kristi une na malin
dak! Amere ule na na ina kpilin nanan ni vira
meinani na yisi imolughe! 53 Anughere anite na
ina seru tidokoki Kutelle. Too tidokore Kutelle
nani gono kadura me ani acif bite, vat nanma
na ina durtu ti dokokeba. 54 Kube na anan
ma wucuwucu na Yahudawe nin saure lanza
vat elemon na Istifanus benle, inani wa lanza
ayii ka. Inani wa din talu na yini mine bara
ilemong na Istifanu benle nanin! 55 bara nani
Ufunu ulau tin nonko kibinai Istifanus. Amini
tii iyizime kitene kane atina ayene ikanan laa
Kutelle. Amini wa yene Yesu ku yisin mbung
chara ulime Kutelle. 56 ''Yene,''aworo'' iyene
kutenle puno, imini yene gono nit yisin kusari
chara ulime Kutelle 57 Dana anan ma wucuwucu
na Yahudawe nin usaura mine lanza. inani watii
inteed kan. Inani wa tursu atuf mine ninna
chara bara na iwa lanza ghe ba, sa umolukubi
itinna imuna tii kiti me. 58 Inani iwa wunun
gh udu udas kagbire Urshalima tina tauzu ghe
nin na tala. Anit alena iwa suu kinu kitene me
itina kala alituk mine ichau kupopo ko kunyana
lisamw Shawulu amini wa suu uhaa nalituk ke.
59 Dana ilau ubun tauzu ghe nin natale, Stifanus
taa nlira,''Ucikilari nin Yesu sere ifip nighe! 60
Nin nani Stifanus tin na adeu kitin ani jartin,
Cikilari, na uwa kifo nani kulapi kona ba! Nin
kidun na benle nani, atina kuu.

8 Bulus wayiru akuru ayinna nin molughe. Bara
nani itunna ighanan tizung nono Kutelleuniu
uniu udya lilole in Urushalima; tutungg vat
nanan biye malakiti ukilunu nasarin Urdun
nin Samariya, bannin nono katwa we. 2 Anan
lanzu fiu Kutelle yauna libin Istifanus idi kasu
nin kucculu kang atiyom. 3 Ama Shawulu wa
lanza kilarin in lira Kutelle ukule kang; awa
piccu nilari nilari in nutuzunun nalilime nin
nawani, anin tiza nani nilari licin. 4 Anan yinu
sa uyene na iwadi nanya Urshalima tinna choo
udu nigbri-nigbri, inani wa lii ubun suu uwa-
aze Yesu. 5 Umong nanya nanan yinu sa uyenu
ulena lisame wadi Philibus achino Urshalima
udu u Samariya. kine atina belu nanitau Yesu
amere Kristi. 6 Anit gbardan kikane lanza
Philibus liru nin yeneghe adisu kata kazikiki.
Bara nani inin vat dandana kupopo kiti liru me.
7 Nafo umisali, Philibus umurcha ufunu unanzan
unuzu das kiti nanit gbardan, inani wa nuzu
nin kuchulu tutun anit gbardan na iwa dinin
agurgu na bunu ba. 8 bara nani anit gbardan ka
gbri kane lanza liburi liboo. 9 Kikane umong
unit wadiku kagbri kane lisame wadi Simon.
Ame wadin suzu nikulma uworsu. awa niza anit
umamaki nin kat nikulma me nanya Samariya
''Simon udia une!'' 10 Vat anit kikane, vat anit
ahem nin na chine ilatisza ghe. Inani wa beling,
'' Ule unite likara lidiya kutelleri.'' 11 Inani
wali ubung latiszighe chaut, bara uworsu awa
ninani umamki nin kata nikulma me. 12 Bara
nani iwa yinin ni Philibus ku nin liru umang
une kitene Kutelle na ana durso liti me ogo,
nin kitene Yesu Kristi. Nanilime nin nawane
alena yinna nin Yesu esuu nani nubaptizima. 13
Simong litime yina nin liru Philibus amini wa
sughe ubaptizima. Amini wa tini durtu philibus
ku, amini walii ubung lazu umamaki nin kata
kazikiki kana Philibus wa din sue, imong ine wa
durso ulirin Philibus kidegenari. 14 Dana nono
katwa nanya Urshalima lanza ani gbardan vat
Samariyan yina nin liru Kutelle, inanio wa tuu
an Bitrus ku nin Yohana kika ne. 15 Dana Bitrus
ni Yohana da nanya Samariya, inani wa tin nlira
kiti na lena iyina sa uyenu ina sere Ifip Milau.
16 Bara Ifip Milau wadi misa tolo atimine ba.
Iwa suu nani ubaptizimari ma chas nanya lisa
Ucif Yesu. 17 Nin nani Bitrus nin Yohana tarda

achara mine kite mine ana sere Ifip Milau. 18
Simon nin yene inaa anit Ifip Milau bara utardu
nachara nono katwa kitene mine. Bara nani
amini wa ni nono katwa we ikurfun, 19 anin
bele,''taani menma suu elemong na anin di suu,
bara kogha na itaaghe achari nin ama seru Ifip
Milau.'' 20 Bara nani Bitrus nin benlin ghe,''Fia
nin nikubu fia nanah, bara udinin suu use ufilu
Kutelle nin nikuba! 21 Uwangya usu katwa nan
arik ba nanya suu nilemone, bara kibinai fia
diligowe nin Kutelle ba! 22 Bara nani chino
kibinai kinanzan kane, uni roko ame Ucif, andi
ama yinu, ashawa nin kulapi kunanzan kona
udinsue nan kibinai! 23 kpila uchin libau linazan
lone bara yene udin kiyashi bi, bara fea we
ubawa ri katwa ka nanza kane. 24 Simon ghe nin
kwan, tai nlira kiti Chikilari bara asuu elemon
na u bele! 25 Nin kidun Bitrus nin Yohana
belle anit kikane elemong na idini suwe kitene
Chikilari Yesu nin dursu nani usakkwe Chife ina
tina ikpila udu Ushalima. Kitene libauwe, itina
dursuzu anite uliru uchine kitene Yesu nanya
Samariya. 26 Umong uwui unan kadura ulena
Kutelle yuoghe kiti Philbus ''Fita uyisin nin
duo kusari kudu unuzu Urshalima udu kagbirin
Gaza.'' Liboiwe wadi kusari kushori. 27 Bara
nani Pilibus fita agya udu liboiwe. Liboi lolere
amini wa zuro nin umon unit mmin Etopia.
Awadi unit udeawari ame awa di udia vat na
sarauniya Etopia. Nanya lilemme anit wadi yicu
ku sarauniya Kandence. Ele unite wadin cinu
udu Urshalima usu ususaida, 28 amini wacinu
u kpili kilari awa sosin kitene kuchariot me.
Amini wadi chin, amini wadi belu ni nyerta
kutakarda unan lirin nuu Kutelle. 29 Ufunu
ulau Kutelle woro Philibus ku, ''Can cana uzuro
nin imon ngju.” 30 Filibus tunna a lalla i chum
udu kiti me, a lanza nge adin nbellu ni nyerte
nan liru nin nu Kutelle Ishaya, aworo,”uyinno
ma nyertu mane? 31 Unit Habasha woro, men
mmatizari inyinin andi na umon belli ba!”
Unitte woro Filibus, ngna uda so likot nighe.”
32 Uliru Kutelle na uittin Habsha wa di nbellu ni
nyerte imoe ile awwo cino nafo ku kam uchindu
kiti bo, nafo kukam na kumiin tikk na charan
lenghe na ma bo nanere na puno unume ba. 33
Nyanya ntolti litime itunna ibolo nghe ushara.
Nga ri mabello imommon inanzang litime, inani
wan yiru ulaime. 34 Unan salin masu tirunu
Filibus ku, aworo, “ndin rizufi nacara, unan liru
nin nu Kutelle din liru kitene ghari? Litimere
sa kitene nmonghari? 35 Filibus tunna a cizina
uliru, a cizina kutakarda kulau ng Ishaya atunna
nnbellu ghe kitene Yesu. 36 Kubi ko na iwa din
ci libo ido kankitin mmyen unan salin macu
wuro, “Yene, mmein mongo kikane; Iyanghari
ma wantinura nyanyan mmein ishinti ni nyanya
mmeine?” 37 Filibus woronghe, uwan yinin
nin kibinayi fe vat, iwanya ishintifi nan nyan
mmeine.” 38 Unittin Habasha woroghe, yisina
nin nimon an-njue. Itunna itolo na-bee ipira
nan nya mmeine, a shintinghe ku. 39 Kubi ko na
inuzu nan nya mmeine, Uruhu Kutelle tunna a
yira Filibus ku. Unit Habasha tunna a nya nin
liburi libo. 40 Filibus tunna ayene Uruhu ulau
yaughe udumu kaghirin Azotus. Akata a cin
belle uliru umang itin Yesu, nighiri-nighiri. a
do Ukaisariya.

9 Vat nani Shawulu leo ubun inziu nanan
dortu Kutelle. Amini wa do kiti ndia kutii
nlira n-urushalima. 2 Aworoghe inghe ma-
nyertu- nyertu ma na a ba dumu kitii na
didia natii inlira n-Damaskos. Ma nyerte wa
nighe aghang ale na aba kivinu uzaman nan
na wani ale na idin dortu libau Ise, akuru a
cisoni natii nacin n-Urshalime, bari adi-dia
na nan wucu kideinne ba funuani. 3 Ku bi ko
na Shawulu nan nan cinme wa din cinu udu
Udamaskos, na nin daudaunu ba, umon kanang
tua unuzu kitene kani mu kilinghe. 4 Atunna
a deou kutin, a lanza liwui nuzu kitene kani,
liworoghe, “Shawulu, Shawulu, bari yanghari
udin ni nantiting uwuya?” 5 Shawulu tiringhe,
“Cikilari, fe ghari?” A kawaghe aworo, “Mere
Yesu, ullenge na udin yooghe. 6 Vat nani fita
upiru nanya kagbiri! Umon nanya kagbire ba
bellinfi ilemo na umasu.” 7 Alenghe na iwa
di nin Shawule lanza fiu, na iyinno ubellu
nimomon ba. 8 Shawule fita kutene, da na
apuno iyizzime, na ayinno uyenju nimomom.
A nit arka na iwa di ninghe, kifoghe nchara
udumu na kipin Damaskos. 9 Shawulu ta ayiri a
tat, na nin yenju kitiba, ana awa lii sa asono
imomon ba. 10 Ndamaskos, umong waduku
ulenge na iwa yicighe Hananiya unan dortu
Yesu. Cikilari Yesu ta Hananiya nanyan namoro-
yenju, a aworoghe, “Hananiya!” Ame kpana
aworo “Cikilari, nding latizu.” 11 Cikilari Yesu
woroghe, “cang umong ulayi na idin yicu ning
'udert' ule na udo nghan Yahuda. Utirin lisan
mong unit na idin yicighe Shawulu kunan

kagbirin Tarsus, nene adin foyi nachara. 12
Shawulu wadi amal yenu nanya namoron yenju
kiti, umon unit na idin yicughe Hananiya pira
kilari kirika na awa duku atardaghe achara
bara anan yenje kiti tutung." 13 Hananiya
kpana aworo, "Cikilari, anit gbardang nabelli
ubelleng nnit ulele! A su imon inanza gbardang
kitene na rika na iyinna nifin Urshalima. 14
Ame na malu seru niyert kiti na didyawe,
ulenge na una nighe likara akifizo arikana iyina
nifi kikane Damaskos." 15 Vat nani Chikilare
woroghe, su immon irika nan belling fi usu,
"Can kitin Shawulu!, bara nan nfereghe a suyi
katua litinighe nin arika na isali aYahudawa
anan na goomine nan nIsrailawe. 16 Memma
litinighe ba belling nghe, aba niu kan kiti nanit
bari ubellinani uliru litinighe." 17 Hananiya nya
a pira kilari kirka na Shawulu diku. Da na ayene
Shuwulueku, a tardaghe achara litime, anin
woroghe,"Gwana Shawulu, C; hikilari Yesu ntoyi
kitife. Amere wa dak kitife kubi ko na uwa di
libau udu uDamaskos. Amere na tuyi kitife bara
unan kuru use uyenju kiti, tutung uRuhu ulau
bara yiru likara litife." 18 Nanin dandaunu ba,
imonimon nafo imart nibo deu niyizin Shawulu,
anin tunnan yenju tutung. Anin fita itaghe
ushintunu nmyen milau. 19 Kimal nlii nimonlin
Shawulu, ase likara kidowo tutung. Shawulu so
nin namong anan dortun Yesu nayiri gbardang.
20 Na nin dandaunu ba, atunnan bellun belle
Yesu nanya nati nlira mine in wo amere gono
Kutelle. 21 Vat nalenge na iwa lanzaghe puzuno
tunu inin din bellu, "Na ulelere din nanzu narika
na iwadin Urushalima anan yiccu kitenen lissa
lole ba? Tutung ada kiti kane anan tere nani
a yauna udumun kitin Priest." 22 Ama Bulus
wase likara asu uwazi abellu a Yahudawa na
idin Damaskus au Yesu amere Kristi. 23 Na ayira
gbardang in kata, A Yahudawa kyele atimine
nwo imollughe. 24 Ama Shawulu wa lanza ile
imon na idinin su isughe. Iwaso ncca kibulughe
kiti nin lirin inan mologhe. 25 Ama nono katwa
me yaughe inin toltinghe ligitiri, iwa ghatinghe
nin kukuzughari. 26 Na anin da u'Urushalima,
Shawulu mala udofinun nono katwa, ama vat
inghune wadin lanzu fiume, na iwa yinnin
ame wang gono katwari ba. 27 Ama Barnabas
yaunghe adamun ubun nana liru Kutelle. Anin
belle nani tana na Shawulu wa yene Cikilare
libau tutung Cikilare wa liru ninghe, tutung
tana na Shawulu wasu uwa'zi lissan Yesu sa fiu
in Damaskus. 28 Awa zuru nanghinu kube na iwa
din piccu nin niccu nanyan Urushalima. Alira sa
fiu nanya lissan Cikilari Yesu. 29 Tutung asuzu
mayardang nin na Yahudawan Girisiya; ama
iwa dinga ubingan molughe. 30 Na linuanan
yinno nin nilemone, ida ninghe u Siseriya inin
toghe udun Tarsus. 31 Tutung, nilarin lira vat
nanya Urdun, Ugalili, nin Samariya se lissosin
liman tutung iwa kunjo; tutung ucin nanyan
fiun Cikilari nin nanya mang Ruhu ulau, kilarin
lire kunjo nin nanit. 32 Nene imoimon wa
yita, na Bitrus wa galu vat nitinit, ada tolo
kiti nanan bi ale na iwa di kagbirin Leyida. 33
Kikane awase umong unit ku lissame Aines,
urika na awa li akus kulir kitenen komime,
bara awadi nin konun ku kidowo. 34 Bitrus
woroghe, "Aines, Yesu Kristin shino nin fi. Fita
ukyele ukomife." Atunna afita ayissina. 35 Bara
nani, vat nalenge na iwa sossin in Leyida nin
Sharon yene unite ikpilla atimine kitin Cikilari.
36 Nene in kan gono katwa waduku n nanyan
Joppa lissame Tabitha, urika na ukpiluwe di
"Dokas." Ule uwane wa kulung nin katwa kacine
anin katwan kunekune ka na adin su anan
likimon. 37 Nanya nayiri ane, ukonu kwaghe
anin ku; na ikussughe, inin nokoghe kuti kitene.
38 Uleyida wadi kupon Joppa, tutung nono
katwawe wa lanza Bitrus di kikane, ito anit
aba kitime, ipotoghe acara, "Dacari kiti bite sa
umolu kubi." 39 Fita adofino nani. Na ada duru,
idoninghe kutii kitene. Tutung vat nawani ale
na alesmine nakuzu yissina kupo me kuculu,
inin dindursuzughe altuk nin nazeni alenge na
Dokas wa tuju nani kubi na awadi nanghinu. 40
Bitrus nutuno nani vat nanya kutiiye, atumo
atanlira; anin gitirno ayene kidowe, abelle
"Tabita, fita." Apuno iyizi me, na ayene Bitrus
ku, afita aso. 41 Bitrus nin nakpaghe ucarame
afeghe; na ayicilla ananbiye nin nawani alenge
na ales mine na kuzu, ananani ame nin laime
kiti mine. 42 Kogha tunna nin yiru nile imone
vat nanya Joppa, gbardang nanit tutung yinna
nin Cikilare. 43 Bitrus tunna ata ayiri nin mong
unit, lissame Simon, ku Tanna.

10 Nene umong unit waduku nanya kagbirin
Siseriya, nin lissan Konoliyus, kusoja
kudyawa ligonzin na Italiya. 2 Awadi unit in
biya kang, urika na nawadin dortu Kutelle
nin kilari me vat; awa nizu anit na Yahudawa
ikubu gbardang anin suzu inlira kiti Kutelle

kolome liri. 3 Kubi nikoro kutir nin wui, ayene
kanang nanya namoro alau gono kadura Kutelle
din cinu udak kitime. Gono kadure woroghe,
“Konoloyus!” 4 Konoliyus yenje gono kadure
fiu daghe aworo, “Inyaghari unit udya?” Gono
kadure woroghe, “Nlirafe nin nimon ile na
udin filluzunu akimon mun nghana kite nafo
unizun lizzinu inbun Kutelle. 5 Nene to anit
udu kagbirin Joppa idak nin nit lissame Simon,
urika na idin kitin yiccughe tutung Bitrus. 6
Nin Kutana lissame Simon, urika na kilari me
din biu kurawa.” 7 Na gono kadura Kutellen
mala uliru ninghe, Koloniyus yiccila acin awaba
kilarime, nin kusojako na kuwadi su Kutelle
usujada nanya nasoja na iwa dighe katwa. 8
Konoliyus belle nani vat nimon ilen na isu
anin tonani udu u Joppa. 9 Nin liri liba nin
kubi nikoro kutocin, na iwadi nanya ncin mine
inin da kupo kippin, Bitrus ghana kulari kitene
ati nlira. 10 Kupkon da anin yita ninsu li
nimonmon, na anite wadi likanju nimoli, ayene
amoro alau, 11 anin yene kitenen puno kidowo
nin nimonmon nafo kukuzunntolsu, imone
gbardang nafo kukuzu ucin tolu kutiin, iwa
tolti kunin nin nasari anasme. 12 Nanya kunin
vat ninawan tene nabunu anas nin nimon ile
na idin kurtu kutiin, a ayiin kitene kani. 13
Liwui tunna li lirina ninghe: “Fita Bitrus, ubo
uli.” 14 Bitrus woro, “Na nanera ba, Cikilari;
nan sa leu imon na idi nanzang sa dinon ba.”
15 Ama liwuiye daa kitime umba: “Ile imon na
Kutelle nwesse yenju uwa woro idinin dinong.”
16 Na ayine ile imone so titat kiteene itunna
ighantina kugbetue udu kitene kani. 17 Nene
na Bitrus nyene amoron nwui anin din kpilizu
nyanghar adi, awa ba na Kaniliyos ntoo nani
ida yisina kibulung ghe, na itirino kilari kaa na
aduku. 18 Inin yicila itirino sa Siman, ulenge
na idin yicu ghe Bitrus, sosin kikane. 19 Na
Bitrus se wa din kpilzu kitene na moron wui
ye, Uruhu belin ghe, “Yene, anit atat nalime
din piziru fi. 20 Fitaa utolu unin nyaa ligowe
nan ghinu, na uwann nari unyiu ligowe nan
ghinu, na uwan nari unyiu ligowe nan ghinu
ba, bara nan too nani.” 21 Nani Bitrus se tolo
kadase ade see anit aworo ani, “Mere ule na idin
pizirughe. Inyangharin ndaa ninghinu?” 22 I
woro, “Unan buun ligozin nasoja likoolt nin lisa
Kaniliyos, unit ulau nin lee na adin su Kutelle
usujada, unitari ule na vat nmin na Yahudawa
din liru litime, Kutelle wa tuu gono kadura
me kilau ucindu kilari me, adan lanza kadura
nnuzu kitife.” 23 Bitrus se yicala ani ipiru nin
nati isoo ligowe nan ghe. Ukurtunun kui ye
afita anyaa ligowe nin ghe, nin nan nuwuna
nnuzun Jopa na iwufu ghe. 24 Nin Shantung kui
me idaa Usizeriya. Kaniliyos wa din ncaa mine,
awa dak ligowe nin likura a adindong asusut
me. 25 Kubi koo na Bitrus se npira, Kaniliyos
tumuno na bunu fe atighe gongong. 26 Ama
Bitrus se fya ghe aworo, “Yisina; Meng wang
litine unitari.” 27 Kubi koo na Bitrus wa din
liru ninghe, a pira nanya a ssee anit gbardang
sosin ligowe. 28 Aworo ani, “Anun atimine
yiru na ucaun Kuyahudawa munu liti nin, sa
a doo kitin mong nnuzu mmong mmin. Ama
Kutelle na dursoi na nwa yicila umong unit
ananni sa unan dinong. 29 Un naren taa ndaa
ba manyardang, na uwa tuu ndak. Bara nani
ntirin fi uminin too ndak.” 30 Kaniliyos woro,
“Ayiri anas na ana kata kubi fo kone, Nwa din
nlira kubi likure sa irum nya kilari ning; nnin
yene, unit yisin nbun ning nin nimon iboo pas.
31 Aworo, 'Kaniliyos, Kutelle nlanza nlira fe, ile
imon na udin filzinu ni kimon ntaa Kutelle koni
nlizino ning fi. 32 Too umong udu Ujopa, iyicila
fi umong unit unan lisa Simon, ule wang na
idin yicighe Bitrus, kupopo ngau kuli.' 33 Kube
ntunna ntoo iyicila fi. Ucaun na udaa. Nene na
vat bite di kikane nbun Kutelle, ti lanza vat nile
imon na Cikilari na dursufi ubelin.” 34 Bitrus
puu no unuu me aworo, “Kidegene, Nyinno na
Kutelle din feru ba. 35 Nnani, nyan vat nmin
Kutelle din sesu vat na nit ale na idin suu ghe
usujada nin adadu alau. 36 Iyiru kadura kaa
na ana tuu udu kiti nat Nisraila, kubi koo na
awa belin uliru umang nyan Yesu Kristi, ulenge
amere Cikilarin vat- 37 anun atimine yiru ile
imon na ina su, ile na iwa se vat nyan Judiya,
ucizinue Ngaliliya, nkatun Baptisma Nyuhana
na awa belin; 38 Imone kitenen Yesu Nnazaret,
na Kutelle wa kusu ghe nin Ruhu Ulau nin
na gang. Anyaa atinnang su kataa kacine nin
shizinu na le na ibilis wa nodin nani, Kutelle
wa di ligowe nin ghe. 39 Arik anan niyizi ibaari
nvat nimon ile na anan nmin na Yahudawa nin
Urushalima-Yesu ulele na iwa molu ghe, ibana
ghe kitene ku ca. 40 Unit ulele Kutelle fya ghe
nya liri lin tat anakpa ghe anun nan yinin ghe,
41 na nvat nanitere ba, ama udu nanit ashaida
alenge na Kutelle wa fere nani nworsu-arik
atibite, ale natiwa li tisono nan ghe kimal nfitu

me nkul. 42 Awa ti nari, tisu uwaazi kiti nanit,
ti kunu ti bellin nani ulelere, Kutelle na fere,
usughe ushara kiti na nan lai, nin na nan nkul.
43 Viti mere vat, na anabawa wani ushaida, bara
kogha na ayinna ninghe anan sere usurtu nanya
kulapi unuzu lissa me." 44 A bitrus dutu nbellu
nile imone Uruhu Ulau tolo kitene nati nalenge
vat na iwa di nlanzu, uliru me. 45 Anit alenge na
inung wandi nanya na nan kalizu nacunu-vat
nalenge na iwa dak ligowe nan Bitrus fiu kiffo
nani bara ufillu Nruhu Ulau we wa tolu wang
kitene na wurumi. 46 Bara iwa lanza Awurumi
ane dinsu uliru nin ton tilem ugang izazina
Kutelle. Bitrus kauwa a woro, 47 "Umong wasa
anaza nin mmyen nworu na iwa shintin anit
alelena isere Uruhu Ulau we umunu arike ku
wangha?" 48 Atunna ataa ishinto nani mmyen
nanya lissan Yesu Kristi. Ifoghe acara aso ligowe
nanghinu uduru among ayiri gbardang.

11 Nen, niono kadura, nan nuana, alenge
na iwa di nanyan Yahudiya lanza alumai
tutun nsere uliru Kutelle. 2 Kubi na Bitrus ndaa
Urushalima, inung alenge na idi anan kallu
kucuru sughe kayasu; 3 Iworo "Fe dinsu ligo nin
na nan salin kalizu kucuru, umini din su kileo
nanghinu!" 4 Ame Bitrus cizina ubellu nani
nimon inda na idi, a woro. 5 Meng wadi nlirang
nanya kagbiri Njoppa, nta amoro nwui nbellen
kukuzun na kuwa tollu, nafo kupee kupash,
itoltuna unuzu kitene kani, nin nasari anas, ku
da tolo kiti nighe. 6 nceo iyizi nighe ku, nkpiliza
kitene, nyene inawa nabunu anas kutyin, inawa
ididia kusho, in wunnu naburi, nan nanyin
kitene kani. 7 Nnin lanzu liwui li woroiyi "Fita
Bitrus, mollo ulii!" 8 Meng woro na nanere ba,
Cikilari, bara na imomon nsalin lau sa indinong
nsa pira unnu ninghe ba." 9 Ama liwuiye kawa
tutun unuzu kitene kane, "Ile imon na Kutelle
nbelle idi lau, nafe nwa yiccila inin indinong ba.
10 Ile imone wasu nani udu titat, nin nani vat
nimone iwa kpilin mun udu kitene kane tutung.
11 Na nin molu kubi ba, kikane among anit natat,
wa yisssin nbun kilare na nwa duku, itoo nani
unuzun Kaisariya udak kiti ninghe. 12 Uruhu
tayi nnya nanghinu, na nwa su maferuferu kiti
mine ba. Nuana nane kutoci ne nya nanmi, udu
nanya kilari nniti une. 13 A belle nari yanda
na ayene anan kadura Kutelle nanya kilari me,
inin woro "Too anit udu Ujoppa idanin Bitrus
ulenge na idin yiccughe Simon. 14 Ame ma
liru nanghinu nbellen kadura kanga na ubase
utucufe nin vat kilari fe." 15 Na ncizina uliru
nanghinu, Uruhu ulau tolo kitene mine nafo na
uwa tolu nghireke nin cizinue. 16 Meng lizuno
nin lirun Cikilari, na awa woro, "Yuhana ame
wa shintizin anit nin nmyen; ama anung ima
shintizunu minu nanya Ruhu ulau." 17 Andi
Kutelle wa ni nani ufillu nafo na ana ninari
kube nati wa yinnin nin Cikilari Yesu Kristi,
menghari wadi nworu in yissin gambalang nin
Kutelle?" 18 Na ilanza ile imone, na itardaghe
uliru ba, iwana zazin Kutelleri, iworo, "Kutelle
nani Awurmi likara nsunu naliapi wang." 19
Bara nani anan yinnue na iwa sono uniu ulenge
na uwa cizin kubin Istifanus wati nani imala
kiti vat unuzun Urushalima-alenge na inya ido
pit udi duru Ufinikiya. Iwa bellu ubeleng nlirun
Yesu kiti na Yahudawari cas, ana umon tutung
ba. 20 Ama among anit, unuzun Saipirus nin
Serene, wadak Antakiya ida su a Hilinawa nin
wazin Ciklari Yesu. 21 Tutung ucaran Cikilari
wayita ligowe nanghinu; anit gbardang gitirno
iyinna idofino Cikilare ku. 22 Ubelleng mine
da duru atuf nanan kilarin lira in Urushalima;
inani wa tuu Barnabas ku udu Antakiya. 23 Na
awa dak ada yene ufillu Kutelle, ayi poaghe;
anin na nani likara nibinayi nworu iso ligowe
nanyan Cikilare nin nibinayi mine vat. 24 Bara
awadi unit ugegeme nin Ruhu ulau a uyinnu sa
uyenu ni Yesu, iwase ukpinu nanit gbardang
kitin Cikilare. 25 Barnabas tunna anuzu udun
Tarsus adi pizuru Shawulu ku. 26 Na awa seghe,
amini wa dak ninghe Antakiya. Uni waso nafo
nenge, nanya likus iwa sozo ligowe kilari nlira
idursuzo anit gbardang. Iwa cizin uyicu nnono
kadure anan dortu Kutelle in Antakiyari. 27
Nanya nayiri ane among a Anabawa wa dak
Antakiya unuzun Urushalima. 28 Umong mine
unan lissan Agabus, fita ayissina a durso nnuzun
Ruhu a woro kukpong kudya ma malu uyii ulele
vat. Ile imone wase nayirin Kiladiyus. 29 Bara
nani, nono Katwawe tunna iworo ituu nin bunu
udu kiti linuana in Yahudiya, nafo na kogha ma
yinnu. 30 Iwa su nani; itoo nin nikurfung kiti na
kukune nacaran Barnabas nin Shawulu.

12 Nene nkoni kube Hirudus ugowe taa acara
kitene namon ale na iwa di anang kilarin
nlira anan wulakauta nani. 2 A wa molu Yakubu
ku gbanan Yohana nin kusangali. 3 Na ayene
imone ntaa Ayahudawe mang, anyaa cindu kitin

Bitrus ku tutung, kone wadi kubin nborodin
salin yeast. 4 Na akifoghe, ataghe nanya kilari
licin, na anang ncaa anit likure nin kutocin
din ucaa me. A wadi nin su ada ninghe nanya
nanit iwa malu ubukin Paska. 5 Bara nani
iwa ceu Bitrus ku nanya kutii licin, bara nani
iwa tizughe nlira nanya kutii nlira midya udu
kiti Kutelle. 6 Udu ukurtunun nkuiye na ima
nutunghe ninkutike Bitrus wadin moro kiitik
nanang ncaa me naba. Itereghe nin ninyeng
iba anan caa kibulunghe nyenju kilari licine. 7
Gono kadura Kutelle daa kiti me, nkanang nin
daa nanya kutiiye, akpeu Bitrus ku likot afyaghe
anin woro, ""Fita mass." Iyenghe nin deu nacara
me. 8 Gono kadura Kutelle woroghe, "Shoono
imoon fe nin nakpatak fe." Bitrus ta nafo na
ibelinghe ba. Gono kadura Kutelle woroghe,
"Shoono kulutuk ku dya fe udofini." 9 Bara nani
Bitrus dofino gono kadura Kutelle udu udas.
Na awa yiru imon ile na gono kadura Kutelle
ntaaghe wa di kidegenere ba, a wadin su sa adi
namoron wuiyari. 10 Na ikata kibulun kin funu
nin kin ba, idaa kibulun nikora kaa na kipira
nanya kagbirel kibulunghe puuno usamme,
inuzu inyaa udu libau, gono kadura Kutelle
nyaa a sunghe kikane. 11 Na Bitrus nzinto, a
woro, "Nene nyino Kutelle ntuu gono kadure
me ada tu cui nanya nacaran Hirudus, nin
kpilizu unanzang na Yahudawa." 12 Na ayinno
nani, adaa ngan Maryamu unan Yohana ule na
lisa lin ba me wa di Markus; anang yinu nin
Kutelle gbardang wadi ku idin nlira. 13 Na a reu
kibulunghe, nkung kubura kucin lisa me Rhoda
da amada kpanghe. 14 Na ayinno liwuin Bitrus,
bara liburi liboo na ayino upunu kibulunghe ba;
akpila nin cum udu nanya kutiiya; a benle nani
au Bitrus yisin kibulung. 15 I woroghe, "Kibinai
fe nwuluara so." Ame dirtino nduu nanere, I
woro "unang kadura mine." 16 Bara nani Bulus
leu ubun nfoo kibulunghe, na inin da punoo
kibulunghe, itene amere umamaki kifo nani. 17
Bitrus lirina nin nacara me au iti tik, anin belle
nani inda na Kutelle nnutunghe nanya kilari
licin, a woro, "Benleng ile imoone kitin Yakubu
nin kagisin linwana." Anin nyaa udu nkon
kusari. 18 Na kitin shanta, manyardan madya wa
fita nanya nanang ncaa kilari licine sa iyanghari
nse Bitrus ku. 19 Na Hirudus npiziraghe na
ayeneghe ba, a tiro anang ncaa we aworo na
imolu nani. Anin nyaa unuzu Yahudiya udu
Ukasariya adi soo kikane. 20 Hirudus wa nana
ayi nin nanitin Taya nin Sidon. I doo kiti me
ligowe iresa Blastus, unan buunung ngowe,
a buun nani, I pizira lisosin limang bara na
imonli mine wa nucu ngangowere. 21 Nlong liri
Hirudus shono Imoon tigowe ada soo kitene
kutet tigowe, anin benle nani uliru. 22 Anite taa
ntet I woro, "Lole liwui Kutelleari na lin nitari
ba." 23 Kitene gono kadura Kutelle penghe bara
na a wa zazin Kutelle ba; ishung wa lighe a kuu.
24 Uliru Kutelle kuno kang unin maka kiti. 25 Na
Barnabas nin shawulu nsaa unuzun Urshalima,
naimala kadura mine; I yira Yohana ku ule na
lisa limba me wadi Markus.

13 Nene nanya ligozi na kagbirin Antakiya,
anan liru nin nnu Kutelle nin nanan
dursuzu yita ku. Tisa mine wa di Barnaba,
Simeon (na iwa yicughe Niger), Lukiyus unitin
Karita, Manain (unan liwalin gwanan Hiridus
kukune me), nin Shawulu. 2 Kube na ndin zazinu
Kutelle nin sun kotu nayi, Uruhu Ulau woro,
"Feren ni Barnabas ku nin Shawulu, isu katwa
kanga na nna yicila nani bara kanin." 3 Na
ligozen mmala ukotu nayi nin lira, i wunno nani
likoot inin tarrda nani acara. 4 Ame Barnabas
nin Shawulu suu ubiyayya nin Ruhu Ulau itunna
i nyi udu kusarin kilikiya; unuzu kikane idi
tunun udu nlong lidan nanya kurawan kubrus.
5 Kubi na iwa di nanya kagbir salamis, ibelle
uliru Kutelle nanya kutyi nlirag, na Yahudawa,
inung tutun yita nan Yohanna Markus nafo
unan buunu mine. 6 Kubi na inya udu vat
lidan kiyitik nmyen, udu Bafusa, idi se umong
unan nizu tikanlang, ku Yahudawa, unan su
kinu nin nnu Kutelle, ulenge na lisa me Bar
Yesu. 7 Unan nizu tikankane munu liti min
mukadas, Sargis, nin Bulus unit ujinjin, unit
une wasu manyardang nin Barnabas a Bulus,
bara adinin su alanzauliru Kutelle. 8 Ame Alima
unan "nizu tikankang" (nanere lisa me di)
asu ivira nanghinu, asa likum nworu a kpiliya
Sarijiyus ku nanya nyinnu sa uyenu me. 9 Ame
Shawulu, ulenge na idin yicu Bulus, awa kullun
nin Ruhu Ulau a borioghe iyizi 10 anin woro,
"Fe gono shaitan, ukulun nin kinu a karusuzo,
nin magunta, fe unan nivira nin vat ko iiyeme
imon icine, na uba sunu ukpilizu nimon idert
in Cikilari ba sa iba sunu? 11 Nene yene ucara
Cikilari di kitene fe, uba da lawu uduu. na iba
yenu uwui ba nin kubi baat." Dedei luwutun nin
nsirti, a cizina kiti, intiri nanut ikifo ghe ucara.

12 Kubi na ame Sarjisu nyene ile imon na idi,
ame yinna, bara awa kifo unuu nin ndursuzu
kitene Cikilari. 13 Nene Bulus nan nadondon me,
kaffina unuzu Bafus udu Perga nanya Pamfiliya,
ame Yohanna suuna nai a kpila Urushelima.
14 Bulus nan nadondon me, cinna unuzu Bafos
udak Antakiya Nbisidiya. Kikane inya udu kutyi
nlirag liyiri nassabar idi soo kikane. 15 Kubi na
ibelle inyerte nduka, nin na nan nliru nin nnu
Kutelle, udia kutyi nlirag too nani nin kadura a
woro, “Linuana, andi idinin nkan kadura, kan
kpinu nagang kiti nanite kikane, bellen kanin.”
16 Bara Bulus fita ayisina a zillino liti me, a
woro, “Annit Israila nin nalenge na idin zazinu
Kutelle, lanzan. 17 Kutelle nanit ale Israila wa
feer acif bite ata nani anit gbardang, kubi na
iwa so nmyin masar, nin nacara nakara awa
nutun nani kitee. 18 Udu akus akut anas, ayita
nanghinu nanya kusho. 19 Kubi na awa mallu
nin nipin kuzor, nanyan nmyin kaana, anaa
anit bite nmyin mine miso nani ugadu. 20 Vat
nile imone iwasu inin ukatu nakus akalt anas
nin nakut ataun, kubi nile imone vat, Kutelle
na nani unan wucu kidegen udu Samaila unan
nliru nin nnu Kutelle. 21 Mammal nilele, anite
tirino ini nani ugo, Kutelle na nani Saul ku
usaun kish, unit unuzu likuran Banyami, bara
kubi nakus akut annas. 22 Na kutelle nkalaghe
nanya nanan tigo, a yauna Dauda ku aso nani
ugo, uwaso kitene Dauda kutelle wa woro,
'Nnase Dauda usaun Jesse aso unit nayi nighe;
aba su vat nile imon na ndinin su we.' 23 Unuzu
kuwunu nnit ule Kutelle ba da ni nonon Israila
ku unan tucu, Yesu nafo na anusu alikawali nsu
we. 24 Uleli imone wa cizin kube, kamin Yesu
dak, Yohanna wa cizin ubellun nshimtinnu ndiu
kutyin, udu kiti nanit Israila vat. 25 Na Yohanna
wadi malizunu katuwa me, aworo, 'Anung din
su meng ghari? Na mere ba, ama lanzan, umong
din cinu udak kidung nighe, akwatak nabunu
me na meng batin nbunku ba.' 26 Linuana, nono
nanya kuwunu Ibrahim, nin nanya mine na idin
dortu Kutelle, kiti bitere, kadura nbellen nnan
tucu iwa tuu nari mun. 27 Bara inughe na iwa
sosin nanyan Urushelima nan nago mine, na
iwa yinin ghe ba, sa iyinin tiwui nanan nliru
nnu Kutelle na isa ibelle ko ayeme assabar, ina
ni na Kullo ubellu we, kadure nti Yesu unan
kul. 28 Vat nani na iwase imomon icaut kiti
me nworu akuu ba, itirino Bilatus ku nworu
amollu ghe. 29 Kubi na imala vat nile imon
na ina nyertu liti me itoltunghe kitene kutca,
inonko ghe nanya kissek. 30 Amma Kutelle wa
fya ghe nanya na nan kul. 31 Anit gbardang
wa yenje ghe nanya nayiri gbardang na lenge
na i di ligowe nan ghe na i wa nuzun Galile ne
indu Urushelima. Anit alelere iyizi naba me kiti
nanite. 32 Bara nani ti da minu nin liru unang
imbeleng nciu nnuu ulenge na iwa su an kaa
bite unin uworsu: 33 Kutelle na ceo nari uciu
nlirne, arik nono mine, nworu Kutelle wa fya
Yesu ku kisssek. 34 Ununu kidegen nworu ana
fya ghe nanya na nan kul bara kidowo me wa
yene ubiju, amini wa su uliru nenge, 'Mma nifi
nkoli milau in nanda milau.' 35 Unnare nati
ana kuru abelle nan nya namong avu tutung:
'Na una yinnu unit ulau fe a yene ubiju ba.' 36
Bara na kimal na Dauda wa su Kutelle katwa
kubi kiyi mine gegeme kanin aku. iwa aoroghe
nin na cif me, amini wa biju, 37 amma ame
ulenge na Kutelle wa fya Kissek na awa yene
ubiju ba. 38 Linuana na iyinnin ilele, unuzu
nlele ina sun nari unuu nbeleng nkussu nalapi.
39 Bara ame vat ule na ayinni ma se usurtu
nan nye vat ule na ti tisse usurtu mun ba. 40
Bara ceon nibinai kiti kirum bara imon ile na
a annabawa na belin kitene i wa minu ba. 41
Yeneng, anung anan nanzu nimon nafi fiu kifo
minu inana. Bara meng din su katwa nayiri
mine, Katwaa kango na ima yinnu mun ba andi
ma umong ma belin minu ubeleng kanin.'” 42
Na Bulus nin Barnabas nnyaa, anite fo nani
acara nworu ikuru ida belu nani uliru urum une
Asabar ncin dak. 43 Na uzuru kilari nlire nmala,
Ayahudawa gbardang nin namon anan salin
dortu Kutelle dofino Bulus ku nin Barnabas,
alenge na iwa su nani uliru i woro nani ili
ubun nin cin nan nya nbolu Kutelle. 44 Assabar
nda duru anan kagbiri vat da zuro inan lanza
uliru Ncikilari. 45 Na Ayahudawa in yene ligozi
nanite, ikulo nin shina isu uliru uganbalang
nin nilenge na Bulus nbelle izoguzo ghe. 46
Amma Bulus nin Barnabas su uliru nin nayi
akone i woro, “Uso gbas i cizin ubelu anughe
ku uliru Kutelle. Na iyene nworu anung nfillo
unin ina nin yira ati mine na ucaun ise ulai
nsa ligan ba, yeneng, tima kpillu kiti na wurmi.
(aiōnios g166) 47 Bara nanere Cikilari na bellin nari,
aworo, 'Nna ceo minu nafo nkanan ucin du kiti
na wurmi, nworo adak nin adak nin tucu nan
nyan vat niti nan nya in yii vat'” 48 Na Awurme
nlanza nani, ilanza mmang kang izazina lissa

Ncikilari. Ngbardang nalenge na ina fere nani
bara ulai nsa ligang wa yinnin. (aiōnios g166) 49
Uliru Kutelle wa malu kiti vat nan nya nmine.
50 Amma Ayahudawa su ubeleng nawani anan ni
nati alenge na idi nin nimon icine. Ileli imon ta
nworu ipiziru umonlun Bulus ku nin Barnabas
iko nani inutuno nani unuzu kipin mine. 51
Amma Bulus nin Barnabas kotuno lidau nabunu
mine liso nati mine. Inya ucindu kipin Ikoniya.
52 Nono kadura wa kulo nin nayi abo a Uruhu
Ulau.

14 Nyan min Iconiun Paul nin Barnabas iwa
piro kutii lira na Yawudawa, i belle tipipin
Yise nin likara me. amini wa ti, a yahudawa
nin na Greek i yinna nin tipipin Yesu. 2 Vat
nin nanin among a Yhudawe wa yinin ba, inin
belle anan salin yinu Kutelle ba inari, ita nibinai
nanan salinyinu Kutelle nan. 3 Nin nan Paul nin
Barnabas i ya don-don kite ne kan imini wa lira
tipipin Kutelle sa fiu, amini wa ninani kaduran
bolu Kutelle kana ti kamata ti se ba 4 Vat
nin nanin anite i wawuchu kidaw, among ima
dofunu among nin belle indofunu nono kata Y
bellin esu. 5 Nin nanin anan salin yiri Kutelle,
nin na yahudawa, i wa tinin risu na dida mine,
inan taasu an Paul nin Barnabas, 6 Dana ulire
daa kutuf nan Bulus nin barnabas imini iwa
chun ka gbire udu nmin [Kagbiri] Liconia, Listra
nin Derba a usauran niti naana nidi pit ba. 7
kikanare tutung an Paul nin barnabas iwa tinin
bellu nani nin dursuzu ani tipipin Kutelle, 8 Nan
Listra umong unit wa diku salikara nabunu. Kubi
kona uname wa marighe, na a sa tabina u sun
chinba. 9 Unit une wa lanza paul ku inliru, dana
paul yeneghe, paul yinno, yinnume sau yenume
matighe ashin. 10 Amini wa belinghe nin liwui
kan “fita nin nabunufe, “Ninnanin unite ghina
nin nabunume atinan chinu. 11 Dana anite yene
ile imon na Bulus in su, ittunna ighantinna
tiwui mine in belu nin tilem Nikoniyum “atelle
abebene danari nafo anit.” 12 Inin naa an
paul nin Barnabas tisa, barnabase inaghe lisa
“zeus”ame paul iyichilaghe nin lisa“harmas”bar
ame wadi unanliru udiawe. 13 Kutin prist zeus
wadik kibulun kagbiri, ame nin anite, itina i
nuzu kap udas nin nin Ninamine a tifulawa
amomoagigimeichizina unakwizu usakirfais.
14 Tutun Paul nin Barnabas lanza nanin inuzu
nin kibinain kibibit nin jartina 15 inin woro
anite bar yanghari imasu ilaimone? bar nanin
na iwa molu inamine ba, arikima anitari nafo
anighe, tida mini nin liru uma, tidimun su ichin
imon inazan ine idak kiti Kutelle un nan la,
amare ulena anake kitene nin kutin ah kuli
kubgardan 16 Nayirin burne, vat mine alenge na
idi Ayahudawa ba wadin dortu namong atelle
na iwa dinin suwe. Kutelle wa yinnin idortu
nani bara na iwa yirughe ba. 17 Ama awa durso
nari nworu adin sunari katwa kacine. Amere
asa ata uwuru ju, akuru ata imuse kunjo. Asa
aamere tutung nafi imoli, ukuru akulo nibinayi
mine nin nayi abo. 18 Anite wa lanza imon
ilenge na Paul nbelle, vat nin nani iwa yita nin
su inakpiza ina ididya ine isu Paul nin Barnabas
ku usujada. Ama udu nimalighe, anite kpiliza
na isu ba. 19 among a Ayahudawa, da unuzu
Antiyok nin Ikoniyum, iwa dak ida risa anite
gbardang nin nanan Listira inin nworu ilemon
na Paul din bellu mimnu kinuwaridi. Anite na
iyinna nin lire na Yahudawe tunna ilanza ayi
nin Paul. Ita a Yahudawa tinnan filisu pau, inin
kuru wunughe udu das kagbir, kikane iwa chiso
aku 20 Among na iwa yinni nin liru Kutelle
Listira wa tinin iyisina ku popo Paul, kikane na
awanonku kutinghe. Paul tunna azinto. Anin
fita nya nin nanan yinnun nin liru Yesu inin
pira ka gbire. 21 Iwa so ita ayiri kikane ka, ile
ubun bellu tipipin Yes, aniti gbardan wa yinin
nin tipipinghe, nin kidu Paul nin Barnabas ita
ubellen kwilu. inin kuru ida u Listira. inani wa
kuru ikata udu Ikoniyum ini kuru ikata udu
ka gbiri Antiyok nanya Pisidiya 22 Vat kika na
ipira iyatinin nizu linana likara nayi, na iwa
lanza fiu ba, imini wa balin nanin yinu mine nin
salin yenu itere kibinai mine nan ny, bar nanin
nan nya tikanchi tona tinare matinari tipiru
kitekane[kilari Kutelle] 23 Paul nin Barnabas
wa fere adidya nanya ligozin nanite. Nin tin
bellen gniu nan nya nite Paul nin Barnabas
inanin wa pitirin anite, i ta ayiri nan ghinu i
nin ta ilira nin kifin unu[sauli ninmunli] nin
nanin Paul nin Barnabas ininnakwa nanin kiti
Kutelle udia urkana iwa yinin ninghe ama bunu
nanin, 24 Unuzu kidun, an Paul nin Barnabas,
wa kata udu pisidiya inin da Upampiliya. 25
Nanya kusa kone, inin lirina tipipin Kutelle nan
ghe ka gbiri Perga innin kata udu Attalia. 26
Kikanner, iwa nin pira ujirgi mmen intina i
kwiila udu Antakiya, nanghe kagbiri in Siriya.
Kagbiri kanere iwa fere Paul nin Barnabas do
nnan niti idi su uwaze ku, tutung niti nanga

anan yinnu nin Yesu wasu nlira Kutelle bun
Paul nin Barnabas nanya katwawe na ina malu
nene. 27 Kubikono iwadak nanya Antiyok inin
yichila anan yinnu sa uyenu kitikirum, inin
belle elemon na Kutelle nasu nin punu kibulun
udu iktinanan salin yinu Kutelle ini selibou
lirika longo na lima du nin ghinu kitene nin
yinnu yesu 28 Nin nanin Paul nin Barnabas wa
dodon nin nono kata Kutelle

15 Among Ayahudawa nuzu kusari Urdun
nin da kagbiri Antiyok. Inin tina dursusu
na lumai na iyina nin yesu kikane inin woro
“ulena ina bogye ba na ama piru kitenekane
kana, nafo tipipin musa 2 Kube na Buluse nin
Barnabas wasu maqyerdan nan ghinu, anan
yinnusauyenu nan nya Anticok intin na iwor,
Bulu, Barnabas nan na mong ido u Urshalima
kiti nannan kadura Yisa nin nin nakune i yene
utirunun. 3 Ninkidu, Bulus nin Barnaabas ah
among anan yinnu sa usalin yenu wa tunanin
nuzu nan nya Antio, inanin wa chinu ikata
kusarin Ponenisiya nin Samariya. In chin mine
kap iwa yisisin niti niti, inanin wabelin anan
yine sa usalin yenu nin woro alumai yinna
nin Yis. dana ilanza ulur, vat anan yinu Yisa
niti niti nibinai mine wâ kulo nin liburi libo
Kan. 4 Dana, Bulus nin Barnabas nin na mong
duru nan nya Urshalima, nono kata yesu wa
seru nanin nin kibinai kibuo nin na kune ah
among anan yinnu lipitin kikane. Nin nanin
Bulus nin Barnabas belle kadura nilemong na
Kutelle na su nin ghinu nan nya na Alumai. 5
Tutun amon Ayahudawe na iyinna nin Yesu,
inin idi nan nya na Farisawa imini wa fita nan
nya nanan yinnu Yesu ì wor, “inin Alumai mase
ulaiba sai isu nanin ubuo na churu inin dofuno
tibau Musa tona Kutellẹ na nighe.” 6 Uliru une
wa ti anan kadura nin na kune isọ ktikirum
isu uliru kitene. 7 Nin kidun ile kubi nin lire
kan, Biturus nin fita alirina nin ghinu, aworo,
“Linuana anan yinnu sa uyenu, iyiru kap Kutellẹ
na fere menku nan nya nanan kadur, inan do di
bellin Alumai ule ulir, nin nanin tutun inin ma
lanza uliru ukunekune ulena Kutellẹ na sunanin
mu inin ma nan yina ninghe. 8 Kutellẹ yiru ni
binai bite kap. Ana dura menku nin namong,
anasaru anan salin yinnu Kutellẹ(Alumai) iyita
anitime nin ninanin Ufunu ulau Kutellẹ, nafo
arike na ana sunari. 9 Kutellẹ na wusu nari ba,
anatinanin chaut naghe barna ina yinin nin
Yesa. Nanere ana su arikimu ukafara ma. 10 Bar
yari tima ti Alumai alena yinna nin Yisa sau
yenu idofin ti bau na Yahudawe nafo udokan
Musa? Usu nanin masin fo ti toro nanin kutura
ku getek nabandan min, bar yari timatinanin
iyiru kutura ko na ankakani bit ina yinin uyiraba
ninna anrik ba titinanin yiru! Bar nanin inje
iwa ti Kutellẹ ayi me nana kitene nile umone.
11 Tiyiru Kutellẹ na bolunari arik a Yahudawe
unuzu tilapi bit bar ilemon na Yesu na su nari.
Kutellẹ na bolu arik aYahudawe amini na bolu
Alumai alena iyinnu Ningo biteYesu.'' 12 Anite
vat kitene tatik kubi kona Bitrus wa mala uliru
me. Inin kuru ilanza Barnabas nin Bulus, inina
nabe kuru belin nanin Kutellẹ. nasu uanfani
nin ghinu inani nasu imon idide nan nya na
Alumai, imonpuzunu tunu wa nuna Kutellẹ na
seru alena Ayahudawe ba. 13 Dana Barnabas
nin Bulus wamali uliru min, Yakub, udemine
atinna alirina nin nnan yinu sa uyenu nan nya
Urshalima a woro,”Linuana anan yinusau yenu
lanza ilemon na ma belumu. 14 Ame Simon ghe
malu benlu Kutellẹ namalin ti Alumai mmari
nin kidun Ame Kutellẹ nasu nanin anan fere anit
ale na imasọ kitime. 15 Tipiping to na Kutellẹ
na belling uworu, tipipin tona anan yenju-
nbun na wa nyerti, tina yinin mu. 16 Nin nuzu
manin dak ida fere ugoh kilarin Dauda. ima
yitu nafo ulena kekilare tutun, na kina nana. 17
Ima sunanin bar anite vat nan yinno men Ugo
kutellẹ ari. Nanin ma so umunu na lena iyiri ba,
anit alengena inna yichila nanin i dak kitinin
inasonanin dana ina malin punu ununuin ibelle
to tipipinghe. 18 Inati anitininn iyinnin ile
imone tuntuni. (aiōn g165) 19 Ame Yakubu tinna
aleu ubun liru. Anin woro, “Ninnanin idin yeju
na ti chin udamu na lena ichino tilapi mine
chindak kiti Kutell, na tiwa woro nanin idofun
ti yejee bit nin ti aladubit. 20 Natina nyerti
tinyerta udu kitimine, ti wo nanin ichin imong
inas elena idin suzu: na iwa li inawa hadaya, nin
piziru nawani nani, na iwa li inawa ilenghena
imalina ut, ikuru ichin ulin mmi ninawa. 21
Nan nya ni gbiri gbardan kubi kona kunakata
anit na belu ti yejee Musa tona ana nyertin, ti
yejee na wantin usu nimon ile. Koyeme uwui na
sabbath (uwuizshinu) ase gurtina nan nya, kuti
inlira na Yahuduwa. Bar andi alena Ayahudawa
ba yinnu nin ti yejee tone, iwangye ise nanin
kuti mazurso bit”. 22 Anan kadura nin na kun,
ninmunu nanan yinu sau yenu yina nin tipipin

Yakub. Inanin wa fere among nang nya min,
inan tọ nanin nin Bulus ah Barnaba, udu Antiok
iti anan yinnu sau yenu kikane i yinin iyari
adide mine Urshalim i yinamu. Inanin wa fere
Yahuda ku ulena iwa yichighe Barsaba nin Sil.
Inin ma wadi adidawari nan nya Urshalima. 23
Inanin wa nyatu ti nyerta inin belle Yahuda nin
Sila i yiru idini anan yinu sau yene in Antiok."
Arik anan kadura Yesu nin na kune nin nanan
yinu sau yenu itọ nari nin nilip kitimine nin
nyartinu udu kitimine anin alena idi Alumai
anin na iyina sau yenu anin na isosin nan nya
Antiok nin uyenkin Siria in Cilicia. 24 Anit na
belin nari among nanuzu kusari bit ida kitimin,
na arikari wa tu nanin kitimine ba. Tiina lanza
i taminu nan nya tikanchi kibinai mine nin
beli minu imon elena ima rkichinu kibanai.
25 Nin nuzu nani, tiwa zuru kikane kitikiru,
tinanin na fere among anit tinanin na bellin
nanin idak kitimin, inin nin Barnabas ah Bulu,
alena tidin kauna mine kan. 26 Anit ahwabane
nati ulai mine tikanchi bar kata Chikilari bit
Yes. 27 Tinanin kuru ti tọ Yabuda nin Sila udu
kitimine. mma bellinminu elemon na ti su
nyerte kitene. 28 Tiyene uta chau kitin Funu
ulau nin narik na chau i dofin tibau tidoka na
Yahudawab. ninnanin tina dumun su i dofin tọ
tidoke. 29 Chinon uli nimonli elengena ina chil
kukot. Naiwa li mmi ninawaba, nin li ninawa
elengena imalina utua. Nin tutun ichin u piziru
nawani na don mine. Andi i chino usu nileli
imon, ima suzu ilemon na chau. imansokalau.
30 Anit awa nas na iwaferewe inuzu kusarin
Urshalima inanin wa dak u Antiok. Dana anan
yinu sau yenu iwa dikitikirum ma inin na nanin
ma nyerte. 31 Dana anan yinu sau yenu garta
unyertine iwa lanza mang nin liuru in, bar ulire
wa tinanin likara kibinai. 32 Inin wadi anan
yenjun bun, Yahuda nin Sila lira kan inin ta
ananyinu sauyenu likara kibinai kikane, nin
bunu nanin iyinin nan nya Chikilari Yesu. 33
Nin nuzu nanin Yahuda nin Sila ilekubi kikane
ini. fita ta ubelen kwillu udu Urshalim, anan
yinu sauyenu nan nya Antiok ta nanin ilira
uduru kalau inin nya. 34 Ama Sila yinna alawa
kikane. 35 Ama Bulus nin Barnabas ile ubun
lisosin nan nya Antiok. Kube dana iwadi kikan,
inin nin namon itin dursuzu anite nin su nanin
uwa, ázi kitene tipipin Isá. 36 Nin nuzu kon kubi
Bulus nin woro Barnabas ku,'' nati do kokame
ni gbiri ni gbiri ti di lisu linana anan yinu
sauyenu kikana tinamaldursuza tipipin Isa Ugo.
Nin su nanin tima nin yinnu u chinmine yinnu
nin salin yenu mine kitin Isa Ugo. 37 Barnabas
yina nin liru Bulus anin woro uchau ti yiru
Yohana ku ulena idin yichighe Markus ti gyah
nin ghe tutun. 38 Ame Bulus belle Barnabas ku
na uchau tiyiru Markus kuba, barna Markus
wa chinnari kusarin Panphili, amini wa nari
ulinbun kata nan ghinu. 39 Bulus nin Barnabas
wa yinin natimine kitenen lira uneba, bar nanin
itina wusọ chingh. Barnabas yira Markus ku
ligowe nin gh. Inin pira ujirgin mmen i gyah
udu Cipros. 40 Ame Bulus fere Sil, ulena na
worin dak unuzu Antio, anan su kata nin ghe.
Ananyinnu sauyenu kikane itananin inlira nun
woro Kutellẹ bun Bulus ku nin Sila. inin inin
nabe tinna inuzu kusarin Antiock. 41 Bulus tina
allebun chin nin Sila vat Siria nin niti Cilicia.
Nan nya niti niti iya buzun Anayinu sauyenu
Yesu Chikilari nikibinai kirum.

16 Bulus nin sila yah udu nigbiri Deber nin
Listria inanin wa gwin anan yinu sauyenu
kikane. Umong unan yinnu sausalin yenu lisa
me wadi Timintawus awa din nan nya Listra.
Uname wadi kuYahudawari yinnu sauyenu,
ninnanin uchifme wadi ku Helinawari. 2 Anan
yinnu sauyenu nan nya Listra nin Iconium
ibelle imong chine kite nen Timintawus, 3 ame
Bulus ita nin su uworu ayiru Timintawus ku nin
ghe, anin pira niti niti, ma nin su Timintawus
ukachiy. Awa su nanin bar a Yahudawa na iwa
di niti niti inan sere Timintawus, bar iwa yiru
uchif me ku Heliniyawari na awa sughe ukaciya
ba. 4 Nin nanin ame Timintawus nin Bulus
ah Sila, inanin wa chinu nigbiri nigbiri. Ko
kame ka gbiri na iwa piru iwa belin anan yinu
sauyenu tidokoki to na anan kadura nin na
kune na yinin mu nan nya Urshalima. 5 Inanin
wa bun anan yinnu sauyenu nan nya ni gbiri
isu uyinu nin Chikilari Yesu, nin nanin kolome
liri anit wa ti anan yinnu sauyenu 6 Bulus nin
nanan chinme wa kata udu ka gbiri Pirigia nin
Galantia, bar na Ufunu Ulau wa naza nanin nin
lirunu nan nya ka gbiri Asia. 7 Inanin wadak
ligan kusarin Mysia, nin nanin iwa dinin su
ido kusarin arewa nan nya kagbiri Bitania, kika
ne tutun Ufunu Ulau Isa wantina nanin udu
kika ne. 8 Ninnanin itinna gnah udu kusarin
Misia nin dak kusarin Troa, ka gbiri ka na ka
di kusa nin kurawa ku diya 9 Ninkitik kane

Bulus wa ti amoron yenju kiti amini wa yene
umong unit kusarin Macidonia. Amini wa din
yinchin Bulus anin woro,"da kiti bite uda bun
nari! Masidoniah". 10 Dana awa yene ammoro
yenju kiti titinna ti fita ti gna udu Masidonia,
bar tiwa yinnin Kutellẹ. ari yichila nari tidi
belin tipipin ti pese chine kikane. 11 Inani
wa chin kusarin troas ipira ujigirgin mmen,
ikata udu Samothra, lirin linbe iduru kagbiri
Neapolis. 12 kikane tichino Neapolis tinin da
Philipia. Ka gbiri wa dinin apani kan nan nya
Masodonia, kika na a Romawa diku. Tiwa ti
ayiri kan nan nya Philipi. 13 Inwui na sabbath
tinuzu udas ka gbiri ti do kusarin kuraw. Lanza
umon unit woro Ayahudawa ase pitrno kidawo
kikane itan lira. Dana tidur, ti yene amon awani
pitirno kidawo anan talira, ti tinna ti so nan
ghinu, tinin belle nanin ulirun Yesu. 14 Umon
uwani wadiku lisa me Lidiy, awada nan nya na
wanane na iwa din latiszu Bulus ku. ka gbiri
wani une wadi Thiatira, awa din lesu na lutuk,
nin zazunu Kutellẹ. Kutellẹ wa tighe a lanza
uliru ulena Bulus wa di nbel, amini wa yinin
m. 15 Dana Bulus nin Sila isu Lidia ubaptisma,
nin nale na iwasosin gam, amini wabellin nar,
"adi yerda men dinin unan fiwu Ketellẹ ari,
piran ganin iso ku." dana abelle nari nanin ti
tinna tisọ ingame. 16 Inlon liri, dana ti wa chini
uduk kika na anit sa pitirno kidawo isun lir,
timini wa zuro nin kabura ulena awa di ubaiwa.
Awadinin ifunu unanzan [agergenu] ulena uwa
din nizighe likara yenjun bunkiti nanit. Anit wa
biza ikubu kitin na lena iwadi adide kubur, nin
belin nanin ilemon naima senanin. 17 ko kubure
wadin dọrtu Bulus nin nanan chin me, achin
jertiza,"ale anite din durtu Kutellẹ kona akatin
usaura natellẹ nin likara! Idin dursuminu tibau
tona Kutellẹ ma bolu minu. 18 Kubure wa liubun
dọrtunanin nayiri gbardan, Udak ligaghe Bulus
ayime nana ka, antina akwila yene kubure anin
woro u funu unanzaghe ulena wadi nan nya
kubure. Anin belle, Nan nya lisan Isa Christi
nuzu udas uchin kuburakone! Sa umọlu kubi
ufunu unanzaghe tin na achino kubure. 19
Adide kubura kone yeni na adunan sesu nanin
nikububa bar na awangha a su tiyenju bun
kiti nanite ba, bar nanin nibinai mine nana.
Itinna ikifo bulus nin Sila inin yira nani udu
kitik nanit nbun nanan nago ka gbiri. 20 Adide
kubura kone da nin gninu ubun nago kagbiri
inin woro nanin, "Anit alele a Yahudawari, idin
fizu nibinai nanite nan nya ka gbiri bit kan.
21 Idin dursuzu nari tidoka tona arik a Roman
yirmuba! 22 Anit gwar dofuno alena iwa kifo an
Barnabas nin Sila nin liru kinu, itina fonanin.
Ago na Romawa ta a sojoje ijera alituk nan
Bulus nin Sila inin kwizo nani nin tishon. 23
Nin nanin asojoje tinna ikwizo Bulus nin Sila
nanza kan nin tishon. Dana imala kwizu nanin
yira nanin shintino nan nya kuti lichin. Inin
woro unan yenju kuti lichinghe ati iyizi me
kan kiti mine bar iya nuzu udas. 24 Dana unan
lura kuti lichinghe lanza nanin atinna atere
Bulus nin Sila anin shintino nanin kuti lichin
kun nan nya. Kikane, ata nanin iso kutin inin
nakwa abunu mine. anin tere abunu mine nin
gna likara kitik nacha, bar bulus nin sila wa ghe
ichanchana nin na bunumine ba. 25 ghen kitik,
Bulus nin Sila iwa tinin nin zazunu Kutellẹ nin
su navu. Amon anan kuti lichinghe wa tinin
lanzu nanin. 26 kwak kutin tinnan zunu ka. Bar
uzunu kuti, kuti lichinghe tina kupuno kidawo
nghan na bunu nanan lichighe tin na ibuntu.
27 Unan kata kuti lichinghe yene kuti lichin
puno kidawo bar uzunu kiti. Awa yenefo anan
lichin nuzu ichuo kap. nin yenu nanin a tinna
anutuno litan achina molu litime, bar awa yinin
ago ka gbiri ma chinghe blin lai ba andi anan
lichinghe nuzu ichuo. 28 Bulus yene unan kata
kuti lichin ghe a tin na a kalan teat ajartina
nin ghe,"Na uwa molu litife ba 29 Unan kata
kuti lichin jartina ninmon ida nighe ufitinla
mas anan yene alenghe na udu nan nay kuti
lichin. Nin ketizu kidawa nin fiu, amini wa diu
inbun Bulus nin Sila. 30 Anin nutuno Bulus nin
Sila udas kuti lichin anin tirino nanin:"Ulai
mine dondon, yari men basu inan sẹ ubale?"
31 Inin kwanghe, "Yino nin Isa unan Ugo, fe
nin kilari kap ma sẹ ubolu. 32 Kikane Bulus
nin Sila belinghe nghari Isa kitime nin ko
ngha kilarime kap. 33 Kikanere unan kata kuti
licbinghe kusu nanin niti shaltizumine, nin kani
kitik nin kitikke. Kikanere Bulus nin Sila sughe
ubaptiszima ame nin kilarime. 34 Kikanere
unan kata lichinghe yira Bulus nin Sila udu
nan nya game anin nananin imonli ili. Ame nin
kilarime wa laza liburi libo kan bar inin yinna
sauyenu nin Kutellẹ. 35 Nin shantu kitin kuwi,
adide benle among asojoji ido kiti kuti lichinghe
ibelin unan kata kuti lichin,"Achin awaba lichi
ighe nene!" 36 Dana unankata lichin lanza
nani, atinna abele bulus ku,"Adideh ka gbiri

worai nchin minu ighah. CBar nanin anin nabe
chinon kuti lichinghe nene inin gah nan nya
kibinai kibo!" 37 Ame bulus nin belle unan kata
kuti lichingh, "Adide kagbiri woro anit i kwizu
nari ibun nanit, ninnanin arikima Aromawere,
inanin na ti nari kuti lichi. Nene idinun su
inutun nari sa ubenlu nanit ka gbiri! Na arik
yin ba! Sai tiyene ago ka gbiri da ida nutuno
nari ninlitimine nan nya kuti lichinghe." 38
Nin nanin asojoji tinna idi bellin ago kagbiri
ilemon na Bulus belle. Dana ago kagbiri lanza
an Bulu nin Sila Aromawari itinna lanza fi, bar
iwa ti imon inanzan. 39 Nin nanin ago kagbiri
tinna ida woro Bulus nin Sila igaparta nanin
ilemon na isu nanin. Ago ka gbiri nutuno nanin
nan nya kuti lichin ini belle nanin ichin anin
ka gbiri. 40 Dana Bulus nin Sila chino kutin
lich, itinna pira igan Lidiay. Kikane ise ghe ame
nin amon anan yinu sauyenu. Ma inin na anan
yinu sauyenu likara kibinai nin yinnu nin Is,
kikanere anan kadura chino ka gbiri Philipia.

17 Inanin wachinu nigbiri nigbir Amphipos
nin Apollolonia ma inin da kagbiri
Thessalonika. Kikane wadi kiti zursuzu na
Yahudawa 2 In wui na sabbath Bulus pira kitin
zursu nafo usum. Tisati tat awa pichu ko ayeme
asabbath. Amini wa dursuzo anite tipipinlitafe
woro Isa amere mazamu Christi. 3 Amini wa
nuna nanin nuzu litafe. anan yenjun bun na
nyerti kiden ame Misiah maku akura fita nin lai
tutun. Amini wabelin" Ule unite amere Isa ah
Christi. Anaku amini na fita tutun, nanare anan
yenjun bun nabelin". 4 Among a Yahudawa
kikane yinna nin nilemon na Bulus belle inin
chizina zurzu nin Bulus nin Sila. Kikane ma
amon wadiku na Yahudawari ba nin umong
uwani unan dortu Kutellẹ amini tutun wa yinin
nin liru kitenen Isa, inanin wa chizina uzursu
nin Bulus nin Sila. 5 Amon adida na Yahudawe
ayimine wa nana nin nanite bar na iwa yinin
sauyenu nin lirulena Bulus durso nanin. Bar
nanin i do idi yichila anit gbarda ini rususzo
anit idofin nanin. Nin nanin inin, adide na
Yahudawe nin pitirno anit gbardan inin ta
jartizu. Ayahudawa ane tinna ido igan Jason
kikana an Bulus nin Sila wasosinku. Iwa dinin
su inutun Bulus nin Sila udas kitinanite. 6
Imini wa se an Bulus nin Sila wadi nan nya
kilare b, inanin wa se Jason ma inin kifo gh. Ma
inin wunughe nin among anan yinnusauyenu
kiti nago ka gbiri. Inin belle" Anit alena idin
fizi nibinai iyẹ ida kikanema tutyun. 7 Ame
Jason yira nanin achau in game. Na idimun su
kaisar ba. Inanin belle umong unit diku lisame
Isa amere ugo kiden. 8 Dana lipitin nanite da
kitikirum nin nago ka gbiri nibinai mine nana
kan. 9 Ago ka gbiri ta Jason na ikubu inin belle
nanin ima ni nanin ikubua andi Bulus nin Sila
fia nibinai nanite tutunba. Nin nanin ago ka
gbiri in belle Jason nin nannan yinnu sauyenu
nyha. 10 Nin kitik kan, anan yinnu sauyenu
tinna inutuno Bulus nin sila nan nya Thesalika
udu ka gbiri Berea. Dana Bulus nin Sila wa duru
kikane, itinna i pira kitin zursuzu na Yahudawa.
11 Ayahudawan Thasalonika wa xinin su lazin
liru Kutellẹ nafo Ayahudawan Berea ba, inanin
wa lanza gigime uliru kitenen Isa. Kolome liri
iwa gartu tipipin nin litimine iyinin kidegen
liru ulena Bulus wa bellin kitenen Isa. 12 Bar
udursuzu Bulus Ayahudawa gbardan yinna nin
Isa, nin na mong awani alena Ayahudawaba nin
nanilime alena Ayahudawariba wa yinin nin gye.
13 Nanin tutun Ayahudawa nan nya thasalonika
lanza Bulus din durzsuzu uliru Kutellẹ kitenen
Isa. Inanin wa do Uberea inin woro nin nanit
alena idi kikane ibelle imong ilena imati ilanza
ayi nin Bulus. 14 Among anan yinnu sauyenu
yira Bulus ku udukuasri lkurawa kuda inan
nya udu kan ka gbiri. Sila nin Timintawus wa
soh nan nya Berea. 15 Dana Bulus nin nanan
yinnu sauyenu iwa duru ugefe kuraw, itinna
pira ujirgin mmen kata udu kagbiri Antakia.
Bulus ninworo nin nale ne dã ninṣhe."Belle
Sila ninTimintawus idak kitinin in Atantakia."
Anite ne chino Antakia ma inin kwila udu
Berea. 16 Nan nya Athens Bulus soncha Sila nin
Timotawus idak. Nan nya nani, achina a kilino
ka gbiri. Amini wa lanza mmang kibinaime ba
bar ka gbiri wadini chil(idol) 17 Amini wa duo
kitin zursu na Yahudawa anin lirina kitenen Isa
nin na Yahudawa, ah tutun a Greek alena na
sere ilemon na a Yahuda yinna mu. Amini wa
nuzu udas atinna kolome liri anin lira kiti nanite
alena awa zuro nan ghinu kikane. 18 Bulus zuro
nin among anan dursuzu inanin wa dinin so
iliru kitene nilemong na anit yinnamu. anite wa
din yichi Among Epicorion, among iyichananin
Stoiks. Inanin wa belin Bulus ku ilemong na
inin yinnam, inin tiringhe iyeri ame yinnamu.
Among woro nin natimine "nafo adinbellu
kutellẹ kona tiyirimuba". Inin woro bar na

Bulus wa dinbelu nanin Isa naku amini nafita
adimun ilai tutun. 19 Among tinna iyiraghe
kiti kana kana adide ka gbiri din zursuzu. Dana
iduru kikane inin woro nin Bulus, “Benle nari,
iyapin imong ipese udin dursuzu anite? 20
Idin dursuzu imong ilengena tiyirimung b,
bar nani iyadi nari tiyinin iyapimonari ine. 21
Anitin Athans nin nalena idi kusari kone ne
isosinku, idinin so ilaza uliru upese. 22 Nin nani
Bulus tina ayisina mbun mine anin woro.”Anit
Athaan, yene anughe idinin nadini kan. 23
Mbele nanin bar, dana indinchinu mmini yene
mmong ilengebna idin zazunu, mmini yene
kon kubagadi nin lisa kona idin yichu kunin:
KUTELLẸ KONA TIYIRUMU BA. Nene mma belin
minu Kutellẹ kona idin zazunu na iyirughe ba.
24 Amere Kutelle ulena anake uyi nin nimog
vat nan ny. Amere min koyang nan nya kitene
nin kutin, na adin sozu kudaga kona inake nin
na charaba. 25 Na adimin so nimong na ina ke
bar ameba Amre nani nari ulai nin ununfash,
Amini na ni nanin mmong ilena idimung su.
26 Kubin hizine, Kutellẹ nake unit nin wanim,
nan nya minere ama maru anit nan nya iye
na isozun ko kame kagbiri. Amini ana ti anit
niti kubi 27 Ana dimun su anit yinin anit dinin
sume. Bar inan piziraghe inin saghe. Kutellẹ
dinin su ti pizirughevat nin nani adi ku popo
nan arik. 28 Bar Kutellẹre ta tidimi la, tidin
chinu ti diku, nafo na umong belle nan nya min,
'bar arik nono mere. 29 Barnanin arik nono
Kutellẹ ari, na tiwa yene nafo Kutellẹ masin
ugold ko usilva ko kutala, kona anit nake. 30
Kubi kona anit yiru ilemong na Kutellẹ dinin
su mine i su, [kubin sirti] na ana fuor nanin
ba. Bar nanin nene Kutellee na woro anite vat
ichin matiza manazan. 31 Amini na belin nari
umong uwui din chinu na ama da su kogha
ku kiwucho kidegen nin niti ulena ana fere,
amini nafe unit une nuzun kisek [ukul] 32 Dana
anit ilanza Bulus uworo unite fita nuzu kisek
dana ana ku, amon mine tin na isisila ghe.
Amon nin belinghe adak ilonliri tutun. 33 Dana
ibelle nanin Bulus tinna ahgha. 34 Vatninnanin
among dofuno Buluse ku inin yinna nin liru
kitenen Isa. Nan nya nanit alena yinna nin Isa
umong wa diku lisame Dionysius. Tutun umong
uwani wadiku lisame Damaris nin na mong nan
ghinu na iwa yinin sauyenu.

18 Nin kidu, Bulus chino ka gbiri Athens
amini wa gya udu kagbiri Korint. 2 Kikane
a zuro nin ku Bayahudi ulena lisame wadi Akila
nin wanime Briskila itabotak konkubi ninkidun
unuzu ka gbiri Roma nan nya Italiya. Ichin
Roma bar ugo klidius, wabalin Ayahudawa vat
chin Roma. 3 Akila nin Briskila iwadin sesu
nikubu libau kia adanga. Ame Bulus wa yiru
kia nadanga, ninnanin atinna asọ nan ghinu
nin su kata ligowe. 4 Ko ayeme asabbath, Bulus
asa do kintin zursu na Yahudawe, amini asa
lira nin na Yahudawa ah alena a Yahudawariba.
Amini wa dursuzo nanin kitenen Isa. 5 Sila
nin Timontawus dã unuzu kusarin Makidonia.
Dana iduru kikane, Bulus tinna achino kata
makeke ku danga. Amini wa yiru kubime chin
dursuzu a Yahudawa tipipin kitenen Isa. Amini
wa belin nanin ai Isa amere Christi. 6 Kikane a
Yahudawa tinna inari Bulus ku inin tinna na
belu imong inanzan kiteneme. Ninnanin atin na
azalina lidau nalutik me bar Kutellẹ lanza man
ninghinu ba, anin woro nanin,”Andi Kutellẹ ma
sumunu uhor, a ma su bar anughere, na bar
men ba! Nuzu nene udunbun Inma di belu kiti
na Lena a Yahudawari ba! 7 Bar nanin Bulus
tinna achino kitin zursu na Yahudawa anin
duo kilari kana kiwa di kupopo, anin dursuzo
kikane. Titus Justus, unan kilare a wadi ku
Yahudawa ba amini wadi unan durtu Kutellẹ.
8 Nin kidun, ude kiti n zursuzu na Yahudawa,
iwadin yichighe Krispus, nin vat kilarime wa
yinin nin Is. anit gbardan nan nya korintian
alena lanza Bulus ku iwa kuru yinna nin Isa
inanin wa su nanin ubaptiszima. 9 Nan nya kitik
Ugo Isa nuna Bulus ku nmoro yenji kiti bun
anin woroghe,”Na uwa lanza fiu nanit alena
idinin sufeba, nin nin nanin na uwa ti tik belu
kitenenin ba, 10 Bar na inma bunfi na umon ma
lanzifi ukule kikane ba. leubun bellu nani kiteni,
bar anit di gbardan kagbiri kane naidi anit ni
ghari.” 11 Nin nanin Blua sọ ata likus kagizi,
dursuzu nanin uliru Kutellẹ kitenen Isa. 12 Dana
Galio so kugovuno Roma kusarin Achai, Adide
na Yahudawe nin tinna ikifo Bulus ku. Iyira ghe
ido kiti govuno nin liru kinu kitene me, 13 Inin
wor, “Ule unite din dursu anit izazin Kutellẹ nan
nya tibau tona arik a Yahudawa yirimun ba. 14
Dana Bulus wa china ulirinu, Gollio nin woro a
Yahudawa,”Andi unit ulele puro ma dortu bit a
Romaw, da iwa lanzu ilemon na idin belli. 15 Nin
nanin, idin belu kitene tisa nin madortu mine a

nin Yahudawa, bar anin atimine iwangha bele
imon kitene ni lemone. Bar nanin na men masu
uwuchu kiden kitene nile mone ba! 16 Dana
Gallio belle nanin, amini wa belin a sojoji inutun
a dide na Yahudawa nuzu kitin wuchu kiden.
17 Ninnanin ani tinna ikifo ude na Yahudawa,
Sosthennes. inanin wa foghe ibun kitet wusu
kiden. Vat nanin Gallio wa su imong kitene ba.
18 Bulus nin tah ayiri nin nana yinu sauyenu
nan nya Korinth. amini wa piru kabarak mmen
nin Briskila ah Akila inin kata udu u Siria.
Amini wa buo titime bar isilin ile na awa su.
19 Inanin wa duru kagbiri. Efasu, Briskila nin
Akila tinna isuo kikane. Bulus litime pira kitin
zursuzu na Yahudawa anin belle a Yahudawa
uliru kitenen Isa. 20 Inani wa belinghe a ti
ayiri, amini wa nari. 21 Amini wa bellinanin
mma dak in lonliri adi Kutellẹ yinna indak.
Ninanin amini wa piru ka barak mmen anin
gya udu Efasus. 22 Dana kabarak mmen da ka
gbiri. Kaiseri, Bulutina atolo. Amini wa piro udu
Urshalima anin liso anan yinusauyenu kikane.
Ninnanin atinna gya udu ka gbiri Antiok kusarin
Siria. 23 Bulus leu kubi nin anan yinusauyenu
kikane. Ninnanin atinna achino u Antiok anin
pira ningbiri nigbiri gwardan kusarin Galantia
nin Firigia. Amini wa risu anan yinusauyenu
i yini kan nan nya liri Kutenlẹ kitenen Isa.
24 Dana Bulus wa diichin nan aya Firisia, ku
Yahudawa lisame wadi Afolos ada Efisus. Awa
nuzu kusarin ka gbiri Alexzadria amini wa yiru
litafi kan. 25 Among anan yinnusauyenu durso
Apolos ku tibou tona Isa dininsu ait s, amini
wadurso imongne kiti nanit. Ninnani, awadi
dursuzu imong kap ba kitenen Isa. Bar ame
yiru ubaptizzima Yohanari chas. 26 Apolos duo
kitin zursuzu na Yahudawa, amini wa belin
anite kikane kitene nimong ilena amena yini.
Dana Briskila nin Akila lanza udursuzu me,
itinna iyiraghe udu gamine inan dursuzoghe
kan kitenen Isa. 27 Dana Apolos yinna ama
ghiu udu kusarin Aciya, anan bi nanya Efisus
woroghe uma chaunu asu nanin. Inanin wa
nyerti udu kiti nanan bin Aciya inin woro seren
Apolos ku nin kibinai kirum. Nin duru kikane,
amini wa bun alenge na Kutellẹ wa lanza nkune-
kune iyinin nin Yesu. 28 Apolos wadi liru nin
likara nan nadidya na Yahudawa vat nin nalena
iwa din lanzughe. Nanyan bellu niyerte ilauwe,
awa yinini udursu nani Yesure umasiye.

19 Na Apolos wadi korint, Bulus cino Firiziya
nin Galantiya anin kata udu u Asia, amini
wa kwilin udu Efisus. Anin zuro nin namong
i woroghe inin ma anan yinusauyenuri. 2
Atirino nani, “Inaseru Ufunu Ulau kubi kona
ina yinin nin liru Kutellẹ? Inanin wa kwanghe
iworo natina seru ba. Na tina lanza Ufunu
Ulau ba” 3 Bulus tirino, “Na iwa shintin
minu ushitunu ulauwe, iyaghari iwa yinin?”
Inanin wa belinghe,”Tina yinin nin ilemon na
Yohana unan su baptiszima na dursuzo” 4 Bulus
woro(belle), “Yohana na sulsun(baptizpsima)
anit alena ina chinu matiza ma nanzan. Amini
wa belin anite i yinin nin lena ama dak amini
na malin da ninkidun uleli unite amare wa
di Yesu.” 5 Na anit ane lanza, inani wa su
nanin ushitunu nmyen nanya lissan Cikilari
Yesu. 6 Na isunani, Bulus tarda acarame kitene
nati mine, likara Nruhu Ulau tolo nati mine.
Uruhu Ulau nanani likara liru nin ton tilem
to na inayiruba, inani tutung wa bellu kadura
kanga na Uruhu Ulauwe wa belle nanin. 7 Iwadi
anit likure nin nan waba na Bulus wa shintin
nani nmyen (Ubaptisima) isere Uruhu Ulau. 8
Tipui titat wa kata, Bulus pira kitin zursu na
Yahudawa nanya Afisus ko ayame Asabbat a
dursuzo nani nin risu nani kitenen Yesu nin
yizari Kutellẹ ma dursu litime amere Ugo. 9
Na among a Yahudawa wa yinin nin kadure
ba, na iwa di ninsu ilanza tutung ba. Inani wa
yitan gwondulu nbellu nimong inanzan kitene
nimon ile na Bulus wadi dursuzu nani. Bara
nanin Bulus cino nanin ayira anan bi ninghe
idi zuro kitin zursun Tiranus. 10 Bulus tah
akus aba ndursuzu nanite kikane. Nanya nani,
ngbardang na Yahudawa ni nalege na iwadi a
Yahudawaba, arika na iwa sosin nanya kusarin
Asiya inin lanza kadura kitenen Cikilari Yesu. 11
Kutellẹ tutung wa ni Bulus ku likara su nimong
izikiki. 12 Alena iwa dinin tikonu na ise udak
kitin Bulus ba, vat kupori ko na Bulus ndudo,
asa iyira idi tarda kitenen nan konu, iba shinu
uruhu unanzanghe sun nani. 13 Kikane tutung
among a Yahudawa wadi diku na iwacinu nigbiri
nigbiri, inanin wa ko tiruhu tinanzanghe nanya
nani nite. Among a Yahudawa wa belu tiruhu
tinanzanghe nuzun nanya nanite inin din bellu,
“Indin bellu minu nuzun nanya likaran Cikilari
Yesu, ulena Bulus na dursuzo nari kiteneme!”
14 Iwadi anit kuzora katwa kane. Asaun nmong
unitari lissame wadi Sikava, ku Yahudawa,

ulena awadin yiccu litime udya na prist. 15
Nlonliri ileo ubun kata kane, uruhu unanzanghe
nari unuzu kitin nute. Uruhu unanzan woro
nanin,"In yiru Yesu ku, nyiro Bulus ku, tutun
na umong nani likara ida ti imong imong ba!"
16 Nin belu nanin, kwak unit ulena awa dinin
uruhu unazanghe tinna ayina adeu kitenen na
saun Sikeve. Amini wa fọ nanin kap a lanza
nanin ukule. Anin wa jarza nani imon. Ilanza
fiu itina inuzu kilare icoo. 17 Kap nanit alena
iwa sosin nan nya Ephisus, vat a Yahudawa
nin nalena a Yahudawa iwa lanza ulemone.
Imini wa tinna ilaza fiu bar unit ulena ufunu
unanzan wa di nan nya me awa dinin likara
kan. nin kubi kurume, iwa zazin lisa Ugo Isa. 18
Nan nya kubi kone, among anan yinnusauyenu
iwa latisze, anan yinusauyenu gbardan benle
ilemong inanzan na idin suzu. 19 Among anite
na iwa di anidibere tina inutuzuno umon kata
mine itinna i juju kika na koghe mayen. Dana
anit munu ikurfun ilena imong zuzu nikulume
ikurfun duru amui akuta atau. 20 Nan nya nanin,
anit gbardan lanza tipipin kitenen Ugo Isa
inanin wa yininsauyenu. 21 Unuzu kidun Bulus
mala katame nan nya ifisus, Ufunu Ulau yira
ghe ayinin udu Urshalima, tutun nin funu a pira
kusarin Macidonia nin Achaia anan yene anan
yinusauyenu. Bulus woro, "Nin kidun andin
duo Urshalima, ma kuru iduo Uroma tutun"
22 Amini watu iyichila awa bã anan bungh,
Timontawus nin Erastus, udu Macidonia. Tutun
Bulus ninsọ nan nya ka gbir, Efisus kusarin
Asia. 23 Nin deadai kidun nanin, anit nan nya
Efisus chizina ubunkurnu kiti kan bar Isa nin
madursuzu kitene me. 24 Kikane umong unit
wa diku nin lisa Damarius. Awake kuguinki nin
lisa Diana. Damarius wadin sesu ikurfun kiti
nanit ka nin kani kata makeke ku guinki asa
nin lewe manin. 25 Darius nin yichila adonkata
makeke na guinke. Anin woro nanin,"Anit, iyiru
kata kanere tidin sesu ikurfun bit ka. 26 Iyiru
Bulus ulena asosin nan nya Efisu ana dursuzo
anit gbarde na iwa seru ma guinkibit ba mana
tinake. Nene ma anit gbardan unuzu kusari ni
gbiri nan nya kusari bit na idu sesu nimong
ilena tike ba. Bulus na bellin anite atellẹ alena
ti din zazunu ah atellẹ riba nin nanin na tiwa
zazu anin ba. 27 Andi anit lazaghe imati anit
malesu lesu bite yisin. Anite mayenu na idinini
su idak kiti bite ba tutun nin dak kuti Diana
inan su uzazunume. Anite mayenu Diana di
udiah ba. Tutun vat anit kusarin Asia nin uyeh
kap ma chinu uzazughe. 28 Vat anite kikane
tinna ilaza ayi nin Bulus dana ilaza ilemong na
Damarius belle. Inani wa tinin jarttiz, "Diana
kutellẹ bite Efisu di gbardan" 29 Anite kan nan
nya kagbiri ilaza ayi nin Bulus ini tinna jarttizu.
Among anit kifọ Gaius nin aAristachus, inin na
bạh jnuzu Macidonia iwa di ana chin nin Bulus.
Ninnanin anite kap tinna chium, nin wunu nani
udu kikana anan ka gbiri asa isu avuku(theater)
30 Bulu wadinin su adue nan nya kiti navuh
anan lirina nin nanite, vat nin nanin anan
yinusauyenu tinna iwantinghe udu kikane. 31
Among ago kagbiri na iwa di adondon Bulus
ilanza ilemon na idin chi. Inanin wa tu umong
kitin Bulus na wa dak nan nya kiti kuti navuaba.
32 Lipitin nanite nan nya kuti na vua ilebun
jarttizu. Among wadin jarttizu ni momong
dabam among tutun jarttizu dabam. Tutun
among nan nya mine wa yinin umon elena
iwa din jarttizumuba. 33 Umong kuYahudawa
lisa me wadi Alezanda. Among a Yahudawa
turughe udu bun nanite inin tahghe alirin.
Alezanda tinna ah antina ucharame anan tah
nanin ichin ujattuzu. Aaadinin su a bellin nanin
a Yahudawari ba nati macharantki(troble) 34
Tutun among alena iwadi a Yahudawariba iyino
Alezanda ku Yahudawari inin yinno a Yahudawa
din zazunu Diana kutella ba." 35 Nin nanin
umong ugo ka gbiria ta lipitnpin nanit chin
ujarttizu. Anin belle nanin, "Linananin anan
min, koghe yiru nan nya yiulele kutellẹ bite
Diana na diu unuzu kitene! 36 Koghe yirumu
kap, na umong batin aworo ilemonghe kiden
ari ba. Bar nanin na kgha ti tik nene. Naiwa su
imomong inazan ba. 37 Na iwa danin awa ba
ane kikane ba, bar na isu imomong inazan ba.
Na idua nan nya na danga bit inin yira imong
unuzu kikane, tutun na ilirina imommo inanzan
kitene kutellẹbit. 38 Bari nanin, andi Damariu
nin na nan katame dininsu i ni kogha ku kulapi
su imong nanza, na su libau lichine. kika kitin
wuchu kidenghe iwawngha idu, kikane anan
wuchu kiden duku na ugamnati na fere nanin.
Iwangha kifo koghaku idoamu kikane. 39 Tutun
andi idinin su tirinu imomong, iwangha itirino
ago mine inan yene ilemong na imasu kitene
andi izuro kitikirum. 40 Uzuru ulene uchauba
ba! Yiran ubukurnu kiti kane libau lichine bar
arik dinisu ti lanza ayi igomnati ba. Adi ago tiri
ni majarttizu man, men waghe ikwana nanin

gigime ba.” 41 Nanere ugo ka gbiri wa belin
lipitirunu anite. Amini wa belin kogha ku a
kwilin kilarime, inanin wa kwilizin nilarimine.

20 Nin kidun anit Efisus chino bukurnu kit,
Bulus yichila anan yinusauyenu kiti kirum.
Amini wa belin nanin iliubun yinnu nin Ugo
Isa. Nin deadai nin kidu, anin bele nanin “sai
ilonliri” atinna gya udu kusarin Masadonia.
2 Nin kidun amini wa duru kikane, amini wa
belin nanin iliubun yinnu nin Ugo Is. Nin
nanin atinna a gya udu Ugreece. 3 Amini wa
ti tipui ti tat nan nya Greece. Nin nanin awa
tina akwila udu Siria in kabarak mmen, bar
awa lanza a Yahudawa wa chinu umalughe nin
chinghe na awa din suo, nin nanin amini wa
tinin achina kuntin, amini wa tini a kata tutun
udu Macidonia. 4 Anit alena wa chinu ninghe
udu nan nya Urshalima iwadi Sopater, gonon
Pirrus, unuzu ka gbirin Berea; Aristarkus nin
Sekundus, ulena awa nuzu ka gbiri Thasalonika;
Gaius, ulena awa nuzu kusarin ka gbiri Derbe;
Timuntawus, ulena awa nuzu kusarin Galantia;
nin Tychikus ah Trophimus, alena ina nuzu
kusari Asia. 5 Anit kuzuor ane tinna igha ubun
nin Bulus nin mi, Luka, nin ujirgi mme unuzu
Macedonia, Imini wa dua ka gbirin Troas inanin
wadinin su arik nabâ kikane. 6 Tutun Bulus
nin mi ti china kutin udi pit kusarin ka gbiri
Philipia. Nin kidun a Yahudawa imonli isalinyist.
timini wa piru ujirgi mmen ulena aachinu udu
kusarin ka gbirin Troas. Tiduru Utroas nin
kidun nayiri ataung tinin zuru nin na mong
na iwa nin bun bit. Vat bite ti tinna ti ta ayiri
kuzor. 7 Inwuin giga nin kulelen arik nin nanan
yinnusauyenu ti zuro kiti kirum tinin liu umonli
jibi Ugo tinin liu kiti kirum. Bulus nin lirina
nin nananyinnusauyenu udu nan nya kitik, bar
awa chini ugyiu udu Troas nin kui. 8 Iwa molu
inmai tipitinla kuti kitene kan kikana tiwa zuro.
9 Kan gono kibene lisame wadi Eutykus kikane.
Awa sosin kibulun kibene kitene kuti kun tat
kilare. Dana Bulus le kubi liru ka, Eutykus.
mmoro yiragh. Ninmal, amini wa lanza moro
kan. Amini wa tina adeu nuzu kitene kibulin
kibene udun kutin. Among anan yinnusauyenu
tinna iyirageh. Inanin tutun waseghe libia[aku].
10 Bulus nin tinna atolo tutun. Amini wa nakwa
kidawo me kitenen gone anin gwaindirghe
nin na charame. Amini wabelin anit alena
wasisin kupopome, "Inje iwa gilu; adu nin lai
tutun! 11 Bulus, nin na mong, itinna i gnaanaa
kitene tutun inin leu inin su ubikin ubulu Ugo.
Ninnuzukidun nanin kiti shata uwui nuzu udas
a Bulus liru nin nanan yinnusauyenu. Ninanin
anin tina gya. 12 Among anit nin yira gone udu
kilari, nin kibinai kibo bar awa dinin lai tutun.
13 Tinanin tiwa piru ujirgin mmen. Tutun Bulus
wa nari udoffunu nari jirgin mmen tinan dua
nan nya Troas, bar na awa dinin su ado dadai
kutin kusarin kagbiri Assos. Among bite tinna
tipira ujirgin mmen tinin gya udu Assos. 14
Timinin tiwa zuro nin Bulus nan nya Assos.
Amini wa piru ujirge nan nin narik tinanin
tiwa kata gbiri Miletus. 15 Nin liri kidun ti duru
Mtylene, tinin fita unuzu kikane tinin duru
kupopo kitin kios. Nin liri kidun tutun ti fita
udu Samos. Nin kui tifita tutun ti chino Samos
tinin kata udu ka gbiri Miletus. 16 Miletus wadi
kadas nin ka gbiri Efisus. Bulus wadinin su
a yisin kusarin Efisus ba bar awa dinin su a
li kubi nan nya Asia ba. Andi uchinghe ma
chonghe, adinin su a duru Urshalima inwui
bukin faska, kubi bukin faske wadi kusa. 17
Na ujirgi mmen duru u Miletus, Bulus nin tuo
unan kadura udu Efisus ibelin a kune na nan
yinnusauyenu kikane idak ida lirin ninghe 18
Dana akune da kitime, Bulus nin woro nanin,
“Unuzu wui ifunu na inwa dak kikane nan nya
Asia kafin ichin minu iyiru kap lisosin ni kubi
na iwasuo nan ghinu. 19 Iyiru su kata ka na
nasu Ugo Isa nin toltunọ kibinai nin kutin nin
kon kubi na asan gila. Iyiru inda na tikanchi nin
na Yahudawa na ina yininba na iwa chini lanzi
ukule. 20 Iyiru tutun, dana ina dursuzo mini ka
dura Kutellẹ, na ina chin minu nanin sa imong
elena ima bunminu ba. Nin yiruminere ina
dursuzo mini kadura Kutellẹ kubikona kogha
wa diku, nin tutun iwa pichu ni larimine in
dursuzo mini kikane. 21 Ina su ma dursuze kiti
na Yahudawa nin na lena a Yahudawari ba,
belin mini ichinvat libau linazan nin nibinai
tinanzan inin yinin nin Isa Ugo bite.” 22 “Nin
nene na indi nchinu udu Urshalima, bar Ufunu
Ulau na durai madu kikane sa u lau, imma du
sa ula. Na iyiru yari ma sai kikaneba. 23 Tutun
inyiru nan nya kokame ka gbiri kana inna piru,
Ufunu Ulau wa benli nan nya Urshalima anit
mati kuti lichin unanimously mati tikianchi. 24
Tutun nanin nama lanzu fiu ba ko anitma ma
moli, andi ifinu ima malu kata kana ana yichilai
insu. Ana yichilai bellin anit kadura kachine

na Kutellẹ na su nari ubolu. 25 Ina dursuzo
mini kadura Kutellẹ na ana dura litime amere
Ugo. Tutun nene inyiru kitimonere anin anan
yinnusauyenu ima yeni uyenu ligan. 26 Bara
indininsu vat alengena ina lanzai udursuzu na
iwa kusu sa iyinu nin Isa, nan ima yitu kulapi nin
ba, 27 bar ina belin munu umong ilena Kutellẹ
na su arikimun. 28 Anin adidẹ uchau ili ubun
yinnu nin dortu kadura Kutellẹl. Uchau tutun i
bun vat alena ina yinninsauyenu, bar anighere
Ufunu Ulau nnaniminu yenje nanin. Yenjen
litimine nin lipitin na nanan yinusauyenu nafo
kunan sukiwọ na asa yenje akam me. Kutellẹ
na seru nanin nin mmi michinen saume kitene
kuchat. 29 Iyiru kan nin kidun andi chinminu,
among anit ma dāk nan nya mine ida duro mini
kinu ima lanzu anan yinnusauyenu ukule kan.
Imayitu nafo ka kayim kana kasa ka mọlọ akam.
30 Among ma nan nya lipitin nadidwe kikane ma
rusuzu among anan yinnusauyenu nin dursuzu
nanin imong inazang. Ima dursuzu minu kadura
kana mati among anit yinin mu inan dofuno
nanin. 31 Bara nanin yenjen kiti kan, na iwa
chin yinnu nin kadura kidegen kitenen Isa Ugo
bit! Lizinon nin wui nin kitik akusa tat ina
durso mini kadura imini wunun minu atuf kan
nin mizin isuamichi kiti Ugo bit 32 Nene na
ima chin minu inta minu inlira (tirino) Kutellẹ
yeje minu nin chiminu yinnin nin kadura bolu
kana ana sunarimu. Andi iliu ubun nin yinnu
kadura kana ina belinmin, imati akara Kutellẹ
ma niminu imong chine sa ligang ilena ana silo
amani alena di kitime. 33 Men ma litinin, na
dininsu nikurfun ko alituk achine kitin mong
ba. 34 Anin atimine yiru kap asan su kata nin
nacharanin ina se ikubu nin ilemong men ni
na adodon ni dinin suwe 35 Nan nya nimong
nan su kap, ina nunaminu uchau tisu kata kan
tinan se ikubu kan tinan niza alena kajire mala
nanin inin dinin suwe. Ikuru lizino ame Isa
litime na woro, 'ucharan nizu katin ucharan
sesu nin kibinai kipou." 36 Dana Bulus mmala
ulire, amini wa tumun nin vat na kune inin ta
ilira. 37 Vat mine iwa gilu kan, inin gwidirno
Bulus ku nin muju tinu me. (kiss) 38 Na iwa
lanza magba bar na awa woro imasaku yenighe
ba tutun. Ina nin wadi kaghe kitin jirgin mmen.
(Inanin wa gya ligowe vat ninghe tikin jirgi).

21 Nin nizu kidin tinanin wa belin akune
sai lonliri unuzu Efisu, tina nin wa piru
ujirgi mmen tinin china kitenen mmen udu
utudun Cos, kikanere ujirge wayisin nin kitik.
uwui unbe tina tipira nan nya jirgi mmen nuzu
kusarin Cos tidua utudun Rhodes, kikane tutun
ujirge mmen yisina. Uwui kidun dana tiwa piru
kipin Patara, kikanere ujirgin mmen yisina. 2
kusarin Patara tinanin wa chin ujirgin mmen,
umong unit bele nari kikane umong ujirgin
mmen ma katu udu kusarin Phonenica. tinanin
wa chin kikane ti piru ujirge mmen 3 Tiwa chinu
nan nya kurawa kudia ma tinin yene utudun
Cyprus. Tiwa kata kusari inyamma tudun tinin
leu ubun ichin ti duru kusarin Phoenicia, nin
kusari Siria nan nya kipin Tyre. Ujirge mmen
ma tiayiri kikane bar anan kata jirgin mmen
wa dinin kutura kona ima toltunu 4 Umong
bele nari kikane ananyinusauyenu sosun nan
nya Tyre, nin nanin tisuo nan ghinu tita ayiri
kuzor. Bar Ufunu Ulau Kutellẹ na ti nanin yinno
anit ma ti Bulus ku tikanchi nan nya Urshalima,
inanin wa belin Bulus ku na awa duo kikaneba.
5 Tutun dana kubin ta ujirgin mmen ma ghiu,
tinna ti su makemake tinan leu ubun chin bit
udu Urshalima. Dana ti chino u Tyre, vat anite
nin na wani mine ah nono mine ida na arik ubiu
kurawa kudia. Vat bite kikane ti tumuno kitene
lichichinghe tinin ta ilira. 6 Nin kidun tininin su
elip nimalin, Bulus nin nanan chime tina ti pira
jirgin mmen, ka kisin nanan yinusauyenu tin na
ikwila nilarimine. 7 Nin kidun tichino u Tyre,
tileu ubun nin chinbit udu ka gbiri Ptolemais.
Kikane anan yinnu sa uyenu wa duku. Timini
tiwa liso nanin tiso nan ghinu nin kani kitike 8
nin kuwi ti chino Ptolemais tinin kata udu kipin
Kaesariah, kikanere tiwa so kilarin Philip, ulena
awa yiru kubi me kap dursuzu nanit indana
imma dofunu yesu. awa di nan nya nanit alena
anan yinusauyenu wa fere yenje awa ni alena
alesumine na ku. 9 Awadinin na shono anas
na isa su ulimaba. Ufunu Ulau asa benle nanin
kaudura nan nya umoron yenji kiti. 10 Nin kidun
tiwa di ingan Philip nin na yiri gbarde, umong
unan yinusauyenu lisame wadi Agabus amini
wadak kusari Judea amini wa duru nan nya
kaiseria. Kokome kubi asa belle kadura nan nya
moro yenjikiti. [Amewadi kuannabi] 11 Nin daki
me kika na tiwadik, ani yira libelt Bulus annin
tere nabunu me nin na chara me nin belle,
"Ufunu Ulau woro 'adide na Yahudawa nan nya
Urshalima ma kifu Bulus ku iterughe nafo nene
inanin matighe kuti lichin.'" 12 Dana tilanza

nanin, arik nin nan nanyinusausalinyenu kikane
tinin woro Bulus ku, “Na uwado U4shalima
ba!” Inja uwado nan nya Urshalima 13 Bulus
nin kwana nani, “chinon kuchulu mine nin
ti salin likara lkibinai nin woro na iwadoba!
bar yeri idin su kuchule nin ti usalin likara
kibinai. In na kibinai nin in do kuti lichin tutun
unku nan nya Urshalima bar kata Chikilaribit
Yesu. 14 Dana ti yene ama du Urshalima, tinari
uwantin ghe. Tinin woro, “Na uso nanin nafo
kibinai Chikilari. 15 Nin kidun nayirane nan
nya Kaiseria, ninanin wasu makeke nimon bit
tinin naya kutin udu Urshalima. 16 Amon anan
yinusauyenu dofuno nari tutun unuzun Kasaria.
Inanin wa yiri nari umong unit lisame wadi
Mnason. Awadi kusarin Cypros, ame wadi unan
dortu Yesu kubia nin chizunu dursuzu nanit
kadura kitene me. 17 Dana ti duru nan nya
Urshalim, kipi nananyinnusauyenu liso nari
nin kibinai kibo. 18 Nin kui Bulus nin kagisin
bit ti do tidi lirin nin Yakub, amere wadi udia
kuti kubowe, kika ne. Vat nin na dida kuti kubo
Urshalima wadiku tutun. 19 Bulus nin liso nani,
anin bele nanin vat ilemon na Kutelle nasu nin
nan nya Alumai. 20 Dana ilaza nanin, Yakukbu
nin kagisin na kune su ugodo kiti Kutellẹ. Nin
nanin umong nin woro Bulus ku,”Gwana, uyiru
kap arik a Yahudawe karin nan nya kikane na
inayinin nin Chikilari Yesu. Tutu, uyiru vat
bite tile bun durtu ti sharia to na Musa na
ninari. 21 Tutun nana bit Ayahudawe alena ina
yininsauyenu ina bellin nanin andi nan nya
nalena a Yahudawari ba, ibelle a yahudawa
alena ina yininsauyenu na isosin nan nya nale
na a Yahudawa ba kikane ichin u dortu ti sharia
Musa. Anit na woro fena bellin a Yahudawa na
inayininsauyenu ichin ubozu na churu nono
mine nin aladu bit. Arik na yinin ba bar tina
yene idn belu kinuwari. 22 Tutun nanua bit
Ayahudawa anan yinnusauyenu lanza uda, ima
lazu ayi ninf. Bar udinin isu imong na imanunu
nanin elemon na ina lanza na kiden nariba. 23
Bara nanin su elemon na tina bellen munu isu.
Anit awa nas na su isilin nan nya bit kiti Kutellẹ.
24 Chan nin na le anite uduo kiti kuti kubowe idi
su matiza mana dininsuzu bar anin nin ghinu
isu uzazinu nan nya kuti kubowe. Nin na nin
andi kubi nizi liti mine da, beng ilemong na
inna. Nin kidun, iwa yna ibasa titi mine nanin
mati elemon na ina belin imasu. Andi anite yene
minu ima yinnu ilemon na ina belin kinuwari.
Kikane tutun ima yinu idin durtu ti sharia na
Yahudawe vat. 25 Kitin na lena a Yahudawari
ba arik akune kikane nan nya Urshalima tina
belin ti sharia tona inin ma dortu, tinanin na su
ma nyertatinani na belin nanin ilemon na tina
yinin. Tina su ma nyert, naiwa li inawa ilena ina
nizu ichilmine b, tutun naiwa li mmi ninawa
b, na iwa lizu inawa elena ina manling utoh
ninin ba. tinanin na belin nanin na iwa pizuru
awani nanit. 26 Nin nanin Bulus nin yina nin
lilemon na iworo asu, nin kunye atinna ayira
anit awanas, ligowe itinna ikusu ati mine. Nin
kidu, Bulus nin duo kuti kubowe anin bele aprist
liri lona ima malu kusu nati mine nin liri lona
ima niszu inawa kusu litimine. 27 Dana ayiru
kuzor dakusa inkulu ikusu nati mine, Bulus
nin kwinla kuti kubowe. Among a Yahudawa
unuzu Asia ni yeneghe kikane inanin wa lanza
ayi nin ghe. Inanin wa yichila a Yahudawa
alena iwa di nan nya kuti kubowe ibin nanin
ikifo Bulus. 28 Inin jartiza,”Israila nuanua, dan
ida bun nari ushuru nit ule! ule unitere din
dursuzu anit kikana apira innari ma dursuzu na
Yahudawe. Adin dursuzu anit ichin udurtu ti
sahria Musa, nin nanzu kuti kulau. Amini tutun
ana pirin nan ghinu nan nya kuti kubua nin
ti kiti kane kiti nanzan? 29 Iwa bellin nanin
bar iwayene Bulus ku ichin nan nya Urshalima
ninbTrophimus bar ame wadi ku Yahudawari
ba. Bar usharia mine yinna ku wurmi piru kuti
kuboa ba, iwa susa Bulus pira nin Trophimus
nan nya kuti kubo in wuine. 30 Anit vat ka gbiri
lanza kuti kubowe rikiche. inin chuo idakikane.
Ininkifo Bulus iwunin ghe udas kiti kubuo. Inin
tursu nibulun kuti kubuo. Bar anit wa tirikiche
nan nya kuti kubuo. 31 Dana iwa chinu umolu
Bulus ku umong tina di nuzu nin chum ada
kiti kuti kubuo anin belle ugo nanan likum na
Roman ah anit gbarden din fizu tirikichi kuti
kubuowe nan nya Urshalima. 32 Udia nanan
likum fita dadai ayira anong anan katame nin
na mong anan likum gbardan inin chuo ida kiti
kuti kubuawe kikana lipitin nanit wadiku. Dana
lipintin nanit alena iwa din kwizu Bulus ku
yene ugo likum nin nanan likum din chinu itin
ichino kwuizu ghe. 33 Udia na nanan likum da
kikana Bulus diku atinna akifo ghe. Anin belle
anan likumme iteru acharan Bulus nin nga.
Anin tirino lipitin nanite, Ghari unit ulele, nin
yari asumina? 34 Among gbardan nanit kikane
iwa tinin jartizu nimomo, among tutun jartizu

nimomon dabam. Barna iwa liubun din jartizu
kan, ude nanan likumme awa yninin ilemong
na iwadi belle ba. Tutun ame ude nanan likum
ta iyira Bulus ku pira ninghe anan tirino ghe
kikane. 35 Anan likumme tin na yira Bulus ku
udu kiti kana kidimin likar, Vat nanit tin na
durtu nnanin, chinin molu Bulus ku. Tutun ugo
nanan. Nin nanin ude nanan likumme tin na
aworo anan likum iyiri Bulus udu nan nya kuti
likara. 36 Lipitin durtu iyita jartizu, “mologhe!
mologhe!'' 37 Dana iwa chinu uyiru Bulus ku
udu nan nya kuti kun likar, anin lirina nin udia
na nan likumme nin ti Helenist,”Iwaghe ilirina
nin fia? Ude nanan likumme woro, udin lanzu
ti Helinanchira? 38 Idususa fia unuzu kusarin
Masarawari iminin din chinu dani nin likichi
kitenen gomnaniti nayiri alena na kata imini
na yiru anit amui anas na fea likichi nan nya
kusho, nin nanin tima yinu ukifume ba. 39
Bulus nin kwan, “babban, menghariba! men ku
Yahudawari. Iwa mari nan nya Tarsus ka gbiri
kusarin Cilicia. Idinin su ilirin nin na nite. 40
Kikanere Ude na nan likumme nin na Bulusku
kubi alirin. Kikane Bulus ni nakwa uchara me
anan talipitin anit ititik. Nin kidun dana lipitin
anite ta tik, Bulus nin lirina nin tiyari mine na
Yahudawe.

22 Bulus woro, “Akune na Yahudwa nan nuana
ning, dinang atuf ilanza ile imon na nba
bellu alenge na idin vurzi nliru nene!” 2 Na
ligozin nanite lanza Bulus nlirina nin lilem
in Ibranaci, ita tik, itunna nlazughe. Bulus
nin woro nani, 3 “Meng wang ku Ibraniyawa,
nafo anunghe. Iwa marue kipin Tarsus, nanya
kusarin Sisiliya, Ama nna kunjo kikane in
Urshalima. A ndutu gono, iwa yinnin ti duka to
na Musa wani an kabite ku. Gamaliyari wadi
unan dursuzui. Nwa dortu ti duka tone bara na
nwadi nin su ndortu uliru Kutelle, meng tutung
yiru anung vat wang din dortun toni ti duke. 4
Unare wati meng fo kidowo nkpazu nalenge na
iyinna nin kadura Kutelle kitenen Yesu. Nwa
pisuru tibau nmolsu nani. Vat kubi ko na nse
nalilime sa awani alenge na yinna nin kadure,
asa nta ito nani kilari licin. 5 Udya na Prieste
wa yiru nani, nanere wang inung anit alenge
na iwadi nanya kudaru kudya na Yahudawa wa
yiru. Iwa ni iyerte ndomun kiti nuana mine a
Yahudawa na iwa di kipin in Damaskus. Mani
ma yerte wa ni likara nwo ndo kikane nkifo
kogha ku na ayinna nin Yesu. Asa nkifo nani,
nnin yauna nani nafo acin udu Urushalima, inin
di funuan. 6 Inin nya udu u Damaskos. Na nda
kupopo Ndamaskus, kubi nikoro likure nin naba
nwui, nmong nkanang tunna minuzu kitene
susut ninmi. 7 Nkanaghe wadii kang ntunna
ndeu kutiin. Ntunna nlanzaa liwui nmong din
liru ninmi piit kitene kani, adin du, 'Shawulu!
Shawulu! iyaghari nta udin yoyi?' 8 In kawaghe,
'Feghari Cikilari?' A worei, 'Menghari Yesu un
Nazeret, ulenge na udin yoghe.' 9 Anit ale
na iwa di nin mi yene nkananghe, ama na
ilanza imon ilenge na liwuye wadin belle ba. 10
Meng tirino, 'Iyaghari udi ninsu nsufi Cikilari?'
Cikilare worei, 'Fita upiru nanyan Damaskus.
Umong unit di kikane na ama bellin fi vat
imon ilenge na uma su.' 11 Nkanang mone
wadi kang na nkuru yene kiti ba, nkanang wati
iduu. Inung anite naa iwa di nin mi kifo ucara
ning inin wonu udu nanyan Daskuse. 12 Umong
unit na lissame wadi Hananiyas da nda yeni.
Ame unitari na awadin lanzu fiu Kutelle nin
dortu tiduka na Yahudawa. Vat a Yahudawa na
iwa sosin Damaskuse belle imon icine kitene
me. 13 Ada adayissina kupo ning anin woro,
'udondon ning Shawulu, 'tunna nyenju tutung!'
Ntunna yenju, nyeneghe ayissin kupo ning.
14 Atunna aworoi: 'Kutelle kurika nati dighe
nsujada, a kurika na acif bite na sughe usujada
na fere fi amanin dursu fi imon ile naa adi nin
su usu. 15 A dursofi unan katwa kalau warum,
Yesu Umasiya, Uminin kuru ulanzaghe din liru
litime. 16 Bara nani nene yenje uwa molu kubi?
Fita nshitinfi nmyen ushitinu ulau, unin su nlira
nanya lissan Yesu Cikilari utiringhe akusufi
alapi fe!'” 17 Na nkpilla Urushalima. Nlonliri
ndo kutii nlira kudya, ntunna nlira, na nwadi
nanyan lire kikane, nse litining nanya namoro.
18 Cikilare lirina ninmi, aworoi, 'Yenje uwa so
kiti kane! Suna Urushalima nene, bara anite
kikane mayinnu nin nimon ile na uma bellu
nani liti nighe ba!' 19 Ama meng woroghe, '
Cikilari, iyiru nwo meng nacinu atii nlira adidya
kang in pizuru nalenge na iyinna ninfi. Alenge
na nse iyinna ninfi, meng wati itiza nani nilari
licin, in wadin fonani wang. 20 Idin lizinu nin
kubi ko na iwa molu kucin fe Istifanus, meng
wayissin kite ndin yenjee nkuru na nani uyinu
ning kitene nimon ile na iwadin sue. Meng
tutung wang wadi nca nimoon ilenge na anan
molume wa kala iceo kusari kurum!' 21 Ama

Cikilare woroi, 'Kayi, yenje uwa so kiti kane!
Suna Urushalima, bara meng matufi piit nin kiti
kane udu kiti namon anit, na idi a Yahudawa
ba!'" 22 Anite wadin lanzu Bulus ku nlire se
na iwa lanza Cikilarin toghe kiti namong anit.
Itunna ighanan jartuzu, "Molonghe! Na acaun
uso nin lai tutung ba!" 23 Na iwa di nanya
jaartuze, ikalza altuk kitene mine inin fizza
lidau kitene kani, uleli ute din durru tinanayi
mine. 24 Udya mine tunna ata iyaun Bulus ku
iteghe nanya kilari licin. Aworo nani ikpizu
Bulus ku anan belle imon ile na ata inanza a
Yahudawa ayi kang nani. 25 Inin tunna inakpa
acara me itereghe nnunwo ikpizughe kimal me.
Ama Bulus belle kusoja kupome, "Uma patilunu
uduka andi ukpizai, kunan Rumawa, urika na
umong nsa do ninghe kilarin shara akpaghe nin
kulapi ba!" 26 Na kusoje nlanza nani, ado kitin
dya mine adi bellinghe. Aworo ndya nasoje,
"Ule unite kunan Rumawari! Iyiru dai na uwasa
utanari ti kpizoghe ba!" 27 Udya nasoje da ada
woroghe, "Belli, fe kunan Rumawari?" Bulus
woroghe "e-e." 28 Udya nasoje kawaghe aworo,
"meng se nin nikufun gbardanghari inase uso
kunan Rumawa." Bulus woroghe, "Meng kumat
in Rumawari." 29 Anit ale na iwa cinu udun
tirighe tipinpin tunna isughe deidei. Ame udya
nadidya nasoje wang fiu wa kifoghe, kube na
awal anza Bulus kunan Rumawari, bara na ame
wa terughe. 30 Ukurtunun nkuye, udya nasoje
wadi nin su alanza kidegen nvurzun liru ule na
a Yahudawe dumun' kitenen Bulus. Bara nani
abuku time, anin ta udya na Prieste nin vat
kudaru me izuro. Anin da nin Bulus aceughe in
kitik mine.

23 Bulus yenje vat anan kudare, aworo,
"nuana ning, Nbun Kutelle, lissosin ninghe
licinari udak kitimone." 2 Hananiyas u Priest
udya woro nale na iyissin kupo me iriughe nnu.
3 Bulus woroghe, "Kutelle ba riufi, fe liki longo
naliyissin dert ba. Ussosin nene usui ushara nin
duka, uminin ta iriyi nanya purun duka?" 4
Alenge na iwa yissin kupome woro, "Nenere
udin zoguzung ndya na Priest Kutelle?" 5 Bulus
woro, "Na meng yiruba nuana, au ame udya na
Priestari. Bara ina yertin, yenje iwa lira nanzang
kitine nadidya nanit." 6 Na Bulu in yene kusari
kudare wadi a Sandukiyawa, a kusari kurum a
Farisawa, a ghatina liwui kudare kang, "Linuana
meng ku Farisawari, usaun na Kufarisawa. Bara
na nceo kibinayi nfeu nanan kul unere nta
idin wucui nlira." 7 Na a belle nani, mayrdang
fita kitik na Farisawa nin na Sandukiyawa,
lisossinghe koso kidowo. 8 A Sandukiyawa din
du na ufiu nanan kul duku ba, ana anan kadura
Kutelle duku ba, na Uruhu ulau duku ba, ama
a Yahudawa na woro vat nileli imone duku.
9 Ugbejulu udya fita, among anan niyerte na
Farisawa fita fita, idi mayardang nworu, "Na
tise imonimon inanzang kitin nit ulele ba. Nene
andi Uruhu sa unan Kadura Kutelleri nalirin
ninghefa?" 10 Na mayardanghe ta madyawe,
udya nasoje lanza fiu nwo yenje iwa jarza Bulus
ku, ata asoje idi nutunghe nin nakara nanya
kudaru lissosinghe, ida ninghe ida ceo kupo
me. 11 Nin kitik kimbe, Cikilari yissina likot me
aworo, "Na uwa lanza fiu ba, Nafo na unasui unu
unba in Urushalima, nanere wang umatii unu
unba in Rumawa." 12 Na kitin shanta, among a
Yahuda munu ati isu isilin nati mine: iworo na
inung ma li imonimon sa isono nmyen ba se
imolo Bulus ku. 13 Anan nisilinghe wa katin anit
akut anas. 14 Ido kiti ndy na Priest nin nakune
iworo, arik nta atibite nanyan la'ana uzemzem,
tisilo nwo na tiba lii sa usonu nimonimon ba
se timolo Bulus ku. 15 Nene na kudare bellin
udya nasoje adak nin Bulus kitimine, asa anung
nsu usharawe gegeme. Arik ba yissinari tiba
molughe ana asa daduru kikane ba." 16 Ama
umong usaun gwanan Bulus kishono lanza
nwo iyeshin nca, a nya adi Bellin Bulus ku.
17 Bulus yiccilla umong nanya nasoje aworo,
"Yira kwanyana kone udomun kitin dya nasoje,
adi nin nimon ile na aba belunghe." 18 Kusoje
tunna kuyira kwanyane anin daninghe kitin
ndya nasoje aworo, "Bulus kucine yicilai ndo
kitime, amini belli nda nin kwanyana kone
kitife, adinin nimon ile na aba bellinfi." 19
Nasoje kifoghe ncara ado ninghe kusari kurum,
anin tiringhe, "Inyanghari udi ninsu ubelli?"
20 Kwanyane woro, "A Yahudawa yinna ima
bellinfi udak nin Bulus nin kui kudaru mine,
nafo ima tirinu iyinnin inyizari uliru me di. 21
Na uwa yinnin ninghinu ba, bara anit katin akut
anas na iyeshin nca me. Na silo nin nati mine
nwo na ima lii imonliba, sa isono nmyenba
se imologhe. Nene wang imal ke atimine, idin
ca uyinin unakpaghe." 22 Udya nasoje tunna
asuna kwanyana anya, awunughe kutu, "Yenje
uwa bellin umong ubelli ile imone." 23 Ayicila
among asoja aba aworo, "Sen asoja akalt aba

iturun nani udu u'Siseriya, se anan ghanju
nibark akut kuzor umunuku, unin kuru use
anit akalt aba anan tiyop." 24 Iba fitu nanya
nikoro itat nin kitik. ata nani ipizuru kibarak
kanga na Bulus ma ghanu ku, inin do ninghe
kitin Felix ugumna mang. 25 Anin su iyerte nafo
nenge: 26 "Lisiya udu kitin gumna udya Felix,
indin lisufi. 27 A Yahudawa wa kifo unit ulele
inani din cinu umolughe, in mini na lanza ame
kunan Rumawari, in mini wadak nin nasoja in
bologhe nacara mine. 28 In wa di ninsu inyinin
inyaghari nta idin vurzughe uliiru, umini wa do
ninghe nanya kudaru mine. 29 Inna lanza au
idin vurzughe in woru adin nanzu uduka mine,
ama na ina seghe nin nimon imon na ibatin
imolughe sa itighe licin ba. 30 inmile na lanza
nworu among na kye atimine kitenen nite, in
mile tunna toghe kitife, arika na idin vurzughe
tutung in belle nani ida kitife nin liru mine. Uso
ucine." 31 Asoje su kata nin duka ule na inanani:
Iyauna Bulus ku idamun kitin Antipatiris. 32
Ukurtung kuye, ngbardang nasoje suna anan
nibarke nya ninghe, inung tutung kpila kika na
inuzu ku. 33 Na anan nibarake duru u'Siseriya,
inakpa iyerte nacaran gumne umunu Bulus
ku vat kitime. 34 Na u'Gumne belle iyerte ine,
atirino Bulus nanuzu kusa komeri; na ayinno
Bulus nanuzun Sisiliyari, 35 aworo, "In ma lanzu
fi vat asa anan vursufe nda kikane." Anin ta
iceghe kudaru Hirudus.

24 Na ayiri atat in kata, Ananiyas udya na
Priest, among akune nin, nin mong una
yirun liru lissame Teritullus, nya udu kite. Ale
anite da nin vurun liru litin Bulus. 2 Na Bulus in
yissina in bun gumne, Teritullus tunna aghanan
vurzughe in liru aworo ugumne, "Bara fe tidi
nin lissosin limang; tutung ukpiluzung in bunfe
in danin nimon icene in nmyen bit; 3 nani nin
godo udya tikpana vat nin nimon ilenge na usu,
Felix uniti udindya. 4 Bara na ayedi in yissafi
kang ba, indin potufi acara, lanzai baat nin
kunene. 5 Bara tikpaghe nin kulapin tizu na
Yahudawa vat nanya nyii inari uduka. Amere
udya nanan dortu kunan Nazeret. 6 Amani mala
uti kutii inlira kudyawe facak; unare tinani
kpaghe. 7 Amma ugo likume Lisiyas wa dak,
a da kpalkinghe nin likara na cara bite. 8 Asa
utiro Bulusku kitenen tipinpin tone, fewang
manin yinnu imon irika na tidin bellu litime."
9 A Yahudawe ligowe vat joro Bulus iworo, uliru
ulele kidegenghari. 10 Ama na ugumne woro
Bulus ku alirin, Bulus kawa, "Inyinno nwo fedi
unan mawucuwucu nmyen mone inworsu, bara
nani nin kibinayi kibo inma bell uliru litining.
11 Use uyinnu in woro na isa kata ayiri likure
nin naba ba nin duning u'Urushalima indi su
usujada; 12 na inung wase mengku nanya kutii
in lira kudywe, na meng wasu mayardang nin
mong mine ba, tutung na meng na tulu ligozin
nanit ba, na inansu nani kutii in lira kudywe ba,
a na inna su nani nanya kagbri ba; 13 tutung na
inung wasa durofi ulire na idin vuszi mung ba
nene. 14 Ama meng yinna nbunfe nworu, kitene
libauwe na inung din yiccu umon ubi, in loli
libau lirumere ndin su Kutelle nacif ning katwa.
Meng di lau nanya vat nimon ile na idin duka
nin nana liru nin nuu Kutelle. 15 Meng dinin
yinnu urumere kiti Kutelle, nafo na ale anite din
caa ndakin fituzu nanan kul, nan vat nanit alau
nin nanan dinong; 16 tutung nanya nile imon,
ndi katwa nwo in yitta nin kibinayin sali nalapi
nbun Kutelle nin nanit nanyan vat nimon. 17
Nene kimalin katu nakus gbardan inna dak nin
bunnu udya a ufillu nikubu bara anit ning. 18
Na nwa din sunani, among a Yahudawa in Asiya
wasei nanya lidun kusu litining nanya kutii
inlire, na nwa di nin ligozin sa ufiu nayi ba. 19
Ale anite na idin bunfe, na ibellin imon irika na
idumun kibinayi ninmi, adi idimun nimonimon.
20 Sa na anit alele bellin utanu ule na inasei mun
kubi ko nq nwq yissin kudaru na Yahudawe; 21
andi na macas ile imon irume na nwa ghatin
liwui nbelle kube na nwa yissin nbun mine,
'Ubelen fitu nanan kularita udi mawucuwucu
kitimone.'" 22 Iwa bellu Felix ku gegeme kitene
libauwe, bara nani ata a Yahudawe so ncaa.
Aworo, "Vat kubi ko na Lasiya udya nasoje da
unuzun Urushalima imanin wusu uliru mine."
23 Anin woro kusoje asu ucaa in Bulus, tutung na
awayita gangang ba, yenje awa nazu adondon
me nin bunghe sa uda lissughe. 24 Na ayiri
baat in kata, Felix kpila nin Durisilla uwani
me, kunan Jewess, anin to iyiccila Bulus ku,
anin lanza kitime ubelle yinnu sa uyenu kitene
Kristi Yesu. 25 Ama na Bulus lira ninghe kitene
lissosin lilau, ukifu litin, nin dakin shara, fiu
kpa Felix ku; anin kawa, "Can nene, asa nse
kubi tutung inma yicculu fi." 26 Kubi kurum
kone, awadin su Bulus ma ninghe ikurfu, unare
asa to idak ninghe anin lira ninghe. 27 Ama
na akusu aban kata, posiyus Fistus so ugumna

kimal in Felix, Felix wadi ninsu ase useru kitin
na Yahudawa, asuna Bulus ku alii ubun nanya
tursu.

25 Nene, Festus pira kipin tigo me, na
ayiri atat nkata, anye udu Ukaisariya nin
Urushelima. 2 Ugo napirist nin na didia na
Yahudawa su tizogo kitene Bulus nin Festus, isu
uliru nin likara kitin Festus, isu ulinu nin likara
kitin Festus. 3 Itirino Festus ku ati ayi asheu
nin bulus, nworo ayicila ghe udu Urushelimma
inan mologhe libau we. 4 Ama Festus kauwa
nani Bulus kucin nari nanya Kaisariya, ame
liti me ba kpinlu kikane. 5 "Bara nani, alenge
na iwasa isu," aworo, "Iba duu nanghirik, asa
na imon nnana, iba kifu ghe nin kulapi." 6 Na
aso ayiri kulir sa likure, annya udu Ukaisariya,
nin liyiri linbe aso kutet nwucu kidegen, ata
idanin Bulus kiti me. 7 Na ada duru, a Yahudawa
unuzu Urushelima da yisina kupo me, ibelle
kinu kanga na kidegen duku ba. 8 Bulus kusu
liti me aworo, "Na kitene lisa na Yahudawa ba, a
na kitene kutyi nlirag ba, ana kitene ugo Kaisar
ba, anin nsu utanua." 9 Ame Festus dinin su
ase uyinnu na Yahudawa, anin kauwa Bulus ku
aworo, "Udinin su udoo Urushelima meng di
wuso fi kidegen, kitene nile imone kikane?"
10 Bulus woro, "Meng yisin nbun kutet nwucu
kidegen kaisar, kika na iba wussi kidegen. Na
nna su Ayahudawa kulapi ba, nafo nafe yiru. 11
Ko nin nwonu nna taan, nin woro andi nnasu
imomon ile na ibatina ukul, na nnari nkuu ba,
Bara nani andi na uvuruzu mine na imonari ba,
na umong wa nakpai kiti mine ba. In yicila kiti
Kaisar." 12 Kubi na Festus nlira nan na didia
a kauwa, "Uyicila kitene kaisar; uba duu kitin
kaisar." 13 Nene na among ayiri nkata, ame uga
Agaripa nin Banis da duru nanya Nkaisariya,
isu lizzi kiti Festus. 14 Kubi na awadi kikane
ayiri gbardang Festus durso uliru Bulus kiti
ngowe, a woro, "Felix na suun umong kikane
nafo unan licin. 15 Kubi na nwanwandi nanyan
Urushalima ago na Priest nin nakukune na
Yahudawa da nin nliru kitene nnit une kiti
nigh itiri ni nmolu ghe. 16 Kiti nlel nkauwa
nworu na alada nin na Romawa, inii unit nafo
unit ulau, nin nani lenge na avuro ghe, bara
anan kusu liti me. 17 Bara nani, kubi na ida
ligowe, na nwa cicah ba, nin nkuiye nso kutet
nwucu kidgen, ntaa idaa nin nite nanye. 18
Kubi na ale na vuroge nfita, men yene nafo
vat nile imon na ivuro ghe mun, di nin likara
ba. 19 Nin nani, idinin nimomon ugang kitene
nadini mine, kitene nimong Yesu ulenge na ann
kuu, ulenge na Bulus dinsu a dinin lai. 20 Na
meng nyinno iyizari nbasu uleli uliru ba, men
bellinghe, andi aba du Urushalima, idi wuso
ghe kidegene kitene nile imone. 21 bara kubi
na iwa yicila Bulus ku idi ceo ghe kiti licin,
bara ubellu ngo udia, men belle i ceo ghe, udu
kubi kongo na mba tuu ninghe kiti Kaisar." 22
Agarippa wa liru nin Festus, "Meng wang ba
yitu nin su nlanza unit une." Nin nkui" Festus
woro "Una lanza ghe." 23 Udu liyirin ndofine,
Agarippa nin Banis ida nin ngonon kang, ida
pira nanya kuyiye nin nasoja, nan nanit adidia
kagbire, kubi na Festus nlirina ida nin Bulus
kiti mine. 24 Festus woro, "Ugo Agarippa, nin
vat nanit alenge na idi kikane nanghinik, iyene
unit ule, vat ngardang Nayahudiyawa na da seei
kikane tutun, inani na lirin nin liwui, na iwa
suun unit ule nin lai ba. 25 Meng na lanza na
asu imon ile na ibatina ukul ba, ama bara na
ana yicila kiti ngo, nmini di nworu ntuu ghe. 26
Bara ndimun nimon ident ile na nba nyertinu
ugo ba, unnere ntaa, nmini ndaa ninghe kiti
mine, fe Ugo Agarippa, bara nnanse imomon
gbardang na nba nyertinu kitene nshara ule.
27 Bara uba so nafo usalin kpilizu, kiti nigh,
ntuu nin nan licin, sa ubelle nimon ile na idin
vuruzughe mun."

26 Agrippa woro in Bulu ku, "Uwasa usu uliru
nin litife" Bulus nakpa ucara me asu uliru
nkussu litime. 2 "In yira liti ning unan ayi abo,
ugo Agrippa, nsu uliru nighe nbunfe kimone
nbelleng nimon ile ena a Yhudawa na belin liti
ning; 3 bara fe unan yiraari kitine vat ntanda
na Yahudawa nin tiru mine. Ndin tiru fi nworo
ulanzai nin nayi ashau. 4 Kidegere, a Yahudawa
vat yiru imusun lissosin longo na nna su a
in yita kwanyana nmin nighe nin Ushalima.
5 Innung yiru ucizunighe tutung ucaun inin
yinin nworu meng ku farisawari, alenge na
idin kpilizu imon hem ba. 6 Nene in yissing
kikane bara ndin piziru nciu nliru ulenge na
kutelle wa ni acifi bite. 7 Bara nanere akura
nnonon Israila na su Kutelle katwa kitik nin
lirin nan nya kidegen, arik ani nceo ayi ti duru
kite bara ule uciu nayere a Yahudawa nvuroyi,
Ugo! 8 Iyaghari nta idin yenju uma konu Kutelle
fya anan kul? 9 Nkon kubi asa nkpilza nsu

imon gambalang gbardang kitene lissan Yesu
Nnazareth. 10 Nna su in Urshalima; nwa yaccu
anan katwa kacine kilari licin gbardang, nwa
seru likara nsu nani kiti ndya na priest iwa
molusu nani, asa mere yinna isu nani. 11 Ina
tizu nani ineo kang nan nya nilari nlira mine
nkuru ntiza nani izoguzu Kutelle. Nwa yita nin
tinana nayi nin ghinu kang ndortu nani uduzu
mmin das. 12 Na nwa din su nani, Nwa do
Udamaska nin yinnu a likara ngo na priest; 13
libowe ucin due, nin wui gberere, Ugo, in yene
imon nkanan unuzu kitene Kutelle mida mala
kiti bite vat umunu alenge na iwa din cin ligowe
nan mi. 14 na vat bite ndeo kutyen, nlanza
liwui nin ti Ibrananci din liru nin mi, 'Shawulu,
Shawulu, iyaghari nta udin tizui nneo? Uwa
konui men nari.' 15 Ntunna nworo, fe ghari,
Cikilaria? Cikilare kawa, ' men Yesu ule na udin
funu ghe. 16 Nene fita uyissin nin nabunu fe;
bara ile imonere ndurso liti nighe kitife, nfere fi
uso kucin a unan wazi nbell nimon ile na uyiru
inin nin nen nin nimon ile na Mma dursu fi
iwa dandaun; 17 mma tucu fi na cara nanite
nin na wurme alenge na mma tuu fi ucindu
kitimine; 18 udi pun iyizi mine uti nani ikpilin
isun adu nsirti mine udak nan nya nkanang,
nan nya likara nshaitan udak likara Kutelle,
inan se ukussu nalapi kiti Kutelle, nin gadu
ulenge na ina ni ceo nani nin liti nighe nan nya
yinnu sa uyenu.' 19 Bara nani, Ugo Agrippa,
Na nna dira uyinnu nin anabci Kutelle ba; 20
amma, kiti na lenge na idin Damaska tukuna,
nin na nan Urshalima, nin na lenge vat na idi
nmin in Yhudiya, a ining awurmi, ndi wazi i
sun alapi mine ikpilin kiti Kutelle, isu imon ile
na ima dak nin sunu nalapi. 21 Bara ile imonere
a Yahudawa na kifo nannya kilari nlira inani
pizira imolui. 22 Kutelle koni na buni udak nene,
in yissin nbelin nbun na talaka nin nanit adidya
na umong ubeleng ugan ba se ulenge na anan
liru nin nuu Kutelle nin Musa na belin uma se;
23 nworu Kristi ma niu gbas, tutng ama yitu
unan burnun fitu nan nya nissek anin kuru a
durso nkanang kiti na Yahudawa nin na wurmi.
24 Na Bulus nmala ukusu litime, Fastos woro
nin liwui gberere, "Bulus uta ilaza; uyiru udya
fe nta fi ilaza." 25 Amma Bulus woro ghe, "Na
ndi nin nilaza ba Fastos unit udya; amma nin
nayi akone ndin su liru kidegen nin toltenu
liti. 26 Bara Ugo yiru ubelleng nilenge imone,
bara nani, ndi woas nsu nin ghe, bara meng
yiru na imonmong nyeshin kiti me ba, bara na
ina su ilenge imone likot ba. 27 Uyinna nin na
annabawe, Ugo Agrippa? Ina yiru uyinna nin
ghinu." 28 Agrippa woro Bulus ku "nan nya
kabiri bar uma kpiliu nso unan dortu Kutelle?"
29 Bulus woro, "Ndi inlira kiti kutelle, sa nin
kabiri bat sa nin kubiri gbardang, na fe usanfi
ba, amma umunu alenge na idin lanzui kiti
mone, iso nafo mewe, amma na nin ninyang
kilari licin ba. 30 Ugowe tunna a fita ayissina, a
udya mine nin Barniki wang fita umuni alenge
na iwa sossin ligowe nan ghinu; 31 na isuna
kudarua, itunna nliru nin nanit mine idin su,
"Na unit ulele nati nkon kulapi kongo na ku
batina ukul so utecu ba." 32 Agrippa woro Festus
ku, "Iwa sunu unit ulele nda fo na afo acara
kitin Kaisar ba."

27 Na iwa yenin au ti ma nyeu udu Italiya,
I nakpa Bulus ku nin namon anang licin
nacaran kon kusoja unang kisan Julius, na
awadin Agusta. 2 Ti piran Zurgin myein unuzun
Andramatiya, ule na uwadin cin kusari kurawan
Asiya. Tidoo tidi yene, Aristarkus unuzun
Tassalonika nanyan Makidoniya nyaa nan narik.
3 Nin kurtunun nkuiye ti pira nanya kagberin
Sidon, kikaa na Julius wa yiru Bulus ku adoo
ninghe kiti na doone na iwa yenjeghe nsen.
4 Unuzu kikane ti doo kurawa kudyawe, ti
cina nanyan zirgin myeine udu lidan kulin
Kubrus na uma kese ufune, bara na ufune
wa wantin nari ucin. 5 Na ti wa din nanyan
myeine kupoon Kilikiya nin Bamfiliya, ti da
Umira, kagbirin Lisiya. 6 Kikane ku soje se
uzirgi unuzun Iskandariya na uwa cinu udu
Italiya. A taa nari nanye. 7 Na a wa cinu seng
ayiri gbardan unin duru nin nijasi kang kupoo
Knidus, Na ufunwe nsuna nari ba, bara nani ti
cina kusari kucinen Krete, kupoon Salmone. 8
Ti cina ngau kurawa kudgawe nin nijasi se na ti
wa dak nkankiti na idin yicu Fiya Havens ule na
udi kupoo kagberin Lasiya. 9 Ti malu nanzu kubi
kang, kubin kifu tinuu na Yahudawa tutung
malu kafu, unin so nari nin nijasi ti ti ubum
nin cine. Bara nani Bulus wunno nani atuff, 10
anin waro, "Anit, inyene ucin ulele na ti masu
uma dak nari nin langzu kull nin duru nimoon
gbardang na ma kuturan zerge cas ba, ti lai
bite ulang." 11 Bara nani ku soje ceu kibinai me
kitin cikilare nin nanang zirge ashawa imoon
ile na Bulus din bellu. 12 Bara na ufune wa caun

ti so nanye ba, ngbardang nanang cine woro
ti cinu kikane. Andi ti wa sa tiduru kagbirin
Foniks, liwitine katanari kikane, Ufoniks wadi
nin nadanga kupoo ngau kurawa nanyan Krete
uwadin yenjun kitene kusarin nucun wui nin
kusarin disun wui. 13 Na ufunu kusarin disun
nwuiye ncizina ukuu batbat, anan kuun zirge
yenje nafo idin nin vat nimon ile na I dinin su
we. Bara nani I kala inyeneghe inin cine kusarin
Krete, kupoon ngau we. 14 Na I dandauna ba
ufunu udya, naidin sun nnin ufunu kusarin nu
cun nwui cizina ufoo nari. 15 Na uzirge nkpiliya
kidowo tutung na uwasa uyenje kusarin fune
ba, ti cino unin nanye udin cinu nin narik. 16
Ti cun ligowe kusari lidan nanya kuli libene lo
na idin yicu ukauda, nin neu udya ti wa se ka
zirge kabenen nlai. 17 Na I nyangtina ti shote
itece uzirgi udyawe mun. I wa lanza fiu au to
ma cinu ketene nicicin Nsirtiya, i cino ushote
ufunue nyaa nin ghinu. 18 Ti wa dira kang nin
fune ukurtunung nkui ye anang katwa nzirge
nutuzuno imoone ifilzino nanya myeine. 19
Liri lin tate anan latwa nzirge nin nacara mene
filizino imoone. 20 Nanya nayiri gbardang na
uwui ming niyini nnuzu ba, ufunu udindya nin
din kuu nari, vat in ceu nibinai bite ti ma ulai
ula nuzu. 21 Na iwa cinu piit sa imonli, Bulus nin
yisina kiitik nanan katwa nzirge a woro, “Anit
ale nkuru fo ini lanzai, na tiwa nuzu nKrete ba,
bara ule ulanzun nkule nin diru nimoon ilele.
22 Nene indin ti minu likara nibinai na iwa ti
yototo ba, bara na ima diru umong nanya mine
ba, ma udirum zirgere. 23 Bara nin kiitik unan
kadura Kutelle ule na meng di ligowe ninghe,
ule na indin tumuzunghe tutung - unan kadura
me yisin likot nighe 24 anin woro, 'Na uwa
lanza fiu ba, Bulus. Uma yisinu nbun nKaisar,
unin yene, Kutelle nanyan nkunekune me ana
nife vat nale na una cinu nanghinu.' 25 Bara
nani, anit, tan kibinai likara bara na inyinna nin
Kutelle, au ima so nafo na iwa bellin. 26 Bara
nani tima nyanju kitune nadan nanya kurawa
kudya.” 27 Na kiitik kin likune nin kin nas ndaa,
na tiwa din cin libau lole au nin nanya kurawa
kudyan Adriyatik nin kutek kiitik anan katwan
zirge din yenju idaa kupoon ngou kurawe. 28
Idumna nmyeine ise abunu likure nin naba, na I
dandauna ba ikuru idumna ise abunu likure nin
nitaun. 29 I lanza fiu au ima diu kitene natala
ituu ucinko unas ligang nzirge inin son ncaa
uwui nuzu. 30 Anan katwa nzirge wa din piziru
ndina nworu I filin unin icum, I wadi imalu tuu
uzirgi ubene nanya kurawe, idin dursuzu nafo
ima tuu umong ucinko nbune. 31 Bulus woro
indya na soje nin nasoje, “Andi na unit alele
nso nanyan nzirge ba nati ma ti ulai ba.” 32 A
soje nin werzine tii nzirge isuna unin unyaa. 33
Na nkanang ncizina udasu, Bulus risa nani ili
imonli, a woro, “Kitimone liri lin likure nin na
nasari ulele na ileu imonli ba. 34 Bara nani indin
putu minu nacara ipiziru imonli ili, bara inan se
ulai; na liti lirum tete mene ma wulu ba.” 35 Na
abenle nani, ayira uburodi ataa nlira ku niyizi
mine vat; anin puco unin acizina ule. 36 Inung
nin se likara nibinai, inung ulang cizina ule. 37
Ti wa di akolt aba nin nakut kuzurr nin kutocin
nanyan nzirge. 38 Na ileu ibatina nani, I taa
uzirge fau na iwa kalza ualkame I tusu nanya
kurawe. 39 Na kitin shant, na iyino ugauwe
tutung ba. Iyene nlon likoot nin ficicin nanya
kurawe icizina ukpilzu sa idi ceu uzirge kikane.
40 Bara nani ibunku tii nzerge isuna unin nanya
kurawe. I kuru ibunku tii nbune isuna ufunu din
koo unin bara nani inyaa udu ficicine. 41 Ida kan
kiti na inuu myeine nzuruku uzirge nin cuun
udu kutiin. Lican zirge yisina kikane na uwa sa
ucina tutung ba bara nani uzirge cizina uputuzu
nara tinana nayin kabarkin myeine. 42 Ukpilzu
na soje wadi imolso acine vat bara umong mine
wa su iyiu nanyan myeine acoo. 43 Udya mine
wadi nin si a tucu Bulus ku, bara nani ayira
ukpilzu mine; anin woro ule na awasa akafina
kurawe adeu nanyan myeine adi yisin kutiine.
44 Kagisin na nite nin dofino, among kitene ku
ca, among kitene nimon nanyan nzirge. Nlo
libauwe tina se vat bite kaffin kurawe acine.

28 Na idaa nin ghirik cancam, tiyinno idin
yicu usibire Umalta. 2 Anan kipine nama
iwa seru nari nin nilip cas ba, ama iwa susuari
ula isere nari vat, bara uwuru nin tituwui nat
kubi. 3 Na Bulus npitirino aca ataa ulaku, bara
npuu nle, kubuni nuzu ku kantilaghe ucara. 4 Na
anan kipine nyene finawa kushoe ncaran Bulus,
iworo atimme, “Unit ulele fa unan molsu na nit
ari na a surto na nya kuli, na ne na kidegene
nsuunghe a taa ulai ba.” 5 Ama a zalina finawe
na nya nla na imon nseeghe ba. 6 Iwa din caa
iyene ukonu kidowo kikang nkifoghe nworu
itene udiu me libi, ama na I dandauna na iyene
imon nseghe ba, ikpilya nibinei mine iworo
ame unan ncillari. 7 Nane ku popo kitene anen

waa duku an Go lidan kuli, nin lisa Bublius.
A sereari anin leo nin ghirik ayiri atat. 8 Uda
soo na upiu nin nyrzunu nkifo ucifin Bublius,
na Bulus ndoo kitine, ataa ghe nlira, atarda
ghe acara anin shino ninghe. 9 Nwufu ni le
imoonne, ngisin nanit lidan kuli alenge na iwa
di a cine ba daa kitime, a shino nin ghinu. 10
Anite tutung taa nari gongong nin likara. Kubi
koo natiwa din pitiru kutura ti nyaa, inaa nari
ile imon na dinin suu we. 11 Na tipui titat nkata,
tipiran nzirgin myen n Iskandariya kubi tituwui
lidan kuli, na ana koo nzirge waa di ibari. 12
Na ti tolon na nya kipin Sirakus, ti soo kikane
ayiri atot. 13 Ti nuzu kikane ti doo kipin kipin
Regiyom. Na lilirum kata, ufunu kadas fita,
na nya na yiri aba, ti doo nya kipin Putiyoli.
14 Kikane ti see long linuwana iyicilari ti soo
nanghinu udu ayiri kuzoor. Na nya na nere tiwa
dak Uroma. 15 Unuzu kikane linuwa na ilanza
ubeleng bite, daa piit ida se nari nkasaun Apiyos
nin na Danga atat. Na Balus nyene linuwana, a
godo Kutelle anin yira akara kibinei. 16 Kubi
koo nati pira Uroma, icino Bulus se ku a soo nin
litime nin ku soje na awa din yenjughe. 17 Na
ayiri atat nkata Bulus yicila anit nalimine ale
na iwadi anan buun na nya na Yahudawa. Na
ida ligowe, aworo ani, “Nuwana, ko nane na taa
imon ile na inanza atanda nan kaa bite ba, iwa
nakpai nafo kucin n Urshalima nacara na nan
Uroma. 18 Na itirini, usuu minere wa di iciini,
bara na iwa se imon woru imolui ba. 19 Ama na
Ayahudawa lirina kitene ni le imon na idinin
suu weba, utaayi nfo acara kitin Kaisar, ko nane
ne uwa soo fo ndin liru unanzang kitinen min
nin. 20 Bara ufo nacara ni, nwaa tirin nyene fi
nnin kuru liru nin fi. Bara uyinnu n Israila ntaa
inani na teri nin ninyan.” 21 Inun woro ghe,
“Na tina seru mayerte nnuzu Judiya nbelen fe
sa iworo nkan gbana bite na da woro sa ana
belin imong imon nanzan litife ba. 22 Ama ti
dinin suu tilanza kitife inyanghari ukpliliu fe
kiti na lele, bara na arik yiru uliru ulele di litife
koweari. 23 Na ice ghe lisi lirum, anit gbardang
daa kiti lisosin me A belin nani ulirue, anin kuru
a belle nani ubelen kilari Kutelle. A tenizine
nworu ase nibinei mine nbe len Yesu, nnuzu
ndukan Musa nin una nin liru nin nuu Kutelle,
ucizinu kuidinding udu kuleleng. 24 Among
mine wa yinin nin nile imon na abelle nani, na
among yinna ba. 25 Na iyinna nin natimine ba,
inyaa kubi koo na Bulus se mbelle ligbulang
lirum, “Uruhu Ulau wa liru gegeme na nya
unan liru nin nuu Kutelle udu an kaa mine. 26
Aworo, 'Can kiti nanit alele inin belin iworo,
“Na nyan lanzu ima lanzu, ama na iba yinnu ba;
na nyan yenju ima yenju, ama na iba yenu ba.
27 Kibinei na nit alele ntaa alalang. Atuf mine
nlanza nin timang ghe ba, itursu iyizi mine,
bara iwa yene nin niyizi mine, inin lanza nin
natuf mine, inintutung yinin nin nibinei mine,
inin kpilin, meng baa nin shiinu nin ghinu.”' 28
Bara nani, usoo uyinin ina tuu nin tuce nnuzu
Kutelle cin di Awurmi, tuting iba dinu atuf.” 29
Na ilanza ile imone, Ayahuduwa nyaa, na nyan
salin nyinnu na nya mine. 30 Na nya nakus
aba cip, Bulus soo na nya kilari me na awa kifo
adin biizu, anin seru ale vat na idaa kitime. 31
Awa din sun waazi kilari Kutelle anin dursuzo
ile imon nbelen Cikilari Yesu Kristi sa fiu. Na
umong wantinghe ba.

Roma

1 Paul kuchin Yisa Kirsti, na ina yichilagne
gono kadura, inin yisagne bara katuwa in
nliru nlai Kutelle. **2** Urika na awa tinari utai nan
nya nliru ulau kiti nanan kadurame. **3** kitenen
saune, na iwa marugne kuwunun Dauda, nan
nya kidowo. **4** Iwa woro ameh gono kutelleri
nnuzun fip mi lau, ninfitume nan nya kisek,
Yisa Chikilaribit Kirsti. **5** Bari ameh, tinaseru
ubollu Kutelle nwo tiso nono kadura meh, nin
dortun nliru meh, nan nya inyinnu sa uyenu,
vat inyi, bara lisameh. **6** Nan nya nipinpin
inyee, anung wang ina yichala minu nan nya
Yisa Kirsti. **7** Vat mine na indin Romawa, anan
kinayi Kutelle, tutun nin nale na iwayichila
ani iso anit alau; ubollu Kutelle kitimine, nin
lisosin liman nnuzu kiti Kutelle nin Chikilari bit
Yisa Kirsti. **8** Inchizina nin godoh Kutelle bari
Yisa Kirsti kitemine vat, bara ubellun inyinnun
sa uyenu mine di vat inyi. **9** Kutelleri iyizi
in mbani, ulena indigne katuwa nan nya nfip
micine nin, nan nya nliru nlai ngonome, na
ndin bellu ubelen minegne kolomeliri. **10** ko
inshi nan nya nliranin, indin tiru kolomelibau
ndunimalin inse unuzu gegeme nene, nan nyan
inyinnun Kutelle ndak kitimine. **11** Aye di nwo
inyene munu, nnan filin munu ufillun nfip
michine, ntimunu iti agang, **12** nnan naminu
likara na kolon nan nya mine, nan nya inyinnu
sa uyenu kogha mine, nin unag. **13** Nene na
ayedi iso sa uyinnun wo nworsu nuwana, aye
din ndak kitimine, inale asa inazai mu, nenere
bara nnanse iburi nan nya mine nafo na iwadi
nan nya na wurmi. vat **14** Meng unan rewari,
kiti Nawurmi nin nanan nmin ndas, vat anit
alalan nin najiji. **15** Bara meng, inkyle litinin
nbelluminu nlirun nlai anug na idin Rome. **16**
Yenen, na meng din lanzu inchin nliru nlaiba,
bara likara Kutelleri udun ntuchun kogha na
ayinna sa uyenu, inchizinu nin na Yahudawa
udu nawurmi. **17** In nan nyere udiru kulapi
Kutelle wa pun libau inyinnu sa uyenu udu
uyinnun sa uyenu, nafo na idin nya niyerte,
"Anan diru kulapi mati ulai libau inyinnu sa
uyenu." **18** Tinanayi Kutelle wa pun kidowo
nnuzu kitenekani, kiti nanan sali feu Kutelle
nin na nit anan kulapi, arikana bara kulapi
ina cheu kidegen. **19** bara ile imon na idi kiti
Kutelle idi kana in yenju mine, Kutelleri na
pun nani nkanan inyenjee. **20** Imon irikana idi
yenjeba kitime, idi kanan uworsu kubi makeke
inyi, na uyine wa dak kiti nimon irika na ana
ke, wati nan nya likara me sa sa ligan nin yenju
nimon makekeme, inan senani sa udiru nimon
bellu. **(aïdios g126)** **21** Bari dai iyiru ubelle Kutelle,
na ina ghantigne nafo Kutelleba, na ina nigne
ugodoba, inin ta alalan nan nya kpiluzu mine,
nibinayin mine siro. **22** Npilu natimine au idi jiji
inin ta alala. **23** Iwasu kusere ghantinu Kutelle
sa unanu, nin yenju nimon na nit asirne in
nanu, ayin, inawan ntene nabunu ananas, nin
nimon inwunu liburi. **24** Bara nani Kutelle wa ni
ani ndu ntok nibinayi nin dirun lau mine, bara
nidowo mine se udirun ghantinu nan nya mine,
25 inun na inasu kusere kidegen Kutelle nin
kinu, inayita achin makeke isuna unan kewe
ule na adi ninmari sa ligan usonani. **(aiōn g165)** **26**
Baranani; Kutelle na nakpa ani ndu kiti nimon
dirun ghantinu, nin sun lantizu mang mine,
awani mine dinsuzu kusere nimon makeke
Kutelle nin ninnimon makeke na nit asirne.
27 Nanere wang, nalilime mine nchino katuwa
Kutelle mine nin nawani, inanin din jujuzu
atimine nin ntok nati, nalilime din suzu nin
nalilime imon irika na iwansu nin nawani, awani
wang in suzu nemon irika na iwasu nin nalilime
inun ani din suze nin nawani, inun ani din sesu
kusere nalapi mine chot libau nwulu mine. **28**
Nanita na inun yina nin Kutelle nan nyan nyinu
mineba, Amile na sun nani nan nya nibinayi
ni fang, isu imon irika na idi chaut ba. **29** Vat
mine nkulo nin dirun suzu nimon ichine, likara
linanza, uchisunizi, ukpilizu unanzan, inani
nin kulun nin liyarin, kimolo, ivira, karusuzo,
uminu kibinayi kinannazan. **30** Idinin kubellum,
unanzulisa, anan nari Kutelle, anan nnung,
nin lanzu nin natimine, anan fofigiri, anan
nutuzunu nimon inanzan, anan salin lanzu
nliru ale na imachani. **31** Na idinin yiruba; na
umon wasa ayina nin ghunuba, sa ulantizun
mang ni mon ichine, sa nkune kune. **32** Idinin
yiru nile mon na Kutelle, inyinamun, au ale na
idin suzu nile imon na Kutelle narimu chau iku,
inale na idinsuzu nimonere chas ba, iyinna nin
nale na idin suzai.

2 Bara nani idimun nimon inbellu ba, anugne
anit, anung anan wusu nliru, imon irika na
iwuso kitenen nmon, asa imusuzu natimine.
Anugne na idinsu katuwan nwusuze anug wang

din su imone. 2 Arik nani tiyiru uwusuzu
Kutelle kidenere, asa deu kitene nale na idin
suzu imon ine. 3 Yene ilaimone, anung anit,
ale na idin wusuzu among anan suzu nimon
inanza anung din suze, ima chum ikata usuzu
Kutelle? 4 Sa anung din kpilizu imon ichine
me chigilin, umolu kubi nin wusuzume, ayi
asheume, na anuung yiru imon ichine me
din wunu minu uchin dun deu nabunu meh
ba? 5 Nani tutun, bara gbasminere nin salin
ndisu nabunu nibinayi mine, idin chisu atimine
tinannayi Kutelle liri tinannayi, lirin puzunu
nimon ichine mawusuzu Kutelle. 6 Amma
kurtunu kogha ku nin nilaimon na unite
nbatamun katuwame: 7 inung ale na kitenen
suzu nimon ichine sa ushizunu idin pizurun
zazunu, ningogon, a upizuru nimon in salin
nanuzu, ulai sa ligan. (aiōnios g166) 8 Ale tutun
na idin pizuru liti, na inari udort kiden, ima di
sa ulanzu feu Kutelle, natimine, tinanayi nin
nayi ananza ma dak, 9 liguburi nin neu, ma yitu
litin kogha na adin su imon inanzan, uchizunu
nin kuyahudawa udu kiti kuwurmi. 10 Harnani
uzazunu, ughantinu, nin lisosi limang ma dak
kitin kogha na adin su imon ichine, uchizunu
nin Kuyahudawa nin du kiti Kuwurmi. 11 Bari
nani, Kutelle din feru umong nbun nmong
ba, 12 Vat narika na ina tizu alapi sa ushara,
vat arika na idintizu nalapi kitenen nshara
imasu ani uwusuzu nin shara. 13 Lanzan, na
anan lanzu nliru Kutelleri anan feu me ba,
arikana idin dortun nsharawere ma nuzu nan
nya tikanchi. 14 Adi Awurmi ale na idumun
nsharaba, idin dortu bari makeke Kutelle imon
irika na usharawen nbele, inung, udirun sharai
mine, usharawari natimine. 15 Nan nya nani,
idin dursu nita nirika na ni di nan nya niyerti
nin shara nna nibinayi mine; nan nya nibinayin
suzu nimon ichine nin ninanza ita iyizi nba
nang ghinu, tutun ukpilizumine ma kesunani,
sa unaza ani. 16 liri lirika na Kutelle masuzu
mawusu wusu nyeshizunu na nit, nafo na idin
nya lirun nlai Yisa Kirsti. 17 Asa udin yichu litife
Kuyahudawa, yerdine kidowon shara, su liburi
libo kitene Kutelle. 18 Yinno usumeh, ukuru
umala imon irika na idi ngan gan ninninin,
nafo na iwabelufi nan nya shara. 19 andi ureu
figiri nwo fe wang unan wunu naduwari udu
libau lichine, uso nkanan kiti na le na idin sirti,
20 unan kelu nale na idi alala, unan dursuzu
nnono, tutun unin dimun nan nya shara uyenju
inyiru nin kidegen. 21 Asa fe din dursuzu among
libauwe, udin dursuzu litife ba? Fena udin bellu
among yenje iwasuzu likiri, fe din suzu likire? 22
Fena uworo yenje iwasu ufunu, fe dinsun fune?
Fena udin lanzu infachak inchil, fe din nwo
nitin chille? 23 Fena udinin na ayi abo nin shara
Kutelle, fedin nanzu lisame kitene kugbas fe?
24 Yene "lisa Kutelle nnana nan nya Nawurmi
bara fe," nafo na idin nya niyerte. 25 Bara ubo
nono na minu ulinbun asa idin dortun shara,
nani tutu adi idin nazu nshara Kutelle, ubomine
nso nafo udirun nbo. 26 Andi ameh unan nan
dirun nbowe din dortu sharawe, na udirun
bome so nso ubowa une ba? 27 Na ameh urika
na bara kumat me di sa ubo, andi a kulo udortu
sharame, suminu mawusu wusu, arika na idi
nan nya niyerte inliru Kutelle anan nbo nin
nanzu sharaba? 28 Bara na ame Kuyahudawari
ba nan nya yenju ndas; tutun na ame nbowariba
urika na udin nan nya kidowoba. 29 Ameh
Kuyahudawari urika na adi nya kibinayi, tutun
ubo uchine unere nya kibinayi, nan nya nfip
michine, na nya kidowoba. U zazuna nale anit
din dasu kiti Kutelleri na anit asireba.

3 Tutun iyari Ayahudawe na se? iyagnari tutun
nmari nbowe? 2 imone di gwardan kokome
kusari. inchizune, iwayini nin ghnu ipuno ani
fiseri Kutelle. 3 Andi among Ayahudawa di sa
uyinu sa uyenu fa? Udirun nyinu mine mati
uliru Kutelle yita imon filluah? 4 Ko inyizi.
Bara nani wang, na Kutelle yita unan kidegen,
adi kogha di unan kinu. Naafo na idi nya
niyerte, "ibayiru udi dert nan nya nagulang
inlirufe, tutun uyisin gegeme uda in wusu
wusu kidegen." 5 Andi udirun dortu nimon
ichine bit ndurso imon ichine Kutelle, tima
woru ongyang? Na Kutelle dinin dirun sunimon
ichine ba, ameh urika na adin puzunu tinanayi,
amereh? Indi su uliru nafo unit usirene. 6 Na
uwasonani. Bara nane, inyizari Kutelle, mawusu
kidegen inye? 7 Andi kidegen Kutelle nuzu nan
nya kinuni nan nya zazunu meh, inyagharita
idin wusuzue kidegen nafo unan kulapi? 8
Iyang ma wantinu iworo, nafo ubellubit kinu,
tiworo, tutun among na yinin tiworo "Na ti
su imon inan zan, bara imon ichine na dawa?
Uwusu kidegen kitene mine chau. 9 Iyaghari
tutun? Tidinin nimon bellua? Ko imon irum.
Bari arikin mal vuru Ayahudawa nin Nawurmi,
nwo idin nan nya nalapi, 10 Nafo na udin nan

nya niyerte, na unan fiwu Kutelle dikuba, na
warun dikuba. 11 Na umondiku na adinin yinuba
Na umonduku unan pizuru Kutelleba. 12 Vat
ina kpilin, vat inghnu so hem. Na umon duku
na adin su nimon gegemeba kayi! Nawasame
dukuba. 13 Asholushok mine pun fang nafo
nisek. Tilem so imon nrusuzu kiti. Timun niyii
di nakpah tinumine. 14 Tinumine kulun nin
nizogo nin gbagbai 15 Abunu mine din tizu mas
mas ngutuzunun nmii. 16 Umusuzu nin niu di
libau mine. 17 Na iyiru libau lisosin liman ba.
18 Na ulanzu feu Kutelle di niyizi mineba." 19
Nene tiyiru, vat imerika na ushara belle, nale na
idin nan nya shara, inan tursu tinu vat, tutun
vat uyi yita nin kwanu Kutelle. 20 Udinani bara
na kidowo mase inchine libau katuwa niyizi
sharaba. Bara nan nya sharawe uyinu kulapi da.
21 Nene vat nin dirun sharawe ngegeme Kutelle
puno kidowo, ushara nin nanan kadura Kutelle
inso iyizi inba, 22 usonani, ngegeme katuwa
Kutelle nan nya yinnu sa uyenu, nan nya Yisa
Kirsti vat kiti nale na iyinna. Na maferu feru
dukuba. 23 Bara vat nati alapi inani na dari kitin
ghantinu Kutelle, 24 ita chaut hennani kitenen
nbollu Kutelle nan nya kurtunu ulẹ na udin nan
nya Yisa Kirsti. 25 Bari urika na Kutellẹ natuu
Yisa Kirsti unan bolu ari nan nya yinu sa uyenu,
nan nya nmii mẹ: ana ni Kirsti ku bara apun
nchaut mẹ tutun nin shawu nalapi alẹ nawa
adi, bara ayi ashẹu me. 26 Vat nani wa yita bara
udursun ngegeme mẹ nan nya kokubẹ, anan
dursọ litime chaut, akuru aduro nwo amere
din tizu anit chaut vat nalẹ na idinin yinnu sa
uyenu nan nya Yisa. 27 Unin fofigiri ndẹ? Ẹ kala
unin. Kitene inyang? Kitene katwa? Nanare ba
kitene inyinnu sa uyenu machas. 28 Bari nani, ti
malzina nwo unit din sesu nchaut bari uyinnu
sa uyenu na katwa inshara dukuba. 29 Sa Kutellẹ
kun Nayahudawari machàs? Sa na amẹ Kutellẹ
Nawurmerẹ. wang ba? Aẹ, nin Nawurmẹ wang.
30 Andi Kutellẹ kurumari, ammati ubowe nan
nya yinnu sa uyenu nchaut. 31 Iyanghri ti din
bellẹ, ifilin usharawẹ bari uyinnu sa uyenwá?
Na nanni wayita ba. Nin nani ti miin usharawe.

4 Nene, Ibrahim uchifi bite nan nya kidowo
tibaworu ana se iyang? 2 Bari andi Ibrahim
wa se nin katwarik kidowo awa yitu nin nimon
fofigiri, tutun na nbun Kutellẹ ba. 3 Bari
iyanghri uliru Kutellẹ na bellin? "Ibrahim na
yinni ni liru Kutellẹ inalẹ wa batuzughne mu
feu Kutellẹ." 4 Nene urika na adi katwa, na
idin batuzughe mun nafo ubollu Kutellẹ ba,
ina din batuzughe mu nafo ulẹ na min urẹ. 5
Nani tutun kitin nlẹ na adin suzu katwẹ ba,
ame na yinna ni lẹ nadi nutuuzunu nchaut kiti
na lẹ na iyiru Kutellẹ ba, uyinnu sa uyenu me
ibata nafo feu Kutellẹ. 6 Dauda wa belli nmari
di litin nit ulẹ na Kutellẹ din batuzu feu mẹ
sa katwa. 7 A belle "anan nmareri alẹ na alapi
mins ina shawa mun, tutun alẹ na ina tursu
nani alapi mine. 8 Unan nmareri unit urika na
chikilari ma batuzu alapi me ba." 9 Nene mọ
nmarẹ idin bellu minin kiti nannan bowarẹ sa
vat nin nanna salin nbowe wang? Bari tiworo,
"uyinnu sa uyenun Ibrahim iwa bataghe mun
feu Kutellẹ." 10 Iyizari iwa nin bata? Kube na
Ibrahim wa dinin bowarẹ sa nin salin nbo?
Na iwa bataghe mun nan nya nbowari ba, iwa
bataghe nan nya salin nbo 11 Ibrahim wa seru
alama nbowe usoghe utinchara feu Kutellẹ na
awadimu adutu sa ubowe, bari anan so uchifin
vat n lẹ na iyinna, ko idin nan nya ndirun
bowari, inan bata nani feu Kutellẹ. 12 tutun anan
yita uchif nannan dak kitin nbowari machas
ba, ndu vat kiti nalẹ na idin chin nabunun
inyinnu uyenu inchifbite Ibrahim uyinnu sa
uyenu me na awadimun nan nya ndirun nbo.
13 Bari na nan nya sharawari ubellu Kutellẹ
wa kulo litin Ibrahime nin nisudume, au ima
so anan minu iyii, nan nya nani fiu Kutellẹn
iyinnu sa uyenu. 14 Bari andi alẹ na inuzu,
nshara din nan nya nannan serẹ, uyinnu sa
uyenu nso hemmari une, tutun ubellu Kutellẹ
nnana. 15 Bari usharawẹ din dasu nin tinanayi,
vat nin nani, kitẹ na ushara dukuba, na udirun
ndortun nshara duku wang ba. 16 Bari nani.
libau inyinnu sa uyenuwari, inan so libau nbolu
Kutellẹ, bara ubellu me nan yita vat nisudu.
Tutun ilẹ isudẹ na imayitu chas kiti nalẹ na
iyiru usharawaba, imayitu vat nin na lẹ na idin
nuzun yinu sa uyennun Ibrahim 17 (urika na adi
uchifbit vat, nafo na ina idi nya niyertẹ, "meng
natifi uchif nisudu gbardang"). Amẹ Ibrahim
wadi nbun lẹ na awayinin ninghe, Kutellẹri une,
urika na adin nizu ulai nalẹ na ikuzu, akuru
ayichila ilẹ imon na idiba imone yita. 18 Vat nin
yenju ndas, Ibrahim wayinin nin Kutellẹ iwo
aba yitu uchif nisudu gbardang, nafo na iwa
bellu "Alelẹ ma yitu isudu fẹ." 19 Na nan nya
ndiru nagan inyinnu sa uyenuba, Ibrahim wa
yau kidowo me kin kulari-awadi kupo nakus

akut likuru, tutun kiti kumatin Saraya wadi
kiku kubę. 20 Vat nin nani, bara ubellu Kutellę,
Ibrahim wa daudau nan nya indirun yinnu sa
uyenuba, awana kwii agaghari nan nya iyinnu
sa uyenu, nin liru Kutellę. 21 Awaynin vat imon
irika na Kutellę bellę, adinin nagan usuninin.
22 Bara nani iwakuru ibatizaghe mun nafo fiu
Kutellę. 23 Nene na iwa su iyertę nwọ ibatizaghe
mugha usame nimon ichineba, 24 Vat nin gherik
wang, nya narika na ima batuzu, arikę na tiyina
nin lę na a fiya Yisa chikilaribit nan nya kul. 25
Yisa dana iwa nakpaghe bara alapi ikuru ifiyghe
bari akusu ari.

5 Andi iwa kusu ari bari uyinnu sa uyenu ari,
tidin nin lisosin limang nin Kutellę nan nya
chikaribit Yisa Kirsti. 2 Nan nya mę, tidinnin
libau bari uyinnu sa uyenu ndu kitin nbollu mę
na tiyisin ku. Tidin lanzu nmang nan nya nagan
ghantinu Kutellę. 3 Na ilelę chasba, tikuru tidin
lanzu nmang nan nya niwę na tidying, bari
tiyiru uniwę din machu ayi akone. 4 Ayi aklne
macha useru, useru macha likara kibinayi. 5 Na
likara kibinayi din dasu nin lanzun ichinba, bara
kinayi Kutellę wa tinari nan nya nibinayibit nan
nya nfip mi lau, na iwani ari. 6 Bari vat wadi sa
kayiri, kubi kuchinerę Kirstiwa ku bara anan
ndiru Kutellę. 7 Bari imone dinin konu kan
iworo umon ma ku bari unan fiwu Kutellę. Andi
umon ma yinnu aku wang, ama yinnu bari anit
achine. 8 Vat nani Kutellę wa punari kinnayi
mę, bari tiwa yita anan kulapi Kirsti ku bari
arik. 9 Nene wang dana ikusunari lau nan nya
nmii mę, timase utuchu nan nyę kiti tinannayi
Kutellę. 10 Andi arik natiwadi annan ivira, iwa
kelę ari nin Kutelle nan nya. nsaunę, gbardang
kan, kimalin kelę imanin tuchu ari nan nya nlai
mę. 11 Na nani chas ba, ayibit kuru apugun nan
nya Kutellę Chikilaribit Yisa Kirsti, na kitemerę,
nene tise ulę ukelę 12 Bari nani, libau wasemeri
kulapi wa piru uyii, nan nya nani ukul pira
libau kulapi. Ukul nin dofino liti na nit asire
vat, vat narika na ina ti alapi. 13 Bari kimalin
shara, kulapi wadin iyi, na iwadin batuzu kulapi
kitena ushara wa dukuba. 14 Vat nani, uku wasu
tigoh inchizunnu Adamu udu kubin Musa, vat
udu kiti nalę na iwasu kulapi nafo aAdamu
ba ndirun lanzu liru, na amerę wadi kuyoli
nlę namadakę. 15 Vat ninnani, uni Kutellę nin
patilunun shara di arume ba. Bari andi kitenen
patilunun shara nwasame ukul na piru uyi litin
kogha, nanerę wang gbardan ubollu Kutellę a
unimę libau nbollu Kutellę wadak kitin wasame,
Yisa Kirsti duku gbardan litin kogha. 16 Bari
unę, na umasin nin le na awati kulape ba.
Bara nchara urum, ushara innazu wa piru bari
upatilinun sharan wasame: inchara nba tutun
uni Kutellę ni kusu kulapi wadak kimal nalapi
gbardan. 17 Andi bara kulapin wasame, ukul
di tigo nan nya wasame, gbardan nani alę na
isere ubollu Kutellę a unimę nan nya fiu mę,
di tigo nan nya inlai wasamę, Yisa Kirsti. 18
Usonani kitin wasame, upatilinun shara vat
nanit napiru unanu, nanere wang, bara katwa
kachine karum ukusu nalapi ndu inlai wa piru
liti nanit vat. 19 Bara kitin ndiru lanzu nliru
wasame gbardang wa so anan nalapi, nanere
wang kitin lanzu nlirun wasame gbardan nase
fiu Kutellę. 20 Nani vat, usharawę nadak bari
upatilinę nan yita gbardang. 21 Nane di bara
asa kulapi di tigoh nan nya kul, nanere wang
ubollu Kutellę ma su tigo nan nya fiu mę ndu
nlai nan nya Yisa Kirsti Chikilari bit. (aiōnios g166)

6 I yaghari tima bellu? tili ubun in su na lapi
bara ubolu Kutellę tinan gbardang ghe? 2
nauwa sonanin ba. Arik a lena tinna kuzu nin
nidowo na lapi? 3 Naiyiru oh ingbradang na
le na ina ubaptisma nami ligowe ni kristi Yisu
iwa suminuubatisma nani udu ulai ba? 4 I wa
kassu nari ninghe kuh in baptisma nannyan
ku, nafor na iwa fiya kirsti nanere arik wang
ma chinu nan nyan in lai upese, 5 timunuati
nin ghe nafo nin kulme tima kuru timunu ati
nin ghe nin fitu me. 6 Tiyeru nene iwa bana
kidowo bite nin ghe barn, inan molo kinanzang
kin kulapi 7 Ulena aku aso unan sali kulapi kiti
kulapi. 8 Asa tiku nin Kirsti, tiyinna ti ma kuru
tiso ligowe nin ghe. 9 Ti yiru anfiya kisti ku
nan nya kissek tutung na aduu nan nya nan
kul ba. Naukul du nin likara kitime ba 10 Bara
ukule na awaku kiti kulapi, awa ku urumari
chas bara vat titun ulai na adimun asosin bara
Kutellę-ari. 11 Anun wang; yiran ayimine anan
kul kulapi in lon likot anan lai kite Kutellę nin
Kirsti Yisa. 12 Bara nanin niwa yinin kulapi
nodin nidowo mine nin kul ba bara iwa yinin
nin ntok kidowo 13 Ni wa ni niti niti dowo mine
kiti kulapi iso imongkata kulap, ba anun Kutellę
nidowo min, nafo ana nuzu nannya niti niti
ulam bara Kutell. 14 Ni wa yinin alapi se likara
kitene mine ba, bar na anun du sa in kana, na ti

di nan nyan duka ba bara ti di nan nyan mbolu
Kutellẹ. 15 Anin iyang? tili ubu n nin na lapi
bara na ti du nan nyan duka ba barna ti di nan
nyan mbolu Kutellẹ? Na uwa so nanib. 16 Na
iyiru ule na i nakpa atimine, nan nya lichin
in lanzu in liru iso achin in le na idin lanzu
ulirume sakulapi udu uku, sa ulanzu inliru udu
anan sali na lapia? 17 Vat nani liburi libo kiti
Kutellẹ, I wa di achin kulap, ina nin yinna nin
nibinai udursuzu kiti kanga na ina ni minu. 18
Ina nutun munu nan nya tikanchi kulapi, ina ni
so achin fiwu Kutellẹ. 19Indin su uliru nafo unit
nin sali likara nidowomine. Nafo na ina nidowo
mine nafo achin lisosin linanzang linanzan.
Nene nakpan nitiniti nidowo mine nafo achin
infiwu Kutellẹ nan nya lisosin limang. 19 kubi
kona iwadi achin kulafi na iwa di nan nya na
nit alauba. 20 Ku yapin kunatari iwa dumun
kube nan nya nimon ile na ne nene idin lanzu
inchin muna? 21 Bara kumat ni leli uwonne vat
ukulari 22 Nafo nene na na inan nutun munu
tikanchi kulapi inanin so achin Kutelle, nono
kumat mine in so nin lau tutun imalin mine
ulai sa ligan. (aiōnios g166) 23 Bara kusere kulapi
ukullari titun ufillu kibinai Kutellẹ ulai sa ligan
nan nya kitin Kirsti Yisa chikilari bite (aiōnios
g166)

7 Sana iyiru ba linuana [in din liru nin na nit
ale na yiru uduka] bara uduka din dortu nin
nit nan nya na yirin in lai me? 2 Ame uwani ni
luma a terin nin lesse nan nya nisilin niluma
ywase ulesse nnku, abuntu nannya ni silin ni
luma. 3 Bara nan, nan nya kubi ko na ulsse di nin
lai asa anuzu asu iluma nin mong ima yichi ghe
ukilak. Asa ulesse nku anuzu ni silin nilumea na
du ikilaki asa su ilumama nin mong uni. 4 Bara
nanere nwa na nin i wa ti munu anan kul bar
uduka nan nyan Kirst, bara ina dofuzonu ligowe
nin nin nat, bara ame, naiwafiya ghe nan nya
nan ku, bara bara nan macha nono fiu Kutelle. 5
Kube na ti wadi nakidowo wanuzu kamang nan
nya niti niti nidowo bite. In nuzum duka bara
tinan nut tuno nono kul. 6 Nene ina nutun nari
nan nyan duk a tinani naku nan nyan in chn
bite na ti wa kif, bara ti nan su kata kapese nan
nya in fip Kutelle, na nan nya in chin ukuse ba.
7 Ani iyari tima belle nene? Ani uduk kulapiari
litime? Na uwa so nanin b. Vat nin nan, na
inwa na yinin kulapi ba, sasana uduka b. Na
inwa yiru iyiru iyari kunaniyizi sasa na uduke
na bellin b, “Naubasu kunaniyizi ba,” 8 Tutun
kulapi nayiru kubi nan nya in duka unare na
dak nin vat intok kulapi nan nya nin. Tutun
andi na Uduka di ba kulapin nkul 9 so uurum in
wa yita nin bai sa Uduka ne uduka dak kulapi
koni na kuru kurun fita iminaku 10 Uduka na
una din wori ubani ulai unin na da nin kul. 11
Kulapi na yiru kubi nan nyan Uduka kurusuzu,
nkoni na molii kitenen uduke. 12 Nani ushara di
lau a uduka lau imon ichine nin chau. So urum
in wa yita nin lai sa uduka, nene na uduka na
da, kulapi koni na kuru ku fita immini nak, 13
Nni nene imon ichine isoyi ukulla? Na nani b.
Nani kulapi, bara in durso kulapi ari sai nan
nyan ni mon igegeme. uni na dai nin kul bara
nan nya induka kulapi na na nnzu kamang. 14
Bara tiyiru o Usharawe di nin fip kutelle, vat
nanin in di na kidow. Ina lewi udu lichi nan
nya, kulapi. 15 Bara iwon ile na idin suzuna in
yirub. Imon ile na indi nin sun su. Na in nare
indun sue ba imon ile nain nari inare indin sue.
16 Bara nani andi in din su iwon ile na in dimin
suwe b. Men yinni nin woru ushara chau. 17
Bara nani na mere din suzu ininb, kulape na
kudi in nan nya nigher. 18 Bara nanin men nan
nya kidowo nigh, na imon ichine duku b, bara
usuu ni mon ichine di nmi vat nani na in wasa
su ba. 19 Bara imon ichine ile na in dinin su
in s, indin su b, nani imon inanzang ile na in
di nin suwa ba inere in din su. 20 Nene asan
insuimon ile na indi nin su b, to nanere nane
din in sue b, vat nane kulere na kudi nan nya
nighe. 21 In se nan nya ime likara lichine in
di nin sun in su imon ichin, vat nanin imon
inanzanghari di in me. 22 In di nin liburi libo
nin shara Kutelle bara uni ule na adi nan nya
ni. 23 Mmini yene umon uka'idari ugan di niti
niti kidowo nighe udi likum nin ukai'da upeseh
nan nya kibinai nighe aminin yirai kuchin bara
ukai'da kulapi ule udi niti niti nidowo nighe. 24
Ki kimong nameng! Ghari ba tuchu menku nan
nya kidawo nkul? 25 Liburi libo kiti Kutelle bara
Kirsti Yisa Chikila bit. Bara nani meng litini ghe
in lon li kot mmaa dortu Ushara Kutell, in lon li
kot tutung indortu uka'ida kulapi nin kidowo.

8 Nene na uchan ukul diku ba, kiti nale na
idi nan nya Kirsti Yisa. 2 Bara uka'ida infip
Kutelle unlai nan nya in kirsti Yisa na nutuni
fong in kai'da kulapi nin kul. 3 Imon ile na
ushara wa yinin usue ba bara na uwadi nin

likara ba nan nya kidaw, Kutelle nasu: iwa tu
Gono me nin in nit usirne unan kulapi ayiru
kiti kulapibit. amini nati kida wo kulapi inkul di
in cha nku. 4 Awa su nani bara imon pizire nan
nya insharawe nan kulo nan nya bite arik ale na
uchinbite di na kidawo ba udi nan nya Infip Nnu
Kutelle. 5 Ale na idin chin nan nya kidowo din
chisu nibinai mine nimon kidawo, ale na idin
chinu nan nya Ifip Nnu Kutelle din chisu nibinai
mine kiti nimon in Ifip KUtell. 6 Bara ufo liti
kidawo ukullari, a ufo liti kidowo liaison, 7 bara
ufo liti di nin ni vira nin Kutell, bara na a yinna
nin usharia Kutell, awasa a yinno usue ba. 8 Ale
na indi na nidawo na idi nin woru ipo Kutetelle
ayi b. 9 . Nani tutung, na idi na nidowob. Idinan
Infip Kutelle andi kindegenere Ifip Kutelle di
nan nya mine. Andi na umon di nin Fip Kirsti
ba na ame un mereba. 10 Andi Kirti di nan nya
mine in long li kot kidowa maso kin kul bara
kulapi in lon likot tutung Ifip Kutelle ulaiyari
bara uchinu dert. 11 Andi infippin le na awa fi
Yisa ku nan nya kissek di inf. Ame ule na wa
fiya Kirsti ku nan nya kul ma kuri ani nidowon
kul mine ulai bara ame ule na adi adi nan nya
mine. 12 Bara nanin linuana arik ana tire wari
na ti ni nidowo b, na tiwa su lissosin nidowo
ba. 13 Bara nanin asa udi nan nya kidawo udi
bellen kuarun. Asa uku nan nya Ifip Nnu Kutelle
kidowo nin kate me uma ti ula. 14 Bara vat in
gbardang na le na Infip Kutelle din dursuzu
nani uchin inun nono Kutelleari. 15 Bara na i
na seru infip lichin na ima lanzu fiub, ina seru
infip in wru i so unit urum uneren ta tidin
yichu"Abba Baba 16 Ifip Kutelle litime nin min
bit infippe yinna arike nono Kutelleari. 17 Andi
non, tutun anan li ugad, ugadue un Kutelle in
kon ku sari a anangadu nin kristi tutun mmon
uchara. Andi tutung tiniyo kan nin gh, nanere
tutun tima se uzazunu nin ghe ligowe. 18 Uyenu
nin uniyu bite nin ko kube nee na udurum in
gbardang in ghentinu ule na ima dursu nari
ba. 19 Uchiwu nibinnai kang na makeke din
cha idursu nani inin nono Kutelleari. 20 I wa
toltin in gongon udu invon ihe, sa usu mine,
bara usu in le na amaerie na ti nani 21 Bara
makeke we atiminene ime nutuno nani nan
nya lichin linanzang udipiru lisosin ligongong
lin nono Kutelle. 22 Bara tiyiru vat makeke di
lidurun nin kata nan nya nkunuligowe nene. 23
Na nane chas b, arik ma atibite ale na idi nin
nonon inchizno Infip Kutelle nan nya nati bite
tidin gbondulu, tidin in cha isere nar, ukurtunu
ni dowo bite. 24 Ina su nari Utuchu vat bara
uginnu ari. Uyinnu ule na idinyenju unin na
uyinnuariba. Nafo ghari in yinna nin ni mon ile
na adingenuju nene? 25 Bara asa na tiyino ni ni
mon ilena tisa yen, to tiba su uchawe nin na
yi asha. 26 Nan nya lirum, Innfip Kutelle wang
din buzunu nari nan nya lidarin bite. Bara nati
yiru yanda na timati inlirab, Ifip Kutelle nin
litme din su kata nan nya bite na nin gbondulu
ba. 27 Ale na adin yeju nibai bitayiru nibinai
Infip Kutelle. 28 Tiyiru ale na idi nin su Kutelle
adinesu kataka chine vat bara ichinn, ina yichila
nafo kpilizu me. 29 Bara alena na yarin ayinno,
ana mali uti usi lisossin nafo gono me bara
ana yita gono kin chizinu nan nan nyan nuana
gbardang. 30 Ale na tutung na amaqlu u feriu
ana yichila. Alena ana yichil, inua tutun kusu
lau. Ale na awa kusu, inighere ana zazin. 31 I
yaghari tima bellu nene kitene nile imone? Andi
Kutelle di nan arik ghari ba nari nari? 32 Ule na
ana nuzu nin Gono me ba a mini na ni kimin
bara vat bit, iyari ba wantin ghe na ana imon
vat? 33 Ghari ma dak nin karusuzu nan nya
imonrumn in feiu Kutelle? Kutelleari unon su
ushara. 34 Ghari ma kiti finu kulapi? Kirsti Yisa,
ule na a wak, ule na nan nya nimon vat ichine
i wa fiya ghe nan nya kulapi amini nasosin
nene in chara Kutell, amini din fo achara bara
arike? 35 Ghari makosu nari nin su Kristi?
liburi lisirne sa imgbagbai kidowo asa uniu
wasa kupogha sa lisisosin fiseri, sa uhasaria, sa
kuboong? 36 Nafo na nyertti di"Bara fewe idin
molsu nari ko lome liri ina yiru nari nato alkam
indi basu" 37 Nan nya vat nimon tikata kitin
linbun nan nya inlena na a durso nari usu. 38
Bara in kala udinrun yinnu na ukulba sa ulai sa
Amalaiku sa tigo sa imonmon na idi nene sa
imomong na idin chinu sanlonlikar, sa inzang,
39 sa inchomcho, sa imonmong na ina k, imo
yinu ukosu nari nin suKutell, ule na udi nan
nya Kirsti Yisa Chikilari bite.

9 Ndin bellu kidegen nan nya Kirsti, na in bellẹ
kinuba, ulamiri nighe in tayi iyizi nba nan
nya Nruhu Kutellẹ ulau. 2 Indi nin liburi lisire
kang nin konu in salin shizunu nan nya kibinayi
nighe. 3 Nafo meng litinighe in yita nin su in
ti litini unu in nana kitin kirsti bara nuana
ning, likura ning nya kidowo. 4 Inun na idi
Israila. Idi nin seru, nin zazunu, nin nisilin, nin

liru Kutellẹ, a likawali. 5 Inighari nin na chiff
nburnu minere Kirsti na dak nin toltinu nan
nya kidowo- Kirsti na amerẹ kitenen vat nimon,
unan nmari Kutellẹ sa lingan. Usonani. (aiōn g165)
6 Na uwaso nafo likawali Kutellẹ nso hem. Bara
na kogha na adi in Israila kidegen nere kunan
Israila. 7 Na tutung vat kuwunun Ibrahimari
di nonọ me ba. Kiti litin Ishaku timaso likura.
8 Usọ, nonọ na kidowo na nonọ Kutellẹri ba.
Uso nonọ likawali inugherẹ idin batuzani nonọ
likure. 9 Bara ulẹ ulirẹ unalikawali ari: '' Nin
ko kubẹ nma dak, nmani Saratu ku gọnọ.'' 10
Na ulelẹ chas ba, kimalin Rabika wanin nit
uwasamme, uchiff bite Ishakuw- 11 na iwadi isa
mara nonọ ba, ana isa ta imoimon i, hine sa
inanzang ba, inan woro ukpilizu kibinayi Kutellẹ
inbelen nferu me nan so nani, na bara kata
kidowo ba, unuzu kitin nlẹ na ana yichila. 12 Iwa
taba ubelinghe, ''Ukune mani ubenẹ tikunẹ.''
13 Udi nafo na iyerte di, ''Yakub adi kibinayi nin
Isuwa inari amẹ.'' 14 Iyari timabellu? Kutellẹ
dini dinongha? Na nani wa yitaba. Bara awa
bellin Musa ku au, 15 “Nma dursu ujinkai kitilẹ
na indi nin jinkai, Nkunekune kitilẹ na indi
nin nkunekune”. 16 Bara nani, na ule na ana
kibinayi ariba, a na ulẹ na asu uchumari ba,
bara Kutellẹ ari ulẹ na adurso ujinkai. 17 Uliru
Kutellẹ w bellin Firauna ku, Bara ma manufẹ rẹ
ina fiyafi, innanse indurso likara nighe litife,
Lisa nighe nan se upiru kowe nan nya inyẹ. 18
Bara nani, a dinij jinkai kitile na ata usu, kitin
le na ata usu tutun ataghe gbas. 19 Uma belli
nenge, ''Iyarin ta udin pizuru anit nin kulapi?
Ghari wasa asu umusu nighe? 20 Kai unit, saka
uyenu, fe ghari na uma kpanu Kutellẹ? Tiwin to
na ina ke ma bellu unan kewe, ''Iyari ta una keyi
nenẹ?'' 21 Ani na unan ke na melenghe wasa
akoso tiwin ti shife to ake kumeleng kuchine
mun, to tutun a ke nkon 'mun nanzang? 22 Andi
Kutellẹ, dinin su adurso tinanayi me, akuru ati
iyene likarame, awunno kubi nin shew kibinayi
me, bara anan da wese anan mizunu tinanayi
nibinayi mine. 23 Bara tinan yinnọ mgbardang
nkune kune kibinayime liti nalẹ na inin dinin
kune kune, ale nawa achiu bara a ghanti nani.
24 umunu arikẹ wang, nya nalẹ na ana yichila,
na nan nya nayahudawa chasba, umunu ingisin
tilem tileme vat. 25 Tutun nafo ubellu me in
Hosea: “Nma yichilu anit nin alẹ na iwadi anit
nin ba, nin nalẹ na indi kauna, bara na inwadi
kauna mine uworsuba. 26 Tutun umanin so
nenge, kiti ka na iwa yertin na anu anit nighari
ba, nene ima yichimunu nọnọ Kutellẹ lai.'' 27
Ishaya wa su kuchulu bara nonọn Israila, ''Andi
ingbardang in nonọ Israila masin licicin kurawa,
ingisinghari mase utuchu. 28 Bara Chikilari
ma su kata nin lirume nan nya iyi ulelẹ vat
na nin molu kubiba. 29 Nafo ubellu Ishaya na
awa bellin mun. “lndafo na Ugo Kutellẹ wa sun
nari ingisin nisudu ba, tiwaso nafo Usodom,
tutun tiwa lawu masin Ugomorah 30 Iyari tiba
ku tibellin? Awurmi na iwadi anan fiu Kutellẹ
ba, nene iso anan fiu Kutellẹ bara uyinnu sa
uyenu. 31 Inun Israila na iwa dofin ushara
nin fiu Kutellẹ, na iwa duru igan i. nin ba. 32
Iyang wantin? Bara na iwa pizuru nin yinnu sa
uyenuba, iwa piziru nin kata kidowo inani wa
tirọ litala intirzu. 33 Nafo na ina yertin, ''yenen
in na nonko kutala in tirzu nan nyan Zion a
kupara kulapi. Ule na ayinna mun na ama lanzu
inchin ba.''

10 Linuana, usu kibinayi nighe nin fọ nachara
nin kiti Kutellẹ, unare ise utuchu. 2 Meng
ta iyizin inba nati mine bara idi nin su isu kata
Kutellẹ, na dert nin liru Kutellẹ ba. 3 Na inin
di nin yiru Kutellẹ di nin lauba, ina nin na
pizuru inin se inlau natimine, na inun nani
atimine kiti infeu Kutellẹ litimẹ ba. 4 Bara Kirsti
amere ukulun duka fiu Kutellẹ udu vat innan
yinnu nin Kutellẹ. 5 Bara Musa na su iyertin
inbellẹn fiu Kutellẹ ule na udin dasu kitin duka:
“Unit ulẹ na su fiu Kutellẹ nan nya duka, basu
uchin nan nya nin.” 6 Bara fiu Kutellẹ ulẹ na
unuzu nan nya yinnu sa uyenu nworo ne, “Na
uwabelin nya kibinayife, 'ghari ma ghannu
kitenekani?' (bara anan toltinọ Kirsti ku kutin),
7 sa tutun, 'ghari ma piru na kisek?' (adi nutun
Kirsti ku adamun.)'' (Abyssos g12) 8 Au iyari ibelle?
''Ligbulaghe di susut ninfi, nan nya nnufe a
nya kibinayife.'' Ligbula in yinnu sa uyenu ari
une, na tina mo girzunẹ. 9 Bara asa ubelle
nin nufe Yisa Chikilari bitari, unin yinna nya
kibinayife au Kutellẹ. wa fiyaghe nan nya kul,
umase utuchu. 10 Bari unit di yinn fiu Kutellẹ
nin kibinayẹ ari, tutun nin nuwari asa uyinnu
intuchu. 11 Bara uliru Kutellẹ woro, “vat inlẹ na
ayinna ninghe na imatighe inchinba,” 12 Bara
na Ayahudawa di ugan, a Awurmi ugang ba.
Bara Chikilari urumerẹ di Chikilari vat, tutun
adi susut nin lẹ na ayichilaghe. 13 Vat inle na
ayichila lisa me ama se utuchu. 14 Inyizi ari

inin ma yichilu lisa lẹ na anu yinna ningheba? Tutun inyizi ari ima yinnu nin lẹ na isa lanza ulabari meba? Tutun inin ba lanzu inyizi ari sa unan bellun inliru Kutellẹ? 15 Tutun ima tiyizari ibellin uliru Kutellẹ s kadura? Nafo na ina yertin "Inyizi ari inchaut nabunu na nan bellu in liru umang nin nimon ichine!'' 16 Tutun na vatari na lanza ulirun inlai ye ba. Unare Ishaya wa woro, "Chikilari, ghari n yinnin nin kadura bite?'' 17 Bara nani, uyinnu sa uyennu din dasu kiti lanzu, tutun ulanzu ligbula Kirsti 18 Ameng tutun nworo, "Iwa lanza ba?" Eh!, nanere gbardang. "Liwoi mine na do vat inyẹ. Tutun agbula mine na piru vat ligan inyẹ" 19 Tutun, Nworo, "Na Israila na yiru ba?" Uchizunu Musa woro, "Meng ma nazu minu nibinayi nin kiti ka na Immyin mi dyawariba. Nin so immiyin sa uyinnu, Meng ba timinu ilanza ayi." 20 Ishaya nuzu kanang a belle, "Alẹ na ina pizurui ba ina sei. in na durọ litining kiti na lẹ na ina tiri tidina ning ba. 21 Kiti nan Israila abellẹ, "Ko kishi uchara ning yisin kiti nanit ale na idi gbas nin ale na inari.

11 a belle nani sa Kutelle wa nnari anit me? uwanya uso nani ba bara men wangnkuna Isiraila ri unuzu likura Ibrahim tutun lilem benjamin benjamin. 2 Kutelle wa nnari anit me b, ale na awadi ananyinu nani, sa lyiru imon ille na inyarta wa bellin litin kitin Iliya na awa sau kuhulu kiti Kutelle abara anan Israila? 3 Chikilari inna mollusu anit anan mbellu naufe ipucho tibagadife miyari chas nlawa tutun idin piziru nighe. 4 Kutellẹ wa tarda awaro: "nna chau litinighe nanilime amui kuzor alle na issa tumuno nin naluum mine kitin baale ba". 5 har nene re nnya ko kusa ufere mboullu Kutellẹ imon nggisin duk. 6 Vat nani andi barai ayii ubolluKutellẹ na bara katari ba andina nani ubollu Kutellẹ. di ubollu ba. 7 Iyarighari tutungha? imon ule na an Isirale wa piziru iwa se iniba nnan feeru Kuteelẹ wase ngisine ghas. 8 Ud nafo na inyerte wabellin "Kutellẹwa nii nani Ifipnnun me min nyisi na nyeju kiti ba nin atuf ansalin nlanzu uliru udak kitin mon" 9 Dauda woro nenghe "na kutebul mine sokutaru libarda litala ntirzu a usọ atunu" kitimine. 10 Naiyizi mine uwo isirọ bara i wayeje kiti ko kome mine tumun 11 Awa bellin nani "iwa utirzo bara disua idiuwa?" uwa uso nani ba bara nan naudisu mine watii uduchu daa na nan nan nsalin yiru Kutellẹ baraifea nanin ayinasu liyarin. 12 Andi uyi naseimon nachara diu mine uwalu mine umon nachara kiti nan ntanni nin malizin nacharaiworo use namon nachara. 13 Nene nin indin nliru nanghinu anan ntani kulle meng unan kadura na uda kiti nan ntanni Kutellẹ indin fọfigiri nin katanighe. 14 mmoti mba nanzu amon nibinai issua. lagann alle na idi amon mine se utuch. 15 An di unna rani alele unare ti tise umuni nati an nye '' Yagari useru mine ba ti uba so ulai ki nan kulle?'' 16 An di kumat ifarri adi lau na nere iyip ma, an tillin di lau, annere ti langgye ba yitu. pucu tilangye ina. 17 Iwadin woru i puco ton ti lang kuca, f, kucan zaitu kusho iwa shonfi na nya mine uba koswu nan gyinu mmari tiling tiling kuca zaintu, 18 yen je uwa fo figiri nin tilan gye. Asa uba fo figiri na fere nin tilang, na fe re ming ti langye ba, ama tilangyere min fi. 19 Uma/ uba nin woru, ''Ina n shono men ku nan nye.'' 20 Kidegen nere/ kiden nere! Bara usalin nni kibinai mine iwa pucu tilangye, nin nani uyisa nan nya yenu fe sa uyenu. Nu uwa ganti liti fe kan ba, lanza fiu. 21 Sasa na Kutelle wa sun tilang ti cine ba fe wang na awa sun fi ba. 22 Yenen nene, imon i cine irka na Kutelle na su. Nlong ikot urinjaya Kutenlle wa wunun ale na iwa dui, inlong likot urinjaya Kutelle na dak ati mine uni wa ti ayi a shaeu me, sasa na ni ba, fe wan iwa wernu i finlo. ` 23 Iwasena ituna nan nya salin yinnu ibashonminu nan nya iba shunmunu nann nya. Bara Kutellẹ nwa nya apirun minu nnan nyẹ. 24 fe wang iwa kalafi kiti kuchan nzaitu kusho, ko na litino me din nan nya kusho, ida munu fi nin kuchan nzaitun kilari, nafo na idin suzu belle anun na iyiru litinọ mine, ikuru ishominu kuwa. 25 Linuana na iwa so lọn ba, nin nimon liyeshi, bari iwa yita nin yinnu nin kpiluzu nati mine; Israila nase ngbas bat nan nya mine, se na inase ukulu nannan tanni Kutellẹ. 26 Nanere vat nan Israile base utuchu, nafo na ina yerti: "unantuchu ba nuzu nnan nyan Zion; aba kallu udiru kutelle kitin Yakub. 27 Likawali nigha lolẹ nan ghinu, nba kalu alapi mine." 28 Nlon likot nbellen nliru Kutellẹ, ina nari ani bara anun, nlon likot bara uferu Kutellẹ, anan suuwari barian ka mine. 29 Bara na Kutellẹ wasa akpiliya kibinai mẹ nan nya fillu nin yichilu me ba. 30 Nafo nin chizune ne na iwadi anan dortu Kutellẹ ba, ina se nkune kune Kutellẹ bara udortu me, 31 Nene

alẹ Ayahudawe iwa nari udortu Kutellẹ, iwa
first nani nkune kune nafo na ina durso minu
inung ma nene seru nkune kune. 32 Kutellẹ
na tursu kogha ku nin dirnun dortu me, bara
aduro in nkune kune kitin kogha. (eleēsē g1653) 33
Kakama, ncham cham nimon nachara inyiru
nin yinnu Ketellẹ! Ghari wasa a pizira nan nya
nsharamẹ, Tibau me katin likara inyinnu! 34
“Ghari yiru kibinayi in Chikilarẹ? Sa ghari udon
nkpiluzu in nliru me? 35 Sa ghari na burun ana
Kutellẹ imonimon, sa inan kpilla ina ghe?” 36
Bari kitimẹ, nin nan nya mẹ, a udu kitimẹre
imon di vat. Udu kitimẹ ngongọn so saligang.
Ussonani. (aiōn g165)

12 Nin nani, ndi kuchukulu kitimine linana
bara gbardang nkune kune Kutellẹ, nan
nidowo mine ugutunu mmii, imon seru kiti
Kutellẹ, bara unnere unni natimine kiti Kutellẹ,
nso katamine nan nya Nfip Kutellẹ. 2 Yenjen iwa
dofin lidu inyi ulelẹ, kpilan atimine iso apese
nan nya nibinayi mine, inan yinnọ imonirika na
idi ichine, inseru, nin chasarak nnufi Kutellẹ.
(aiōn g165) 3 In din bellu, bara ubollu Kutellẹ.
na iwani, bara umon nan nya mine wayiru
litime zikiki akata ligan lọ na ina cheghe ku:
Na ikpilza ukpilzu uchine, nafo na Kutellẹ na
fulọ kogha ku ligan chiu kibinayi in yinnu sa
uyenu me. 4 Nafo na niti niti di kidowo kirum,
vat niti nitẹ ko kame dumun katamẹ, 5 Nanere
tidi gbardang kidowo kirume nan nya Kirsti,
tidin gangang vat nin yitu arumẹ. 6 Bara na
kogha dimun da diume na ubollu Kutellẹ na
nighe. Andi uda diue fe ubellu nnu Kutellẹ'ri, na
usu dert nin ligang nimon na ina fuloghemun
nan nya inyinnu sa uyenu. 7 Andi uda diufe
usu nsu nanit katawari, na asu. Andi uda diu
fe udursuzu kitẹri, na a dursuzo. 8 Andi uda
diu fe unizu nanit likara kibinayari, niza ani:
Andi uda diu unizuari, nizafi tapp: Andi uda
diu fe uwunun nbunari, su seng. Andi uda diu
fe ulanzu nkune kuneri, su nin nayi abho. 9
Na ussu mine wanso unrusuzu liti ba. Nari
imon inanzan; minọ ilele na ichau. 10 Ubellẹ
nsu linuana, chiun ussu natimine na nibinayi;
nbellen ghantinu na kogha ni gwana me. 11
Nbellen kayiri, iwasu ku gwala ba; nbellen
nruhu, uyita mas mas; Nbellen Chikilari, su
kata me. 12 Nan nya nayi akone, su liburi liboọ;
nbellen nfizu nayi, nonkon nibinayi; nbellen
nlira, na iwachin ba. 13 Dan timunu achara
tibukatu na nan nsali kulapi, nan atimine anan
sesu namara. 14 Tan alẹ na idin nizu munu
uniu nmari; tizan nmanri na ulaana. 15 Sun
ayi abho nin nale na idi nayi abho gilan nin
nalẹ na idi kuchulu. 16 Sun lisosin limang nan
nanit vat. Iwaso anan kpilluzu nghantinu nati
tibau mine ba, seren anan toltunu nati. Iwa
yita jijin nan nya kpilluzu mine ba. 17 Yenjen
iwa tunu imon inanza nin nimon inanza. Sun
imon ichine kiti nanit vat. 18 Andi uba sonani,
son ligan likara mine mang nan nanit vat. 19
Yenjen iwa tunnu atiminemu, linuana, nan
tinanayi Kutellẹ libau. Iyerte na woro ''uttunu
unanighari; nba tunnu; ubellun inchikilari.'' 20
''Asa unan salin nsufe din lanzu kukpon, naghe
alii. Asa ayin kotoghe, naghe asonọ. Uwasu
nani, uma pitiringhe achalang nlari litime.'' 21
Na iwasun tinanzang lii likara mine ba, lewu
likara tinanzang nin gegeme.

13 Na kogha dortu uliru nago, na nton tigo
duku sa uyinnu Kutellẹ ba; Kutellẹ ameri
unan ni tigo. 2 Bara. nani ule na yasa tigo
ayasa Kutellẹ, tutun anan kiyasa tigo iba sunani
ushara. 3 Agọ na imon fiuwari ba kiti nanan
su nmon kine imon ufiu kiti nnanan sunimon
inanzang na aye difi ulanza fiu na nan tigo
ba? suu imon meichine ubase liruu kitime. 4
Ame kuching kulelle kitimine inanzang lanza
yi, na adin mmizinu liyop. hem naninb. Ame
kuchin. Kutellẹ ulena aba tunnu tinana na
kiti nlena adiṣu inlmon inanza. 5 Bara nani
ibasuu udurtun nlirun nliru na bara unanu
nayii Kutellẹ chas ba har nin lamiri wong. 6
Bara nani in bizu nah id ugandu wang. Inun
agowe achin Kutellẹ ari alle idin suil ille imone
kokome kubi. 7 Nan kọghaku ule imon na adin
dortu munu, ini anan mmyen ungandu mmyen
mine lazan fiu nslale na ibati ilanza fiu mine,
nghantinan anan nun ighanlin nani. 8 Na Iwa
min umon imonimon ba, yinan nin linuana. Ulẹ
na ayina nin na lisosin kopome akulo uduka. 9
Inna woro, “Na iwa nozo nan nawani nanit ba.
Na uwa molu unit ba. Na uwa su likiri ba. Na
uwa suu ivira ba. “tutun andi imon uduka duku,
vat umala nan nyanlẹ ulirẹ: “uba yinnu nin nan
kupo nafo litife.” 10 Na uyinnu nya uta ulanza
unan kupofe ukul ba. Bara nani, uyinnu nso
likulun indukari. 11 Bara nani, kubin daduru,
kubiko na kogha ma fitu nmoro. Nene utuchu
bite nda susut nanghrik ukati. kubi kone na

tiwa burun serun nlirẹ. 12 Kitik ndo piit, kiti
nan na shanta. Bara nani na tifilin imon nsirti,
tishon imon likum nkanang. 13 Na ti chinu dert,
nafo nin lirin, na in nan nya nkpehirzunu sa
usọ nadadu ahemhem, na nin halin zina sa nan
nya kunanizi kunanza, nin kubun kunanza sa
inshina. 14 Bara nani tan Chikilari Yisa Kristi,
na iwa pun kuna niyizi nadadu kidowo ba.

14 Serre ule na uyinu sa uyenume dinin likara
kitime ba nene na uwa su usharia kitine
matiru tiru ba. 2 Nlong likok umon din din
manlikara kibinai nworo awanya alleu kome
imon nlong likok tutun, unan ndiru likara
nibinai ma lie titene cha. 3 Na we na adin lii
imon vat na awa yenje nfai inlle na adin lii ba
tutun ule na adinlii adadu vat ba na awasu anan
nlii vate usharia b, bqra Kutellẹ na saru ghe.
4 Fee nghari fwe na su kuchin umon ushariya
msun nchikilarari sa yinsiku sa adeu amma
tighe a yisinu bara Kutellẹ ba tigheayinsin. 5
Nlong likot umon nyiira nlonliri katin nlong
nonlikot umon nyira ayiri vat arummere na
koghasu uyinu nin kibinai me. 6 Ulle na ayinna
nin nlonliri ayinanmu bara Kutellẹ ar, ulle na
alewo imonli vat Kutellẹ imonli vat bara Kutellẹ
na anari aleo anari nlii bara chikilari asa duro
Kutellẹ libulibo. 7 Van ghirike na umon nsosin
bara litime batutun na umon din nku bara
litime ba. 8 Assa tidin lai bara chikilari. Andi
tiku tidin nkuzu bara chikilarlari. sa ulai sa
ukul arik anit Nchikilariari. 9 Bara ule imonere
Kristi wa ku, afita tutun anaso Chikilari nan
nkul nin na. nanla. 10 fe iyanghari ta udin
nsharatu gwanafine? afe yangharin ta udin
yenj headline fai? vat bite tibayisuni nbun kukii
ishara Kutellẹ. 11 Nafo na ina nyertu “bara na
in dinin lai”. ubellu Kutellẹ,”kitinighe kolome
lilung ba tumun, kolome ililem basu liru Kutellẹ
“. 12 Bara nani kogha nan nya bita bani kibatiza
nadadu me ubun Kutellẹ. 13 Nene na tiwa lawa
insu nati ushara ba, na tiworo n, na umong
wa chio gwana litala intiru sa barda gwane. 14
Bar iyiru chikilari Yisa na risi, na imomon nani
litimeb, sai ulle na ayiri nin nani, kitime nanin.
15 andi bara imonlife ayin gwana nan, na udin
chinu nan nya su tutun na uwanaza kibanai le
na Kristi na ku bara ame ninnimonlib. 16 Na
uwa yinin kata kachine fe ka so umon imon
liyakkiti ba. 17 Na ubellen nimonli nin nimon
nso unere di kila. tigoKutellẹ b, ama ubelen
sali kulap, lissosin lita, nin liburilibo nan nya
Ifip Nnu Kutell. 18 Ullena din su chikilari bite
kata nan nya kamin ame se useru kiti Kutellẹ
ninyinu nanit. 19 Nane re dantidofin imon ile
na iba ti tiso tap nin nimong ele ibatari ti yissi.
20 Yenghe iwa nan kata Kutellẹ bara imonli.
Imone vat di la, tutun unanin kitin ille na adin
li umon ile na idin tizu tirzu. 21 Uchaun na uwa
lii inawa, sa ti sọ intoro ba sa ilemon na iba ti
gwafine di. 22 Alle al'adue na udumon mino
anin kitife nin Kuttellẹ. Unan nmariari ulle na
ayira litime nan nya ni le mon na iyinamuba.
23 Ulena aleu sauyinnu nin litime adincha ukul
bara na udi uyinnu sa uyenu b, vat ilemon na
inuzu kiti yinu sa uyenu ba kulapiari.

15 Nene arik alẹ na ti dinin nakara ti tizu
ayi asheu nin na lẹ n. .. kayiri, ana tiwa
ni atibite ulanzun nmang ba. 2 Na ko uyemẹ
bite poa unan kupome liburi nan nya nimon
ile na idi ichine, unan taghe akuno. 3 Bara
amẹ Kirsti wang na awani litime ulanzu nmang
ba: unin so nafo na ina yertin.'' Tizogo na le
na iwa zoguzo minu na diyu litining''. 4 Bara
vat nimon irika na iwa yertu, iwa yertu inin
bara udursuzu kiti bitari, nworu nan nya ikune
kunebit tinan se likara nibinayi nin liru Kutellẹ
tinanse uyinnu mun 5 Nene imoneti Kutellẹ
Kibinayi kisheu nin likara kibinayẹ yinin minu
use nibinayi nirumẹ vat nafo usun Kirsti Yisa, 6
bara inan so minu vat mine nin kibinayi kirum
inan su liru Kutellẹ uchifin Chikilari bit Yisa
Kirsti nin liwoi lirum. 7 Uso nani yinnan nin
natiminẹ, nafo namẹ Kirsti naserumunu nan
nya liru Kutellẹ. 8 Meng woro inati Yisa ku
aso ku, hin na lẹ na ina bassuni ijah inyisunu
kidegen Kutellẹ, bara anan kulo likawali iwani
achifmine, 9 bara awurmi nan su liru Kutellẹ bai
insheu mẹ. Imone di nafo na ina yerti, ''Meng
masu lirufe nan nya Nawurmi inkuru in inti avu
liru lisafe'' 10 Tutun iworo, '' sun liburi libo,
anung Awurmi, ligowe nan na nit mẹ.'' 11 Nene
tutun, '' sun liru Chikilarẹ, vat mine Awurmi: na
anit vat suliru mẹ.'' 12 Tutun Ishaya na bellin,
'' Litinọ Jesse ma yituku, ameh na amafitu
asu tigo kitene na Wurmi amere Awurmi ma
yinnu ninghe.'' 13 Na Kutellẹ likara nibinayi
kulo minu nin nayi abo Lisosin limang bara
uyinnu, inan kuno nan nya nagang nibinayi,
nin likara Infip mi Lau. 14 Meng litinighe nkuru
inyinna bara anughe, nanani, bara tutun anighe

atimine ise ukulu nan nya inchine, ikulọnin
yiru vat, tutun ise ughantinu nati. 15 Idimunu
niyerti ilelẹ nan nya likara kibinayi nimon
imon gbardan kitimine na ayidi inlizin munu
tutun, bara ufillu indadiu nighe kiti Kutellẹ. 16
Inan so kuchin Kirsti Yisa ulẹ na inatu udu kiti
Nawurmi, inakpai nafo unan katwa kalau nlirun
tuchu Kutellẹ, bara imon infillu Nawurmi se
useru, inin so imon nkusu na Infip mi Lauwẹ
masu katwamun. 17 Ufofigiri nighe nso nin
Kirsti Yisa kusari vat nimon ilẹ na idi in Kutellẹ.
18 Bara na wasa in belle ko imon irum ba andi
na ilẹ na Kirsti na kulo nan nya nin bara uyinnu
nibinayi Nawurmi, nan nya iliru nighe nin kata
kidowo nighe. 19 nin likara nalamu a imon ilẹ
na ikatin likara inyinnu nit usirne, nin likaran
Infip mi Lau, inan se uyirun Urshalima, inin
kilin vat udu Illyricum, ise indo ni lirun kirsti
ku vat. 20 Nan nya nani, usu kibinayi nighe
di ibellu anit uliru Kutellẹ, na niti nanga na
iyiru Kirsti ku nin Lisameba, bara uwa tinu kata
kitika na umon mal chizunu useuku. 21 Udi
nafo nan nya niyertẹ, ''Alẹ na uliru umang me
nsa diru niti mineba nan yeneghe, ale na isa
lanzaba yinni.'' 22 Abi gbardang ina quantizing
udak kitiminẹ. 23 Nene tutun na nkuru ndumun
kiti kusari kone ba, tutun inin dimun kibinayi
nwo indak kitimine nya nakus alelẹ na akatẹ.
24 To nene vat kubiko na ndo Spain, imayitu
nin su inyenefi andi in din katu, ukuru utuyi
libauni, andi inma kpillu na iyita inmal 25 lanzu
nmang lisosin ninfi kokube bàt. Nene in ma
du u Urshalima indi su anit anan nibinayi ni
lau kata. 26 Bara imon ichine ari wa di anan
Macedoniya nin Achaiya inun su anan indiru
kayiri nan nya na nit alau mine alẹ na idin
nya Urshalima imon inbunu. 27 Eh, uwa dinani
imon ichine nibinayi, tutun nanere iwadi anan
dortu inremine. Bara andi Awurme wa kosu
imon ilau mine, to iwa dortu nani ure in woru
ikosu imon inyii ligowẹ. 28 Asa Kutellẹ nbuni
insu kata kane gegeme, uliru nlai ulelẹ nduru
kitimine, nma dak kitife in Spain. 29 Inyiru
nenge asa in da kitife inma dak nan nya nkulu
nmarin Kirsti. 30 indi ni 'unu shawara linana,
nan nya lisa in Chikilari bite Yisa Kirsti, nin
su kibinayi Nfip Kutellẹ, bara ibuni likum nan
nya inlira kiti Kutellẹ bara mewe. 31 Sun ilelẹ
meng nan se utuchu kiti na lẹ na inari ulanzun
inlirẹ in Yahudiya inan se tutun kata nighe in
Urshalima nan se useru kiti nannan fiu Kutellẹ.
32 Bara in nan da kitimine nan nya nayi abo libo
Kutellẹ, nani tutun meng nan ghinu tise ushinu
33 Na Kutellẹ lisosin limang yita nan ghinu vat.
Usonani.

16 Meng munu Fibiku bite, unan kata kilari
inlira na udi Kankirya 2 bara inan sere ghe
nan nya lisa inchikilari, nan nya libau na li di
dert nin nan fiu Kutellẹ, tutun uyisin kimalme
nya ko iyeme imon ile na ama pizurufi. Bara ame
ma na buzu. anit gbardang, umunu menkuwang.
3 Lissoni Biriska ku ni Akila, adon katani kitin
Kirsti Yisa. 4 ale na bari ulai ning, iwa nitilai
mine. Ndi godo mine, na meng chasba, ligowẹ
nan vat nilarin nlira na Wurmi. 5 Lisso kilarin
nlira ka na kidin ingamine. Lisoi Abanitus
unan lanzu nmang kibinayi nin, kumat kun
chizununin kataninin Asiya kitin Kirsti. 6 Lissoi
Maryamu ku urika na awasu kata kang bara
fewe. 7 Lissoni Andarinukus nin Yuniyus, likura
nin, a ado lichin nin, alẹ na inadi nin liyisin kan
nan nya nan kadure, alẹ na iwa di nan nya Kirsti
ameng dutu sa udak. 8 Lissonni Ambiliyatus
ku, unan lanzun nmang kibinayi nin nya kiti
Chikilari bite. 9 Lissonni Urbanus ku, udo kata
bite kitin Kirsti, a Istakis unan lanzun nmang
kibinayi ning. 10 Lissonni Abalis ku, ulẹ na iwa
yinni ninghe bara Kirsti. Lissonni vat alẹ na ina
dak in gan Aristobulus. 11 Lissonni Harodiyyuna
ku, likura ning. Lissonni vat nalẹ na inadak in
gan Narkissus ku, alẹ na idi nya Chikilari bite.
12 Lissonni Tarifana nin Tarifasa ku, alẹ nainasu
kata kang bara Chikilari bite. Lissonni Barsisa ku
ulẹ na kibinayi nin din lanzun nmangme, urika
na anasu kata kan nya Chikilari. 13 Lissoni Rifus
ku, ulẹ na iwa fereghe bara kata in Chikilari,
uname nin mi wang. 14 Lissonni Asinkaritus ku,
a Filiguna ku, a Harmasa ku, nin gisin linanẹ
na idi ligowe na ghinu. 15 Lissonni Filulugusa
ku, nin Juliya, Niriyus gwana kishonome, nin
Ulumbasa a vat nanit alau alẹ na idi ligowe
nan ghinẹ. 16 Lisizon atime nin sumba ulau vat
nilarin nlira in Kirsti din lisu minu. 17 Indin fo
minu nachara linuan, sun sen nin nalẹ na idin
tiziminu in sartizu nin tirzu, alẹ na uchinmine
din ugang nin nkwayaswa ulẹ na ina se, kpilan
atimine kitimine. 18 Bara anit nafo alele na ina
su Chikilari Kirsti ku kata ba, inun wa su aburi
minere iwasu kata bari anin. Bara nmang kinu
tinumine, iwa rusuzu nibinayi na nanna sali
nalapi. 19 Bara uchau kibinayi fe nin dortun

inliru Kutellẹ fe na so imon yenju vat. Indinin
nayi abo kitenefe tutun indi nin su uyita jijin
nan nya vat nimon ichine yita nin nachara
alau nan nya nimon inangza. **20** Kutellẹ kutap
na nin molu kubi ba majazilinu Shaitan ku
nya nabunu mine. Na ubollu kiti in Chikilari
bite Yisa Kirsti so nan ghinu. **21** Timithawus
udon kata ning, din lissu minu, a Lukiyus, nin
Yasuna a Sasibatrus tutung, likura ning. **22**
Meng, Tartiyus, unan nilẹ iyertẹ, ndin lissu
minu nan nya lisan Chikilari. **23** Gayus, unan
kuti namara nin kilari nlira vat din lissu minu.
Urastus unan chisu nimon klṇin, din lissu minu,
nin Kawartus gwana ning. **24** Na ubollu Kutellẹ
in Yisa Kirsti so ligowe nan ghinu. **25** Nene
ame ule na ma timinu iyisin nin likara nan nya
inlirunnighe inbellẹbin tuchun Yisa Kirsti, unin
nya dert nin nilẹ imon na iwa nyeshe uworsu.
(aiōnios g166) **26** uni nene n nuzu ikuru belle tilem
tilem vat in nan nya naffa niyerti, nafo ubellun
Kutellẹn da diu, bar unonku liti inyinnu sa
uyenu kiti nannan tanni Kutellẹ. **(aiōnios g166)** **27**
Udu kiti Kutelle chas unan yiru nimon, nan nya
Yisa Kirsti, so nzazunu sa ligang. Usonani. **(aiōn
g165)**

1 Ukorintiyawa

1 Meng Bulus, uyiculun Kristi Yisa nso unan
kadura bara uyinnu Kutellẹ, a Sostanisu
gwana bit, **2** udu kiti na nan tortu Kutellẹ na
idi in Korintus, alenge na Kristi Yisa nati nani
iso lan, iwa yiwa nani iso anit alau, vat nan
na lenge na idin yicu lissan Cikilari bite Yisa
Kristi in ko kame kiti, Cikilari mine nini unbit.
3 Na ubolu me nin lissosin lisheu unuzu kitiin
Kutellẹ ucif bit a Cikilari Yisa Kristi. **4** Ndin
godu Kutelle ning ko kome kubi bara anughe,
nan nyan bolu Kutellẹ na Kristi Yisa nani minu.
5 Ana tti minu anan se nan nya ko lome libau,
nan nya nliru nin yiru vat. **6** Ana ti minu ita
imon nacara, nafo na ubellee nimon liburu libo
litin Kristi, na nuzu kanang nan nya mine. **7**
Bara nani na idiira ufilllu nruhuba, naffo na
ina yita nin tok ncaa nnuzu kanang in Cikilari
bite Yisa Kristi. **8** Ame ni minu akara tutung
udi duri imaline, bara inan so sa alapi lirin
Cikilari bite Yisa Kristi. **9** Kutellẹ di nin yinnu,
ame ulenge na ana yicila minu nan nya lissosin
ligo nin saunne, Yisa Kristi Cikilari bite. **10**
Nene ndi munu kucukusu, nuana nilime nan
nishono, nan nya lissan Cikilari bite Yisa Kristi,
na vat mine na yinin, na i wa se uwucu nati
nati nan nya mine ba. Ndi kucukusu imunu ati
umalizinu kugir kun lo ligowe nin kibinai kirum
a udalili urim. **11** Nani anan gan kuluwi na da
tyi vet natuf nbeleng nworu uwutuzunu din
piun nan nya mine. **12** Nene uliru niighe ule: Ko
gha mine din su, “Mengg un Bulus ari,” “Meng
un Apolos” “Meng un Kefas,” sa, “Mengg un
Kristi.” **13** Kristẹ nkoso kidowa? iwa kotun Bulus
ku kuca bara anughe? Iwa shintin munu nmyen
nan nya lissan Bulussa? **14** Ndi nin liburi libo
kiti Kutellẹ na nna shintin umon mine nmyen
ba, se kiribun nin Gayus. **15** Una so nani bara
na umong mine man woru miyari na shintin
ghe nmyen nan nya lissa ning ba. **16** Ina kuru
nshintino anan gan Istifanus ku. Nbanda nani,
nan yiru sa nnakuru nshinto among tutung
ba. **17** Bara ana Kristi na tuyi nshitu anitari
nmyen ba nani nsu uwazi nliru ntucuari na nin
nagbulan njinjin nnit ba, bara kuca nkootunu
in Kristi wa so imon ihe. **18** Bara kadura kuca
nkotunuee tilalanghari kiti na lenge na i din
nan nya nkul. Nani kitii na lenge na Kutellẹ
din kacisso mine, likara Kutellẹ ari. **19** Bara
ina nyertin, “Meng ma malu kiti nin dadiu
na yinjini” mma canu uyinnu na nan yiru. **20**
Unit ujinjinghe din weri? Unan ni nyerte din
we? Unan piziru in yinnu nko kuje din we? Na
Kutellẹ na kpilya njinjin in yeh misoo tilalang
ba? **(aiōn g165)** **21** Bara na uyih vat nin jinjing
nnin na una yinnin Kutellẹ ba, una poah Kutellẹ
liburi nan nya tilalan nbellu nliru Kutelle kiti
na lenge na iyinna. **22** A Yahudawa wa piziru
imon al'ajibi a Hilinawa pizira njinjing. **23** Nani
arik din uwazi nkotunu in Kristi, litala ntizuru
na Yahudawa a tilalang kiti na Hilinawa. **24** Kiti
na lenge na Kutellẹ na yicila, a Yahudawa nin
na Hilinawa, ti din su uwazi in Kristi nafo Likara
nin kujinjin Kutellẹ. **25** Bara tilalang Kutellẹ
katin likara njinjing nanit, a usali likara Kutellẹ
katina akara nanit. **26** Yenen imusun in yicilue
na Kutellẹ na yicila munu mun, nuana nilime
nin nishono. Na gbardan mine wa di jinjing ba
nan nya yenjun nanit. Na gbardang mine wadi
nin gongong mbun nanit ba. **27** Nani Kutellẹ
wa fere imon ilalang in yih ani unit ujinjing
ncin. Kutellẹ waa fere imon nsali nakara in yih
ani imon nakara in yih ncin mun. **28** Kutellẹ wa
fere imon igugur na ina filing in yih umunu
imon ile na tiyira inin nafo imon ile na arik in
yira imon icinari. **29** Ana su nani bara ummong
wa se imon for figiri mbun me. **30** Bara imon
ile na Kutellẹ na su, nene i di nan nyan Kristi
Yisa, Ulenge na ana so nari njinjing kiti Kutellẹ
katwa kacine bite, nlau bite nin utucu bite. **31**
Nafo, na i nyerte nabelin, “Na ulenge na ana fo
figiri na a fo nan nyan Cikilari.”

2 Meng wang, nuanna nilime nan nishon kubi
na nwa dak kitimine, na nwa dak nin umon
inyiru un litining isa njinjing ninghari ba nwa
su munu uliru nimon Kutellẹ ilenge na i nyeshin
ba. **2** Nna yyiru na kibinai ning na mma yinnu
imonmong kube na nwa di nan nya mine ba, se
dei Yisa Kristi cas, na amere i na kotum kuca. **3**
Tutung nwa di nanghinu nan nya lidarni, nin
fiu a nan nya nkitizu. **4** Uliru nighe nin wazi
nighe na nwa su nin nagbulang nrissu kujinjing
ba, nani nin dursuzu nimon in yenju nin Ruhu
a likara, **5** bara uyinnu sa nyenu fe wa so nan
nya kujinjin nanit, nani nsn nys liksrs Kutellẹ. **6**
Nene asa ti lira nin kujinjin nan nya na wasara,
na njinjing nle uyeh ba, sa njinjing nago nko
kuje ba, alenge na kubi mine din katuzu. **(aiōn
g165)** **7** Nan nya nani ti di bellu njinjing Kutellẹ

nan nya kidegen linyeshin njinjing mo na mi wa
nyeshin uworsu, mongo na Kutellẹ wa da ceo
uworsu ana kuji bite nsa da ba bar ngongong
bite. (aiōn g165) 8 Na umong nago nko kuje yiru
ninn mo njinjing ghe ba, bara andi ina yinin
minin nkoni kube, na i wana kotun Cikilarii
ugongong ba. (aiōn g165) 9 Nafo na ina nyertin,
"Imon ilenge na iyizi nsa yene ba, na kutuf
nsa lanza ba, na nkan kibinai nsa kipiliza ba,
imon ilenge na Kutellẹ na ke bara alenge na
idi nin su me." 10 Ilenge imonere Kutellẹ na
puun nari inin nan nyan Ruhu, bara Uruhu din
piziru imon vat, umunu imon iconcom Kutellẹ
wang. 11 Ghari yiru ukpilizu kibinai nmong se
dei uruhun nlenge na adi nan nya me? Nanere
wang, na umon yiru imon iconcom Kutellẹ ba
se dei Uruhu Kutellẹ. 12 Nani na arike na seru
Uruhu in yih ba, fina na seru Uruhu ule na una
nuzu kiti Kutelle, arike nan se ti yinno imon
ile na ina ni nari unuzu kiti Kutellẹ sheu. 13
Ti din su uliru kitene nimon nin nagbbwang
alenge na njinjing nnit wasa a dursuzu nari.
Uruhue din kpilizu agbulang nruhu nin jinjing
nruhu. 14 Na unan salin nruhu wasa a sere imon
ile na idi Nruhu Kutellẹ ba, bara ileli imone
nlalanghari kitime. Na awa sa a yinno inin ba
bara ina dumun inin nin Ruhu. 15 Ulenge na
adi nin ruhu wasa a wuco imon vat, ana imong
wasa a wuco imon me ba. 16 "Nani ghari wasa
ayinno kibinai nCikilare, na ama dursuzu ghe?"
Vat nani ti din kibinai nKristi.

3 Meng wang linuana, na nna yinin nsu minu
uliru nafo anan ruhu ba, nan nya nani nafo
anit na nidowo, nafo nono nibebene nan nyan
Kristi. 2 Ina niza minu mmadrari na inawa
ba, bara na iwa di isa duru uli ni nawa ba.
Nene wang na isa duru ule ba. 3 Nene idu nan
nya nidowo. Bara kikanga na liyarin nin fyeu
nayi diku nan nya mine, na i sosin nan nya
nidowo ba, tutung na idin cine nafo usu na
nit ba? 4 Bara asa umong nworo, "Ndin dortu
Bulus ku," umon tutung woro, "Meng din dortu
Apolos ku," na issosin nafo anit asurne ba? 5
Ame Apolos ghari? A ghari Bulus? Acinari bara
inughere ina yinnin, kitin ko uyeme unit Kutellẹ
nani imon su. 6 Meng wa bilisu, Apolos tizza
nmyen ku, nan nya nani Kutelleari nati inin
tikunan. 7 Nanere, unan tibila nin nnan tizzu
nmyen na imonmonari ba. Nan nya nani unan
tibila nin nan tizzin. 8 Nene ame unan tibila nin
nan tizzin nmyen unit urumere, nani ko gha
mine ma seru uduk me dedei nin gegeme katwa
me. 9 Bara arik adon katwa Kutellẹari. Ulambu
Kutellẹari, Makeke Kutellẹari. 10 Nafo na ubdu
Kutellẹ na iwa nei nafo Cikilari makeke, Meng
wa tuno kutyie umong da tunna nkewe, Nan
nya nani na ko uyeme unit su seng yanda na
ama li ubun nin kewe. 11 Bara na ina malu u
tunu amere Yisa Kristi. 12 Nene asa umong
nke kitene litinoe nin nizinariya, anzurfa, atala
acine, akataku, tikpi, sa alut, 13 ima punu
katwa me, bara liyirin ma punu kunin kanang.
Bara ima punu nan nya nla. Ulari ma dumunu
unutun ngegeme nimon ile na ko uyeme unit
nasu. 14 Vat nimon ile na unit na ke asa i naza
ama seru uduk me. 15 Nani asa katwa mmong
nduno, ama niu nin diruu, ame litime ma se
utucu, nafo ulenge na ase usurtu in nan nya
nla. 16 Na iyiru anung kutyi nlira Kutellẹarri
na Uruhu me sossin nan nya mine ba? 17 Asa
umong nnanzu kutyi nlira Kutellẹ, Kutellẹ ma
nanzu unit une. Bara kutyi nlira Kutellẹ di lau,
nanere anung wang. 18 Na umong wa risuzu
litime ba. Andi umong din yenju adi jingjing
nan nya nko kujie, na aso "ulalang" anan so
jinjing. (aiōn g165) 19 Bara njinjing in yih ulele
tilalanghari kiti Kutellẹ. Bara ina nyertini adin
kifizu ajinjinghe nan nya tiwankari mine. 20
Tutung Cikilarie yiru ukpilizu nnit ujinjinghe
udi hem. 21 Nani na umong nwa fo figiri nin nit
ba! Bara imon vat nfyari. 22 Sa Bulus, Apolos,
Kefas, sa uyih. Sa ulai, sa ukul, sa imon ilenge
na idi nene, sa Ilenge na idin cinu vat nminare.
23 Anung tutung anit nKristiari, a Kristi tutung
unit Kutellẹari.

4 Nene na unit yenje ari nafo ne, iba yenju ari
a cin Kristi nin na nan katuwa nliru Kutellẹ
ulinyeshin. 2 Vat nene ile imon na idin piziru
usẹ unare na iyinin ninghe. 3 Bara nani kitining
imon icing ghari anung su usharia, sa ushariya
nanit asurne. Bara meng wang na nsu litinin
ushariya ba. 4 Na meng yiru imomon ile na
idin belle litinighe ba, bara nani na uso unan
ndiru ba. Chikilari unan su nsharia. 5 Bara
nani na iwabọ usharia kitenne nimomon a kube
dutu, na ame Chikilare nsa ba. Aba damun nin
nimon ikanang na inyeshin nan nya nsirti, a
puun kibinai. Nanere kogha ba seru uru me kiti
Kutellẹ. 6 Nene, nuwana nilime nan nishono,
inna su ile imone meg litinighe nin Apollos

bara anughe, bara kiti bite anun yinno ile imon
na idin bellu, “Na iwa kata ille imon na ina
nyertu ba bellin.” Bara nin nani na umon nan
nya mine wan ghantin litime kitene nmon ba. 7
Ghari di yenju umon di ugang kitin na mong?
Iyaghari idumun ile na ina filinfiyari ba, andi
ina filinferi, iyari udin nfo figiri nafo na usu
nane ba? 8 Una malu use vat nile imon na
udin nin suwe! Una mallu use imon nachara!
Nenere uma su tigoh, bara tinanse tisu tigowe
nanghinu. 9 Meng ndin nkpilizu Kutellẹ na
cheu ari nono kadura nafo anit alle na idin nca
nkul. Tiso uyii imon yenju udu nono nanan
kadura Kutellẹ nin nanit asurne. 10 Arik allalag
bara Kristi, annug ajinjinghari nanyan Kristi,
arik ana nsali nakara, anug anan nakara, ina
ghantin anunku, ina toltin arik ku. 11 Udak ko
kube nene tidin kukpong ayin nin kotu nayi
mmen sa imon kidowo icine ina fo ari kang na
tidumun nilari ba. 12 Tidinsuu katuwa kaag,
katuwe nin nachara bite, iwa yassu ari asa tise
mmari, ti kuru tineu assa ti tere nibinai. 13
Iwa nanza nari lissa, assa tilira nin mang. Har
tina so tisso, ina dun yenje ari nafo likinkin nyi
nin nimon izemzem vat. 14 Na ndin nyertu ille
imone nti minu iso imon ncin ba bara nkelle
munu nafo nono nayi nigh. 15 Assa idumun
nanan ndursuzu minu nimon amui likureri
nan nya Kristi, na idumun nacif gbardang ba,
bara meng naso ucif mine nan nya Kristi Yisa
nan nya liru Kutellẹ. 16 Bara nani sun nafo
menghe. 17 Unare nati nto minu Timoti ku,
kitimine gonni na nya yinnu sa uyenu gono
nya Nchikilari, aba lizinmunu tiba nighe nan
nya Kristi, nafo na ndin dursuzu nani vat natii
Kutellẹ. 18 Nene among mine dumin nghantinu,
insu nafo na mba dak kitimine ba. 19 Nba dak
kitimine nene nin nyinnu Kutellẹ. Kikaneri
mba nin yennu ligan nliru na nan nghantinu
nati, Vat nani yinnọ akara mine. 20 Bara na
kilari tigoh Kutellẹ na ligan nlirari ba, likara ri.
21 Iyaghari idumun suwe? Ndak kitimine nin
lishonna sa usu nan nya nfip mishau?

5 Tina nlanza ubellen uworu nenge kulapin
zina di nan nya mine, imusu kulapi kọ na
iyinna mun nan nya na lumai wang ba. Nafo na
ubelle di umon nan nya mine adin nnozu nin
nwani ncife. 2 Anun din nfo figiri! Na iwana
di tiyoma ba? Ulle na assu ille imon gbas iba
kallughe nanya mine. 3 Bara nani, nsali ku nan
nya kidowo, vat nani nduku nan nya nfip milau,
inna malu usu nan su nille imone ushariya
nafo uwandi kite. 4 Assa izurro ligowe nan nya
lisan Chikilari bite Yesu, nfip nighe duku nin
likara Chikilari bite Yisa-nna mallu usu unit une
ushariya. 5 Nnakpaghe nachara nshitan a mollu
kidowo finawa, bara fisudu me nanse utuchu
liri ndak in Chikilari. 6 Ufo figiri mine caun
ba. Na anun yiru nwo uyist chingilin asa utah
likalang ta fukuku ba? 7 Wesen atimine kitin
nyist ukuse inan nso likalang lipese nene na idi
nafo likalan nborodi ubishe. Bara Kristi, kukam
ntuchu bite, na iwa gutun mmii me. 8 Bara
nani na tisu ubuki nayi abo, na nin nyist ukuse
ba, uyist na udin dasu nin likara linanzang nin
magunta, amma nin mborodi nsalin nmucu
ucine nin kidegen. 9 Nna nyertu munu nan
nya kuffa niyerte nighe yenje iwa munu ati
nin na nan kulapin nzina. 10 Uwan ma bellin
minu nworu na nlon libau duku na linmunu
minu nan nanan nzina nanan nsu nimon nyi,
nin nanan bolusu nimon, ukudayi, sa akiri,
alle nanit, sa anan nchil, ucaun inuzu nan nya
nyi. 11 Nene ndin nyertu munu yenje umon
wan munu liiti nin gwana kilime sa kishono na
adi nan nyan Kristi nin nanit alle na idin su
uzina, sa anan nsu nimon nyi, sa anan nchil,
sa anan tizogo, sa anan nson ntoro, sa ukiri.
Yenje iwa lii imonli ninghe. 12 (Iyaghari myen
ninku nin su nale na isali nan nya kutii Kutellẹ
ushara?) Na, anughere din woru isu ale na
idi nanya kutii Kutellẹ Ushara we ba? 13 Bara
nani Kutellẹ dinsu alle na idin ndas ushara
“Nuntunon fisudu finanzan fone nanya mine.”

6 Assa umon mine di nin nung nin mong, a
ba yiru gwane a do mun kuti nshariya nyih?
Ado ninghe kitin nan salin nyiru Kutellẹ. Na
mbara a do mun kiti nibinai nilau. 2 Na ayiru
anan nibinai nilau nyiru Kutellẹ ima su uyẹ
ushara ba? Andi anung iba sharantu uyii, na
iwanya ikelle imon inanzan ba? 3 Na iyiru
tibasu nono kadura Kutellẹ ushara ba? Andi
nanere iyaghari ba wantinari tisu ushara nimon
natibit ba? 4 Andi ibassu ushariya nimon ushafa
kolomeliri, bara iyanghari iba yiru ille imone
idomun kiti nale na idimun liyisin licine nanya
nono Kutellẹ ba? 5 Imon ncighari kiti mine.
Na umon unang nyiru duku nan nya mine ulle
na awanya a kelle nnung me kitik mine linana
nanilime nan nishono ba? 6 Nafo na ulire di,

ulle na ayinna nin Kutellẹ asa ado nin gwana
unan yinni nin Kutellẹ kutii nshariya, i do mun
kiti nnan nshara ulenghe na ayiru Kutellẹ ba!
7 Kidene andi nnung di nan nya mine anun
anan nbi imal diu. Iyaghari ba wantin minu
useru kulape, iyari bati na iba yinnu fi ba?
Vat nin nani fe nari usunu icuce muna ba? 8
Anung nati alapi icuce among nuwana mine,
nilime nan nishono! 9 Na anun yiru ba anan
nsu lidu linanzang iba diru ugadu kilari tigoh
Kutellẹ ba? Yenje iwa yinin nin kinu. Anan
nnozu nin na nawani buu, anan nchil, anan
nzina, ukaruwa gankilime nin nani lime anan
nozu nan nanilime, 10 alikiri, anan nsu nimon
nyi, anan nsontoro, unan minu nimon nanit-
na umon mine ba se ugadu tigoh Kutellẹ ba. 11
Among mine nadi nanere. Ina ni kussu munu,
inani na lente lau, inani natimunu iso dert
nan Kutellẹ nanyan Lisa Nchikilari Yesu Kristi
nin nfip milau Kutellẹ bite. 12 "Ko iyene imon
icineari kitinigh," bara na ni ko iyaghari imon
icine ba. "Ko iyeme imone icineari kitinigh," na
mbaso kucin nimon imon nyẹ ba. 13 "Imonli
libburiari, libburi tutun bara imonliari," amma
Kutellẹ ba narri inin vat. Na kidowo ina ke
kin bara usuzun uzinari ba, ina ke kidowo
bara Chikilari, ame ba pizuru kidowo imonle
Chikilari. 14 Kutellẹ wa fya Chikilare aba kuru a
fya arik ku nan nya likari me. 15 Na iyiru anung
abiri nidowo nin Kristie? Ba na mba yaunu abiri
kidowa Kristi mmunu nin kilakia? na uwa so
nani ba! 16 Na iyuru ba ulle na amunu kidowo
nin nkilaki iso kidowo kirum ninghe ba? Nafo
na inyerte na bellin, "Awanbe ba so kidowo
kirum." 17 Nanere ulle na amunu Chikilari iso
fisudu wurume ninghe. 18 Choon piit kitin
kulapin nzina! "Ko kome kulapi na unit din
nsu kudii mamal kidowari," unan su kulapin
nzina adinsu nan nya kidowo mere. 19 Na anung
nyiru nidowo mine Kuti Lisosin Nfip milau ulle
na assosin nan nya mine ba, ulle na ina seru
kiti Kutelle? Na anung anan natiminere ba? 20
Bara ina seru munu nin nimon ilau. Bara ikatin
ikurfung nani sun liru Kutellẹ nan nya nidowo
mine.

7 Nene ubellen nimon ulenge na iwa nyertu
udak kiti nig: abu duku na caun na nnit, na
awa nno nin nwani me ba. 2 Vat nani barra
idumuzunu nadu nzina, ko uyeme unit yita
nin nwani litime, ko uyeme uwani yita nin
nles litimee. 3 Ame ules ba ni uwani me ule
imon na ikifo anighe uwani tutun udu kiti nles
me. 4 Na uwani dinin likara kitine kidowo me
ba, ulesse re, nanere ulese dinin likara kitene
kidowo me ba, ame uwane re. 5 Na iwa nazuzu
atimine ni linonin kiti kirumba mine se nin
yinnu mine nin kubi ko na anun nfere, bara
inann nå atimine kiti nliran, ikuru, ida munun
tutuun, bara shetan wa dumun muna nin salin
nkifu natimine. 6 Meng bellu munu ule imone
uyinuari na ita munu kuwa ri ba. 7 Usu nighere
nworo kogha wa nafo na meng di bara kogha
dinin ume udadiuwe kiti Kutellẹ. Umon uleli,
umon ulele. 8 Kiti nale na isa su ilugma ba, nin
nawani allenge na ales mine na kuzu, meng
belle ucaun kitimine iso sa ilugma nafo meng.
9 Andi na iwasa nani isu llugma nin nworo ijuju
zu ninlip. 10 Nene udu kiti na nan nilugma,
meng na munu uduka-na miari ba ame Cikilar:
"Na uwani nwa molu ilugma nin nles ma na."
11 Bara asa molo nin nlese, na aso sa ilugma,
andi na nani ba, kpilla kiti nlese, "Na ules nwa
ko uwani me ba." 12 Nin nani kagisine nbelle
(miari na Ciikilari ari ba) nworo asa nkan gwana
dinin nwani una nsalin nyinnu sa uyenu amini
din lanzu nmang lisosine ninghe, na awa koghe
ba. 13 Nanere asa uwani dinin nles una nsali
nyinnu, sa uyenu amini din lanzu nmang lisosin
ninghe, yenje awa molu ilugma. 14 Bara ules
una nsalin nyinnu abaa se useru bara uwane
unan yinnu sa uyenu nanere wang uwani bara
ules me unan yinnu, an na nanii ba nono mine
wadi anan dinon kidegen iba seru nani. 15
Asa unan durtu Kutellẹ sosin ligowe nin nan
salin dortu Kutellẹ, nworo na iba so ligowe ba,
na iwutun, nan nya imus nilele gwana kilime
sa kishono alkawali ntereghe ba, Kutellẹ na
yyicila nari tiso top. 16 Bara iziyari fe ba yinnu,
uwani, sa fere ba utucun nles fe? ulles uyir, sa
fere ba utucun nwanife? 17 Cas na kogha su
lisosin lo na Cikilari na kosu nani mun, ulenge
na Kutellẹ na yicila nnani mun, ulelere uduka
nighe nanya natie nlira vat. 18 I wa yicila umon
nin kalu kucuru nanya iyinnu sa uyena? Na
awa kala kullap kucure ba kubi ko na iwa yicila
umon sa udiru nkalu kucuru nan nya yinnu
sa uyena? Iwa awa kala ghe kucure ba. 19 Na
ukallu sa usalin kallu kucuru unere imomon
ba, ule imon na idi suwe inere udortu nduka
Kutellẹ. 20 Na ko gha so nan nya nyicilu me
na Kutellẹ wa yicila ghe ada yinin. 21 Uwa di

kucina kubi ko na Kutellẹ wa yicila fia? Na uwa
dama kitene ba, bara unan uso töp su nanni. 22
Bara ulle na Cikilari na yicilaghe nafo kucin,
Cikilari na bunku ghe, nanere ulle na ina bunku
ghe kubi na iwa yicilaghe ayinin a uyinu ame
kucin Kristi. 23 Iwa seru munu nin tamani, na
iwa lawa acin nannit ba. 24 Nuwana nilime nan
nishono, ko iyaghari na nan nya ko lome iwa
di nanye, iwa yicila nari tiyinin na ti so nani.
25 Nene kiti na allenge na isa su ilugma ba, na
ndinin nduka unuzu nCikilari ba, Meng nna
ukpilizu nigh nafo umon ulle na, Cikilari na
Lanza nkunekune nigh, amini na yinin nin mie.
26 Bara nani, Meng di nkpizilu bara uniu nbun
ucaun unit so inda na adi. 27 Uterin kiti nwani
bara islin nilugma? Na uwa piziru ubunke, kiti
ni nin ba. Yenje una bunku ilugma inani sosin
sa ilugma? Na uwa piziru uwani ba. 28 Uwa
usu ulugma, na usu kulapi ba, asa uwani nsali
nilugma, nsu ilugma, na ata kulapi ba, vat alle
na isu ilugma iba yitu nin fizu nayi gbardang.
Ndinin su nkosu munu nanghinu. 29 Bara nanii
meng belle, nwana nilime nan nishomo, (Kubi
Karin ba. Uyiru nene udu nbun alle na idinin
nawani na iso nafo na idumun ba. 30 Allenge na
idi kuculu ba.) Anan liburi libo, na isu nafo na
idi nin liburi libo ba, allenge na isere ko iyang,
so nafo na anan nimon nacara ba. 31 Allenghe
na idi lanzu mang nye, na iso nafo nna allenge
na idi lanzu nmang ba, bara ucin nye ba dak
ligan. 32 Meng dinin su ishutu nan nya nsali
noku kibinai, gankilime una nsali nilugma, din
cizu kibinai me kiti nCikilari a póghe ayi. 33
Unit anan nilugma din cisu nibinai kiti nimon
nnyi aba tiyiziya apo awani mi kibinai. 34 Ame
nkoso, nanere tutun unit unan sali nilugma,
sa kuburu ita nibinai nimon nCikilari, inda na
iba so lau nan nya nidowo nan nruhu, ame
uwani nilugma din ti kibinai nimon nnyi, ules
lanza nmang me. 35 Nna bellin munu ilele
bara atiminere, a na ntimunu libarda ba, bara
imon icine, inan nna atimine kiti Ncikilari sa
ukosu kibinai. 36 Asa umon din kpilizu na adi
su gegeme kiti nle na ibasu ilugma ba, a ame
kubure nyenju akus me din nkatuzu, bara ntok
nayi me dinin likara na isu ilugma, na kulapi
ari ba. 37 Awa yiru kibinai me na abasu ilugma
ba, na ubellen doli duku ba, aasa akifo ntok
litime abasu gegeme, an di na asu ilugma ghe
ba. 38 Ulenge na asu lugma nin kubura me asu
gegeme, ame ulle na afere na aba su Uugma
ba, nani katin. 39 Uwani terin kiti nles me vat
nayiri lisosin mine, asa ulese nku, ibunku ghe,
asu imon ilugma, ulle na kibinai me inyinna
isu ilugma, vat nin nani nanya nCikilari cas. 40
Nanya nnag ushara aba se liburi libo, awa so
nafo na lisosin me adi, Meng din kpilizu ndinin
Ruhu ulau Kutellẹ.

8 Nene ubelle nille imon na ina bọ bara incil,
tiyiru nani, “vat bite dinin yiru” uyinnu din
dak nin ghatinu liti, usu din ke imon. 2 Asa
umon din kpilizu ame yiru imoimon, unit une
nsa yinnu nafo udu ayinin ba. 3 Adin umon
dinin su Kutellẹ, Kutellẹ wang yirughe. 4 Kitene
in li nimonli ile na ina nakpa incil: arike yiru
“incil nanya yii ulele na imonari ba” tutung,
“na nkon Kutellẹ duku ba kurumari.” 5 Vat
nin nani, amon duku alle na idin sunani atellẹ
nanya kitene kani sa inyii, nafo na atellẹ nan
cinilari dukun gbardang.” 6 Vat nani kiti bitẹ
tidi nin Kutellẹ kurum Ncif bit unuzu kiti mere
vat nimon, kiti mere ti sosin, nin Cikilari Yisa
Kristi warum. kiti mere imon duku nin kit mere
arik sosin.” 7 Vat nani, na ulẹ uyire koghari
dimunba. Amon na di incil, inug leo imonli
ilenge na iwa nakpa incil, nibinai mine wa ti
nanza usali likara. 8 Na bara imonliari ba ti
iyiru nari udu kiti Kutellẹ ba. Na ti nana ba tiwa
din woru na ti leo ba, sa tiwa so sa ulẹ ukatin
nani. 9 Nin nani sun seig, na u shutu mine
nwaso umon ule na adinin nagang nanya yinnu
sa uyenu ba, imon ndiu. 10 Bara umon wa yene
fi, ule na adinin yiru, udi nli nimonli kutyin
incil. Na nibinai minere nin diru nakare ba ni
ani agang nli nimon ile na inakpa incile ba?
11 Bara uyiru kidegen fe kitenen ncil, gwana
fe kilime sa kishono anan diru likara na Kristi
wa ku bara inug, aba wullu. 12 Yinno asa uta
gwanafine kilime sa kishono unanzu nibinai
mine nin sali likara ukul, uta Kristi ku kulapi.
13 Bara nani asa imonli ba ti gwananin kilime sa
kishono atiro, na nba kuru nli finawa tutun ba,
bara nwa ti gwana nin kilime sa kishono adiu.
(aiōn g165)

9 Na meng in shutu ba? Na Meng gono katawari
ba? Na Meng wa yene Yisa Cikilari bite ba?
Na anug hère katuwa nacara nighere nan nya
Ncikilari ba? 2 Andi na Meng gono kadurari
kiti namon ba, ai kiti mine ndi, bara anughere
ba dursu annit meng gono kadura, nan nya
Ncikilari. 3 Ulelere ukesu kiti nale nge na udi

dumu zuni. 4 Na arike nwanya tileoti sono ba?
5 Na wanya yira awani ba anan nyinnu Kutellẹ
nafo kagisin nanan kadura, nin nuwana nan
nya Ncikilari ame Bitrus. 6 Sa Barnabas nin mi
arikere ba su katuwa casa? 7 Ghari di katuwa
nafo kusoja, ame leo nin litime? Ghari ba bilisu
imon nan nya a wanya aleo ba? Sa Ghari basu
libiya ninab sa uwuru asonu madare? 8 Ndi
belle ule imone bara likara nnit usurne? Na
uduka bellin nano ba? 9 Nafo na udi ninyerte
nduka Musa, "Yenje uwa tursu fina unu kubi
na adi katuwa kunen nileo." Kidege innari cas
Kutellẹ min nania? 10 Na ame din nliru kitene
bite ba? Iwa nyertin bara arikere, bara ulle na
adi nikawa na asu nin ti kibinai, unan su kinorso
na asu nin ti kibinai nworu aba se kubi ngirbe.
11 Asa ti bilisa imon Ruhu nanya mine, uba yitu
gbardang kagha arike nwase imon lisosin nye
kiti mine? 12 Andi amon di pirizu imon na idi
imine kiti mine, na arike dumun nile na ikatin
ba? Na nanere ba, na tina se ileli imone ba. Tima
teru ayi bara ti wa wantin uliru nlai Kristi. 13 Na
anug yiru ba nworu allenge na idin su katuwa
kutyin nlira iba se imonli mine kutyin nlire?
Inung alle na idi katuwa kitene nbadagi, adi nli
imonli me kikene bagade? 14 Nanere, Kutellẹ
wa ni uduka aworo ulle na adin bellu nlai, iba se
imonli me kiti nbellu nliru nlai. 15 Vat nin nani,
nan nsa se imomon nanya nile imone vatt ile
imone bara inan su menku imomon ba, ukatin
nku nin nworo anung yene ufo figiri nighe so
uhem. 16 Asa ndin bellu uliru nlai, na nile imon
na iba fo figiri ba, bara ikifoi nsu nani, kash nin
mi asa na nbelle uliru a nlai ba. 17 Bare nwa
su illenge imone nani nin kibinai kirum, mba
seru ulada andi na nin kibinai kirum ba ndu
nin katuwa kanga na iwa nie. 18 Iyaghari ulada
nighe? nworu uwa bellu uliru nlai meng ba ni
uliru nlai sa useru nimomon, nan baseru ile
imon na nyene inaghari nanya nliru kulelle. 19
Bara nani meng shutu na cara na nit vat, nlawa
kucin kiti nanit vat, bara nnan wunno annit
vat. 20 Kiti na yahudawa so nafo kuyahudawa,
bara nna wuno ayahudawa, kiti na ilenge na
imin nduka, nso nafoo allenge na imin (vat nin
nani, na meng min ushara ba) nnan wunun
alle na imnin ushara. 21 Kiti nale na isali nin
nshara, meng wan so nafo unan nsalin nshara.
(na Meng litinighe na nta unan nsalin nshara
ba kiti Kutellẹ ndi nanya nduka Kristi) nnan
wunno alle na isali nan nya nshara. 22 Kiti nan
nsali likara, meng so unan sali likara anan sali
likara nso imon vat kiti anit vat bara ko niyagh
Meng tucu among. 23 Nchin su imon vat bbara
ubellen nliru Kutellẹ, bara Meng ma nan se
upiru nan nya imari me. 24 Na anung yiru nwo
nanyan cum vat anang cume din su ucume,
ama waseme minere asa asere uduke? Bara nani
sun ucum ilii uduke. 25 Unan katwa ncum din
zulu kidowo me ayita nin minu nnu nanyan
vat nzulu kidowo me. Inung dinsu iseru uduk
ulenge na udin nanuzu, ama arik din cum tinan
seru uduk un salin nanuzu. 26 Bara nani, na
meng din cum sa ukpiluzu ba a na ndas libau
nfunu ba. 27 Ama meng kifu kidowo ning nning
ta kinin kucin, bara kimalin wazi ninghe kiti
namong, na meng wang iwa nazue mung ba.

10 In dinin su iyinin, nuana nilime nin
nishono, achifbite vat wa chinu kadas
kuwut idi kata nan nya kurawa, 2 vat mine
iwa shitin Nani nmeng nan nya musa nin
kuwut a kurawa, 3 vat mine tutung wali imonli
ilau irumwe, 4 vat sono nmeng nsonu mi lau
mirumme. Bara na iwa sono kiti kuparan Kongo
Na kuwa dortu nani, kuparan kone wa di Kristi
ari. 5 Among mine gwardan na Kutellẹ wa
lanza nman mine kan ba, unare wati abimine
yita bú nan nya kushoẹ. 6 Nene ilẹ imone
inin so nari imon yenju, bara arik wa dortu
imon inanza nafo na inughe wa su. 7 Nati waso
anan chip ba, nafo na amon mine wadi-nafo Na
iyerti di "Anit wa so ileu isono, imon fits nin
nibinayin nozu nan nawani, izu avu." 8 Na tiwa
nozo nin nawani buu ba, nafo na amon mine
gwardan wa sunani, anit amoi akut aba nin Na
tat nin ku liri lirume. 9 Nati wa mala Kristi
ku ba, nafo na gwardan namon mine wasu iyii
ini wa kifizin nani ikuzu. 10 Tutun na tiwasu
ugwonduluba, nafo na amon mine gwardan wa
su, unan kadura Kutellẹ ulẹ wa molu nani. 11
Nene Ile imone wase nani inan so arikeku imon
yenju, inani wa yertu inin inan sonari imon
wunnu natuff bara kitene bitere kubin nmalu
iyii (aiōn g165) 12 Bara nani ame ule na adin yenju
ayisin Na asu sen bara awa diu. 13 Na imonmon
duku ilenge na idi inmaluzu madamu irika
na anit yiruba; Kutelle unan kidegenari udu
ligan: na ama sun minu ise umalun indiu ule na
ukati likara mineba, vat nani nin nimon malun
indiuwe ama punu nari Libau nnuzu bara tinan
se uteru nibinayi mun. 14 Bara nani nuana insu

kibinayi nin, con pit kitin chil. 15 Ndin liru nan
ghinu nafo anan kpilizu bara inan wutu kimal
nimon ile na in belle. 16 Kakuk nmari na asa
tita nmari ku, ikosuzoari nan nya nmii in Kristi
ba? Likalan nfungul na tidin pucu, ukosuzoari
nan nya kidowon Kristiba? 17 Bara na likalan
nfungul lirumari, arik alenge nati karin kidowo
kirumari, vat bite din li likalan nfungul lirume
ligowe. 18 Yenen anutin Israila nburnu: na
asa ileo ujuju ulauwe, na uso limununari nin
nimon ile na isu napik alaunwe ba? 19 Iyaghari
ndin bellu nene? Au inchil imoimonaria? Sa
imon ile na ikanja kiti inchil imoimonari? 20
Nbelle nenge, imon ile na alumai din duzu
idi nakwiza natala na Kutellẹri idin nizughe
ba, agwargenuari. Na ndinin su imunu ati nin
nagwergonu ba! 21 Na iwasa isono kakkuk
Ncikilari ini kuru ida sono kakkuk nagwergenu
ba. Na uwasa uyita nin Cikilari bite kutebul me
ukuru uyita kiti kutebul nagwergenu ba. 22
Sa timananzu Cikilare ayi asu liyarina? Akara
bite katin ame? 23 “Imon vat inseruari” na vat
nimonari di in libunba. 24 Na umon wa pizurru
nman litime ba. Nani, na kogha pizuru nmang
ndon lisosin me. 25 Uwasa uleu imon ilenge
na idin lessu nkasau sa utirunu. 26 “Uyẹ nin
nimon ilenge na idin nan nyẹ in Kutellẹari.'' 27
Asa unan salin yinnun nin Kutellẹ nyichilafi
ndi li nimonli, fe ta kibinayi umadu, leu imon
ilenge na iceu nbunfe sa utirunu. 28 Vat nani,
adi umon worofi, “imoli ilele inuzumun kiti
ncillari nari uli ninin. Nane bara ulenge na
abellin fiari, a bara ukpilluzu kibinayi tutun.
29 Ndin bellu ni kpiluzu kibinayi inlelere, a na
kinfe ba. Bara iyari bati nfang kibinayi nighe
umoghari kpilizai muna? 30 Nwali imonli ilele
nin liburi libo bara iyaghari iliri nanzan kitene
nimon ilenge na nta nlira ku? 31 Bara nani, sa
idin li sa idin so, sa vat nimon ile na idin su,
sun vat bara uzazunu Kutellẹ. 32 Na iwati umon
se imon ntiruba, sa nan nya na Yahudawa sa
a Hellenawa, sa nan nya kilari Kutellẹ. 33 Tan
kayiri isu nafo na nna su kayir npo vat nanit ayi
nan nya vat nimon, na nin pizuru nimoimon in
litinin ba, bara anit gwardan nan se utuchu.

11 Sun lisosin limang nafo men, nafo na men
din su lisosin nafo Kristi. 2 Nene in di
liru mine bara na idin lizunu nin mi nan nya
nimon vat tutun inin yisin gangang nan nya
nadadu alenge na inani munu. 3 Nene ndinin su
iyinin Kristiari unan nbu nko kame gankilime, a
gakilime ubun nwani, a Kutellẹ amere unan bun
nKristi. 4 Gakilime ka na ata nlira sa ayene ubun
a litime kirno na ana litime ngongon ba. 5 Nani
vat uwani ule na ata nlira sa a yene ubun sa
ukirrunu litime na nà litime ngongon ba. Bara
usosin imon irumere nin woru apele titime.
6 Asa na uwani ma kiru litime ba, na awarin
titime cot. Andi imon cingharib uwani werin
sa apelu titime, nbara a kiru litime. 7 Naneri
na gankilime wa kiru litime ba, bara na ame
kuyeleri nin gongon Kutellẹ. Ame uwani ngogon
ngankilimeri. 8 Bara na iwa ke gankilime unuzu
kitin nwani ba, uwaneri iwa keghe unuzu kitin
gankilime. 9 Na iwa ke gankilime bara uwani
ba, iwana ke uwani bara gankilimeri. 10 Unere
nta uwani cau ayita nin litappa tigo litime,
bara nono kadura Kutellẹ. 11 Vat nin nani,
kitin Cikilari, uwani sosin lisosin litime ugan
nin gankilime ba, a na gankilime wang sosin
lisosin litime ugan nin wani ba. 12 Nafo na
uwani na dak unuzu kitin gankilime, nanare
gankilime na dak unuzu kitin nwani. A imon vat
unuzu kiti Kutellẹ. 13 Sun asarawe ikosu ulire
nin natimine, udi dert uwani ti nlira udu kiti
Kutellẹ. nin litime fwangha? 14 Ani na makeke
litime ndurso minu nenge, asa gankilime di
nin titi jakaka imon ncighari kitime, 15 Ani na
makeke ndurso minu nwo asa uwani di nin titi
ti jakaka na imon ngogon mere ba? 16 Asa umon
di nin mong uliru ugang nin lele, na arik dinin
namong al ada ugang ba, sa nan nya niti nlira
Kutellẹ wang. 17 Nan nya nale adue, na ndin liru
mine ba, bara asa izuro ligowe, na idin dazu nin
nimon icine ba sai inanzan. 18 Nin cizune, nna
lanza au asa izuro ligowe kuti nlira, usali munu
nati din nan nya mine, na nyina nin lirumine
vat ba. 19 Uso gwas na ise naissin nan nya mine,
bara alenge na iyinna nin liyissin mine inan se
useru nan nya mine. 20 Bara iwa zuro ligowe na
idin li ujibin NCikilare ba. 21 Asa idin le, kogha
mine dirtinu nli ninme imonli, a amon dutu
nin kukpon, a umon na yita nin kushiton ntoro.
22 Na idi nin nilari na imali iso nan nye ba? din
yassu kilari Kutellẹ ini tizza anan likimon ilanza
ncingha? Nyaghari nba bellin minu? Meng nrù
munua? Na nma zazun minu kitene lile imone
ba! 23 Bara nna seru kitin Ncikilari ilenge imon
na meng wang nani minu, Cikilari Yisa, nin
kitike na iwa nari ame, ayauna ufungule. 24
Kimal ntin lira, apuco uni aworo, “ilele kidowo

nigharidi, ka naki di bara anung, man suzun
nani ilizizin ninmi" 25 Nanere tutung awa yaun
kakukke kimal jibe, aworo, "kakkuk kane kan
ciu nliru upese ari nannya nmī ning. Suzun
nani kubi kongo na idin sonē nin kakukke inan
lizino nin me.'' 26 Bara vat kubi ko na ileo
ufungal ulele nin kakkuk kane, idin girzunu
nkul Ncikilarere udu lirin same. 27 Vat nlege na
adin li ufungalle sa adin so kakkuk Ncikilare a
ayita likara linanzang ama yitu nin kulapi kiti
kidowo nin mī Ncikilare. 28 Na unit tu adumun
litime, ma anin li ufungal ani sono kakukke. 29
Vat ulenge na adin li aso sa uyenun ngongong
kidowo Ncikilare adin li aso usharawari litime.
30 Unnare nta among mine gbardan di nin sali
nakara a tikonu, among mine wang nkuzu. 31
Bara asa ti dumuzuna atibite, iba sunari ushara
ba. 32 Nani asa idin su nari ushara, ti dinse
ugwaru kitin Ncikilare, bara iwa da walin nari
ligowe nin yih. 33 Bara nani nuana ning, asa ida
zuro ligowe kiti kileowe son ncà nati. 34 Asa
umon din lanzu kukpon, na ali kilari, bara iwa
da zuro ligowe nan da so ushara kubi ko nan
nda nma bellun minu imn ilenge na idin nbun.

12 Kitene nfilizunu nfip milau, nuana nilime
nin nishono, na ndi nin su iso nin kulon
ghe ba. 2 Iyiru nenge kubi ko na iwa di anan sali
fiu Kutellẹ, iwa wunu minu udu kiti ticil mituri
na iwa dofin nij ghinu. 3 Bara nani ndi nin su
iyinin na umon masu uliru nin Fip Kutellẹ a
woro "Yisa unan la'anari," anani na umon wasa
a woro "Yisa Cikilari," se nin Nfip milau. 4 Nene
unizu nfip migangang duku, a Nfip mirume 5 .
Nituawe di ngangang, a Cikilari urum. 6 A nit
wa duku ngangang, nani Kutellẹ kurumere nati
kogha uni yinin use nani. 7 Nene kogha ina
nighe nkanang Nfip milau bara ulinbun nkogha.
8 Bara kiti nmon ana ni Nfip nliru nhikima, a
mn tutung agbulang licasarak nan nya Nfip
mirume. 9 Nan nya Nfip mirume ana ni uyinnu
sa uyenu, a umn ufillun Nfip nshizunu nin
tikonu. 10 Kiti nmong nituwa tigoh, kiti nmon
uanabci, kiting mong tutung uyinu maferuferu
nfip, kitinmon tilem ngangang a kiti nmon
tutung ukpilizu tilem tilem. 11 Vat nani Nfip
mirumere din su katwa nan na mine, adin nizu
kogha ku ussamme, nafo na ame nfere. 12 Nafo
na kidowe di kirum nin niti nitiku gbardang
tutung vat nitinite nin kidowo kirumere, nanere
Kriste di. 13 Nafo na udi nan nya Nfip mirume
iwa shintin nari vat nan nya kidowo kirume,
Ayahudawa sa Ahelenawa, sa Acin sa nono kilari,
iwa tinari vat tisono nan nya Nfip mirume.
14 Bara na kidowe di kirumari ba, amma ki
karin. 15 Kubunu nwa woro, "Na meng ucharari
ba, na meng di kubiri kidowo ba," na uso na
meng kidowa ba. 16 Kutuf nwa kuru kuworo
"Na meng liyiziari ba, na mmyen nin duku nin
kidowo ba," na uso na ame kubiri kidowari ba.
17 Ankuru kidowe vat liyiziari, ulanzu wa yutu
nweri? Andi kidowe vat kutufari, ulanzu kuyya
wa yitu nweri? 18 Vat nani Kutellẹ na cioe ko
kome kubiri kidowo kiti kanga na ame na di nin
suwe. 19 Andi tutung kidowe di kubiri kurumari,
kidowe wa yitu nwe? 20 Negene idi niti niti
gbardang, amma kidowe kirumari cas. 21 Na lizi
wasa li woro ucara "Na ndi nin bukatafe ba,''
A na liti ma bellu kubunu, "Na ndi nin bukata
fe ba," 22 Bara abiri kidowo alenge na tidin
yenju fo na ni dinin katwa ba, ni di mun kang.
23 Anin abiri kidowe na tidin yenju nafo na
imon icine ba, na ti ni ani ngongong, anin abiri
alenge na ti sali sa uyenju tini ani ughantinu
kang. 24 Nengene abiri alenge na a sali nin
bellen ghatinu, ina malu ghatinuani, negene
Kutellẹ na malu udofuzu anin vat ligowe, anin
ghantina kang alenge na isali mun. 25 Ana su
nani bara iwa se usalin nmunu nati nan nya
kidowe, bara abirie nan mino ati, usu mine so
nani urume. 26 Nani kubiri kurum nwa lanza
ukul, vat ngisin nabiri lanza ligowe nin kone.
Sa nkon kubiri nwase ughanitinu, ngisine su
liburi libo ligowe nin kunin. 27 Nengene anung
kidowo in Kristiari abiri ngangang kidowo me.
28 Kutellẹ na fere nan nya nikilisiyẹ ucizune
anan kadura, a Anabawa, a Pasto, anan tat
anan dursuzu ni nyerte nin na lenge na idin
su nitwa nin likara Kutellẹ, nin nanan shizinu
nin tikonu, nin nalege na din buzunu anit, nan
nalenge na idin su nitwa nan nya ti wofis, nan
na lenge na idin bellu tilen ngangang. 29 Vat
bite anan kadurarie? Vat bite a Pastoarie? Vat
bite anan dursuzu niyertearie? Sa vat bite din
su nitwa nin likara Kutellẹ? 30 Vat bite di nin
fillu nshizunu nin tikonua? Vat bite din su uliru
nin tilen ugangangha? Vat bite din kpiluzu uliru
nin tilen ugangagha? 31 Na tisu ntok nnizu
Kutellẹ ugbardang. Meng ma nin dursu minu
libau longo na likati vat nin lau.

13 Nwa su uliru nin tilen nanit, sa nin tilen
nnono kadura Kutellẹ, na nnin dini su ba,
nba so nafo lileng gberere sa fidowon mbejulu.
2 Asa ndi nin fillun anabci nin yiru kidegen
kanga vat na kiyeshin. Andi ndi nin yinnu sa
uyenu ulenge na uwasa ufiza akup. Andi na
ndinin su ba na meng imonari ba. 3 Asa nna vat
nimon ile na ndi bara akimon, sa nni kidowo
nighe ijuju, andi na ndi nin su ba ukpini imonku
ba. 4 Usu di nin nayi asheu, uyita nin lidu licine.
Na usu dinin liyarin ba, sa ivet ba. Usu din fo
figiri ba, na usu din tizu umucu litiba. 5 Na
udin dasu nin diru litiba, na udi nin su litiba,
na udin lanzu kughullu ba, na udin cisu adu
ananzang liburi ba. 6 Na udin su liburi libo nan
nya nimon inanzang ba, una din liburi libo nan
nya kidegen. 7 Usu din nnonku kibinayi nin
nimon vat, udin yinnu nin nimon vat, udi nin
nayi akone kitene nimon vat, unin yita nin terru
kibinayi nin nimon vat. 8 Usu di nin ligang ba.
Andi annabci duku, iba katu, andi tilen tilen
duku, tiba tiligan, andi uyiru duku, uma katu. 9
Bara uyiru bite di agir agir, anabci bite wang
di agir agir, 10 Asa unan kulie nnin da, ilenge
na idi agir agir ma katu. 11 Kubi kongo na nwa
di gono, nwa liru nafo gono, nwa yenjize nafo
gono, nwa kpiluzu nafo gono. Kubiko na nwa
wasirin, nna sun adadu tinone. 12 Nene tidin
yenju nan nya nimon nyeju ayeli nafo nan nya
nsirti, lire tima yenju umuro nin muro. Nene
uyiru nighe di kugir, lire uyiru nighe makulu
nafo na mmal kulu uyinoe. 13 Imon itat ilelere
nlawa, uyinnu sa uyenu, uciu nayi, nin su, vat
nan nya nitatte imon idiyawe usuwari.

14 Cheo ayi npiziru nsu nin filizunu Kutellẹ,
bara inan se usu anaba. 2 Bara ulenge na
adin su uliru nin long lilen na adin su uliru
nin nanutari ba nin Kutelleari, na umon wasa
ayininghe ba bara na adin bellu nan nya Nfip
milau imon ile na inyesin. 3 Ulenge na adin su
annabci, din liru nin nanitari atizanani ikunjo,
atizanani likara, anin tizanani ayi asheu. 4
Ulenge na adin su uliru nin tilem din zazinu
litimere, a unan sun annabci kpizina tukunan
kilari Kutellẹ. 5 In di nin su vat mine iwa din su
uliru nin tong tilem, nin likati nane wang, usu
nighari isu anabci. Ulenge na adinsuzu anabci
katin unan liru nin tilem adi na unan kpilizu
tileme duku ba, bara kilari nlire nan se ukunu.
6 Nene nuana nilime nin nishono, nwa dak
kitimine nnin liru nin tong tilem, iyaghari ima
se kitinighe, se de ntunun minu nliru fwang, sa
uyiru, sa anabci, sa udursuzu kiti? 7 Andi adadu
nsali tilai nafo ishirya sa abengbeng na tiwuyi
mine di ngangang ba, ima ti iyinzari umon yinin
iyaghari idin wulusue? 8 Asa ipene kulantun
ghe nin lon li wuyi ugan na lin likumba, umon
ba ti iyinzari ayinin kubin kelu ndu likume? 9
Nanere di ni ghinue wang; asa idin su uliru nin
ti gbulang tongo nati di kanan ba, iyizari imati
umong yining imon ile na ibelle, iba liru, na
umon ba yinu ba. 10 Tilem duku gbardang nyi,
na nlong duku sa uma'na ba. 11 Bara nani andi
na nyinno imong ile na idin belẹ nin long lilem
ba, nmaso kumara kiti nnan lirẹ, ame unan
lirẹ wang so kumara kitining. 12 Anung wang
andi idin yalinu nworu iyene Nfip micine in
nan nya mine yitan yakyak n kelu kutin nlira.
13 Ame ule na adin liru nin long lilem na asu
nlira ase ukpiliuwe. 14 Bara nwa ti nlira nin
long lilem, uruhu nghari di nlire a na kibinayi
ni nnin mara imon icine ba. 15 Nyaghari meng
basu? Mba su nlira nin ruhu ning, nkquru nsu
nlira nin kibinayi ning tutung. Mba su avu nin
ruhu nin, nkuru su avu nin kibinayi nin tutung.
16 Andi na nani ba, uwa su liru Kutellẹ nin ruhu
ame ule na adin lanzu timap feba ti inyizari
aworo ''usonani'' andi udin nakpu ngudiya, a
na ame yiro imon ilenge na fe din belue ba? 17
Fe nnaKpa ugudiyẹ fe gegeme kang, na ulele in
nin setikunang nan nya ba. 18 Ngode Kutellẹ
nworu nkatin minu vat nin su nliru nin tilem
ngangang. 19 Ukatin mengku nworu nbelin
agbulang ataun nan nya kuti Nlira nin yinnu
ning nnan kele among, nnin woru nenge nbelin
agbulang amui nin tilem likure a na umong
lanza ba. 20 Nuana nilime ni nishono, na iwa
su ukpilizu tinonoba. Kitene nimon inanzang,
son nafo nono, nan nya kpilizu mine yitan
awasara. 21 Nan nya sharawe ina yertin, “Kiti
nanit tilem tilem nin tinu namarari nma liru
nin nanit alele; vat nin nani na ima lanzui ba,”
Ubellun Ncikilari. 22 Bara nani tileme alamar,
na kiti na nan dortu Kutellẹ ba, se kiti na nan
salin dortu Kutellẹ. U anabci na kulapari kiti na
nan ṣali dortu Kutellẹ ba se kiti na nan dortu
Kutellẹ. 23 Andi bara nanere, vat anan dortu
Kutellẹ nwa dazuro isu uliru nin tilem, anan
das nin nanan salin dortu Kutellẹ nin da pira,
na iba woru tidi nin nilazaba? ag, 24 Iwa din
woru vat mine di nan nya annabci kunan das

sa unan salin dortu Kutellẹ nin da pira, amase
uyinnu vat nile imon na alanza, ame kpilizu
nin litime imon irika na alanza idin belue. 25
Imon liyeshin kibinayi me ba nuzu kanang anin
diu nin muro me a su Kutellẹ usujada a durso
kanang Kutellẹ nan nya mine. 26 N'yaghari
tutung nuana nilime nin nishono? Iwa da zuro
ligowe, umon dinin na sem, umon udursuzu
kiti, umon upuzunu nimon, umon uliru nin
tilem, sa ukpilizu tilem. Na tisu imon vat ti nan
se tikunant kuti Nlira. 27 Asa umon lira nin lon
lilem, na ise anit naba sa natat, nan nya mine,
ise umon unan kpilizu nimon ile na ibelle. 28
Asa na unan kpiliu dukuba, kogha mine min
tik nan nya kilari nlire, na ana su uliru nin
litime usanme a Kutellẹ. 29 Na a annabawa naba
sa natat su uliru, na among anan lanzẹ nin
dumun ulire na ibelle. 30 Andi ujinjin duku nan
nya lissosin mine na ayinno, na ame ulenge
na ayita nlire ti tik. 31 Andi kogha mine nsu
u annabnaci nalalarum bara kogha mine nan
se likara nibinayi. 32 Bara ti ruhu na anabawa,
inung a anabawere nin nati mine din dortu
mun. 33 Bara na Kutellẹ. di Kutellẹ. ku shogolog
ba, kun lisosin limanghari. Nafo na nitin nlira
nanit alauwe di. 34 Na awani mizin tik nan nya
niti nlira. Bara na iyina nani isu uwiliru ba, na
inughe yita nin ni nati, nanere uduke din belu.
35 Andi imoimon duku ile na idin konu nani ayi
inyinnuẹ na itirin ales mine nilari. Bara imon
ncinghari uwani su uliru nan nya kilari nlira. 36
Uliru Kutellẹ na nuzu kiti minere? Anughere
una duru kiti mine cassa? 37 Asa umon din
pillu ame annabiari sa unit unan ruhu, na a
belu nenge imon ile na ina nyertin minu uduka
Ncikilariari. 38 Asa umon nari ule ulire na iwa
yinin ninghe. ba. 39 Bara nani linuana, piziran
usu nworu isu u ananbci, nani na iwa wanting
uliru nin tilem ba. 40 Bara nani na tisu imon vat
nan nyan kanang nin libau dert licine gegeme.

15 Nene nlizin minu, nuana nilime nan
nishono, ubelen lirun ntucue na ndin belu
minu, ulenge na ina seru inani yisin ku. 2 Na
nya nnare ina se utucu, asa imino ligbulan nlire
nin likara na ndin belu minu, andi na iyina
mun ba iba so hem. 3 Bara meng nani minu
nafo ucizunu nliru ulenge na meng wang na
seru: Kristi na ku bara. alapi bitere nafo ubellun
nliru Kutellẹ. 4 Iwa kasughe, amini iwa fiyaghe
kisseke liri lin tat nafo ubellun nliru Kutellẹ.
5 Awa durso litime kitin Kefas, nin kiti mine
inun likure nin naba. 6 Kimal nani tutung awa
durso litime kiti nuana nilime nin nshono na
iwa katin akalt ataun nan nya kubi kurume,
gbardan namon mine dunin lai udak kitimone,
among mine namalu udu nmoro. 7 Tutung awa
duro litime kitin Yakub, akuru aduro litime.
kiti nanan kadura me vat. 8 Umalzinu vat, awa
duro litime kitining, nafo gono kanga na ina
marughe uyishi. 9 Mere kabene nan nya nanan
kadura me, na nbati iyicilai unan kadura me ba,
bara meng kilari Kutellẹ wa neo. 10 Nani ubolu
Kutellẹ uni nta nmini nso ule na ndi, a ubolu
me nme na una so hem ba. Nan nya nani, Nna
katiza nani nin su katwa vat. Vat nani na mere
wadi ba, ubolu Kutellẹri na udi ninmi. 11 Bara
nani sa meng sa inung, nanere tidin belu ulirun
ntucue, nanere anung nyina mun. 12 Nengene
andi idin belu Kristi nafita nan nya nanan kul,
nyizari among mine din belu au na ufitu nanan
kul duku ba? 13 Andi na ufitu nanan kul duku,
na ame Kristi wang ina fiyaghe ba. 14 Andi na
ina fiya Kristi kuba, to uwazi bite nso hem, a
uyinu sa uyenu mine tutung nso hem. 15 Uma
so tiso anan nba kinu kiti Kutellẹ, bara na tina
ti ananba ti ta Kutellẹ, nworu ana fiya Kristi,
a nani ana fiyaghe ba. 16 Bara andi na ifiya
anan kul ba, ame Kristi wang na ina fiyaghe
ba. 17 Andi na ina fiya Kristi ku ba, uyinu sa
uyenu mine nso hemọ, inin du nan nya nalapi
mine. 18 Inung alenge na ina kuzu nan nya
Kristi inung tutung wang inana. 19 Andi nan
nya nlenge ulaiyere, cas tidi nin ciwu nayi udun
nbu nan nya Kristi, nan nanit vat, tiso imon
nkune kune. 20 Nani ina fiya Kristi ku nan nya
nanan kul, nonon cizinu na lenge na ina kuzu.
21 Bara na kitin nit urumari ukul na dak, kiti
nit urumere wang ufitu nanan kul madak. 22
Nafo na unuzun Adamu vat naku, nanere wang
unuzun Kristi vat ma se ulai. 23 Nani ko uyeme
nin unme ucine: Kristi kumat ncizunu, nin
dortu nij nalenge na idi anitin Kristi ima tinani
ulai nin dak me. 24 Kimal nimaline, asa Kristi
ma nakpu Kiping tigowe kiti Kutellẹ uciffe,
kubi ko na aba musuzu tigo nin nanan tigowe
a anang nagan. 25 Aba su tigoh me udu kubi
kongo na ale na inari ame ba tumunu nshin
nabunu me. 26 Unan ni vira nimaline na ima
musuzu vat ukulari. 27 Bara, ''Anamalu uciu
ko iyapin imon vat nshin nabunu me,'' kube
na iworo ''a cau imon vat,'' udi kanang nworu

na ulele nmunu ame ulenge na a cio ko iyapin
imon na ame litime di nnanye ba. 28 Vat ni
lenge imon na ina nighe tigo kitene, na vat
nimon ame usaunne litime ma ni litime kiti
nlenge na ana ni imon vat kitime, Kutellẹ Ucif
nan so vat nan nya vat. 29 Andi na nani ba
nyizari inung alenge alenge na idin tizu nani
ubaptizima bara inung? 30 Iyaghari nta tissosin
nan nya fiu ko kome kubi? 31 Nuana nilime nin
nishono, ufo figiri nighe nin ghinue ulenge nan
dimun nan nya Kristi Yisa Cikalari bit, meng
belinmunu ulele: ndin kuzu nan nya kidowo
kolome liri. 32 In kpina nin nyang, nafo inyenju
nnit usurne, andi inwa su nnun nin ninawa tene
in Afisas, andi na iba fiyu anan kule ba? Na ti li
ti so, bara na tina ku nin kwui. 33 Na iwa rusuzu
minu ba: ''Ligo nan nanan nakara ananza din
nanzu lidu licine.'' 34 Fitan nan nya moro, sun
lissosin li lau! Na iwa li ubun nin nalapi ba. Bara
na among mine di nin yiru Kutellẹ ba, nbelle
nani inan lanza ncing. 35 Umon ma woru ''iba
fiwu anan kul inyizari? Nin niyapi nidowari iba
sa?'' 36 Anung anan tanni! Imong ilenge na
ibilisa na iba cizunu tikuna ba andi na ibijo ba.
37 Imus ilenge na ubilisa na ima nuzu nin kani
kidowe ba, bara ima yitu imusari cas, ima nin
dẹ kpilio iso ileu sa imoimon ugan. 38 Kutellẹ
ma ni fining kidowo ka na ame fere, tutung ko
fome fimus nin kinme kidowe. 39 Nidowo dizi
ngangang, kin nit usurne duku, kin finawan
ntene duku, kin kuyin duku, a kin fiboa yita
ku. 40 Nidowo duku tutung nin kitene a nin yii
yita ku. Ngogon nidowo kitene kane di ugan a
ngogon nidowo inyii ugang. 41 Nmong ngogong
duku min wui, a nmong ngogon ku min pwui,
a nmong ku min niyini, bara ngogong nfong
fiyini di ugang nin nfong fiyini. 42 Nanere wang
ufizu nanan kul. Ibila kining nan nya biju, iba
fiu kining nin salin biju. 43 Ibila kining nan nya
nsalin ngogong, ifiya kining nan nya ngogong.
Ibila kining nan nya nsali likara ifiya kining
nin likara. 44 Ibila kining nan nya kidowo, ifiya
kining nan nya kidowo nruhu. Andi kidowo
nkul duku nanere wang kidowo nruhu duku. 45
Nanere tutung ina nyertin, '' unit un cizune
Adamu wa so unan lai,'' Adamu nimalin so
uruhun nnizun lai. 46 Na kin ruhuere wa tu
kidaba kishowo nin kidughe kin ruhue nin da.
47 Unit uncizune kunan minari, iwa keghe nin
lidau. Unit unba na nanuzu kitene kani. 48 Nafo
na ulenge na ina keghe nin lidau di, nanere
wang alenge na ina ke nani nin lidau di. Nafo
na unan kitene kane di, nanere wang inung
alenge na idi anan kitene kane di. 49 Nafo na
tina yiru umuro nnit unan lidau, nanere wang
tiba kuru tiyiru umuro nnit kitene kani. 50 Nene
nbele ule ulirue, nuana nilime nin nishono,
nya kidowo nin mii iwasa isu ugadu kipin tigo
Kutellẹ ba, nanere wang kidowo in bijuzu wasa
kisu ugadun kin salin bijuzu ba. 51 Yeneng!
Nbellin minu kidegen kanga na ki nyeshin.
Na vat bitari ba kuba, vat bite ima kpiliwu
nari. 52 Ima kpiliwu nari nin kubi cingiling,
nini kpesh nin niyizi, nin wulsunu kulantun
nimaline. Bara ba dunu, ima nin fiwu anan kul
nin nidowon salin bijuzu, ima nin kpiliwu nari.
53 Umaso gbas kidowo kin bijuzu shon usalin
bijuzu, kidowo nkul shon kin sali nkul. 54 Asa
kin bijuzue nshono kin salin bijuzue, kidowo
nkul shono usali nkul, kubi konere uliru ulenge
na iwa nyertin manin kulu, ''Imila ukul nan nya
nnasara'' 55 ''Ukul, unasara fe dinwe? ukul lito
fe din we?'' (Hadēs g86) 56 Lito nkul kulaperi, a
likara kulapi udukari. 57 Vat nin nani, liburi
libo bit di kiti Kutellẹ, ulenge na ana ni nari
unasara nan nya NCikilari bite, Yisa Kristi! 58
Bara nani, nuana insu ni nilime nan nishono,
yisinan nin nakara, sa ucancanu, ko kome kubi
ikpizin ngbardang nan. nya katwa NCikilare,
bara iyiru na katwa mine kitin Cikilare maso
kahem ba.

16 Nene nbelen mapitiru pitiru nanit alau,
nafo na nna bellin anan dortu Kutellẹ nati
nlira in Galantiya, nanere anung wang sun.
2 Liri lin cizinu nayiri kuzor, na kogha mine
rafa imoimon likot ligan kayiri me. Asa nda
na mapitiru pitire ma yituku ba. 3 Asa nda
duru, alenge na anung yinna mung, mba tu
nani nin niyerti idi ni mapitiru pitiru mine in
Urshalima. 4 Andi uma caunu meng wang do,
ima du nan mi. 5 Mba dak kitime, asa nda kata
in Makidoniya-bara nma katun Makidoniya. 6
Nmoti nanghinuere mbaso udu kubin pitiru
kiti, bara inan buni ncinnighe, vat kiti kanga
na nma du. 7 Bara na ndi nin su in yene munu
nene nan nya kubiri bat ba, ndi cissu kibinayi
ntinayiri gbardang nan ghinu, andi Cikilare in
yinna. 8 Vat nani meng ba so in Afisos nduru
kubin pentecost, 9 Vat nin woru katwa puni
pash, a anan shina yita ku gbardang. 10 Nene
asa Timitawus nda, na aso nan ghinu sa fiu,

bara adin su katwa in Cikilari nafo menghe.
11 Na umong wa yasighe ba. Buno ghe nya
shewu anan da kiti ning, bara ndin cissu iyizi
in yene ghe ada ligowe nan nya linuana. **12**
Nengene ubelen Apolos gwana bit: Nna ghe
likara kibinayi a dak kitimine nin linuana, na
a yinna udake nene ba; ama dak asa ase kubi.
13 Sun lissosi nca, yisinan nin nakara nan nya
yinu sa uyenu mine, sun nafo nanilime, yitan
nin nakara. **14** Vat nimon ile na ima su sun
nan nya kauna. **15** Iyiru anan kilarin Istifanas,
inughere anan cizinun seru nlirun tucu Akaya,
inughe na ni atimine kiti katwa nanit alau.
Nene ndi minu kucukusu, nuana nilime nan
nishono, **16** nakpan atimine kiti inmusu nanit
ane, nin vat lenge na adin bunu nan nya katwa
a anontizo ligowe nan ghirik. **17** Ndi su liburi
libo nin dakin Istifanas, Furtunatus, a Akaikus;
inun kulo kika na anun duku ba. **18** Bara ina
da ghantini uruhu nighe nin na lele. Bara nani
cau iyinni nin nimus nanit nafo alengene. **19**
Anan dortu Kutellẹ in Asiya din lissu minu.
Akila nin Briskila din lissu nan nya NCikilari,
nin nanan dortu Kutellẹ nan nya ngamine. **20**
Vat nuana nilime nan nishono din lissu minu.
Lisson atimine nin ni lip icine. **21** Meng, Bulus,
nsu ile iyerte nin nilip ncara ning. **22** Andi ko
uyeme unit na adi nsu usun Cikalari ba, na utin
nu kifo ghe. Na Cikilari bite dak! **23** Na ubolu
Ncikilari Yisa so nan ghinu. **24** Usu ning so nan
ghinu vat nan nya Kristi Yisa. Uso nani.

2 Ukorintiyawa

1 Bulus unan kadura Yesu Kristi nin su Kutelle,
nin Timintawus gwana bit, udu kutii kulau
korintiyawe, nin vat nanit alau nigbirin na ikilin
acaiya. **2** Ubolu Kutelle na uda kiti mine kibinayi
kisheu unuzu KutelleUcif bite nin Cikilari Yesu
Kristi. **3** Na mmari Kutelle nin Cif ncikilari Yesu
Kristi soo, ule na amereUcif ukunekune nin
Kutelle nonko nibinayi, **4** Ulena adin nonkuzu
nibinaiyi bite nanya piwu nibinaiyi bite arik
nonko among ale na nibinaiyi mine piya nin
nonku nibinai na Kutelle na ma nonku nari mun
nibinaibit. **5** Bara nafo uniyu Kristi karin bara
arik nenere ununkuzu nibinayi bite karin nanya
Kristi. **6** Bara nanin tiwa se upiwu nibinaiyi usuu
utucunin nin nonku nibinayi nenere. Sa i wa
nonku nibinayi bite unfe unon ku nibinayari,
ulena udi na uwa da lanza uniuwe nannarik. **7**
Nin nayi akone bite kitife nyisina nin yiru nafo
na una neu nan narik tutung nenere unonku
nibinaye. **8** Bara na ti dinin su tiso sa uyiru ba
linwana mbeleng na tiwase nanya Asiya; iwa
naulin nari nafo na ti wasa ti tere nibinai ba
kan har tiwa nutun nibinai sa tim ati ulai. **9** Nin
nene iwa tinari tishot inkul nati bite bara nanin
i wadin yenju nati mase likara kibinai nati bite
ba inmaimako kiti Kutelle ulena ana fiya abi.
10 Awa tucu nari nanyang kul nijas, ama kuru
atucu nari tutun. Ti kotina ayibit kitene me
tutung ama nutu nari **11** Ama su nari nani i wa
bun nari nanya nlira anit gbardan ba daduru
liburi liboo iyisunu bite bara ubolsu Kutelle na
ana ninari nanya nlira na nit gbardan. **12** Nene
ilelere ti din fo figiri mung ushaida yiru bite
ule na arik wa su nin nati bite nanya yi. Tiwa su
nanin bara kata yinu nin lau nin kidegere na
wa nuzu kiti Kutelle na nafo kujinjin yii ulele
bara nanin inuzu ballu Kutelle. **13** Na tidin yarti
minu imonile na iwa sa ibele sa uyinin ba indi
nin likara kibinai tutung. **14** Nafo na ina malin
yinu nari likot, lirum au lirin Cilkilari bite Yesu
tina yite udalilin fizu nabanda mine nafo na
anung ba yitu unbit. **15** Bara nan wadi nin likara
kibinai nilele iwa din nin su indak kitefe nin
burnu, au unan sere mbang inse na mara aba.
16 Iwa di woru inlasin kit fe cindu Umakidaniya
inkueu mda yene fi cin sa Unuzu Makidoniya
nani fe nin tiyi ndina udu Ujudia. **17** Kubi kona
iwa din kpilzu nan, iwa belin kibinai fe? sa uwa
yinan miu nin kibinai unitan, bara in woro fi
''ee ee" nin "babu babu"kube kurume? **18** Bara
nanin nafo na Kutelle unan yinnu sa uyenu nati
wasa ti woro "ee" nin "babu" ba. **19** Bara gono
Kutelle Yesu Kirst, ule na Silvanus Timitawus
nin mi na beling naya min, na ame "ee "nin
''babu" ba bara nani ame ee wari vat kubi. **20**
Bara vat nalikawali Kutelle ''ee' wari nanya
me baranani nanya me asa ti wuru uso nani
udu uzazu Kutelle. **21** Nene Kutelleri munu
nari nanya Kristi nin narik. **22** Ana tursu nari
nin na gilet me na ni nari Ifip nanya nibinai
bite minin so kulap ni mele na ama da ninari
nin dandaunu. **23** Nin nanin ina yicila Kutelle
aso unan nizi iba ning bara imele na inati nan
daa u Kurintiya ba bara inan unan tucu fiari.
24 Na bara ti di nin su wuru timiin uyenu sa
uyenu b, bara na tidi katwa nin yenu sa uyenu
miner, bara mmag min, nayinsin nanya yinnu
sa uyenu

2 Namere in wa kpila kibinai ning likot nan
ba kuru ndak kitimine tutung nanya piu
sa nanya tinana nayi ba. **2** Andi wa nan za
minu ukul, gyari ma tiiyi nhsau kibinai ame
ule na inlanzaghe ukulere? **3** In wa yertin nafo
na inasu bara inwa dak kitii mine na among
mine ba lanzu ukule ba na a nunghere ma tiyi
ayiaboo. Idinin likara kibinai kiti mine vat bara
na mmang nighe mi rummere nan yinu vat.
4 Bara indin yertu minu nanya nijase idia nin
nayi asirn, nin mizin midiy, na idinin iti minu
inpiu ni dawo b. Bara nanin iyinin incancam
nsu ule na dimu kiti mine. **5** Wase umong lanzai
ukul, na alanza miyari cas b, bara nani inkon
kubi na adinin su atiminu gbagbairyari vat b.
6 Ule uburne le unite na ibureghe mbatina.
7 Nene uworu ule uwahale shawan nin nin,
umong na ataa i nunkughe kibina, bara ingetek
kibinai wa teghe ayiairne gbarda. **8** Nani idin
timinu likara kibinai i dursughe usu na anit ba
yenju. **9** Ulena unnare wati inyertin minu bara
inan dumun minu nin yinu sa idinin kudurtin
[biyaya]nanya nimong vat. **10** Andi ishawa nin
kulapin nanit va, men ma ma shawu mung ma,
ilemon na inshawa mun, inshawa mun m, imini
shawamu bara anighere nbun Krisri. **11** ilele
kiden ghere bara shitan wa su narin tikanc,
bara na titani imong ele na idi kibinai ba. **12**
Bara na Ucife wa punin kibulun kubi kona inwa
dak nanya Troas unwaazinlirin Kriste kikane. **13**

Nin nani wan, na inse uno kibinai b, bara na iwa
yene gwananin Titus kikane ba, intina kpila udu
Umakadoniya. 14 Bara nani uzazunu Kutelle ri
ulena adi nanya Kristi na adin cinu nin narik
udu linbun, nanya bite uliru umang din nudu
anit lanza kauley. 15 Bara tidi Kutelle mamas
nin Kristi, vat nanya na le na ina tucu nani
nin nalena Yesu na tucu nanin ba ima tii anan
kul. 16 Udu nalena idin kuzu ima imon immang
ghari unuzu kul udu ukul. Udu nale na inatuc,
unuzu inlai udu lai, ghari dinin su nilemong
ghe? 17 Bara na aari di nafo anit gbardan na
idin lesu uliru Kutelle isesu ikurfun ba. Nanya
nan, nin lau kibina, na ina tuu unuzu Kutell,
nanya mmuro Kutell, ti din nlirun Kristi.

3 Ticizin uru nati bite tutunggha? Nati nin
su nimung iyartinu runani udu kiti mine
sa unuzu kiti bit ba nafo among anit ti nin
suwe? 2 Anun ati mine uyertinari uru nati
bite ma uyertinari nanya nibinai bite tiyiru
nin yenju nanit vat 3 Inanin duru anughere
iyertinu unuzu Krist, natinan, na ma yertin nin
nimonye ba bara nanin nin fep milau Kutelle
unan la, na kite ne natala ba bara nanya nibinai
nanit. 4 Ulele re taa nari tidimun kibinai likara
kite nen Kutelle nanya Kristi. 5 Na bara arikin
mbatin ba nin nati bite, tida nimomong unuzu
kiti bit b, bara nani indart biti Kutelleri. 6 Ame
ule na ada nanarin tibatina acinme nalikawali
apese ni nanya niyart ba nani nanya ife. bara
iyerte din mols, nan wan infep milau din nizu
ulai, 7 Nene wase katua ukul ka na sau nin
niyyart kitene natalla wa daming liruu nkanang
na anitin Israaila wa yenje Musaku mmuro
me bara liruu nkanang mmurome, mongo na
mina wulu dedei. 8 Na katwa nkanang fep
katin lane ba ning gegeme ba? 9 nani katwa
nca ukule3e nwa cau nani kanang in gbardan!
10 Bara tutung ule na i a dak nin kanan, na
iduu nin kanang mone nanya kikane ba, bara
na moo nkananghe katin minin. 11 na ile na
idinin nkanang na midin katiz, ile na ina son
sa liging ma yitu iyizi! 12 Bar na tidinin nayi
akon, nadinin fiu ba. 13 Na nafo Muse ule na a
wa tursu umuro me nin lisa, bara na anit Israila
wa yene ugongon nkanang umuro me na midin
malusu ba. 14 Baranani nibinai mine wa turdu,
nin dak kitimone kjesi kune duu ketene yenju
ni yerta nalikawali akus na isa puno b, bara na
nanya Kristiari cas ia sa i kala mung. 15 Bara
nanin udak kitimon, awadin yenju niyert Mus,
kuyasi kune duu nibinai mine. 16 Bara unit nwa
kpilu kitin Nci, kujase kone ba kalu kalu kidowo.
17 Nene ufere mfipppe. A kuca na mfippin ncife
duku asu ubalino. 18 Nene vat bite, na upuno
nara timuro bite tedin yenju nkanan Ncif, idin
sakizu nari udu nkanang mirume unuzu mon
nkanan udu minu bu, nafo na moone nuzu kitin
Cifere na amere nfipe.

4 Bara nani ti wa dini ka katwaw, nene ti lanza
feu ba. 2 Imemako nani, tima sunu tibau
nlanzun cin nin too nati gheshin, nanit sosin
nanya tiwankari b, tutung na ti miin li gbulan
Kutelle zemzem ba, Nbelin kiden, tiduro atibite
kibinai nanit vat nizi Kutell. 3 Bara nanin iwase
kadura bite tursu, katurusun kiti nale na idin
kuzari. 4 Kusari mine, kutelles iyi ulele mali
tursu nanin iyizu mine bara na iyasa iyene
nkanan kadura ngogon Kristi, na amere tikana
Kutelle. (aiōn g165) 5 Bara na tidin dursuzu ati bite
ba baranane Yesu Kristi nafo Ucif nin nati biteb
nafo acin mine bara Yesu. 6 Bara Kutellere na
woro, "Nkanang ma dak nanya sirti “amani na
duro nanya nibinai bite an ni nkanang nyiru
ngongon Kutelle nbun Yesu Krist. 7 Bara nani
tidinin nimunile na tina ceu nanya nasul tiwi,
bara na udi feing au likara lidia dikiti Kutelle
na arik ba. 8 Tidin lanzu npapaat nanya tidina
va. Bara nanin na kata likara bite ba nibinai
bite fit, nati lanza feu ba. 9 Ishaa nari na tisuna
b, idin wulzu nari na i molo ba. 10 tidin tizu
nidawo bite nanya nkul Yesu, Bara ti se ulai
kitene Yesu ni lai me na ana ura nidawo nanit.
11 Arik ale na tidinin ninlai idin nawu nari udun
kul bara Yesu ulai Yesu nan duro nidowo bite
n anit. 12 Bara nani, ukull di katua nanya bit
barnanin ulai di katwa nanya min. 13 Bara nani
ti di nin fip inyinu sa uyenu mirum vcindu
ilele na iwa yertin “in yin, nanere indin belin
belu “. Ti yinia tutung nanere tidin belu. 14 Ti
yiru ule na ana fighe Ucif bite Yesu ama kuru
afiya nari nin gh, ama kuru adak nin ngherik
nan nghenu udu ubunme. 15 Vat nimong bara
fere nafo na ubolu Kutelle i bagilno unin udu
anit gbardan ugodinya ba kpinu udu ngongon
Kutelle. 16 tina lanza fiu b, kodayike tidin malsu
ndas, nanya nidowo bite tidin kpilzinu apese ko
kishi. 17 nani ko kub, nkanang din kye nqari
cin du ngetek nin sa ligan ngongong munu na
mukatin abatu. (aiōnios g166) 18 Bara na ti din caa

ni mun ile na idin yenju b, bara nani idin yeju
na in dan dunari ba bara nani umun ile na idin
yenju ba in sa ligan ghare, (aiōnios g166)

5 Tiyiru ninaa na ti susin ku nanya yii ulele ima
da pucu niining, tidi nin nilari kiti Kutelle
nanya na acaramnit na kyee ba, barannani nin
lisosin sa lingang nanya tkitene kane. (aiōnios
g166) 2 na nanya kudanga kone tidin gbulu, ncaa
ida kirum nari nin nilari Ketene kane. 3 nani
tiwa yita suwe nanin bara na tiwa soo asere ba.
4 Kidegene tiwa di nanya kudanga kune tiama
gbulu bara nati iserengh, nao tidinin su tiso
Iseere ba, bara na tidin nin su ikiru narriari,
bara imun ile na nidowo wa ni yauna nin lai 5
Ame ule na adi ke nari bara ile imune Kutelle
ari. na ana nari nfep nato, alkawali ni mun ile
na idin cinu. 6 nani vat kubi yitan nin nayi
akune yinong ti wwa di kitari nanya kudowo,
tidi piit nin cefe. 7 na tidin cin nin yinu sa uyen,
nanin yenjunari, ba. 8 Bara nanin ti din nin nay,
akune mbara ti yita piit nanya nidowo tiyita
kilari nan cif bat. 9 ilele na ti taa inin nbung,
kika natiwa di kilari nin libau ti tighe kibinai.
10 vat bite bin da yisinun bun kutet nin wucun
Krist, bara koghe da seru mun ile na idi ime
na nanya kidow, sa icininari sa inanzang. 11 ,
nin yinu fiu ncef ti din yecu anit, imile na tidi
Kutelle din yenju imin kanan, idin cisu kibinai
nanere idi kanang nanya nibinai mine. 12 Na
tidin ruu ati bite mini tutung ba nanere tidin
ni minu udalili na ima foo figiri nin yerik bara
inase ukawun nuu na len idin foo figiri nile
num na idin yenj, na imun ille na isali kibinai.
13 Bara nani tiwa nuzu nanya nibinai bite un
Kutelle ri tiwa di nanya nibinai bite dert bara
anunghere. 14 Bara nani usun Kristin uluno nari
bara nati yina nin nilele, au wasame, nadaku
bara vat bit, minnane vat name ku. 15 Nin Kristi
na da ku bara vat bi, bara ale na bayeti nin la,
na i wa yita nin lai natimine ba bara nane na
iyita nin lai bara ule na ana da ku amine nafit.
16 Bara nnani ule udalili nt, uyeru nene udu
ubun nati ba wucu umon bara uyiru nit ba koda
shilka nkon kabi tiwa yiri Kristi nanya nleli
udun. Bara nani na tima kuru ti wucu umong
nloli libauwe tutung ba. 17 Nin nane vat nle na
adi nanya Krist, ame uke upeseri imun ikuse
na malu kat, yeneng imun ipesere di nanya
me nene 18 Imon vat unuzu Kutelleri ule na
adin pitiru nari udu litime nanya Krist, amini
na ninari kataa pitiure. 19 Nafo nanin nanya
Kristi Kutelle din pitiru uye udu litim, na adin
batizu utursu nalapi ba nin nizu nari pitiru na
cara bite. 20 Nani ina fere nari mmadadin Krist,
nafo Kutelle wadin foo nacara b, bara Kristi;
“Kelinen ni nKutelle.” 21 Kristi ku aso uhadaya
kulapi bite ule na ana ti kulapi b, bara nanya
Kristi ti ba so anit alau kiti Kutelle.

6 nani katwa logow, idin foo minu nnacara na
wa seruu ubolu Kutelle hen nani ba 2 Bara
na abenle “Nanya kubi ku mang inwa lanza
minu, ninwe liri intucu nwa bun minu “Yeneng
nenere kubi kumanghe yeneng nenere lirin
tucua. 3 Na arik na ceu litalan tirzu nbun mun
b, bara na tidinin su katwa bite se ulazi ba. 4
Nin yenu nani, ti duro atibite nin nitwa bite
vat au arike acin Kutelleari nanya nteru nibinai
umin ijasi. 5 utecu, nannya kuti licin ufizu nayi
nin katwa kagbagba, nin salin moroninkitik nin
kukpon. 6 Nin lau uyiru, kbinai ki shau nin
washalang nin fip me al, nin su nanya kibinai. 7
Nin ligbulang kidegen, nin likara Kutelle nin
ticilak nibinai nilau ncra ulime nin cara ugule.
8 Ti di katwa nin ngongon nin salin ngongo,
nin tizugo nin lir. I wa yicu nari anan kinu
arik nin kidegene bite. 9 Tidin su katwa we
nafon na iwa yiru nari ba a iyiro nari lau nafo
tidin kul na tiyita nin lai nafo anan burn, bara
nitwa bite na nafo anan caa ukul ba. 10 Tidi
katwa nafo nin nibinai nisirne bara nani tidi
nin nibinai nibo, nafo nan diru nimum tina
yita mum. tina 11 Tina me belin minu kidegene
bite va, anan Korintiy, nibinai bite pun pas. 12
Nati wantin minu nibinai mine b, bara nani
anughere wanting ukpilizu ni binai mine 13
Nene nanya kpilizu ubarabara indi liru nan
ghenu nafo nono punun nibinai mine pash 14
Na iwa teru nibinai mine nin nanan salinyinu
b, bara nanin iyanghari munu kibinai ki lau
nin sali udoka? Sa iyanghari munu njana nin
sirti? 15 Iyapin iyinari di Kristi ku nin nin
Beliyar [kudodoa]? Sa uyapi uladari di unanyinu
sauyenu ninnan salin yinuri. 16 Nin yapin
uyenuari di kuti Kutelle nin Chill? Bara na arik
ati alau Kutelle unan laiyar, nafo na ana belin
“in ma so nanya mine in kuru cinu nanya mine
inin yita Kutelle mine, anin wang yita aniti
nin. 17 nani Ucif nabelin”nuzun nanya mine
iso kusari kurum.” Na iwa dudo imon inazan
ile isali lau b, menbah ba timinu mahabi.'' 18

Menghe ma so Ucif kiti fer. Anunghe nin soo
ason nin ni na shono nin “Ubenlun Ucif udia.

7 Anan sunin, bara na tidinin nale alkawali
nati kusu ati bite nanya nimung ile na mati
nari ndinong nanya nidowo nin fi, tipezeru nlau
nin feu Kutell. **2** nari kutii na ti nati umong
imemon inanzan ba sa tina nyofilo umong sa
tina kata likara mon **3** Na ina beling minu nani
inti minu ncaa nkul ba bara na ina malu benlin
minu idi nibinai bite tiku ligowe ti se ulai ligowe
tutung. **4** nin nayi akone kan kiti min, indin foo
figiri nin yunn, inkulau nin nayyi ashe. **5** wadak
Umakadoni, nidowa bite wa se ushinu b, nin
nani tiwa se uni buri li dina va, ufizu nayi ndas
nin feu bite. **6** nani Kutelle, ame ule na adin
nukizu nibinai na le na nibinai mine nkete. **7** Na
nin dak mere cas b, tutung baramsheu nayi ana
se kiti mine na awa beling nari libusine min,
mine nkune kune nin cancam ndamuwa minwa
mine nime in wa su ayi aboo kang. **8** Sa andi
iyer nighe na tiniminu seng nibinaiye, na inwa
kpilia kibinae kidun ba kodashike mua kpilia na
unwa yene iyert nige nata nibinaeye mine seng
bara n nin kubi baat. **9** In din lanzun mang nin
nen, na bara i wa parda minu b, bara na ayi
asirne mine nati inani na dak nin foo nacara
ina use nimong bara arik ba. **10** nani ayiasirne
Kutelle na daminu ni foo nacara na unada pirin
tucu sa ugitirnu ayiasirne yii na daknnin kull.
11 Yene imonile na uti kibinai kidiya kuu Kutelle
nayiasirne na na nutun nanya mine ute kibinai
kidege nanya mine man duro usali kulapi min,
uyapina upunu kibinay, fiya pin fe, uyapin nari
usaman, uyapin ushuu liti nin yapin usu nyenu
isere kidegene see! nanya nimong vat idinin su
iduro atimine ana sali kulapi nanya nle ulire **12**
Nin nanin ina yertin uldu kiti min, na ina yertin
bara anan Kulapi b, sa bara ule na idin niu nin
kulape ba bara na ushoo kibinai mine narik nan
nutuno kidawo udu kiti mine nanya nizi Kutell.
13 Nanya nilele ita nari ayiakone nanyan kpinu
inshau nibinai bit, tilanza mang, tutung bara
Titus na infep me wase upenun funu bara anun
vat. **14** Bara andi iname reu figiri ninghe bara
anun, na awa tiyi incin b, nafo na tiwa beling
minu imong vat kidegen, nanere ufoo figiri nin
Titus wa da da so kidegen nanere ufoo **15** Nin
mmang libiya me inyinu na ukarn, nafo na ana
lizin mishau nati mine vat nafo na iwa serughe
nin ketizu. **16** Mang na lanza mmang bara na
indinin na na in dinin nanya ku ne inyinu

8 Tidi inisu iyinin nwan ni lime nin nishono
ubelenng mbalu Kutelle na ina ni udu atii
alau in Makadonia. **2** kubin dumunu nkonu udiy,
inbardan nlanzu mmang mine nin gip likimon
mene na shoon nani nanya nse uwashallang
men. **3** Bara na iwa nii ligan nilemon na iwa
dumun meng wa di unan nizie inba kitin nnizwe
ikata ile na imon na iwa dumung nin nibinai ni
foong. **4** Nin fuona cara adiya i wa roko nari
nin se kubi nanya katwa kane udu anit alau. **5**
Ile imone wa se na nafo arik wadin nin su we
b, bara nin bune iwa ni ati mine udu Ucif ni
Kutelle udak kiti bit. **6** Ti reu Titus ku acara
ule na ana malin cizinu mongo nang ghenu
a malzinu katwa mbolu Kutelle likoot mine.
7 Bara na ina kafin nimoon vat nanya inyinu
sauyen, nanya nlir, nanya uyir, nanya kujinji
vat nin nanya nsu mine udu kiti bit cien nibinai
iyene ikafina nanya katwa mbolu **8** belu nilele
na nin liwui likara b, bara induro kidegene nsu
na idin batizu nin te kibinai na mong anit. **9**
na iyiru ubolu Kutelle ncif bite Yesu Krist, au
na awa dinin s, bara anung awa so ukimon,
bara nanya likimong nge aning ma da se anan
sea. **10** Nanya nle ulire in mani minu ushawara
ulena uma bunun minu; likus lona lina kata,
na mah iwa cizin usu nimomonghari cas ba
Barab iwa dinin su nsoi. **11** malang usue, nafo
na uwa di nin te kibinai nsue nin koni kub. I wa
sa i malzina kanin nafo na wa sa iyinno. **12** na
nibinai nsu katwa kane waduku imong icinari in
serututun, bara umong na unit dimun, na bara
demong na asalinmun b. **13** Bara na kakatwawe
kanti nmonghari getek. amon se isalin getek
ba Bara tinan su arume. **14** mine nkunkubi ma
dak nin ne mde na idinin suwe ilele di nanere
wang bara mgbardan mene ma dak nimele na
idinin suw. nin barana ima ti umonggetek ba.
15 na ina yertin, “Ule na adinin gbardan na
adi nin kagisin ba '' barana ule na adumun
baat na awasa adira b, **16** Bara ti gode Kutell,
ulena ana ti nanya Titus ku nayi uditunu urume
unyejue na mang dumun bara among, **17** Na
bara ana seru likura bite cas ba bara nani ana
ceu kibinai kang ninin, awa dak kitimine nin
nayi aboo. **18** Tiwa tughe nin gwana kana idin
ruye nanya vat nati alau bara katwa, me kan
dursu nliru Kutelle. **19** Na ilelere cas b, baranani

iwa fereghe tutung nanya natii alauwe ti cinu
ligowe nanya abuzung nari nin katwa Kutelle
bara ngongon ncif kitime nin duru nari kibinai
mbuzunu. 20 Ti din cun imun ile na umong
ba se finuu nliru mbeleng nile imunne nsesu
washalang na tidimun. 21 Tidin su seng tisu
imon ile na iba dak nin gongong na ma mbun
ncif cas b, umunu ubun nanit wang 22 Nin yenu
ti wa tuu kan gwana ule na tina dumunghe
tiseghe sa kugbala nanya nimong gbardea, wa
ulena nene na duru kibinai nti nimon caut bara
gbardan inyenu na adinin nanya mine. 23 Bara
fe Titus ame nan mba katwa ningheri nin nin
dundung ubeleng ngwana bit, atii alau na tuu
nan, umong igongon udu kiti Kristi. 24 Durson
nani usu min, dursun nani imong ile na ina ti
tefoo figiri nin yinu nanya namong atii lira

9 Ubeleng katwa nanan yinu sauyen, ucon
men yertin minu mu. 2 Men yiru imong
ele na idini sua ilena idin fuo figirimun nait
Makidoniy. In wa belin nanin Achaia na chizin
uke litimine uworu loni likus. Akara mine na
zunlung anit gbardangnsuu katwa. 3 Nene ina
malin tuu nwana bara ufoo figiri bite wa uhem,
bara ina ke nidowo mine inson caa, nafo na ina
belin ima yitu. 4 Asa na nain ba andi umong
unu Makadoniya daa nin mi anin se naa isa kele
atibit ba ima yitii imong chin Na ima benlu
uliru kitene mine b, bara na idumi nayi akone
kiti mine. 5 Mang wa su sa uba caunari i belin
nwana idak kiti mine idi kee bara imon ile na
iwa ti likawali inan yita kiti kirun nafo imon
nfilzinu nin kibinai kirum na nafo ita minu
ine sa ayi mine ba. 6 re ulele, ule n, abilsa nin
timong ama pitiru nin timong gbarda, ama kuru
apituru gbardang. 7 Na kogha ni ilemong na a
yina nin kibinai m. Na awa ni nin kibinai bibit b,
Bara Kutelle diin suu naale na ima ni nin kibinai
ki boo 8 Kutelle mati mmari ti gbardan kiti f,
bara vat kub, nanya nimon ile na udunin suwa
una kpimu nanya katwa ka cine. 9 Nafo na ina
yertu,''Ana nnizu use me kiti nanan seli ni mun
nin lau me di sa ligang (aiōn g165) 10 Ule na adin
nizu imus kiti nan tibila nin ni monli. ama kuru
ani minu imus in ti bil. Amini ma ni minu kusa
na ku lau. 11 yitu nin se kan nanya tibau vat,
bara unang yita washala kang, nanin ma timinu
ida zazin Kutelle unuzu bite. 12 Bara uyiru
katwa kane, na uzursuari cas ba nin nimung
suu nanayinu sa uyenu. Tutun nani ima kpinu
katwa zazunu Kutelle. 13 Bara ina malin yainnu
nanya katwa kane ina mali yti Kutelle gongon
nanya ntoltimu nati nbucu mine katwa nanya
Krist, nin washalang mine udu kiti mine vat.
14 Idinin su mine kan, inani din su minu nlira
bara anigh, idin suu nanin baraq ubolu mikan
Kutelle na mi di kitimine. 15 Ugodo uduua kiti
Kutelle n bara ufilu me midiya

10 Meng Bulu, men litinin din fuo minu acar,
bara utoltinu liti nin sheu in Kristi na men
na kifo kubi kona iwa di nan ghin, bara indin
fuo figiri ni ghinu kubi kona indi nan ghinu
ba. 2 Idin fuo minu acar, na iwadi nan ghin,
na ina yitya in pun figiri nin nayi ale na uca,
bara mma yinu ba nin na le na iworo arik tin
cin nanya kidawo. 3 BAara na tidin cin nanya
kidawo, aina likum bite kin kidawari ba. 4 Bara
imong kabung bite in kidawari ba. Bara nanin ti
dini nimong likara kitene na nazu adadu likar,
na idin dasu nin ma yartdan ma hem ' 5 Tutung
tidin nanzu vat nimon ile na imafitu kitene
Kutell, tiyiru vat nkpilzu usu kucin nruu Kristi.
6 Tidin caa ubucu vat nittwa isalin ni liti iwase
ati uni nati mune ukulo 7 ilemong na idi cana
ibunmine. Andi umong yina ayita nafo Kristi
na yita nafo Kristiare wang. 8 Bara na inwa
riu figiri kang mbelin g likara bite lo na Ucif
wani ike minu mun na inanza minun b, na mba
incin ba 9 Na indi nin su iyene nafo indin ziu
minu nin miyert nin ba. 10 Bara amung din
belun ''iyert me din ziu nin likr, bara na iyarnu
adi nin nagan ba uliru na me lien ulazu ba “
11 Na anite yinin nilemong na tibenle brq nin
bung na ti diku b, imong irum mere ti ba suu
kubi ko na tidi kikane. 12 Natina duo pii ba
ipiru natibite, konin batizu nati bit nin nale na
idin foo figi mine. Bara kbi kona idin gwadizu
atimine nin namonn, nin nani ima se uyenju
seng ba. 13 Na ariki wasa ti foo figiri ti kata
likara ni lemong na ti wasa tui suu b, bara na
tina cinu kusari ko na Kutelle b, bara na tiduro
nani har ti da duru anunku. 14 Bara na tina kata
ti kala ati bite ba na tima dak kiti min, arikere
wa di anan bunu nse minu nlirun Kristi. 15 Nati
din foo figiri tikata likara bite ba barabkatwa na
mon, bara na tidin cisu kibinai nafo na uyinu sa
uyenu mine din kunju nin min bit ngira katwa
we bapunu kidawo gbradan. 16 Ariki wang ba
belu uliru Kutelle tikata kika na anung na dur.
Nati ma foo figiri mbelen katwa ka na ina su

kusarin na mong ba. 17 Bara nanin ule na adin
foo figiri na afoo figiri nanya Ucif. 18 Bara na
ule na ana uti lidu amere asa so cikilari litime
barananin lo na cikilarari na na yinin mu.

11 nin s, iso nin mi kitini nin tong tilalang
ton, bara nani idin suzuku nin mi! 2 Bara
men dinin liyarin nati mine indi nin liyarin
Kutelle bara anun, in wa timinu likawali niligma
nin les urum I nakpa minu nafo kubura kulau
kitin Krist. 3 Bara nanin indin lanzu fiu nafo na
fiyii wa rusuzo uwane nin kujinjin me ukpilzu
mine wasa udu unkonkusari unuzu kidegen ghe
nin lau nlira mine udu Kristi. 4 Baqra umong
wa dak ada belin minu ubeelen Yesu bani lele
natidin belin minu, sa nin seru mun ifip migan
nin moo na ni seru, sa umon uliru dabam ulena
ina mali seru. yenjen ile mone kang. 5 Bara na
indin kpilizu au nan di nanya na baat ananzang
udu aleli “anan kadura adidiabYesu.” 6 Bara
nani sa ko na inaserun udursuzu in suzu nliru
b, na ina se udursuzu inyinu b. Nanya ko kame
libau nin nanya nimon vat tina belin minu
iyinin. 7 Ina ti kulapi na ina toltunughe bara
inan ygantin minu, bara na indin belu minu
uliru Kutelle sa ubiziya? 8 Idin bulsu imon na
mong atii alau bara inan da minu katwa mun. 9
kona iwa di nan ghin, iwa dinin bukat, na iwa
ti umon ti kanci b, Bara ubukata ni nuzu kiti
linwana ale iwa nuzu kusarin Makidoniya. nan
nanya nimon kap iwa ceu litinin kitin ti mong
timinu kanci, mmini ma li ubun suu nani. 10
Nafo na kidegen Kristi di nanya ni, ufo figiri
ulena men na uma so tik ba nanya tikot, nafo
Achin. 11 Barin yang? bara na indi nin suu
mine baa? Kutelle yiru idinin suu mine. 12 Bara
ilemon na idin su, na mma kuru su, inaqre ima
li ubung insue bara inan tursu tunu nanan nale
na idinin su tiyita arumme nin foo figiri. 13
musu nanit ane anan kadura kinuwari, anan
katwa kirusuza in sakizu timuro mine nafo anan
kaduran Kristi. 14 Na ulele imon ipesari b, bara
na shitan wang din sakizu kidowa me nafo gono
kadura Kutelle unan kanang. 15 Na ile mone
imon ipeseri kan ba andi ann katwa me ma
yiti nafo nono lilaure. Ligan mine ma yitu nafo
matiza mine na ise. 16 In kurun bele: umon
nwa su naya kibinai me meng ulalanghari b.
Bara na uwa su sereni na fo ulalangha bara
inan foo figiri bite. 17 Ile mong na indin bele
mbeleng foo figiri na u serimku kiti ncif ba
bara na idin liru nafo ulalang. 18 Uwonru, anit
gbardan na foo figiri nanya kidawo, men ma ma
tutun foo figir. 19 Bara na anin susin nayaboo
nan nalalan, na idi jijin ati mine. 20 Bara na u
susin nin mong na a wa tifi licin awa kusufi
nan na dondo, awa kata fi awa din fun, sa awa
reu fi ummuro. 21 Indin liru nin cin bara na
arik wa di seen insu ni leli imone nin nani vat
kubi ko na umong reu figiri indi liri nafo ulala
menn wang reu fiiri. 22 Inung a Ibraniyawara?
menwang nenere. Israilawa? menwang naner.
inun nanuzu kuwunu Abrahamari? menwang.
23 acin Kristiari? [indin liru nafo ule na lite duku
ba] Meng katin katin nanya ti kibinai katw, piit
nanya lici, nanya foo salin bat, nanya yenju
nimong zikiki in kul. 24 Unuzu na Yahudawa
in wa sara “tishon akut anas sa lirum.'' 25
Sau titat i wa kpizii nin nkuru iwa filisiyi sau
urum i wa tii inneu sau tita, in wa yerin in
moro nfang nanya nteku. 26 Incin gbarda, nin
nigingawa ni nanzaang nanya ti tidana nakiri,
nanyan nnanzan nin nabit nin nanya nnanzang
nan nawurimi nanya nananzan nanya kipi,
nananzang kusshuo nanya nnazan ntek, nanya
nnanzag nnuzu nuana kinu. 27 Iwadi ktwa nijasi
nin nanya nijas, nanya kiitik sa mmor, nanya
kupe nin kotu nayi nin sali ni nimonlii, nanya
tituwui fisere. 28 Banin ni mun va, upardinu
kitene ning vat liri kitine nin bara kibinai nighe
di bara atii alau at. 29 Ghari sali nin likara na
meng nin sali munba? nghari ta umong deu
nanga kulap, na meng juju kkidowo nin ghe
ba? 30 Andi nma reu figir, nma reu figiri bara
ile imong na idurui lidarni ning 31 Kutelle nin
Cif Cikilari Yes, ame ule na idin rughe sa ligan,
yiru nan din belu kinu ba! (aiōn g165) 32 Kusarin
Damaskus, ugumna nacaran ngo Aretas wadi
nca kagbirin Damaskus bara inan kifai 33 Bara
nani inutuni kibulun kibene nanya kugbetu likii
in nin cuu na cara me.

12 Dole in foo figir, bara nani na mma se
imong ku b, bara nani unuzu ina tiubun
namoro nin belu nanya unuzun Cikilari. 2
Inyiru unit nanya Kristi nanya na kus tkure
min nanase na ana kata sa nanya kidawo sa
indas kidaw, nan meng yiru ba Kutelle yiru iwa
yanghe udu nanya kitime kin taat. 3 Tutung
inyiru umong unit sa naya kidawo sa indas
kidawo, na meng yiru ba Kutelle yiru. 4 ulena
iwa yonghe udu kitene ule na awa di nin imong

ilau kang na umon wasa a benle ba. 5 Kitenen
leli unitere men ma foo figiri. Bara na nma foo
figiri nin litinin ba se dei bara lidarni ning. 6
Andi indinin su in foo figiri. nan ma suo ulalan
ba, bara idin belu kidegenere. Bara nani ima
cinu ufoo figiri nanumon ba kpilizinu litinighe
gbardan, na nafo idin yenju sa idin lanzuyi
ba. 7 Sa bara na mgbardan inda ciu mbele.
Baranani na mma fiwu aba da nin fiwu liti ba i
wa tiyifimat kidowo, kadura nnuzu shidtan idak
ida firume, bara nwa foo figiri kang. 8 Njun tat
ina foo acara nin kiti Kutelle akalai mung ile
imone nanya nin 9 Amini na beli "ubolu nin
batin fi" Bara na likara din kue naanya lidarne"
too mma kpinu ufoo figiri nanya nanya lidarni
ning bara likaara Kristin soo kitene ning 10 Bara
nani ubatine bara Krist, nanya lidarni, nanya
nitop nnya nniy, nanya tinana nayii, nanya
nkunekun, bara nani vat kubi kone diri likar,
asa nta agang. 11 In nasoo ulalan! anunghere
natiy, bara anunghere wa ruyi, bara na nwa di
ko cun kadas nang nadidiya nansn kadura ba
barana mmen imonghari ba 12 Kidegen nalap
nan kadura wadi kiti mine nin nayashau vat,
alap nin nalajibi nin nitwa ni didiya. 13 Bara
na anung wadi iyiziari sa uanpani nafo nzisin
natii alauw, bara na uwa so minu kutura ba?
shawang ninmile utanue! 14 Yeneng! Mba dak
minu tutung unta, na ima lawu minu kutura ba
bara na idinin su ni mong mine ba anunghere
ndi nin suw. Nanono ba cisu bara acife ba bara
nani acifari ba cisu bara n nono. 15 Nna yitu nin
nayi abo kang in wultun bara anunghe uwa biiu
usumine kang, ita usu ninghe baata? 16 Bara na
udi nani, nanan ti minu kutura nati ba. Bara na
meng di jinjin, mere na fo minu nin kinu. 17 In
wa di kitene mine na uwa tuu umong udak kiti
mine. 18 Iwa ti Titus ku adak kiti mine inin tuu
kani gwane ninghe, Titus se wa di kitene mine?
Na tiwa cinu libau lirumme baa? Na tiwa cinuu
nin niti nirume ba? 19 Idin cisu kokube tidin
sesu atibite kiti mine? Nbun Kutelle tidin nin
Kristi mbelu vat nimon bara uke minere. 20 Idin
cun fiu nwa dak nan mase minu nafo na idinin
suwe, Na anung wang masai nafo na idinin
suwe ba, au ti wase mayardang inshina nayi
usu liti kubellum, ufoo figiri nin salin caunu. 21
Indin lanzu fiu nwa kpilin, Kutelle nighe uruu
nighe kiti mine, mma nin gilu bara mgbardan
mine naina malu ti kulapi nin burnu na inin na
pizeru usunu nsalin lau nin nuzu nin na wani a
hem nin su nimong nyi na iwadi isuzu ba.

13 Ulele untatari naidin dasu kiti min, "an
wabaa sa an watat nwa ti iyizi imba ulirun
soo vat ni lemong na iibenle" 2 Iwa malun benlu
minu alee na isu kulapi nin kidung udu va mine
kubi kon aiwa diku udakin baa mmini kuru
benle: andi daa tutung na ima cinu nanin ba. 3
In belin minu ule na bara na idin piziru iyizi in
ba au Kristi din liru nanya ning Na a dira likara
nanya mine ba nmanimako adi nin likara nanya
mine. 4 Bara na iwa banaghe nin sali likara
bara nani adi nin lai nin likara Kutelle. Bara na
arik sali nin likara nanya m, bara nini ti ba yitu
nin lai ninghe me. likara Kutelle nanya mine. 5
Dumunang atimine iyene sa idi nanya yenu sa
uyun. Gbardan atimin. Na i iyiru ba Yesu Kristi
di nanya mine. Aduku sai dai na iyiru mun ba
6 Mang di nin nayi akune au i ma yinu na isa
yina nin narik b. 7 Nene ti dinin nlira cindu kiti
Kutelle au na i wa se i utanu ba andi na nani ba
imase ti lau udumun, au bara nani in taa nlira
inan su ilemon na ica, imoti tima yenu nafo
ti deu udumune 8 Bara tiwa gya tisu imomo
usa bani kidegen, bara kidegenere kawai. 9 Asa
ti lanza mmang bara na arik ndiri anun nin
kulun. Tinani kuru ti taa nlira au i se minu
kulum 10 Indin yertu nilele bara na ndi piit nan
ghen, bara na nwadi nanghinu na mma yitu
gbagbai nati mine b, insu katwa nin likara lo na
ucif nay inke minu kokuwa in musuzu minu
ba 11 Nimalin, nwana ni lime nin nishono taan
ayi aboo! sun katwa bara ukurtuzun, sun nin
nibinai likara yinnan nin nwana nat, sun nanya
ncanam nibinai, Kutelle su nin shau kibinai ba
yitu ligowe nan ghenu. 12 Lison vat mine nin
nilip ngbindirnu 13 Vat anan yinnu sa uyenu
din lisu minu 14 Ubolu Kutelle Ncif Yesu Kristi
usu Kutelle, nin lidondon Nfip milau yita nan
ghenu vat.

Ugalantiyawa

1 Nuwana nilime nan nishono nan nya Kipin
tigo in Galantiyawa. Meng Bulussari, unan
kadura na unuzu kiti nanit ba, a na unuzu kiti
nnit ba, unuzu kitin Yisa Kristiari nin Kutellę
Uciffe, ulenge na awa fiyaghe nan nya nkul.
2 Nin linuana vat na idi ligowe nin mi udu
nilarin nlira in Galatiya. **3** Ubollu Kutellę udu
kiti mine nin lisosin limang unuzu kiti Kutellę
Ucifbit nin Cikilari bit Yisa Kristi, **4** na awa ni
litime bara alapi bite, anan se a bolo nari nan
nya kubiri kunanzang nado ukpilizu Kutellę bit
nin Ciff bit. **(aiōn g165)** **5** Kitimerę ngongong so
saligan Usonani. **(aiōn g165)** **6** Imonen nayi fiu
nin kpillu mine nan nya nliru ntucu uburnę
na ina seru udu umong ugang. Nin kpillu nati
mine kitin lenge na ana yicila minu nin bolun
Kristi. **7** Na umong ulirun tuchu duku ugang
ba, vat nani among anit din fizu ayi nanit inan
musuzu ulirun tuchun Kristi. **8** Sa arike sa Gono
kadura Kutellę unuzu kitene kani nda minu
nin kankadura ugang nin lenge na tina malu
ubellin minu na unu kifoghe. **9** Nafo na tiwa
bellin minu nin burnę, nene wang ndin bellę
tutung, "Asa umong bellin minu ulirun ntucu
ugan nin le na ina malu useru, tan ghe unu."
10 Negene meng din pizuru uyinnu nanitari sa
un Kutellę? sa ndin pizuru npwo anit ayeri?
Asa meng nengene ndi ninsu npwo anit ayeri,
na meng kuchin Kristari ba. **11** Bara ndinin su
iyinin nuana, ulirun ntuchu na ndin bellu na
un na nitari ba. **12** Na nna seru kitin nitari
ba, a na umon na dursuzai unin ba, una na
nadak kitinighe unuzu kitin Yisa Kristari. **13**
Iwa lanza lisosin nburu nighe nan nya nadini
na Yahudawa na nwa ti butan butang nnanzu
nliru Kutellę nin na nan ndortu Kutellę, ineo
kang sa ligang. **14** Meng wadi nlibun pït nan
nya nadini na Yahudawa nkatiza adon nighe a
Yahudawę. Meng wa di nin liyarin kan nbellen
dortu matiza naciff ning. **15** Kubi ko na Kutellę
wa lanza nmang afereyi ndutu nan nya liburin
naning. Awa yicilai nan nya me. **16** Adurso Gono
me kiti ning, nnan yino ubellun liru me kitik
nalumai. Na nwa mala upizuru in yinnu nin
kidowo nin mï ba, **17** ana nwa do u Urushalime
kiti na lenge na iwa yarni katawa ba. Nwa do
Arabiyari, nnin kpilla u Damascus tutung. **18** Na
akus atat nnin kata, nnin ghana udu lizi ngan
Kefas in Urushalima nta ayiri likure nin na taun
ligowe ninghe. **19** Vat nayiri ane nan nta, na
nwayene umong nan nya nono katwe ba, ma
Yakuburi cas gwanan NCikilare nwa yeneghe
ku. **20** Yenen nbun Kutellę wang, na ndimunu
kinu nan nya niyerte na nsu minu ba. **21** Nin
kiddughe nmini wa do nmin Siriya nin silisiya.
22 Vat nani nan nyan Yahudiya alenge na iwa
dortu nan nya nilarin nlira wa di isa yinni ba.
23 Iwa din lanzun belle nighere cas, " Ulenge na
awa nadi unan lantizu nari ukul nengene din su
uwazi in yinnu ulenge na ame wadin musuzun
unin." **24** Inani wa tizu Kutellę gongong bara
mewę.

2 Na akus likure nin na nas nnin kata, nkuru
in ghana u Urushalima nin Barnabas, in yira
Titus ku ti gya ligowe. **2** Nwa ghana ndo bara na
Kutellę wa dursoi ndo. Nwa durso nani kanang
uliru tucu ulenge na ndin bellu kitik nalumai.
(Nwa su ulirę likot nan nadidya mine). Bara
katwa ninghe na imalsu, nin ka na nma kuru
nsu wa so hem. **3** Ko ame Titus na awadi ninmi,
na awadi ku Hilinawa, iwa tighe akala kucuhru
gbas. Nani wa se nani, **4** Bari nuana kinu na iwa
dak likire ida idayen lissosin limang bit na tiwa
dimun nan nya Kristi Yisa. Iwa dinin su iti nari
tiso acin kiti nduka. **5** Na arik nani ati kitimine
ba ko nin kubiri båt, bara kidegen nlirun tuchu
nan so kitimine sa ukpillu. **6** Inung alenge na
among na woro inughere anan bune na ina
su imonmonba. Sa iwa di iyaghari kiti nin na
imonmonari ba. Na Kutellę din sesu imon ile
na idin su kibinayi nnit usurne ba. **7** Bara nani
wang mere ina ni ulirun tuchue udu kiti na nan
nacuru, nafo Bitrus na iwa nigne ucindu kiti na
nan kalzu nacuru. **8** Bara Kutellę, na anasu kata
nan nya Bitrus gono kadura kiti nalenge na ina
kalza acuru nanere wang ana su katwa nan nya
ning udu kiti nalumai. **9** Na iwa yinnin ubollę na
Kutellę nasui, Yakub, Kefas, nin Yuhana, alenge
na iwa yiru nani adidya liyissin wa Barnabas
ku nin mi ucara ncine lidondong. Bara arik
nan do kiti nalumai inung do kiti na nan kalzu
nacuru. **10** Tutung iwa di ninsu ti lizinin nin
nikimon, imon ilenge na meng wang wadi nisu
nsure ine kang. **11** Kubi ko na Kefas wa dak
Antakiya, Nwa yisin nmuro me nbellinghe uliru
bara na awa tån. **12** Kefas wa din lizu nimonli
nin nalumai, a among anit unuzu kitin Yakub
dutu sa udak. Na anit ane nda, a wunno kidowo

anin tasa ligome nin na Lumaiye, bara fiu nanit
ale na inamalu kalzu nacuru mine. 13 Nanere
wang ngisin na Yahudawẹ wa dofin Kefase ku
nan nya nrusuzu nati. Nanere Barnabas wang
litime wa dofin nani nan nya kani karusuze. 14
Na nwa nin yene nwo na idin dortu kidegen
nliru tucuba, Nbelle Kefase ku nbun mine vat,
''Andi fe na udi ku Yahudawa umini sosin nafo
kilumai na nafo ku Yahudawa ba, iyizari udin
tizzu Alumai iso nafo a Yahudawa?'' 15 Arike na
tidi a Yahudawa unuzu kumat a na ''Alumai yari
anan nalapi ba.'' 16 Yinnon nenge na umong
unit duku na ama sortu nacara nkul bara katwa
nin dortun duka ba se nin yinnu sa uyenu nan
nya Yisa Kristi. Tina dak nan nya in yinnu sa
uyenu in Kristi Yisa bara tina se usurtu unuzun
in yinnu sa uyenu nan nya Kristi na nin nitwa
nduka ba, bara kusari nduka na unan lai urum
ba surtuba. 17 Vat nani andi konene tiba pizuru
Kutellẹ tinan se usurtu nan nya asa tise atibite
anan nalapi, Kriste nso unan katwa kulapï? Na
nanere ba! 18 Bara andi meng ba kuru in wutu
kimal ln yinnu nin duka tutung, uyinnu ule
na ina nari, meng so unan patulu nduka. 19
Bara nan nya nduka, meng na ku kulin duka,
nnan so nin lai kiti Kutellẹ. 20 Iwa kottini kitene
kucca ligowe nin Kristi. Na mere nene ming
litininghe ba, unin ulai ulenge na in dumun
nan nya kidowo, nsosin nan nya in yinnu sa
uyenu in Gono Kutellẹ, ule na ana ti usu ning
anä litime bara meng. 21 Na meng nati nin bollu
Kutellẹ hem ba, bara adi uyiti nlau din nuzu
ndukari, ukul in Kristi nso hem.

3 Anung anan Galantiyawa alalang, ghari na
su minu tikanci? Anung na iwa bana Yisa
Kristi ku niyizi mine kitene kucha, ikotinghe
tikusa niyizi mine? 2 Ilelere cas in di nin
su iyininin kitimine. Ina seru uruhe nan nya
dortu dukaria sa bara uyinnu nin nilemmon na
ina lanzari? 3 Idi alala kan naniya? Ina cizin
nan nya nruhu inani ma malzunu nan nya
kidowa? 4 Ina sono uniu nin nimon gbardang
nani hemma, andi nanere hemmaria? 5 Andi
nanere ame ule na adin nizu minu uruhue,
amini din su katuwa nakara nan nya mine,
unuzun ndortun ndukaria sa unuzun in lanzu
lirun yinnu sa uyenuari? 6 Nafo na Ibrahim
“wa yinnin nin Kutellẹ, inani wa batizaghe mun
nafo fiu Kutellẹ.” 7 Nene nuwana, yinnon ale
na iyinna nonon Ibrahimari. 8 Ulirue di ina
malu uyinnu Kutellẹ ma su anan salin dortume
ushara nnuzu yinnu sa uyenu minere. Ina
belli ulirun tuchun nnuzun Ibrahimme uworsu
nenge, “Kitifere vat anan salin yiru Kutellẹ ima
ti nani nmari.” 9 Nanere ale na ina yinnin sa
uyenu idi nin mari nin Ibrahim, ana yinnin
sa uyenu. 10 Ngbardang na lenge na idin su
katuwa nshara nin kidowo imase ula'ana. Bara
ina yertin “Unan la'anari unit ule na adi su
vat nimon ile na ina nyertin nan nya niyerte
nduka ba.” 11 Nene udi kanan na Kutellẹ ma
ti umong se usurtu bara uduka ba, “Bara unit
ulau mati ulai unuzun yinnu sa uyeneri.” 12
Na uduka di unuzun yinnu sa uyenuari ba, una
di, “Ule na adin dortu uduke mati ulai nan
nya duke.” 13 Kristi na seru nari nan nya kitin
lla'ana nduka na ame wa so ula'ana bara arik,
na ina nyertin, “Vat in nit ule na ibanaghe
kucha unan la'anari.” 14 finu nlire wadi alumai
ban se nmari unuzun nan nya Kristi Yisa, bara
tinan se userun likawali nruhu unuzun yinnu
sa uyenu. 15 Linuana, idin liru nafo anit. Andi
ma unitari na tti nsue, asa iwutu kimal nin na
unan sakue dukuba a na unan kpinu ma duku
ba. 16 Nene usunu nnuwe iwa belli Ibrahim ku
nin kuwunu me. Na iwa woro “awunuari ba”
nafo adi gbardang, kunin kurumari cas, “nani
udu kuwunu fe,” kristiari une di. 17 Nene in din
bellu usunu nnuwe na Kutellẹ na malu wutu
kimale na ana musuzu unin nin duka ule na
uwa dak kimal nakus akalt anas nin nakut atat
ba. 18 Andi ugadue wa dak unuzu kitin ndukari,
uso na unuzu kitin nsunun nuwari ba. Bara
Kutellẹ na ni unin tọp kitin Ibrahim unuzun
nsunun nnu. 19 Bari iyaghari inani? Inan kpiku
bara ukaluzun liru, se kuwunu kon go na ina
sun kunin unuwe nda kiti nale na ina sun nani
unuwe, iwa cizin katuwa nin duke kiti na nan
kadura Kutellẹ kiti nacaran nnan piru kitik. 20
Nene na unan piru kitike unit urumari ba, Vat
nani Kutellẹ kurumari. 21 Nane uduka din serzu
tikot nin sunu tinu Kutellẹ? Na nanere ba! Andi
iwa ni uduka ule na uwasa una ulai, kidegen fiu
Kutellẹ wa dak unuzun dukari une. 22 Vat nani
uliru ulau in yatca imon vat nan nya kulapi.
Nani usunun nnu Kutellẹ nworu a tucu nari
nnuzu in yinnu sa uyenu nan nya Yisa Kristi
iwa ni alẹ na iwa yinnin. 23 A uyinnu sa uyenu
nin Kristi dutusa udak, iwa yachu i nyeshe nari
nin duka udu kubin nutunu in yinnu sa uyenue.
24 Uduke uni waso unan rissu nari udo mun

kitin Kristi, tinan se usurtu unuzun yinnu sa
uyenu. 25 Nene na uyinnu sa uyenu na dak,
nati du nworu irissu nari ba. 26 Bara anung vat
nono Kutellari unuzu in yinnu sa uyenu nan
nya Kristi Yisa. 27 Vat ligan nalẹ na ina shintu
minu nmyen nan nya Kristi, ina shon atimine
nan nya Kristi. 28 Na ku Yahudawa duku ba
ana ku Helenawa ba, na kucin dukuba, a na
usaun ba, na kilime sa kishono ba, vat mine
arumer nan nya Kristi Yisa. 29 Andi anung anit
in Kristiari, iso kuwunun Ibrahimari une, anan
lin gadu unuzun sunnun nü

4 Ndin bellu nenge andi unan gadue gonari,
na adi ugan nin kucin ba, andi amere unan
nimone vat. 2 Vat nani adi nacara na nan yenju
nin na nan dortu ninghe uduru kubi kongo na
ucife na ceo. 3 Arike wang nanere kubi kongo
na tiwadi infitu, iwa min nari nan nya licin
nadu in yï. 4 Nani na kubi wa dak dert Kutellẹ tọ
Gono me, unuzu kitin wanni, kumatt nan nyan
duka. 5 Anan se utucu nale na iwa di nan nyan
duka, tinan se useru lisosin nafo nono. 6 Bara
na anung nonari, Kutellẹ na tü nin Ruhunin
Gono me nan nya nibinayi bite, ule na udin
yicu "Abba Ucif." 7 Bari nani, na udi kucin ba,
uso gono, andi udi gono, uso fe unan gaduari
unuzu Kutellẹ. 8 A idutu, na iwadi isa yinno
Kutellẹ ba, iwa din licin na lenge na iwa di
atellẹ ba sam. Nene na iyinno Kutellẹ. 9 Nene
na iyinno Kutellẹ, sa negene na Kutellẹ yiru
minu, in yaghari nta idin kpilzunu tuyung kiti
nimon ile na idi (anfaniba) ba? Idi nin su ikuru
i kpilin licin tutungha? 10 Idin dortu among
ayiri na ina fere, iceo likot tipui tipese, kubi,
nin nakus. 11 In din lanzu fiu nin ghinu, in din
lanzu nfong fiu bara uwa da so nafo ndi su
katuwa nan ghinu hem. 12 Ndi minu kucukus
linuana, yitan nafo meng, nafo nameng wang
nso nafo anughe. Na ina tanni ba, 13 iyiru bara
udiru kayiri kidowo nwa su minu ulirun tucu
nin kubie na nwa cizin. 14 Ile imon nan ina so
ujaraba kiti mine unuzu liti ning na ina yassu
ba, ana ina niari ba, vat nin nani ina na serui
nafo gono kadura Kutellẹ, sa nafo ima seru
Kristi Yisa ku. 15 Ani, nene liburi libo mine
din we? Bara meng bellin minu fo useri iwa
kaluzu ijiji mine wang inayi. 16 Ani nene in
ni so udon nivira mins bara na in bellin minu
kidegengha? 17 Inughe na pizuru minu kang a
na nimon icine ba. Idi nin su ikosu minu nan
mi inan dofino nani. 18 Ucaun iyita nin nayi
asheu nin likaea kiti nimon icine ko kome kubi
na macas meng wa di kiti mine ba. 19 Nono
nin nibebene, ndin niu nin piu nin pazaza bara
anughe tutung, sei Kristi nse lisosin nan nya
mine! 20 Ndi nin su nwa yitu ku ligowe nan
ghinu kikane nene nkpilla liwui nighe, bara
kibinayi nighe non ni ghinu ba. 21 Bellen ni
anung na idin pizuru uyitu nan nya nduka, na
ilanza imon ile na uduken belle ba? 22 Nafo na
iyerte di au Ibrahim wadi nin nono niba, kirum
kitin wani katuwa ngame a kirum kitin wani
nilugma. 23 Vat nin woro kin wani kata kilare
iwa maru kinin nan nya kidowo, a kinin kin
qani nilugme iwa maru kinin unuzu likawali.
24 Ullenge ulirue kuyeli nimon ibari na iwasa
ipuno ining kanang. Awani alele abe masin
uchiwu nliru ubari, kirum unuzu likup in Sinai.
Ulele mara nono licin. ule na amere Hajaratu. 25
Nengene Hajaratu likup in Sinai yari in Arabiya
linnare so nafo Urshalime kitimone, adi nan
nya licin nin nono me. 26 Nani uni Urshalima
ulenge na udi kitene kani na udi licin ba, unnare
una bite. 27 Nafo na iyerte di, "Ta ayi abo, fe
uwani in sali kumat, fe ulenge na una maru
ba; Suna kibinayi usanfi uti ntet nayi abo, fe
ulenge na uyiru ukonu liburi kumat ba; Bara na
nono nnan sali kumate din gbardang, ni katin
nin le na adi nin less. 28 Arik nene, nuwana,
nafo Ishaku, nono likawaliari. 29 Nafo na uwadi,
ulenge na iwa marughe nan nya kidowo din ti
ulenge na ina marughe nan nya Ruhu Kutellẹ
aneo, nanere udi wang nene. 30 Uliru Kutellẹ
nworo iyaghari? Kọ uwani licine nin gono me.
Bara na gono in wani licin bali ugadu ligowe
nin wani nilugma ba. 31 Bara nani nuwana, na
arik nono nwani licinari ba, nani arik na di
nonon nwani nilugmari.

5 Bara lisosin liwosarinKristi na bunku nari.
Bara nani yissinan nin nakara na iwa yinnin
tutung ikuru i pira tikanci ba. 2 Yeneng, Meng,
Bulus, nworo minu asa ina kalza minu acuru
cas, na Kristi ma so imon imon kitimine ba.
3 Tutung ndin bellu udu kitin ko uyeme unit
ulenge na ina kala ghe kucuru usoghe gbas
adofin uduke vat. 4 Na nmyen mine duku nin
Kristi ba, vat na lenge na idinin sü ise utuchu
kitin nduka, anun wulu kitin ballu Kutellẹ. 5
Bara kitin Ruhu nan nya yinnu sa uyenu ti
din cha nayi akone nan nya lissosin lilau. 6

Nan nyan Kristi Yisa sa ukalu kucuru, sa usalin
kaue na unare imon imong ba. Nani nan nya
katuwa in yinnu sa uyenuari cas unare imon.
7 Ina su ucume gegeme. Ghari nin na wantin
minu ulanzun liru kidegen? 8 Ukpilliu nibinayi
mine nani na kitin nlenge na a yicila minuari
ba. 9 Uyist cingiling asa umala kiti nan nya
likalan vat. 10 Idi nin nayi akone litime nan
nyan Cikilari nin woru na iba su umong ukpilizu
ugang ba. Ulenge na ata minu inani ta shogolok
a yaunu ushara litime, ko ame ghari. 11 Linuana
asa har idin su uwazin kalu kucuru, in yaghari
ta nmini din niu uda duru ko kubẹ? uma nin
so ikala imon ntizu ntiruzue kuca nkotine. 12
Meng dinin su alenge na idin wultuzunu minu
tassa ati mine kiti mine. 13 Bara Kutellẹ na
yicila minu linuana, wos se dei na iwa katwa
nin yitu wos mine bara kidowo ba, ama nan nya
nsü buzunon ati. 14 Bara na uduke vat pitirin
nan nya duka urum, nan nya nin "uma yitu nin
sü nnan kuponfe nafo litife." 15 Asa idin kifizu
nu ileo inawa nati, sun esn bara iwa molusu ati
mine. 16 Uliru nin ule, cinan nan nyan Ruhu
bara iwa ni kidowo imon nsü me. 17 Bara na
kidowe din cinu ugang nin Ruhu, a unin u Ruhu
cina ugang nin kidowo inughe naba din su ivira
nin nati. Bara iwa su imon ilenge na idi nin sun
sue. 18 Andi u Ruhu di ligowe nan ghinu, na
idi nan nyan duka ba. 19 Nene adadu kidowo
di kanang. Annare unozu nin na wani, lidu
lizemzem, 20 licin ncil, usu niyiu, ivira nati,
ufirun liru, liyarin, tinana nayi, usalin munu
nati, umatu kiti, uwutuzunu, kibinai kisirne, 21
umolu ntoro, idogwoi, nin nimuse ni le imone
na ina wunun minu atuf mun, nafo na uwa malu
uwunun atufe mun, alenge na idin su imus ni
le imone na iba piru kipin tigoh Kutellẹ ba. 22
Kumatin Ruhu tutung kunanare usü, ayi abo,
lisosin lisheu, ayi asheu, usali tinanayi, lisosin
licine, uyinnu sa uyenu, 23 usalin bardada, nin
kifu liti. Imus nalele na ushara di nati mine ba.
24 Inung tutung alenge na idi anitin Kristi Yisa
ina bana kidowo nin tok kinin a imon inanzang
nsü kinin. 25 Adi tisosin nin Ruhu na ti cinu
ligowe tutun nin Ruhu. 26 Na tiwa so anan
karusuzo ba, tifiza ati ayi, sa tiso in shina nati.

6 Linuana, adi ise kan gwana nan nya kulapi,
among mine na idi nin Ruhu nan nya nibanai
nruhu usheu sun lito me i kpiling nin ghe. Fe
litife su seng, bara fe litife wang wa se imon
tin diwu. 2 Yaunan atura nati, nanere ima
kulu uduka in Kristi. 3 Andi umon din yenju
ame imomonari ana ame imomonari ba, adin
rusuzu litime. 4 Na kogha mine dumun katwa
litime usamme. Amanin se imon nfo figirime,
na nin woru abata litime nin mong ba. 5 kogha
ba yaunu kutura litime. 6 Na ulenge na idin
dursuzu ghe ti gbas akosu imon ichine vat nin
nan dursuzu me. 7 Na iwa rusuzu atimine ba,
na idin kpeshu Kutellẹ ba. Vat nimon iilenge na
unit nbilsa inin nare ama kowu. 8 Ulenge na a
bilsa nan nya kidowo me, nan nya kidowo ama
kowu ibishe, ame ule na a bilsa nan nya Ruhu,
unuzu kitin Ruhu ama se ulai sa ligang. (aiōnios
g166) 9 Na tiwa dira nin su katwa kachine ba,
wasa kubi nda dert tima su kachiso andi na tisu
kuballa ba. 10 Bara nani, nene nati di nin kubi,
na tisu anit imon ichine vat. Alle na idi nan nya
nanan yinnu sa uyenu inughere iba katinu nin
suani. 11 Yeneng ngbagbardang niyolit niyerte
na nna yerting minu nin chara ning. 12 Vat na
lenge na idi nin su idurso nchaut katwa kidowo
ma timunu gbas ikaliza acuru mine. 13 Bara
uleli utiere cas, na inung wa sono gbagbai bara
ubanun Kristi ba. Bara inung wang na ina kaliza
acure na idin uduke ba, nani inung dumun su
ikala minu acure, inung nan fwang igiri nan
nya nidowo mine. 14 Na uwa so meng din fwang
figiri se dei nin banun Cikilari bit Yisa Kristi
kitene kucha, ulenge na bara menku uyï nnuzu
me, a uyẹ tutung ina bana uni ku meng. 15 Bara
ukalu kucuru nin salin kalu kucuru imonmonari
ba, umaru fe upese unare imon ichine. 16 Vat
ngbardang na lenge na ina sunucin nan nya lo
libauwe, na lissosin limang nin nayi asheu so
nanghinu, a nonon Israila Kutellẹ. 17 Uchizunu
nene udu ubun, na umon wa ti sururu ba, bara
nan nya kidowo nighe ndi nin niyoliti Yisa
kidowo ni. 18 Na ubollun Yisa Kristi so nin ruhu
mine, linuana. Usonani.

Uafisawa

1 Bulus gono kaduran Kristi Yisa nin yinnu
Kutellẹ, udu kiti nale na ina fera nani bara
Kutellẹ nan nya Afisus, ale na ina yinin nin Yisa
Kristi. **2** Na ubollu nin tọp Kutellẹ so nan ghinu
unuzu kitime uchif bit a Cikilari bit Yisa Kristi.
3 Na issu Liru Kutellẹ nin Chiff in Cikilari bit
Yisa Kristi. Amere na tinari vat uruhu nmari
mongo na midi kitene kani nan nya Kristi. **4**
Bara na Kutellẹ na fere nari alle na iyinna nin
Kristi uworu a idutu sa ukẹ in yï. Ana fere
nari tinan yita lau sa ndinong nbun me. **5**
Nan nya nsu Kutellẹ yiru nari atta nono me
mun nan nya Yisa Kristi. Anan su nani nan nya
lanzun mang nilemon na adinin su asu. **6** Vat
nile imone iwasu, inan su liru Kutellẹ nan nya
ngongong nbolu me ulle na ana filli nari nan
nya kinayi me. **7** Kutanki **9** Kutellẹ na durso
nari ushiri kidegen ka naki nyeshin nafo usu
kibinayi me na aduro nan nya Kristi. **10** Asa
kubin nmalzunu nshiri me nkullo aba munu
imon kitene kani nin in yï ulele vat kiti kirum
nan nya Kristi. **11** In nan nya Kristi iwa fere
nari uworsu nafo ushiri me na adin su imon
vat nin kpilizu kibinayi me. **12** Kutellẹ na tinani
tinan yita achine bara uzazinu ngongon Me,
arikere ale na tiwa yarin uyinnu nin Kristi.
13 Kitin Kristiari iwa lanza ligbulang kidegen
ulliru lai nin un tuchu mine kitin Kristi, ulle
na anung na yinni mun tutun iyatca minu nin
likawali nfip milau. **14** Uruhari likaran ngadu
bit se tinin se uso nan nya kipin tigo Kutellẹ
bara liru ngongong me. **15** Bara nani un woru
kubi ko na nwanlanza ubelle yinnu mine sa
uyene nan nyan Cikilari Yisa, nin belle nsu vat
nale na ina fere nani bara ame. **16** Na in sunna
ugodo Kutellẹ bara anughe nin yichu tisa mine
nyan lira ning ba. **17** Ndin lira Kutellẹn Cikilari
Yisa Kristi, uchifi ngongonng, ma niminu uruhu
inyiru nin puzunu in yinnu me, **18** Ndin lire
bara iyizi nibinayi mine ti kanang, tinang yinno
inyari likara inciwu nibinayi bite. Ndi nlira inan
yinnu inyarri ngbardang ngonbong gadu nan
nya nalle na issosin lissosin me. **19** Iyaghari
katin likaran gbardang me nin yiru me kiti nale
iyinna, nafo na in gbardang likara katame din
su. **20** Lo likarere wasu katah nan nya Kristi
na Kutellẹ wa fiyghe kisek a sonkoghe nchara
ulime me nan nya niti kitene kani. **21** Ubun nin
vat tigoh, a udursuzun nbatinu, likara, usu ligo
a kolome lissa lo na ina ni. Ana chewu Kristi ku
na nko kuje chas ba, nin du kujin bun wang.
(aiōn g165) **22** Kutellẹ nani imon vat nabunu Kristi,
amini na tighe asso liti nimon vat kuti nlira. **23**
Na kunnere kidowo me, ukullu mere din kulusu
imon vat tibau ngangang.

2 Anugh wa di, anan nkullari bara utazunu
nin ntizu nalapi mine. **2** Na iwa malu uchinu
nafo ucin nko kube. Nafo usu nakara ngoh
in yie. Nin ruhum nlenge na adi katuwa nin
nono nsalin lanzu nliru. **(aiōn g165)** **3** Arike wang
wan min di tisu nafo na nidowo bite di nin
sun nsue. Nsu nimon kidowo nin kibinai, nan
nya tiwa di nono tinana nayi nafo ngisinne.
4 Bara na Kutellẹ unan konnayiari gbardang
bara usu me na adimun bara arike. **5** Kubi ko
na tiwa kuzu nanyan ntazunu bite, da a nin
ghirik nanyan nlai upese ligowe nin Kristi-kitin
bolu Kutellẹ na tizu minn. **6** Akuru a fia nari
ligowe a taa nari tiso ligowe niti kitene kani
nin Kristi Yisa. **7** Awa su nani bara bara kubi
ncindak, aba dursu nari ngbardang nbolu me
nin nayi ashau me in Kristi Yesu **(aiōn g165)** **8**
Bara ubolu nayi ashau me, inase utuchu nanya
nyinnu sa uyenu. Ullele na dak bara nnuzu
nati biteri ba, ullele uffillu Kutellẹri. **9** Na bara
katuwa bit ba. Na umon uwa foo figiri ba. **10**
Arike vat imon katuwa Kutellẹ ari, awakẹ nari
nan nyan Kristi Yisa tisu nituwa nicine. kangah
na Kutellẹ wa kẹ ni nin uworsu bara tina su
ucin nanye. **11** Nin nani lizinon anunghe wanadi
awurmi nan nya kidowo. Ulle na idin yichu
minu “anan kuchuru alumai” ulle na idin yichu
inin anan katu kuchuru in nya kidowo. **12** Na
nkoni kubi iwa kosu munu nin Kristi. Iwa idi
amara nan nya nono Israila. Nin namara kitene
nyinu nin nalikawali. Na uyinu ni ile imun na
idin bun ba. Nin sali Kutellẹ nanya inye. **13** Vat
nin nani nene nan nya Nkristi Yisa anughe alle
na iwadi piit nin Kutelle inalle na dak susut
kupo Kutellẹ nan nya mmii Kristi. **14** Amere
nsusut lisosin liman bite, ullenge na a wa ti ku
Yahudawa nin ku wurmi iso unit urum, kidowo
me, awa kala liyarin longo naliwa kosu nari nan
nati bite. **15** Usso nafo, awa musuzu uduka nin
nkaida anan saka ukke nanit apese nan nya nan
awaba ane, ndak nin lisosin limang. **16** Awa su
nani bara akelẹ anite vat nan wabe iso kidowo
kirum kiti Kutellẹ nan nya nnieu, ukull me na

molu ivira kitik mine. 17 Yisa wadak ada belle
ulirun lai nin tọp me kiti nalenge na iwadi pït,
nin lisosin limang kiti nalenge na idi susut.
18 Bara kitin Yisa vat bite dimun libau lirum
linse nfip milau kitin nchif bite. 19 Bara nani
anug na iwadi awurmi na idu amara ba, nin
nani anun adondon lisosin nan nyan nyẹ nin
nale na Kutellẹ na fere nani, allenge na ina piru
nyan nono Kutellẹ. 20 Allenge na iwa kẹ nan
nya litino nnono kadura nin nanan nliru nin
nu Kutellẹ, ame Yisa Kristi ame litime wa sọ
litala likout. 21 Nin Likara Yisa, vat makekewe
na nankilari me wase ligowe. Ita gbardang nafo
kutien nliran na ina cheu kunin bara Chikilari.
22 Nanya me anun wang iwa kẹmunu liigowe
nanya kiti lisosin Kutellẹ nanya nfip me.

3 Bara nanere meng, Bulus, Kuchin in Kristi
Yisa bara anughe awurmi. 2 Andi ina lanza
ubellen nyizu Kutelle nan nna min gegeme bara
anughe. 3 Nafo amoro nyenju kitine kani na
iwa dursai, kidegen ka na ki yeshin na nwan
nyertin nin liru bât. 4 Nan nya nani iwa yene
iyerte umọti minu iyinin uyinu nighe uyeshin
ki tenen Kiristi. 5 Kanga na iwa durso among
aji ba, udu anit, vat nin nani iwa durso nono
kata udu anit, vat nin nani iwadurso nono
kata me nin nanan nliru nin nu allenge na iwa
chiou nani kusar kurum nanya nfip Kutellẹ. 6
Inug awurumi adondon nlii ngadu a linuwana
kidowo nin li, nonno kidowo adondon nkosu
nan linuwana anan kasu likawali nan nya Kristi
Yisa bara uliru nlai. 7 Bara nani nnaso kuchin
bara ufilu nin bolu Kutellẹ na tina se bara likara
me. 8 Meng ulle na ndi ubene chung nan nya
na nan nibineyi nilau ina nii ulle ubolu Kutellẹ.
Nbellu kadurau nse Kristi kiti nawurmi use ulle
na ukatin likara nworo unit se. 9 Bara in duro
anit kidegen ka na ki nyeshin ncizinu nburnu
udu aji aji, ame ullenge na ana kye imon vat.
(aiōn g165) 10 Nan nya na nan dortu Kutellẹ, nna
duro uyiru ngan gan nin likara tigo kitene kane.
11 Kitene nbelen nlai me ini na dak nan nya
Kristi Yisa Cikilari bete. (aiōn g165) 12 Nan nya
Kristi tidini likara nibineyi ninyinnu me nan
nya yinnu sa uyenu bite kitine mẹ. 13 Bara nani
ndin bellu minu na nidowo mine nwa kuba, bara
uniu ule na meng diniu bara anughe, ngongong
minere na di. 14 Kitene nanere, Ntumuno nin
nalung nbun in Chief bite, 15 ulle na vat nanit
nan nono mine nan nya kitene kani nin yii
ullele nase ukẹ nin lisa kiti me. 16 Aba niminu
nafo na use tigomedi, se likara nanya nfip nnu
Kutellẹ, ulle na adi nnanyafe. 17 Bara Kristi
na so nan nya mine nan nya yinnu sa uyenu,
bara inan se litino inyisinu nin nakare nan nya
nsuu. 18 Inan yinno, ligowe nin nalle na isosin
bara Kutellẹ, impash, injengaran, impiit kitene
kani, nin chancham nsuu Kristi din yizari. 19
Yinnon, ussu Kristi katin likara nworu unit
yinin, bara inan se ukulunu likulung Kutellẹ.
20 Nene kitime ullenge na awanya asu imon
vat kitine nimon vat sa ukpiliu kibiineyi bit. 21
Uzazinu udu kitene nan nya kuti nlira nin Kristi
Yesu udu aji aji vat sa ligang uso nanin. (aiōn g165)

4 Bara nanin meng fa, nafo kucin ncikilari ndin
fo minu nachara, sun ucin imusun nllenge
na yicila munu. 2 Nin toltinu liti ichang, Ayi
ashew, iseru anit vat nin suu. 3 Suing ille imon
na iba suu vat inan iso ligawe nan nya nbolu
Kutellẹ nin lisosin limang. 4 Kidowo kirum,
duku, infip milau mirum, nafo na iwa yicilla
munu nin likara kibineyi nin tikibineyi nyicilu.
5 Tidin cikilariuwa rum, uyinnu sa uyenu urum,
usul sunu ulau urum, 6 Kutellẹ kurum uchifing
nvat, ame ulle na adi kitene vat, nan nya nvat a
imon vat. 7 Ina ni kogha ku nan nya bite, udu
diu gbardang nafo na Kristi na guchu. 8 Nafo na
uliru Kutellẹ na belling, kubi ko na awa ghana
kitene kani, apizira ligozin nancin na idi nanya
licin asuu anit mafilzunu filzunu. 9 Ulle ullire
pa, “Awa ghana kitene kani,” din nnufi nworu,
se akuru a pira nan nya nchachom kutina?
10 Ame ullenge na ana tolu nchanchom kitin
amere ullenge na anakuru aghana kitene nitene
anan kullo imon vat. 11 Yisa wasu nafilzinu
filzinu fone: among nono kadura, anan nliru
nin nnu Kutellẹ, anan nuchu nbellin uliru
Kutellẹ, anan libiya, nin nan dursuzu. 12 Bara
inan kulo nanin nin nimon katah Kutellẹ bara
kye kidowon Kristi. 13 Udu kubi ko na tima
se umunu nati nan nya nyinnu sa uyenu nin
yina ngonoo Kutellẹ. Tiduru likulung nnit nafo
allenge ikuno nin yiru ngono Kutellẹ. 14 Udina
ni natiwa libuung lisosin nafo nono. Allenge na
ufunu din killu kiti nu ghinu anan yiru nbellu
nliru nwultunu kiti. 15 Tima bellu kidegen nan
nya nsuu me, tinau kuno nan nya mme na
amere liteh, amere Kristi. 16 Ulle na nidowe
nanan ndortine dofin kitine vat, nidowo mine
munno tafat nan nati, naffo na kokome kubiri

na ina fuloghe katane nan nya kitin nkunju
kidowo, bare ukye nanit vat nan nya nsu. 17
Bara nanere imon ille nan belling munu, indin
dursu minu nan nya ncikilari: na iwaa lawan
ncine nafo awurme ba nan nya katah mine
kalan. 18 Anan kpilizu nan nya nsirti. Alle na ina
ina nutun nanin nan nya nlai kutellẹ bara utani
ulle na udin nan nya mine nin gbas nibineyi
mine. 19 Alle na itah gbas inani nnapka ati mine
nan nya nimon izenzen nan nya nsuu nimon
vat bara litime. 20 Na nanere ina piziru uyinnu
mbellen nKristi ba. 21 Andi ina lanza ikuru
idursuzo minu ubelleng ise, nafo na kidegen di
nan nya nKristi. 22 Sa iyinin sa inari kalan unit
ukuse ullenge na udi nin lidu likuse, na idin
kpilzinu unanuzu nanya nrusuzu kiti nin suu
liti. 23 Bara inan so apese nan nya nfulu ulau
nibineye mine. 24 Shonon unit upese, ullenge
na Kutellẹ. Nakye ghe libo nfiu Kutellẹ nin lau
kidegen. 25 Bara nani, sunan kinu belleng atti
kidigen, arik tigap kidowo kirumari. 26 Assa ayi
nnana munu na iwa ti kulapi ba, “Na iwa yinin
uwui diu a iyita nin tinana naye ba.” 27 Bara
iwa ni shitan ku kiti. 28 Ullenge na adin suu
likiri na awa kura asuu likire ba, nani na asuu
katah katah kacine nin nachara me, anan se
abuno unan diru. 29 Na uliru unanza nwa nuchu
tinu mine ba, nworu nani, tigulang ticine to na
tiba kye among alle na idin pizure, anan lanze
nanse ubolu Kutellẹ. 30 Na iwa lanza ufunu alau
Kutellẹ ayi ba, ullenge na ina yaci minu ninge
udu lirin tuchu. 31 Nutunon vat ngbagbai nayi,
tinan nayi tikhang, ughantizunu tiwui tinanza
nin tizogo nutunong imon ine vat nin katahh
kananzang. 32 Suuug ayi asheu nin nati mine,
nin ni beneyi ni nese, ishauza nin na lapi nati,
nafo na Kutelle nan nyan nKristi na shawa nin
na lapi bite sa ubizu.

5 Nafo nono nayi Kutellẹ. 2 Cinan nafo ame,
cinan nanya nsu nafo na Kristi nati a napka
litime imon nkusu na dadu ananzang, imong
kugya kuman, udu kiti Kutellẹ. 3 Unozu nan
nawani nan nalilime, nin dinon a kuna niyizi
na iwa se nanya mine ba, nanere cha kiti nanit
alau Kutellẹ. 4 Sa imon inanzan, uliru tilala,
timap liyakiti to nati chaun ba. Nworo minu sun
uliru nin liburi libo. 5 Yinnon na umon unan
nozu na nawani sa nalilime indinon, kunaniyizi,
nin nan su nimon vat, aso ule na adin dortun
ncil, na aba se kiti lisosin nanya kilari tigoh
in Kristi nin Kutellẹ ba. 6 Na umon wa rusuzu
minu nin tigulang hem ba. Bara ille imonere
tinanayyi Kutellẹ ma tolu kitenen nonon salin
lanzun liru. 7 Na iwa suzu ile imon na inung din
suze ba. 8 Bara anung wang na di nanya nsirti,
nene anung bdin kanaghari nanya in Cikilari.
Cinan nafo nonon kanan. 9 Bara kumat nkanang
ncineari nin lau a kidegen. 10 Ussu nimon icine
nbun Kutellẹ. 11 Na iwa munu achara nan ghinu
kitin su katah nsirti ba. Nworu nani, puzunon
nani kanang. 12 Nnanzang nimon illenge na idin
su nanya sirti na ichaun ubellu ba. 13 Nkanang
din puzunu imon vat. 14 Bara nani ina woro,
“unan moro fita, fita nanya nanan kul, Kristi
ba punu nkanag me kiti me.” 15 Ndin bellu
minu, cinan seng, na nafo alala ba, nafo ajijijn.
16 Sung katah nin kube, bara na allenge ayire
ananzanghari. 17 Na iwa so alalan ba. Yinon ille
imon na Kutellẹ nin suwẹ. 18 Na iwa son toro
ba, bara asa mita unit deu, nworo nani na nfip
Kutellẹ so nanya mine. 19 Iliru nin nati nanya
nsen nin nalali nfip milau, isuzu avu nin liru
nin nibinayi mine udu kitin Cikilari. 20 Isuzu
ugodiya ko kome kubi nanya nimon vat, nin
lisan Cikilari Yisa Kristi udu uchife Kutellẹ. 21
Inonkuzo atimine nanyan lanzu fiu in Kristi. 22
Awani toltinon atimine kiti nales mine, nafo
kitin Cikilari. 23 Bara ules amere liti in wani,
nafo Kristi amere liti kutin lira, amrere unan
tuchu kidowo. 24 Nafo na Kristiarin udya nanan
bi, nanere nalilime ma yitu adidya nawani mine.
25 Anung Ales, tan usu nawani nafo na Kristi na
ti usu nanan dortu me, ana litime bara inung.
26 Bara anan ta nani iso lau. Ana kusu nani nin
sulsunu ulau nanya nmyen ligulang. 27 Anan
nakpa anan dortu me kitime imon igongong, sa
in dinong, sa ikpenu, sa imonimon nafon inin,
na ina yita sa ndinon. 28 Nafo na in belle, na
ales ti usuu nawani mine nafo atimine. Ullenge
na adin suu nwani me litimere adin suwẹ. 29 Na
umon sa nari kidowo me ba. Asa agyiza kinin
imoli a kye kinin gegeme, nafo na Kristi din su
nin nanan dortu me. 30 Bara arik tigap kidowo
mere. 31 Bara nani unit ba chinu uchiff me nin
nameh amunu ninj wane, “inughe nabẹ ma so
kidowo kirum.” 32 Nkang kidegen liyenshin
kidyawa kane, ndi bellu ubelle in Kristi ari nan
nanan dortu me. 33 Vat nin nani, kogha mine na
ati usuu in wani me nafo litime, uwani tutung
tolting litime nbun less me.

6 Nono toltinon atimine kiti nanan kumat
mine nanya in Cikilari, nanere chaun. **2**
"Zazina uchiffe nin nafe" uni unare (udukan
burnu nin likawali), **3** unan so gegeme uta
ayiri gbardang nanya nyii. **4** Anung achiff, na
iwa fiza nono mine ayi ba. Nworu nani, boron
nanin iyizi imin nani nanya libau in Cikalari.
5 Acin, dortong uliru nan cinilari mine nyii
ulele, nin toltunu nati nching nin ketuzu, nin
kibinayi kirum nafo Kristi. **6** Na bara inan
ponani nibinayi in yenju niyizi ba. Nafo acin
in Kristi litime, nsu nile imon na Kutellẹ dinin
suwe nanya nibinayi minẹ. **7** Isu nani katah
nin nayi abo nafo idin su Cikilariari mun na
anit ba. **8** Lizinon katah kacine kanga na kogha
nsu, amase uwesu tinonto kitin Cikilari, sa
kuchin sa gono kilari. **9** Anung an Cinilari nyii,
sun achin mine nani, na iwa ziu nani ba, nin
yirung woro ame ule na adi Cikilari minẹ nin
unmine adi kitene kani, na adin feru ba. **10**
Nmalzune, yisinang nanyan Cikilari nin ligang
likara mine. **11** Shonon imon likum Kutellẹ vat,
inan se imon in kesuzu tikancin shitan. **12** Bara
na likum bite lin kidowaei nin mii ba. Likum
bite tidin su nanan tigoh nin nanan nakara,
a anan tizu nanit isu imong inanzan, isirne
nanyan yii ulele, nin nan rusuzu kiti nin fip
minanzang nitene nani. **(aiōn g165)** **13** Bara nani
shonon imọn likum Kutellẹ vat, inan yinno
uyisinu gagang nanya kubi kunanzang kone, isu
imele na iba yinnu usue ina yisina nin nakara
14 Yisinan nin nakara, itechu imon techu natino
icine nin nimon kesu figiri ilau. **15** Shonon
akpatak alenge na aba bunu minu ibellu uliru
lisosin lisheu. **16** Kokome kubi, yirang imon in
kesun yinnu sa uyenu, inare ma kesuzu katah
kananzang nin tiyop nlan shitan. **17** Yirang kiti
fikoro kin tuchu nin litan kusangali lidya lin
funu ulau, unighere uliru Kutellẹ. **18** Nan nya
sun lira nin fwag nachara, kokome kubi nannya
nfunu ulau, ichisu iyizi nkawu nin sho nati, a
nlira bara alenge na isosin bara Kutellẹ. **19** Isu
nlira bara meng, bara kadura kanga na iba nii,
asa in puno unu, nbelle imon ile na iyeshin
nliru Kutellẹ sa fiu. **20** Ilenge na meng unan
kadura in niu nari nmong nmin nanya ninyang,
bara in nan lira sa fiu nanya licin nighe. **21** Inan
yinno imon ille na in di nanye nin nimon ille na
in din sue, Tikilus gwana nsu ning, unan katwa
nin fiu Kutelẹ, ama bellin minu imon vat. **22**
Meng na tughe kiti mine bara nanere, innan
yinno ille imon na tuidi nanye, nibinayi mine
nan ta sheu. **23** Lisosin limang udu kiti linuana,
nin suu un yinnu sa uyenu unuzu kiti Kutellẹ
Uchiff nin Cikilari Yisa Kristi. **24** Ubolu Kutellẹ
so kiti nalenge na idinin suu Cikilari bite Yisa
nin suu sa ligan

Filibiya

1 Bulus nin Timitawus, acin Kristi Yesu, udu
kiti nalenge vat na ina ceo ani ugan nanya
Kristi Yesu arika na idin Pilippi, nin nadidya
a a Dikons. **2** Na ubolu Kutelle yita nanghinu
nin lissosin liman unuzu kiti Kutelle Ucifbit
nin Cikilari Yesu Kristi. **3** Ndin su Kutelle ning
ugodo vat kubi ko nan lizino ninghinu. **4** Kolome
liri nanyan lira nin bara anunghe vat, nanya
liburi libowari asa nta nlira. **5** Ndin nin godo
uzursu mine nanyan liru umang ucizunue udak
nene. **6** Indi nin likara kibinayi kitene nimon
ilele, nworu ame ulenge na acizina katwa kacine
nanya mine ma lii ubun amalu kani udu lirin
Yesu Kristi. **7** Ucaun menku nlanza nani kitenen
vat mine bara idinin ninghinu nya nayining.
Anung vat wadi ninmi nanya bolu Kutelle nin
licin ning tutung nin kesu litining a upunu
libaun liru umang. **8** Bara Kutelleri iyizi inba
ning, ninworu kolome liri ayedi nyene minu
vat nanya kulin nsuu Kristi Yesu. **9** Tutung
meng din lira mone: nworu usuu mine na kulo
gbardang nanyan yiru nin yinnu. **10** Meng din
lira mone bara fe nanse uciro unin fere imon
ile na idi icine. Idin bara fenan yita nin kidegen
sa kulapi lirin Kirsti. **11** ilenge imone di nani
tutung fe nan kulo nin niburi katwa kacine na
kadin dasu nanyan Yesu Kristi, udun gongon nin
zazunu Kutelle. **12** Nene ayedi iyinnin linuana,
nworu imon ile na iwasesue, ina nakpin ulinbun
katwa in liru umanghere kang. **13** Udi nani bara
tiseleng nin nanya Kristi kogha nayiru mun
nanya kowe anan caa nin koyeme unit wang.
14 Tutung gbardang linuana nanya Kristi nase
ukpilu bara tiseleng ninghere nin se likaran
bellu lire sa fiu. **15** Amon kidegen ina bellu
ubelle Kristi nin shina a nnung, among tutung
bara usuu nibinayi nilau mine. **16** Alenge na idin
bellu Kristi ku nanya suu yirru ina tikikane bara
ukessu liru umanghere. **17** Ama among din bellu
Kristi unuzun sunati nin kpilzun diru kidegen.
Inung dinsu idin kpizunu mengku kabun nanya
tiseleng ning. **18** Se inyang? Kolome libau, sa
nanya kinu sa kidegen, idin bellu Kristi ku,
tutung nanya nilele indi nayi abo! E e, nmasu
ayiabo. **19** Bara inyirru ile imone ma dak nin
buntu ning. Nani mayitu bara nlira mine nin
bunu Ruhun Kristi. **20** Bara likaran ceo nayi
nighari tutung kidegen na nma lanzu ncin ba.
Imone wang manani likara kibinayiari, nafo
kolome liri, nin nene wang, idin ceo nayi Kristi
se ughatinu nanya kidowo ning, sa nanyan lai
sa nkul. **21** Bara usoo nin lai Kristiari, a ukul
tutung ulinbunari. **22** Ama adin lissosin nin lai
kidowo din maccu niburi nanya katwa ning,
nan yirru uyemeri in ma feru ba. **23** Bara vat
inodini nin to tiyenje. Idi nin konnayi nworu
nnyan diso nin Kristi, urika na ukatin vat ulele!
24 Tutung inso nanya kidowe macaunu bara
anunghe. **25** Nene na indinin likara kibinayi
kitene nimon ilele, inyirru nwo nma lawu nlii
ubun nanghinu vat, bara ulinbun nin nayi abo
mine nanya yinnu sa uyene. **26** Imanin se idi
gogon nanyan Kristi Yesu bara meng, imase
nani bara uyitu ning nanya mine. **27** Anun
dei minon tilai mine libau longo na ima yenu
Kristi ku. Sun nani nwo, ko meng dak inda
yenne minu, sa nin sali ninghe, ibata nlanza
uyissunu gangan mine nanyan Ruhu urum. Indi
nin suu nlanza idi kidowo kirum nfokidowo
ligowe nanya yinnu sa uyenun liru umanghe.
28 Tutung yenje fiu wa daminu bara vat nimon
ilenge na anan nivira din sue. Ilele kiti mine
kulap nkul minere. Ama kiti mine, kulap ntuccu
minere, tutung ilele kiti Kutelleri. **29** Bara kiti
mine ina mallu uniminu, bara Kristi, na nwo
iyinin nighe cas ba, ama tutung iniu bara ame.
30 Bara idi nin mayardang marum mane nafo
manga na ina yene kiti ning, tutung ilanza
ndumun nene.

2 In ma yinnu nwo unizu likara nanya Kristi
duku. Inma yinnu nwo usoo mang unuzun
suume. Inma yinnu nwo ligo nin Ruhu duku.
Inma yinnu nwo nkunekune mi cancom nin
suun bunu duku. **2** Tan ayiabo nin kulo nin
kpiluzu urum ulele, iyitta nin suu urume, inin
yita nin munu ati nanya Ruhu, anin suu nsu
nimon irume. **3** Yenje iwasu imonimon bara
usuu nati sa ukpilizu unanzang. Na nonkon
atime iyenje among nafo ikatin minu. **4** Yenje
iwa kpiliza ubelle nimon ile na idi ninsuwe
cas, ama kpilizang imon su namong wang. **5**
Kpilizang libau longo na lidi lin Kristi Yesu
wang. **6** Awa yitta nin kulap Kutelle, ama na awa
yaun lissosin me nin Kutelle nafo imon ilenge
na ame ma minu ba. **7** Awa na wese litime nya
liti. Ayauna kulap kucin. Anuzu nin kidowon
nit usurne. Iwa seghe nin yenju nafo unit. **8**
Awa toltin litime aso una dortun liru udun kul,

ukul un kitene kuca. 9 Bara nani Kutelle uni wa
ghantighe. Awa ninghe lissa ubun kolome lissa.
10 Awa tinane bara nanya lissa Yesu vat nalung
ma tumnu, alung nalenge na idi kitene kani nin
kutiin a nanya kutiin. 11 Awa sunani tutung
bara kolome lilem ma punu abellin Yesu Kristi
Cikilareri, udun gongon Kutelle Ucif. 12 Bara
nani, anan suuning, nafo na idin dortu kolome
liri, na se meng duku ba, ama nene gbardang ka
nin salininghe, sun katwa ntuccu mine nin fiu
nin ketuzu kiti. 13 Bara Kutelleri di katwa nanya
mine vat nin yinnu a usu katwa bara nmang
me. 14 Sun ko iyapin imon sa ugbondulu sa
mayardang. 15 Sun katwa nin nile imone inan
so sa alapi nin nono kidegen Kutelle sa indinon.
Sun katwa nin nile imone bara inan balta nafo
nkanang nanya yii, kitik kuji ku kwarkwok nin
dirun fiu Kutelle. 16 Minon gangan tigbulan
nlai bara inan se imon ile na imati gongon lirin
Kristi. Kubere nmanin yinnu na nnasu uccum
sa katwa kahem ba. 17 Ama ko igutuni nafo
unakpu ulau nanyan ni liti nin katwa in yinnu
sa uyenu mine, idin su ayiabo, nkuru nsu ayiabo
nanghinu vat. 18 Nanya nimon irume, anung
wang dinayi abo, a iyitta nayi abo nin mi wang.
19 Ama ndin cisu kibinayi kitin Cikilari Yesu a
tuu Timitawus ku nayiri alele, meng wang nase
likara asa nlaza nbelle mine. 20 Bara na ndi nin
mong tutung nafo ame ba, urika na adi nin nayi
acine bara anunghe. 21 Bara vat mine din pizuru
imon nati minere, na imon Yesu Kristi ba. 22
Ama fe yiru imon ile na adi, nafo na gono asa
asuu ucife katwa, nanenere ame di katwa nin
mi nanya nlirun laiye. 23 Ndin kpilizu ntuughe
na nin molu kubi ba asa in yene ucin nimone
kiti ninghe. 24 Ama ndi ni kibinayi kirum nin
Cikilari nworu meng liti ninghe wang ma dak na
nin dadaunu ba. 25 Ama inyene ukifo gbas ntuu
Epaparoditus ku ukpillu kiti mine. Ame gwana
nighari nin don katwa ning udu likum ning,
a gono kadura nin kucin nsuu ning. 26 Bara
awa lanza kuyamine kang, amini wa yita ni suu
awadi amal zuru nan ghinu vat, anung na lanza
na adi ucine ba. 27 Nanere, awa su kidowo kang
nafo aba ku. Ama Kutelle na lanza nkunekune
me, a na ame usamme ba, umunju mengku
wang bara nwa se liburi lisirne kitene liburi
lisirne. 28 Nene nkipina usuu nworu ntuughe,
bara andi iyeneghe tutung imanin yitu nin
nayiabo ima kalu njirjir nibinayi mine. 29 Seren
Epaporoditus ku nin naburi abo nanyan Cikilari.
Taan anit nafo ame ngongong. 30 Bara kitene
katwan Kristiari awa lantin uku. Awa nari ulai
me anan suyi katwa nin kulunu katwa kanga
nafe wa yinnin usue ba nanyaa katwa ninghe.

3 Umalzunu vat linuana, sun liburi libo nanyan
Cikilari. Kitininghe nkurun yerten minu ile
imone na imon nkonnu litiari ba. Ilenge imone
ma ciu minu gegeme. 2 Yenjen bara ninau.
Yenjen anan katwa kananzanga. Yenjen anan
molsu nanit. 3 Bara arikari ukalzu nacuru mine.
Arikere anan sujada nin Ruhu Kutelle. Arikere
anan fo nigiri nin Yesu Kristi, alenge na idi nin
nayi akone nin katwa kidowo. 4 Nanya nane,
meng wang wadi nin nayi akone nin katwa
kidowo. Nwa dimun wang gbardang. 5 Iwa kalai
kucuru liri lin kutir. Iwa marui nanya kuwunun
Israila, nanya likuran Bayamin, Kuyahudawa
kidegen nanya na Yahudawa. Kusarin dortun
duka, iwa marui ku Farisawa. 6 Meng wadin
lanzun mang ntizu kilari Kutelle uniu kang.
Bara katwa kacine nduka, na nwa dinin tanu ba.
7 Ama vat nani inyaghari wadi ukpinu ninghe,
nmini na yaun inin imon ihem vat bara Kristi. 8
Kidegene, nene ndin batuzu imone vat udiuwari
bara katwa kacine in yirun Kristi Yesu Cikilari
ninghe. Bara ame nna filing imon vat. Nna yiru
inin vat katwa kanangzanghari bara nnan se
Kristi ku, 9 inan seyi nanya me tutung. Na nna
se katwa kacine litining bara udortu nduka
ba. Nna nase katwa kacine kanga na na kadi
nanyan yinnu sa uyenu nin Kristi, katwa kacine
ka na kadi kiti Kutelle unuzun yinnu sa uyenu.
10 Nengene ndi nin su inyininghe nin likaran
fitu me nanya kul a ligowe nanyan niu me. Ndi
nin suu nse ukpiliu nanya lissosin ninghe bara
ukul me. 11 nnani men ciro ufitu nnuzu na nan
kul. 12 Na kidegenere nna malu useru ilenge
imone ba, sa meng mal se ukulu nimone ba.
Ama ndin sho liti nnan kifo ileli imone na mma
kifu kitin Kristi Yesu. 13 Linuana, na ndin yenju
nafo meng liti ninghe nmal kifu imon ba. Ama
imon irum duku meng fillo imon ile na imal
katu nmini ceo ayi nimon ile na idin bunnning
nanya Kristi Yesu. 14 Ndin sho liti udi duru
kiti kanga na ndi ninsu nduru nnan se uduk in
yicu Kutelle nanyan Kristi Yesu. 15 Vat bite na
timal kunju, na ti kpiliza nani. Andi udin kpilizu
ugan nbelen nimon imong, Kutelle wang ma
dursu fi ining. 16 Vat nani, vat nimon ile na
timal duru ining, na timiin inin nin likara. 17

Piziran iyita nafo meng, linuana, shonon iyizi
iyenje gegeme alenge na idin cinju imusun cin
ule na anung nase kiti bite. 18 Anit gbardng
din cinu nanya nalenge na ndin bellu minu
ubelen mine kokome kubi, nene tutung ndin
belu minu nin mizin, among din cinu masin
nafo idi nivira nin kucan kotunung Kristari. 19
Imalin mine ukulari. Bara Kutelle mine aburi
minere, a tikunan nati mine di nanya ncing
mine. Inung din kpilizu ubelen nimon nyii ari.
20 Kipin bite di kitene kaneri, kiti kanga na tidin
ca nnan tucu ku, Cikilari Yesu Kristi. 21 Ame ma
kpiliu nidowo kutyen bite niso nidowo nanga
na ana kye nafo kidowon gongong me, kanga
na ina kye nin likara lidyya me anan wunno
imon vat udak litime.

4 Bara nani, nuwana nin alenge nan indi nin
suu we ndi nin ghinu kibinei, anu ghe re
liburi limang nin kitik tigo, nlo liboo we yisinan
nin na kara nyan Cikilari, adondong nin anan
suu. 2 Indin fo Eyudiya nin Sintiki ku acara
imin kaa kibinei nyan Cikilari. 3 Nya na adadu,
indin fo minu acara anan kiden kataa ligowe
nin mi, ibuun awani ale bara na ina su kataa
nin me nkosu nliru umang ligowe nin Klement
a ngisin na nan kataa we, ale natisamine din na
nya ku takardan nlai. 4 Suun liburi liboo na nya
Cikilari kokishii. Tutung ima woru, suun liburi
liboo. 5 Na vat nanit yinin minu bara nshew
mine. Cikilaren da duru. 6 Yenje iwa su ukpilizu
ko nimong. Nnani, nyan nlira nin kuculu a
ugodo nan Kutelle imon vat. 7 Nmang Kutelle,
na mi katin uyinnu vat, ma yenju nibinei nin
kpilizu mine nyan Kristi Yesu. 8 Nmalzine vat,
linuwana, vat nile imon na kidegen nari, vat
nile ile imon na igongong ghari, vat nile imon
na idi dert, ile imon vat na idi lau, ile imon vat
na in suu wari, ile imon vat na idi nin liru ucine,
indi imomon duku na kaun, indi imon duku
in liruu, kpilizan kitene ne le imone. 9 Imone
na ina yinin inin sere inin lanza inin yene
kitinin, suun ile imone. Kutellen mmang ma soo
nanghinu. 10 Liganghe nene ndi nin liburi liboo
gbardang na nya Cikilari bara na idursoi usuu.
Kidegen ina mai udursui usuu, ama na ina se
kubi ibuuni ba. 11 Nan din belu ile imone bara
nan di nin suu nimomonari ba. Meng na yinin
usoo nin liburi liboo nyan vat nile imon na idi.
12 Nnyiru likimon, nnin kuru nyiro use. Kolome
libau nin vat nin mon nyiru usiri nshitu caut so
un soo nin kukpon, nin woro udumun gbardang
sa udin piziru. 13 Nyan suu imon vat na nya me
ule na adin tiziyi akara. 14 Na nya nani wan,
una su gegene kubi koo na nwadi na nya nijari.
15 Anun yiru, anun Anan Filibiya, nyan cizinu
kadure kubi koo na nwa cin Umakaduniya,
nan kon kutii kulau wa wutiyi kimal nyan ni
nin seru ba sei anun cas. 16 Udu kubi koo na
nwa din Tassalunika, na so urum ari iwa tuu yi
nin buunu ba. 17 Na ndin piziru nfilluere ba.
Bara nani, nnaadin piziru kumatere na kudin
kpizinu ulin ubun mine. 18 Nna seru imon vat,
nnin dumun gbardang. Nshito. Nna seru unuzu
Epaproditus imone unuzu kitime. Kunye liin
kang, kunin kun seruari imon nnakpu na idin
puzu Kutelle liburi. 19 Tutung Kutelle nin ma
shitu nin ghinu bara use me nyan gongong
Kristi Yesu. 20 Nene ngongong ghe min Kutelle
nin Cif bit soo ligang saligang. Usoo nani. (aiōn
g165) 21 Lisso anan yinnu vat nan nyan Kristi
Yesu. Linuwa na longo nalidi nin mi din lissu
minu. 22 Anan yinnu vat kikane din lissu minu,
masamman ananya kilarin Kaisariya. 23 Na
ubolun Cikilari Yesu Kristi soo nan ruhu mine.
Usoo nani.

Ukolosiya

1 Bulus, unan kaduran Yesu unuzu nyinnu
Kutelle, nin Timoti gwana bit, **2** udu kiti
nalege na Kutelle na fere nani, alenge na ina ni
nibinai mine kitin Yesu, ale na idi Nkolosiya.
Ubolu Kutelle nin lisosin limang nnuzu Kutelle
Ucif bit. **3** Tidinin liburi liboo kiti Kutelle,
Ufin Yesu Kristi, ti din suu minu nlira kokome
kubi. **4** Tina lanza uyinu mine sa uyenu nanya
Yesu Kristi, nin suu kiti na lena Kutelle nafere
nani. **5** Bara uni kibinai nghinua, nin ciu nanyi
mine kiti nimong ile idi kitene kan, anughe
wa cizin ulanzu ubelen nni nibinai nine unuzu
ligbulang kidagen, ullirun nlai. **6** Ulenge na
una dak kitimine, nafo ulenge na adin macu,
akunjo vat inye, nafo na anughe ditutung, uyire
liyiru longo na iwa lanza, ida yinno nkunekune
Kutelle nanya kidegen mye. **7** Udi nafo na iwa
lanza kitin Abafras, udon licin bite ule na adi
kucin kulau ku Yesu kitimine. **8** Ame ule na
ana puun nari usu mine nanya Nfip milau. **9**
Bara ule usuwe unuzu liyiri longo na tiwa lanza
ubellen minu nati sunan nlirang nin tirinu
nworo uyinnu kullo munu nin se nyinnunu
nanya nn Ufip milau. **10** Anit din nliran nworo
ucin mine cinu dert, nin vat, nafo na iba macu
nanya liddu licine nin nkunju mine nanya nyinu
Kutelle. **11** Tidin nliran nworo vat nile imong na
idin suwe, nanya likara nzinu mye, una dorfino
nin ghinu nanya ncin nibinai mine nin nayi
ashau **12** Tidin nlira nworo ule imone yita iba
zazinu Ucif bite nin nayi aboo ulenge na atanari
tinanin nbatina ulii ngadu nanya anan yinu sa
uyenu nanya uhaske. **13** Ana bolu nari nanya
likara nsirti, anin kpiliya nari udu kitetne tigo
Ngono me nayi mye. **14** Nanya Ngono mere tina
se utucu nin nshawu kulapi. **15** Gone amere tina
se utucu nin shawu na lapi bite **16** Bara kitimere
iwa ke imong vat ilengene na idi kitene kani
nin nilenge na idi inye vat, ulenge na idin yenju
nin nilenge nsalin nyenju, sa kuteet tigo, sa
uminu kipin, sa tigo vat nimon amere wa kee
bara litime. **17** Ame di ubun nin ko iyang, nanya
mere ko iyang di kiti kirum. **18** Amere liti nanit
mye, kidowo mye amere unan cizinu likara,
kumat ncizinu nanya na nan nkul, adinnin kitin
ncizunu nanya nimon vat. **19** Nanere bara una
poo Kutelle liburi a kpiliya, nworo vat nkullu
nimon nan so kitimye. **20** Anan keele imon
vat unuzu ngono mye udu kiti mye, Kutelle
wa su nani kubi na awa keele ko iyang unuzu
mmi Ngono mye na iwa gutun kitene nbanu
kutea, sa imon inyi sa kitene kan. **21** Au anung
wang nkon kubi, iwadi amara kitin Kutelle, iwa
di anan nivira mye nanya nibinai nin katwa
kananzang. **22** Udak nene Kutelle wa munu
minu kitene kidowo Yesu kin nkul, ankpa min
annit alau, anan sali nimong tizogo anan sali
nnanu lidu nbun mye. **23** Andi tutun anughe
ashono ati nanya nyinu sa uyenu anan liyisi
nari gagang, na ana nworo iba kalu nani kiti
katwa Kutelle na ina latiza ulenge na inasu uwa
azi nin vat makeke na udi kadas, meny tutun
na ina tii nso unan katuwa meng Bulus. **24**
Idinin liburi liboo nin nniu nighe bara anughe,
nkulun ile imonghe na idarni nin lanzu nkul
nama kidowo Yesu na unere ana dortu mye.
25 Nwwasu katwa kutyi nliran dert nin katwa
kutelle ka na iwa nii bara anughe uliru Kutelle
nan kullo. **26** Kidegen ka na kiwa nyeshin nin
nakus piit udu kuji kidung na kudi ncinu, bara
nene ina puun kti nanit alau mye. **(aiōn g165)** **27**
Anughere ale na Kutelle wa yinin a belle nani
ko iyagari use nkanang micine mongo na midi
nanya nanit. Ame Kristi na adi nanya mine
amere uciu kibinai ngongong mine. **28** Amere
ulele na tidin su nin lisa mye, tidin gbaru ko
gha ku, ti dursuzo ko gha ku nin vat nyiru unan
so dert kitin Yesu. **29** Nenere ndi katuwa nin
nfo kidowo bara katwa mye ka na atii ndi suwe
nin likaraa.

2 Bara meng dinin su anugheiyinin ngbardang
nnono mongo na dimun bara anughe nan
nalenghe na idi Nlaudikiya nin ngbardan na isa
yene umuro nighe nanya kidowo ba. **2** Nworu
nibinai mine basennagang, nanya nworu ida
vat nimon nacara na idin dasu kiti ncau kibinai
nin nyinnu nimong linyeshin unere Kristi. **3**
Vat najiya linyeshin nyiru nin nyinnu udi kiti
mye. **4** Nna belin munu nani bara umong wa
rusuzu munu nin nliru kinu. **5** Nin nani na ndi
nanghinu nanya kidowo ba ndi nanghjinu nnya
Nfip milau ndin nin liburi liboo nyene imon
icine a likara mine nanya nyinu sa uyenu nanya
Kristi. **6** Cinan nanyan Kristi Yesu Uciffe libau
lirum inan sereghe. **7** Yisinan nin likara nanya
mye, tutunon litino nanya mye, Yisinan nanya
nyinu sa uyenu ulena iwa durso minu imonnu
nin ngodiya. **8** Yenen na umong nwa minu

bara uyiru mye un karusuzo ba, ule na udi unit
usyrne ulenge na udin cinu nin kulapi ninyulele
unin na un Kristi ba. 9 Bara vat ukullu nke
Kutelle sosin nanya kidowo mye. 10 Nanya mye
ulengana adi iti nvat ncin nin likara fere nso
ukulu ne vat. 11 Nanya myere kutelle wa kala
nani kucuri na imusin kalu kucuri nacra nanit
ba, bara ukalukidowo nin finawa kulapi, nanya
nkalu kucuri Kristi. 12 Iwa kasu minu nanya su
ubabtisma. Nin yinu sa uyenu inani wa fita nin
ghe nanya likara Kutelle, ulena ana fiyaghe kiti
nanam nkul. 13 Nin kubi na iwa ku nanya nalapi
mine nin nanya nsalin kalu kucuri kidowo,
amini wwati minu ise ulai ligowenanghe nin
nshawu nin nalapi mine vat. 14 Amini wa wese
inyerte na iwa cio nrewe bara arike, nin nbunu
ndoka, aamini wa kala vat kite na iwa banaghe
kutca. 15 Amini wa kala anan tigo nan na nakara
a puuno nani fong, a dofino ninghinu nanya nse
nlii nbun bara na iwa banaghe kutca. 16 Bara
nani na umong nwa wucu kidegen kiti mine
nbelle kileo nin nsonu sa ubuki npui upese, nin
kitene nari na sabbar. 17 Ilele vat inshin nimon
ile na iba dakari, bara icineb Kristi ari. 18 Na
umong nwa bolu minu uduk mine bara usu mye
unteltunu liti kinunanya ntumolunu na nan
kadura Kutelle imusin nnit une. Asa amuzo nin
nimon ile na ayene, aso unan nfo figiri hem
nani nanya nkpilizun kidowo. 19 Na ame myin
un Kristi kuba na amere di nnuzu kidowo amini
myin ligowe kitene limunun kidowo kani di
nkunju nafo na Kutelle nati kinin ki kunno. 20
Adi una kuu nin Kristi unuzu na dadu kulapi ani
yanghari taa inalitife udu uye: 21 Na uwa myin
ba, sa ulelee basa ududowa? 22 Ulele udokari
nin dursuzu nanit, kitene nimon vat na iba
nanu sa katwa. 23 Ulenge usu tidokoke ti di jijin
adini liti me nin nonku liti aninu kidowo, Bara
na idinin na ukan nimon ba nbelele kidowo.

3 Andi Kutelle wa fiu munu nin Kristi Piziran
imon kitene kani, ki nkanga na Kristi sosin
ku ncara ulime un Kutelle. 2 Kpilizan Kitene
nimon ile na idi kitene kani na kitene nile na
idi inye ba. 3 Bara una icu, ulaife nyanshin
kitin Kristi nya Kutelle. 4 Kubin dak Kristi ulai
fe iwa puun umini ba kuru ipuunfi nin Kristi
nanya ngongon me. 5 Mollon, bara nani, iiti
nibinai nalapi mine inye-kulapi zina, usalin
lau, ntuturi, uciu kibinai nimon, inazan, nkot,
unere udurtu ncil. 6 Udi barananere tinanayi
Kutelle wa dak kiti nono salin durtu nliru. 7 Udi
nanya nile imonere anung wang wandi ncinu
kubi na iwa sosin nanghinu. 8 Bara nene nyan
piit kitene nile imone -tinana ayi, ayi ananzan,
unityi unanzan, tizogo nin nimon incing, na
iwa nuzu nanya tinu mine b. 9 Na iwa ati mine
kinu ba, bara ina nutun minu kitin nit ukuse
nin nadadume. 10 Ina ni nati annit apese ilenge
na ina kusunannya nyiru kuyeli mye, kuyeli
nlenge na ana kele minu apese. 11 Nanya nle
uyiruwe na ku Yahudawe sa ku Hiliniyawe duku
ba sa unan kalu kucuru sa unan salin nkale asa
unit uhem nnanndiru litii, kucin ilenge na adi
licin ba bara nani Kristi amere imon vat nanya
nimon vat. 12 Taan atimine nafo alenge na
Kutelle na fere naninanya nlau nin su linwana
kibinai kunekune ayi ashau unonku kibinai. 13
Tizan nibinai nishau nin linwana, ishawa kulapi
linwana asa umon dinin tinanzan nin nmong
shawan nafo na Cikilare na shawa nin nalapi
mine. 14 Kitene nile imone vat yitan nin unnere
ukuluna nimon vat. 15 Na lisosin limang Kristi
suo nanya nibinai mine nanya lisosin limang
lolere iwa yicila minu mu kidowo kirum, son
anangodiya. 16 Na liggbulang Kristi suo nanya
mine gbardang vat nin kujinjin, dursuzu inizu
atimine ushawara nin naleli Nruh, suun alalin
godiya nanya nibinai mine vat udu kiti Kutelle.
17 Vat nile imon na uba su-nanya ligbulang
sa katwa-suun vat nanya lissa Ncikilari Yesu
nin godiya kiti Kutelle udu Ucif nanya Yesu.
18 Awani toltunon ati mine kiti nales mineile
imon na iciuari une kiti Kutelle. 19 Anung ales
taan usu na wani mine, na iwa naniza ayi nin
ghinu ba 20 Non, dorto anan macu mine nanya
nimon vat ule imon nyinuari kitin Chikilari.
21 Anung Acif, na iwa jottu ayi nono mine nin
liru ba, bara nibinai mine wati camcam. 22
Anung acin, durton an cikilari mine nidowo
nanya nimon vat, na bara uyenju nizi nanit ba,
bara nin kibinai kirum kin fiu Ncikilari. 23 Vat
ni lemong na idinsu, suun nin kibinai krum
nafo udu Ncif na nafo udu nanit ba 24 Iyiru
iba seru kiti Ncikilari ugadu ulenge na udi un
minere, idin suu Ncikilari Kristi katwa. 25 Ame
ulenge adin suu imon inanzang iba tunughe
nin nimong inanzang ile na adin suu, na iba
tunughe mun ba.

4 An cinilari naan acin mine ile mon na idin
dert nin gegeme anung yiru tutun idinin

cikilari kitene kan. 2 Tunan nanyan nliran ko
kuyeme kubi, son nin yiru nanya nlira nin
godiya. 3 Suun nlira ligowe bara arike tutun,
nworo Kutelle nan puno libau tibelle ligbulang
imon Kristi na inyesin, bara nanere ndi licin
bara inung. 4 Suun nlira inan belle nafo na inati
ku nbelli. 5 Cinan nanya jinjin kupopo nale na
ucin nda, suun katw nin kubi mine jinjin. 6
Na ulai mine so shau ko kome kubi unin mang
nin ntoh, yinno inda na iba kawu ko ghak. 7
Tikikus ba bellu minu ko iyang litinin, ame
gwanari kin su kucin kugi, nanya katwa, udon
licin nanya Ncikilari. 8 Mere nin liti nighe ina
tighe kiti mine, inane, inan yinno nari inan taa
lkari kibinai. 9 Ligowe nin Onismus, gwa na
kigip unan su, uba ti munu iyinin vat imon ile
na idin su kikane. 10 Aristikus din nlisu minu -
udondon licin nighe nin Markus usau gwana
Barnabas, kiti mere idin sesu kadura likara,
asa adah sereghe'' 11 Yesu ulena idin yicughe
ustus, alele cas anan kalu kucuru inughere adon
katwa nighe udu kipin tigo Kutelle. Ina suo
anan tizie likara kibinai 12 Abafaras di nlisu
minu, ame umonghari nanya mine kucin Yesu
Kristi adin nnonno bara anung nanya nliran,
inan yisina nin likara nnufi Kutelle vat. 13
Bara meng nso iyizi inba mye, adi katwa kaang
bara anughe, baraalenge na idi Nlaudikiya ni
nanya Hiyarapolis 14 Luka, gwa na nayi nigh
unan nizu tikankan, nin Dimas din lisu min. 15
Lisson linwana Laudikiya, a Ninfas, nin kutii
nlira naku di nanya kilari mye. 16 Iwa belu
minu ile ma nyerte ubelu ma nyerta unin nanya
na nan dortu Kutelle Nlaudikiya, anung wang
Belen manyerte un nanan Nlaudikiya 17 Woro
Akiribus ku, ''yene katwa Kutelle na una seru
nanya Ncikilari ukulun kanin.'' 18 Ile ilipe
idi nanya nacara nighghari Bulus, lizinon nin
ninyeg nighe. Ubolu Kutelle suo nan ghinu.

1 Utasalonika

1 Bulus, Silvanus nin Timothy, uchin du kuti
kulau nTassulinika nanya Kutelle Uchif nin
Chikilari Yesu Kristi. Nshew nin mang udu
kitimine. **2** Tidin nizu Kutelle ugodo bara anun
ka kishi, nyan lira bit asa ti belle ubellen mine.
3 Tidin lizunu sa ligagng katah kidegen mine
uniu nsuu nin ti reu kibinei bara ubun nya
Chikilari Yesu Kristi unbun Kutelle nin Chif bit.
4 Linwana na Kutelle dinin suuwe, tiyiru nin
yichilu mine. **5** na abing amang wa da minu
na tigbulang chas ba nya na kara, Ufunu ulau
nin yinnu udiya vat nin yiru arik imusu na yapi
anitarinya mine bara anun. **6** Ina so bara arik
nin Chikilari nafo na iwa seru ligulan nin nya
neu nya liburi libo nfunu ulau. **7** bara Yesu
imon guru vat nyan Makaduniya nin Akaia udu
alenge na idi nin kidegen. **8** Na kitimere ligulang
Chikilari na nuzu ku chas ba, na Makaduniya
nin Akaia ma ba - udo kiti vat na kidegen mine
nya Kutelle na do-o, bara nani tiba bellu imon
ba. **9** Bara inun na mun bellu imusin nati wa se
kitimine, a nafo na anun atelle a bebene udu
Kutelle lai nin kun kiden. **10** A u chaah Ngono
me na ana nuzu kitene kane ulenge na awa fya
gne nya na nan kul, Yesu, ulengena adin tuchu
nari tinana nayin chinu.

2 Anun atimine yiru linuana na tiwa diranimon
suari, tidaa kitimine ba. **2** Arike wa neou
ti so non nchin in Philippi, nafo na iyiru arik
wa yinin nin Kutelle bit tibelin minu kadura
kamang Kutelle nyan salin mmang. **3** Bara akara
bite na uta nuari ba, na ndino gnari ba na
kinu ari ba. **4** Arik nao na Kutelle yinna nin
gnirik nin kadura ka mang na nenere ti din
belu, na bara anit ba, bara Kutelle, naadin yenju
nibinai yenju ni binai bite. **5** Bara na tina belu
agbulang kinu ba, nafo naiyiru, na bara ti bolu
imon na amon ba, Ci Kutelle ari unan ba. **6** Na
tiwa piziru uzazunu kiti nanit ba sa kitimine,
sa kiti na mong kubu kona tiwa yichu atibite
anan kataah Kristi. **7** Nnane tiwa toltin atibite
nafo na una asa anodizino nibinain nono me. **8**
Nani tiwa dursuzominu usuu, nin liburi liboo
tiniminu kadura ka manggne umunu tilau bite,
bara na ina so imon ichne kitibite. **9** Bara na
ina lizinn linwana kataah nin neiu bite. Tiwa
su kataah kitik ninliyarin bara tiwa so kutura
udu umon min, nafo na tiwa sun minu uwa
azi mang kadura Kutelle. **10** Anung anan ba,
a Kutelle wan, nafo nyan lau nin salindinno
tiwa su kataah udu kitimine na yinin. **11** Nafo
na iyiru uchif nin nono me, tiwa niminu akara
tinin kuru tibelle. **12** Iba chinu liau Kutelle, na
adin yichu minu udu kilari nin zazinu me. **13**
Bara nene tidin godu Kutelle kokishi, kubi kooh
na iwa seru kitibite ligbulang kadura, ligbulang
Kutelle, na iwa serunafo ligbulang nntari ba,
kidene, ligbulang Kutelle, na lidi kataah nya
mine na iyinna. **14** Bara anung linwana ina so
nafo anan na tii alau Kutelle na adi Yahudiya
nyan Kristi Yesu bara anun ina neou na nit
mine nafo na inun wa neou na charannono
Israila. **15** Alengena iwa molu chilari yesu ku nin
nanan kadura me-eh, inin ko-oh nari, tutung
alengena ipooh Kutelle liburi ba. Idinin liburi
lisirneudu na nit vat. **16** Ina wantin nari tibelin
anan nyan nsirti bara inan se utuchu Yesu nyan
tazunu mine. Tinna nayi Kutelle ntolo nari udu
ligang. **17** Arik, linwana w kosu nri nya kubiri
ku bene, nyan yenju nya nibinai tiwa tezunu
tiyene timuro mine. **18** Bara iwa dinin suu ti
dak kitimine, meng Shawulu ndin ntenzunu,
shaitan amini wantin nari. **19** Bara iyangari
likara mine nbun saliburi lio-oh. Sa likarin
zazunu imong irumere nafo na among-ubung.
Nchikilari Yesu asa ba se-eh **20** Anun ghereh
uzazunu nin mang bit.

3 Bara na imone wa kata akara bite tikpilya
i haun ichinari Athens. **2** Tina tuu Thimoti
ku gbana bite unan kataah Kutelle nya kadura
kamang in Yesu ada timinu akara nya kidegen
mine. **3** Yenjen umong mine wa fya kibinai
nyan neou anin atimine yiru bara nenere inna
fere-eh nari. **4** Kden kube na tiwa nan ghinu,
tiwa belin minu nyan bun tiba nieu, uni na lawa
kidene nafo naiyiru. **5** Bara nene na imone kata
nin mmini to-oh nyinin kidegen mine yenje
sa unan duzune na duzun minu kataah bite
nahna. **6** Na Thimoty wa dak kitibite unuzu
kitimine nin kadura ka mang, kan kidegen nin
suu nin uworu na ishawa nin nari ba tuung,
idinin suu iyene nari nafo na arik dinin suu
tiyene minu. **7** Bara nene linwana tiwa se akara
nibinai nya kidegem mine kidira nin nieu. **8**
Nene ridi mang, asa iyisina nin nin na nagang
nya Chilari. **9** Uyapin ugodoari tiba ni Kutelle
bara anun, bara mmang mo-oh nati dimu nbun
Kutelleh kittene mine. **10** Kittik nin lirin ti din

nliranina kara bara tiyene itmuro mine tinin ni
ile imon na idinin lidarinya kidegen mine. 11
Na Kutelleh nin Chif bite litime aChilari bite
Yesu duro nari udina udak kitimine. 12 Na
chilari kpin ngardang suu minu udu linwana
a nit vat, nafo na ari din su udu kitimine. 13
Asuu nene bara kpin minu akara nibinai nyang
salin dinonnin lau nbun Kutelleh nin Chif, asa
Chikilari bite Yesu ba dak nin na lau me vat.

4 Ukutulne, linwana, ti din niminu akara nya
Chikilari Yesu, nafo na ina seru uliru kiti
bite, ukifo isu uchin nin pozu Kutelleh abiri
nafo idin chinu, dirtinong isu gbardang. 2 Bara
nyiru tiliru to na tina niminu nya Chilari Yesu.
3 Ulelere usu Kutelle nlau mine ichin akmulet
ndinon, 4 bara vat mine iyinin usen wani nyan
lau nin zazinu. 5 Na nya su kibinai ndinon ba
(nafo anan nyan nsirti alenge na iyiru Kutelleh
ba). 6 Tutung umon wa patilin anin nanza gbane
liburi nilemone ba, bara Chikilari unan tunju
nile imonere vat, nafo natina min wunu minu
atuf tinin kuru belle. 7 Na Kutelle na yichila
nari udu nyan dino gnari ba, udu nlau war. 8
Bara nene ulengena ari ilelena anit ari anari ba,
Kutelleh ari ulenge na adin nizu Ufunu Ulau
udu kitimine. 9 Ubelen nsu linwana, na umon
ba yertinu minu imon ba, bara anun atimine
Kutelleh na dursuzo minu usu linwana. 10 Nyan
na dadu, anun udu linwana alenge na idi vat
Makaduniya, arik din niminu akara linwana,
nworu is gbardng. 11 Ti din niminu akara tutung
itenizin nya kutik, lmin upiziru nimon yi, inin
su kataah nin na chara mine, nafo na tiwa
kpada minu 12 Sun nene bara inan china dert
udu alenge naidi ndas kidegene, baratutung
iwa dira imon. 13 Na tidii suu itan uyinu nari
ba, linuana mbelen na lenge na idinnmmoro,
yenju iwa so nin na buri asirne nafo alengena
na isali nin kidegen bun ba. 14 Asa ti yinna Yesu
wa ku afita tutung, nanere Kutelleh ba dak nin
Yesu nin na lenge na ina dieu nya mmoro nin
gne. 15 Bara nene ti belin minuu nya ligbulang
Chikilari, nworu arik ale na ti di a chine, na i
chino nari udu kubi dak Chikilari, kidegen na
tiba yarnu na ina dieu nyan nmoro bara. 16
Kutelle litime ba tolu unuzu kitene kani. Nin
teit, nin liwui ngo nnono Kutelle, nin kulantung
Kutelle, alenge na ina iku nya Kristi ba fita
nfunu. 17 Arik alenge na tidi a chine, na ichino
nari, ligozine iba fieu ghantunu nari nya na wut
tizuro nin Cikilari nyan funu. Na nere tiba so
ligowe nin Cikilari. 18 Bara nene, tan linuana
akara nin nagbulan alole.

5 Nbelen na biri nin na kus, na ubelen woru i
nyertin minu imomon diba. 2 Anun atimine
yiru chaut lirin Chikilari nofo ukiri nin kitik.
3 Asa iworo, “Mmang nin taup,” umolsu ba
dak nani. Nnafo uwan nmaru na asa alanza
ukonu. Na nnere na iba nyeshu nu ba. 4 Anun
linuana, na idi nyan nsirt ba bari lo lire wa
tuu minu nofo ukiri. 5 Bara anun vat nonon
nkanangari nin nnonon lirin. Na arik nono kiti
kari ba sa nonon sirt. 6 Bara nani, na tiwa
sun mmoro nofo nigisine ba na ti yenje kiti
tikpilza kidung. 7 Alenge na idin moro idin su
nin kitikari, alenge tutung na idin soh idin su
nin kitikari. 8 Bara na arik nono liri gnari, na
ti kpilza kidung. Na ti shon kuyangi kidegen
nin suu, a, kitik, kidegen tuchu uchin dak. 9
Na Kutelle na che na bara tinana nayi mere
ba, bara usen tuchu nyan Cikilari Yesu Kristi.
10 Ulenge na aku bara arik, Sa tidin yenju kiti
sa ti din moro, ti so ligowe nin ghe. 11 Bara
nanitan linuana nofo na ina man su. 12 Ti din
belu minu, linuana, yinnan nin na lenge na
ina su kataah nyan mine nin nalenge na itaa
minu akara. 13 Tikuru tibelin minu minon nani
kang nyan suu bara kataah mine. Son mang
nya mine. 14 Ti din ti minu akara, linuana: ale
na isosin sa ukpadu wunon nani atuf, ale na
nibinei mine kete ita nani akara nibinei, wutun
kimal na le na idi gugur, nonkon nibinei. 15
Yenje umon wa kurtung imon inan zan nin
ni nanzang udu kitin mong. Tenzinen nimon
ichine udu linuana nin vat. 16 Suun liburi libo-
o kolome liri. 17 Suun nlira sa ligang. 18 Nya
nimon vat nan ugodo. Bara ulelere usu Kutelle
nyan Kristi Yesu bara anun. 19 Yenje uwa bicho
Ufunu. 20 Yenje uwa nari ni dura. 21 Dumuna
imon vat. Mino ile imon a ichineari. 22 Chino
vat nimon inanzan. 23 Na Kutelle mmang litime
akusu fi vat, ulai nin kidowo fe so sa ndinon
udak Ncikilari Yesu Kristi. 24 Unan kidegen ame
ulenge na adin yichu fi, ulenge na aba su. 25
Linuana, sun nlira bara arik. 26 Lison linuana
vat nin lulu na kpan nnuu ulau. 27 Ndin for
achara nyan Cikilari nworu ikaranta iyert ilele
udu linuana vat. 28 Na nshew Cikilari bite Yesu
Kristi so nan ghinu anun.

2 Utasalonika

1 Bulus, Silvanus, nin Timoti udu kutii kulau
nTassulinika nya Kutelle Uchif nin Cikilari
Yesu kristi. **2** Na nshew nin mang se kiti kutellle
uchif bit nin cikilari n isa kristi. **3** Ti ba godo
kutelle ko kishii bara anun, linuana, uchaun.
Bara kidegen mine din kunju kang, tutung usuu
mine bara linuana karin kan. **4** Arik din fo
nigiri nin nanun nya natii alau Kutelle bara
unonku nibinei nin kidegen mine nyan nieu we
na itere nibinei mine. **5** Ilele udursun sharaa
Kutelle ulau, nin nilee imon na iba dak lbata
minu nya na iba piru kilari Kutelle na idin nieu
bara kinin. **6** Udi lau Kutelle kurtun unieu udu
alenge na ita minu uniew, **7** nin fi-nu alenge
na ina nieu nan nari, asa Cikilari ta dak nin
nono ka taah me nya na kara. **8** Nya la aba
kurtunu alenge na iwa yiru Kutelle kuba, nin
na lenge na iwa seru kadura kamang Cikilari
Yesu ba. **9** Iba nieu ukpizu nin kul sa ligan nbun
Cikilari nin zazinu na kara me. **(aiōnios g166)** **10**
Asa adaa nloli liri na alau ba zazin gne, alenge
na iwa yinin nin gne iba punu tinuu vat bara ile
inom na tiwa belin iwa yinin. **11** Bara nene ti di
minu nlira ko kishii, Kutelle bite seru uyi chilu
mine, a nin kulo imon ichine na idin piziru
nya kataah kidegen nin na kara. **12** Bara lisan
Cikilari bite isa se uzazinu mine, bara ame, bara
nshew Kutelle bite nin Cikilari Yesu Kristi.

2 Nene ti din fe minu achara, linuana nbelen
ndak Ncikilari bite Yesu Kristi nin zuru bite
kitime, **2** na imomon cingilin wa zunlun nibinei
mine sa ti nana nayi, nyan funu, ligbulan sa
iyert nnuzu kitibi-iyinin lirin Cikilari nmi dak. **3**
Yenje umon wa rusuzu minu. Na li ba dak ba, se
udieu daa, inin durso unan dinon, gono na iba
molu. **4** Amere ulenge na gnanti litime kitine ni
le imon na idin yi chu Kutelle sa idin tumzun
inin kitin, a sosin nya kutii kulau Kutelle adin
yenju litime nofo Kutelle. **5** Na ina lizin kubi
nan wa di nan gninu nwa belin minu imon ilele?
6 Nene iyiru ile imon na iwantin gne, iba dursu
gne kubi kuchine. **7** Ungneshinu nnan dinon di
kataa, uwaru gnari nwantin gne nene se ikala
libau we. **8** Iba nin dursu unan dinon, ulenge
na Cikilari isa ba molu nin fieu nnuu me anin
ti gne alawa imon ba asa adaa. **9** Udak nnan
dinon ba yitu bara kataan shetan nin na kara
me vat, udursu nin puzunu tinuu kinuu, **10** nin
vat kinuu ndinon na lenge na idin kuzu, bara na
ina nari useru nsuu kiden bara inan seh utuchu.
11 Bara nene Kutelle ba tuu nani nin ilataa ka
nanzan bara iyinin nin kinuu, **12** bara isu nani
usharaa vat alenge na iyinna nin kiden inanin
yira mmang ndinon. **13** Arik ba godu Kutelle
bara anuu ko ki shii, linuana na Cikilari dinin
suu mine, bara na Kutelle na fere minu nonon
infunu anan tucha nya kataa kalau nfunu nin
yinnu kiden. **14** Na ana yichila minu nya kadu ra
bite kamang ise uzazinu Cikilari bite Yesu Kristi.
15 Bara nani, linuana, yisinan nin na kara, imin
atanda ale na ina dursu minu, sa ligbulang sa
niyert. **16** Nene nlirari Cikilari Isa Kristi litime,
nin Kutelle uchif bite na ana ti usuu bite ana
aari nchan channnin nchine nyinnu nin bun
nyan shew, **(aiōnios g166)** **17** nchancham nintunu ni
binei mine nya vat kataa ka chine nin ligbulan.

3 Nene, linuana, sun nlira bara arik, bara
ligbulan Cikilari nyaa mas nin zazinu,
nofonalidi nin na nun, **2** tinan se tinuzu nachara
na nan na buri asirne nin na nit ananzan,
na vatari dinin kidegen ba. **3** Cikilari di nin
kidegen, abatunu minu anin kuru ayenje minu
unuzu na charan nnit unanzan. **4** Arik yinna
nin Cikilari ndellen mine, iba su ili ubun su
ni le imon nati kpada minu. **5** Nlirari Cikilari
durso nibinei mine uchindu usuu Kutelle nin
teru kibinei Kristi. **6** Nene, tikpada minu, linuna
nya lisan Cikilari bite Isa Kristi, ichin vat gonni
ulenge na a sosin sa atanda ale na ina seru
kitibite. **7** Anun yiru iyizyari iba so nofo arik.
Natiwa su nofo agballa nya mine ba. **8** Tutung
na tiwa li imonli mmong sa nlira ba. Nworu
nani, nya kataa nin nieu tiwa su kataa kitii nin
liyirin, bara tiwa umon mine kutura. **9** Na ti dira
akara ri ba, bara ti so-oh imon yenu kitimine,
anun nan so bara arik. **10** Kubi na tiwa di nan
ghinu, tiwa kpada minu, “Asa umon nari usu
kataa, naawa li ba.” **11** Tina lanza amon nya
mine di nin mon su ba. Na idin sukataa ba ama
agballari nrusuzu nanit. **12** Nene imus nalele
tikpada nin nakara nya Cikilari Isa Kristi, nya
kutik na isu kataa ili imonli mine. **13** Anun,
linuana, yenjen iwa chin usu ni mon ichine nya
nibinei mine. **14** Asa umon nari ligbulan bit
nyan niyert ilele, yenjen nani na imomon wa
munu minu ba nan na nin ba, bara ina lanzan
chin. **15** Na iwa yene gne nofo unan liburi lisirne
ba, wunun gne kutuf nofo gwana. **16** Na Cikilari

mmang litime niminu mmang vat nabi nya
tibau mine. Cikilari so nan na nun vat. **17** Ilelere
ilip nin, Bulus, nin na chara nin, udursuari vat
nya niyert na nna yertin. **18** Na nshew Cikilari
Isa Kristi sonan a nun vat.

1 Timothawus

1 Bulus, unan kaduran Yisa nanya nduka
Kutellẹ unan tucu bite, nin Yisa likara nibinai
bite. **2** Udu kitin Timothawus usaun kiden
nanya nyinnu sa uyenu, ubolu kutellẹ niin
lisosin limmang, unuzu Kutellẹ ucif bite nin
Yisa cikilari bite. **3** Nwa fo minu acara kube na
nwa cinu udu makiduniya, so in Afiisus bara
uwantin among udursuzu niimomom ugang,
barra nani nan nbellu iincizunu sa ligan, nulale
ba dak nin salin yinnu sa katuwa Kutellẹ. **4** Na
iwa dinja atuf kiti na nan nabin ninn nanan
mmbellu ncizinu nimon sa ligan, allenge na
idin dasu nin mannyardan nworu ibun ulin
mbun katuwa Kutellẹ, nanya inyinnu sa uyenu.
5 Ukullun duka unere usu, ullenge na unuzu
kibinai kilau, nanya nkpilizu ucine, nin inyinnu
sa uyenu un kidegen. **6** Among in nanya ntanni
na lasin inn nanya nile imone inani din liru
hem. **7** Idinin su iso anan dursuzu nduka, vat
nin woru na iyiru ille imon na iidin belle ba, sa
ille imon na iinug in yisinaku. **8** Tiyiru uduka
chaun, unit nwa suu kata nin nin. **9** Ti yiru nani
uduka na ina ti unin bara unan kibinai kilau ba,
bara anan nsalin dartu nduke nin nanit agbas,
bara anan salin dortu kutellẹ nin nan kulapi,
bara anan indinong nin na nan nyassu Kutellẹ,
bara anan mollusu nacif nan na nnah, bara
anan mollusu nanit, **10** bara anan suzu nzina,
nin nanlime anan nnozu nan nanlime, anan
tuzuzu nanit udu licin, anann kinu, bara anan
nisilin kinu, nin vat nimon inanzang, **11** bara
uliru ugongon Kutellẹ un mari, ullenge na ina
ti ku nanya nyinnu. **12** Inmini din godu Yisa
Kristi cikilari bite, ullenge na atayi agang, bara
na ana yene unan nyinnu ninghe amini na ceyi
nanya katuwa me. **13** Meng, na nwandi unan
tizogo Kutellẹ, unan tizu nanit ineau, nin nan
nnanzu. In mini na se nkunekune Kutellẹ bara
na nwadi nsue nanya ntanni, nin salin nyinnu
sa uyenu. **14** Bara ngbardang nbolu Ncikilari bit
nin nyinnu sa uyenu a usü in Yisa Kristi. **15** Ule
ulirue ucinari ubatin iseru unin vat, bara Yisa
na dak nanya nyulele ada tucu anan kulapi.
Nanya mine miyari udiawe. **16** Vat nin nani,
nwan buru nse nkunekune, bara nnanzang
midiya nigh Kristi Yisa duro ngbardang nayi
ashau me, vat, bara nso umuro kiti nalenge na
iba yinnu nin ghe udu ulai sa ligang. **(aiōnios g166)**
17 Nene udu kiti ngo nayiri vat, unan salin nkul,
ulenge na idin yenju ghe ba, amere Kutellẹ cas,
uzazinu ni ngongon udu kitime sa ligan. uso
nani. **(aiōn g165)** **18** Timothy, usaun nin, nnafi
ka kadure, bara imon ile na Kutellẹ wa bellin
uworsu litife, bara ille imone yisina unan su
Likum Licine! **19** Bara uyita nin nyinnu sa uyenu
nin kibinai kicine. Ule imon na amon na nari
inin uyinnu mine sa uyenu una nana. **20** An
Haminiyus nin Alekzanda, allenghe na nwa
nakpa shintan ku bara inan duro nani nnanzan
tizogo Kuutellẹ

2 Ncizine vat, nwa ti nworu matiru tiru mine,
nliran, ubunun nmong nliran, nin ngodiya
isu bara anit vat, **2** bara agoh nan nale na
idi natet adidya, nin woru tisu lisosin limang,
nin nnonku kibinai nin ntoltunu liti nbun
Kutellẹ. **3** Ilele imon icineari, nin nimon seru
ubun kiti Kutellẹ unan tucu bite. **4** Ullenge na
adininsu anit se utucu vat, inin kuru ise uyinu
kidegen. **5** Tidi nin Kutellẹ kurum, nin nan
lisin kitik bit nan Kutellẹ warum, Unite Kristi
Yisa. **6** Ullenge na awa ni litime utucu vat, uliru
nanya kube. **7** Bara nanere, meng litinighe, iwa
fereyi unan kadura nin nbellu nliru Kutellẹ.
Indin belle kidegen: na kinu ba. Meng unan
dursuzu nalumai nanya nyinnu sa uyenu nin
kidegen. **8** Ndi nin su nanilime su nliran vat niti,
Ighantizin acara alau, na nin tinana nayi ba, na
nin manyardan ba. **9** Nanere tutun na awani
su kuyok nin toltunu liti, a ukifu liti a kibinai
kicine, na nin titi nke nnit ba, sa nin nizinariya
sa imon nwaltu, sa imon nikurfun idia. **10** Na ise
nani nin katuwa kacine, (ille imon na icaunari
ine kiti nawani anan dortu Kutellẹ). **11** Na uwani
piziru uyinu kusari kurum nin toltunu liti. **12**
Na nyinna uwani unan dursuzu kiti ba, sa asọ
Udia kitene ngankilime ba, na aso tik. **13** Bara
iwa burun uken Adamu ari, inin dofino nin
Hawawu. **14** Na Adamu ari iwa rusuzu ghe ba,
uwanere iwa rusuzu ghe nanya kulapi. **15** Nin
nani, abase utucu barra umacu nnono, iwa li
ubun nanya nyinnu sa uyenu nin su a ucin ulau
nin nonku kibinai.

3 Ubellu une ucineari, asa umon din inpiziru
aso udia kutyen nlira, adin piziiru katuwa
kaciineari. **2** Na iwa se imon tizogo liti ndia
kutyenn nliran ba, na ayita ules nwani urum,
unan kifu liti, unan cin seg nin nonku kibinai,
unan yiru nlira unan yiru in dursuzu kiti, **3**

Na iwan seghe unan nso ntoro ba, na unan
deddei nriu kiti ba, na aso unan yiru ncin nin
nanit, unan salin nsu kubung, na wa yita nin
nsu nikurfu ba. 4 Na amin kilari me gegeme,
nono me tutun yiita anan nlanzu ghe nliru: 5
(Unit nwa dari uminu kilari me gegeme, abati
iyiziyari ayinin uminu kilari Kutellẹ?) 6 Na awa
yita upese nanya ndortu Kutellẹ ba, bara awa fo
figiri, asso unan diu nafo shintag. 7 Na iseghe
nin Lissa licine kiti nanit ndas, bara awa piru
nimon ncin nin libarda nshitan. 8 Nanere a
dikon, na iyita anan nibinai nisheu, na anan
tinu tibaba ba, 9 na anan nson toro ba, na iwa
yita ninkot nin nsu nimon inyi ba, anan naburi
agib nin nibinai nilau. 10 Na ida dumunzun nani
assa na ise ani nin kulapi ba ina ni katuwe. 11
Nanere awane, na iyita anan nonku nibinai, na
anan nijunguta ba, iyiita anan ncin ugegeme,
anan nyiru ni nimon vat. 12 Na adikon yita anan
nawani alalarum, iyita anan yiru ncin nin nilari
mine nan nono mine gegeme. 13 Inug allenge
na ina su katuwa ti dikon gegeme, ina se liyisin
licine, nin naye akone nyinnu sa uyenu nanya
Kristi Yisa. 14 Ille inyerte ndisu udu kitife,
indin cisu kibinai, na nin dandaunu ba mba dak
kitife. 15 Assa udandaunu na uyenai ba, ndi
nyertu fi unan yinno ucin nin kilari Kutellẹ,
ka na idin yicu kilari nlira Kutellẹ kin nlai,
fitak likara nin kidegen. 16 Vat bite ti yinna,
liyeshin ngbardang kiden Kutellẹ karin, “awa
duro liti nanya kidowo, anasu kibolo nanya nfip
me, nono kadura me yene ghe, ibelle uliru me
nanya nalumai, uyi yinna ninghe, iwa serughe
gongon nanya kitine kani.”

4 Nene nfip Kutellẹ na bellin fwang, unaworo
udu ubun amon anit ba sunu uyinnu sa
uyenu, ini nibinai mine kiti nfip kirusuzo, nin
madursu dursuzo nagbergenu, 2 Libau kinu nin
karusuzo isaka ukpilizu mine. 3 Ima wantinu
usu zu nilugma, nin nli nimonli ille na Kutellẹ
na ke, ilẹ na udin nizu nin ngodiya, nanya nale
na ida iyinin kidene. 4 Bara vat nile imon na
Kutellẹ nke icineari, tutun na imono duku ulle
na iba nari ba asa isere nin godiya. 5 Idi lau
bara na ina kusu inin nin nliru Kutellẹ nin lira.
6 Asa ulizino linauna ile imone, uba so kucin
kucine katwan Yisa Kristi, fe ulle na use liyisin
nanya nyinnu sa uyenu, nin dofinu ndursuzu
ucine na udofino. 7 Bara nani nari abin nawali
nin nizogo Kutellẹ, shono liti unan so unan yiru
nanya ndortu Kutellẹ. 8 Ushonu liti caun nin
kubi cing, imon vat caun nanya ndortu Kutellẹ,
bara na uba ni ulai nyulele nin un cin dak. 9
Uliru ulele ucineari, ubatina nworo vat nanit
seru. 10 Unnere nta tidin niu nin nfo kidowo,
bara tidin nin likara kibinai kiti Kutellẹ unan
lai, ame unan tucu nanite vat massaman alle na
iyinna sa uyenu. 11 Dursuzo nani ilẹ imone, uti
nani isu. 12 Na umon nwa yassu fi bara na udin
fitu ba, bara nani sọ imon yenju kiti na nan
nyinnu sa uyenu nanya nliru, nin nyiru ncin,
nin nsu, uyinnu sa uyenu, a kibinai kilau. 13 Ceo
kibinai fe nyenju ninyerte, nin nwunu natuf, a
udursuzu nimon udu kubi ko na mba dak. 14 Na
uwa fillin uda diu ulle na udumun ba, na iwa
bellin udumun, ligowe nin tardu nacara nadidia
kutyin nliran. 15 Dirtino nsu nile imone, nā
litife nan nya ninig, bara anit vat nan yene uli
nbunfe. 16 Cinna seng nin litife, nin ndursuzu
fe, dirtino nanya nile imone, bara usu nane ba
tifi use utucu litife nin nale na idin lanzufi.

5 Na uwa boro ukune iyizi ba, fwanghe acara
naco ucif, mino uzaman nafo nuana fin.
2 Zazina awani akukune nafo annah, nuan
nishono nafo nuan nishono, nin kibinayi kilau
vat. 3 Zazina awani ale na ales mine namo kuzu,
ale na imal kunju. 4 Andi uwani ulle na ules
me na kú, dumun nono nin nayalang, na icizin
udursuzu nlanzu fiu Kutellẹ nan nya lilari mine.
Na ibiya acif mine, bara na Kutellẹ din lanzu
nmang nani. 5 Ame unan diru nles ulle na amẹ
nkuno, na aceo kibinai me kiti Kutellẹ. Ashon
liti nan nya nfo nacara kitik nin lirin. 6 Ame
ulle na aceo kibanai me nlanzu nmang ame
nkú, a ayita nin lai. 7 Ta isu illẹ imone, bara
iwa se imon nvurzu. 8 Nanere ulle na amin
kilari mẹ nin li uana ba, anari uyinnu sa uyenu,
akanti kulumai nin nanzang. 9 Na iwa nyertin
lissa nmon uwani unan dirun les, na akus me
darni akut kutocin ba, uwani nles urum. 10 Na
iyininghe nin katuwa kacind, assa ana min nono
gegeme, ayita washalang, asa ana kuzuzu abunu
namara, asa ana buzuno nikimon, asa ana suzu
imon vat nin likara. 11 Nanere alle na ales mine
na kuzu ana isa kunjo ba, na iwa yertin tisa
mine ba. Bara kubi ko na usu kidowon nkata
likara minẹ, asa ipizira usu nilugma. 12 Nan
nya nlo libauwe, idinin shara natimine bara na
inari uyinnu sa uyenu mine un burne. 13 Bara
nani asa iso agballa. Nin dortu nilari nilari. Na

asa iso agballa cas ba, asa iso anan kubellum.
Ibelle ile imon na icaun ibellu ba. 14 Bara nani
ndinin su awani abebene ale na ales mine na
kuzu isu ilugma, imacu nono, imin nilari, na
iwa ni shitan ku nfwang nnanzu katuwa bit
ba. 15 Nene wang, among mine nlasina idofino
shitan ku. 16 Assa uwani ule na adinin yinnu sa
uyenu, adinin nawani ale na alles mine na kuzu,
na abun nani, bara katawe wa ti kutyin lire
kadiawe, bara ina buno anan diru nales alle na
ikunjo. 17 Na adidya ale na ina ghatin nani acara
kutyin nlira, asa idin cinu nin nanit gegeme na
ipatin uzazunu ulenge na iba ninani, umunu
alenge na idin bellu idursuzo uliru Kutellẹ. 18
Uliru Kutellẹ nworo, "Na uwa nazu finafe nin
nimoli kubi katwa ba," tutung "Unan katuwa
uwesu tinonto me." 19 Kpada anan su nalapi
nbun nanit, ngisine nan lanza fiu. 20 Asa na
ulanza nnu nan waba sa awatat ba, na uwa
yinnin nin vuru liti ndia kutyẹn lira ule na ina
tarda ghe uchara ba. 21 Ntafi ubun Kutellẹ, nin
Yisa Kristi, a nono kadura Kutellẹ allege na ina
fere nani, su ille imone, na uwa feru ba, yenje
uwa su imomon nin su liti. 22 Na uwa tarda unit
achara dsddei ba, bara uwa ti acara nan nya
kulapin nmong, nafe litife so lau. 23 Na uwa so
nmyen cas ba, kpina kamyen kagbagbai bara
ukonu liburi nin nyeneyi kidowo fe. 24 Alapi na
mong anit di kanang, idin cinu nbun udu kitin
shara, among dorto kidung. 25 Nanere tutun
nituwa nicine di kanang, ni nin nanẹ wang na
ni nyeshi ba.

6 Vat nale na idi licin, na ini an cinilari mine
uzazunu ule na ukulun, bara iwa zoguzo lisa
Kutellẹ nin liru mẹ. 2 Anung acin alenge na an
Cinilari mine di nin yinnu sa uyenu, zazinan
nani bara na inung nuanari, na idirtin nsu
nani katuwa vat, bara na an Cinilari mine anan
yinnu sa uyenuari, anan su minere. Dursuzo,
ubellu ile imone. 3 Asa umon dursuzo imoin
imon ugang, na ayina nin liru ucine bite ba,
ulirun Cikilari bite Yisa Kristi, nin dursuzun
liru ucine. 4 Adin fo figiri na ayiru imon ba,
unan rusuzu nanit nin suzu mayardang nin
tigbulang tinanzang kika na ivira din nucuku,
nin fiu kibinai, tizogo nin vuruzu unanzang, 5 a
mayardang nanit asurne nin nibinai nibishe,
anan diru kidegen, alenge na iyira libau Kutellẹ
nafo lin sesu nikurfungha. 6 Liru Kutellẹ nin
kibinyi kirum useri udia. 7 Bara natina danin
mon nyaya nyi ulele ba tutung na tima nyiu
nin nimon ba. 8 Nonkon nari nibineyi bite nin
nimon nowo ille na tidumon nin nimon nli. 9
Alenge na idunin su ise imon na cara assa ideu
nanya tikanci nin libarda Nshitang, udu nanya
tilalang tidiya nin kuna nizin nlanzu, nkul,
umusu inrika na assi uwultino anit udu nanya
nkul. 10 Usu nikurfung unin nere ucizunun
katah kananzang vat. Among allenge na ina
tinibineyi ku, ina lasin nnannya nyinnu sa
uyenu, ina kulzu atimine nin na buri asirne
saliga. 11 Fe unit Kutellẹ na uwa ti kibineyi
fe kitene nile imone ba, pizira nlau kibineyi,
udoruu Kutellẹ, uyinnu sa uyenu, usuu, nsheu
kibineyi nin nonku liti. 12 Su liyisin licine lin
yinnu sa uyenu. Use ulai salingang ule na iwa
yicilla fimu. Ukuru ubellu imong i cine nbung
nan nizi iba gbardang. (aiōnios g166) 13 Ntafi nbun
Kutellẹ unan nimon nlai vat nin kirrsifi Yesu
ulenge na awa belling kidegen nbun Buntus
Bilatus. 14 Bara nani dorto udukye gegeme,
sa uvurzu, udu kube ko na cikilari bite Yesua
madak. 15 Udak me mayitu kubi kucine nafo
na unan nmare na cheu, ame unan ulikara
chas ugo unan tigo nin cikilari unan tigo. 16
Ame unan salin nkul nin nle na assosin nnanya
nkanan mo na umong wanya a do kupowe ba.
Na unit wanyaa ayeneghe ba sa ayeneghe piit
ba uzazinu nin likara saligeng di kitime. Uso
nanin. (aiōnios g166) 17 Belle anan seh nanya nyi
ulele na iwa fo igiri ba, sa it nibinnei mine
nimon nyi ille na ima malu. Nin nani icheu
nibineyi mine kiti Kutellẹ. Ule na adin nizauri
uuse kidegen vat tilanza imang. (aiōn g165) 18
Belle nanin isuu imon icine, iso nan se nanya
katuwa kacine, iyit washalang, nin nibineyi
nnizu. 19 Nloli libower inug ma ciw atimine
imon icine ule na idin cinu, ima se ullai ucine.
20 Timitawus, mino ille moa na iwa nifi, suna
uliru kinu nin manyardang mananza man kinu
na idin suu mun uyiru. 21 Among anit din
bellu alle adwade inani nazu nnanya nyinnu sa
uyenu. Na ubolu Kutellẹ so nan ghinu vat.

2 Timotawus

1 Bulus, kunan kaduran Kristi Yesu unuzun
yinnu Kutelle, udofinu nalikawalin lai na
udin nanya Kristi Yesu, **2** udu kitin Timitawus,
gono nsuu: Ubolu Kutelle, Ulanzun Kunekune,
nin lissosin limang unuzu kiti Kutelle Ucif
nin Yesu Kristi Cikilari bit. **3** In godo Kutelle,
ulenge na ndinghe sujada ucizunu nacif nacif
ning, nin kpilizu ulauwari ndin lizunu ninghinu
nanya nlira ning. Kitik nin kirin. **4** Indi nin
suu iyene minu, bara nna kulu nin nayi abo.
Nlizino inmizin mine. **5** Indin lizunu nin yinnu
sa uyenu fe un kiden, ulenge na uwa di nanyan
kaafe kishono Loyis a unafe Enus. Meng tutung
in yinna udi lii nanyafe wang. **6** Ilemon na
itawari une ndin lizinfi ninwo ukuru ususo ula
nfillu Kutelle nanyafe unuzu tardun cara ning.
7 Bara na Kutelle nani nari Uruhu fiu ba, ama
un likara nin suu a uteru nibinayi nsu nimon
icine. **8** Bara nani yenje uwa lanza ncin bellun
bellen Cikilari bite, sa unaning, Bulus, kucin. Na
koso nanya niu nliru ulaun nin likara Kutelle.
9 Urika na ana tuccu nari anin yicila nari nin
yiculu ulau. Ana sunane, na bari nitwa bit ba,
ama bara unme ukyewe nin bolu Kutelle. Awa
ninari ile imone nanyan Kristi Yesu akubi dutu
ucizunu wang. **(aiōnios g166)** **10** Ama nene utucu
Kutelle nnuzu kanang nanyan dakin nan Tucu
Kristi Yesu. Kristiari nati ligan nkul anin danin
lai ulenge na udinin ligang ba udu nkanang
nanyan liru ulau. **11** Bara ile imone, iwati unan
wazi, unan katwa, nin nan dursuzu. **12** Bara ka
katwawe meng din niu imon ilele. Ama na ndin
lanzu ncin ba, bara inyirughe ame ulenge na
nyinna ninghe. Meng dinin likara kibinai nwo
ame wasa aceo ileli imone na nna yinnin ninghe
nnaghe udu loli lire. **13** Ceo kulap nidura nicine
na una lanza kiti ning, nin yinnu sa uyenu a
usuu ulenge na udi nanyan Kristi Yesu. **14** Imon
icine ilenge na Kutelle na ni nacara, kese ining
libaun Ruhu ulau, urika na udi nanghirik. **15**
Uyiru nin nilenge imon, nwo vat nalenge na
issosin Asiya na kpilayi kimal. Nnyan mine
a pajelus nin n Hemojines. **16** Na Kutelle ti
nkunekune me kilarin Onismus, bara kolome
liri asa anayi nmang na tutung awa lanza ncin
tishot ninghe ba. **17** Kube na awadin Rum, awa
pizurui kang, anin seyi. **18** Na Kutelle tighe ase
nkunekune kiti me liri lole. Tutung vat tibauto
na awa buni in Afisu, fe yiru gegeme.

2 Fe bara nani gono ning, se likara nanyan bolu
Kutelle ulenge na udi nanyan Kristi Yesu. **2**
Nin nimon ilenge na uwa lanza kiti ning nanya
niyizi iba gbardang, na inin nanya nacara nanit
acine alenge na ima yinnu udursuze wang.
3 Pira inniu nin mi nafo kusojan Kristi Yesu
kucine. **4** Na kusoja duku ko nakudi katwa
akuyita nanya lanzun mang yii ulele, bara anan
na una ubun me nmang. **5** Tutung, andi umon
cum nafo anan cum sesun nduk, na asa inaghe
uduke ba se adofino tiduka ncume. **6** Uso gbas
ame unan katwa kune na adin su kang seru
uduk nimon kunene nin cizunu. **7** Kpiliza kitene
nimon ile na ndin bellu, bara Kutelle manifi
uyinnun vat nimon. **8** Lizinon Yesu Kristi ku,
Ucizunun fimus in Dauda, urika na iwa fyghe
nanyan kul. Ulele di cot nin liru ulau nighari, **9**
Urika na ndin niu udun terii nafo unan molsu
nanit. Ama na ina teru uliru Kutelle ba. **10**
Bara nani ndin teru nayi nanya nimon vat bara
alenge na ina fere, inung wang nan se utucu
ulenge na udin Kristi Yesu, nin gongon sa ligan.
(aiōnios g166) **11** Ulengee ubelle un yinnuari: “Andi
ti kuu ninghe, tima kuru titi ulai ninghe. **12**
Andi ti tere nibinayi, tima kuru tisu tigo ninghe.
Andi tinarighe, ame wang manari nari. **13** Asa ti
di nin diru kidegen ame wang baso sa kidegen,
bara na awasa anari litime ba.” **14** Leu ubun
lizunu nani nin nimong ilele. Wunno nani atuf
nbun Kutelle na iwa su kabun kitene tigbula ba.
Bara ilenge imone na imon duku icine ba. Bara
ilenge imone ukul duku nalenge na idin lanzu.
15 Fo kidowo udak nin litife ubun Kutelle imon
seru nafo unit katwa sa ncin. Mino tigbulang
kidegene gegeme. **16** Suna uliru bidibidi, na
udin du nin diru Kutelle. **17** Uliru mine din
malu kiti nafo ukul tijii kidowo. Nanya mine
Himenes nin Piletus duku. **18** Alele anitari na
wuro kidegene. Idin ufitu nanan kulen mal
katu. Ina kpilya uyinnu sa uyenu namong. **19**
Vat nin nani, likara litino Kutelle yissin. Lidi
nin nile imone: “Cikilare yiru alenge na idi
anme” ni “Vat nlenge na idin yiccughe nin lissa
Kutelle ama sunu katwa kanangzang gbas.”
20 Kilari nikurfu, na niti cinsu tizinariya nin
azurfari duku cas ba. Kitin cisu nakatu duku nin
tiwin. Nanya nalele in katwa kalau duku, a in
katwa kanangzang ku. **21** Asa umong wese litime

unuzu katwa kanangzang, ame kitin cisu nimon
icinari. Ina kalaghe iceu ugan, ama yitu imon
katwan Cikilari, inin kyeleghe bara kokame
katwa kacine. 22 Cong inuzu nanya kunaniyizi
nfitu. Dorton katwa kacine nin cum, uyinnu sa
uyenu, usuu, a lissosin limang nin nalenge na
idin yiccu Cikilare ku nanya nibinayi nilau. 23
Ama narin utirinu tilalan nin dirun nonku liti.
Uyiru nwo asa uda nin mayardang. 24 Na kucin
Kutelle nwasu kabun ba. Ama na yitu sheuwari
kitin kogha, awasa adursuzo anin yita seng.
25 Amasu nin nonku liti udursuzu nalenge na
inari uliru me. Nbata Kutelle nani ukpilu nanya
yinnun liru kidegen. 26 Iwasa iyita nin kpilu
tutun inin suna libardang shintan, kimal nkifu
mine na awa kifo bari katwa me.

3 Ama yinno ilenge imone: kubi nimalin ayiri
nijasi mayitu. 2 Bara anit yitu anan suu
natimine, anan suu nikurfun, anan fonigiri,
ufiu nati, anan liru Kutelle nanzang, anan salin
lanzun liru narika na ina maru nani, na ima
yitu nin godo ba, nin dirun lau. 3 Ima yitu
sa unlazung kunekune, anan salin shauzu nin
nalapi, anan nanzu tissa, na idinnin minu nati
ulau ba, anan nun, na idinin suu nimon icine
ba. 4 Ima yitu anan lessu nati, anan gbas, anan
lanzu nin nati, anan suun lanzun mang ubun
nin suu Kutelle. 5 Ima yitu nin kulap Kutelle,
ama ima nari likara nnin. Kpila usun anit alele.
6 Bara among mine anitari na asa ipira nanya
kilari iwunno awani alala. Alengene awaniari
ale na ikulun nanya nalapi inin din wunu nani
nin vat nimon nsuu nibinayi mine. 7 Ale awane
kolo liri idin pizurun yinnu, ama na isa yinno
udak kitin yinnu kidegene ba. 8 Libau lirume
na Jannis ni Jambiris wa yissin nivira ni Musa.
Libau lole tutung ale anan dursuzu kinu kane
yissin nivira nin kidegen. Inung anitari nan imal
kuzu nibinai, na iyinna ninghinu ba kusarin
yinnu sa uyenu. 9 Ama na iba du piit ba. Bara
tilalan mine mayitu kanang kiti kogha, nafo una
naleli anite. 10 Ama kitife, una dortu udusuzu
ning, adu, ukpilizu, uyinnu sa uyenu, uteru nayi
ning, usuu, lissosin ncaa, 11 utizin niu ning,
uniu, nin nimon ile na iwa sei in Antiyok, in
Ikoniyom, a in Listra. Nna teru kibinayi nin
tizun niu. Nanya nani vat, Cikilare wa nutuni
ucine. 12 Vat nalenge na idi ninsuu iso lissosin
Kutelle ima tizu nani iniu. 13 Anitin magunta
nin nanan tizu nafo among ina rusuzo anit
ba su kang. Ima wultunu among. Inung wang
ina wultung naneri. 14 Ama bari fe, soo nanya
nimong ilenge na una massu nin nile na umal
yinnu mung. Uyiru kitin lenge na una massu ku.
15 Uyiru nwo tun tinono una yinnin iyert ilau.
Ilengene wasa itafi jijin bara utucufe nanyan
yinnu sa uyenu in Kristi Yesu. 16 Vat ulirun
tucu Kutelleri na kyele unin. Ucau bara ukye
libau lissosin, bara uyinnu nkpiliu, bara kyelu
ntanu, nin dursuzu lidu lilau. 17 Udi nene bara
unit Kutelle nan yita ning yirru, uceu nimon
katwa kacine kibanayi.

4 Ndin ni nliru ulele nin likara nbun Kutelle
nin Kristi Yesu, ule na aba gucu anan lai nin
nanan kul, bara udak me nin kipin tigome: 2
Su uwazi nliru, so nin shiri, sa kubi di sa na
kubi duku ba kpada, gbara, taa kubun, vat nin
kanyiri nsuwe nin teru kibinai nanya ndursuzu.
3 Bara kubi din cinu, na anit ma teru nibinai nin
ndursuzu ucine ba nani iba na pitiru atimine
anan dursuzu kiti alenge na iba shogulu nu
nanya nlanzu mine. 4 Iba kpiliu ulanzu mine
kiti nlanzu kidegen, iba na kpillu kusari nlanzu
nabin ghari. 5 Amma fe nonko kibinai nanya
nimon vat. Tere kibinai nanya nniu; su katwa
nnan bellun nliru Kutelle; kullo katwa fe. 6 Bara
meng ina mallu ugutu niyi. Kubi in nyiu nighe
nmal dak. 7 Nnasu likum licine. Nna min uyinnu
sa uyenu nighe. 8 Ina malu uciuyi litapa katwa
kacine, longo na Cikilari, unan wucu ucine, ama
niyi liyiri lole. Ana meng usanin ba, umunu
alenge na ima yitu nin su in saku ndak me. 9
Yita nin kanyeri udak kiti nighe mas. 10 Bara
Dimas na sunni, dinin su nlenge uyie amini na
nya udu utasalanika. Kariskis na do ugalatiya,
Titus uni nado udalmatiya. (aiōn g165) 11 Luka ri
cas di nimi. Yira Markus ku udak ligowe ninghe,
bara adinin ampani kiti nighe nanya katwa we.
12 Nna tuu Tikikus ku in Afisas. 13 Ugudum
nighe nann nna sun Ntaruwas nacara karbus,
mino unin asa uba dak, umunu affa ninyerte,
Massaman affe vat. 14 Iskandari unan kitel
nikoro iboo nasu likara linanzang gbardang
liti nighe Cikilari ba kurtun ghe nafo na ame
nasuzu. 15 Fe wang yenje Ucinfe ninghe, bara
adi nivira nin liru bite. 16 Nin kusu liti nighe
un cizinue, na umong wa yisin nin mie ba.
Nani, vat nanite wa su ni. Na Kutelle nwa batiza
ileli imone nati mine ba. 17 Amma Cikilare wa
yisin likot nighe atayi likara, bara, nnuzu kiti

nighe, bara ubellu nlirue nan se ukullu vat,
nwurumi nan se ulanzu. Nwase utucu nnuu
nzakki. 18 Cikilari ma tucui nanyan ko lome
likara linanzang, ama nin ciu yi bara kipin tigo
me kitene kani. Kiti mere ngongong so ku udu
sa ligang. Uso nani. (aiōn g165) 19 Lissoi Briskila
ku nin Akila, nin na nan kilarin anisifirus. 20
Erasitus wa lawa Nkorontus, Amma nwasun
Tirifehimus ku Nmilatuss nin nkonu. 21 Yita
nin lissufi, pudens wang nin linus, claudia nin
linuana vat din lissufi. 22 Na cikilari so nin
Nruhu fe. Na ubolu Kutelle so nin fi.

Titus

1 Bulus, kucin Kutelle nin nanan kadura Yesu
Kristi, udu utune ana yinu sa uyenu nale na
ina fere naini nnuzu Kutelle nin tunu kidegene
nin yinu udine nale na yina nin katwa kachine
Kutelle **2** Nin likara kibinai au lai sa liga, un
Kutelle ulena adini kinu b, nin likawali vat
kafin uur kubi. **(aiōnios g166)** **3** Kubi kucine awati
uliru kadura me kitini ayina nin me in suu.
Inwadin woru in suu nani bara ubelu Kutelle
una tuchu bite. **4** Udu kiti Titus, gono kidegen
nanya yinu sa uyen. Ubolu Kutelle nkuneme
nin shau kibinai nnuzu Kutelle nin Kristi Yesu.
unan tucu bite. **5** Bara nani iwa cinfi nanya
Krete, uma suu imene na ti sa suu ba unin
tarda akune ucharananya ni gbir nafo na ina
belin fi. **6** Akune na iwa yita nin dinon b,
ules uwani urum nin nono nayi achine na nin
dinonkibinai ba nin salin lazu nliru. **7** Uhoon
igime ame unan yenjue, kilari Kutelle yita lau
sa kulapi. na awa yita **8** Nin nani na ayita
una sesu namara, una suu nilemong na chou.
Ayita unan kpilzu uchine ayita lau, una feu
Kuteele nin minu litime. **9** Ulena ama minu
gagan ligulan kidegen, bara anan taa among
likara nanya liru uchine nin dursuzu uchine
nin kelu na le na inari ghe. **10** Bara among
duku gbardan anannazu kiti masaman ale na
ina suu nani ukachiya ti gbulan mine cauzin
ba. Idin rusuzu anit udu lidina linanzan. **11**
Ucaun ikpadani. Idin dursuzu ilemon na icau
idusuza ba, bara imong chiin insali riba nin
musuzu kilari. **12** Umong mine, adi jinjin ka
aworoAnan fulzu kinu nsali ligan inani iyita
imun fiu nafo inawan ten, nin kugbala nidowo."
13 Ule ulire kidegegher, tamas ukele nani ina su
dert nanya yinnu sauyenu. **14** Nauwa nii kibinai
fe na Yahudawa nin na biin mine ba, ko udu
tidokoki nanit na kpila nin kibinai kit kidegene.
15 Udu kiti na le na idi lau, vat umong di lau.
Bara udu kiti na lena idi zemzem nin diru yinu
nimong ilau. Bara nibinai mine nin kpilizu mine
di nanzanghari. **16** Imasi fo iyiru Kutelle, bara
nani inani narighe nin matiza mine. Na icau ba
inin di gbas. Na katwa kacine di kiti mine ba.

2 Bara nani febele ilemon iyina nin ti pipin
ticine. **2** Anit akune suu anan kifuu
batiitikune anan yenju upi, uyinu sa uyenua
anan suu, nin nanan ciu nayi. **3** Awani akune
inin wang nanere iso anan nakpinati, na anan
kubelin ba. Naniwa suu acin kitin nssu turo b.
Na idursuzo ilemong na idi gigime **4** bara ina taa
awni abebene isu dert nanya kpilzu mer, iti nani
likara nibinai iti usuu nales mine nang nono
isoo anang yeju ipiit. **5** Nlau anang lisosin licine
ndarrti isau anan nanku nati nin nales mine
bara uliru Kutelle wa so imong infillu **6** Nanere
tutung beleng azamane iso anan kpilzunupiit. **7**
nanya nimong vat durum atee mine nafo anan
katwa ka cine; iwa dursuzu durung nlau durung
tikune, nin tigbulang tine tin salin yenu. **8**
Belen pipinghe tuu na ti na so sa ukye, bara
tina soo nin cin kitene nle na aba tifi mayarda,
bara nani na imenmun inanzan duku na iba
benlu nati bite ba. **9** Acin ba suu unaku nati kit
nacinilarimine idertin inan poo nani nibina,
na iwa sa mayardan nan ghinu ba. **10** Na iwa
su nani likiri b, bara nani na idursu nni uyinu
sa uyen, bara inan taa udursuzu bite mbelen
Kutelle unan tucu bite kuna niyizi nanya tibau
vat. **11** Iyen, ubolu Kutelle na uma dak nin tucu
udu nanit vat. **12** Unin dursuzu nani ti nari
imon inanzang nin kunanizi nimun iyi ti suu
anan kujijin, anit alau nin libau Kutelle nanya
ku kuje. **(aiōn g165)** **13** Na ti din ncaa ti saru nin
nayi aboo dak ngongon udiya Kutelle bit nin
Yesu Kristi unan tucu. **14** Yesu wa ni liti mee
bara arik tinan se ulau kusain nuzu na lapibit
tinin soo lau kitime, alena a ceu nibinai nsu
nimon icine **15** Beleng ni likara kibinai ni le
mone nin te nke nin tigoo vat na imong wa nari
minu ba.

3 Lizinong nani i ne ati bara anan tigo nin
nanan tica tig, inunku vat. **2** Na iwa firin
umong b, na iwa su mayerdan ba na isun anit ti
bau mine nin dursuzu nteltinu nati udu na ti
vat **3** Bara nani arik atibite nwa di sa ukpilzu
nin salin nunku nat, tiwa cinu hem ti so acin
kuna niyizi nin lanzun mman. Tiwa di nanyan
likara linanzan nnin shina. Tiwa nari ati bite
nin salin laun mmang. **4** Bara na nshau kibinai
Kutelle unan tucu bite nin son suu me udu
kitin nit adaa. **5** Awa tucu nari nnuzun maru
upese nin lipesen Nfip mi la, na bara ni tawaa
na tisuzu b, bara nani nkunekune mer. **6** Kutelle
na ni nari Nfip me milau nanya Yesu kristi
unan tucu bite. **7** Awa suu nani tina see usortu
nanya mbolu Kutell, ti da su anan lin gadu nlai
sa ligang nin likara kibinai. **(aiōnios g166)** **8** Too

ti pipinghe tinyinuwari. Ndi nin suu iliru nin
likara kibinai bara ele imon, ara ale na uyinna
nin Kutelle iceu nibinai mine nitwa ni cine
naa ana ceu nbugn min. I le imone caun nin
se ugb ardan bara anit vat. **9** Bara nani sunan
mayardan tilalalng tone nin piziru na kura nin
fizu nibinai nnun bara uduk. I leli imone na
icau ba nin salin nimong kitene. **10** Nari ule
na adin dasu nin kosu natii nanya mine iwa
malu wunughe atuf urun sa tiba. **11** Nin yinu au
umusin ntele amlu killau liti me nanya libau ti
terd nin tizu kulapi nca nkul. **12** Dana iwa tuu
Artamas sa Tychikus ku kiti mine tanmas idak
kiti nighe in Nikopolis kikaa nan ina yinin in
soo ku kubin tutuwui. **13** Tanmas ituu Zinas ku
unan yiru ndoka. nin Apollo, nin nimong ile na
idinin suwe. **14** Na amit bite masu nitwa nicine
nanga na nima bizu ti bukata ti kpaikpai bara
iwa so sa nitwa ba **15** Vat nale na idi nin me idin
lisu min. Lison ale na idi ni su bite nanya yinnu
sa uyenu ubolu Kutelle soo nan ghin. usuo nani

Filimon

1 Bulus kucin Nkristi Yesu, nin Timothy gwana
bite ucindu kitin Philimo, gwana nsubit nin
adon katawe, 2 Cindukiti ngwana bit kishono
bit Abiffia nin du Akiribu kusoja wang nanya
katuwa ucindu kitin nlirangafe: 3 Impip Kutellẹ
na uyenu nin lisosin limang me nusu kitin inchif
bite nin Chikilari Yesu Kristi so nanya mine. 4 In
su Kutellẹ nin nnjah nngai ko nin shi Kutellẹ 5
Nndin lanzinu ninghinu nya mine sanlira, ligan
na idumung nanya Cikilari Yesu nin yinnu mine
sauyenu udu kiti nanit alumai 6 Nndin nlira
ussu katuwa mine nnyan nyinu sa uyenuyits
nin likara ulle na udi nanya bite nin Kristi 7
Bara nnamaluse mang kan, nin nrisu kibinai
nanyannsufe, bara nibinai nanit alau nati mang
bara fegwana. 8 Bara nani, vat nanin andina
likara kibinai nanya Kristi mtifi usu imon illena
ubasu 9 Vat nani bara usuu nndin suffi usere
ukwilizufe meng ulle nwandi. Bulus ndi nawa
kilari licin bara Kristi Yesu 10 Ndifi kucikusu
nbekken usau nighe Onisimus ullena ndi ucifme
uworu licin nighe. 11 Barna awa man difi he,
ne ne adi imong icine kitife nin mi. 12 Ntoghe
ame litime ulle na ukwiliz kitife adi kibinai
nighe. 13 Ulle na uwang cinghe kitikanghe kang
bara fewe awa buni, meg ulle na ndi nanya
kilari licin Kutellẹ. 14 Nan nndin nin nsa nsu
imomon sa uyiru ba. Bara katuwa ichinife waso
nafo ana tifiku sua uyin nafew 15 Umoh uti iwa
kosufi ninghe nanya kubi baat bara unan so
ninghe sa ligan (aiōnios g166) 16 Na adu kuchin ba
akalin kuchi, nafo gwana kinnayi nighere badi
nin nanin nanere abadikitife nanya kidoawo
nin nanya Nchikilari. 17 Assa uyirai nafo udon
katawer, serreghe nafo meng, 18 Assa anitifi
umon utanu nmomon ana lifi ure pizira usere
kining 19 Meng, Bulu, nnyertine nin na chara
nin; nba kuturnufik, men bellinfi ndi dortufi
ure nlaifeba. 20 Eh, gwana, nase liburi liboo
nanya Ciliari nse unanku kibinai nanya Kristi,
21 Uyinnu nin nnonku litifer udortu lirufe ntah
unere nndin nyiru ubasu gbardang ukata nimon
ubellu nighe. 22 Assault uso naninkelei kuti
namara, bara ndi ncisu kibinai nanyan nliran
ima yinnu ndak kitife. 23 Apafras udon licin
nanya Kristi Yesu din lisuu fi 24 Nanere wang
Marku, Aristaku, Demas Luka, adon katwa ning.
25 Na ubollu Nchikilari bite Yesu Kristi so nin
infip mine uso nani.

Ibraniyawa

1 Nin nburnu, kutelle wa liru udu kiti
nankah bite, unuzu nan kadura Kutelle, kubi
gbardang nan tibau gbardang. **2** Nin nale ayire,
Kutelle din nliru nanghirik nin gono me, ulenge
na ana ferenghe aso unan li ngadu nimon me.
Kiti mere tutun ana ke imon vat. **(aiōn g165)** **3**
Gono mere nkanan nazinu me, amere kuyeli
me, amin imon vat nin likara tigbulang, amkni
wa se unasara nkusu kulapi, amini na so nichara
nnit udia kitene kani. **4** Nanere ana se ndia
kitene nan malaiku (maleku) nafo lisa longo
na anase ugadu me, likatin ko lome lisa. **5** Udu
kitin ko koyame ku maleka, na awa bellin a fe
gono nighari kitimone nso ucif fe? "Nin tutun
a meng baso ucif kitime, ame ba so gono kiti
nighe". **6** Tutun na Kutelle wa dak nin gonon
cizinu nanya nyulele; aworo "vata namaleku
Kutelle iba sughe liru". **7** Kitene nan maleku wei
akuru aworo "Ame ulle na awan ke a malekwei
uruhu, acin me lilem nlah". **8** Kitene ngono me
awa woro "Kutet tigo, Kutelle adi sa Ligang, **(aiōn**
g165) **9** udi nin nsu na nan fiu Kutelle, umini nari
katuwa kananzang, bara nani Kutelle, Kutelle fe
na tintilofi nnuf nlanzu nmang ukatin adofine.
10 "Nanya nburne, cikilari, fere wa tunno litino
nye, kitene kane katuwa nacara fere. **11** Ingung
be nanu, fe ba li ubun, Inughe vat ba kunu nafo
kulutuk. **12** Fe ba gbincilo nani nafo ugudum,
inug ba saku nafo kulutuk, fe ba lawu nanere,
na akaus fe ba yiti nin ligan ba." **13** Ghara nanya
nan maleku, Kutelle wa bellin, so ncara ulime
ighe, udu kubi ko na nbati anan nivira namfi
baso imon npatilu nin na bunufe? **14** Na vat an
malekuwe uruhu na iwa tii nani ida tumuzuni,
ida yenje alenge na inughere ba se ugadu ntucu
ba?

2 Bara nani tiba kpinu uni nati bite, kiti nile
imon nati lanza, bara usali kulla wati imon
nya pit nanghirik. **2** Andi kadura na iwa bellin
kti nan maleku wanso hem, ko kome kulapi
nin salin dortu Kutelle iba seru ushara, **3**
tiba tyiziyari tise usortu, riwa kiyale ule utucu
udiawe? Utucu ulle na iwa bellin nari nin
nburne, kiti ncikilari na awa tabbata nari mun
kiti nale na iwa latiza. **4** Kutelle tutun wa
sheda unin nin nti kulapi nin nadadu nakara
ngangang, a ufillu nruhu ulau ulenge na iwa
kosu nin nyinnu me. **5** Kutelle wa ceou uyi
cin dak ba, kitene nle na tidi nliru kadas nan
malaku, **6** bara nani umon na adi nkan kiti awa
sheda aworo "ngyanri unit na uta kibinai kiti
me? sa usaun nnit na uminghe? **7** Una ke unit
amini darni nan maleku, uwa ti ngye litapa
ngongon nin ghantinu, umini wa ceu nghe
kitene katuwa nacara fe". **8** 'Unci ceo imon vat
kiti nnit kadas na bunu me, Kutelle na ni imon
vat kiti nnit usurne, na iwa cin imon vat sa
uni kiti me ba, vat udak nene tisa yeni imon
na ina ceo kiti me ba. **9** Vat nin nani, ti yene
ulenge na iwa ke nghe nin kubi bat, kadas nin
nan maleku, Yesu, ulle bara uniu nin nkul me,
iwa terughe litapa nzazinu a ngongon; bara
nene ubolu Kutelle, Yisa wa dudo ukul bara ko
cuyemu unit. **10** uwa di dert, nworo Kutelle,
imon vat wandi nme tutun kiti me, nono ba dak
gbardang kiti ngongong, nin nworu aba ti udia
nanya nse ntucu ukullo itine nniu me. **11** Bara
vat nale na ina kusu nani lau nin nale ina kusu
nani, ina dak unuzu kiti kuru mere, Kutelle,
bara nanere ulenge na ana kusu nani lau, na ana
lanza incin yicilu nani nuwana me ba. **12** Ame
woro "meng ba su ushele lisafe kiti nuwana
nin, meng ba su asem bra fe nanya uzuru". **13**
Nin tutun aworo "meng ba yinnu nin fi, a tutun
"yene mmile nin nono nanga na Kutelle wa
nie", **14** bara nani, tunda na nono Kutelle din
kosu finawa nin nmyi mirume, Yesu wang din
Kosu imon irum me, bara kitene nkul aba ti ulle
na adinin likrara nkul hem, iba woru shetan. **15**
Uso nani, anan buku vat nale na idin lanzu fiu
nkul lisosin mine vat nanya licin. **16** Kidegen
nari, na an maleku ari adin buzunu nani ba,
likruran Ibrahim mari. **17** Bara nani, uwa so
kiden kiti me aso nafo nuwana me nanya tibau
vat, bara unaso unan nkune-kune ule na iyinna
ninghe uso udia kitene nimon Kutelle, anan se
unasara nshwu nin nalapi nanit. **18** Bara Yisa
litime na neou, ina ni wa dumunghe amini wa
yinin ubunu nale na ina dumun nani.

3 Bara nani nuwana nilau, anan munu nati
nanya nyicillu kitene, yenen Yisa ku, unan
kadura nin pirist ule na tiba diu nghe kutyin. **2**
A wandi nin kirki, kiti Kutelle, ulenge na awa
ferenghe, Musa wandi nin kirki kilari Kutelle
vat, **3** bara iwa yene Yisa katin Musa ku nin
ngongon, bara ulengye na ke kilari, akatin
kilaree litime. **4** Ko kiyeme kilari unitari na ke
kinin, vat ulengye na ana ke imon Kutelle ari. **5**

Musa fa wadinin kirki nafo kucin kilari Kutelle,
vat, a niza uluru umang nimon ulle na iba bellu
nin du nbun. 6 Bara Kristi ari udina wari kilari
Kutelle, assa timono nin likara uciu kibinayi nin
nfo figiri bite kitime. 7 Bara nani, una so nafo
na uruhu ulau na bellin “kitimone asa ulanza
liwui me, 8 na uwa ti gbas nin nibinayi mine ba,
nafo na an Isiraila nanyan kugbas mine, kubi
na iwa dumun nani nanya kusho”. 9 Nanere
wandi, kubi na ankah mine wa dumuni kubi
na kus akut anas, iwa yene adadu ni nghe, 10
Bara nani na nwa lanza nmang kuji kone ba,
'nmini wa bellin, ko kome kubi idin lasuzunu
nanya ibinai mine, na inug yiru tibau nighe
ba. 11 Udi nafo na nwansu isilin nanya tinana
nayi nighe, na iba piru nanya nshinu nighe ba”.
12 Sun seng, linuana, bara iwa lawa nin nayi
ananzang an salin yinnu nanya mine, kibinayi
ka naki ba kpilliu minu kiti Kuttele nlai. 13 Nin
nani tan atimine agang nibinayi ko lome liri,
nin ndandaunu nafo na idin yicu kitimone, bara
na warum mine was yita gbas bara karusuzo
kulapi. 14 Bara arike tiso anan munu nati in
Kristi, tiwa min uciu nibinayi bite gangang.
kiti me unuzun nburne udu imalline. 15 Kitene
nilele, ina bellin, “kitimone, assa ulatisa liwui
me yenje uwati kugbas nin kibinayi fe, nafo
na an Isirala was nanya kugbullu”. 16 Ame
ghari ule na awa latiza Kutelle asu Kugbullu? na
inughere alenge na Musa wa nutun nani nanya
Masare? 17 Nin naya ghari Kutelle wa nana ayi
udu akus akut anase? Na nin nalelere na iwa
su alapi, inughe na abi mine wa nnon nanya
kushoe? 18 Udu kiti naya ghari Kutelle wa sillo,
na inghe ba piru nanya nnshinu me ba, andi na
alenge na isalin ndortu nghe ba? 19 Tina yene
nworu na iwase upiru nanya nshinu me bara
usalin nyinnu mine.

4 Bara nani, uso tiba su seng, nworu na umong
bite wa dira uduru nli nbun nalikawali npiru
nshinu Kuttelle ba. 2 Bara tina se uliru ucine
kitene nshinu Kutelle ulle na iwa bellin nari
nafo na an Isiraila wandi, nin nani na kani
kadure wan kpin imomon kiti nale na ina lanza,
sa uwuro imuni uyinnu sa uyenu ku ba. 3 Bara
arike, allenge na tiwa yinin - arikere alenge na
tiba piru ushinu une, nafo na ina bellin “nafo
na nna sillo nanya tinana nayi nighe, na inu
nghe ba piru nshinu ni nghe, ba”. Awa bellin
nani ko nin nworu makeke katuwa me nmalla
unuzu ncizinu nnyi. 4 Bara ana bellin nkan
kiti, ubellen liyiri nasabar “Kutelle wa shin
vat katuwa me liyiri nasabar”. 5 Tutun amini
wa woro “na inug ba piru ushinu nighe ba. 6
Bara nani, tunda na iwa ceo ushinu Kutelle,
among nan pira, tunda na an Isiraila gbardang
na lanza uliru ucine, kitene nshinu una ipira ba
bara usalin ndortu Kutelle: 7 Kutelle nakuru
nlon liyiri na idin yicu “kitomone” ana kele
liyiri lole kubi na awa liru kiti Dauda, ulenge na
awa bellin uworsu kube na iwadi imal bellu”.
“Kitimone asa ulanza liwui me, na uwa ti gbas
nin kibinayi fe ba”. 8 Bara andi Joshuwa wa ni
nani ushinu, na Kutelle wasu uliru kitene nlon
liyiri ba. 9 Bara nani, udak nene nlon liyiri na
sabar duku na ina ceo bara annit Kutelle. 10
Ame ulenge na apira nshinu Kutelle, ata litime
tutun ashino nanya nadadu me, nafo Kutelle
nanya kan me. 11 Bari nani, na tiyita nin nayi
npiru nshinu une, bara umong wa dira nanya
nsalin dortu Kutelle na idin su. 12 Tigbullang
Kutelle ti duku, nin likara akatin litan kileou,
asa a wuso nin kosu kidowo nanya nruhu, anin
munu gbolgbok, amini nwansa a yinno ukpilizu
kibinayi nin nniya. 13 na imon makeke nyeshin
nyenju Kutelle ba, bara nani, imon vat di fisere
nin fong kiti niyizi ame ulle na tiba ni kibatiza
kitime. 14 Tidi mun npirist udia, ulenge na
ana katah udu kitene, Yisa gono Kutelle, na
ti min uyinnu bite nin likara gangang. 15 Na
tidimun npirist udia ulenge na a sali sa ulanzu
nkunekune bite bara usali likara ba, ame ulenge
nanya vat tibau ina dumun nghe nafo arike,
ame cas di sa kulapi. 16 Na arike kuru ti dak
nin yinnu kibinayi, kiti kutet tigo naliheri,
tinan sere ntop nin se naliheri udu nbunu kubi
ndamuwa.

5 Nafo ko uyeme upirist udia, na ifere nanya
nanit, ina ferenghe asu katuwa bara unughe
nanya nimon ule na idi in Kutelle, ame vat nan
nah ufilizirinu nin ngutanu nmyi bara alapi. 2
Ame nwansa adofino seng nin na nan ntanni,
alle na ina lasin, bara ame wang litime kilin nin
sali likara kidowo. 3 Bara ulele, ame tutun uso
gbas a gutun nmyi bara kulapi me, nafo na ana
su bara alapi nanit. 4 Na umong unit nwansa a
yauna mon ngongo nghe bara litime bna, ame
ba seuyicilu kiti Kutelle, nafo na Haruna wan
se. 5 Na ame Kristi wa ghantin litime upirist
udiya ba, nin nani Kutelle wa bllinghe “fe gono

nighari kitimone nda so ucif fe”. 6 Udi nafo na
ana kuru a belle nkan kiti “fe upirist sa ligan,
nafo ubellun malkisadak”. (aiōn g165) 7 kubi na
ame wandi nanya kidowo, awa nizu nliran nin
nfo nacara, kuculu nin nmyizin udu kiti Kutelle,
ame ulle na awasa a tucu nghe nanya nkul,
bara uni ngirma Kutelle nsa a latiza nghe. 8 Nin
nworu ame gonari, awa matsu udortu Kutelle
unuzu kiti nimon na awa neo mun. 9 Ame wa
batin unit, nanya nlo libau we, bara ko gha
ullenge na adin dortu nghe, amere usen nlai
unsali ligan. (aiōnios g166) 10 Nin feriu Kutelle
nafo upirist udiya bara ubellun Malkisadak. 11
Tidinin nimon gbardang in bellu kitene Yisa
ubayitu nin nijasi nbellu, tunda na udin lanzu
gegeme ba. 12 Vat udak ko kebe, ucaun iso anan
dursuzu nyiru, unin so gbas umon dursuzo
anunku uyiru, tigbulang Kutelle, anug du ninsu
nmazin, na imoli likara ba. 13 Bara ulenge na
adu nmazinu, na adinin nyiru nanya kadura
nfiue Kutelle ba, bara adu gono. 14 nkon kusari,
imonli likara, in nallenge na ikuno ari, inug
allenge na bara uyiru mine iwasa ifere imon
icine nanya ni nanzan, ina durso nani iyinin
vat nimon icine nin ninanzang.

6 Nin nani usunu nimon na iwa durso nari nin
nburne, kitene kaduran Kiristi, tiba li uban
udu tikunag, na tutun utunu litino ndiu katyen
nanya katuwa nkul, a uyinnu nin Kutelle, 2
na nlon litino ndursuzu kitene nsulsunu ulau,
utardu nacara, utitu na nan nkul, in nshara sa
ligan. (aiōnios g166) 3 Arike tutun ba su ulle imone
asa Kutelle nyinna. 4 Bara uso gbas, kiti na lenge
na iwa tinani iyinno, ule na awa dumun ufillu
Kutelle, ule na iwa kuso nin nfip milau. 5 inug
alle na iwa dumun tigbulan ticine in Kutelle nin
likara kuji ncin dak. (aiōn g165) 6 inug alle na iwa
diuwe-udinin nijasi ukpiliya nani tutun udin
ndiu kutyin, nanere bara na inghe atimine wa
kotin gono Kutelle kitene kuca, tutun itanghe
aso imon ncing fong. 7 Bara kutyin na serru
uwuru na udi njju kunin, nkoni din nutuzunu
ileou isesu uampani inug alle na idi katuwa
kunenne, isere nmari kiti Kutelle. 8 Bara as
kunutuno imart nin ubarje, ku ba so hem, nin
ndre nnti nnu, imalline ba dak nin njujuzu. 9
Vat nin nani tidin nliru nenge, adondong bite
tise likara nimon icine, ulenge na idi immine,
imon ille na idi in tucue. 10 Bara na Kutelle unan
salin adalciari ba, na aba shawu nin katuwa
mine nin nsu na ina durso bara lissa me, nanya
nanere iwa tumuzun annit alau, udak nene
idinsu nani. 11 Nin nani arike ntah nibinayi,
nworo kogha nanya mine ba dursu imusu nciu
kibinayi udu imalin, nin se ntabas nyinnu. 12 Na
tidinin su ilawa shankalong ba, mbara iso anan
nsu nimon ule na anan nse ngadu na likawali,
bara iyinnu nin nayi ashau. 13 Bara kubi na
Kutelle wa su Ibrahim ku likawali, a wa sillo nin
litime, tunda na awasa a sillo nin mong ulenge
na adi udiya ba. 14 Ame woronghe “meng lallai
mba tifi nmari, mba kuru nkpin ngbardang
likurafe?” 15 Nanya nlo libau were Ibrahim
nwanse ille imon na iwa su nghe likawali, kubi
na awa cicah nanya hankuri. 16 Bara anit dinsu
isillin ninle na akatin nani nin gbardang, nanya
namusu mine, isillin nnere imaline vat. 17 Kubi
na Kutelle wa yinin adurso nkanang udu kiti
na nan ngadu nalikawali, imon nsali nsakisu
ngegeme, nadlili me, awa ni uyinnu nin nisillin.
18 Awa su nani bara imon ibba illenge na idin
sakisu ba, nanya nilenge na udinin nijasi Kutelle
su kinnu, arike alenge na tina chum udu kiti
nyeshinu tiba se likara kibinayi timin uti nayi
ulle na ina ceou bara arike. 19 Tidimu nle uciu
kibanayi, nafo ukessu nin likara ntabatu nidowo
bite, uti kibinayi na uwa piru nanya kiti kuzeni
kibulun. 20 Yisa wa piru kiti kane, nafo unan
npunu kibulun bite, amini wa da so upirist
udiya sa ligan nin nbellun Malkisadak (aiōn g165)

7 Amere Malkisadak une, Ugon Salem, upirist
udiya Kutelle unan kitine kani, ulenge na
awa zurro nin Ibrahim mme na awa kpillin
unuzu nmolusu nagowe, atina ata nghe nmari.
2 Ibrahim wa nighe likure nanya nimon ilenge
na awa bollu, lisame “Malkisadak” nnufi “ugu
usheu. 3 A wandi sa ucif, sa unah, na awa dinin
nankah ba, na awadi nin nayirin ncizinu ba, sa
ayiri nimalin, nin nanere awa lawa upirist sa
ligan nafo gono Kutelle. 4 Nene yenen imusin
ngbardang na unit une di, ame kah bite Ibrahim
was ni likure nanyan nimon icine na awa yiru
kiti likume. 5 Nin kidegenere, likuran Levi wa
seru kutyin npirist iwa ni uduke kiti nanit, kiti
nadon mine ana Isiraila, nin nani inug wang
likura ri unuzun Ibrahim. 6 Bara Malkisadak,
ame na a wandi likura unuzu Levi ba, wa seru
uzakka kiti Ibrahim, awa tinghe nmari, ame
ulenge na adinin likawale. 7 na nari duku ba,
nworu unit ubene nase nmari kiti nnit udiya. 8

Nanya nanere annit alenge na idin sesu uzukka
iba kuzu nlonliri, nanya nkon kusari inug alenge
na ina seru uzakka Ibrahim in woro inunghere
anan nlai. 9 nin nanya umon uliru, Levi, ame
wa seru uzakka tutung awa biya kiti Ibrahim. 10
Bara Levi wandi kidowon nkah mere Ibrahim,
kubi na Malkisadak wa zurro Ibrahim Ku. 11
Nene andi ndedei nso nani, unuzu likuran
Levi upirist (bara kadas nin unit nsere uduka)
iyaghari nin du nbun upiziru nmon upirist fita
kimal nbellun Malkisadak, a na iba ninghe lissan
Haruna ba. 12 Bara kubi na iba saku upirist,
uduke wang ba saku tutun. 13 Bara ame ulenge
na iwa bellin kitene me, ame di nlon lukara
ugan, na umon mine na su katuwa nprist ba,
14 nene ushaidari nworu ciklari bite, na nuzu
likuran Yahuda, likura longo na Musa wa bellin
imomon kiti mmine nbellen npirist ba. 15 Bara
ille imon na tibelle idi fong, nene asa umon
upirist nfita nanya nkama Malkisadak. 16 Ame
ulenge upirist upese, na amere ulle na abada so
upirist nnuzu nduka na udi nniit ba, bara nani
unuzu nanya likara nanya nlai unsalin nnanu.
17 Bara iyerte wa shaida kitene me "fe upirist
ari sa ligan nin nbellu Malisadak." (aiōn g165)
18 Bara uduka unkatuwe ina ceo unin kusari,
bara usali likara nin diru ampani. 19 Na uduka
nsa uta imon dedei ba, bara nani, tidi nin nciu
kibinayi bara ubun, unuzu nle na ti din dasu
kupo Kutelle. 20 Bara na ulenge uti kibinai nse
sa usu nisilin ba, na alenge apirist na su isilin
ba. 21 Ame Kutelle wa su isillin kubi na awa
bellin kitene Kristi "cikilari wa sillo na aba
saki kibinai me ba, fe upiristari sa ligan." (aiōn
g165) 22 Nind nanere Yisa na da so uyinnu nin
likawali acine. 23 Vat nani ukul na wanti upirist
usu katuwa sa ligan, unere nta tidinin na pirist
gbardang, ulle udu nalenge. 24 Vat bara Yisa
sosin sa ligan, ti pirist me wansa ti sake ba.
(aiōn g165) 25 Bara nani awasa amalizina utucu
nalenge na ida kupo Kutelle unuzu kitime,
bara ame sosin ko kome kubi ana fo acara bara
inughe. 26 Bara imusin nleli upirist idia tidi
nin suwe bara arike, na adinin kulapi ba, usali
nimon inanzan, ulau ina kosoghe na nan kulapi,
amini na da so unan nbun kitene kani. 27 Ame
ndira imomon ba, nafo among apirist adidiawe
na iba ni ugutunu nmyi ko lome liri, asa atu ana
bara kulapi me, anin na bara aalipi nanite, Ame
wa su nani urume cas, kubi na awa ni litime. 28
Bara uduka wa fere annit anan nsali nagang iso
apirist, bara ligbulang nisilin, longo na liwa dak
kimal nduka, ifere gono, ulenge na awa di dedei
sa ligan. (aiōn g165)

8 Nene udursu nile imon na tidin nbelle inere,
tidi nin npirist udia ulenge na asosin ncara
alime unkutel ndia kitene kani. 2 Ame kuci nari
nanya kutyi kulau, kutyii nliran kidegen na
cikilari wa tuno, na unit usurneri ba. 3 Bara ko
uyeme upirist iwa fereghe a ni vat unizu nin
gutunu nmyi bara kulapi, bara nani uso gbas
ise imomon na iba ni. 4 Nene ndah Kristi wandi
nanya nyi, na awa so upirist ba, sam, tunda
na amon duku allenghe na ina niza ufilizinu
bara uduka. 5 Iwa tumuzun imomon ile na uli
nafo ulema nin nshin, nimon kitene kani, nafo
na Kutelle wa su Musa ku kagbara, kubi na
awadi nworu a tuno litino kutyin nliran, "yene"
Kutelle woro "uba ke imone vat nafo nda na
iwa dursofi kitene likup," 6 Bara nene Kristi wa
seru katuwa kadia, bara ame tutun di kiyitik
nalikawali acine, alenge na iwa tunno nanya
likawali acine. 7 Andi aleli alikawali nburne
na nnana ba na ubellen npiziru nalikawali an
ba ba yitu ku ba. 8 Na Kutelle wase kulapi kiti
nanit, aworo "yenen ayiri din ncinu" ubellun
ncikalari. Kubi na mba su alikawali apese nin
kilarin Isiraila, nin kinin kilarin Yahuda. 9 Na
aba yitu nafo alikawali alenge na nnasu nan na
cifi mene ba, nloli liyire na nwan yacun nani nin
nacara nnutuno nani nanyan nmyin nmasar,
bara na iwa li ubun nanya nalikawali nighe
ba. 10 "Bara alelere alikawali alenge na mbasu
nin kilari Isiraila, kimal nale ayire" ubellun
cikilari "mba" ciu uduka nigh nanya nibinai
mine, mba kuru nyertu unin nanya nayi mine,
mba so Kutelle mine, ung baso anit nighe. 11 Na
inug ba dursu umon unan lisosin kupo mine ba,
sa umon gwana me, ubelle, "yinnon cikilare"
bara vat ba yinie, unuzu nbene udu udiawe. 12
Bara meng ba dursu nkunekune kitene naddu
ananzan mine, na meng ba kuru nlizin nin
nalapi mine ba. 13 Nanya nbelle "ipese" anati
alikawali nburne akuse inin ulenge na ana bellin
iso ikuse ina mali uwulu.

9 Nene nin nalikawali nburne wadi nin kiti
ntumuzunu Kutelle, kikane inye, a duka
ntimuzune, 2 Bara nanya kilari nliran, ina kele
kutyi ku, kongo na idin yicu kiti kilau, nanya kiti
kane upitila liyisin duku, a kutebul, a uborodi
yita ku. 3 Nin mamal kuzeni kibulun kin be

nkon kutyi duku idin yicu kiti kilau kang. 4
Kidinin nbagadi fizinariya bara upizuru nwesu
kulapi tutun kite dinin nakpati nalikawali,
kanga na ina yacu vat nin nazurfa, nanya lisu
fizinariya min umanna, ucah Haruna na tillo,
allo natala aba duku an nalikawali. 5 Kitine
nakpati nalikawali, kuyeli ngongon ncherebin
di kitene mmarapin nse nwesu kulapi, konga
na tiwasa ti belle nene ba. 6 Asa ikele imone,
ame upirist ko kome kubi asa a pira kutyi ndase
anan su uhidimomi. 7 Ame upirist udia asa
apira kutyi kunba ame usame urum ko lome
likus, na sa ugutunu mmyii bara litime nan
naniti mye bara utazinu kugbas. 8 Nfip milau
din dursuzu nworu libau ndu kiti kilauwe Isa
puno ba, andi kiti nliran ncizinue duku liyisin. 9
ulere umusali nko kube, vat unizu nin ngutunu
mmii na idin nnizu nene, na a wasa ata nibinai
nanan durtu Kutelle lau ba. 10 Inine uliari nin
nsonu cas, umunu imusi tibuki nkusu tone vat
udukari bara kidowo, na ina ni kamin upese iba
da ciu unin kite. 11 Kristi na dak nafo upirist
udia, un nimon icine na ina dak, unzu ndia nin
gbardang nlau kilari Kutelle, kanga na acara
nnitari na ke ba, kanga na kidi kin nyulele ba.
12 Na iwadi bara nmii niyin sa aluka, barci nmii
mere Kristi wa piru kiti kilau kubi kurum bara
kogha, ase nari usortu sa ligan. (aiōnios g166) 13
Bara andi nmii niyin nan nadaki ciu uzaminu
ntong kuluka kiti nale na idi lau ba, asa mikusu
nani ita lau nidowo. 14 Ani iziyari bati nmii
Kristi, ulenge kiti nfip min sali ligan, awa nii
litime ame anansali kulap kiti Kutelle, a kusu
nibinai bit nin nadadu tikul tinan tumuzuno
Kutelle nlaiya? (aiōnios g166) 15 Bara nanere, Kristi
di kiyitik nalikawali apese, uwa so nani, bara
awa kuu anan bunku nari unuzu nalikawali
nburne, unuzu nsu nduk kulapi bara aworu
alenge na Kutelle na yicila nani iseru lukawali
ngadu sa ligan. (aiōnios g166) 16 Bara asa umong
nsuna uliru kiti na nan kidung mye, uso gbasari
idursu ukul nnit une ulenge na an su uliruwe.
17 Bara uciu nliru uso dole cas kiti nle na ukul
duku, bara na uso dole kiti nle na adinin nlai
ba. 18 Nanere na iwa tunno alkawali nburne
sa nmii ba. 19 Bara na Musa wa nii ko uyeme
uduka nanya lidu, kiti vat nanit, a wa yiru
nmii naluka nan niyin nin nmyen, aca ashine a
kufan izob a zamina vat kubanga nan nanite
vat, 20 anin woro "monere nmii nalikawali
na Kutelle wa ni uduka kitimine". 21 Nanya
nimon irume, awa zamin nmii nanya kuteen
nliran nan vat nakpangiri na idin su katuwa
npirist mung. 22 "Nin nbellen lidu kusan vat
nimon asa ikusu nin nmii, sa ugutunu nmii
na ushawu kulapi di ba. 23 Bara nani uwa so
gbas nworu imon nanya kitene iba kusu, nin
ngutunu nmiii ninawa ntene, 24 Bara na Kristi
wa piru nanya kiti kilau kanga na ina ke nin
nacara nanit, kanga na kidi kuyeli nicine, nin
nani apira kitene kane nin litime kikanga na
ana duk ubun nmuro Kutelle bara arike. 25 Na
awa do kikane bara ani litime ko kome kubi ba,
nafo na upirist udia din suzu, ulenge na adin
picu kiti kila, likus udu likus nin nmong nmii
ugang. 26 Andi nani kidegenere, uba so gbasari
kitime kubi kurumari, udu kibi nimalin nworu
awa nuzu akalla kulapi nin ngutunu nmii litime.
(aiōn g165) 27 Ina ceo unit akuu urum, mamal nani
udak nwucu kidegen. 28 nanere tutun Kristi,
ulenge na iwa nakpa ghe urum ada yaun kulapi
nanit gbardang, aba kuru adak unba, na nin
woro adas nnono nin kulapi ba, bara udu tucu
nalenge na idin ncaa mye nin nayi asheu.

10 Bara lidu cas nshinari min nimon icine na
iba dak, na innere kidegene atimine ba,
lidu wansa litaa alenge na idi kupopo Kutelle
iti lau ba nin leli uni lite, nworu upirist din
nlii abun nizuwe likus udu likus. 2 sa iwasa
isuna unizu nlenge ugutuzunu nmii ye? nanya
nani anan tumuzunu Kutelle ina malu ukusu
nani, na iwa kuru ise uyiru kulapi ba. 3 Bara
nanya nle ugutunu nmii, imon nlizinu duku usu
kulapi likus udu likus. 4 Bara uwasa uso nani
ba, bara nmii na daki nin niyin kalla alapi ba. 5
Kubi na Kristi wa dak nanya nyulele, awa woro
"na anug dinin nayi kitene ngutunu nmii sa
unzu ba, nin nani anung kellen nidowo mine
bara myeg. 6 Na fe dimun liburi liboo nanya
vat ufilizinu nin ngutunu nmii bara kulapi. 7
sanan meng woro "yene, kikane meng ba su
imonfe, Kutelle, nafo na inyertin kitene mighe
nanya kubaga. 8 Amini wa woro nafo udi nbune
"nafe dinin su, ngutunu nmii bara kulapi na
udinin suwe ba" ugutunu nmii na iwa ni bara
lidu. 9 Amini nworo "yene" kukane nsu unufife"
ana ceo usu nbrune, bara anan damun unbe.
10 Nanya usu unbe, tinanse ukusu kiti Kutelle
unuzun nnii kidowo Kristi Yesu urum cas. 11
Kidegenari ko uyeme upirist as ayisina kolome
liyiri nsu katuwa, nnizu ngutunu nmii, ulenge

na uwasa ukalla alapi ba. 12 Bara kubi na Kiristi
wa gutun nmii urum bara alapi udu sa ligan,
amini sosin ncara ulime Kutelle, 13 ncawe udu
kubi na iba toltunu unan nivira, aso unan patilu
nin nabunu. 14 Bara uni urum, amini nati annit
lau sa ligan, alenge na ina kusu nani. 15 Nin
nfip milau tutun nso iyizi inba kiti bite, bara
nin cizine ana woro, 16 “alelereld alikawali na
nwansu nan ghinu, mamal nayiri ane” ubellun
ncikilari; meng ba ciu adu nighe nanya nayi
mine, mba kuru nnyertu anin nanya nibinai
mine” 17 Amini wa woro “na nbakuru nlizin nin
nalapi sa usu ngbas mine ba. 18 Nene kikanga
na ushawu nile imone, unizu mine ba lawu
una kulapi ba. 19 Bara nani linuana, tidi nin
nayi akone npiru nanya kiti kilau unzu nmii
Yesu. 20 lolere libau na an punari mun linnere
kidowo mye lipese nin lin nlai unzu kuzani
kibulun 21 Nin bara ti dimun npirist udia kitene
kilari Kutelle. 22 Na ti dak kupopo mye nin
nayi kidegen nin yardu a uyinnu sa uyenn, nin
nayi bite tizamin nlau ku nin nlah liburi, tikusu
nidowo bite nin nmyen milau. 23 Na tutun timin
ubellu nalapi bite gangan, ticeau nibinai nin
nayi akone, sa uketizu, bara ame Kutelle na ana
su nari alkawali unan kidegenari. 24 Na tiyene
ndah na tiba gpinu ati bite agang, ti su usu nin
lidu licine. 25 Na tiwa ciin uzursu ligowe ba,
nafo na among di nsuwe, nin nani na ti bun
ati bite kang, nafo na idin yenju liyiri lole din
dasu susut. 26 Asa arike dagangan tisu kulapi,
nbaya na tina malu useru uyiru kidegen, na
ugutunu nmii bara kulapi duuku ba. 27 Nin
nani umong uciu kibinai fiu duku, unwucu
kidegen nin nla npiu gwagwai uba juju ansn
nivira nin Kutelle. 28 Vat ulenge na anari lidu
Musa aba kuu sa nkunekune, nin bellu niyizi
inba nan waba sa an watat. 29 Iyaghari ba yitu
ngbardang nhoro nafe din kpilizu ucaun ini
ulenge na a patila Gono Kutelle, ulenge na anaa
nmii nalikawali nafo imomon indinong nmii
ye mongo na awa kusu - vat ulenge na azogo
nfip mitope? 30 Bara tiyinu ulenge na ana woro
“utune una nighari meng ba biyiu” nin tutun
cikilari ba wucu kidegen nanit mye”. 31 Iso
imon fiuwari, udiu nacara Kutelle nlai. 32 Bara
lizino nin nayiri kidung, na iwa yinin-inani wa
teru ayi nin nzapi nin niuu. 33 fe iwa sufi tizogo
inutun fi fong, itafi unieo amini wa munu nin
nalenge na iwa piru nanya nleli uniuwe. 34 Bara
fe wa dinin nkunekune kiti nalenge na idi licin,
umini wa seru nin lanzu nmang, ubulu nimon
nacarafe, nin nyiru fe litife udinin nimon na
cara igegeme saligan. 35 Bara nani, na iwa fiilin
ayi akone fe ba, alenge na adinin nduk udia. 36
Bara udinin su nhakuri, bara unan sere imon ile
na Kutelle na sufi alikawali, kubi na usu katuwa
mye. 37 “Bara nanya kubi cingling, ame ulenge
na adin ncinu, gbas aba dak na nin dandaunu
ba. 38 Anit alau nighe ba se ulai kiti nyinnu sa
uyenu, asa a kpilla, na meng ba lanzu nmang
mye ba”. 39 Bara nani na arike di nafo alenge
na ina kpillin kiti nmusuzu nin nani, tidi nafo
alenge na imin uyinnu mine sa uyennu bara
uciu nidowo mine.

11 Nene uyinnu sa uyenu, unere uyinnuari
ule na unit dumun, idinin nayi akone
ncaa nimomon, utabbas nimon ile na isa yene
ba. 2 Bara nanere acif bite iwa yinin nighinu
bara uyinnu mine sa uyenu. 3 Kiti nyinnu sa
uyenuari, tina yinin nworu iwasu makekewa
kiti nbellu Kutelle, bara nworo imon ile na
iwadi nyenju ba, iwa ke nanya nimon ile na
idi sa uyenju. (aiōn g165) 4 Uwadi kitene nyinnu
sa uyenuari Habila wanii Kutelle uzaka dedeii
na nafo gwane Kayinu ba, uwasa bara nanere
iwa rughe bara lidu lilau, kutelle wa rughe bara
uzaka na awa nii, bara nanere Habila duu nliru,
nworu ana mal ukuu. 5 Nin nyinnu sa uyenuari
wadi na iwa yaun Enok ku udu kitene na awa
yenu ukuul ba, na iwa seghe ba, “Bara iwa woro
awa poo Kutelle ayi kamin iwa yaun ghe udu
kitene kani. 6 Tiwasa tipoo Kutelle ayi ba, asa ti
dira uyinnu sa uyenu, bara ulenge na aba dak
kiti Kutelle gbarsari ayinin au aduku, nin nworu
adin nizu uduk kiti nalenge na idin piziru ghe. 7
uwadi nin yinnu sa uyenuari, Kutelle was gbaru
Nufu ku, mbellen nimon ile na Isa yene ba, nin
durtu Kutelle akee uzirgi bara usu tucu kilari
mye, bara usu nani amini wati uyu lawa anan
ncaah nkuul, bara iwa da lawa anan fiu, Kutelle
na udin dasu kiti nyinnu sa uyenu. 8 Nin nyinnu
sa uyenuari wati Ibrahim ku, kubi na Kutelle
was yicilaghe, adofino anya udu kiti kanga na
aba seru nafo ugadu, ame tinna anya sa uyiru
kiti kaa na aba du. 9 Nin nyinnu sa uyenuari
wati ghe adi so nkan kipin nafo kumara, adi so
kudanga nin Ishaku a Yakubu, adodong ngadu
nalikwali arume. 10 Nanere wadi bara ame wa
yene ubun kiti nalenge na inughere wa kagbire
ulenge na unan mbo likiye nin kewe di Kutelle.

11 Nin nyinnu sauyenuari Ibrahim nin wani mye
saraya, iwa seru likara nmaru kube na iwadi
ikunno gbongbong, na iwa yene Kutelle ulle
na iba yinnu ninghe, ulenge na ana su nani
alikawali ngono. 12 Bara nani tutun, unuzu
nnit ulere ulenge na awa dak susut nkuu awa
macu akara gbardang iwa so gbardang nafo
iyini kitene kani, nafo licicin kurawa longo
na iwasa iguro ba. 13 Inughe vat wa kuzu sa
useru nalikwali, nin nani iwa iyinna yene nin
nse nmahabi a idutu piit, iyinna inug amarari
nanya inye. 14 Bara alenge na iwa bellin ile
ione wa nutun fong nworu idin piziru nilari
nati mine. 15 Kidegen andi idin kpilizu mbellen
kipin kanga na ina nuzuku, iwa se kubin nkpillu.
16 Bara iwadi ncisu kibinai kipin kicine kinnere
kitene kani, bara nani na Kutelle wa lanza icing
iyicilaghe Kutelle mine ba, tunda na ana kele
kagbir bara inughe. 17 Uwadi nanya nyinnu sa
uyenu, nworo Ibrahim kubi na iwa dumunghe
anii Ishaku ku, eh ame ulenge nin liburi liboo
awa seru alikawali awa nii gono mye kirume
cas. 18 Kitene nghari iwa bellin “unuzu Ishaku
iba yicilu likura fe? 20 Nin nyinnu sa uyenu
wati, Ishaku nin Yakubu ku nmari kitene nimon
ncin dak. 21 Nin nyinnu sa uyenu kubi na awa
cinu ukuu atah vat nonon Yusufu nmari, Yusufu
tumuno Kutelle ayedine litin nca mye. 22 Nin
nyinnu sa uyenu, Yusufu na imalin mye ndah,
alira nbellen nsunu nono Isiraila umasar, a belle
nani iyiru akuu mye nanghinu. 23 Nin nyinnu sa
uyenu, Musa kubi nmaru mye, annit was nyeshe
ghe tipui titat, bara iwa yene ame gonari kicaut,
na iwa lanza fiu nduka ngo ba. 24 Nin nyinnu sa
uyenu, nworu Musa kubi na awa kunoo, anari
iyiciliaghe gono nshono ngo Firiauna. 25 Nin
nani afere ukosu nniu nan nanit Kutelle nan
nworu alanza nmang un kulapi kubi baat. 26
Awa yene ulanzu ncin ndortu Kutelle nafo use
nimon nacara ri gbardang, ikatin imon nmasar,
bara adin ncisu iyizi mye nse nduk unbun. 27
Nin nyinnu sa uyenuari, Musa wa suun umasar,
na aw ba, bara awa ti ayi akone nyenju nlenge
na idi nyenjughe baa latiza fiu tinana nayi ngo
ba, bara awa ti ayi akone nyenju nlenge na id
nyenju ghe ba. 28 Nin nyinnu sa uyenu awa
su ubukin nkallu nkul nin zaminu nmii, bara
unan nmolusu nonon nfari wa dudo nonon
nfari Isiraila. 29 Nanya nyinnu sa uyenuari
ingu wa kafin kurawa kushine nafo kuteen ku
kone, kubi na amasarawa wa woro isu nani,
kurawe mila nani. 30 Nin nyinnu sa uyenuari
azunu njeriko wa disu, kubi na iwa kiilin nanya
nayiri kuzor. 31 Nin nyinnu sa uyenari Rahap
ukilaki, awa nanna nan nalenge na iwa salin
ndortu nliru, bara awa seru anan piziru nyinnu
asu nani acine lau. 32 Ani iyaghari nbakuru
nbellina? bara na kubi ba batini nwan bellin
ubellen nan Gidiyon, Barak, Samsin, Jefita,
Dauda, Samela, nan Kagisin na nan nliru nin
nnu Kutelle. 33 Alenge kiti nyinnu mine sa
uyennu iwa lii likara nilari tigo, isu katuwa
kacine, isere alikwali itursu tinuu nazaki. 34
Ibico likara nlah, ukaala litang kieo, ishino
nanya tikonu, iso anan naggan kiti likum, ita a
soja amara ico. 35 Awani ba seru abbi nalenge
na iba fiu nani, among iwati nani ineo, na iwa
yinin ibunku nani ba, bara inan se ufitu nanya
nkul ucine, 36 Kagisine wa neo nin ba'a nan
ngbizu, eh nin ninyeng nan licin. 37 Iwa filisu
nani nin natala, iwuco nani, asari aba, iwa
kalizu nami ata nin kusangali, itunna ngalu nin
nakpa nakam, nan niyin, iwa so hem, imono
nani nanzang. 38 Bara inughe na uyee was caun
nani ba, ngalu nanya kusho, nan nakup, a ataii,
nan nagbongbon kuteen. 39 Vat nani Kutelle wa
yinin nin nighinu, bara uyinu sa uyenu mine,
na iwa seru imon ile na iwa su nani alikawale
ba. 40 Kutelle se nani imomon dedei, ile imon
na ikatin kiti bete, nanya noru sa arike, na iwa
yitu lau ba.

12 Bara nani tunda nati kilin nin gbardang
ligozi niyizu inba, nati filin vat nimon
igetek ile na iba ti nari tisu kulapi, seng
kunodino nari, na tisu ucum nin nshau kibinai
ile na ina ceo nbun bite. 2 Na ti ceo iyizi bite
kitin Yesu, unan kelu nin ti nlau nyinnu sa
uyenu bite, ulenge na ulanzu nmang iwa ceo
nbun mye, a tere kibinai nin niu, uraini nin
nlanzu ncinn, amini wa so ncara uleme kuteet
tigo Kutelle. 3 Bara iwa yeneghe ulenge na
awa teru kibinai nin nliru unanzang kiti nanan
kulapi udu litime, sa nworu uwa dira sa kibinai
tifi tenene. 4 Fe udak nene usa nari sa usu
nnono nin kulapi udu kubi na uba gutunu nmii.
5 Fe umini nshawa ukpinu nagang uta munu
nafo nono, “gono nigh na uwa yassu uhoro
Kutelle ba, sa kidowo kuffi kubi na utana amini
nkele fi” 6 Bara Kutelle din su uhoro nlenge
na adinin su mye, akuru a kpizo gono kanga
na ki sereghe. 7 Tere kibinai nin dumunu nafo

uhorori, Kutelle din su nin ghinu nafo nono
mye, bara kame gonari duku ulenge na ucif
mye din sughe uhoro ba? 8 Bara asa idi sa
uhoro, ulenge na vat bite ba se nanye, anug ba
lawa nono nihem ana nin mye ba. 9 Ukpinue
ku, tidinin nacif nanya inyulele idin su nari
uhro tinani di dortu nani, na tiba durtu ucif
bite kang unan nfip nin nlai ya? 10 Bara acif
bite asa usu nari uhoro kubi baat, nafo na uso
nani gegeme, bara Kutelle asa asu nari uhoro
tinana yita gegeme, tinan koso nlai ligowe. 11
Na adin lanzu nmang nhoro ba kube ba, bara
nani udin konu, vat nin nani udu nbune asa uda
nin nsheu, a kiden kiti nalenge na ina dursuzo
nani. 12 Bara nani ghantinan acara mine ale
na adira, allung mine na ata yototo, kpinan
anin agang tutun. 13 Taan tibau nabunu mine
ddrt, bara vat nlenge na adi ugurgu na iwa
tighe alasin ba, bara nani ashin. 14 Suun lisosin
lisheu nan nanit vat, ikuru iso lau, twa dira
nlau, na bi bayenu ciklare ba. 15 Suun seghe
bara na ina kalla among nanya nse naliheri
Kutella ba, nin wonu na iwa so litino ngwagwai
nayi na liba bamum tinanzang, nin bunkurunu
gbardang. 16 Suun seghe na iwase unan nzina,
sa unan sali ndortu Kutelle nafo Isuwa, ulenge
bara imonli awa lewu ugadu ngono nfari. 17
Bara inung yiru nin woro uka kidughe, kubi
na awa ti kibinai nworu ase ugadu nmare, iwa
nazughe mun, bara na awa se kubi nworu adiu
ucife kutyin ba, vat nin woru awa pizuru kang
nin nmizin. 18 Bara na anug wa dak likup na isa
idudo, likup nlii nlah, nsirti, bibit nin ngurzunu.
19 Na anug wa dak inan pee awulu/Alantun
sa tigbulang nanya liwui, na tiba ti alenge na
idin latizu linin isu kucikusu, nworu na awa
kuru abellin nani ntong tigbulan nlira ba. 20
Bara na iwanya ilatiza uleli uduka ba, “Assa ko
finawa ntene nduldo likuppe, iba filisu fi nin
natala. 21 Bara imon fiu wari wadi na Musa wa
woro “meng fiu wadai ntunna nketuzu. 22 Nin
nani iwa dak litala Nurushalima, nin ndu kagbir
Kutelle nlai, Urushalima kitene kani, a nono
kadura Kutelle amui likure di nanya nbuki. 23
Ina ni na dak kiti nzuru vat nono npari na tisaa
mine di kitene kani, kiti Kutelle unan nwucu
kidegen vat, a udu nfip nanit alau alenge na idi
dedei. 24 Inani na dak kiti Yesu ule na adi kiyitik
nalikwali apese, nin nzamunu nmii mongo na
midi nliruwe katin unmii Habila. 25 Yenjen iwa
nari ulenge na adi nliruwe, bara asa na isorto ba
kubi na inari ulenge na idin gbaru munu nanya
inye, arike kidegen na tiba sortu ba tiwa kpilin
nin kidung kiti nlenge na adi kitene kani. 26
Nkoni kube liwui mye ba zillinu uye, bara nene
ame nasu nari alikawali a woro “udak nene
meng ba zillinu na uye cas ba, tutun nin kitene
kani”. 27 Tigbulang tone “tukunna ukpinne ku”
ndursu ukalla nimon ile na idin zilluwe, ilenge
imone na ina ke ininin, bara ilenge imone na
ina zillin inin ba ilawa ku. 28 Bara nani, useru
kpin tigo kanga na kiwasa kizillino ba, na arike
su ugodiya, nin nanya nani ti tumuzun Kutelle
nin nyinnu nin fiu a uni ndia. 29 Bara Kutelle
bite ulari un kileo.

13 Na usu linuana lii ubun, 2 na iwa shawa
iseru amara ba, bara usu nani among na
senru nono kadua Kutelle sa uyiru mine. 3
Lizinon nin nalenge na idi licin, nafo anung
di nange nanghinu nafo ninmini nidowo di
nniu nanghinu. 4 Na ilugwa so imon ndaraja
vat, na ukomi nilugwa so lau, Kutelle ba da
wucu kidegen kiti nanan kulapi nzina. 5 Na
lisosin nime so sa ukuluma fikurfung, na imon
ile na udumun ibatinfi, bara Kutelle litime wa
woro “na meng ba suunufi ba, so nderinfi, 6 na
imon na tidimu ibatinari, bara tinan belle fong
“Kutelle amere unan buunu nighe, meng ba
lanzu fiu ba, iyaghari umong ba su menkurwa?”
7 Yenjen alenge na idi ndortu nighinu, alenge
na idin bellu munu uliru Kutelle, tutun yenjen
uduk katuwa mine, suun nafo inughe. 8 Yesu
Kristi amere urume kitimone nnleghe udu
ubune vat. (aiōn g165) 9 Na iwa wututun munu
nin nmong udursuzu upese ngangan ba, bara
ucaun ukele nibinai mine kiti naliheri, na imonli
wansu tigo ulenge na iwau ibuno alenge na
isosin bara inin ba. 10 Tidin nbagadi, bara
alenge na idin su katuwa ku nanya kitin liran
wansa uleo ku ba. 11 Bara nmii ninawa na ina
gutun bara kalapoi upirist udia wari din dasu
mun kiti kilau, asa ijuju nidowo mine ndase. 12
Bara Yesu wa gutun nmii mye mamal kibulun
kagbiri, nanya nworu akusu anite unuzu nmii
mye. 13 Na arike bara nani tido kitime ndase,
timin ulanzu ncin mye. 14 Bara na tidinin nkan
kagbir kan nati bite kikane ba, nin nani tidin
piziru kagbir kanga na ka ba dak. 15 Kitin Yesu
ti ba ni atibite bara liru myeko lome liyiri, kiti
Kutelle, liru longo na linnere kumat nnu bite
inan yinno lisa mye. 16 Na iwa shawa usu nimon

icine ba, ibun linuana ba, bara imusin nle unii
litere Kutelle din lanzu nmaghe. 17 dorton nin
nakpu nati mine kiti nadidiya bara inughe din
sun ncaa nidowo mine, nafo alenge na iba ni
kibatiza, dorton nani inan dofino ninghinu nin
liburi liboo, na nin tiana nayi ba, na uba bunu
munu ba. 18 Suun nari nliran, bara tiyinna
tidinin nibinai nilau, ninsu lisosin ngongon
nanya nimon vat. 19 meng uni nkpinmunu
agang vat isu nani, bara meng nan se nkpilla
kiti mine na nin dandaunu ba. 20 Nene na ame
Kutelle ntop, ulenge na ana dak ninghe unzu
nanya nkul ame udia liwalli nakam ncikilari
Yesu kiti nmii nalikawali sa ligan. (aiōnios g166) 21
Ukullo munu nin nimon icine inan su lidu mye,
na lidi katuwa nanya bite. alenge na idin puuzu
ghe ayi kiti mye, unuzu Yesu Kristi kitime,
ngongong duku sa ligan, uso nani. (aiōn g165) 22
Nene ndin kpinu munu nagang, linuana, inanan
miino ukpinu nagang na ina nyertin munu baat.
23 Yinnon nworo gwana bite Timoti ina bunku
ghe ame ulenge na nba yenu ghe as ada na
nin dandaunu ba. 24 Lisson adikdiya mine vat,
umunu annit alauwe alenge na idi in ilaliya din
lissu munu. 25 na ntop Kutelle so nanghinu vat.

Yakubu

1 Yakubu, kucin Kutellẹ nin Chikilari Yisa
Kristi, udu kiti nakura likure nin naba na iwa
malu kiti nin ghinu, ndin lisu minu. **2** Yiran
vat nmanghari nuwana ning, kubi ko na uniyu
ngangan nse minu, **3** Yinnon nworu uyinnu sa
uyenu mine din dasu nin nayi akone sa ligan. **4**
Na ayi akone kulu katuwa me, lnan lawa anit
awasara, anan nsalin ndiru nimon. **5** Asa umon
mine dini su ayita jinji, na atirin kiti lenge na
adi nizu, Kutellẹ, adin nizu gbardang sa ugbaru
kitin le na atirino, Kutellẹ ma nighe. **6** Bara
nani tirino nan nya yinnu sa uyenu, na nin kosu
kibinayi ba, ule na adinsu nin kosu kibinayi
amasin nafo kibarak nmyen kurawa, fongo na
ufunu din chunmung ukillọ mung. **7** Na unit
une nwa ceo kibinayi nworu aba seru imene na
adi nin suwẹ kitin in Chikilari ba; **8** Imusi nnit
une unan kossu kibinayari, na ayisin libau lirum
ba. **9** Na gwana ule na asali nin nimon nacara
ase ngongong nan nya liyisin me. **10** Ame gwana
ka na adumun nimon nacara toltin litime, bara
na ama katu nafo kumamu na kuwasa kuyelte.
11 Asa awui nuzu ninpui gwawai uta amommu
koto, amammu nin chaut nani yeltizẹ. Nanere
wang anan nimon nacara ba lawu anan nsali
nimon nan nya nituwa minẹ. **12** Unan nmareri
ule na atere ulle na a tere kibinayi, nan nya
dumunu, aleo likara nan nya dumunẹ, aba seru
litapa tigoh longo na ina ti anan su Kutellẹ
likawali. **13** Yenje umon wa woro kubi kongo
na idumunghe, '' Ulenge udumune unuzu kiti
Kutellẹri,'' bara na Kutellẹ din dumunu unit nin
magunta ba, amẹ Kutellẹ litime din dumuzunu
umong ba. **14** Ko uyeme unit asa ase udumunu
bara uti kibinayi mangunta mere, ulle na asa
ukpeshilinghe uwununghe likot. **15** Usu kibinayi
nwati liburi asa umara kulapi, kulapi nwa kuno
kang kuda nin kul. **16** Nana ning yenje iwa
risuzu minu. **17** Ko uyeme ufillu ugegeme nin
fillu ulau udin nucu kitene kani utolu udak
nnuzu kitin Ncif nkanang. Na adin sakuzu
kidowo nafo ushin ba. **18** Kutellẹ na fere ani
nari ulai unuzu ligbulang kidegen, bara tinan
so kumat ncizinu nan nya makekewẹ. **19** Anung
yiru nani, nuwana kibinayi nin. Na ulanzu yita
kogha ku deddai, na anan liru kpaikpai ba, ana
unan tinanayi deddai ba, **20** bara na tina nayi
nanit din su katuwa kacine Kutellẹ ba. **21** Bara
nani kallan vat akara ananangza nin magunta
na udin kowẹ, na nin tikunang liti ba seren
tigbulang to na tiba damun nin tucu nidowo
mine. **22** Dortong tigbulanghe, na iwadi anan
lanzu cas ba, na iwa rusuzu atimine ba. **23** Asa
ulle na adin lanzunligbulang nliru na adin su
katuwa mun, adi nafo unit ulle na adin yenju
nan nya madubi. **24** Awasa ayene umuro me,
as a gya, asa ashawa sa iyizari ayita. **25** Nanere
unit ulle na adin yenju gegeme nan nyan shara
ulau, ushara lidu kibolo, nbuntu, nin lin bun
dortoe, nama unan lanzun nin shauzue ban iba
ti unit une nmari awa sunani. **26** Ulenge na
ayira litime ame unan dortu Kutellẹri, ana adin
kiffizu lilemme ba, adin rusuzu litime, udortu
Kutellẹ me uhemari. **27** Udortu-Kutellẹ ucicik
ulau na Kutellẹ na Uchif bite din yenju, anare
ubunu nikimon, nin na nan kul na less, nan
nya nio mine, anin kesse litime nan nya in yih
unanzang.

2 Nuwana ning, na iwa dortu uyinnu sa uyenu
un Cikilari bite Yisa Kristi, Cikilari ngongon,
nin su liti sa maferu feru ba. **2** Asa umong npira
ada se minu nan nya lisosin mine nin ficancan
fin zinariya nin nimon igegeme, umong tutun
pira kikimon unan diru nimon nacara nin nimọn
ndinong, **3** anung ani nceo ayi mine kiti nnit
unan nimon igegeme, inin woroghe ''cikusu da
so kiti kigegeme'' inin woro unan diru nimon
nacare, ''Yisina kikani'' sa ''So nabunu ning,'' **4**
na anughe din su ushara nan nya nati mine, iso
anan shara nin kpilizu unanzan ba? **5** Lanzan
nuwana nayi ningh, na Kutellẹ na fere anan sali
nimon nacara in yih ulele iso anan nimon nan
nya yinnu sa uyenu nin sen gadu tigoh na awasu
likawali udu kiti nale na idumun su me ba? **6**
Anunghe nin di yassu anan diru nimon nacara!
Na anan nimon nacarere din yoh minu bå, na
inunghere din cin ninghinu kutẹin nsharawe
bå? **7** Na anan nimon nacarere din nanzu lisa
ligegeme longo na iwa yicila minu mun ba? **8**
Vat nin nani asa ukulo uduka tigowe nafo na
ina yertu nan nya liru Kutellẹ, ''Uma su usü
nnan lisosin kupofe nafo litife,'' usu gegeme. **9**
Nin nani asa ufere among usu nani imon icine,
udin su kulapi, ushara nkifofi ina nin so anan
nalapi. **10** Ulenge na adoffino uduka vat, aminin
tana nan nya nrum cas, aso unan tanu nan nyan
duke vat. **11** Ame Kutellẹ na ana woro “Na uwa
su uzina ba,'' amere kuru aworo ''na uwa molsu

anit ba,'' andi na usu uzina, umini na molo
unit, uso unan kalin duka Kutellẹ. 12 Nani imon
ile na idin bellẹ na iso innare idin sue, nafo
na ale na iba sunani ushara nbuntu. 13 Bara
ushara din dasu sa nkune-kune kiti nalenge na
idin dursu nkune- kune ba. Nkune-kune din li
likaran shara. 14 Iyaghari gegeme nuwana nin
assa umonn nworo adumun nin yinnu sa uyenu
a na ayita nin katwa kacine ba, uleli u yinnu sa
uyene wasa utuchu-ghe? 15 Asa gwana kilime
sa kishono din pizuru nimon shonu kidowo nin
nimonli liyirin, 16 umaong nan nya mine woro
nani ''cang idi so mang, ilanza momo illi ishito,
a na anung in nin nani imonle na idin pizure
bara kidowo ba, iyaghari ngegeme? 17 Nanere
wang unin uyinnu sa uyenu andi na katwa
kacine duku ba, libiari. 18 Vat nani asa umong
woro, ''Fe dumun yinnu sa uyenu, a meng yita
nin katuwa kacine,'' dursai uyinnu sa uyenu fe
sa katuwa, meng ba dursu fi uyinnu sa yenu
ninghe nan nya katwa nighe. 19 Uyinna Kutellẹ
kurumari nanere. Agbergenu wang in yinna
nani ketuzu. 20 Udi nin su uyinin wangha unit
ulala, nworu uyinnu sa uyenu sa katuwa uso
hem. 21 Ndunsu ame Ibrahimẹ, uciff in yinnu
sa uyenu bite wa se useru kiti Kutellẹ bara
katuwa kacine na awa nakpa gono me Ishaku
kiti Kutellẹ? 22 Uyene uyinnu sa uyenu me na
cinu nin katuwa me, nanere wang katuwa me
na kulo nan nya yinnu sa uyenu me. 23 Nanere
uliru Kutellẹ wa kulo na uwa woro “Ibrahim wa
yinnin nin Kutellẹ, unnere iwa bataghe unan
fiu Kutellẹ.” Bara nani iwa yicughe udondon
Kutellẹ. 24 Uyenẹ, kiti katuwari unit nse usurtu,
na kitenen yinnu sa uyenu chas ba. 25 Nanere
wang Rahap ukilaki wase usurtu bara katwa
kacine, kubẹ na awa seru anan kadura, a duro
nani long libau ugang? 26 Nafo kidowa sa nfip
libbiari, Nanere wang uyinnu sa uyeni sa katuwa
libbiari.

3 Na gbardang mine nwa so anan ndursuzu na
nit ba, nuwana ning, bara na ti yiru ima su
nari ushara gbardang. 2 Bara na tidin tizuru
rat tibau ngangang, assa na umon ntiru nanya
tigbulang nliru me ba, ame unit une kulun,
awasa ayinno ulin dert nin litime. 3 Nene asa
titah nibark inyang tinu mine asan inin dorto
nari tiwasa ti kpiliya nidowo mine vat. 4 Yenen
tutung tizirgin nmyen vat nin gbargbardang
tining ufunu likana din ko tinin, tidin kọ tinin
nin kakoro kabeniari unan kowe din kpilizu
unin udu kili ka na adi nin sun due. 5 Nanere
lilem kabiriari cinglin nan nya kidowo, vat nani
lidin nutuzunu agbulang adidiya, yenen kusho
kudiya na fiburet inda na kusho di nla firum
wasa fijuju kumin vat. 6 Linin lilem wang ulari,
uyi kulapi na ina ti nan nya nabari kidowo, ulle
na adin nanzu vat kidowe utah kinin libau udu
nan nya nla, linin lileme idin susuzu ulame
nan nya kuwu nlaun sali ligang. (Geenna g1067) 7
Vat nimus ninawa ntene, anyin, inawa nusunu
naburi kutyen nin in narawa adidya unit usurne
di kitizu inin a kesize. 8 Kiti kirum Na umong
batin nanya nanit asurne wasa a kpila lilem
ba; na lidin shizunu nan nya lidu linanzangba,
likilun nin limung tinanzang. 9 Nin limere tidin
su liru ncikilari nin lif bite, nin linnere tidin
tizu annit tinu, alle na ina kẹ nani nafo kuttellẹ.
10 Nanya nnu urumere tiden lizu enanit nmari
mun tikuru ti tizani unu mung; Nuwana nin
na ile imone nwa so nani ba. 11 Sa kigawa
kirume wasa kinutuno nmyen mi mamas nin mi
gbagbai kubi kurume? 12 Nuwana ning, sa kupul
wansa a mara kumat nzaitu na? Sa kucha Inabi
maru kumat kupula? nanere wang na kigawa
nmyen nto wasa ki nutuno nmyen micine ba.
13 Ghari nanya mine di jinjing sa uyiru? na unit
une diaso lososin licine nin katuwa me nanya
ntobtunu liti na udi bara njinjin. 14 Asa udi nin
liyarin li nanzang nin su liti a uti liti, na uwa
fo figiri nanya nin kinu kitene kidine ba. 15
Na ulele uyinlari ulle na una dak unuzu kitene
kani ba, nin rani un yiari na di, un kidowari, un
nagbergenu. 16 Kiti ka na liyarin nin tikibinai
nsu liti duku, I ba se nshogolok ku nin lidu
linanzang. 17 Nan nya nani njinjing kitene kani
min burnue mi lauwari, udi sheu nin su, nyita
seng, washalang, nin kune kune kibinai a kumat
ku gegeme, na uferu mnit di ku ba, sa karusuzo.
18 Tutung idin ibilissu imus katwa kacine sheu
bara ale na idj sheu.

4 Nweri kabung nin diru yinnu nin nati ku
nanya mine? na kudin fitizu nan nya mine
unucu nlip nibinai ni nanzang na udin su likum
nan nya mine ba, linuwa anan yinnu nin kutellẹ
ba? 2 Idin nlip nimon ille na idumun ba, idin
molsu ikuru ipizira imon ile na i wasa ise ba.
Idin su nnun. 3 Isu kabung ku, vat nani na
isebabura na itirino kutellẹ ba. Idin tiru a na i
sare ba, bara idin ntiru imon inanzang, inan

moluso libau nsu nibinai mine. 4 Anung anam
zina! akilaki, Na iyiru nwoni lidondong nin yih
ulele nshinari nin kutellẹ ba? Bara nani ulle
na ayinna asu lidondon nin yih a durso litime
unan shina Kutellẹ. 5 Sa idin cissu uliru Kutellẹ
naso lem na unaworo uruhu Kutellẹ na ina ti
nan nyo bite ukulun nin lip liyarin na? 6 Nan
nya nani Kutellẹ na nani ubolu me gbardang,
bara na uliru Kutellẹ na woro, “Kutellẹ nari
anan tikunang liti, ana niza ubelu me kiti nale
na itoltuno uti mine”. 7 Bara nani, nan ati mine
kiti Kutellẹ, taan shakk nin nshaitan, a nan nya
pit nan ghinu. 8 Dan susut nin Kutellẹ, amac
wang ma daksusul nan ghinu, kusun achare
mine lau anung anan nalapi, wesen nibincu
mine, anung anan nibinayi nibaba. 9 Sun liburi
lisirne a tiyom nin kuculu. Kpilliyan tisina
mine ti tinana nayi, so ulanzun nmang mine
lawa liburi lisirne. 10 Toltunon atimine nbun
Ncikilari Ame ma ghantin minu. 11 Na iwansu
kubellum natimine ba, linuana, unit ulle na asu
kubellum ngwana sa ushariya ngwana, adin
su ushara nan nyan nshara Kutellẹ. Asa usu
uduka ushara fe wang na una dortu nsharawere
ba, fe nso sharan nin nari. 12 Unit urumari cas
unan nizun duka nin shariyawe, ame Kutellẹ,
ulle na amere wasa asu utucu nin molsu, fe
ghari, unan su ndọ lissan fe ushara? 13 Lanza
fe ulle na udin bellu, “Kitimone sa udun kwoi
tiba du nanya kipin, ti duru likus kikans, ti di
su kujauna tise uriba”. 14 Ghari yiru imon ille
na ina se ninkwui, iyaghari ulai mine? Idi nafo
ulonna3i na sas unuzu nin kubiri bat umala
kiti. 15 Bara nani mbara iworo nengbe “asa
cikilari inyinna tiba yitu nin lai tisu ilenge sa
ileli. 16 Nene idin fo figiri nin zkpilizu mine, vat
ulle ufo figire unanzanghari. 17 Bara nani kitin
nle na ayiru usu nimon icine amini nari usue,
kitime kulapiyari.

5 Dan nene, anung alle na idinin nimon,
sun kuchulu kang bara uniu din cinu udak
kitimine. 2 Imon nachara mine na bijjo, inin
kidowo mine imonli kijijiyari. 3 Inin izinariya
nin nazurfa mine imon ihem tinin tilo mine
ma dursu kanang nato ula nleo nidowo mine.
Inani na ceo utamani mine udu ayiri nimalin.
4 Yeneng, ubizu na nan katuwa ngirbi nanẹn
mine, alle na ina bya nani ba, idi kuchulu!
Tutung kuchulu nanan pituru kusana naduru
atuff NCikilari Nvat. 5 Ina su lisosin nlazun
mang nan nya in yi-ulele, inani na lanza nmang
nimon nacara mine. 6 Ina su libya nati mine udu
liri nimalin. Ina su ushara inin molo unit unan
fiu Kutellẹ, ulenge na anati minu imon ba. 7
Bara nani linuwana, tan ayi asheu udi duru kubi
ndak Ncikilar, nafo unan nikawa na adin cha
kubin girbi nimonli kunen, idin cawe nin nayi
asheu ucizunun nwuru kussik nin un kussana.
8 Anung wang son ni nayi asheu; kele nibinayi
mine bara udakin Cikilarẹ daduru susut. 9 Na
iwa yita sisip ba, linuwana, kitene natimine, iwa
su munu ushara'a yene, unan sharawẹ yissin
kibulung. 10 Linuwana na uso minu imon yenju,
shonon iyizi iyene uneo nanan kadura Kutellẹ
alle na liru nan nya lisan Ncikilari. 11 Yene tidin
yicu alenge na ina ti ayi akone anan “nmari.” na
lanza ubelle nayi akonen Ayuba, inani na yene
umalzinu katuwa udalilin Ncikilari kitin Ayuba,
na Cikilari wa kulun nin kune-kune nin nayi
asheu 12 Ubun nin nimon vat, nuwana ning,
yenje iwa su isili, na nin kitekani, sa ni kutïn,
sa imon nisili ba. Nan nya nani na ''kidegen''
mine so ''kidegen'' ''udiru kidegen'' mine so
''udiru kidegen,'' bara iwa diu nan nya nshara.
13 Umong nan nya mine din niuwa? Na ati nlira.
Umong mine dinin liburi libowa? Na ati avu
liru. 14 Umong nan nya mine dinin konå? Na
ayicila akune kutyin nlira alenge na ina tarda
nani acara itighe nlira itintinghe nnuf nan
nya Lisan Cikilari, 15 mini nliran nan yinnu sa
uyenu din shinu nin nan konu, Kutellẹ ba fighe
kiti linonin me, adi ana ti kulapi wang, Kutellẹ
ma kalughe kuning. 16 Bara nani belle alapi
mine kiti nati mine, isu ati mine nlira, inan se
ushinu. Nliran nan yiru kidegen din dasu nin
nimon likara gbardang nan nya katuwa me. 17
Iliya unitari wadi nafo arike, amini wa ti nlira
nin kibinayi kirum na uwuru nwan jü nan nya
nmyen ba, ita akus atat nin tipui kutocin na
uwuren jü ba. 18 Iliya ta nlira tutung, Kutellẹ
toltuno uwuru gbardang, kutyin nutuno imonli
nin kpih. 19 Nuwana nig, asa umong nan nya
mine nlasina kiti kidegen, umong mine nwa
kpilaghe ninghe. 20 Na ame yinin nworu ulle na
a kpilla nin nan kulapi unuzu libau ntanume
aso arucu kidowo kitin nkul, ame ma kussu
alapi gbardang.

1 Bitrus

1 Bitrus unan kaduran Yesu Kristi ucindu kiti
na nan feriu alenge na iwa malu kiti du
Ubuntus, Ugalatiwa, Kappadokiya, Asiya nin
Butiniya, **2** Nan nyan in yisu Kutelle ucif, nan
nyan nkusu ulau nruhu, nin dortun nlirun Yesu
Kristi, nin zaminu nmyi me. Na ubolu Kuttelle
so nan ghinu, a na lissosin limang mine kpin. **3**
Na Kutelle nin cif ncikilari bite Yesu Kristi se
mmari. Bari ngbardang nkunekune me ufitun
in Yesu Kristi nan nya na nan kul na ti tina nase
umaru upese nin nayi akone, **4** nan nyan ngadu
ule na uma nanu ba, na una biju ba ana una
wulu ba ina ceo unin kitene kani bar anung. **5**
Nan nya likara Kutelle idi nin icessu nan nyan
in yinnu sa uyenu bara utucu ule na ima dursu
kubi nimalin. **6** sun liburi libo nan nya nilele,
nene imon gbardang nta minu liburi lisirne
bara udumunuzu nan nayiri gbardang **7** Una so
nani bara inan dumuna uyinnu mine sa cuyenu,
uyinnu sa uyenu ule na ukatin finariya nin
gegame tongo na ina ti nla inan yene ngegeme
fining as a finana. Una so nani bara uyinnu
sa ciyemu bite nan se uzazunu nin gongong a
ughantinu kubi nsa in Yesu Kristi. **8** Na ina yene
ghe ba, ana idi nin su me, Na iyene ghe nene ba,
ama ina yinin minghe idi nin nayi abo, nin nayi
abo ale na akatin ubellu ana alenge na a kulun
nin gongong. **9** Idin seru ntueu tilai mine bara
uyinnu sa uyenu mine. **10** A Annabawa na dortu
ipizira nin nonku nibinai ublen ntueu ulele
nin bolu Kutelle ulenge na udi un bite. **11** Iwa
pizuru iyinin uyapin utucuari din cinu ikuru
ipizira nin kome kubeari uruhu Nkristi ulenge
nan nya mine wadin liru naan ghiru kitene.
Uwa so nani a belle nani a kubi dutu ubelen
nniu Nkristi nin gongong me na mina dofughe.
12 Iwa duro a Annabawe utucue, na bara atimine
ba, ama nara ubellun nluru ntucue nan nyan
Ruhu ulenge na ina tumun unuzu kitene Kutelle
imon ilenge na imung anan kadura Kutelle wa
piziru i durso. **13** Bara nani son dan inonko
nibinai mine, iceo ayi mine kitene nbolu Kutelle
na ima diminu mun kubi nsa in Yesu Kristi.
14 Nato nono ndortu nliru na iwa ni ati mine
ntok nile imon na amung yiru ining ba. **15** Nato
ulenge na nan yicila minu adi lau, amung wang,
yitan lau nan nya na dadu mine. **16** Nato na
ina nyerting, “yitan lau, bara na meng wang di
lau”. **17** Andi idin yicui ucif, ulenge na adin sa
ushara sa usu liti adin su unin unuzun katwa
in ko uyeme unit, sun lissosin nca mine nan
nya ntoltuno nati. **18** Anung yiru na iwa seru
minu nin nizinariya sa azurta imon nanuzu ba,
sa lissosin tilalang na ina se kiti na cif mine,
19 ana nin nmii mi lau nmiu Gono Kutelle min
salin dinong. **20** Iwa fere Kristi ku kafin ituno
uyii ulele, ana nan nya nayiri nimalin ina durso
minu ame. **21** unuzu mere ina yinin nin Kutelle,
ulenge na Kutelle wa fyaghe nan nya na nan
kul, ulenge na ana nighe ngogong bara uyinnu
sa uyenu mine nan se ayi akone kiti Kutelle.
22 Ina ti ati mine lau nan nya dortu kidegen,
bara usu kidegen linuana, yitan nin su linuana
kang nan nya nibinau mine. **23** Ina kuru imara
minu tutung na nin nimus in bijizu ba ana nin
in salin bijizu, unuzun na nan lai nin gisin nliru
Kutelle. **(aiōn g165)** **24** Bara nidowo vat masin nafo
ukpiari a vat ngogong me nafo kuburin nkpi. **25**
Ana uliru Kutelle maso sa ligang. Kadura nliru
nlai na iwa bellinari ulele udak kitimine **(aiōn
g165)**

2 Bara nani ceon adadu ananzan likot vat,
urusuzu liti, nshina nin liru uhem. **2** Nafo
nono nipesse, idi ntok mmazin milau min ruhu,
inan kunjo nan nya utucu minin, **3** andi ina
ciro ise cikilarie di nin kibinai kisheu. **4** Dan
kiti nlenge na amere litala nlai longo na anite
na nari, ama Kutelle na fere linin nloli di
ghe gongong. **5** Anung wang masin nafo alala
nlaiyari alenge na ina kye iso nilari nruhu,
inan so a pristoci alau na ima nakpizu uhadaya
nruhu ulenge na Kutelle ma seru unuzun Yesu
Kristi. **6** Uliru ntuce nworo nenge, “lanzang nna
nonko nsihiyona litala liguda kutyi, lin cizunu,
licine a licaut. Ulenge na a yinna ninghe na
aina ti ncing ba”. **7** Ngongonghe min fere na
uyinna ama, “litala na anan kye kutiye wa nari,
linnare nso litala liguea kutiye” **8** a litala ntirzu
a kuparang ntirizu” I tirzo, inari uyinnu nin
lirue, ulenge na imung wang iwa fere nani mun.
9 Anung imus nferuwari, a pirist tigo, nmyin
milau, annit Kutelle an litime, inan belle katwa
kazikiki nlenge na ana yicila minu unuzu nan
nya nsirt ucindu nan nya nkanang mi zikiki. **10**
Na iwa mandi anit ba, ana nene idi anit Kutelle.
Na iwa seru nkunekune ba, ama nene ina seru
nkunekune. **11** Yenen, nna yicila minu nafo
amara nin na nan galu inan wantina atimine

ntok nalapi, alenge na adin su likum nin tilai
mine. 12 Yitan nin nadu a cine nan a cine nan
nya na nan salin dortu Kutelle, bara, asa isu
uliru na timine nworu ina su imon inanzang,
ima su seng izazin Kutelle lirin nsa me. 13
Nonkon ati nin tigo nanit vat bara likilari, sa
ugo na amere udya vat, 14 sa anan tigo na ina tu
nani ida ti anan nalapi ineo inin zazin alenge na
idin sa katwa kacine. 15 Bara nanere usu Kutelle,
nan nya nsu nimon icine itursu uliru tinu nanit
alalang. 16 Nafo ale na idi licin ba, na iwa su
katwa nin salin yitulicin mine imon tursuzu
katwa ka nanzang, ana son nafo acin Kutelle. 17
Ghantiuan anit vat. Tan usu linuwana, tan fiue
Kutelle ghantinan Ugo. 18 Acin, nan nibinai
mine kiti nan cinilari mine nan nyan nonku
nati, na kiti nan cinilari acine cas ba, umunu a
nanazanghe wang. 19 Bara imon ngongonghari
asa umong ntere kibinai nan nyan konu a ayita
nniu asa i waso uliru na dert ba bara uni litime
kiti Kutelle. 20 Mmari mi mashinari diku uwa
ti kulapi unin ti anyi akona kubi nhoro? Ama
asa uta imon icine umin nneo kubin horo, ilele
imon ngongonghari kiti Kutelle. 21 Kiti nilelere
iwa yicila minu, Kristi wang na sono unin bara
anughe, amini na sun udursuzu nworu among
dofin libo me 22 Na an ti kulapi ba; a na ina se
kinu nnu me ba. 23 Na iwa zogoghe, na awa
tunu izoge ba, na awa neo, na nan tunu uniwe
ba, ama ana ni litime kiti nlenge na adin su
ushara dert. 24 Ame litime na yaun alapi bite
kidowo me udu kitene kuca, bara arik wa kuru
ti se ndinong kulapi, arik nan se tiso anan sali
na lapi. Bara anit kidowo me ina se ushinu
tikonu mine. 25 Vat mine na galu nafo akam
nwulu, ame nene ina kpilin kiti nnan libyawe
nin nan yenju tilai mine.

3 Nmere, anung na idi awani sun misosin
nonku nati kiti nales mine, bara, andi among
ma yitu nin diru nnonku nati kitene nlirue,
nnuzu ncin na wani mine ima wunnu nani sa
uliru, 2 mboti ima se ina yene ucin ulau mine
nin gongong bara ati mine. 3 Na kuyok mine
nwa so kun das bba- nfafo upiu titi, nin tizu
kuyok nicancang nizinariya, sa kuyok kongo na
ina tizu kunin imon ku kan. 4 Mbara nani na usu
kuyok nan nya nibinai kongo na kuma namu ba
ana ku so kun ghantinu nnit unan kibinai kilau,
kanga na kidi kicine unbun Kutelle. 5 Bara
awani nibinai nilau din su kuyok mine nanere.
Idi nin nayi akone kiti Kutelle I wonkuzo ati
mine nbun nales mine, 6 nanere Sarya wa
nonko kibinai me kitin less Ibrahim a yica ghe
cilikari. Nene anung nono mere andi idin su
imon icine na idin lazu fiu kugbullu ba. 7 Libo
lirume anung wang nanilime son nan na wani
mine nan nyo yiru nworu inung anan lidarni,
yinnon imun wang anan seru nlai nfilluari. sun
nani bara nlira mine waso sa upiru. 8 Imalne vat
mine, son nari nin kunekune, nin su linuana,
nin nibinai nilau anan nibinai msheu. 9 Na iwa
tunju imon inanzang nin ni nanzang ba, ana
iwa tunju izogo nin nizogo ba; nbara nani leon
ubun nin tizu mmari bara nanere ina yicila
minu inan leo ugadu mmari. 10 “Ulenge na adi
nin su nlai ayene ayiri acine na a kifo lilem
nbellu nliru unanzang a akpa nmu me ana nya
ubellu kinu. 11 Na a kpilin asun likara linanzang
me asu imon icine. na a piziru lissosin limang
a dofin linin. 12 iyizi nakilari din yenju anan
katwa kacine, atuf me lanza kuculu mine. Ama
umuro ncikilare yita nivira nin na nan katwa
kananzang”. 13 Ame ghari ule na ama lanzu
fi ukul, andi udin pizuru imon icine? 14 Andi
idin niu bara katwa kacine idi nin mari. Na
iwa lanza fiu nimon ile na imung din lanzu
fiue we ba. Na ayi mine nwa fita ba. 15 Nbara
nani, ceon cikilari Christi Yesu ku gegeme nan
nya nibinai mine. Ko kome kubi yitan nca i
kawu ulenge vat na a firin minu iyaghari nta
iyinna nin Kutelle. Sun nani nan nyan inyinnu
a unonku nati. 16 Yitan nin kpilizu ucine bara
vat na lenge na ima zogu ktwa kacine mene nan
nyan Kristi ma lanzu nan idin su kubelum mine
nafo anung anan likara linanzang. 17 Andi kiti
Kutelle ukattin nin caut uneo nan nyan nimon
icine nin woru usu imon inanzang. 18 Kristi
wang na neo bara alapi. Ame na awa di lau neo
bara arik, arik na ti wadi, nin katwa kacine ba,
anan da nin ghirik kiti Kutelle. Iwa molughe
nan nya kidowo, iwa tighe aso unan lai nan nya
Nruhu. 19 Nan nyan Nruhu awa do adi su uwazi
nin ruhu kiti na lenge na iwa di nan nya kilari
licin. 20 Iwa su ku gbas na ayi asheu Kutelle wa
di nca nayirin Nuhu, nan nayirin nkye nzirgi-
nmyen, Kutelle utucu anit bar tilai kulir-nan
nyan nmyen 21 Unnare imus nshintunu nmyen
ulenge na muni utucu nene, na masin nafo
ikusu ndinong nidowo ba, nafo ufo nacara nin
kpilizu ucine kiti Kutelle. Nan nyan nfiu in
Yesu Kristi. 22 Assosin ncara ulime Kutelle. Ana

ghana udu kitine kani. nono kadura Kutelle,
tigo, nin nakara ma toltunu ati kitime.

4 Bara na Kristi na neo nan nya kidowo, nanere
anung wang teren nibinai bara uniu uremme,
vat nle na ana neo nan nya kidowo ana surto
nan nya kulapi. **2** Na unit une do nin lissosin
nan nya ntok kidowo ba, ama na nya nsu Kutelle
bara ngisin nayiri nlau me. **3** Bara kubi na kata
Alumai gbardang nworu isu imon ile na ina di
nin sun sue, upiziru nawani sa nanilime uhem,
kuma niyizi, uso nadadu, avu ananzang, nin
son toro, a udortun ncil. **4** Iwa kpiliza id imon
ipesse na anung din su ile imone nan ghinu
ba, inam wa su uliru unanzang nati mine **5** ko
gha ma batuzu imon ile na asu kiti nle na ama
su ushara nanan lai nin na nan kul. **6** Bara ile
imonere iwa su uwaze kiti nale na ina kuzu, ina
su ina malu isu nani ushara nan nya nidowo
mine nafo anit, inan su lissosin nafo usu Nruhu
Kutelle. **7** Imalin nimone vat din cinu. Bara
nani nonko ibinai mine, sun ukpiluzu mine nin
nibinai nisheu bara nlira mine. **8** A imon dutu
vat, yitan nin su ugip kiti linuawana vat, bara
na usu di nin su u yinin a lapi namong ba. **9**
Yitan nin su nsesu namara nan nya mine na
nin kugbullu ba. **10** Nafo na ko uyeme mine
na seru ufillu, sun katwa mun nan nya nati
mine, nafo a wakilai Kutelle acine na ina seru
ufillu ngangang gbardang kiti Kutelle. **11** Andi
umong nsu uliru na uso nafo agbulang nliru
Kutelle; andi umong din su katwa, na asu nafo
nin likara na Kutelleri din nizu, bara nan nya
nimon vat, na Kutelle se ngongong unuzu Yesu
Kristi. Ngongong nin likara di unme vat sa
ligan. Uso nani. **(aiōn g165)** **12** Anan su nayi ning,
na iwa yene imon fiuwari imusun nle uniu ukan
ghe na udi kiti mine bara udumun minuari
nafo imomon inanzaghari na se minu. **13** Nafo
na ligan gbardang in yinnu nniu in Kristife
di, su liburi libo, bara inan su liburi libo nin
nayi abo nan nya in yenu ngongong me. **14**
Asa izogo fi bara lissan Kristi, udi nin mari,
bara Uruhu ngogong nin Nruhu Kutelle sossin
litife. **15** Na umong mine nwa neo nafo unan
molsu nanit ba. **16** Vat nani, asa umong mine
din niu nafo unan dortu Kutelle, na awa lanza
ncin ba, ama na ati Kutelle gongong nan nya
lisa me. **17** Bara kubi nda na ushara ma cizunu
nan nya Kilari Kutelle. Iwa din woru ucizina
nin ghiruk, iyaghari ma yitu liyissin na lenge
na idi nin yinnu nin liru Kutelle ba? **18** Andi fa
unan katwa kacine mase utucu bara uniuwari,
iyaghari ma yiti liyissin nnan sali fiue Kutelle
nin nan kulapi? **19** Bara nani na alenge na idin
niu nafo usu Kutelle ni tilai mine kiti nnan
makeke ugegeme ai yita non nimon icine.

5 Ndin wunu na kune ale na idi nan nya mine
atuf, meng wang ukuneari nafo anunghe
a ushaida nniu in Kristi, a tutung, yita nan
nya ngongong mongo na mima dak. **2** Bara
nani, ndin wunnun minu atuf a kune, sun libya
nnono Kutelle na idi nan nya mine. Yenjen nani
gegeme, na bara uso minu gbas, ama bara ita
nibinai ku, nafo usu Kutelle. Yenje nani gegeme,
na bara ikurfung nsalin kidegen ba, ama nin
yinnu. **3** Na uwa so nafo cikilari kitene na lenge
na udi libya mine ba, ama so imon in yenju
kiti mine. **4** Asa Idurso ugo na nan libya we,
ima seru litap ligogong nin salin nshaltu. **5**
Nan nya libo lirume, anung uzaman, nonkon
atimine kiti na kukune. Vat mine teren atimine
nin nibinai nisheu isu ati mine nitwa, bara
Kutelle nari unan tikunan liti ama unan nonku
liti din se ubunu Kutelle. **6** Bara nani nonkon
atimine kadas ncara likara Kutelle mboti anan
ghatinminu kubin cin dak. **7** Toltunong imon
nsu mine vat nabunume, bara a ceo kibinai nati
mine. **8** Yitan nin nonku nati, yitan nin yenju.
Unan nivira mine kugbergenue -masin nafo
zaka unan kuculu adin galu akilo buu, npiru
nlenge na ama li. **9** Yisinan ghe nin nakara.
Yitan nin nakara nan nya in yinnu sa uyenu
mine. Yinnon nworu nuana mine nan nyan yie
din tecu ayi nin nimusun nniu uremere. **10**
Kimal na ima niu nin kubi bat, Kutelle nvat
nbolu nanit, alenge na na yicila minu nan nya
ngongong me m sali ligang nan nyan Kristi, ma
kulu minu, ma ciu minu, amnin ni munu akara.
(aiōnios g166) **11** Kiti mere tigo maso sa ligang.
Uso nani. **(aiōn g165)** **12** Meng yira Silvanisu ku
nafo gwana nciu kibinai, nmini na nyertin minu
bat unuzu kit me, Nwunun minu atuf nminin
nduro minu nworu imon ilenge na nna nyerti
minu kidegen nbolu kutelleari. Yisinan kitene
ni ning. **13** Kishono kanga na kidi in Babila,
ulenge na ina fere ghe ligowe nan ghinu, din
lissu minu; a Marku, usaun nin, din lissu minu.
14 Lisson ati mine nin nilip in nyukunu tinnu un
su. na lissosin lisheu so nan ghinu vat anung na
idi nan nyan Kristi.

2 Bitrus

1 Simon Bitrus kucin nin gono kadura in Yesus
Kristi, uncindu kita na lenge na ina seru
uyinnu sa uyenu ucine urume nan ghiruk,
uyinnu sa uyenu nan nya katwa kacine Kutelle
in Yesus Kristi. **2** Na ubunu Kutelle so nan
ghinu, na lissosin limang in yiru Kutelle kpin
nan nya mine nnuzu in Yesu cikilari bit. **3** Nafo
imon likara Kutelle vat in lai nin fiu Kutelle in
niari unuzu in yiru Kutelle, ulenge na ana yicila
nari nan nya ngigibg nin lidu licine. **4** Nan nyan
ni lele, ana niari ucinu nnuu un likara ucine.
ana su nani ti nan so anan se nikop nan nya
nidowo kitene, kimal na ina se usurtu nnuzu
likara linanzang nin su nimon yii. **5** Bara imon
irum ilele, shonon ati nsu nimon icine nan
nyan in yinnu sa uyenu nin su katwa kacine nin
yinu. **6** Nan nya in yru seu uminu nati, nan nya
nminu nati sen uteru nayi nan nyan teru nayi,
yitan nin fiu Kutelle, **7** nan nya fiu Kutelle yitan
nin su linuana, nan nya nsu linuana yitan nin
su nati. **8** Asa ile imone di nan nya mine, idin
kunju nan nya mine, na ima yitu are ba sa anan
sali mumat nan nyan in yirun in cikilari Yesu
Kristi. **9** Ama ulenge na a dira ilenge imone,
adin yenju imon ile na idi susutari cas; adi udu.
Ame nshawa ukusu nalapia kuse me. **10** Bara
nani, linuana, shonon ati it uyiculu mine nin
feru mine durso nati mine. Asa idn ile imone,
na ima tirzu ba. **11** Bara nani mmari midya wari
mma niminu nan nya kilari tigo. Ncikalari bite
nin nan tucu Yesu Kristi. **(aiōnios g166)** **12** Bara
nani, ko nin shi mma lizizin muni ile imone, in
yiru iyiru inin, idi nin nakara nan nya kidegene
nene. **13** Ndin yenju kubi nda dert nzunzun
minue nlizun minu nbelen nile imone, ligang
lissosin ning nan nya kudanga kone. **14** Bara
meng yiru nine men ma kalu kadanga nghe,
nafo na cikilari bite Yesus Kristi na dursoi. **15**
Meng ba su ligan. ....? nighe, bara anughe inan
lizizino ilenge imone kimal nnyiu nighe. **16**
Bara na arik wa dortu ti beliu minu gegeme ba
ubeleng likara nin dak ncikilari bite Yesu Kristi,
ama ti wa ti iyizi nba in yenun gongong me. **17**
Bara awa seru kiti Kutelle ucife uzazunu nin
gongong na liwui wa nuzu kitene kani nin likara
nin gongong li woro, “Ulengene usaun nighari,
unan su nayi ning, ulenge na ayi ning di nin su
me kang.” **18** Ti wa lanza liwui tone na liwa nuzu
kitene Kutelle: na tiwa di ligowe nan ghe kitene
kikup liau. **19** Ti di nin lirun anabci ulenge
na uso kidegen, ulenge na ucara i ceo unin
umasin nafo ula na uta kanan nan nyan kitin
sirti na kwuidinding nda fiini nkwuidinding
nta nkanang nibinai mine. **20** Tun cizinan i
yining ulele, nworu anabci ale nainyertine na
udin nuzu nkpilizu nnan liru nin nin Kutellere
litime ba. **21** Bara na amon anabci na dak unuzu
nkpilizu unit ba, ama anitari Uruhu din dortu
nin ghinu i pila ulirue i bele uning.

2 Anan liru nin Kutelle an kinuu wa dak
Israila a anan dursuzu kiti kinu ma dak
kiti mine. Ima dak nin dursuzu un wultunu
kiti likire, iming ma nari cikilare na ana seru
nani. Inung dsin liru nnin kimolo nati mine
dedei. **2** Grandang ma dofunu usu nibinai mine,
barainughe ima zoguzu libo kidegene. **3** Bara
usu nati mine ima ti nkoli nin ghinu ndas
uzuzun nliru kinu mine. Na ushara mine ma
yiru kubi pit ba; na uwutunu mine ma yitu hem
ba. **4** Ndafo na kutalk wa ceo litai unono kadura
mae alenge na iwa ti kulapi ba, ndafo awa na
tunari nan nya kukunsa ligang, i ceo nanii ku
nin ninyaag nan nya sirti isu uca nshara. **(Tartaroō g5020)** **5** ndafo na awa ceo uyi uyi unbburne ba,
ama awa tucu Nuhu ku unan belun nbeleng
katwa kacine ligowe nin na nit kuzor amini wa
dak nin fibark nmyen in yii kulapi. **6** A mini wa
juju nipinpin Sodom nin Gomora ni lwa utong,
a mini wa ceo nani nca nkul ios imon yenju
na udin cinu dak kiti na nan sali fiu Kutelle. **7**
Amini wa tucu unan katwa kacine, ulenge na
awa sessu ufizu nayi ko kome kubi bara adadu
ananzang na nan sli fiu Kutelle nin kuna niyizi.
8 Bara katwa nsalu fiu Kutelle mine na unan
katwa ka cine na yenje alanza ko lome liyiri a
sossino nan nya mine w a lanza fisudu katwa
kacine me ukul. **9** Cikilare yiru ulenge na ama
tucu anan fiu me nan nya ndumunuzu mine,
a yiro kitin ciu nanit alenge na idi nin katwa
kacine ba bar44a uniu lirin nshara. **10** Ulengene
ma sossin kidegene kiti na lenge na idin lin hun
nin likara li nanzang nin tik nidowo ina ni nari
tigo. Idi nin nayi akone nin nilaza nati mine. Na
idin lanzaq fiu izogo sa ima su untigo uliuru
ba. **11** Nono kadura Kutelle di nin nakara adya
nin yiru ikafin anit vat, ama na idin dassu nin
shara tizogo kitene mine kitin cikilare ba. **12**
Ama anit nan kpiizu nafo inawan tene ima na

kye nani bara ikifizo i nanzari. Na i yiru imong
ile na ijogo ba. Ima nanzu nani. 13 ima lanzu
ukul bara uduk likara linanzang mine. Idin su
lissosin nlanzu mmang nin liring. Idi nin na
lap a akura amanzang. Idin lanzu mmang nadu
kinnu mine i wa din sonu nfunu ninfi. 14 Iyizi
mine kulun nin su na wani nfunu; na kulapi din
batizunu nani ba. Idi wunu anan sali nakara
nibinai udu su katwa kananjang, nibinai mine
nmali se udursuzu bara kuna niyizi, nono nti
nnuu. 15 ina filing libo licine. Ina wulu inani
na dofin libo in Balamu, usaun Basura, ulenge
na awa di nin su a seru uduk kitene nfanu me.
16 Amini wa se uboriu niyizi kitene nfanu me.
kajaki nsalin liru kani wa su uliru nin liwui nnit
uni wa Yissa unan liru nin nuu Kutelle tik. 17
Anit alele masin igunanghari sa nmyen. Imasin
awutari na ufunu nwesse. Nsirti mi bibitari
ina ceo bara inunghe. (questioned) 18 Idi su uliru
nin tikunan nati tiham. Idin wunu anit nin tok
nidowo. Idin anit ale na ipizira isurto nacara
na lenge na issosin nan nya ntanu. 19 Idin
su nani uliru nworu ima lissosin li taop, ama
inung ati mine acin nitwa ni nanzanghari. Bara
unit kucin nimon ilenge na ileo likara nere. 20
Ulenge na a surto nacara nnanu in yii nnuzun
in yiru nakilari nin nan tucu Yisa Kristi, amini
kuri a kpilla nan nya nnanu une tutung, uso
nani unanu unanzang ule na nkatin un burne.
21 Uwa kutunu nani nworu na iwa ma na yinin
libo katwa kacine nworu na iwa ma na yinin
libo katwa kacine nworu iyinin i kura i kpilya
timuro mine kiti nduka ulau ule na iwa nani.
22 Ule uliru tigoldoe kidegenere kiti mine: “Ka
kau nkpilla kiti tilozo me. kuladu ko na isalsuna
kunin nkpillla nan nya mboro.”

3 Nene, In nyerten minu, anan su nayi ning,
kongo kubaga ni nyerte kun ba kunan
ghantina nibinai nicine mine, 2 bara inan lizino
ulirue na iwa belin minu uworsu tinuu na nan
nliru nin nuu Kutelle mbeleng ndukan Cikilari
nin nan tucu unuzun nono kadura fe. 3 Tun
yinnon ilele, anan rusuzu kiti ma dak ida rusuzu
minu nan nya nayiru nimalin, ima dortu imon
ntok nibinai mine, 4 ima woru, “Ani uciu nliru
nkuru nkpillu me din we? A cif bite na kuzu,
ama imon du nafo ubur nu nkye in yie.” 5
Ina shawa ilele nin su nibinai mine, nworu i
wa kye kitene kane nin kutyin ne unuzu nan
nya nmyenari nin myen, uworsu, nin liri nnuu
Kutelle, 6 a ubellu nnuu me nin myen uyie kubi
kone, nmyen wa hiru, uwa nana. 7 Kitene kane
urume, ina ceo bara ula unuzuri bellun nliru
urume, ina ceo bara lirin shara nin molu na
nan salin dortu Kutelle. 8 Na ulele nwa nuzu
nibinai mine ba, anan su nayi ning, liri lirun kiti
Ncikilare masin akus limui yari, a akus limui
nafo liri lirun mari. 9 Na Cikilare di shankalong
nbelen nciu nliri me ba, nafo na among din su
adi shankalong, ama adi nin kune kuneari nin
ghinu. Na adi nin su umon mine nana ba, ama
adi nin su ani kubi nwooru vat sun alapi mine.
10 Vat nani, liri Ncikilare din cinu na udak nkiri.
Kiitene Kutelle ma katu nin liwui ligberere.
Imon vat ima juju nin la, uyie nin nitwa nnin
ima su unin ushara. 11 Andi ima musuzu imon
ilele vat nane, imus na yapin anitari i kamata i
yita? bara lissosin lilau nin katwa kacine. 12
Tizan mas nan nya nca liri Kutelle, na kitene
Kutelle ima juju nin la a vat nimon ile na idiku
ma nutuzu nin piu nle. 13 Vat nani, nan tissu
uca Kutelle kupesse nin yii upesse na ana ceo
nari uliru mun, ulenge na anan katwa kacine
ma so ku. 14 Bara nani, anan su kibinai ning,
tun da na idin ca nile imone, yitan nin kanyir
kang ise minu na nin na lap sa ndinong ba,
inin se minu issosin mang nan ghe. 15 Yiran
ayi asheu Ncikilari bite, unan kadura Kutelle
Bulus na nyerten minu, nan nya kujinjing ko na
iwa nighe. 16 Bulus nasu uliru nilenge imone
nan nya ninyerte me vat, nan nya imong imon
na yitu nin likara nworu iyining. Ale na nono
katwa wari ba a na nibinai mine di kiti kirum
ba ma shogulu ile imone, nafo na ina su umong
uliru Kutelle udu ukul mine. 17 Bara nani, anan
su kibinai ning, tun da na iyiru ile imone, minon
ati mine gegeme bara iwa wulttun minu nin
liru kinu na nan salin lanzu fiu kutelle i fillo un
min uyinnu sa nyenue. 18 Ama kunjon nan nya
nbolu Kutelle nin yirun Ncikilari bite a unan
tucu biite Yisa Kristi. Na ngongong so min me
nene udi duru saligang. Uso nani! (aiōn g165)

1 Yuhana

1 Inlele wadi infune, elena tina mali lazu ilena
tina mali yenu nin nizi bit, ilena tina mali
gwinu, nin nachara bi na kifoo, kitene tipin
lai. **2** Ulaiye na ina yinin nin yenu, nin tinizi
iba nin beling minu ulai sali ligang, ulena wadi
nin ncife, na tina yino kiti bit. (aiōnios g166) **3**
Ilele na ti yene nin lanzu tima belin minu, bara
usuu usujaida ligowe nin narik nin usujaida
ligowe nin Ncif nin Uson, Yesu Kristi **4** Tinanin
yrtine elemone bara ti timinu liburi liboo kaan.
5 Ulelere uliru umagulete dana tina laza tidin
belin minu: Kutelle nkanan ghari nanya me
na mbibit diku ba vat. **6** Andi tibenle tidin su
usujaida ligowe nin ghe tinani din chin nanya
sirti tia kinu, natidin su kidegen ghe ba. **7** Bara
nani andi tidin chin nanya nkana ghe nafo amen
in nkanan ghe, tinani dinin dimun usujaida
ligowe nin kogha, nin mmii Yesu uson me kusu
nari lau unu nalapi bit. **8** Andi ti woro tidinin
kulapi ba, tidin rusuzu atibitari na kidegen di
nanya bi ba. **9** Bara nani anadi benle alapi bit,
ame dinin kibinai kisheu ma shawu nin na lapi
bite anin kusu nari lau unuzu salinlaubite. **10**
Andi tibenle ti dinin na lapi ba tita ghe unan
kinu, nin nani tipipin me di nanya bit ba.

2 Nono kibinai nin, i yertine ile mone udu
kiti mine bara iwa su kulapi. Bara nani andi
umom suu kulapi, tidinin nan seru ulena adi
nin Ncife, Yesu nKristi ulena adi lau kang. **2**
Amere yisin kitik bite kitene nalaapi bit, na
alapi bit cas ba. ama tutung vat nanya inye. **3**
Bara nanere tima yinu tiyiru ghe, andi ti dofuno
tidokokime. **4** Ame ulena woro, “Ayiru Kutelle,''
amini nari u dortu tidokokime, atah kinu, kigen
di nanya me ba. **5** Bara nani ulena dofuno uliru
me, Kidegenere nanya nitu une usu Kutelle
mali ti likara kan, Nanyanenere tima yinu tidi
nin ghe, **6** Ame ule na aworo adi nin Kutelle na
chinu nafo naa Yesu Kristi na chinu. **7** Anan
kibinai nin, na din nyertu tidokoki ti pesariri
ba, bara nanin tidokoki ti kuseri tona ina mali
lazu nin fune. Tidokoki ti kuse tone tinere ti
pipin too na ina malin lanzu. **8** Vat nanin indin
nyertinu minu ti dokoki ti pese, to na kidegen
ghari nanya Kristi nan ghinu, bara insirte din
katizu nin nanin kidegen nkanan mali chizunu.
9 Ame ulena aworo adi nanya nkanan, amini
nari gwana me aduu nanya sirti harnene. **10**
Ame ulena adinin suu gwana me aduu nanya
nkanan na imong ntiru di nanya me ba. **11** Bara
nani ame ulena anari gwaname aduu nanya
nsirti nin chinu nanya nnsirti; na ayiru kika na
ama duu ba, Bara nsirte mali tursu ghe iyizi
me. **12** Ina nyertin minu, nono suu nin, bara
alapi mine ina shawa mun kite lisa me, **13** Ina
nyertin udu kiti mine, acif, bara iyiru ilena
adi infune. Ina nyertin minu azamang, bara
ina malin katu likara nmunge. Inmi nyertin
minu nono nibebene, bara iyiru ucife. **14** ina
nyertin minu acif, bara iyirughe tun uchizine.
In nyertin minu angyana, bara indimin nakara,
nin ti pipin Kutelle suo nanya mine inani mali
katu likara nmunge une. **15** Na iwasu ukauna
iyeba sa nin nimong nanya inye. Andi umong
dinisuu inye usu Kutelle chife di nanya me ba.
16 Bara ilemong na idin nanya inye in nare,
usu kidawo, ushaawa nizi, nin foo figiri kinan
zan na inchifari ba in nanya inyeri. **17** Uye nin
nimong suu kibinai di katuzu. Bara nanin ule
na adin suu unufi Kutelle ama suu sa ligang.
(aiōn g165) **18** Nono ni bebene, kubi kun ni malin
ghari. Nafo na imali lanzu unan nivira Kristi
di cinu, nene ma anan nivira Kristi mali dak,
bara nanere ti yino kubi kuni malin ghari. **19**
Ina nuzzu kusaei bit, bara na idi nan gharik ba.
Bara andi idi nanghari ima li bung nngharik.
Bara bara kubi kona inuzu, nanin nuna nainin
di nanghari ba. **20** Bara nani anin dini shapewe
unuzu kiti le na adi Lau, inani yiru kidegen gye.
21 Nanyertin minu, bara na iyiru kidegen ba,
bara iyiru barana kinu di degen gye ba. **22** Ghari
unan kinue amere ule na anari Yesu ku amere
Kristi? Ule unitere unan ni vira nin Kristi, bara
na anari Ucif. **23** Ulena anari Usaun na adinin
Ncife ba. Vat ulena ayina nin Usaun adini Ucife
tutung. **24** Bara anughe, elemong na ina lanza
nin cizine soo nanya mine, inani mayitu nanya
in Saun ne nin Cife. **25** Lo likawaire ana ni nari:
ulai unsali ligang. (aiōnios g166) **26** Imalu nyertinu
minu kitene nale na ima wultunu minu. **27** Bara
anunghe, ushapewe na ina malin seru kiti me
suu nanya mine, nin naanin idinin suu umong
da dursuzo minu ba. Bara ushapi me ma dursu
minu imong vat nin gidegen na kinu ba, nafo
na amlin dursuzu minu uworu, suu nanya me.
28 Nin nene nono nayi nin, suu nanya me, bara
kubi kona ada, tima yitu nin chin in daki me ba.
29 Andi iyirughe adi lau, iyiru vat ulena adi cin
gigime ina marighe kiti mere.

3 Yenen musin ukauna ulena Ucif na ni nari,
ina yichila nari nono Kutelle. Nanere arike
di. Bara nenere, uye yiru nari ba, bara na iyiru
ghe ba. **2** Kinnayi nin, nene arik nono Kutelleri,
na ise yino yeri tima yitu ba, tiyiru kubi ko
na Kristi ma dak, tima yitu nafo ame, tima
yenughe nafo na adi. **3** Vat ulena adinin le
ubege ama yisunu kitime anin kusu litime lau
nafo inda na ame di lau. **4** Vat ulena a leu ubun
kulapi, adi durtu udoke ba. Bara nani kulape
kunnare usalin durtu udoka. **5** Iyiru vat Kristi
na dak bara ana yira alapi bit. Bara nan nya me
kulapi diku ba. **6** Ulena adi nanya me adinin suu
kulapi ba. Ulena aleu ubung kulapi na ayeneghe
ba kokuwa na yirughe ba. **7** Nono nin, na iwa
yinin imon rusuzu minu ba. Ame ulena asuu
kata kalau adi lauware, nafo na ame Kristidi
lau. **8** Ame ulena asuu kulapi ame di nin ibilis,
bara ame ibilis nasuu kulapi tun uchizune. Bara
nanere Gono Kutelle na dak, bara ana naza
katwa in ibilis se. **9** Ulena ina marughe kiti
Kutelle na adin suu kulapi ba bara imus Kutelle
di nanya me. Na awangya asuu kulapi ba bara
ina maru gye kiti Kutelle. **10** Nanya nanere
nono Kutelle nin nono in ibilise ima yenu nanin
kanang. Vat ulena anri usu nimong ilau ame di
nin Kutelle ba, nin lena adini suu gwana me
ba. **11** Bara ule usakwere ina malin lanzu nin
chizunu, i suu ukauna nati mine, **12** na yinda
na Kayinu nasu ulena awadi nin ibilis amini
wa molu gwa name. Bari yanghari ana molu
gwa na me? Bara katwa me wadi kan ibilis sari,
nin lau gwana me. **13** Na iwa suu umamki ba,
nwana nin, andi uye nari minu. **14** Tiyiru tina
malin katu ukule udu annya lai, bara ti dinin
suu nin nwana. **15** Ulena anari gwana me unan
molusari. Inanin yiru ulai sali ligang di kiti
nale anan molusari. **(aiōnios g166)** **16** Bara nani
tiyiru ukaune, bara Kristi na ni ulai me bara
nwana. **17** Bara ulena adinin nimong iye anin
yene gwana me dimon ba, amini nari ubunu
gwana me, iyizari ukauna Kutele di kitime? **18**
Nono nin, nati suu ukauna ti nuu ba ko ti lem
ama ni nayuka ni kidegen. **19** Bara nani tiyiru
kidegen nin ni binai bit kit kiti me. **20** Bara andi
nibinai bit wanla nari, Kuttelle katin nibinai bit,
amini yiru imon vat, **21** Kin nayini, andi nibanai
bit wala nari ba ti nin likara yisunu kiti Kutelle.
22 Vat elemon na titirino ama ni nari, bara tii
ceu tidokoki me ti nani din suu imong na icoon
kusari me. **23** Ulelare tidokoki me-tiyinin nin
lisa son me Yesu Kristi nin suu kauna kogha,
nafo na ana ni nari tidoka. **24** Ulena adin dortu
tidokoki adi nanya me, Kutelle di nanya me. Nin
nanere tima yinu adi nanya bit, nin fip milau
na ana ni nari.

4 Kinnayi, na iwa yinin ni yeme fip ba, bara
nanin dumuzunan koyeme nfip inin yene
sa min Kutelleri, bara among anan kinu madk
gbardan inani malu nuzu udu nanya nye. **2**
Kikanere ima yinu Nfip Kutelle - nfip mona
miyina Yesu Kristi na dak nanya kidawo minare
min Kutelle. **3** Nin vat nfip mona miyinna nin
Yesu ba na min Kutelleri ba. Monere infip ni
vira Kristi, mona ina malin lanzu adin chinu,
amin di nanya inye nene. **4** Anun un Kutelleri,
nono ni nibebene, inamalin katu likara mine,
bara ame ulena adi nanya bit akatin likara inle
na adi nanya inye. **5** Inin anan inyeri di, bara
nani ilemon na ibele in inyeri di, uye din latiszu
nanin. **6** Arik anan Kutelleri. Ulena yiru Kutelle
ama latiszu nari. Bara nanere tima yinu infip
min kidegen nin infip min kinu. **7** Kinnayi, suu
kogha ku ukauna, bara Kutelle ukaunari, vat
ulena adini ukauna ina maru ghe kiti Kutelleri
ani yiru Kutelle. **8** Unit ulena adin suu ukauna
ba na ayiru Kutelle ba, bara Kutelle ukaunari. **9**
Nani ukauna Kutellere ana durso nari, Kutelle
na tuu gono me kirum nanya inye ti nan se
ulau nuzu me. **10** Ai ukaunere ule, na arike ti
din kauna Kutelle, amere na din suu bit, amini
na tuu gono me bara alapi bit. **11** Knnayi, andi
Kutelle din suu bit kang, ariki wang tisu usuu
nwana bit. **12** Na umomg nayene kutelle ba, andi
tidinin suu li nwana bit Kutelle ma soo nanya
bite nin usuu me mayitu nanya bit. **13** Bara
nanere tiyino tidi nanya me ame nanya bit, bara
ana ni nari Nfip mi lau. **14** Tina yene tinani ta
suu ushaida ucife na tuu gone ayita unan tucu
inye. **15** Vat ulena ayina Yesu gono Kutelleri,
Kutelle di nanya me ame ma di nanya Kutelle.
16 Tiyiru nin yinu sauyenu usuu me na Kutelle
dimong nanya bi. Kutelle ukaunari, ulena adini
ukauna ama suo nanya me, Kutelle ma suu
nanya me. **17** Ulel usuware mali tii likara nanya
bit, tinan yita nikibinai salin feu mbungme nliri
mawucuwuce, bara na adi, nanere tidi nanya
nye. **18** Na ifeu di kiti nsuu ba. Bara usuu likar
din kuo infeu piit, bara infeu di kusarin kpizu.
Bara ulena adinin infeu na adini likara kitin suu
ba. **19** Tidinin suu bara Kutelle na chizu ussu

bite. 20 Andi umong woro, “Adini suu Kutelle”
amine nari gwaname, ame unan kinuwari. Bara
ulana adinin suu gwana me ba naadin yejugye,
iyizari ama yitu nin suu Kutelle ulena asa tabina
uyenugye ba. 21 Tone tinare tidokoki tona tina
se kitime: Ulena adinin suu Kutelle doleri ayita
nin suu gwana me.

5 Ulena iyino Yesu amere Kristi kumat Kutelle
ri. Nin vat le na adinin sume, ulna ana nuzu
kit ncif amini din suu nnonon me. 2 Nin nanin
tiyino ti dinin suu nono Kutelle. Adi tidinin
su Kutelle tiba suu tidokame. 3 Ulelere u suu
Kutelle, andi ti ceu ti dokame nanya kibianai
bit, kuma na udokame di getek ba. 4 Vat ulena
ina maru ghe nanya Kutelle akatin likara inye.
Ulelere lkatin ghe nanya inye, nin yinu sa uyenu
minu. 5 Ame ule na ana mali katu likara inye?
Ulena a yina Yesu amere gono Kutell. 6 Amere
ulena ana nak nanya mmen nin mmii, Yesu
Kristi. Na anadak nanyammen kadai ba ama
nanya mmii. 7 Bara among duku natat na suu
iyizi inba 8 Awa tatere alele, Infip milau, mmen
nin nmii. 9 Andi ti sere u tinizi nanit nin ti
niyizi Kutelle ma katunu. Bara ushaida Kutelle
unere une. Ana malin suu iyizi iba bara gonome.
10 Ulena yina nin Gone Kutelle adimun ushaida
Kutelle nanya me. Ulena ayina nin ba Kutelle
taa ghe unan kinu, bara na ayino nin shaida na
Kutelle nani kitene inson me. 11 Ushaida unere
une- na Kutelle nani nari ulau usali ligang, ulai
une udi nanya Isoune. (aiōnios g166) 12 Ame ule
na adini insaune adini lai. Ulena adini Isou
Kutelle ba adini lai ba. 13 Ile imone nyertin
minu inan yino idini lai- udu anughe alena
iyina nanya lisa Gono Kutelle. (aiōnios g166) 14
Ulelere likara kibinaiye nati dimon mbung me,
bara asa ti tirino imong nanya inufi me, ama
lanzu nari. 15 Andi tiyiru adin lanzu nari-vat
elemon na ti tiringhe-tiyiru tima se ilemon
na tina tirin ghe. 16 Andi umong yene gwana
me taa kulapi kona kuma tighe aku ba, ucau
inlira kiti Kutelle anan naghe ulai. Idin belu
alena alapi mine mati nai iku ba. Bara among
alpi diku alena nati unit ku-nan belle iti inlira
kitene nalele. 17 Vat usalinglauwe kulaperi-
bara kon kulapi diku kona kuma ti unit kuu
ba. 18 Tiyiru ulena ina maru ghe kiti Kutelle na
dini kulapi. Bara ulena ina maru ghe kiti Lutelle
amin litime gigime, ibilis wangya alanza ghe
ukule ba. 19 Tiyi arik kiti Kutelleri, nanin tiyiru
uye vat sosin kadas ibilis sari. 20 Bara nani Gono
Kutelle na dak anan nanri uyinu, bara tiyirughe
ulena kidegenghe, nani tidi nanya me ame na
adi kidegenghe, nin Usome Yesu Kristi. Amere
kidegen Kutelle nin lai saligan (aiōnios g166) 21
Nono nayini, chinong udortun chill.

2 Yuhana

1 Uune kurti kulau na ina tarda nghe acara
udu kitin ngantiwani ning nono me ule na
ayi niyinghe duku ning kidegene na myeng cas
ba, ning vat nale na idining kidegene. **2** Bara
kidegeng ka na kidi nanya bite na kiba yitu
nanya bite saligang. **(aiōn g165)** **3** Ubolu Kutelle,
nkunekune, ununku kibinai mayifu nang narik,
unuzu Kutelle nin Yesu Kristi Gonon Cif nanya
kidegen ning nan soning. **4** Nlanzanmang
midiya bara nang nsennang nono fe din cinu
nanya kideene na tina seru adualele kitin ncif.
5 Tutung indi likerafe nene, gantiwani na nafo
nang na yertin lidu lipese kitife ba ana too na
tina lanza mburne. Au wu titii usuu linwana. **6**
Usuuwere une auwu ti cinu dert ning nadume.
Adumere alele, nafo na una lanza mburne auwu
ucinu nanya ni. **7** Bara na anang rusuzu kiti
gbardan nuzu nanya inye ale na inari yinu nin
Yesu Kristi ku na adak nanya kidawo. Alelere
among rusuzu kiti ning namong nari Kristi.
8 Yejen atimine, auwu iwa dira imon ine vat
na tina suu katwa we mang. **9** Ule na ame nya
ubun na ayisina nanya ma dursuzu Kristi ba,
na adining Kutelle ba. Ulena na yisna nanya
madursuzuz adi nin cife nin Gonome. **10** Wase
umong daa minu na daa nin dursuzu ulele ba
na iwa serughe ba nanya ngamine ba, na i
wa liseghe tutun ba. **11** Ulena alisoghe amunu
litme nin katwa ka nanzan. **12** Indinin nimong
gbardan na ima nyertinu minu nang dinin
suu in nyertin ba nanya kubaga nin mmen ni
nyert ba. Bara nani men din cisu kibinai ima
dak tida suu uliru ti yerte ateumuro nin muro
bara mmamng bite minan kulo kang. **13** Nonon
ngwanafe unan feruwe din lisuu fi.

3 Yuhana

1 Ukune unan tardu nacara kutii kulau udu
kitin nnang su nighe, ule na adi nan su me
kidegene. **2** Unan su ning, indin nlira uyita ucine
nin linbun nanya nimung vat, nafo na kibinaai
fe din libum. **3** Bara na indin lanzu nmmang
kang linwana nwadak idin belu kidegen fe, nafo
na udin cinu nanya kidegene. **4** Na indi na
monn ayaaboo adiya ale naa akatin alele ba,
in laza nono nighe din cinu nanya kidegene. **5**
Unang sunin, udin su katwa kachine kiti nwana
nin na mara, **6** alena ina ina yene nin nizi mine
musun isufe nanya kiti kulau, uma caunu ntuu
nanin mbung incine ucine kiti Kutelle, **7** bara
lisa loo na ina nuzu mung, na iyira imemung
nenya na wurme. **8** Ucaun arik tiseru nanin
nani bara tinang munu ate katwa udu kidegen.
9 Nndin yertu minu imemong udu ligozin nanit,
bara nani Diotrasfes, ule na adinin su a suu
unan burnu nanya minee, na awa seru nari
ba. **10** Bara nani, inwa dak ina lizinu imong
ile na ana su, na awa belu imong inanzan nati
bite nin tin tigbulaln tisirne. Tutun na nani
mbatinghe ba na asere linwana ba, a wantina
nin kuu nale na iwa di nin nibinai ye nnani
nanya ligozin na nite. **11** Anansuning, na iwa
masu imong inanzan ba masan icine ulena asu
icine un Kutelleri, ule na adin su imong inanzan
nasa yene Kutelleba. **12** Demetrus inan tii nizi
ibaa vat nin kidegene litime. Arik wang ti yina
nin ti nizi ibiye anung wang yiru uyenu bite
kidegenere. **13** Ndi nin nimung gbardan na
mma yertinu udukitimine na inya in yertine
nanya kubaga nin mmyen niyert ba. **14** Ndin
caa inyene mune nin nizi, tima nin liru tiyenje
atii. Ayi ahau soo nan ghinu a dodndon din lisu
minu, lison a dondonye nin tisa tisa mine.

Yahuda

1 Yahuda kucin Yesu Kristi nin gwana Yakubu
udu ale na iyicila linwana nanya Kutelle ucif
nin ciyu Yesu Kreisti. 2 Na ayi akunekune udu
kitimine nin sheu nibinai nin suu tigbardan 3
Linwana in wadin shuu liti kang inyerti minu
mbelen nlirunse nla, imile na nyertin minu in
zazin minu ikpiyin ushu natin nyinu sa uyenu
ule na iwa nakpa anit alau. 4 Bara naamong anit
wadak likire ale na uchankuulobmine iyertine
uwoeru anan sali fiu Kutelle ale na ina saka
alheri Kutelle bit udu nuzu nanm nawani ahhe,
nin nale na ita amusu nchikilari nin nan bunbite
Yesu Kristi. 5 Nene ndin wuru inlizin minu
kodashike iyiru vat niming au cikilari wa nutun
anit nanya unuzu myin Mmasar bara nani
amolu ale na iyina ba. 6 Nin nnono kadura
Kutelle ale na iwa cin katwa mine, i suna kiti
lisosin mine kicine Kutelle na ce nani nanya
nisarka nsirtin sa ligan udu udiya lirulole. (aïdios
g126) 7 I masin nafo Usodom nin Gomora nin
nigbiri naa na niea di nkiline, ale na iwa libaw
lirume na awa ni atimine ni mon inanzang
ndurtu kuna nizi kuhem. I wa suu anan gbaduzu
na iwa neu un nnla unsa ligang. (aiōnios g166) 8
Nin nani libau lirume alele nanza nidowo mine
nanya namoro, inarsi anan natet tigo, nani
ibele inun inanzan kusari nanan natt udia. 9
Bara ame Makailu unan kadura Kutelle udiya na
awadi ugon nsirti mayardan kitene liben Musa,
na awa yinin ada ni mabucubucu sa ti gbulan
tizogo ba inworonani aworo, "Na ucife kpada
fi." 10 Bara nani anit alena vat zoguzo imonle
na iyino ba vat ni lemong na iyino makeke
Kutelle nafo makeke insali nibinai nile imuwne
inanza mminu. 11 Kash mine! bara na ina cina
nanya libau kainu, inanin pira ndina ntanu
Balam nsu nikurfun, inani diku zemzamlibau
Kora unan mayardan. 12 Alelere ale na i yeshin
nagilitin nsufe na ina lii ninfi, sancin idin pillu
ma atiminere mung iso a wut sa wuru ale
na ufunu asu uyira aca akune sa kumat, ukul
tiba, tijiye martiza. 13 Ufunu nanya kurawa,
anutuzuno kupunjetnceen mine, iyinin galu
bara inunye usiriu nanya insirti na na yashe
nani se saligan. (aiōn g165) 14 Nin bara anit alele
nan Enok unan zur unuzu Adamu iwa beling
aworo, ' Yene! Ucif bit nda nin namiu m likure
nanit alau, 15 inin suu ma wucuwucu udu kin
kogha, anin tecu anan sali ncin dert nin nitwa
ninanzan mine nanya na isu nanya nibinai ni
nanzan nin nimun ididya ile na ann kulapi na
malu belinghe. 16 Alelere anan tibula na idin su
mun ile na nibinai mere taa usuwe, anan foo
figiri ruu namong inan se ulin bun. 17 Bara nani
anum linwa na lizinong tigbulan too na iwa
belu nin burne na nann lirinu ncif bite Yesu
Kristi. 18 Iwa woro minu nayiri nimalinghe
anan sissuu ma dak, ima dofunu kata kanazan
ka nibinai mine. 19 Ale anite di nin suu nanti,
na idinin nfip milauwa ba. 20 Bara nani anu n
linwana, bara na ina kee atimine ketene u yinu
sa u yenu udya nin nlira muu na idin tizu nanya
infep milau. 21 Ceu atimine nanya nsu Kutelle,
Iyerje ikunekunwe ncef bite Yesu Kristi unan
lai sa ligang. (aiōnios g166) 22 Nin yerju nkunekune
nati na mong anit ale na idi nin nibinai nibaba
23 Nin tucu na mo, ikpalizin nani nanya nla nin
namong lanzan nkunekune nin fiu nafo na inari
kultuk koo na indinong kidowo nnanza. 24 Nene
udu ule na ama kesu fi utirzu a ceu fi nbun nle
na ama yantifi sa kulapi nanya mmang sa ligan,
25 udu iti Kutelle cas unan tucubite nanya Yesu
Kristi Ucif bite, liru, tigo nin likara uburnu nin
nene, nin salingang. Usonani. (aiōn g165)

Uruyan Yuhana

1 Ulelere upunu mbeleng Yesu Kristi na Kutelle
wa nighe, a duro achin me imon ncin dak
nan nya nayiri baat. A taa iyinno inin nan
nyan ntuu ngono kadura me udu nkiti kuchin
mye Yohanna. **2** Yohanna belle uliru ulele vat
nin likara imon ile na awa yene ubeleng nliru
Kutelle nin nimon inyenu idya na iwa belin
kitenen Yesu Kristi. **3** Unan mmariari ame na
adin bellu inyerti nin liwui li kang nin vat
nalenge na idin lanzu tigwulan nlenge na adin
su uliru nin nuu Kutelle a yinna nimon ile na
ina nyertin nan nye, bara kuben daa susut. **4**
Yohanna, udu ni anan dortu Kutelle kuzor nan
nyan Asiya: Ubolu Kutelle udu anun nin nmang
unuzu ngye na adi, nin awa di, nin le na a din
cinu, nin nnuzu kiti nanan kiti ti ruhu kuzor na
i di nnbun kutet tigo me, **5** nin nuzu kitin Yesu
Kristi, na amere iyizi mba kiden, unan burnu
maru, unan burnu nfitu nanya na nan kul, nin
na nan tigo kitene nago in yii. U du kitime na
adinin su bite, amini na bunku nari nanya nnye
na adin suu bite amini nati i suun nari ti nuzu
nnanya na lapi bit lar nnmii me, **6** amini ntari
anan kipin tigo, apriests ucindu kiti Kutelle
nin Ncif me, kitime ngongong nin na agang
saligang. Usonani. **(aiōn g165)** **7** Yenen, a din cinu
nin na wut, vat nizi baa yenu nghye, ligowe
nin na le na iwa jotugye. Ti lem vat inyi ba su
lidurun bar ame. Eh, Usonani. **8** Cikilari Kutelle
inworo, “Mere Ucizune nin Malzine,” “ule na
adi, a wa di, nin nghe na a din cinu, ame unan
Likalin.” **9** Meng, Yohanna-gwana mine ule na
indi sonu nniu nin teru kibinai urume ligo nan
ghinu nan nya kipin tigo Kutelle alenge na idi
nanya Yesu na nwadi kitine Fikuru fongo na
idin yicu fining Patmos bara uliru Kutelle nin
shaida Yesu. **10** Meng wa di nan Ruhu lirin
Cikilari. Nlanza liwui nafo lin kulantung kang
kimal nighe. **11** Li wuiye woro, “Nyertine nan
nya kugbundulung kufa ninyerte imong ile na
uyene, utuumung udu nilarin lira kuzor, in
Uafisawa, Usamaruna, Upagamus, Utiyatira,
Usadis, Ufiladelfiya nin cin du Ulaudikiya.” **12**
Ngitirno nnan yene sa liwui nghaari din liru
nin mi, nan gitirno in yene tica nla nizinaria
kuzor yisin. **13** Kiyitik tica nlee, umong wa diku
nafo Usaun Nnit, awa shoon kulutuk ijakaka ku
duru abunu me, nin likpa na liwa kilin figiri me.
14 Litie nin titi me wadi pau nafo uwulu, nafo
nkalkali, a iyizi me nafo lilem nla. **15** Afa nabunu
me wadi, nafo uwaltu fikoro fishine, nafo fikoro
fishine fongo na ijuju ikpelte fining kuwetel,
a liwui me nafo uduu mmyen kurawa. **16** Awa
miin iyini kuzor ncara ulime me, a kusangali
kileo nasari aba nucu nnuu me. Umuro me
walta nafo uwui ugberere. **17** Nan yene ghe,
ndeo nabunu me nafo ule na akuu. A tarda
ucara ulime me kitene ning a woro, “Na uwa
lanza fiu ba. Merie unan cizunu nin ni maline,
18 nin lenge na adi nin lai. Meng wa ku, vat
nani yene, ndi nin lai sa ligang! Mmini di nin
nimon nnpun nkul nin nisek. **(aiōn g165, Hadēs g86)**
19 Barnani nyertine ile imon na uyene, ile na
idi, nin nile na iba yitu kimal nilele. **20** Uyinu
nbeleng niyini kuzor ine na unyeshine na uwa
yene nchara ulime nighe, a tica inla nizinariya
kuzore: iyini kuzore nono kadura Kutelle ndu
nilari nlira kuzorari, a tica nla kuzore nilari
nlira kuzorari.

2 “Udu kiti ngono kadura Kutelle kilari nlira
in Afisawa nyertine: 'Uliru nlenge na a min
iyini kuzore ncara ulime me. Ule na adin cinu
nan nya tica nla nizinariya kuzore nworo nenge,
2 “Meng yiru imon ile na una suu nin katwaa
nijasi fe ayi asheu nin teru kibinai fe, ana fe wa
sa uso ligowe nin na nan katwaa kananzang ba,
uminin na dumun alenge na idin su inung nono
kadura, a na nanere yi ta ba, inanin se nani
nin kinuu. **3** Meng yiru nsheu nteru kibinai
fe, umini na neo kang bara lisa ning, a na una
lanza kudirya ba. **4** Vat nani ndi nin nimon
nivira nin fi, bara na una sun usuu nburnu fe. **5**
Lizino kiti kanga na una diu ku. Suna kulapi fe
usu imon ile na una suzu nin burne. A se na
ucino likara li nanza fe ba, in wang dak mba
da kalu kuca nle kitene. **6** Bara na udi nin lele,
udin shina nile imon na an Nikolitiya na su,
ile wang na meng nari. **7** Andi udi nin kutuf,
lanza imon ile na Uruhu din bellu nilari nliru
Kutelle. Ule na a leo likume mba yinunghe
ali kucan lai, ko na kudi kipin tigo Kutelle'. **8**
“Udu kitin gono kadura Kutelle kilarin nlira in
Sumaniya nyertine: Ulelere uliru nlenge na awa
di nburnue nin ni maline, ulenge na awa ku
amini na ti ulai tutung: **9** “Meng yiru uniu nin
likimon fe. (amma udin nin se), nin wulsu na
lenge na idininsu innung a Yahudawari (a na
naniere ba, ina dii kilarin nlirun Shaitanghari).

10 Na iw a lanza fiu nile imon na iba niu mung
ba. Yenen! Kugwergenue din cinu u tuu among
mine nan nya kilari licin inan dumun minu, iba
niu nan nya nayiri li kure. Yitan ni nayi a kone
uduru ukul, meng ma ni minu Litappa nlai. 11
Andi udi nin kutuf, lanza imon ile na Uruhu
din belu ninlari nliru Kutell. e Ulenge na aleo
likumme na ukul nmba ba seghe ba. 12 “Cindu
udura nikilisiyan Perigamum nyerte: 'Tuo nye
re ttigulan nlengee na adi nin kisangali nlikang
nasariaba: 13 “'Myen yiru kika na usosin ku-
kika na lichur nshaitan nnghari. Vat nani umiin
lisa nighye parrt, na usuu nntala nni kibinai
fye nmi ba, wan nin nya nayirin Antipas iyizin
yenu ning, unan liyisin nanya ninghe, nai wa
mdu nan ninghe, kikanye na shaitan sosinku.
14 Nya nani ndi ning nimon baat ugan ninf:
Udi ning namon na imiin gangan madudurzun
Balaam, na awa duro Balak ku a filo kutalan
tiru nbun nnonon Isruila, unang sye ilyeu
imon nli njuju uhem nna kwu tichil inin su
nzemzem nmulsu. 15 Libau lirumere, i di ning
na le wan na imiin gangan madudursuzu na
Nikolainiyawa. 16 Kwilzinan, nanere! An nanari
ba, mba dak nfi dyedei, mba dak nin su likum
kitenye minye ning kisangali na ki nuzu nanya
nnuu ning. 17 Asa udi nin kutuf, lanza imeile na
unangwaru din belu ikilisiyai. Cindu nlengyye
na a lyeu, mba nyinghe ummong u manna
nau nyeshin, nning ninghye litala libau ning
lisa lipesye na i nyertinye kutalye, lisa lo na
umon yiru ba nngiwaa unan serye rye yiru. 18
“Cindu udura ilisiyan Thyatira nyertine: 'Alenge
nye rye agwulan Nsaun Kutelleh, ulenge na
iyizi mye di fuo lilyem nnla nin nabunu nafuo
ikoroishine na, na weltin: 19 “'Nyire imoilee
na umai ti. Usuu fye nin ntikibinai nin katwa
nin terun nkotunu, wan nin nimoile na una
worin nsu ikata in cizinue. 20 Nin nyanani
ndi nin nimon nnari kitene fye: U yinna nin
wani unye Jezebel, na adinsu amye uwa nanan
nyenju nimon nchinu. Nnya madursudurzu
mye, adin rusuzu a cin nnin isuu nzemnzen
nmulsu nin nnli nimonnli nainakwa tichil. 21
Nna nnighye kubi a kwilin, na a yinna a kwilin
ba a suun nzemzem nye ba. 22 Yenje! Menba
filu nnghe unonku ro nkonu, nin na lenge na
ichindin nmolsu nanghe cin piru nijasi idya,
ankuru na i kwilla nnuzu nimon nsu mye ba. 23
Mbaa dazunu nonomye ikuzu, vat niklisiyai ba
nin yinnu ning woru myeri din piziru nibinai
nin na nyanti nimon. Mba nnyi vat nlenge
na asuu imon ile na unit risuu. 24 Nanyere
kagisin minye nnyan Thyatira, cindu vat na lye
na isali sa u minnu madursuzu ma nye, inin
tani imoile na idinsu muun imon ichancham
nshaitan-udu nnghinu ndinsu, 'Na myen ba
kwin minu nmong nugetyek ku ba.' 25 Sa isu
nnyiziari, uba minuarye part uchicha cin dak
nin. 26 Ulenge na alyeu nin iye na suu imoilye
na myen nsuu cindu liganghe, cindu nghe mba
nyi likalin kityenye timinn. 27 'Amye ba sun
tigo kityeneminye nin ncha fikoro, fuo a dul
tiwing a baa puchua ni chinchwun. 28 Na fuo
na nsere kitin Ncif nin, mme wang ba nnighe
fibir. 29 Asa u di nin kutuf, lanza imoile na
unangwaru din bellu Iklisiyai.'

3 “Udu kiti nnan kadura Kutelle kutyi nliran
in Sardisu: 'Tigbulang nlenge na amere min
ti Ruhu kuzor nin niyini kuzor nyiru ile imon
na usu udin nfo figiri uu fe dinin nlai, bara
nani fe unan kulari. 2 Fita ukpin agang kiti nile
imon na ilawa, idaduru ukuu, bara na nyene
katwa fe kulun nanya nyenju kutelle nighe ba.
3 Bara nan lizino, ile imon na usere uminin
lanza. Dofino inin, udiu kutyin. Meng ba dak
nafo ukiri na uba yinnu kubi ko na nba dak
kitife ba. 4 Ama tisa namong duk cinglin nan
nya Sardisu alenge na ita imon mine indinong
ba. Inung ba cinu nan mi, nin kuyok nimon
iboo, bara idi dert. 5 Ulenge na ase unasara iba
shonghe kulutuk kuboo, tutun na mba wesu
lisa mye nanya kaffa nlai ba, mba bellu lisa mye
nbun ncif nighe nin nbun nanan kadura mye. 6
Andi udinin natuf, lanza ile imon na uruhu din
bellu nilarin nliran.” 7 Udu kiti nnan kadura
in Filidelfiya, Tigbulang nlenge na adi lau nin
kidegen, ame min imon npunu kitin Dauda, asa
apuno, na umon wasa atursu ba, asa a tursu na
umonn wasa apuno ba. 8 Meng yiru imon ile na
usu, yene, ubunfe kibulun duku ka na upuno,
na umon wasa atursu ba, nyiru likara fe di baat,
nin nani udin dortu tigbulang nighe, tutun na
uta amusu lisa nighe ba. 9 Su ucaa! Alenge na idi
anan kutyi nlira shetan, alenge na idin su inug
a Yahudawari, ana nanere ba-idin su kinuwari
nani, nba ti nani ida tumun nbun nabunu fe,
iba da yinnu au meng dinin su fe. 10 Tunda na
una ceo uduka nighe, utere kibinai nin hankuri,
mba minfi kubi kongo na iba dumunfi, na ku ba
dak vat inye, iba dumunu alenge na isosin nan

nyya inye. 11 Meng din cinu deddei. Minno ile
imon na udumun gangang bara na umong wa
bullu litapa fe ba. 12 Meng ba ti ulenge na ase
unasara aso litino nanya kilari nliran Kutelle, na
aba nuzu nanye ba, nba nyertin ghe lisa Kutelle
nighe, lisa kipin Kutelle (Urushalima upese ule
na utolo unuzu kitene kani kiti Kutelle), nin lisa
lipese nighe. 13 Ame ulenge na adumun natuf,
na alanza ile unon na Uruhu din belle niliran
nlirag.' 14 "Nyerte Udu kiti nanan kadura kilari
nliran nanya in Lawudikiya: 'Tigbulang uso
nani, iyizi nba in kidegen udya nanya makeke
Kutelle. 15 Meng yiru ile imon na udin su, nafe
di cancam ba, ana udin npiu ba, ndi nyenju
nafo uwadi cancam sa npiu! 16 Nani, bara na
udi bidibidi-na udi cancam ba ana udin piu ba-
Meng ba tuffunfi nanya nnuu nighe. 17 Bara fe
nworo, "Meng dimun nimon nacara, na ndira
imomon ba." Anafe yiru fere di ba fere di hem,
unan kunekune, ukimon, uduu, nin lenge na
adi fisere. 18 Lanza ushawara nighe: Sere azurfa
kiti nighe, alle na ina dumun anin kiti nlah,
bara unan so unan nimon nacara, nin njinjin,
nin kulutuk kulau, ishon bara iwa yenefi fisere
ulanza ncin, a ukan uti niyizife unan yene kiti.
19 Vat nlenge na ndinin su mye, asa ntaghe
libau ndursuzoghe inda na aba su lisosin, bara
nani, ta dedei udiu kutyin. 20 Yene, Meng yisin
kibulun ndi fowe, asa umon nlanza liwui nighe
apuno kibulughe, Meng ba dak nan nya kilari
mye, nba lii umonli nighe nighe, amye nin nmi.
21 Ulenge na ase unasara, Meng ba yinin ghe
aso nin mye, kuteet tigo nighe, nafo na Meng
nasu unasara nmini sosin nin ncif nighe kuteet
tigoo mye. 22 Andi udinin natuf, lanza ile imon
na uruhu din bellu nilari nlira."

4 Na ule imone nkata meng yene, ndi nkan
kibulun na ipuno kitene kane. Liwuii nburne
na li lirina nin me nafo kulantun, woro, "gana
kikane, meng ba dursufi imon ile na iba su,
kimal nile imone." 2 Na nin molu kubi ba, inyita
nanya Ruhu, inyene kutet tigo kitene kane,
umon nin sosin kitene kuni. 3 Unan sosine
kitene italan Jaspa inin Kanilian. LIkashi nin
kilino Kutet te Likashe maswin afo u emerard.
4 Ukilinu kuteet among ateet wa duku akut aba
nin nanas, akune akut aba nin nanas wa sosinku,
iwa shon imon iboo, nin litapa nizinariya nati
mine. 5 Nnuzu kuteete umalizinu, tiwuiyi, a
ututuzu Titpitila kuzoor wa nkasu kuteete,
tipitila to ne wadi tiruhu kuzor tin Kutelle. 6
Tutun nbun kuteet kurawa kudiya wa duku, lau
nafo ukristal. Vat nkilinu kuteet imon inawa
intene na nas nin iyizi ubun nin kidun. 7 Fi
nawa nburne wa di nafo kupki, fi nawa fin nbe
wadi nafo kuluka, finawa fin tatte wadi nin
muron nitfin nase wa di nafo kuzzi. 8 Vat mine
wa di nin na gilit ku totocin, nin nizi kitene
nin kadas. Uwuie nin kitik iyitan su, Inawan
tene nagilit kutocin, ayita nin niyizi kitene nin
kadas, kiyitik nin liyirin na isuna ubellu, "Ulau,
ulau, ulau amere Cikilari Kutelle, unan tigo vat,
ule na awadi, ule na adi, ule na abu dak." 9
Kubi na inawa ina ngongon, ingongong, nin
ngodiya kiti nlenge na asosin kitene kuteet
tigo, Ule na a di sa ligan, (aiōn g165) 10 akune akut
aba nin na nas itiza rau nbun nan sosin kutet,
itumuno inbun inle na adi ligan, ikala ti titapa i
to inbun kutete inin dun su (aiōn g165) 11 "Fere
batin Cikilari Kutelle bite, useru ngongon nin
zazunu nin likara bara una ke imon vat, nan
nya nyinnu fe vat di umini wa kee."

5 Kubi na nyene ucara ulime nlenge na asosin
Kutet, kuffa ninyerte kusari kitene nin kades,
itursu nin nalap kuzor. 2 Nyene unnan kadura
Kutelle unan likara adin nliru nin liwui kang,
"Ghari batin apun kuffa kone na iturse" 3 Na
umong wa duku kitene kane sa kadas sa nan
nya kutyin ule na awasa apuno sa a karanta
ba. 4 Meng su kuculu kang bara na iwa se
umong ule na abatin apun kuffa sa akaranta
kunin ba. 5 Bara nani warum nan nya nakune
ane worei, "Na uwa su kuculu ba. Yenen! zakki
likuran Nyahuda, litino Dauda, nasu unasara,
amere batin apun kuffa nin nalop kuzor." 6
Kiyitik kutet nin kakeke awa nass nan nya
nakune, nyene kulara yisin, uwa yene nafo
ina mollu. Adinin na wullu kuzor nin niyizi
kuzor-ulelere uruhu kuzor un Kutelle ule na
ina tu vat inye. 7 Ame nya adi yaun kuffe
ncara ulime, nlenge na asosin kitene kutet. 8
Kubi na ayauna kuffe, makeke tilai nanas nin
nakune akut aba nin nanas tinna inno kutyin
nbun kuzara, ko gha min fidowo a kukpanu
nazurrfa nin nturari, unere nliran nanit alau.
9 Inug su avu apese: "Fere batin uyaun kuffa
kone nin npunu au nturse. Bara iwa mollufi,
nin nmyifere una seru anit vat nakura, tilem,
anit, nin nipinpin. 10 Una ke nani kipin tigo
na priests, isu Kutelle katua, inung ba su tigo

nan nya inye.” 11 Na nyene nlanza tiwui na nan
kadura Kutelle gbardang mine wandi amui amui
akalt akut aba nin makeke tilau nan nakune.
12 Ighantina tiwue mi “Unan nbatinu amere
kuzara kongo na iboo aseru likara, imon nacara,
njinjin, likara, ngongon nin liru.” 13 Lanza imon
makekeme kitene kani nin kutyin a kurawa
kudia nin vat nimon na idi nanya idin bellu udu
kiti nle na asosin kitene kutet tigo nin Kukam,
liru, uzazunu, ngongon nin likara tigo, sa ligan
udu sa ligan.” (aiōn g165) 14 Inawa ntene kawa
iworo, “Uso nani!” Akune tunna timuno kutyin
itumun-ghe.

6 Men yene kubi ko na Kukam npuno utursu
kuzor, nlanza umon na nya ninawa tene nlai
woro nin liwui na liwadi nafo ututuzo, “Da!” 2
Men yene kabarak kaboo, unan nkowe wa min
utah, inani wa nighe litapa tigo. A nuzu nafo
unan li likum na le likum. 3 Ku kame puno
utursu unbe, nlanza finawa fin nbe woro, “Da!”
4 Kan kabarik nuzu kashine ka din zue kiti.
Iwa yininghe akalla nsheu nayi nan nya inye,
bara anite nan molso atimine. Uwa in unan
kabarak ko sangali ku dia. 5 Kubi na kuzara
npuno utursu un tatte, nlanza makeke nlai
un tatte nworo, “Da!” Nyene kabarak kasirne,
unan nko we wa min kuwatan ncara mye. 6
Nlanza imomon nafo liwui nan nya makeke nlai
nanase woro, “Kuyanga alkama ba yitu fisulei,
ayanga attat tutun fisulei. Na uwa nanza nnuf
nin nmyen narau ba.” 7 Kubi na kuzara npuno
utursu un nase makeke man nase woor, “Da!”
8 Nyene kabarak ka naki di pom. Unan nko
kanin lisa mye likul, iwa nighe likara kitene
nimon inas nan nya inye, a mollu inin nin liyop,
kukpon, ukonu, nin ninawa kusho nan nya inye.
(Hadēs g86) 9 Kubi na kuzare npuno utursu un tau,
nyene kadas nbagadi nidowo nalenge na iwa
mollu nani bara ligbulang kutelle nin shaida
mine na iwa min nin liwui lirum. 10 Inung su
kuculu nin liwui kang, “Udu nin shiyari iba su
tigo kitene bite vat, nlau nin kidegen, se uwucu
kidegenkidegen nalenge na isosin nan nya inye,
se ubiya nmyi bite?” 11 Vat mine iwa ni ko
ghaku ushot uboo, ibelle nani au icica baat, se
ise ukulunu nadon licin mine, nuana mine ni
lime nan nishono nda duru, alenge na iba mollu
nani, nafo na ina malu umolu nani. 12 Kubi
na kuzara npuno utursu un tocine, na nwadi
ncawe uhirtuzu kutyin wa duku. Uwui so usirne
nafo ticini, unin upui ye so nafo nmyi. 13 Iyini
kitene kani disso nan nya inyi, nafo na affa kuka
asa idiso kubi liyinin, na ifunu wa zinlinghe.
14 Kitene kani sa ki wullu nafo kuffa ninyerte
na ijinkpilo. Ko lome likup nin npege iwa kala
nani kiti mine. 15 Anug ago nyulele nan nanit
agegeme addidia, anan nimon nacara, anan
nakara, nan ko gha tutun, kucin nin nlenge na
ibunku ghe, nyeshine nan nya natai, nan natala
nakup. 16 Iworo nakupe nan natale, “Disson
kitene bite! Nyeshen nari nmoru nlenge na
asosin kitene kutet tigo nin tinana nayi kuzara.
17 Bara liyiri lidia tinana nayi ndah, ghari nwasa
ayisina?”

7 Na nani nkata nyene unan kadura Kutelle
yisin nasari anas inyi, imin ufunu unas
unnasari inyi bara na ufuunu nwa ko kidowo,
nan nya inye ba, sa kurawa ba, sa kitene naca
ba. 2 Nyene umon unan kadura Kutelle awa dak
unuzu kusari nnucin nwui, ulenge na adinin
kulap Kutelle nlai, asu kuculu nin liwui kang,
udu kiti nanan kaddura nanas allenge na iwa
yinin nani ilanza uyi nin kurawa ukal. 3 “Na
iwa lanza, uyi nin kurawa, sa atca, se ita nani
kulap nitin nacin Kutelle.” 4 Nlanza ngbardang
nalenge na iwa ti nani alape, iwa duru amui
akut likure nin nakure anas a nas, alenge na iwa
ti nani alap unuzu vat tilpinpin nanit iseraila. 5
Unuzo likuran Yahuda iwati anit amui likure
nin aba alap, Unuzo likuran Reuben iwati anit
amui likure nin a alap, Unuzo likuran Gad
iwati anit amu likure ana naba kulap. 6 Unuzo
likuran Asher iwati anit amui likure nin na aba
alap, Unuzo likuran Naptali iwati anit amui
likure nin na ba alap, Unuzo likuran Mannasah
iwati anit amui likure nin na ba alap. 7 Unuzo
likuran Simeon iwati anit amui likure nin na
aba alap, Unuzo likuran Levi iwati anit amui
likure nin na ba nalap, Unuzo likuran Issakar
iwati anit amui likure nin na ba alap, 8 Unuzo
likuran Zabalun iwati anit amui likure nin ba
alap, Unuzo likuran Yusufu iwati anit amui
likure nin ba alap, Unuzo likuran Banyamin
iwati anit amui likure nin ba aba alap. 9 Na
isu ile vat, nyene ligo nanit wa duku gbardang
na umong wasa abatiza ba-unuzu vat nmyine,
akura, anit nan tilem-iyisina nbun kutet tiigo,
nin nbun kuzara iwa shon atuluk aboo, imin
tilang kutca ndabino nacara mine, 10 iwadi
nyicu nin liwui lidia: “Utucu un Kutelle bitari,

ulenge na asosin kutet tigo nin udu kiti kuzara!”
11 Vat na nan kadura Kutelle wa kilin kutet
tigo nin nakune a inawan tene inas nlai, ituna
tumuzuno kutyin ita ti muro mine kutyin nbun
kutet tigo isu Kutelle usujada, 12 iworo, “Uso
nani! Liru, ngongong, njinjin, uzazinu, uyiko a
likara udu kiti Kutelle sa ligan! Uso nani!” (aiōn
g165) 13 Umong nan nya nakune tirini, ayaghari
ale nshono imon iboo, tutun inuzu nweri? 14
Meng woroghe, “Cikilari, fe yru,” ame belli,
“Alele inughere ulenge na ina nuzu nan nya
nniyu udia. Inani nakusu alutuk mine lau ata
aboo nin nmyi kuzara. 15 Bara nanere idi nbun
kutet tigo Kutelle, idin sughe usujada kiti nlira
kiyitik nin liring. Ame ule na a na asosin kitene
kutete aba bagilinu ugudu me kitene mine. 16
Na iba lanzu kukpong sa ukotu nayi tutun ba,
na uwui ngwagai nwai ba ri nani ba, sa imomon
njujuzu. 17 Bara kuzare na adi nan nya kiyitik
kutet tigowe aba so unan libiya mi ine, aba
dofinu ninghinu udu kigawa nmyen nlai, ame
Kutelle ba wesu nani vat nmizin niyizi mine.”

8 Na Ku kam npuno tiyat tin zore, kitene kane
ta tik nanya kugirr kubi. 2 Inyene nono
katua Kutelle kuzor na isin, i nani alantung.
3 umon unan kadura Kutelle uni wa dak, awa
myin kukurun nturari kunya kunang, awa yissin
kitene nbagadi. Iwa nighe uturari gbardang
anan di nakpa unin umunu nlira na nit alau
vat kiteene nbagadi tizinariya nbun kutet tigo.
4 Ncin nturare, nin lira na nit alauwe, wa fita
a ghana udu kiti Kutellee unuzu nacar ngono
kadure. 5 Unan kadure wa yaun kukurune a
di kulo ula ku kitene nnagade. Amini wa filin
unun uda deo kutyen, Kutelle koni wa tutuzo,
anite ta bunin fiu, umalzinu kiti, nin hirtuzu
kutyen. 6 Nono kadura kuzore na iwa di nin na
lantun kuzore fita iyisa nworu iwulsun aning. 7
Gono katwa kan cizunue wulsuno kulantung
me. Intet nin la umunu nmii wa yita. Iwa filin
unin nan nya in yii unan leo mcashi ntat in yie,
a ukashi utat naca wa juju kidowo vat, a mpi vat
wa li ida. 8 Gono kadura kan be wulsuno kun
me kulantunghe, imonmong nafo likup lidya
na lisa din lin la iwa tu linin nan nya kurawa.
Ukashi utat nmyen kurawe kpilya nita nmii
vat. 9 Ukashi utat ninawa nan nya nmyene ku,
ukashi utat tizirigin nmyene naniza. 10 Gono
kadura un tate wulsuno kulantung me, fong
fiyini fidya kitene kane deo kite kane, fi din
walta nafo utushel, usun nutat nanya nigingawa
a niti tini mei. 11 Lisa fiyini 'Wormwood'. Ku
gir kun tat mein kpilya miso 'wormwood', anit
gbardang wa kuzu unuzun nmyene na mi wa
ti gbagbai. 12 Gono kadura kan nasse wulsuno
kulantung me, ukashi utat nwui uni wa wuto,
nanere ukashi utat npui a ukashi utat niyini.
Ukashi utata mine wa kpilya usurio, nin kash
utat liyirin a ukashi utat kiyitik wa yita nin
kanang ba. 13 Nyenje, lananza kuzi na ku wa di
ngalu kitik kitene kani, yicu nin liwui lidia, li
nin woro, “Kash'', ''kash'', ''kash'', kiti na na le
na issosin nanya in yii, bara ngissin na lantung
atate na nono kadura wulsu”

9 Itunna gono kadura kan taune wulsuno kulan
tun me. In yene fiyini na fi deo kutyen unuzu
kitene kani. I wa ni fiyini imoon pumi kibulung
kuu kucomcom kun sali ligang. (Abyssos g12) 2 A
puno kuu ku comcom ku sali liganghe, libut
ncin nuzu nan kuu kusali liganghe nafo ncin
mongo na mi nuzu nan nya nla libut nakunti.
Uwui nin niyini ta leibit bara ngutunu ncin
mone nan nya kuu kone. (Abyssos g12) 3 Nan
nya ncighe ficin nuzu nan nya udu uyii, iwa
ni nani timung nafo tin ninan kitene in yie. 4
Iwa belin nani na iwa lanza ukpi kutyene sa
imomong ishifii sa kuca ba, se alenge cas na
iwa di nin kulap Kutelle ni tin mine ba. 5 Na
iwa yinnin nani imolsu anite ba, ama iyoani
udu tipui ti tauna. Ukonu mine ma yittu nafo
timun finang na fi wa tii. 6 Nan nya nayiri ane
anit ma piziru ukul, ama na ima se ba, ima yittu
nin sun woru i wadi imal kuzu, ukule na cun
nani. 7 Ficinghe masin nafo nibark nanga na
ikyele nani udu likum. Nitin mine imonmong
diku nafo titappa nizinariya a timoro mine
nafo timuro nani asurne. 8 Titi mine nafo tin
nawani, a ayini mine nafo an ku pwi. 9 Iwa di
nin nimon kessuzu nigiri nafo nnikoro, a kuculu
nagilit mine nafo kuchulu nakparkatu nibark
ucindu likum. 10 Idi nin tidu tuzu nafo ato
ninang; tiduewe dinin na gang lanzu nanit tikul
udui tipuei ti taun. 11 Idi nin mong nafo Ugo
mine nafo gono kadura unan kuu kucomcom
kun sali igang. Lisa me nin ti Ibrananie idin
yicighe Abaddon, a Hiliniawe yicaghe Apollyon.
(Abyssos g12) 12 Uneu ncizunghe kata. Yenjen!
yenjen uimoin ipazaza iba din cinu tutung. 13
Gono kadura kan tocine wulsuno kulantung
me, nmini wa lanza liwui nnuzu nan nya liwulu

fizinariya kitene nbagade nbun Kutelle. 14
Liwuiye woro ngono kadura Kutelle na awa
min Kulantunghe, a woro, “Suna nono kadura
ninasse na i terin nan nya kurawan Afaratis.”
15 Nono kadura ni nasse na iwa malu uciu nani
bara koni kube, lilone, npui une, likus lone,
iwa sun nani imolu nkashi utat nanit asurne.
16 Ngbardang na nan likum alenge na iwa di
kitene ni bark wa duru amui akalt akut aba.
Nwa lanza ngbardang mine. 17 Nanere nwa
yene nibarke nan nya namoro nwui nighe nin
na lenge na iwa di kitene nibarke. Imong kesuzu
nigiri mine wa shigizin, mein bula nin mien
tilung. Ati nibarke wa di nafo ati na zakki, nya
tinu mine ula wa nucu ku, ncin a ulon nla.
18 Uwusu ntat na nite wa kuzu nin na naleli
aluban ntate: ule, ncing a ulon nle na uwa nucu
nan nya tinuu mine. 19 Bara akara nibarke wadi
nan nya tinnu a tidu mine, bara tidu mine wa
di nafo iyii, iwa di nin nati na iwa lanza anit
ukul mung. 20 Ngissin nani asurne, alenge na
iwa molu nani na alube ba, a na iwa sun usu
nagbergenu usajada nin ticil nizinariya, azurfa,
fikoro fi shine, litala, nin cil kuca, imon ile na
iwa sa iyene kiti ba, ilanza ba, sa icina ba. 21 A
na iwa sun alapi nmolsu nanit ba, iwu mine, sa
ipiru na wani mine sa adu likiri mine.

10 Ntunna in yene nkan gono kadura kidya
din cinu utolu unuzu kitene kani. Iwa
tursu ghe nin kuwut, a likashi wa di kitene liti
me. Umuro me wa massin uwui a abunu me
nafo tilem nla. 2 Awa min kafa ninyert ncara
me na kawadi foang, amini wa darda kubunu
ncara ulime me kitene kurawa a kun cara ugule
me kitene kutiyen. 3 Amini wa ti ntet nafo
liwui kuculu nzakki, tutung awa ti ntet ututuzu
kuzor une asa u gurno. 4 Asa ututu kuzor une
ngurno nwa din nworu nnyertin, nlanza liwui
kitene kane nworu, “Nyeshe likot uliru ule na
ututu kuzore wa belin. Nna uwa nyertin ba.” 5
Gono kadura kanga na nwa yene a yisin kitene
kurawa nin kutiyen, a ghantina ucara ulime
me kitene kani 6 a silo nin le na adi uworu
sa ligang-ule na ana ke kitene kani nin nimon
ile na idi nan nye vat; uyii nin nimon ile na
idi nan nye vat, a kurawa nin nimon ille na
idi nan nye vat: “Na umong umolu kubi ma
yituku tutung ba. (aiōn g165) 7 Ama lilo na gono
kadura kin zore cinu uwulsunu kulantung me,
ma imon inyeshin Kutelle ma nin kulu, nafo
na awa belin acin me anan liru nin nuu me.”
8 Liwuiye na nwa lanza kitene kane su uliru
nin mi tutung, aworo, “Cang, sere kufa ninyerti
kongo na kudi ncara ngono kadure ule na a
yissin kitene kurawa nin kutien.” 9 Nya ndo
kini gono kadurawa Kutelle nbelin ghe aniyi
kaffa ninyerte. A woroi nenge, “Sere kufe uli
kunin. Kuma ti liburi fe gbagai, ana nnuufe,
kuba yitu mamas nafo titong.” 10 Nwa seru kafa
ninyerte ncara ngono kadure nleo kunin. Ku wa
di mamas nnuu nighe ta gbagbai. 11 Ntong tiwui
woroi nenge, “Uma kuru usu anabae tutung
gbas kitene nanit gbardang, timin, tilem nin
nago.”

11 Iwa niyi kugosin nafo uca fikoro nbatizu
njangarang. Iworai, “Fita u bata kilari nlira
Kutelle nin bagadi, nan na le na idin su nlira
nan nye. 2 Na uwa bata kudaru nwucu nlirue
na kudi ndas kutyi nlire ba, bara ina ni Awurmi
kuning. Ima patilu kipin kilauwe nan nya tipui
akut anas nin tiba. 3 Nma ni ashaida aba nighe
likara nsun anabci nayiri limui nin na kat
aba akut kutocin, ima shonu ajassi nimon.”
4 Ashaida abe inughere aca nzaitun aba nin
tipitilla tiba tongo na ti yissin nbuun nCikilare
nan nya in yie. 5 Asa umong nferu ama cuci
nani, ula ma nizu nan nya tinun mine uli anan
nivira mine. Ulenge na apizira a lanza umong
ukul ima molu nlongo libo we. 6 Ashaida alele
di nin likara nworu i tursu kitene kana bara
uwuru wa juu kubi kongo na isu uanabce. Idi
nin nakara nworu ikpilya nmyen miso nmii inin
kuru ilanza uyie ukul nin na luba kubi kongo na
ita usu. 7 Kubi kongo na ima se imala ushaida
mine, ku gbergenu kongo na kuna nuzu nan
nya kuu kucomcom kun sali ligang masu likun
nan ghinu. Ama li likara mine a molu nani.
(Abyssos g12) 8 Abi mine ma nonnu libau nan nya
kipin kidia (na adin dursuzu uSodom nin Masar)
kika na iwa kotun Cikilari mine ku kuca. 9 Nan
nya nayiri atat nin kagissin among vat nanit,
akura, lilem nin mein iba yenju abi mine, a na
ima yinnu nani i cisso abi mine kisset ba. 10
Alenge na i sossin in yie ima su liburi libo inin
su ubuki, har ma iniza imon filizunu kiti nado
mine bara anan liru nin nuu Kutelle naba alele
nati anitt alenge na issosin in yie ineo kang.
11 Ama kimal nayiri atat nin kagisin nfip nlai
unuzu kiti Kutelle ma piru nani ima fitu i yissin
nin na bunu mine. Fiu fidya ma kifi alenge na

iyene nani. 12 Ima lanzu liwui li karau unuzu
kitene kani ma woru nani, “Fitan idak kika!”
Inung ma nin ghanu kitene kani nan nya kuwut,
anan nivira mine yita in yenjue. 13 Nan nya ku
birie kone uzullunu nin lirtizu kutyen ikop in
likure ba disu. Uzinlinu kutin ba molu anit amui
kuzo, ale na iba lau nin lai iba lanzu fiu, a anan
ti nlai ye ma lanzu fiu ini Kutelle Ngongong
kitene kane. 14 Uneu nbe kata. Sun uca! Unui
un tatte din cinu dadai. 15 Gono kadura kin zore
wulsuno kulantung me, tiwui ti karau su uliru
nanya in yie, i woro, “Kipin tigo in yie nlawa
kipin tigo nCikilari nin Kristi. Ama su tigo har
saligang.” (aiōn g165) 16 Akune akut aba nin nanas
ale na iwa sossin natet tigo nbun Kutelle inozo
kutien ni timuro mine, indi Kutelle usajada. 17 I
woro, “Ti difi nafi liburi libo, Cikilari Kutelle,
unan tigo kitene vat, ule na adi, a na awa di,
bara na una yiruu akara adia fe umini na cizin
tigowe. 18 Ti myin wa nana ayi, amma tinana
nayi fe toni nda. Kubi nda isu anan kul uwusu
kedegen, fe nin ni a anabawa fe ku uduk katwa
mine, anit alau, nin na leng na ina lanza fiu lissa
fe, umunu anan sali nakara nin na nan nakara.
A kubi ndafi umolu alenge na idin molusu anan
yie.” 19 Uhaikali Kutelle kitene kani iwa pun
ina ni wa yene usanduki likawali me iwa yene
nanya nhaikale. Nkanang nmalizunu, tiwui nin
tutuzu kiti nin lirtizi kutyen a udissu natantani
gbardang.

12 Iwa yene kulap kudya kitene: uwani wa
terin uwui, a upui nanya nabunu; a litapa
miyini likure wa di litime. 2 Awa di nin liburi
kumat ayita kucilu nkon libari kumat-nanya
nkonu kumat. 3 Iwa yene nkon kulap tutun
kitene kani: Yenjen! Nkon kugbergenu kushine
kudya na ku wa di nin nati kuzor, awulu kulidi
a titapa kuzor litime. 4 Udu me wa wanung
ukashi utat niyini kitene kani a toltuno inin
udak uyii. Dragon uni wa da yissin uwane na
awa maru ase a molo gono. 5 Awa maru gono,
gona kilime, ulenge na adin cinu usu tigo timyin
in yii vat nin sa fikoro. Iwa bolu gono me udu
kiti Kutelle udu tigome. 6 Uwane uni wa cun
udu nanya kusho, kti ganga na Kutelle na kyek
ghe mun, bara inan su libya me kitene uduru
ayiri limui nin nakalt aba nin nakut kutocin.
7 Nene likun wa fita kitene kani. Mikailu nin
nono kadura me su likun nin dragon; a nono
kaduru me. 8 Amma na dragone wadi nin likara
nworu a li likure ba. Bara nani na iwa kuru
ise kitin so bara ame nin nono kadura me ba.
9 Dragon udya-fiyi fikuse fone na idin yicu
kubergenu sa shaita ule na awa rusuzu uyie
vat-iwa turunghe udak kutyen, nono kadura
me wang iwa turun nani nanghe udak kutyine.
10 In tunna nlanza liwui karau unuzu kitene
kani, liworo, “Nene utucu nda, likara nin kipin
tigo Kutelle, nin likara in Kristi me. Bara ina
turun unan vuruzu linawana bite udu kutyen-
ulenge na a vuruzu nani ubun Kutelle lirin nin
Kyitik. 11 Iwa li likara me nin mii kuzara nin liru
nshaida mine, bara na iwa us tilai mine kan ba,
har udu ukul. 12 Bara nani, sun liburi libo, anun
anan kitene natenle, nan na lenge na issosin
ku vat. Amma kash in yie nin kurawa bara
kugbergenu na tolu ucndak kitimine. A kulung
nin nayi ananzang kang, bara na ayiru kubi me
nlawa cingilinghari. 13 Na dragon wa yinin i
turunghe udak nanya in yii, amini wa piziru
uwane na ana maru gono kilime. 14 Amma iwa
ni uwane agilit nakara kuzi, bara anan fita udu
kiti kanga na ina kyele ghe mun nanya intene,
kite na ima di su libya me ku, nin kubi a kubi,
nin kugir kubi-kiti kanga na fiyiye wasa fiduru
ba. 15 Fiyi ye gutuna nmyen nanya nnuu me
nafo kigawa, anan se ata fignunan nmyen a
yalya uwane anya mun. 16 Amma kutyen koni
wa bun uwane. ku wa puun unuu me ku mila
kigawe na dragone wa guttun unuzu nanya
nnuu me. 17 Ayi in dragone ani wa nana kang
anya ama disu likun nin kagisin fimus nwane-
alenge na iyinna nin tiduka Kutelle a ushaida
nbelen Yisa.

13 Ddragone uni wa yissin kitene licicin nbiyu
kurawa. In nin yene finawa kusho din nuzu
nanya kurawa. Awa di nin nawulu likureaati
kuzur. Nyana wulu kuzore kolome wa di nin
kitik tigo, nate tutung tisa wa duku tin zuguzo
Kutelle. 2 Finawa kusho kune nan wa yene
wadi nofo kukpi. Abune wa masin fo abunu
fichiin, unuwe nafo unuun nzakii. Dragone na
ghe likara me, nin kiti lisosin me, anin na ghe
likara lidya nsu kataa me. 3 Nloliti nya nati
finawa koshe wa di nin kunut na kuwa sa da
nin kulme. Ama kunute na mo ushinu, uyii
vat tutung kifuzo tinu inin dofino finawe. 4
Inughe wan wa su udragone usujada bara na
awa ni finawan tine akara, iwa su finawan tene
usujada, tutung i leu ubun nbelu, “Ghari di fo

finawan tine? tutung “Ghari nya a sung nnung
ninghe?” 5 Iwa ni finawan tene unnu nliru
nin tikunang lifi aati tizogo, iwa yinin ghe a
suu tigo udu tigo udu duru tipui akut anas nin
tiba. 6 Finawan tene puno unu me a zoguzo
Kutelle, lisame, udu kikakaa na a sosin ku nan
na le na isosin nin ghe kitene kane. 7 Iwa yinin
finawan tene asu likum nin nanit alau anin kifo
anin. Tutung iwa nighe likara kitene vat na nit,
tilelem nin ni gbiri. 8 Vat na le na idin nyan yi
ba su ghe usujada, nyan chizinun ken yi, vat
ale na iwa yertin tisa mine nyan tagarda Gono
Kutelle, ule na iwa imolu. 9 Ule na adinin na tuf
na alanza. 10 Ule na iba yiru ghe udu lichin,
nya lichinari aba du. Ule na iba molu ghe nin
litan, nin litannare iba molu ghe. Uyichulu ule
na le na inonko nibine nya kidegen bara ale na
idi lau. 11 In nin yene fon finawa, tene nnuzu
nya yi. Awa di nin na wul aba gono kuzara
alira for dragon. 12 Nbun finawa kusho nfinu
ayi likara ataa ale na isosin nya yi isu finawan
tenen nfinu usujada-ule na kunut me na shiin.
13 Awa su adadu zikiki a taa ula utolu nnuzu
kitene kane udeu nbun nanit, 14 nin na adadu
a zikiki arusuzo ale na idi nyan ye, adin su
anin ike nchil nin litang, vat nane na akuu ba.
15 Iwa yinin ghe anin nchil finawantene infip
azoguzu anin molsu ale na inari usu finawa
kushe usujada. 16 Awati anit vat adidya nin na
bebene, anan se nin na nan diru, achiin nan
sali na chiin iseru kulap nachara alime mine sa
niting mine. 17 Na uwa din mang ba unit seru
sa aleu sa kulap finawa kushe ba, watu, lisame
sa ulamba. 18 Ulele uyichi ujinjinaghari. Andi
umon dinin yenjun bun, na a batiza ulamba
finawa ko shue, ulamba nnit usirne ari. Ulamba
me di 666

14 Nwa yenje in yene kukan Kutelle yissin
likup in Sihiyona. Ligowe ninghe anit wa di
amui akalt likure nin nakut anas alenge na iwa
di nin ninyerte lissame nin lin life nitin mine.
2 Nwa lanza liwui unuzu kitene kani liwa di
gberere nafo udu nmyen midya nin tutu Kutelle.
Udunu lisui ye na nwa lanza tutung wadi nafo
tiwui nidowo na anan fowe wa din fowe. 3 Iwa
su awa apesse nbun kutet tigo we nin bun na
nan lai nanas a akune. Na umong wasa ayinno
aweu ba andi na anit amni akalt likure nin
nakut anas nin na nasse na ina tucu nani nanya
in yii ba. 4 Inunghare alenge na ina nanza
atimine nin dinong na wni ba, bara ina ceo ati
mine lau na ina nanza atimine nin dinong na
wani ba. Inughee alenge na ina dortu kukan
Kutelle vat kiti kanga na ama du. Alengenere
iwa bolu nani unuzu nanya nidowo nanit iso
kumat ncizunu udu kiti Kutelle nin kukam
Kutelle. 5 Na iwa se kinu tinnu mine ba, bara
na ina se lidarni nghinue ba. 6 Nwa yene nkan
gono kadura din galu kitene Kutelle, ulenge
na awa min kadura nliru ugegeme ulenge na
ama bellu unin kiti na lenge na issosin in yii
vat, vat timyin, akara, tilem nin nanit. (aiōnios
g166) 7 Awa yicila nin liwui lidya aworo, “Lanzan
fiu Kutelle ini ghe ngongong. Bara kubi nshara
me nda sunghe usujada, ame ulenge na ama
kye kitene kani, nin kutyen, kurawa a vat nin
gingawa.” 8 Nkan gono kadura Kutelle kin ba
dofino kimal me a woro, “Udio, udio Ubabila
udya, ulenge na amati vat ti myin ina nani na
sono ntoro kaput ndinong me, ntoro mongo na
sono ntoro kaput ndinong me, ntoro mongo
na mina daghe nin tinana nayi kang.” 9 Nkan
gono kadura Kutelle kin tat dofino nani abelle
nin liwui kang a woro, “Asa umong nsu finawa
ntene nin cil me usujada, amini sere kulap kitin
me sa ncara me, 10 ame wang ma sonu nanya
nmyen narau tinana nayi kutelle mongo ina
kyek ico minin sa usarunu nanya kashik tinana
nayi me. Unite na aa sono ama niu kang nin la
a ulon nla Kutelle nbun nnono kadure me nilau
nin bun kukan Kutelle. 11 Ncing nnui mine ma
ghanju kitene kani sa ligang ana ima yitu nin
shinu ba lirin nin kyitik-inung anan nsujada
finawan tene sa ncil me, nin lenge na ana seru
kulap lissame. (aiōn g165) 12 Uyicu ule un na nit
alau alenge na ina teru nibinai mine, iyinna nin
tiduka Kutelle nin yinnu sa uyene nin Yesu. 13
Nwa lanza liwui kitene kani nworo, “Nyertin
ilele. Anan kolyari alenge na ina kuzu nanyan
Cikilari.” “Nanere,” ubellun Ruhu, “bara inan
shino nanya katwa mine, bara nitwa mine ma
dofinu nani.” 14 In yenje, in yene kuwut kubo,
umon sossino kitene kuwut kuboe nafo usaun
nnit. Awa di nin litappa fizinariya liti me a
kuwatan kileo ncara me. 15 Nkan gono kadura
Kutelle nuzu nanya nhaikale a yicila nin liwui
kang kiti nlenge na awa sossin kuwutte aworo:
“Yauna kuwatan fe ucizin upitiru kiti. Bara kubi
npituru in yii nda.” 16 Ame ulenge na awa sossin
kuwutte tunna a vilino kuwantang me kitene
kani in yii, amini wa pitirin unin. 17 Nkan gono

kadura Kutelle nuzu nanya kutyi kulau kitene
kani, ame wang wa di nin kuwantang kiloo
kang. 18 Nkan gono kadura tutung nuzu nanya
ngagadi, gono kadura kanga na amere din cinu
nin la. Ayicila gono kadura kanga na awa myin
kuwantan nin lisui kang aworo, “Yira kuwatan
fe upitiru a kuri niburi naca agbalala in yii, bara
kumat mine nene in yini.” 19 Gono katwa we
vilino kuwatan me nanya a pitirino kumat naca
kugbalale nanya in yii a to nanya kusul npulu
niburi naca tinana nayi kutelle. 20 Kiti npulu ni
buri nale wa di ndas kipine nmii co mi nuzu
udas kitin pulu niburi nace. Mi ghana barang
kitene kani mi kata nbarang nati nibark uwa di
yissin pit nafo timel akalt aba.

15 Nming yene nkun kulap kitene kani, kudya
nin nimon iziklli: Anankadura kulenlle wa
duku lluzur nin nimon kuzu inanzang, ile na
inane in lizang (bara na ning ninere tinana
nayi Kutelle nkulo). 2 In wa yene unan ile na i
masin fo kurawa kudya in munu nin nla, na i
wa yisin ngau kurawa kudiya we ale na ina kata
likara finawan tene nin kuyele mye, nin ligang
nale na iyisin, nin usamye. I wa mien idowo
na Kutelle wa ni nani. 3 I wa di na lalin Musa,
ku cin Kutelle, nin nalacin Gonee: “Katwa fe
ka diya wari nin zikiki, ucif Kutelle, ule na a di
tigo vat, tibau kedegen ani nin dert, ugo timin
timin nyii. 4 Cilari na a ma lanzu fiyu fe ba,
ucif, anin zasu fi li sa fe? Bara na fere cas di lau
nmzein vat ba dak ida tumunfi bara na katwa
kacime fe iyimo kanin” 5 Banin nile imone in
yene, nin kiti kilau vat, kikaa na kutet niyizi iba
duku, ki wa pon nan nya kitene kani. 6 Nan nya
kiti kilau ule anang kadura Kutelle inun kuzur
wa nuzu nin nimon inanzan kuzur, iwa shown
imon na itene nigure mene. 7 Umong nan nya
nale na iwadi nin laii nan nya nanasse nakpa
kuzere kishik ni zenariya na ka wa kullun nin
tinana nayi Kutelle ule na adi saligang. (aiōn g165)
8 Kiti kilauwe vaat wa kula nin cin nnuzun nruu
Kutelle nin nan nya likara mye. Na umon wasa
a pira ba andina imon inanzan nono katwaa
Kutelle kuzure nkulu ba.

16 Nwa lanza liwue li diya in yicila nnuzu nan
nya kiti kilau we anin bele nono katwa
Kutelle inun kuzere, “Can nan nyan ye idi gutun
imon inanzan ti nana nayi Ketelle kuzure.”
2 Unan katwa Kutelle unan burne talo uyi a
gutuna innye ku; ukonu unanzan nin nanut daa
kitene na nit a le na ina seru kulap finawan
tene, nin na le na idin tumuzunu ku yeli mye. 3
Unan mba gutuna kun mye nan nya kurawa
kudiya; ku so nafo nmii na le na ikuzu, vat
nimon in lai nan nya kurawa kudiwe kuu. 4
Unan talle gutuna kun mye nan nya nali nin
nigun gaawa a figunan myeen; i lawa myeen. 5
Nu lanza anan kadura nan nya myeene benle,
“Fe di dert - ule na u de umi de ulau - bara
na udaa nin wucu. 6 Bara na ina gutun myii
na nit a lau u mine nnaa nani nmyii i sono;
imon ile nan i caun nani ri.” 7 Nlanza kitin ki
zalan mgutuzunu myii kawaa, “Nanere, Kutelle
cikilari ulege na adin su tigo vat, mawucuwucu
kedegenarrai nin cene.” 8 Unan nas se gutuna
kun me ku kur ne ketene wui iyeninghe mun
likara ajuju anit nin nlaa. 9 I wa juju nani nin
piyu kang, inin zeigo lisa kutelle, ule na adin
nin likara ketene ni mon inanz. Na iwa sun
alapi mene ba sa ineghe ngongon. 10 Unan
kadura Kutelle unan taun gutun kum mye ku
kurune kiti lisosin finawan tene, nsiti tursu
kipin tigo mye. Iwa kifzin ayine mene nan nyan
niyu udiya. 11 Izoguzo Kutelle kitine kani bara
uniyu udia nin na nut mene, unari usunu kulapi
mene na ina su. 12 Unan kadura Kutelle unan
tucine sutu kun mye kucurine nan nya kurawa
affaratis, nmein ne kutu bara unan kele libau na
go na iwa nuzun kusarimnu cun nwui. 13 Iyene
uruhu uzenzen utart na iyi adi nafo a kponkpi
din nucu nan nya tinuu ndragon, finawan tene,
nin nanan liru nin nuu kutenlelle kinu. 14
Uruhu na gbergenu nsu nman izikiki nin nalop.
I wa nucu udu kitin nago nyii va anan pitirno
nani vat udu kiti likum liri lidiya Kutelle, na
adi tigo vat. 15 (“Yenjen! Indin cinu nafo ukiri!
Unan mariari ule na adin caa, ule na ddin cinu
dert bara a wa so fisere ininyene unan cin mye
na aduku.”) 16 I daa nin shenu ki kah na idin
yicu nin lilem ibrinanci Harmagedon. (Kuparan
nam) 17 Unan zuru kala kumeh nan nyan nfunu.
Liwui udiya nuzu nan nya kiti kilauwe nin nuzu
kutete, a woro, “Umala!” 18 Umarzinun nkanan
wadi di nin ti wui nin tutuzu, nin zunu kutiyen
udiya - nin zunu KKutelle udia ule na isa su
ba uwuroo ukey nit nyii, uzunu kutiyen kone
wadi udiya. 19 Ka gbiri ka diya wa kusu kidowo
titat, inmyena, nipinpin diso. Kutelle lizino nin
Babila udiya mbun Kutelle anaa kipine kakuk
ntoro mi gbagbai tinana nayi mye. 20 Nitin
nsalin myeing nan nya kuli kudya cu na iwa

kuru iyene nani ba. 21 A tantani a didiya, ngetek
mene nafo utanlent urmu, nuzu kitene kani ada
diso kitene na nite, i zugo Kutelle bara imon
inanzan na tam ta ni, bara na imon inanzanghe
wa nani kang.

17 Warum nanya nono kadura Kutelle ule na
a wadi nin kukurum kun zur ada adworiyi,
"Da, ima dursufe ucan mmolu nkaruwa udiya
ule na a sosin kitene myein gbardan, 2 Ame
ule na Ago nyii na su uzina nan ghe, kitane
ntoro in zina mye anang lisosin nanyan nyie
na so bolm." 3 Gono kadura Kutelle yerai
nanyan Ruhu udu kusho, inin yene uwani sosin
kitene nfon funanan tene a wa kulung nin
tizogo tisa. Finawe wadi ni nati kuzur nin na
wulu. 4 Uwane wa shon imoon nmyein nafa,
nin myein mi shine nwoltu anin su kuyok nin
nizinariya, atala a ciine, nin natan luu luu.
A wa myein ncara mye ka kuk nizinariya ka
kuluno nin nimoon izenzen, nin dinong nzwa
mye. 5 Kitenemye i wa yertin imemong na iwa
nyeshin: "UBABILA UDIYA, UNAH NA KARUWA
NIN NIMON IZEMZEM NYII ULELE." 6 Nwa yene
uwanii une nta bomn nin myii nanit alau nin
myii nanan nizi iban Yesu. Kubi ko nanyene ghe
nwa su umamaki kan. 7 Unan kadura Kutelle
woroi, "Bara iyanghai usu umamaki? Mma
belen fi umaana inwane nin funawan tine nan
ayonghe (finawan tene fo na fidi nin nati kuzur
nin nawulu kuzur). 8 Fina nawan tene na uyene
fiwan duku, fiduku nene ba, bara nani fidin
cinu unuzu nanyan kuwu ku cancam sa ligang.
Ama li ubun mmolsu. Alenge na isosin nyei,
alenge na ina yertin tisamene nanya kubaga
nlai ba uwaaru ukyen nye-iwa yene finawa fone
bara na awa diku na aduku nene ba adin cinu.
(Abyssos g12) 9 Nene kitin nan kpilizu ujinjin.
Kuzure titudu kuzurari alenge na uwane sosin
ku. 10 Inan ago kuzurari tutung. Ago afaun
namalu diyu, warun duku, na umong nsa da
ba; a wadak, ama yiti na nin damdaunu ba. 11
Finawan tene fo na fiduku, na fiduku nene ba,
amere litime ugo unlir; bara nani adi nanya
nago kuzure, amanin du nmulsu nanit. 12 Awulu
likure na uwa yene ago likure na uwa yene ago
likurari alenge na isa sere kipin tigo mene ba,
bara na ima seru likara nafo ago nanya kube
kurun ligowe nin finawantene. 13 Alele dinin
kibinai kirum inin naa likara tigo mene kiti
finawan tene. 14 Ima su likum nin kukame.
Bara nani ku kame ma li nani nin likum bara
na ame Cikilari nilariari nin go nago-ligowe
ninghe alenge na ina fere nani, anang yenu
sa uyenu." 15 Unan kadura Kutelle wa woroi,
"Nmyene na uyene, kikaa na ukaruwe sosinku,
anitari, ligozin nanit, nipinpin, nin tilem tilem.
16 Awulu likure na uyene-unung nan finawan
tene ma nari ukaruwe, utighe aso usane nin
fisere, ima li inawamye ima jujughe nin nla. 17
Kutelle nati nanya nayii mene iyeru unufe mye
nyenu ine likara udu funawan tene asu tigo udu
kubi ko na uliru Kutelle nkulu. 18 Uwane na
uyene, kipin kidyawari na kidi tigo kitene nago
nyii vat."

18 Na ile imone wakat vat uwa yene kan gono
kadura Kutelle ntulsu cin dak nnuzu kitene
kani. A wa di nin likara lidya, uye wa li kanang
nin gongon mye. 2 A taa ntyet nin liwui lidya,
abenle, "Udewu, udewu ubabalila udiyai a so
kitin lisosin na gbergenu, kiti lisosin vat ti ruhu
ti nanzang nin kiti lisosin vat kijin kuzenzen. 3
Nipinpin ne vat nsono ntoro nzina mye na mina
da ninghe tinana nayi. Ago nyii nasu uzina
ninghe. Anan malesulesa nanya nyii so anan
nimon na cara bara likara lisosin limang mye."
4 Nlanza nlon liwui nnuzu ketene kani nworo,
"Nuzun nanya mene, anit ning, bara i wa seru
imemun inanzan mye. 5 Alapi mye malkulu
udu kitene kani, Kutelle nin katwa ka nanzan
mye. 6 Kurtunghe ku imon na ame na su anite,
kurtwaghe ku tiba iman ile na ana kurtuz anite
ku; nanya kakup ka na awa ketelin, ketelenghe
ti ba. 7 Nafo na ana ghantin liti mye anin su
mang, naghe gbardang uniu nin tunana naye. A
woro nanya kibinai mye, 'Nsosin nafo ushono
ngo; Na meng unan diru nlisari ba, na iwa yenu
kibinai kisirnebai. 8 Bara nani imon inanzan
mye ma se ghe: ukull, lisosin nayi asirne, nin
kukpon. Ula ma liighe." 9 Agon yee na ina
su uzina ninghe inani na nuzu insalin lanzun
niliru ninghe ima gilu nin ghe i wa yene mcin
nli nla mye din ghanju. 10 I ma yisinupiit, idin
lanzu fiyu nniyu mye, mbenlu, "Kash, kash udu
kipin ki diya, Babila, kipin llikara! Nanyan kube
kurun uniu fe ndaa." 11 Anan malesulesu nye
gila nin lisosin nayi asirne bara ame, bara na
umong ma kuru asere imon nlesu mye tutung
ba- 12 Imon lesu ni zinariyanin, nin nazurfa,
nin natola nikurfung, nin luu-luu, nin liniw
ukpekpet, nin nimon nmyein nafo, nin siliki,

nin malufi vat nin naca nikurfuung, nin vat
nishik nicaut, nin fikoro fishine, nin fikoro
fisirne nin mabil, 13 nin fikoro, nin animon,
nin turare, nin mai kuya kunang, nin lubar, nin
alkama, nin nina, nin nakam, nin nibark, nin
karusa, nin nacin, nin ti lai na nit. 14 Ku mat
na ca ko na una din nin serwe i wulu fi. Vat
mmang fe nin nimon fo figiri i nana kiti fe, na
ima kuru ise inin tutung ba. 15 Ale na i wa din
nlesu nile imone se ikurfung kang bara usu mye
yisina piit ninghe bara fiiyu nniyu mye, kuculu
nin tiit nayi asirne. 16 I ma woro, "Kash, kash
nin kipin ki diya kane na ki wa su kuyuk nin ni
ninoon icene, nanya nimon nmyein nafa, nin
kye kidowome nin nizinariya, nin nimoon natuf
nikurfung nin luu-luu." 17 Nanya kube kurum
vat nilele imoon nikurfunghe nana. Vat nanan
con njirgi myeen, vat nanang cin nanya njirgi
myeen, nin na le na i din sessu imonli nanyan
kurawa ku dundya we, yisina piit. 18 I taa ntest
na iyene incin nli nla mye. I woro, "Kiyeme
kipinari masin fo ka kipin ki dya?" 19 i tiza lidao
nidowo mene, inin taa nteet, ning myiziin mi
gbagbai nin lisosin tiyoom, "Kash, kash udu
kipin kidya kane ki kaa na vat nale na i di nin
tijirgin myen kurawa kudin dya nda se ikurfun
ku unuzun dukiya mye. Bara na nanya kubi
kurum ida nanza ghe." 20 "Taan liburi liboo
bara ameh, kitene kani, anung anit alau, anang
kaduran Yesu, nin nanan liru nin nuu Kutelle,
bara na Kutelle nda nin mawucu wuce mye lite
mye!" 21 Unan katwa Kutelle yira litala nafo
litala tiyazung a too linin nanya kurawa kudya
we, a benle, "Nanya nlo libau ule, uBabila, kipin
kidya, i ma fillu kutyein nin tinana nayi na i
ma kuru i yene tutung ba. 22 Ti wui nanang
foo nidowo, anang navu, anan pee nishiriya,
nin nanang wulsu na langtung na i ma kuru
ilanza nani. Nanya fe ba na i ma kuru i se anang
makeke nimon nanya fe tutung ba. Na ima kuru
i lanzan tiyazun nanya fe tutung ba. 23 Nkanan
nla ma bicu na ima kuru iyene mining tutung
ba. Liwui na wanlapese nang na lese na ima
kuru ilanza tutun ba, bara na imoon nlesu fe
wadi ashoono na goo nyii, nin myin uwa rusuzu
nani ning niyuu fe. 24 Nanya mye i wa se nmyii
nanang liru ning nuu Kutelle nin nanit a lau,
ning myii na le na i wa mulsu nani nanya nyii."

19 Vat ni leli imone nlanza liwui lidya fo
anit gbardang kitene kani i woro, "njaah,
utucchu uzazinu nin likara un Kutelle bit. 2
Usharaa me kidegen nin dert, ame in su u
usharaa nkilaki udiya, ulenge na ananza uyi
nin tikilaki me nnin dinon, ame na yiru utunu
kitenen mmii na chin me, mooh na amere na
gutun minin." 3 Kubi kun be i liri na, "Njaah
nchingne nuzu kitime nin ligang saligang." (aiōn
g165) 4 Akune akut aba nin na nas nin nimon inas
ichine inlai ino-o kutin izazina Kutelle ulenge
nna awa sosin kutet me kun tigo-oo ibele uso
nani njaah." 5 Kube liwui nuzu kiti lisosiin me,
a woro, "Zazina Kutelle bite, vat anun achin me,
anun alenge na idin lanzu fieu me, vat adiya
na nanlikare." 6 Kube nlanza imomoon na a
gurno fo liwui nanit gbardan, fo ku chulun men
gbardang fo liwui ntutuuzu, iworo njaah kiti
ngo-o Kutelle bit, unan minu vat, adi vat. 7 Na
tisu avu liburi libo-o ti zazinghe bara kubi nbuki
niluma n Yisa ndaah, unan niluma me sosin
nchaah me." 8 Ina ngne kubin shonu nimoon
ikanang nin linin nsalin dinong (ulinin uchine
unnare din dursu anit alua me). 9 Unan kadure
wurei, "Yertine ilele: Anan mmariari di alenge
na ina yichila ni udak mbuki niluma ngono
Kutelle." Akura awurei, "Ilele innare tigbulan
kidegen Kutelle." 10 Nnonko kidowo ninghe
nbun me nzazingne, anin belli aworo, "Na
uwansu nani ba! Men wang kuchi -nari ligowe
nin fi nan nuana fe alenge na ikifo ligbulan
nshaida Yissa, zazina Kutelle, Ushaidna Yissa
unnare Uruhu nbelin nbun." 11 In nin yene
kitene kani puun, nan nyene, nyene kabarik
kabo-o ulenge na awa di kitene kanin idin yichu
ngne unan yinnu sa uyenu nin kidegen, Adin su
usharaa dert anin nutuzuno kidegen. 12 Iyizi
me din kasu fo ula, litime wa di nin nitik tigo,
Awadi nin lisa na iwa yertin kidowe me na
umon yiru ba se ame. 13 Awa shon kultuk me
na iwa shintin nyan mmii, lisa me idin yichu
ligbulan Kutelle. 14 Asoja kitene ka ne wa din
durtu ngne nin nibark ni bo-o, i wa shon tilinen
tichine, abo-o pau ayita lau. 15 Nnuzun nnuu
me liltang nli wa nuzu likeze nmin-nmin, aba
min nani nin chara likara aduluani nin nanu
nayi Kutelle, Amin nani nin tigo me vat. 16
Ayertine kultuk me nin kuta me lisa yita ku,
UGO NA GO NIN CHIKILARI NA CHIKILARI. 17
IN yene gono kadura yisin nwui, ayicila anyin
na idii kitene kane nin liwui lidya, "Dan, ida
zuro ligowe bara ubuki Kutelle. 18 Dan ida li
inawa na go, inawa ni didya likum, inawa na

nan likara, inawa ni barke na nan ngnaji ni nin,
nan ni nawa na nit vat, nan nachin nin nan sali
linin, adi dya nya mine na nan likare." 19 In
yine kumunche nan na go nye-e nan na soja
mine, iba kele kidowo udu likum nin lenge na
ngna kabarke nin na soja me. 20 Kumuche na
iwaa kifo ngne ligowe nin na nan kadura kinuu
me alenge na isu liduu imus lin me, nin leli
kulappe nbun me. Nin kuni kulappe arusuzo
ale na iwa seru ulamba me inin nchil me. Awa
ban mine iturunnan nya nlan ukang ujujuzu
unanzan. (Limnē Pyr g3041 g4442) 21 Ngisin mine iwa
moluani nin litang nla ule na uwa nuzu nnuu
nle na awa di kitene kabarke, vat na yin le abi
mine.

20 Inyene gono kadura Kutelle ntolo unuze
kitene kani, amiin imon mpunu kuu kune
kuchan hom sa ligang anin miin nyan nachara
me. (Abyssos g12) 2 A kifo kumunche, fiyii fikuse,
ule na idin yichi ngne ugo kinuu-shaitan, itere
ngne udu akus limui. 3 Ato ngne nya kuu ku
chanchom kun sali ligang, na ayacha ngne ata
likari ku. Bar a wa rusuzu anit sei akus limui
nkata, nkata na ne iba da sun ngne nya kubi
baat. (Abyssos g12) 4 Nya nane nyene atet-atet,
iyacha ale na inani likaran sun sharaa, nkuru
nyene tilai na le na imolsu anin bara lisan
Yisa nin ligbulan Kutelle. Ale na inari uzazinu
nchilme nin kuyelime, ale na inaru useru kulap
me nitin mine sa na chara mine. ikpillai fita,
iso nin Yisa udu akus limui. 5 Kagisin na nan
kulle wa fita ba uduru ligang na kus limui Ulele
unnare uchizinun fitu. 6 Unan seru ngongon
Kutelle ule na ata yitu unan fitun chizinu. ukul
unbe ba yitu nin likaran kifuani ba iba yitu
apirist Kutelle nin Yisa iso nan ngne udu akus
limui ye. 7 Kubi ko na akus limui ye da ligang,
shaitan ngne iba nutun ngne nya kilari lichin. 8
Aba nuzu arusuzu nmin-nmin na sari anas nye-
e mog nin magog ba yiruani amunu bara likume
mgbardan mine yitu nofo i chin chin kurawa.
9 Na inuzu nya kanang nye-e na anit Kutelle
duku, mmin nsu nayi Kutelle, ula nuzu kitene
Kutelle uda jujuani vat. 10 ibilis, ule na wa
rusuzu ani, a me iturum ngne nya nla ujujuzu,
ki ka na iturno kumunche ku na nan kadura
kinuu me-e, kikane kitik nin lirin udun malun
yi. (aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442) 11 Nnin yene ki ti
lisosin libo-o nin le na asosin kitene, uye-e nin
kitekane cho niyizime na kiti wa duku nworu
ido-o ba. 12 In yene abi-na didya nin na bebene-
iyin nbun kiti lisosin ne, ipuzuno titagarda. In
nin puno umon utargarda-utagardan lai. Abe-
ale, usu ani usharaa nya nile imon na iyertine
nya tigarda, iyerte dursu ile imon na ina su. 13
Kurawa kudyawe nutu no ale na ina kuzu nya
kunin, ukule nin Hades nun tuno ana kule na
iwa din nan ngginu, anan kule isuani usharaa
nile imon na ina suzu. (Hadēs g86) 14 Ukule nin
Hades imunu anin ito nya la, ulelere unnare
ukul umba-lilem nla. (Hadēs g86, Limnē Pyr g3041
g4442) 15 Andi na umon wa se lisa me nya tagarda
nlai ba uso iwa turun ngne nya lilem nla une.
(Limnē Pyr g3041 g4442)

21 Nnin yene kitene kipese nin yi upese,
kitene kipese nin yi upese namu katu,
kuli wa duu ba. 2 Nnye kipin kilau, urshalima
upese, uwa tolu unuzu kiti Kutelle, ikelle ngne
fo gankisono bar ulesse. 3 Nlanza liwui lidya
unuzu kiti lisosin me nworo, "Yene! Kiti lisosin
Kutelle di nan nanit aba nin so nan nginu. Iba
so anit me Kutelle litime ba yitu ligowe, amere
tutung ba yitu Kutelle mine. 4 Aba wesu mmizin
niyizimine vat, na ukul ba kuru uyita ba, sa
tinana nayi, sa kuchulu, sa ulanzun konu. Adu
akuse mmankatu. 5 Ule na awa di kiti lisosine
woro, "Yenen! nke imone vat ipese." A woro,
"Nyertine ile imone bar vat nya inseru kibinei
nin kidegen." 6 A worei, "Idin su ile imone!
Mere Alpha nin Umega, Uchizinu nin ligang,
ule na ayi kotu ngne mba ningne asono sa
ubiu nikurfung nnuzun uruhun mmen nlai. 7
Ule na ale likumme amere ba li ugadue mere
ba so Kutelle me, amere tutung ba so gono
nin. 8 Anung anan fi, ana sali kidegen anan
lidu linanzang, anan molsu na nit, anan kaput
ndinong, anan ni yiu, anan chil, vat na nan
kinuu, kiti lisosin mine ba yi tu kitin jujun la.
Ulele unnare ukul umba." (Limnē Pyr g3041 g4442) 9
Umong nya na nan kadura kuzorre da seyi, ule
na awa min imalin nishik kuzore check nin ti
nana nayi aworo, "Da kika mba dursu fi ganki
shone, uwani ngono Kutelle." 10 Kube ayirai
anyamun udu kitene likup lidya nin lizalang
adursei kipin kilau, Urshalima, ntolu unuzu
kitene kani na Kutelle duku. 11 Urushalima
wa di kananng Kutelle, nkanang me wa di fo
litala lilau, fo litala lo na sosin fo ujaspa. 12
Awa di nin gbardang, likii lizalang nin nibulung
ba nibulung ngne, ni bulungngne tisan nnoon

likure nin naba tisan nnonon Israila wa duku.
13 Kitene nibulun nitat wa duku, nchara ugule
nibulun nitat, nchara ulime nibulun nitat wa
duku, kadas me nibulun nitat wa duku. 14 Likii
kipine wadi nin liti no likure nin naba, nya na
ne tisa na nan kataa me likure nin na ba wadiku.
15 Ule na awa lirin nin mi awa min ikoro ile na
ina ke nin ni zinariya, imon in yinnun jakaka
kipine, ni bulun ngne, nin likii ye. 16 Kipine iwa
wunun kinin njakake nin pashshe Urumme,
inutunu kipine nin fikoron ntunue, amui likure
nin na ba njakake-e, mpashshe, nzalang ngne
vat urumme (njakake-e). 17 Anun kuru a nutuno
likii ye, a nutuno nkpatak ukubik likoalt nin
na kut anas nin na nas kataan ncharan nnit
usirne (Ule na udi nofo kataa nnon kadura
Kutelle). 18 Likii ye iwa ke nin litalan njaspa
kipinne nin litalan nzinariya chas, fo madubi
makanang. 19 Watu litino likii i wa ke nin na tala
a kanang, inchizine wa di nin jaspa, imbewa di
nin sapphire, intatte wa dinin agate, innasse wa
di emerald, 20 intaune wa di onyx, intochine wa
di carnelian, inzorre wa di chrysolite, in lirre
wa di Beryl, intiri wa di topaz, in likure wadi
chrysopprase, in likure nin irum wadi jacinth,
inlikure nin niba wa di amethyst. 21 Nibulung
likure nin ni ba wa di ni pearls likure nin na ba,
ko ka me kibulung i wa ke nin pearl urum, tibau
nya kipinne wa di vat nin nizinariya, uwa yene,
uba yeneng nkannang ngne niyizi. 22 Na nira
yene kilari lisosin Kutelle nya kipinne ba, kaa
na ki wa di nofo iworo mun kin Go Kutelle ule
na amiin vat nimon, gono Kutelle amere kiti
lisosin me. 23 Watu kipine na ki wa chinin su
uwu sai upui ule na aba ti kipine ki so kanang,
nkanan Kutelle ndursu litime, upitilla kipine
unnare gono me. 24 Nipinpin nye ba chinu
vat bar nkanang kipine, ago nye-e ba dak nin
nimon ichine mine vat nan-nye. 25 Nibulun
me na iba tursu ni nin ba nin lirin, nakitik ba
yitu kikane ba. 26 Iba da dasu nin nimon imang
nin ngantun mmin-mmin nya kipine. 27 Na
imomon ndinong ba piru nan nye ba sa umong
unan tazunu, sa imon nchin, sa urususzu kiti
ba piru ku, sei ule na lisa me ina yertin nyan
tagardan nlai ngono me.

22 Gono ka dura Kutelle dursoi kurawa nmen
nlai, mmene kanang nofo crystal, mi wa
din chum ici ti lisosin Kutelle nin Gono me 2
nya kitik nlayi kipine, nya ko kome kurawe
kuchan nlai wa yisinku, nin kumay ngangang
udu likure nin na ba, anin macha kumal me ko
uyemme upui. Afa na che anin nare ba shizinu
nin ko mome nmin. 3 Na iba se umon usunun
nnuu ba, kiti lisosin Kutelle nin Gono me ba
yi tu nya kipine, achin me ba su ngne kataa.
4 Iba yenu umuro me, lisa me ba yitu niting
mine. 5 Kitik ba yi tu ba, na iba yitu nin su
mmou kanang pitilaba sa uwwui bar ugo Kutelle
nkanang mere ba yi tu na ti mine, iba so lisosin
sa ligang. (aiōn g165) 6 kadure wurei, to tigbulan
ngne tin chiu kibineiyari tutung kiden nere,
Chiki lare, Kutelle, nfunu uchine na nan kadura
me, wa tuu unan kadura me adursu a chin me
ile imon na iba dak na piit ba. 7 Yene! Nnan na
daa nene! Unan mmariari ule na awufu ligbulan
lo na ana kadure na belin nya tagarde. 8 Meng,
Yohanna, mere na lanza idursai ile imone, ku bi
ko na nwa lanza nyene, nno-o kutin nbun na
bunu nnan kadure nzazin ngne, unan kadure
na awa dursai ileli imone. 9 Aworei, “Na uwa su
nani ba! Men wang udo lichinnari fo fewe, udu
nin na lee na inun chifuno ulirume na ina yer
tin nya tagarda me. Zazina Kutelle!” 10 Aworei
yenje, “Uwa yachu tipinpin na nan kadure nyan
takarda ulele, ku be ndaa susut. 11 Ule na adi
nin dinong, na ali ubun nin dinonong me, ule
na adi alau, na ali ubun nin su ni le imon na idi
lau. ule na adi lau, na ali ubun nin lau me. 12
Yene nnan na daa susut. Ulada ningne di nin
mi, nni ko ngna ku chot nin nile imon na ana
su. 13 Mere Alfe mere Omega, Uchizinu nin
ligang, Mere infinu me mere umalzinu. 14 Anan
mmariari ale na ikusu alutuk mine bar iba kubi
ili kumat kuchan lai inin piru nya kipin kane
nibulun kining. 15 Ndasse ni nau wari, anan
niyiu, anan kapul ndinong, anan molsu na nit,
anan chil, nin le na adi ninsu nsu kinuu. 16 Me,
Yisa, nna tuu unan kadura nin adurso minu
ile imene bara atii alau. Mere liling ngne nin
kuwunun Dauda, fiyini fi kanan nkwi din ding.”
17 Ufunu ulau we nin gankishono nworo, “Daa!”
Na ale ilanza woro, “Daa!” Ule na adi nin suu
we, na ase mmen nlai ye sa ubiu. 18 Ndursu
vat nle na alanza tigbulan: Na nan nkpinaku,
Kutelle ba kpin ngne ku aluba ale na iyertine
nya ntagarda ulele. 19 Wassa umen chaana
tigbulan na nan kadura nyan ntakarda ulele,
Kutelle ba kaluulada me nya kuchan lai nin
nya kipin kilau, ile na ina yertin nyan takardaa
ulele. 20 Ule na udurso ile imone a woro, “E-eh!

Ndin chinu nene.” Uso nani! Daa, Cikilari Yisa!
21 Na nshew nCikilari Yisa so nin ko ngna mine.
Uso nani.

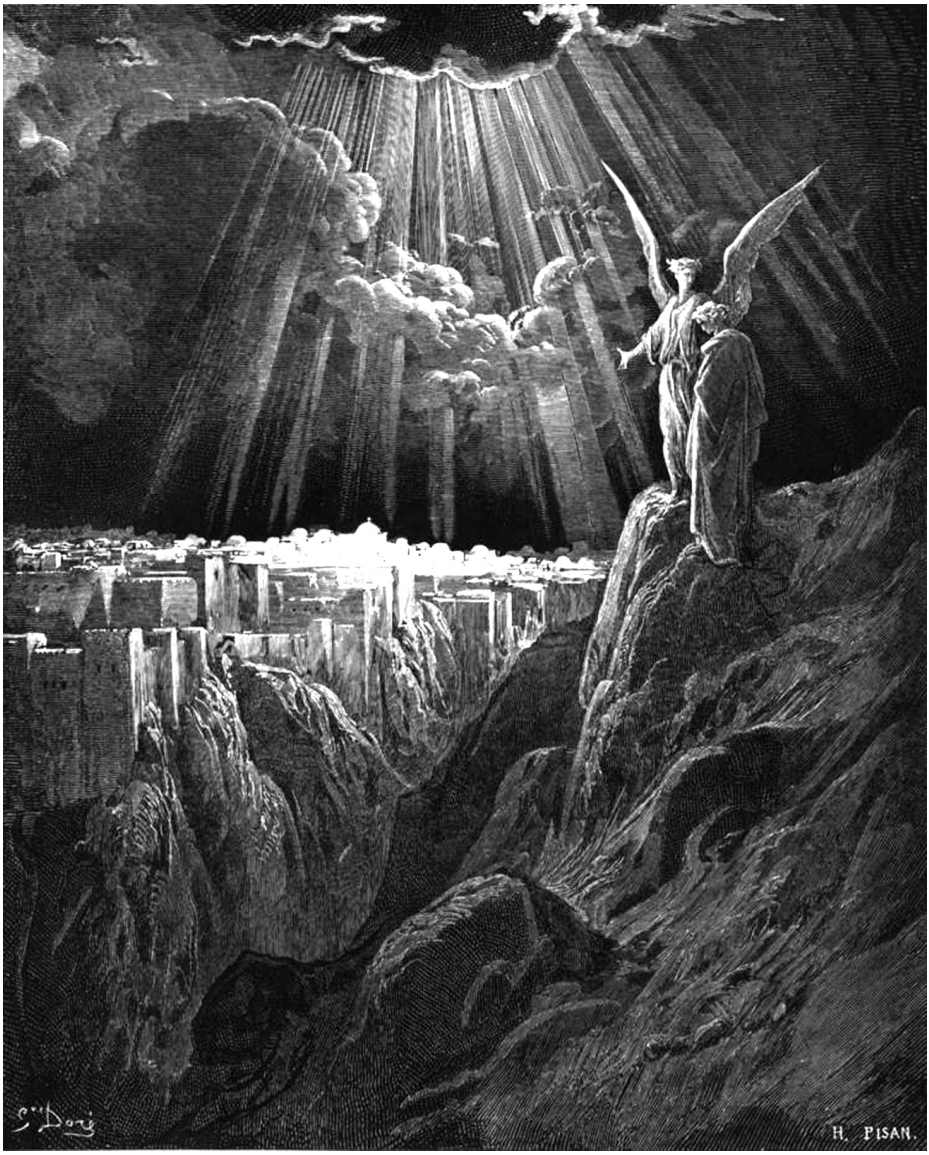

Nnye kipin kilau, urshalima upese, uwa tolu unuzu kiti Kutelle, ikelle ngne fo gankisono bar ulesse. Nlanza liwui lidya unuzu kiti lisosin me nworo, "Yene! Kiti lisosin Kutelle di nan nanit aba nin so nan nginu. Iba so anit me Kutelle litime ba yitu ligowe, amere tutung ba yitu Kutelle mine."

Uruyan Yuhana 21:2-3

Reader's Guide

Timap at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Timap at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Amo---Amo-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Roma 10:7
Uruyan Yuhana 9:1
Uruyan Yuhana 9:2
Uruyan Yuhana 9:11
Uruyan Yuhana 11:7
Uruyan Yuhana 17:8
Uruyan Yuhana 20:1
Uruyan Yuhana 20:3

aïdios

Roma 1:20
Yahuda 1:6

aiōn

Matiyu 12:32
Matiyu 13:22
Matiyu 13:39
Matiyu 13:40
Matiyu 13:49
Matiyu 21:19
Matiyu 24:3
Matiyu 28:20
Markos 3:29
Markos 4:19
Markos 10:30
Markos 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
Yuhana 4:14
Yuhana 6:51
Yuhana 6:58
Yuhana 8:35
Yuhana 8:51
Yuhana 8:52
Yuhana 9:32
Yuhana 10:28
Yuhana 11:26
Yuhana 12:34
Yuhana 13:8
Yuhana 14:16
Katwa Nono Katwa 3:21
Katwa Nono Katwa 15:18
Roma 1:25
Roma 9:5
Roma 11:36
Roma 12:2
Roma 16:27
1 Ukorintiyawa 1:20
1 Ukorintiyawa 2:6
1 Ukorintiyawa 2:7
1 Ukorintiyawa 2:8
1 Ukorintiyawa 3:18
1 Ukorintiyawa 8:13
1 Ukorintiyawa 10:11
2 Ukorintiyawa 4:4
2 Ukorintiyawa 9:9
2 Ukorintiyawa 11:31
Ugalantiyawa 1:4
Ugalantiyawa 1:5
Uafisawa 1:21
Uafisawa 2:2
Uafisawa 2:7
Uafisawa 3:9
Uafisawa 3:11
Uafisawa 3:21
Uafisawa 6:12
Filibiya 4:20
Ukolosiya 1:26
1 Timothawus 1:17
1 Timothawus 6:17
2 Timotawus 4:10
2 Timotawus 4:18
Titus 2:12
Ibraniyawa 1:2
Ibraniyawa 1:8
Ibraniyawa 5:6
Ibraniyawa 6:5
Ibraniyawa 6:20
Ibraniyawa 7:17
Ibraniyawa 7:21
Ibraniyawa 7:24
Ibraniyawa 7:28
Ibraniyawa 9:26
Ibraniyawa 11:3
Ibraniyawa 13:8
Ibraniyawa 13:21
1 Bitrus 1:23
1 Bitrus 1:25
1 Bitrus 4:11
1 Bitrus 5:11
2 Bitrus 3:18
1 Yuhana 2:17
2 Yuhana 1:2
Yahuda 1:13
Yahuda 1:25
Uruyan Yuhana 1:6
Uruyan Yuhana 1:18
Uruyan Yuhana 4:9
Uruyan Yuhana 4:10
Uruyan Yuhana 5:13
Uruyan Yuhana 7:12
Uruyan Yuhana 10:6
Uruyan Yuhana 11:15
Uruyan Yuhana 14:11
Uruyan Yuhana 15:7
Uruyan Yuhana 19:3
Uruyan Yuhana 20:10
Uruyan Yuhana 22:5

aiōnios

Matiyu 18:8
Matiyu 19:16
Matiyu 19:29
Matiyu 25:41
Matiyu 25:46
Markos 3:29
Markos 10:17
Markos 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
Yuhana 3:15
Yuhana 3:16
Yuhana 3:36
Yuhana 4:14
Yuhana 4:36
Yuhana 5:24
Yuhana 5:39
Yuhana 6:27
Yuhana 6:40
Yuhana 6:47
Yuhana 6:54
Yuhana 6:68

Yuhana 10:28
Yuhana 12:25
Yuhana 12:50
Yuhana 17:2
Yuhana 17:3
Katwa Nono Katwa 13:46
Katwa Nono Katwa 13:48
Roma 2:7
Roma 5:21
Roma 6:22
Roma 6:23
Roma 16:25
Roma 16:26
2 Ukorintiyawa 4:17
2 Ukorintiyawa 4:18
2 Ukorintiyawa 5:1
Ugalantiyawa 6:8
2 Utasalonika 1:9
2 Utasalonika 2:16
1 Timothawus 1:16
1 Timothawus 6:12
1 Timothawus 6:16
2 Timotawus 1:9
2 Timotawus 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Filimon 1:15
Ibraniyawa 5:9
Ibraniyawa 6:2
Ibraniyawa 9:12
Ibraniyawa 9:14
Ibraniyawa 9:15
Ibraniyawa 13:20
1 Bitrus 5:10
2 Bitrus 1:11
1 Yuhana 1:2
1 Yuhana 2:25
1 Yuhana 3:15
1 Yuhana 5:11
1 Yuhana 5:13
1 Yuhana 5:20
Yahuda 1:7
Yahuda 1:21
Uruyan Yuhana 14:6

eleēsē

Roma 11:32

Geenna

Matiyu 5:22
Matiyu 5:29
Matiyu 5:30
Matiyu 10:28
Matiyu 18:9
Matiyu 23:15
Matiyu 23:33
Markos 9:43
Markos 9:45
Markos 9:47
Luka 12:5
Yakubu 3:6

Hadēs

Matiyu 11:23
Matiyu 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Katwa Nono Katwa 2:27
Katwa Nono Katwa 2:31
1 Ukorintiyawa 15:55
Uruyan Yuhana 1:18
Uruyan Yuhana 6:8
Uruyan Yuhana 20:13
Uruyan Yuhana 20:14

Limnē Pyr

Uruyan Yuhana 19:20
Uruyan Yuhana 20:10
Uruyan Yuhana 20:14
Uruyan Yuhana 20:15
Uruyan Yuhana 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48
Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Bitrus 2:4

Questioned

2 Bitrus 2:17

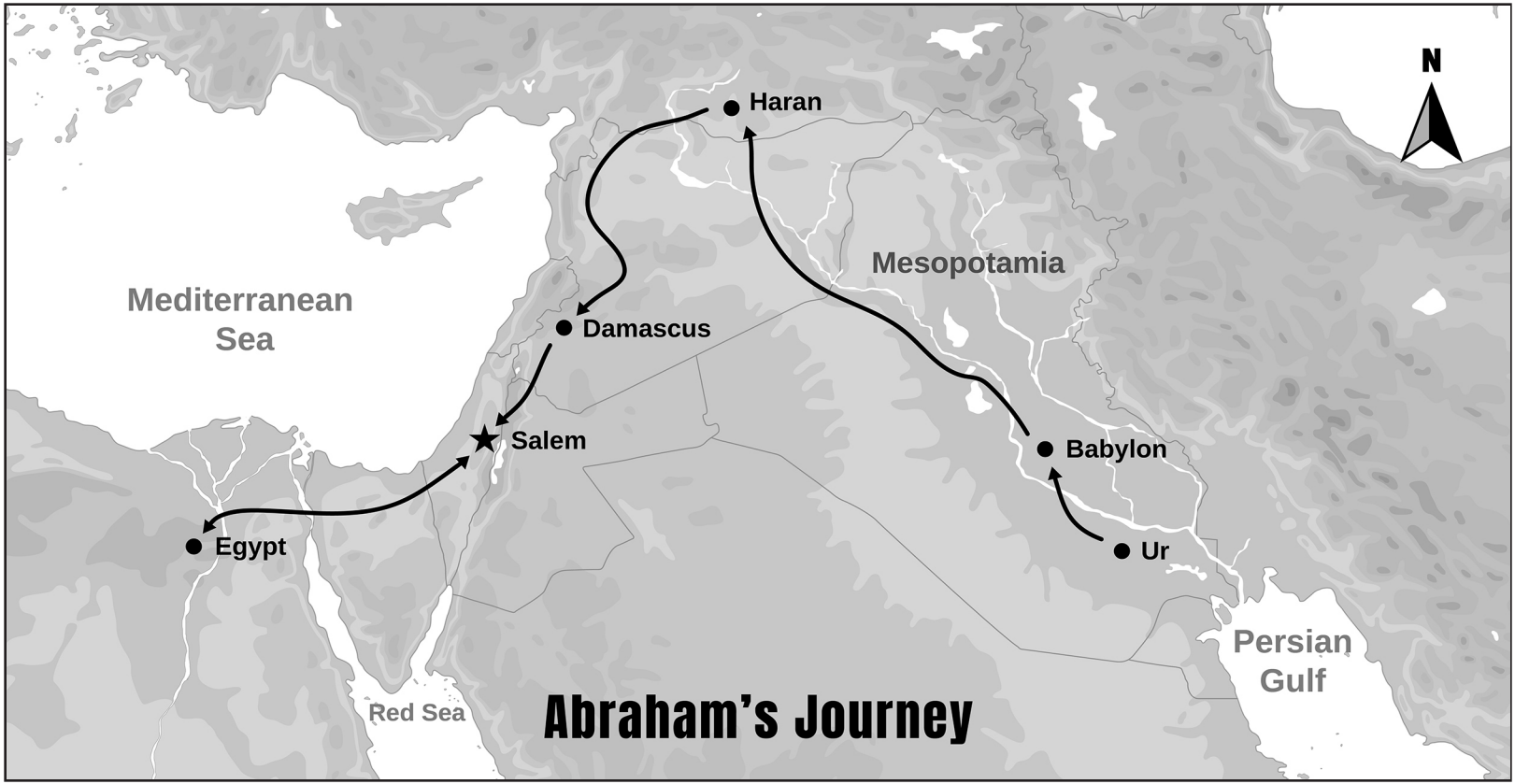

Nin nyinnu sa uyenuari wati Ibrahim ku, kubi na Kutelle was yicilaghe, adofino anya udu kiti kanga na aba seru nafo ugadu, ame tinna anya sa uyiru kiti kaa na aba du.

- Ibraniyawa 11:8

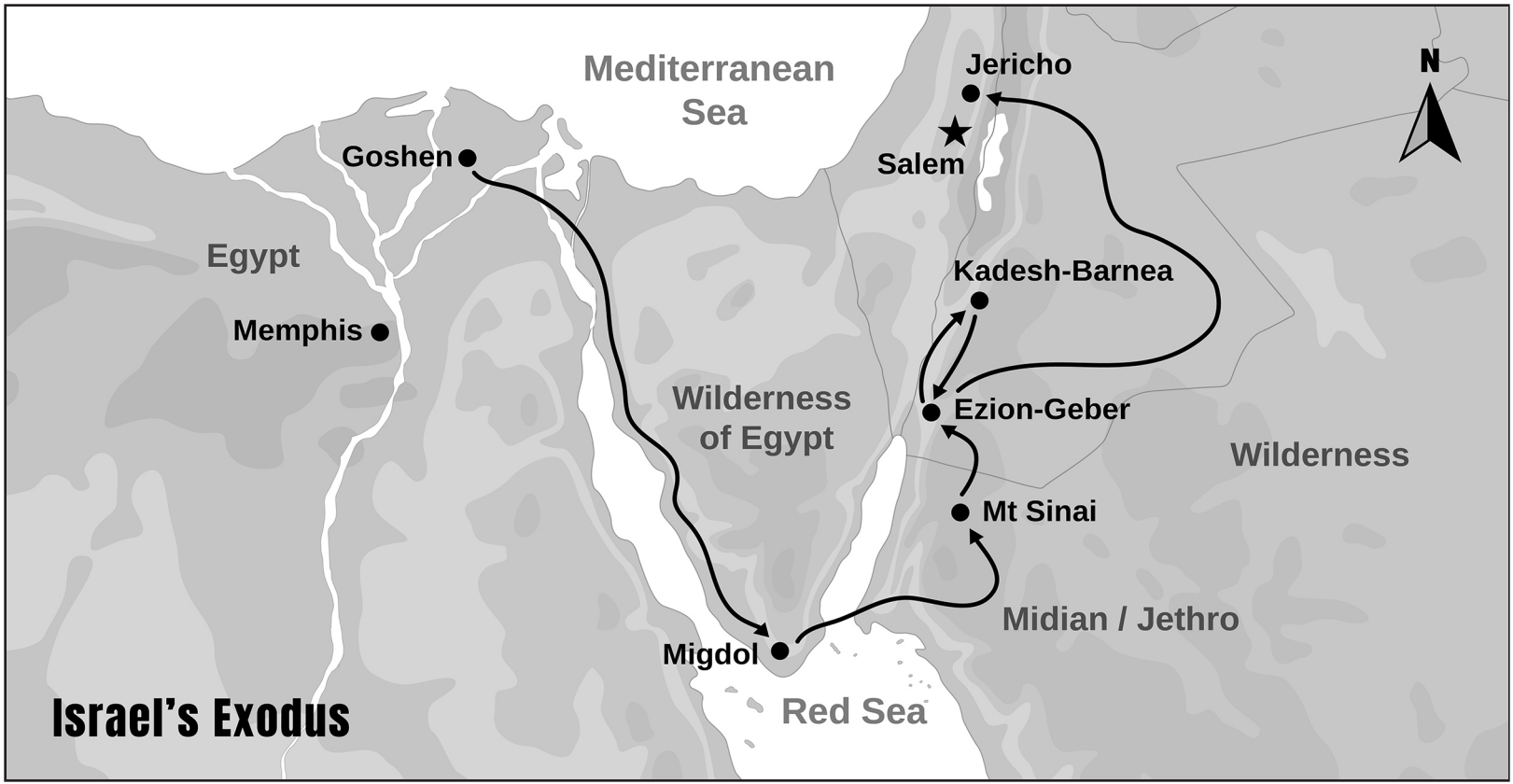

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

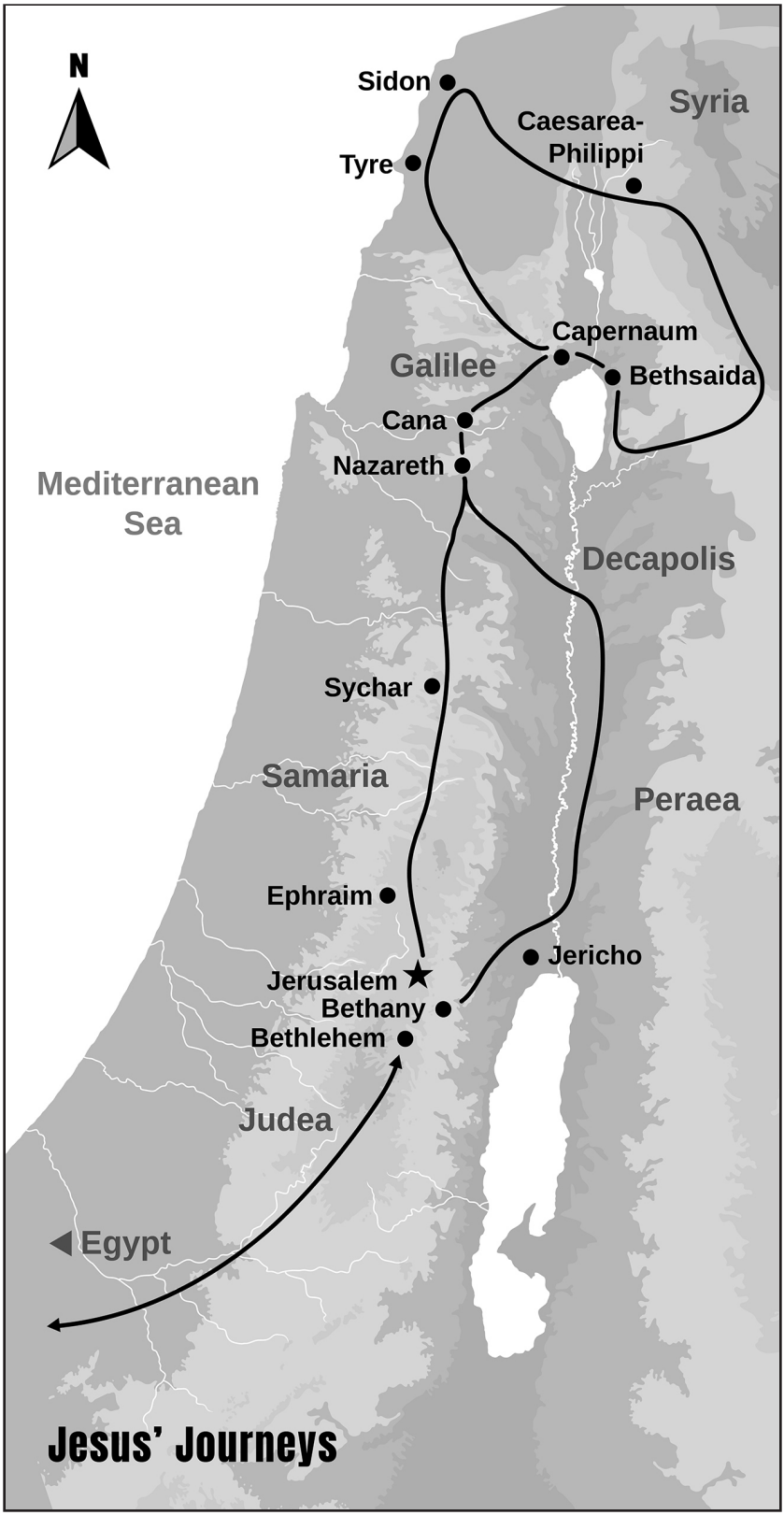

Na gonon in Nit nadak asu tigoh ba, awa dak nafo kucin, anan da serze ulai me bara anit. - Markos 10:45

Paul kuchin Yisa Kirsti, na ina yichilagne gono kadura, inin yisagne bara katuwa in nliru nlai Kutelle. - Roma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td rowspan="3" colspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Timap at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

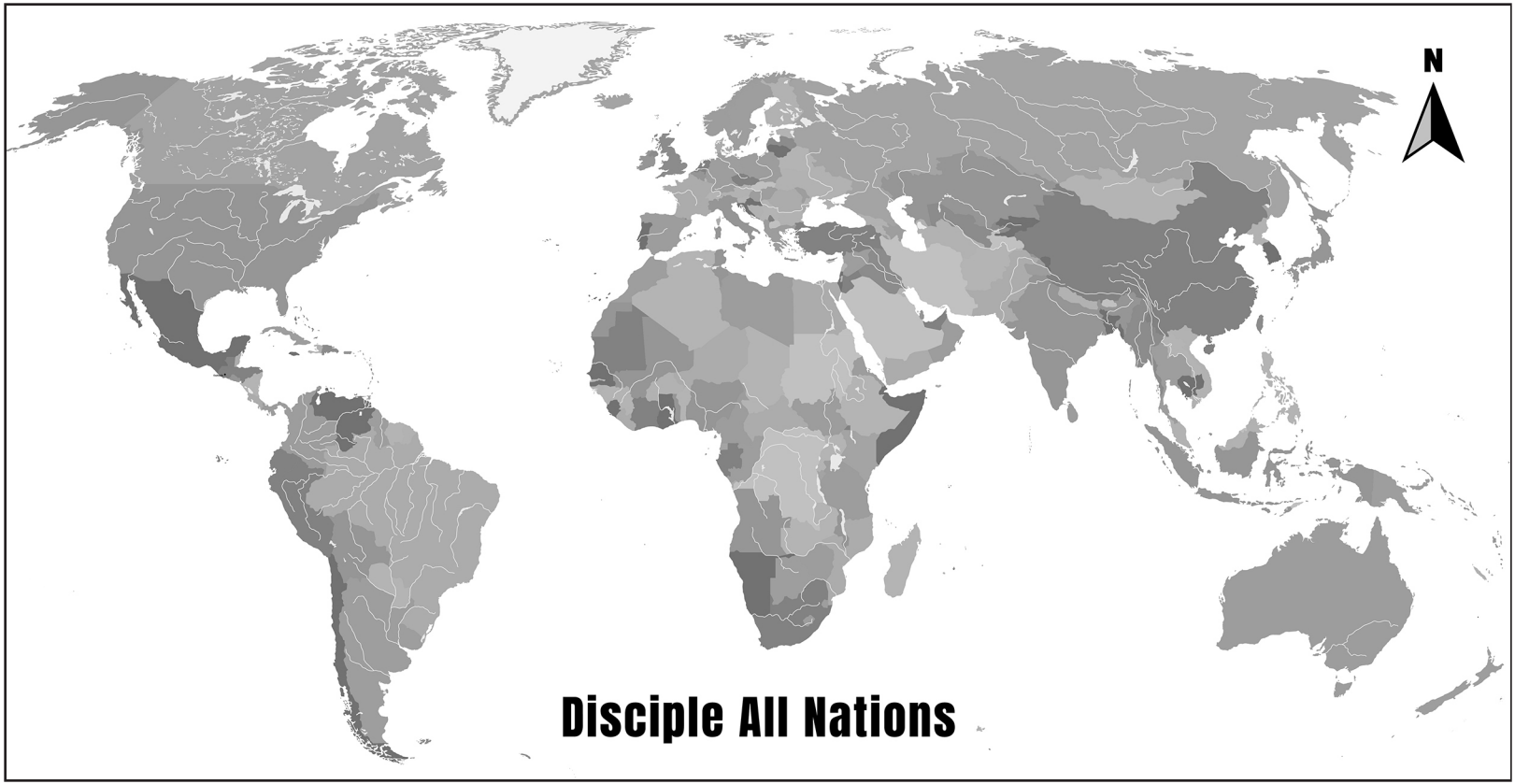

Bara nani, can nanya nipinpin nyii idi su uwazi ise nono katwa. Ishintu nani nmyen nanya lissa Ncif, nin Saun, a Uruhu ulau. - Matiyu 28:19